ELIZABETH GILBERT

Autoarea bestsellerului

mănâncă roagă-te iubește

Semnătura tuturor lucrurilor

Elizabeth Gilbert

Semnătura tuturor lucrurilor

Traducere din limba engleză şi note de ANCA BARBULESCU

EDITURA HUMANITAS

2014

ELIZABETH GILBERT
The Signature of All Things
© 2013
All rights reserved.

Pe copertă: Cattleya trianae din familia orhideelor, ilustraţie de John Nugent Fitch în Orchid Album editat de R.Warner şi B.S. Williams, Londra, 1882.

© Humanitas, 2014 (ediţia print)
© Humanitas, 2014 (ediţia digitală)

ISBN: 978-973-50-4484-8 (epub)

EDITURA HUMANITAS

Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

Elizabeth Gilbert (n. 1969 în Waterbury, Connecticut; studii de ştiinţe politice la New York University) a devenit celebră odată cu apariţia volumului autobiografic *Mănâncă, roagă-te, iubeşte* (2006), megabestseller internaţional (peste 10 milioane de exemplare publicate în lume, traduceri în 30 de limbi) apărut în româneşte la Humanitas în 2008 (90 000 de exemplare vândute până la începutul lui 2014), ecranizat în 2010, cu Julia Roberts şi Javier Bardem în rolurile principale. Volumul de povestiri *Pelerinii* (1997; Premiul Pushcart şi nominalizare pentru Pen/Hemingway Award în 1998), apărut şi el în româneşte (Humanitas, 2010), reprezintă debutul ei literar. Au urmat romanul *Războiul homarilor* (2000; Humanitas, 2011), încununat în 2001 cu Kate Chopin Literary Award, volumul non-fiction *Ultimul bărbat american* (2002; Humanitas, 2009), finalist în competiţia pentru două premii importante – National Book Award şi National Book Critics Award –, volumul autobiografic deja menţionat şi continuarea lui, de asemenea bestseller mondial, *Şi am spus da. O poveste de iubire* (2010; Humanitas, 2013, 33 000 de exemplare vândute până la începutul lui 2014). A reeditat şi prezentat volumul din 1947 al străbunicii sale Margaret Yardley Potter, *Carte de bucate, ospitalitate şi poveşti minunate*

(2012; Humanitas, 2013). *Semnătura tuturor lucrurilor*, roman apărut în 2013, este cea mai nouă carte a sa.

A fost colaboratoare la diverse publicaţii, printre care ediţia americană a revistei *GQ*, articolele ei primind două nominalizări pentru National Magazine Award. Un articol din 1997, „The Muse of the Coyote Ugly Saloon”, bazat pe experienţa autoarei ca angajată într-un bar newyorkez, a stat la baza filmului *Coyote Ugly*. În 2008 a fost inclusă de revista *Time* în topul celor mai influenţi 100 de oameni din lume.

Elizabeth Gilbert locuieşte împreună cu soţul ei, José Nunes, într-un orăşel din New Jersey.

Pentru bunica mea
Maude Edna Morcomb Olson
la a suta aniversare a zilei ei de naştere

Ce *este* viaţa nu ştim. Ce *face* viaţa ştim prea bine.
Lord Perceval

Prolog

Alma Whittaker, născută odată cu secolul, a alunecat în lumea noastră pe data de 5 ianuarie 1800.

Foarte repede – aproape imediat – au început să se formeze opinii în jurul ei.

Văzând copilul pentru prima dată, mama Almei s-a simţit destul de mulţumită de rezultat. Până acum, Beatrix Whittaker nu avusese prea mult noroc cu producerea unui moştenitor. Primele trei încercări de concepţie pieriseră sub formă de dâre umede şi triste, fără măcar să prindă rod. Cea mai recentă încercare – un fiu perfect format – venise până-n pragul vieţii, dar se răzgândise tocmai în dimineaţa în care trebuia să se nască şi sosise deja plecat din lumea aceasta. După asemenea pierderi, orice copil care supravieţuieşte e un copil mulţumitor.

Ţinându-şi în braţe copilul robust, Beatrix a murmurat o rugăciune în olandeză, limba ei maternă. S-a rugat ca fiica ei să crească sănătoasă, cu capul pe umeri şi deşteaptă, şi să nu lege niciodată prietenii cu fete prea pudrate sau să râdă la istorisiri vulgare, sau să stea la mesele pentru jocuri de noroc cu bărbaţi nechibzuiţi, sau să citească romane franţuzeşti, sau să se poarte aşa cum numai unui indian sălbatic i-ar sta bine, sau să devină, în orice alt fel, cea mai mare ruşine pentru o familie bună; altfel spus, să nu ajungă *een onnozelaar*, o toantă. Aşa s-a încheiat binecuvântarea ei – dacă se poate numi binecuvântare ceva venit din partea unei femei atât de austere cum era Beatrix Whittaker.

Moaşa, o localnică de origine germană, era de părere că fusese o naştere bună într-o casă bună, aşa că şi Alma Whittaker era un bebeluş bun. Dormitorul fusese cald, supă şi bere primise din belşug, iar mama se dovedise zdravănă – cum te-ai şi aştepta de la o olandeză. Mai mult, moaşa ştia că avea să fie plătită, ba chiar bine plătită. Orice bebeluş care aduce bani e un bebeluş acceptabil. Aşadar, moaşa a binecuvântat-o şi ea pe Alma, deşi fără exces de entuziasm.

Hanneke de Groot, menajera-şefă a proprietăţii, era mai puţin impresionată. Copilul nici nu era băiat, nici nu era

drăguţ. Faţa îi arăta ca un castron cu terci şi era palid ca o podea proaspăt vopsită. Ca toţi copiii, avea să aducă muncă. Iar munca asta, ca toate muncile, avea să cadă probabil în cârca ei. Dar a binecuvântat oricum copilul, fiindcă binecuvântarea unui nou-născut e o îndatorire, iar Hanneke de Groot îşi respecta întotdeauna îndatoririle. Hanneke a plătit-o pe moaşă şi a schimbat aşternuturile. La treaba asta a primit ajutor, deşi nu prea îndemânatic, de la o tânără cameristă (o fată vorbăreaţă, de la ţară, recent venită în gospodărie) pe care o interesa mai mult să se uite la copil decât să facă ordine în dormitor. Numele cameristei nu merită notat aici, fiindcă Hanneke de Groot urma să declare a doua zi că nu e bună de nimic şi avea s-o dea afară fără referinţe. Fapt e că, în noaptea aceea, camerista cea nefolositoare şi sortită concedierii s-a învârtit ca o cloşcă pe lângă nou-născut şi i-a dat micii Alma o binecuvântare sinceră şi de-a dreptul înduioşătoare.

Dick Yancey – un bărbat înalt şi impunător din Yorkshire, care lucra pentru stăpânul casei, apărându-i cu mână de fier toate interesele comerciale internaţionale (şi care, întâmplător, locuia pe domeniu în acel ianuarie, aşteptând să se dezgheţe porturile din Philadelphia ca să plece spre Indiile de Est olandeze) – n-a avut mare lucru de spus despre nou-născut. Ce-i drept, nu era el prea vorbăreţ nici în alte împrejurări. Când i s-a spus că doamna Whittaker născuse o fetiţă sănătoasă, domnul Yancey doar s-a încruntat şi a declarat, scump la vorbă ca de obicei: „Grea treabă viaţa asta.” Să fi fost o binecuvântare? Dificil de spus. Să-i acordăm totuşi încredere şi s-o socotim aşa. În orice caz, cu siguranţă n-o spusese ca pe un blestem.

Cât despre tatăl Almei – Henry Whittaker, domnul şi stăpânul domeniului –, el era mulţumit de copilul lui. Cum nu se poate mai mulţumit. Nu-l deranja că nu era băiat şi

nici că nu era drăguţ. Nu a binecuvântat-o pe Alma, căci nu era genul de om care să dea binecuvântări. („Treaba lui Dumnezeu nu e treaba mea”, spunea el adesea.) Dar Henry *şi-a admirat* copilul fără rezerve. Ce-i drept, el îl făcuse, iar tendinţa lui Henry Whittaker în viaţă era să admire fără rezerve tot ce făcea.

Pentru a sărbători, Henry a cules un ananas din cea mai mare seră a lui şi l-a tăiat în părţi egale, pentru toată lumea din casă. Afară ningea, era o iarnă perfectă în Pennsylvania, dar domnul Whittaker avea mai multe sere încălzite cu cărbuni, proiectate chiar de el (structuri care-i atrăseseră nu doar invidia tuturor crescătorilor şi botaniştilor din Americi, ci şi o avere colosală), şi, dacă dorea ananas în ianuarie, atunci avea ananas în ianuarie. Şi cireşe în martie.

După aceea s-a retras în biroul lui şi şi-a deschis registrul în care, ca în fiecare seară, nota tot felul de treburi ale domeniului, fie ele oficiale sau intime. A început aşa: „Nii sa-alăturat un nou pasajer nobil şi teresant” şi a continuat cu detaliile, ora exactă şi cheltuielile pe care le presupunea naşterea Almei Whittaker. Scrisul îi era îngrozitor de încâlcit. Fiecare propoziţie era un sat înghesuit, în care literele mari şi cele mici trăiau alături în strânsă mizerie, aruncate una peste alta de parcă încercau să scape de pe foaie. Ortografia îi era cu câteva grade mai jos decât „arbitrară”, iar punctuaţia ar fi făcut pe oricine să ofteze îndurerat.

Dar Henry şi-a scris netulburat relatarea. Pentru el important era să consemneze totul. Ştia că paginile acestea i-ar fi părut oribile oricărui om cu educaţie, dar mai ştia şi că n-avea să le vadă nimeni – cu excepţia soţiei lui. Odată întremată, Beatrix avea să-i transcrie notele în propriul ei registru, cum făcea întotdeauna, iar traducerea, elegant scrisă, a mâzgălelilor lui Henry avea să devină

documentul oficial al evenimentelor din casă. Tovarăşa lui de viaţă, asta era Beatrix – şi în condiţii foarte convenabile pe deasupra. Avea să îndeplinească îndatorirea aceasta pentru el, şi o sută de alte sarcini în plus.

Cu voia Domnului, urma să se întoarcă la treabă curând.

Deja se adunase un teanc de hârtii.

PARTEA ÎNTÂI
Copacul frigurilor

Capitolul unu

În primii cinci ani de viaţă, Alma Whittaker a fost într-adevăr un simplu pasager pe lumea aceasta – cum suntem cu toţii la vârste atât de fragede –, astfel încât povestea ei nu era încă nobilă şi nici cine ştie ce interesantă, dincolo de faptul că mogâldeaţa cea prea puţin drăgălaşă îşi petrecea zilele fără nici o boală şi nici un incident, înconjurată de un lux aproape nemaiîntâlnit în America vremurilor ei, chiar şi în eleganta Philadelphie. Cum ajunsese tatăl ei să strângă o asemenea avere e o poveste care merită spusă aici, cât aşteptăm ca fata să crească şi să ne capteze din nou interesul. Asta pentru că nici la 1800 nu era mai obişnuit decât în alte vremuri ca un om născut în sărăcie şi aproape analfabet să devină cel mai bogat locuitor al oraşului său. Deci mijloacele prin care a prosperat Henry Whittaker sunt într-adevăr interesante – deşi poate nu chiar nobile, după cum el însuşi ar fi mărturisit-o primul.

Henry Whittaker se născuse în 1760 în satul Richmond, pe Tamisa, în amonte de Londra. Era cel mai mic copil al unor părinţi săraci, care şi aşa aveau cam prea mulţi copii. Crescuse în două camere cu podea de pământ bătătorit, cu un acoperiş aproape corespunzător, cu o singură masă pe zi, luată la vatră, cu o mamă care nu bea şi un tată care nu-şi bătea familia – aşadar, în comparaţie cu multe familii de atunci, dusese o existenţă aproape îndestulătoare. Mama lui avea chiar un petic de pământ al ei în spatele casei, pe care creştea nemţişori şi lupin, în stil decorativ, ca o cucoană. Dar pe Henry nu-l păcăleau nemţişorii şi lupinul. Toată copilăria avea să doarmă la doar un perete depărtare de porci; sărăcia avea să-l umilească în fiecare clipă a vieţii lui.

Poate că Henry s-ar fi simţit mai puţin bătut de soartă dacă n-ar fi văzut în jur o bogăţie cu care să-şi compare propria situaţie sărmană – dar băiatul a crescut având sub ochi nu orice bogăţie, ci însăşi bogăţia regală. La Richmond exista un palat cu grădini ornamentale, numite Kew, cultivate cu pricepere de prinţesa Augusta, care adusese cu ea din Germania o suită de grădinari care de-abia aşteptau să facă un peisaj fals şi regal din păşunile englezeşti cele reale şi umile. Fiul ei, viitorul rege George III, îşi petrecea verile acolo. Odată ajuns pe tron, George aspira să facă din Kew o grădină botanică demnă de orice rivală continentală. Pe insula lor rece, umedă şi izolată, englezii erau cu mult în urmă faţă de restul Europei în domeniul botanicii, iar George III abia aştepta să câştige teren.

Tatăl lui Henry era îngrijitor la livada din Kew – un om umil, respectat de stăpâni pe cât poate fi respectat un îngrijitor umil. Domnul Whittaker avea talent la pomii fructiferi şi nutrea un adânc respect pentru ei. („Răsplătesc pământul pentru osteneală”, spunea el, „spre

deosebire de toţi ceilalţi”.) Odată salvase mărul preferat al regelui altoind un lăstar din exemplarul suferind pe o buturugă mai trainică şi lipindu-l bine cu lut. Copacul dăduse rod de pe altoiul cel nou chiar în acelaşi an, iar la scurtă vreme făcuse şi puieţi. Pentru miracolul acesta, domnul Whittaker fusese poreclit de regele însuşi „Vrăjitorul Merelor”.

În ciuda multelor lui daruri, Vrăjitorul Merelor era un om simplu, cu o soţie timidă, dar reuşiseră, prin cine ştie ce minune, să aducă pe lume şase fii necioplţi şi violenţi (dintre care unuia i se spunea „Spaima Richmondului”, iar alţi doi aveau să moară în încăierări prin taverne). Henry, cel mai tânăr, era într-un fel cel mai necioplit dintre toţi – şi poate avea şi nevoie să fie, ca să le supravieţuiască fraţilor lui. Era ca un pui de ogar încăpăţânat şi răbdător, o creatură isteaţă, slabă şi explozivă, care primea întotdeauna bătăile fraţilor lui cu stoicism şi a cărui cutezanţă era adeseori pusă la încercare de ceilalţi, fiindcă le plăcea să-l provoace să-şi asume tot felul de riscuri. Chiar şi separat de fraţii lui, lui Henry îi plăceau experimentele periculoase, dădea foc lucrurilor pe ascuns, speria nevestele satului tropăind pe acoperişuri şi amenınţa copiii mai mici; nu te-ai fi mirat să auzi despre un asemenea băiat că a căzut de pe turla bisericii sau că s-a înecat în Tamisa – deşi, din pură întâmplare, nu i s-au întâmplat astfel de lucruri.

Dar, spre deosebire de fraţii lui, Henry avea o trăsătură care-l salva. De fapt, avea două: era inteligent şi îi plăceau copacii. Am exagera dacă am spune că Henry venera pomii, ca tatăl lui, dar îl interesau fiindcă erau unul din puţinele lucruri despre care era uşor să înveţi în lumea lui oropsită şi fiindcă Henry aflase deja din experienţă că învăţătura îţi dă un avantaj faţă de ceilalţi. Dacă voiai să rămâi în viaţă (şi Henry voia) şi dacă voiai să ajungi, în

cele din urmă, prosper (ceea ce Henry, din nou, voia), trebuia să înveţi tot ce puteai învăţa. Latina, caligrafia, trasul cu arcul, călăria, dansul – astfel de lucruri nu-i erau la îndemână. Dar avea pomii şi îl avea pe tatăl lui, Vrăjitorul Merelor, care se străduia, cu răbdare, să-l înveţe.

Aşa a aflat Henry tot ce se putea şti despre uneltele de altoit, lut, ceară şi cuţitaşe, ca şi despre secretele înmuguritului, creşterii seminţelor, altoirii, plantării şi tunderii crenguţelor cu o mână atentă. A învăţat cum să mute copacii vara, dacă solul nu se putea drena bine şi era prea tare, sau toamna, dacă solul era sfărâmicios şi uscat. A învăţat cum să le pună caişilor proptele şi învelitori ca să-i apere de vânt, cum să crească citrice în oranjerie, cum să afume agrişele ca să le scape de putregai, cum să amputeze ramurile bolnave ale smochinilor; a învăţat şi când nu e cazul să iei măsuri. A învăţat cum să jupoaie coaja rănită de pe un copac vechi şi cum să-l reteze de la pământ, fără sentimentalităţi sau regrete, ca să-l forţeze să lăstărească încă douăsprezece anotimpuri.

Henry a învăţat multe de la tatăl lui, deşi îi era ruşine cu el, căci îl socotea un om slab. Dacă domnul Whittaker chiar era Vrăjitorul Merelor, se gândea Henry, atunci de ce nu se tradusese admiraţia regelui în avere? Erau pe lume oameni bogaţi mai proşti decât el – ba chiar erau o mulţime. De ce trăia familia Whittaker tot cu porcii când la doi paşi de ei se aflau peluzele ample şi verzi ale palatului şi casele atât de plăcute ridicate pentru femeile care se îngrijeau de garderoba regală, unde servitoarele reginei dormeau în aşternuturi franţuzeşti? Într-o zi, urcându-se pe un zid plin de ornamente din grădină, Henry văzuse o doamnă într-o rochie de culoarea fildeşului exersându-şi priceperea la călărie pe un cal alb ca laptele, în timp ce un servitor îi cânta la vioară. Unii oameni aveau o asemenea

viaţă chiar acolo, în Richmond, în timp ce familia Whittaker nu avea nici măcar o podea sub tălpi.

Dar tatăl lui Henry nu se zbătuse niciodată pentru lucruri mai înalte. De treizeci de ani primea aceeaşi simbrie amărâtă şi niciodată nu se plânsese de ea, cum nu se plânsese nici de munca sub cerul liber pe cea mai câinoasă vreme, care-i distrusese sănătatea. Tatăl lui Henry îşi alesese cei mai prudenţi paşi pe drumul vieţii, mai ales în interacţiunea cu superiorii lui – iar el considera pe oricine superiorul lui. Domnul Whittaker avea grijă să nu jignească niciodată pe nimeni şi să nu profite de nimeni, nici măcar când profitul ar fi fost binemeritat. Îi spunea fiului său: „Henry, nu fi înfipt. Oaia nu poţi s-o tai decât o dată. Dar dacă umbli cu grijă, poţi s-o tunzi în fiecare an.”

Cu un tată atât de lipsit de vlagă şi de mulţumit de situaţia lui, la ce se putea aştepta de la viaţă Henry, în afară de ceea ce putea prinde cu mâna lui? Omul trebuie să profite, a început el să-şi spună pe când avea doar treisprezece ani. Omul trebuie să taie câte o oaie în fiecare zi.

Dar unde să găseşti oi?

Aşa s-a apucat Henry Whittaker de furat.

Pe la 1775, grădinile Kew deveniseră o arcă a lui Noe în domeniul botanicii, cu o colecţie care număra deja mii de exemplare şi căreia i se adăugau săptămânal comenzi noi – hortensii din Orientul Îndepărtat, magnolii din China, ferigi din Indiile de Vest. Mai mult, Kew avea un administrator nou şi ambiţios: sir Joseph Banks, recent întors din călătoria lui încununată de succes în jurul lumii, în calitate de botanist-şef pe HMS *Endeavour* a căpitanului Cook. Banks, care nu era plătit (nu-l interesa decât gloria Imperiului Britanic, spunea el, deşi alţii sugerau că l-ar interesa un picuţ şi gloria lui sir Joseph Banks), colecţiona

acum plante cu o pasiune înflăcărată, hotărât să creeze o grădină naţională cu adevărat spectaculoasă.

O, sir Joseph Banks! Aventurier chipeş, afemeiat, ambiţios şi mereu gata de întrecere! Era exact ce nu era tatăl lui Henry. Nici nu împlinise douăzeci şi trei de ani şi o moştenire considerabilă, de şase mii de lire pe an, făcuse din el unul din cei mai bogaţi bărbaţi ai Angliei. Se prea poate să fi fost şi cel mai arătos. Banks şi-ar fi putut foarte bine petrece viaţa în lenevie şi lux, dar aspira să devină cel mai îndrăzneţ explorator botanic – vocaţie pe care şi-a asumat-o fără să-şi sacrifice nimic din farmec. Banks plătise mare parte din cheltuielile pentru prima expediţie a căpitanului Cook chiar din buzunarul lui, ceea ce îi asigurase dreptul de a-şi aduce pe corabia aglomerată doi servitori negri, doi servitori albi, un botanist de rezervă, un secretar ştiinţific, doi artişti, un proiectant şi doi ogari italieni. În timpul aventurii, Banks sedusese regine tahitiene, dansase gol cu sălbaticii pe plajă şi privise cum li se făceau tinerelor păgâne tatuaje pe fese în lumina lunii. Adusese cu el înapoi în Anglia un tahitian pe nume Omai, pe care-l ţinea drept animal de companie, şi aproape patru mii de exemplare de plante – dintre care aproape jumătate nu mai fuseseră văzute niciodată de comunitatea ştiinţifică. Sir Joseph Banks era cel mai celebru şi mai atrăgător bărbat din Anglia, iar Henry îl admira enorm.

Dar de furat tot fura de la el.

În fond, ocazia *i se oferea* şi era cum nu se poate mai evidentă. Banks era cunoscut în cercurile ştiinţifice nu doar ca mare colecţionar de exemplare botanice, ci şi ca un păstrător avid al oricărui nimic. În epoca aceea a politeţii, gentilomii obişnuiau să-şi împărtăşească descoperirile fără ascunziş, dar Banks nu împărtăşea nimic. La Kew veneau profesori, demnitari şi colecţionari din lumea întreagă în speranţa de a obţine nişte seminţe şi

lăstari sau mostre din amplul ierbar al lui Banks – dar Banks îi refuza pe toţi.

Tânărul Henry îl admira pe Banks pentru că strângea tot (nici el nu şi-ar fi împărţit comoara cu nimeni, presupunând că ar fi avut vreo comoară), dar în curând a învăţat să citească ocazii de afaceri pe feţele furioase ale vizitatorilor internaţionali lăsaţi cu buzele umflate. Îi aştepta chiar la poarta grădinilor Kew când plecau, şi uneori îi surprindea blestemându-l pe sir Joseph Banks în franceză, germană, olandeză sau italiană. Henry se apropia, îi întreba ce mostre doreau şi se angaja să le procure până la sfârşitul săptămânii. Întotdeauna avea cu el un carnet şi un creion de tâmplărie; dacă vizitatorii nu vorbeau engleza, Henry îi punea să deseneze ce le trebuie. Toţi erau desenatori botanici excelenţi, aşa că le era uşor să-şi facă înţelese dorinţele. Mai târziu, seara, Henry se strecura în sere, trecea ca vântul printre muncitorii care hrăneau cuptoarele uriaşe în nopţile reci şi fura plante pe care le vindea la un preţ bun.

Era băiatul ideal pentru aşa ceva. Se pricepea să identifice plantele, se pricepea ca nimeni altul să ţină butaşii în viaţă, era destul de cunoscut prin grădini încât să nu trezească suspiciuni şi ştia cum să-şi ascundă urmele. Dar în primul şi-n primul rând părea să n-aibă nevoie de somn. Muncea toată ziua cu tatăl lui în livezi, apoi fura toată noaptea – plante rare, plante preţioase, papucul-doamnei, orhidee tropicale, minuni carnivore din Lumea Nouă. Pe lângă asta, păstra toate desenele botanice pe care i le făceau distinşii gentilomi şi le studia până ajungea să cunoască fiecare stamină şi petală a fiecărei plante căutate.

Ca orice hoţ bun, Henry se îngrijea scrupulos de propria-i siguranţă. Nu dezvăluia nimănui secretul lui şi îşi îngropa câştigul în câteva ascunzători răspândite pe tot domeniul

Kew. Nu cheltuia nici o lescaie. Îşi lăsa argintul să se odihnească în pământ, ca un butaş bun. Voia să-l vadă crescând până când avea să izbucnească din ţărână ca un şuvoi şi să-i cumpere dreptul de a deveni om bogat.

Abia dacă trecuse un an şi Henry avea deja câţiva clienţi fideli. Unul din ei, un bătrân cultivator de orhidee de la grădina botanică din Paris, îl gratulase pe băiat cu ceea ce era, probabil, primul compliment mulţumitor din viaţa lui: „Măi mucosule, eşti bun la casa omului!” În doi ani, Henry conducea o afacere frumuşică şi vindea plante nu doar botaniştilor serioşi, ci şi unui cerc de gentilomi londonezi bogaţi care doreau specimene exotice pentru colecţiile lor. În trei ani, expedia ilicit mostre în Franţa şi Italia, ambalând cu pricepere butaşii în muşchi şi ceară ca să supravieţuiască transportului.

Dar, în cele din urmă, după trei ani de asemenea îndeletniciri dubioase, Henry Whittaker a fost prins – şi tocmai de tatăl lui.

Domnul Whittaker, care de obicei dormea adânc, şi-a observat într-o noapte fiul plecând de-acasă după miezul nopţii şi, frământat de o bănuială paternă instinctivă, l-a urmărit până la sere şi l-a văzut cum alege, cum fură, cum ambalează cu pricepere. A recunoscut imediat grija necurată a hoţului.

Tatăl lui Henry nu era omul în stare să-şi bată fiii, chiar dacă o meritau (ceea ce se întâmpla frecvent), aşa că nici în noaptea aceea nu l-a bătut pe Henry. Nici măcar nu i-a cerut socoteală. Henry nici nu şi-a dat seama că fusese prins. Nu, domnul Whittaker a făcut ceva mult mai rău. A doua zi, la prima oră, i-a cerut o audienţă personală lui sir Joseph Banks. Un om sărman ca Whittaker nu avea prea des ocazia să ceară o întâlnire între patru ochi cu un gentilom ca Banks, dar tatăl lui Henry câştigase, în cei treizeci de ani de străduanie neobosită la Kew, exact atâta

respect cât să-şi permită, doar o dată, această îndrăzneală. Era bătrân şi sărac, e adevărat, dar rămânea Vrăjitorul Merelor, salvatorul pomului preferat al regelui – iar titlul i-a deschis uşile.

Domnul Whittaker s-a prezentat înaintea lui Banks aproape în genunchi, cu capul plecat, căindu-se, ca un sfânt. A mărturisit îndeletnicirea ruşinoasă a fiului, împreună cu bănuiala lui că Henry fura, probabil, de ani şi ani. Şi-a oferit demisia de la Kew ca pedeapsă, cu rugămintea ca băiatul să nu fie trimis la închisoare sau rănit. Vrăjitorul Merelor a promis să plece cu familie cu tot departe de Richmond, astfel ca nici Kew şi nici Banks să nu mai fie făcuţi de ruşine de numele Whittaker.

Banks – impresionat de simţul onoarei atât de înalt al livădarului – a refuzat demisia şi a trimis după tânărul Henry, ca să-l vadă cu ochii lui. Şi aceasta era o situaţie neobişnuită. Dacă o întâlnire cu un grădinar analfabet chiar în biroul lui era o raritate pentru sir Joseph Banks, o întâlnire cu fiul hoţoman al grădinarului analfabet, în vârstă de şaisprezece ani, era ceva nemaiîntâlnit. Probabil că trebuia, pur şi simplu, să pună să fie arestat. Dar hoţia se pedepsea cu spânzurătoarea: ajungeau în ştreang şi copii mult mai tineri decât Henry, pentru abateri mult mai neînsemnate. Atacul asupra colecţiei lui era de-ajuns ca să-i provoace furia, dar Banks avea destulă simpatie pentru tatăl băiatului încât să cerceteze problema singur înainte să-i cheme pe oamenii legii.

Când a intrat pe propriile ei picioare în biroul lui sir Joseph Banks, problema s-a dovedit a fi un tânăr subţirel, roşcovan, scump la vorbă, cu ochii lăptoşi, lat în umeri, cu pieptul înfundat şi pielea palidă, aspră deja de expunerea prea îndelungată la vânt, ploaie şi soare. Băiatul era subnutrit, dar înalt, iar mâinile îi erau mari; Banks şi-a dat

seama că ar putea deveni un bărbat solid dacă ar ajunge să mănânce cum trebuie.

Henry nu ştia prea bine de ce fusese chemat în biroul lui Banks, dar era destul de isteţ încât să se aştepte la ceva cât se poate de rău, aşa că se simţea foarte îngrijorat. Singurul lucru care-l împiedica să tremure în timp ce trecea pragul biroului lui Banks era încăpăţânarea lui îndrăcită.

Dar, tiii, ce frumos arăta biroul! Şi cât de splendid era îmbrăcat Joseph Banks, cu peruca lui lucioasă şi costumul sclipitor de catifea neagră, cu cataramele de la pantofi lustruite şi ciorapii albi. Nici nu intrase bine pe uşă, că Henry evaluase deja măsuţa de scris delicată, de mahon, trecuse în revistă cu priviri râvnitoare cutiile arătoase pentru colecţii, care stăteau una peste alta pe fiecare raft, şi trăsese admirativ cu ochiul spre portretul chipeş al căpitanului Cook de pe perete. Păi, măiculiţă, numai rama portretului trebuie să fi costat nouăzeci de lire!

Spre deosebire de tatăl lui, Henry nu se plecă în faţa lui Banks, ci rămase drept dinaintea marelui om, privindu-l ţintă în ochi. Banks, care stătea pe scaun, îl lăsă pe Henry în picioare, în tăcere, aşteptând poate o mărturisire sau o rugăminte de iertare. Dar Henry nici nu mărturisi, nici nu se rugă, nici nu-şi plecă capul sub povara ruşinii, iar dacă sir Joseph Banks credea că Henry Whittaker era atât de netot încât să vorbească primul în împrejurări atât de delicate, atunci nu-l cunoştea pe Henry Whittaker.

Aşadar, după o lungă tăcere, Banks porunci:

— Ia spune-mi: de ce nu te-aş trimite eu să te spânzure la Tyburn?

Aşa deci, se gândi Henry. Am încurcat-o.

Totuşi băiatul se chinui să-şi facă un plan. Trebuia să găsească o tactică, trebuia s-o găsească într-o clipă iute şi alunecoasă. Doar nu mâncase toată viaţa bătăi crunte de

la fraţii lui mai mari fără să înveţe câte ceva despre luptă. Odată ce-ai primit prima lovitură de la un oponent mai mare şi mai puternic, ai o singură şansă să-i răspunzi înainte să fii făcut una cu pământul, şi n-ar fi rău să vii cu ceva neaşteptat.

— Pentru că-s un mucos bun la casa omului, spuse Henry.

Banks, căruia îi plăceau incidentele neobişnuite, lăsă să-i scape un râs uimit.

— Eu unul mărturisesc că nu văd la ce eşti bun, băiete. N-ai făcut altceva decât să-mi furi comoara câştigată cu trudă.

Nu era o întrebare, dar Henry răspunse totuşi.

— Poate am mai ciupit pe ici, pe colo, spuse el.

— Nu tăgăduieşti?

— N-am decât să rag ca măgaru' până mâine, că tot degeaba, no-aşa?

Din nou, Banks râse. Poate credea că băiatul face pe viteazul, dar curajul lui Henry era veritabil. La fel şi frica. La fel şi lipsa de orice urmă de căinţă. Toată viaţa, Henry avea să rămână convins că a te căi e semn de slăbiciune.

Banks schimbă abordarea.

— Tinere, sincer să fiu îl necăjeşti foarte rău pe taică-tău.

— Şi el pe mine, domnule, i-o întoarse Henry.

Din nou, Banks scoase un râs surprins, ca un lătrat.

— Aşa, carevasăzică? Şi ce rău ţi-a făcut bietul om?

— M-a făcut sărac, domnule, spuse Henry. Apoi, dându-şi seama dintr-odată: El a fost, no-aşa? El m-a dat de gol?

— Da. Tatăl tău e un om de onoare.

Henry ridică din umeri.

— Mai puţin faţă de mine, de?

Banks rumegă răspunsul şi dădu din cap, recunoscând generos corectitudinea argumentului. Apoi întrebă:

— Cui i-ai vândut plante de-ale mele?

Henry începu să numere pe degete:

— Mancini, Flood, Willink, LeFavour, Miles, Sather, Evaşevski, Feuerle, lordu' Lessig, lordu' Garner...

Banks îl întrerupse cu un fluturat din mână. Se uită lung la băiat, cu o uimire nedeghizată. În mod ciudat, dacă lista ar fi fost mai modestă, poate Banks ar fi fost mai furios. Dar erau cele mai respectate nume din domeniul botanicii. Pe unii dintre ei îi considera prieteni. Cum dăduse băiatul de ei? Unii nu puseseră piciorul în Anglia de ani de zile. Puştiul făcuse *export*. Ce fel de campanie desfăşurase mucosul chiar sub nasul lui?

— De unde-ai învăţat să lucrezi cu plantele? întrebă Banks.

— Eu de când mă ştiu m-am priceput să umblu cu plantele, domnule. Parcă am ştiut dinainte.

— Şi oamenii aceştia te plătesc?

— Păi, dacă nu, nu-şi primesc plantele! răspunse Henry.

— Probabil câştigi bine. De fapt, trebuie să fi adunat o grămadă de bani în ultimii ani.

Henry era prea isteţ ca să răspundă.

— Ce-ai făcut cu banii câştigaţi, tinere? insistă Banks. Nu se poate spune că i-ai investit în garderobă. Fără îndoială, câştigurile tale aparţin domeniului Kew. Deci unde sunt?

— S-au dus, domnule.

— Unde s-au dus?

— La zaruri, domnule. Vedeţi 'mneavoastră, am o slăbiciune pentru jocuri de noroc.

Poate e adevărat, poate nu e, îşi spuse Banks. Dar era clar că băiatul avea mai multă îndrăzneală decât toate fiinţele pe două picioare pe care le văzuse vreodată. Banks era intrigat. În fond, era un bărbat care ţinea un păgân drept animal de companie şi care – la drept vorbind – se bucura de reputaţia că ar fi şi el pe jumătate păgân.

Poziţia lui socială cerea să admire nobilimea fie şi prefăcându-se, dar în secret prefera un pic de sălbăticie. Şi ce sălbatic mic era Henry Whittaker! Banks era tot mai puţin înclinat să dea pe mâna poliţiei un exemplar uman atât de curios.

Henry, căruia nu-i scăpa nimic, observă o schimbare pe chipul lui Banks – o înmuiere a expresiei, un început de curiozitate, o licărire de şansă de a scăpa cu viaţă. Îmbătat de impulsul de autoconservare, băiatul se agăţă din răsputeri de licărirea aceea de speranţă, pentru ultima oară.

— Domnule, nu mă trimiteţi la spânzurătoare, spuse Henry. O să vă pară rău.

— Şi ce propui să fac cu tine?

— Să mă folosiţi.

— De ce aş face-o? întrebă Banks.

— Fiindcă sunt mai bun ca oricine.

Capitolul doi

Aşa s-a făcut că, până la urmă, nici Henry n-a ajuns în ştreang la Tyburn, nici tatăl lui nu şi-a pierdut slujba de la Kew. Familia Whittaker a fost cruţată de soartă în mod miraculos, iar Henry a scăpat cu exilul, fiind trimis de sir Joseph Banks într-o călătorie pe mare, ca să vadă ce va face lumea din el.

Era anul 1776, iar căpitanul Cook era pe cale să pornească în a treia călătorie în jurul lumii. Banks n-avea să facă parte din expediţie. Pe scurt spus, nu-l invitase nimeni. Nu fusese invitat nici într-a doua călătorie, ceea ce-l vexase. Extravaganţa şi felul lui Banks de a vâna atenţia tuturor i-l făcuse antipatic căpitanului Cook, care îl

înlocuise în mod înjositor. De-acum înainte, Cook avea să călătorească alături de un botanist mai umil, mai uşor de stăpânit – un bărbat pe nume David Nelson, grădinar timid şi competent care lucra la Kew. Dar Banks tot dorea să aibă de-a face cu călătoria într-un fel sau altul, plus că voia cu disperare să fie informat despre speciile botanice pe care avea să le colecteze Nelson. Nu-i plăcea gândul că se făceau studii ştiinţifice importante pe la spatele lui. Aşa că a aranjat ca Henry să fie trimis în expediţie ca unul din ajutoarele lui Nelson, cu instrucţiuni să stea cu ochii în patru, să afle tot, să ţină minte tot şi, mai târziu, să-i raporteze totul lui Banks. Ce folos mai bun se putea găsi pentru Henry Whittaker decât acela de informator?

Mai mult, exilul pe mare era o bună strategie ca să-l ţină pe tânăr departe de grădinile Kew câţiva ani, timp în care, de la o distanţă prudentă, Banks se putea dumiri ce fel de om ar putea deveni acest Henry. Trei ani pe o corabie aveau să-i ofere ocazii din belşug temperamentului lui adevărat să iasă la iveală. Dacă ajungeau să-l spânzure de bompres pentru furt, crimă sau revoltă... la o adică, era problema lui Cook, nu a lui Banks. Pe de altă parte, existau şanse ca băiatul să se dovedească bun la ceva, caz în care Banks avea să-l aibă la îndemână pentru viitor, după ce expediţia îi va mai fi tocit latura sălbatică.

Banks i l-a prezentat pe Henry domnului Nelson în felul următor: „Nelson, fă cunoştinţă cu noua ta mână dreaptă, domnul Henry Whittaker, din familia Whittaker din Richmond. E un mucos bun la casa omului şi sunt convins că, în ce priveşte plantele, vei vedea că parcă le ştie pe toate dinainte.”

Mai târziu, între patru ochi, Banks i-a dat lui Henry câteva ultime sfaturi înainte să-l trimită pe mare: „Băiete, în fiecare zi petrecută la bord să-ţi întăreşti sănătatea cu exerciţii viguroase. Să-l asculţi pe domnul Nelson – nu e el

un om prea interesant, dar ştie despre plante cât n-o să înveţi tu într-o viaţă întreagă. Vei fi la mila marinarilor mai bătrâni, dar niciodată să nu te plângi de ei dacă vrei să-ţi meargă bine. Păzeşte-te de curve dacă nu vrei să te procopseşti cu sfrenţie. Vor pleca două corăbii, dar tu vei fi pe *Resolution*, cu căpitanul Cook. Niciodată să nu-i tai calea. Niciodată să nu-i vorbeşti. Iar dacă totuşi se întâmplă să-i vorbeşti, ceea ce nu trebuie să faci, să nu cumva să i te adresezi în felul folosit uneori cu mine. N-o să i se pară la fel de amuzant. Cook şi cu mine nu semănăm. El e în stare să apere protocolul până la ultima suflare. Fă-te invizibil în ochii lui şi nu vei avea decât de câştigat. În ultimul rând, trebuie să ştii că pe *Resolution*, ca pe oricare navă a Maiestăţii Sale, vei trăi într-un amestec ciudat de nemernici şi gentilomi. Fii deştept, Henry. Ia-te după gentilomi."

Faţa intenţionat lipsită de orice expresie a lui Henry îl făcea imposibil de citit, aşa că Banks n-avea cum să-şi dea seama ce impact puternic produsese ultimul lui sfat. În interpretarea lui Henry, Banks sugerase ceva de-a dreptul extraordinar – posibilitatea ca, într-o bună zi, şi Henry să devină gentilom. Ba chiar părea să fi sunat ca mai mult decât o posibilitate – ca o comandă, una cum nu se poate mai binevenită: *Pleacă în lume, Henry, şi învaţă cum să devii gentilom*. În anii grei şi plini de singurătate pe care avea să-i petreacă pe mare, remarca aceasta întâmplătoare a lui Banks avea să i se înrădăcineze tot mai adânc în minte. Poate că nici n-avea să-i stea gândul la altceva. Cu timpul, poate că Henry Whittaker – băiatul ambiţios şi muncitor, cu un imbold atât de puternic de a-şi depăşi condiţia – avea să şi-o amintească drept o *promisiune.*

Corabia lui Henry a ridicat ancora din Anglia în iulie 1776. Obiectivele declarate ale celei de-a treia expediţii a

lui Cook erau două. Primul era să ajungă în Tahiti, ca să-l ducă pe animalul de companie al lui Joseph Banks – omul pe nume Omai – înapoi acasă. Omai se săturase de viaţa curtenească; tânjea să se întoarcă printre ai lui. Devenise morocănos, gras şi dificil, iar Banks se săturase şi el de animalul lui de companie. Apoi Cook avea să se îndrepte spre nord, pe lângă coasta pacifică a Americilor, în căutarea Canalului de Nord-Vest.

Pentru Henry, greutăţile au început imediat. Locul lui era în măruntaiele corabiei, unde se aflau coteţele găinilor şi butoaiele. În jurul lui vociferau orătănii şi capre, dar nu se plângea. Primea ameninţări, batjocură şi bătăi de la bărbaţi în toată firea, cu mâinile asprite de sare şi încheieturile cât nicovalele. Marinarii mai în vârstă râdeau de el, numindu-l ţipar de apă dulce, fiindcă nu ştia nimic despre greutăţile unei călătorii pe ocean. În fiecare expediţie murea câte cineva, spuneau ei, iar Henry avea să fie primul care va muri.

Îl subestimau.

Henry era cel mai tânăr, dar, după cum se dovedi destul de repede, nu şi cel mai slab. Viaţa aceasta nu era cu mult mai grea decât cea pe care o trăise de când se ştia. A învăţat ce avea nevoie să înveţe. A învăţat cum să-i usuce şi să-i pregătească plantele domnului Nelson pentru clasificarea ştiinţifică şi cum să picteze specimene botanice în aer liber – gonind muştele care-i aterizau în pigmenţi chiar în timp ce-i amesteca –, dar a învăţat şi cum să fie de folos pe corabie. A fost pus să frece fiecare colţişor de pe *Resolution* cu oţet şi să culeagă paraziţii din paturile marinarilor mai bătrâni. A început să-l ajute pe măcelarul de la bord să săreze carnea de porc şi s-o pună la butoi şi a învăţat cum să lucreze cu maşina de distilat apa. A învăţat să-şi înghită voma în loc să lase lumea să vadă că are rău de mare. A trecut prin furtuni fără să-şi

arate teama nici faţă de ceruri, nici faţă de oameni. A mâncat şi rechini, şi peştii pe jumătate descompuşi din măruntaiele rechinilor. N-a şovăit nici o clipă.

A pus piciorul pe uscat în Madeira, în Tenerife, în golful Table. La Capul Bunei Speranţe a întâlnit pentru prima oară reprezentanţi ai Companiei Olandeze a Indiilor de Est, care l-au impresionat prin seriozitatea, competenţa şi bogăţia lor. I-a văzut pe marinari cum îşi pierd tot câştigul la masa de joc. A văzut oameni împrumutând bani de la olandezi, care nu păreau să aibă obiceiul jocurilor de noroc. Nici Henry nu juca. A văzut cum un marinar, viitor falsificator de bani, a fost prins trişând şi a fost biciuit drept pedeapsă până şi-a pierdut cunoştinţa – din ordinul căpitanului Cook. El unul nu încălca niciodată regulamentul. În timp ce dădeau ocol Capului Bunei Speranţe, bătuţi de grindină şi vânt, a tremurat noaptea sub o singură pătură subţire, cu dinţii clănţănindu-i atât de tare, că unul i s-a şi spart, dar nu s-a plâns. A sărbătorit Crăciunul pe o insulă, în frigul amarnic, printre lei-de-mare şi pinguini.

Ajuns în Tanzania, a dat ochii cu băştinaşi goi-puşcă – sau, cum le spuneau britanicii (lor şi oricărei populaţii cu pielea arămie), „indieni”. L-a văzut pe căpitanul Cook cum le dă medalii-suvenir cu profilul regelui George III şi data expediţiei, pentru a marca întâlnirea aceasta istorică. I-a văzut pe indieni luând imediat medaliile la ciocănit, ca să facă din ele cârlige de undiţă şi capete de suliţă. A mai pierdut un dinte. A văzut că marinarii englezi nu credeau că viaţa unui indian are vreun preţ, deşi Cook se străduia în van să-i convingă că greşesc. A văzut marinarii siluind femeile pe care nu le puteau convinge, convingând femeile pe care nu şi le puteau permite şi cumpărând pur şi simplu fete de la taţii lor, dacă aveau vreun metal de dat la schimb pentru carne vie. El se ferea de toate fetele.

A petrecut zile întregi la bord, ajutându-l pe domnul Nelson să deseneze, să descrie, să conserve şi să-şi clasifice colecţia botanică. Nu-i era cine ştie ce drag domnul Nelson, dar dorea să înveţe tot ce ştia el.

A pus piciorul în Noua Zeelandă, care i s-a părut întru totul ca Anglia, cu excepţia fetelor tatuate pe care le puteai cumpăra pe câţiva pumni de cuie din cele mai ieftine. El n-a cumpărat fete. A văzut, tot în Noua Zeelandă, cum marinarii au cumpărat de la tatăl lor doi băieţi dornici să înveţe şi să muncească, unul de zece şi celălalt de cincisprezece ani. Tinerii băştinaşi s-au alăturat expediţiei ca băieţi buni la toate. Spuneau că veniseră de bunăvoie. Dar Henry ştia că habar n-aveau ce înseamnă să-şi părăsească neamul. Îi chema Tibura şi Gowah. Au încercat să se împrietenească cu Henry, fiindcă era cel mai apropiat de ei ca vârstă, dar el i-a ignorat. Erau sclavi şi erau deja condamnaţi. N-avea de gând să se apropie de nişte condamnaţi. I-a văzut pe băieţii din Noua Zeelandă mâncând carne crudă de câine şi suferind de dor de casă. Ştia că, în cele din urmă, aveau să moară.

A ajuns în ţinutul înverzit, luxuriant, parfumat pe nume Tahiti. A văzut cum căpitanul Cook e primit cu braţele deschise, ca un mare rege şi mare prieten. *Resolution* a fost întâmpinată de o hoardă de indieni care au venit înot până la corabie, strigând numele lui Cook. Henry l-a văzut pe Omai – localnicul care-l cunoscuse pe regele George III – primit la el acasă mai întâi ca erou şi apoi, din ce în ce mai mult, ca străin nesuferit. Îşi dădea seama că de-acum înainte Omai nu-şi mai putea găsi locul nicăieri. I-a văzut pe tahitieni dansând în sunetul cornilor şi cimpoaielor, în timp ce domnul Nelson cel cuminte, învăţătorul lui într-ale botanicii, s-a îmbătat într-o noapte şi s-a dezbrăcat până la brâu, dansând în ritmul tobelor tahitiene. Henry n-a dansat. L-a văzut pe căpitanul Cook ordonând să i se taie

unui om amândouă urechile de la tâmple, de către bărbierul corabiei, fiindcă furase de două ori fier din fierăria de pe *Resolution*. A văzut cum una din căpeteniile tahitiene încerca să fure o pisică de la englezi şi a fost răsplătit cu o lovitură de bici peste faţă.

L-a văzut pe căpitanul Cook lansând focuri de artificii deasupra golfului Matavai ca să-i impresioneze pe localnici, fără a reuşi însă decât să-i înspăimânte. Într-o noapte mai liniştită, a văzut milioanele de felinare cereşti pe cerul de peste Tahiti. A băut din nuci de cocos. A mâncat şobolani şi câini. A văzut temple de piatră cu cranii umane pe jos. A urcat pe cărările înşelătoare dintre stânci, pe lângă cascade, adunând mostre de ferigi pentru domnul Nelson, care nu se căţăra nicăieri. L-a văzut pe căpitanul Cook străduindu-se să păstreze ordinea şi disciplina în rândul echipajului, când domnea dezmăţul. Toţi marinarii şi ofiţerii se îndrăgostiseră de fete tahitiene şi se zvonea că fiecare fată cunoştea un act de dragoste secret. Erau superbe, aveau sâni superbi, aveau păr superb, miroseau extraordinar şi îi populau visele – dar cele mai multe se molipsiseră deja de boala franţuzească. A rezistat la o sută de tentaţii parfumate. A fost luat în râs din cauza asta. Dar a rezistat. Îşi plănuia un viitor mai important. S-a concentrat pe botanică. A strâns gardenii, orhidee, iasomie, fructele arborelui-de-pâine.

Au ridicat ancora din nou. A văzut cum unui localnic din Insulele Prietenoase i s-a tăiat braţul de la cot, din ordinul căpitanului Cook, fiindcă furase o toporişcă de pe *Resolution*. Tot acolo, pe când se îndeletniceau cu cercetări botanice, Henry şi domnul Nelson au fost luaţi prin surprindere de băştinaşi, care i-au dezbrăcat şi – lucru mult mai supărător – i-au lăsat fără mostrele botanice şi fără caiete. Arşi de soare, goi-puşcă şi zguduiţi, s-au întors pe navă, iar Henry nu s-a plâns nici atunci.

Îi observa atent pe gentilomii de la bord, cântărindu-le purtările. Le imita vorbirea. Exersa ca să le poată imita dicţia. Îşi cizela manierele. A auzit un ofiţer spunându-i altuia: „Oricât de falsă este şi a fost dintotdeauna aristocraţia, tot constituie cea mai bună apărare împotriva gloatelor needucate şi incapabile să gândească.” I-a văzut pe ofiţeri copleşind cu onoruri orice băştinaş care arăta a nobil (sau, cel puţin, corespundea ideii engleze despre nobili). Pe fiecare insulă pe care o vizitau, ofiţerii de pe *Resolution* alegeau câte un bărbat cu pielea cafenie care purta o suliţă mai mare sau avea mai multe soţii sau era purtat pe litieră de alţii – sau era pur şi simplu *mai înalt* decât ceilalţi. Pe el, englezii îl tratau cu respect. El avea să fie omul cu care aveau să negocieze, căruia urmau să-i dea daruri cu nemiluita şi pe care, uneori, îl declarau „rege”. Henry conchise că, oriunde ajungeau în lume, englezii căutau întotdeauna un rege.

Henry a vânat broaşte ţestoase şi a mâncat delfini. L-au mâncat şi pe el furnicile negre. A plecat mai departe. A văzut indieni mărunţei cu scoici enorme în urechi. A văzut o furtună tropicală care a schimbat culoarea cerului într-un verde bolnăvicios – singurul lucru de care marinarii mai bătrâni s-au temut. A văzut munţii arzători numiţi vulcani. Au înaintat mai departe, spre nord. S-a făcut iarăşi frig. Iar a mâncat şobolani. Au aruncat ancora pe coasta vestică a Americii de Nord. A mâncat carne de ren. A văzut oameni care purtau blănuri şi vindeau piei de castor. A văzut cum un marinar îşi încurcă piciorul în lanţul ancorei şi îşi află moartea peste bord.

Au mers tot mai departe spre nord. A văzut case făcute din coaste de balenă. A cumpărat o piele de lup. A cules luminiţa-nopţii, violete, fructe de pădure şi ienupăr împreună cu domnul Nelson. A văzut indieni care trăiau în gropi săpate în pământ şi care-şi ascundeau femeile de

englezi. A mâncat pastramă de porc cu viermi. A mai pierdut un dinte. A ajuns la strâmtoarea Bering şi a auzit fiarele sălbatice urlând în noaptea arctică. Toate lucrurile uscate pe care le avea s-au îmbibat cu apă, apoi au îngheţat. Şi-a văzut barba crescând. Era rară, dar tot făcea ţurţuri. Gheaţa îi lipea cina de farfurie până să apuce s-o mănânce. Nu s-a plâns. Nu voia să i se spună lui sir Joseph Banks că s-a plâns vreodată. A dat pielea de lup la schimb pe o pereche de rachete de zăpadă. L-a văzut pe domnul Anderson, chirurgul corabiei, cum a murit şi a fost aruncat în mare în cele mai sumbre împrejurări imaginabile – o lume îngheţată, unde domnea noaptea. A văzut marinarii cum trăgeau cu tunurile în leii-de-mare de pe ţărm de dragul distracţiei, până n-a mai rămas în viaţă nici o vietate pe toată plaja.

A văzut ţinutul numit de ruşi Elaskah. A ajutat la făcutul berii dintr-un soi de molid – marinarii o detestau, dar n-aveau altceva de băut. A văzut indieni care trăiau în cocioabe cu nimic mai confortabile decât vizuinile animalelor pe care le vânau ca să le mănânce şi a întâlnit ruşi izolaţi într-o tabără de vânătoare de balene. L-a auzit întâmplător pe căpitanul Cook spunând despre ofiţerul rus cu rangul cel mai înalt (un bărbat blond, înalt şi chipeş): „Se vede că este un gentilom de familie bună.” Se părea că peste tot, chiar şi în tundra cea posomorâtă, era important să fii gentilom de familie bună. În august, căpitanul Cook a renunţat. Nu reuşise să găsească nici un Canal de Nord-Vest, iar drumul lui *Resolution* era blocat deja de catedrale de aisberguri. Au făcut cale întoarsă şi s-au îndreptat către sud.

Nu s-au oprit aproape deloc până au ajuns în Hawaii. N-ar fi trebuit să meargă în Hawaii cu nici un preţ. Mai bine ar fi murit de foame printre gheţuri. Regii din Hawaii erau furioşi, iar băştinaşii erau hoţi şi agresivi. Hawaiienii nu

semănau cu tahitienii – prieteni blânzi – şi, lucrul cel mai important, erau cu miile. Dar căpitanul Cook avea nevoie de apă de băut şi trebuia să ţină nava la ancoră până umplea din nou magazia. Băştinaşii furau mult, englezii pedepseau mult. Se trăgea cu armele, indienii erau răniţi, căpeteniile erau revoltate, se aruncau ameninţări reciproce. Unii membri ai echipajului spuneau despre căpitanul Cook că e pe cale să clacheze, că e tot mai brutal, că are toane tot mai teatrale şi e tot mai indignat şi furios cu fiecare furt. Dar indienii furau în continuare. Nu se putea îngădui aşa ceva. Scoteau şi cuiele din lemnul corabiei. Se furau bărci, chiar şi arme. Din nou s-a tras, din nou au murit indieni. Henry a stat de veghe, fără somn, zile întregi. Nimeni nu dormea.

Căpitanul Cook a mers pe uscat, încercând să stea de vorbă cu căpeteniile şi să le îmbuneze, dar a fost întâmpinat de sute de hawaiieni furioşi. Într-o clipă, mulţimea s-a transformat într-o gloată răzvrătită. Henry a privit cum murea căpitanul Cook, cu pieptul străpuns de o suliţă de-a localnicilor şi capul spart de o măciucă; sângele i se scurgea în valuri. Într-o secundă, marele navigator şi-a găsit sfârşitul. Băştinaşii i-au târât după ei corpul. Mai târziu, noaptea, ca o ultimă insultă, un indian a venit într-o canoe şi a aruncat o bucată din coapsa căpitanului Cook pe puntea corabiei *Resolution*.

Henry i-a văzut pe marinarii englezi arzând, drept răzbunare, tot satul. Cu greu au putut fi împiedicaţi să omoare toţi bărbaţii, femeile şi copiii de indieni de pe insulă. Capetele a doi indieni au fost tăiate şi trase în ţeapă, iar marinarii au promis că nu vor înceta până nu li se dă înapoi trupul căpitanului Cook, ca să-l îngroape cum se cuvine. A doua zi a sosit pe *Resolution* şi restul cadavrului lui Cook, mai puţin vertebrele şi labele picioarelor, care nu mai fuseseră găsite. Henry a privit

înmormântarea pe mare a rămăşiţelor comandantului. Căpitanul Cook nu-i adresase nici un cuvânt, iar Henry – care urmase sfatul lui Banks – nu-i tăiase calea niciodată. Dar acum Henry Whittaker era în viaţă, iar căpitanul Cook nu.

După nenorocire, credea că se vor întoarce în Anglia, dar nici gând. A devenit căpitan un anume domn Clerke. Misiunea rămânea în picioare – trebuiau să încerce din nou să găsească Canalul de Nord-Vest. Când a venit vara, au plecat din nou spre nord, în frigul cel cumplit. Henry a simţit ploaia de cenuşă şi praf de rocă spongioasă dintr-un vulcan. Terminaseră de mult toate legumele proaspete; beau apă sălcie. Rechinii urmăreau corabia ca să mănânce ce cădea din latrine. El şi domnul Nelson au inventariat unsprezece specii noi de raţă polară şi au mâncat nouă. A văzut un urs alb uriaş înotând pe lângă corabie, dând din labe cu un aer ameninţător, dar leneş. I-a văzut pe indieni cum se legau în canoe mici, acoperite cu blănuri, şi străbăteau apele de parcă trupul lor şi barca formau un singur animal. I-a văzut şi zburând pe gheaţă, traşi de câini. L-a văzut pe înlocuitorul căpitanului Cook, căpitanul Clerke, murind la vârsta de treizeci şi opt pe ani şi fiind înmormântat pe mare.

Henry navigase sub doi căpitani englezi şi le supravieţuise amândurora.

Din nou, au renunţat la Canalul de Nord-Vest. Au mers la Macao. Henry a văzut flote de jonci chinezeşti şi a întâlnit din nou reprezentanţi ai Companiei Olandeze a Indiilor de Est, care păreau să se ivească peste tot, în hainele lor negre, simple, şi cu saboţii umili de lemn. I se părea că, oriunde ar merge în lume, ar da de cineva care-i datora bani unui olandez. În China, Henry a aflat despre un război cu Franţa şi o revoluţie în America. Pentru prima oară auzea astfel de veşti. În Manila a văzut un galion spaniol

încărcat, după cum se zvonea, cu un tezaur de argint în valoare de două milioane de lire. Şi-a schimbat rachetele de zăpadă pe o tunică marinărească spaniolă. S-a îmbolnăvit de pântecăraie – ca toţi ceilalţi de la bord –, dar a supravieţuit. A ajuns în Sumatra, apoi în Java, unde, din nou, i-a văzut pe olandezi cum făceau bani. A luat aminte.

Au ocolit pentru ultima oară Capul Bunei Speranţe şi s-au îndreptat spre Anglia. La 6 octombrie 1780 ajungeau teferi la Deptford. Henry fusese plecat patru ani, trei luni şi două zile. Acum era un tânăr de douăzeci de ani. Pe toată durata călătoriei se comportase ca un gentilom. Spera, ba chiar se aştepta să li se spună superiorilor lui asta. În plus, depusese mult zel în observarea şi colectarea de specimene botanice, aşa cum i se ceruse, iar acum era pregătit să-i povestească totul lui sir Joseph Banks.

A debarcat, şi-a primit banii, a găsit o trăsură să-l ducă la Londra. Oraşul era de o mizerie dezgustătoare. Anul 1780 fusese unul cumplit pentru Anglia – revolte în stradă, violenţă, bigotism antipapistaş; casa lordului Mansfield fusese arsă până-n temelii, arhiepiscopului de York i se smulseseră mânecile sutanei, care-i fuseseră aruncate în faţă în plină stradă, fuseseră sparte porţile închisorilor, se instaurase legea marţială –, dar Henry nu ştia nimic despre toate astea şi nici nu-i păsa. A mers pe jos până în piaţa Soho la numărul 32, drept acasă la Banks. A bătut la uşă, şi-a spus numele şi a aşteptat să-şi primească răsplata.

Banks l-a trimis în Peru.

Asta i-a fost răsplata lui Henry.

Banks rămăsese fără grai când se pomenise cu Henry Whittaker la uşă. În ultimii ani aproape că-l uitase, dar era prea inteligent şi prea politicos s-o recunoască. Banks purta în minte o cantitate extraordinară de informaţii şi avea o răspundere enormă. Pe lângă faptul că administra extinderea grădinilor Kew, organiza şi sponsoriza o

mulţime de expediţii botanice în lumea întreagă. În anii 1780, rare erau corăbiile care veneau la Londra fără o plantă, o sămânţă, un bulb sau un butaş pentru sir Joseph Banks. Mai mult, avea locul lui în societatea selectă şi se implica în orice progres al ştiinţei din Europa, de la chimie la astronomie sau creşterea oilor. Pe scurt, sir Joseph Banks era un gentilom cum nu se poate mai ocupat, care, în ultimii patru ani, nu se gândise la Henry Whittaker nici pe departe cât se gândise Henry Whittaker la el.

Totuşi, în timp ce încerca să-şi amintească de fiul grădinarului, a dat ordin ca Henry să fie condus în biroul lui şi i-a oferit un pahar de vin de Porto, pe care Henry l-a refuzat. L-a pus pe băiat să-i povestească totul despre călătorie. Firește, Banks ştia deja că *Resolution* se întorsese cu bine în Anglia şi primise scrisori de la domnul Nelson pe toată durata călătoriei, dar Henry era primul om de pe corabie cu care dădea ochii, aşa că l-a primit bucuros – asta după ce şi-a amintit cine era – şi plin de curiozitate. Henry a vorbit aproape două ore, dând toate detaliile despre experienţa lui botanică şi personală. Trebuie spus că a ales mai degrabă francheţea decât delicateţea, ceea ce dădea şi mai mare valoare relatării lui. La sfârşitul povestirii, Banks s-a simţit încântat de bogăţia de informaţii. Nu-i plăcea nimic mai mult decât să ştie lucruri pe care alţii nu ştiau că le ştie, iar în cazul de faţă ştia deja (cu mult înainte să i se pună la dispoziţie jurnalele de bord oficiale şi cosmetizate politic ale navei *Resolution*) tot ce se petrecuse în cea de-a treia expediţie a lui Cook.

Pe măsură ce-l asculta pe Henry, Banks era tot mai impresionat. Îşi dădea seama că tânărul îşi petrecuse ultimii ani nu atât studiind, cât mai degrabă cucerind botanica; acum avea tot potenţialul să devină un expert de primă mână în domeniu. Banks a înţeles că trebuia să-l

păstreze până nu i-l fură cineva. Banks însuşi comitea astfel de furturi în serie. Îşi folosea de multe ori banii şi succesul răsunător ca să culeagă tineri promiţători din alte instituţii şi expediţii şi să-i aducă în serviciul lui, la Kew. Fireşte, pierduse şi el câţiva tineri de-a lungul anilor, atraşi de slujbe sigure şi bănoase de grădinari pe domenii bogate. Banks hotărî că pe cel din faţa lui n-avea să-l piardă.

Era el, Henry, necioplit, dar pe Banks nu-l deranjau oamenii necioplţi atâta timp cât erau competenţi. În Marea Britanie, producţia de naturalişti era la fel de abundentă ca producţia de seminţe de in, dar cei mai mulţi erau grei de cap, simpli diletanţi. Iar Banks îşi dorea cu disperare plante noi. S-ar fi îmbarcat bucuros în expediţii, dar se apropia de cincizeci de ani şi îl chinuia o gută teribilă. Avea încheieturile umflate şi dureroase şi îşi petrecea mare parte a zilei ţintuit în scaunul din spatele biroului. Era deci nevoit să trimită în locul lui oameni care să colecteze mostre. Găsirea lor nu era o sarcină atât de simplă pe cât s-ar crede – şi puţini erau tinerii dispuşi să câştige o leafă de mizerie ca să moară de malarie în Madagascar, sau să eşueze în Azore, sau să fie prinşi în ambuscadă de bandiţi în India, sau să fie luaţi prizonieri în Grenada, sau pur şi simplu să dispară pentru totdeauna în Ceylon.

Problema era să-i dea impresia lui Henry că este deja *destinul* lui să lucreze pentru Banks cât va trăi şi să nu-i dea timp să cântărească lucrurile sau să fie avertizat de cineva, sau să se îndrăgostească de vreo fată îmbrăcată ispititor, sau să-şi facă planuri de viitor de capul lui. Banks trebuia să-l convingă pe Henry că viitorul era stabilit şi că al lui aparţinea deja grădinilor Kew. Henry era un tânăr cu încredere în propriile forţe, dar Banks ştia că bogăţia, puterea şi faima poziţiei lui îi dădeau un avantaj în acest

sens – de fapt, uneori îi dădeau chiar aura unui trimis al providenţei. Partea delicată era folosirea acestui avantaj iute şi fără şovăială.

— Bine lucrat, a spus Banks după ce Henry şi-a terminat povestea. Te-ai descurcat bine. Săptămâna viitoare te trimit în Anzi.

Henry avu nevoie de un moment să se gândească: Anzii ce erau? Insule? Munţi? O ţară? Ca Olanda?

Dar Banks vorbea în continuare, de parcă totul era gata stabilit.

— Finanţez o expediţie botanică în Peru care pleacă miercurea viitoare. Căpitanul tău va fi domnul Ross Niven. E un scoţian bătrân, tare ca fierul – poate cam prea bătrân, dacă-mi permiţi să fiu sincer –, dar nu cred c-ai întâlnit om mai cutezător decât el. Ştie o mulţime de lucruri despre copaci şi, zic eu, şi despre America de Sud. Ştii, pentru astfel de sarcini eu îi prefer pe scoţieni englezilor. Sunt mai socotiţi şi mai statornici, îşi urmăresc ţelul cu hotărâre neobosită, iar când trimiţi un om în ţări îndepărtate asta îţi trebuie. Leafa ta, Henry, va fi de patruzeci de lire pe an; poate nu e o sumă cu care un tânăr să-şi facă o situaţie în viaţă, dar funcţia este onorabilă şi îţi va atrage recunoştinţa Imperiului Britanic. Cum deocamdată eşti burlac, sunt convins că te poţi descurca. Cu cât trăieşti mai cumpătat acum, Henry, cu atât mai bogat vei deveni într-o bună zi.

Henry părea pe cale să pună o întrebare, aşa că Banks îi distrase atenţia.

— Cred că nu vorbeşti spaniola, aşa e? a întrebat dezaprobator.

Henry a dat din cap că nu.

Banks a oftat, afişând o dezamăgire exagerată.

— Ei, o s-o-nveţi tu. Am să-ţi permit totuşi să mergi în expediţie. Niven vorbeşte spaniola, chiar dacă are un

accent scoţian de-a dreptul comic. Vă descurcaţi voi în vreun fel cu stăpânirea spaniolă de-acolo. Spaniolii ţin cu dinţii de Peru, să ştii, şi ne stau ca un ghimpe în coastă – dar, ce să faci, e al lor. Deşi tare mi-ar mai plăcea să cercetez fiecare junglă din ţară, dacă aş putea. Îi detest pe spanioli, Henry. Detest mâna moartă a legii spaniole, care împiedică şi strică tot ce atinge. Iar biserica lor e ceva oribil. Îţi vine să crezi că iezuiţii cred şi în ziua de azi că cele patru râuri din Anzi sunt cele patru râuri ale paradisului, ca în Geneză? Îţi dai seama, Henry? Să crezi că fluviul Orinoco e Tigrul!

Henry habar n-avea despre ce e vorba, dar nu spuse nimic. Ultimii patru ani îl învăţaseră să nu deschidă gura decât când ştia despre ce vorbeşte. Mai mult, învăţase că tăcerea îi poate adormi vigilenţa ascultătorului, făcându-l să creadă că eşti inteligent. Până la urmă ceva îi distrăsese atenţia: încă mai auzea ecoul cuvintelor *Cu atât mai bogat vei deveni într-o bună zi...*

Banks a sunat dintr-un clopoţel şi în încăpere a intrat un servitor palid, lipsit de orice expresie, care s-a aşezat la măsuţa de scris şi a pregătit hârtia. Banks a început să-i dicteze fără să-i mai adreseze vreun cuvânt tânărului:

— Eu, sir Joseph Banks, având în trecut plăcerea de a vă recomanda lorzilor consilieri ai Grădinilor Botanice ale Maiestăţii Sale de la Kew et cetera et cetera... am primit de la Excelenţele Lor sarcina de a vă informa că au avut plăcerea de a vă numi pe dumneavoastră, Henry Whittaker, în funcţia de colector de plante pentru grădina Maiestăţii Sale et cetera et cetera... ca recompensă şi remuneraţie, precum şi pentru adăpost, onorarii şi cheltuieli pentru găsirea specimenelor, veţi primi o leafă de patruzeci de lire pe an et cetera et cetera et cetera...

Mai târziu, lui Henry avea să-i treacă prin minte că fuseseră cam multe *et cetera* pentru patruzeci de lire pe

an, dar ce alt viitor îl aştepta? A urmat o scârţâială abundentă din peniţă, apoi Banks i-a spus, fluturând leneş scrisoarea ca să se usuce cerneala:

— Henry, sarcina ta va fi copacul numit chinchină. Poate ai auzit că i se mai spune copacul frigurilor. De la el iau iezuiţii scoarţa care vindecă frigurile. Află tot ce poţi despre el. E un copac fascinant şi aş vrea să fie studiat mai în amănunt. Să nu-ţi faci duşmani, Henry. Să te păzeşti de hoţi, idioţi şi răufăcători. Ia-ţi cât mai multe notiţe şi informează-mă neapărat în ce fel de sol ai găsit specimenele – nisipos, lutos, mlăştinos – ca să încercăm să le cultivăm şi aici, la Kew. Fii cumpătat cu banii. Gândeşte ca un scoţian, băiete! Cu cât te răsfeţi mai puţin acum, cu atât te poţi răsfăţa mai mult în viitor, când vei fi strâns avere. Nu te lăsa ispitit de beţie, lene, femei şi melancolie; astea sunt plăceri de care te poţi bucura mai târziu în viaţă, când vei fi un bătrân bun de nimic, ca mine. Fii cu ochii-n patru. E mai bine să nu afle nimeni că eşti botanist. Să-ţi fereşti plantele de capre, câini, pisici, porumbei, orătănii de curte, insecte, mucegai, marinari, apă sărată...

Henry asculta doar cu jumătate de ureche.

Avea să plece în Peru.

Miercurea următoare.

Era botanist şi trimis al regelui Angliei.

Capitolul trei

Henry a sosit la Lima după o călătorie de aproape patru luni pe mare. Se afla într-un oraş cu cincizeci de mii de suflete – un avanpost colonial care se zbătea să reziste şi în care familiile spaniole nobile aveau adeseori mai puţină mâncare decât catârii care le trăgeau trăsurile.

A ajuns acolo singur. Ross Niven, conducătorul expediţiei (expediţie care, trebuie spus, se compunea numai din Henry Whittaker şi Ross Niven), murise pe drum, în largul coastelor Cubei. Bătrânul scoţian nici n-ar fi trebuit lăsat să plece din Anglia. Suferea de oftică, era palid şi scuipa sânge când tuşea, dar se încăpăţânase şi-i ascunsese lui Banks că e bolnav. Niven nu rezistase nici o lună pe mare. În Cuba, Henry îi scrisese lui Banks o scrisoare aproape ilizibilă în care-i spunea despre moartea lui Niven şi îşi exprima hotărârea de a continua singur misiunea. N-a aşteptat răspuns. Nu voia să fie chemat înapoi.

Înainte să moară însă, Niven îşi dăduse osteneala (o osteneală cu folos) să-l înveţe pe Henry câte ceva despre chinchină. Pe la 1630, spunea el, misionarii iezuiţi din Anzii peruvieni observaseră că indienii quechua beau un ceai fierbinte din scoarţă măcinată ca să se vindece de febra şi frigurile pricinuite de gerul aprig al înălţimilor. Un călugăr cu mintea ascuţită se întrebase dacă nu cumva scoarţa aceasta măcinată, atât de amară, ar putea să trateze şi febra şi frigurile date de malarie – o boală care nici nu exista în Peru, dar care în Europa făcea de mult victime, de la lord la lacheu. Călugărul trimisese nişte scoarţă de chinchină la Roma (tot oraşul acesta era o mlaştină înfiorătoare în care domnea malaria) împreună cu unele instrucţiuni despre cum putea fi testată. În mod miraculos, s-a dovedit că într-adevăr, din motive neînţelese, chinchina punea capăt ravagiilor malariei. Oricare era cauza, scoarţa părea să vindece malaria pe deplin, fără alte efecte secundare decât surzenia – un preţ mic ca să scapi de moarte.

La începutul secolului optsprezece, scoarţa peruviană, numită şi scoarţa iezuiţilor, era cea mai preţioasă marfă de export din Lumea Nouă în Lumea Veche. Un gram de scoarţă pură ajunsese la acelaşi preţ cu un gram de argint.

Era leacul bogaţilor, dar Europa era plină de bogaţi şi nici unul nu voia să moară de malarie. Apoi, Ludovic XIV s-a vindecat şi el cu scoarţa iezuiţilor, ceea ce n-a făcut decât să-i crească preţul. În timp ce Veneţia se îmbogăţea din piper, iar China din ceai, iezuiţii se îmbogăţeau din scoarţa copacilor din Peru.

Singuri britanicii întârziaseră să recunoască valoarea chinchinei – în primul rând din cauza prejudecăţilor pe care le aveau faţă de spanioli şi papistaşi, dar şi fiindcă preferau în continuare să lase sânge decât să-şi trateze pacienţii cu pulberi ciudate. În plus, extragerea medicamentului din chinchină era o ştiinţă complicată. Existau vreo şaptezeci de varietăţi ale copacului şi nimeni nu ştia exact care scoarţă e mai puternică. Trebuiau să se bazeze pe cinstea celui care o colecta, de obicei un indian aflat la aproape zece mii de kilometri depărtare. Pulberile vândute drept „scoarţa iezuiţilor” în farmaciile londoneze, aduse ilicit în ţară prin aranjamente secrete cu belgienii, erau în mare parte contrafăcute şi ineficiente. Scoarţa cu pricina ajunsese totuşi să-i atragă atenţia lui sir Joseph Banks, care voia să afle mai multe despre ea. Iar acum, că auzise ceva despre o posibilă avere, îl interesa foarte tare şi pe Henry, care tocmai devenise conducătorul propriei expediţii.

În curând, Henry călătorea de colo-colo prin Peru ca un om împins de un vârf de baionetă – propria lui ambiţie înflăcărată. Înainte să moară, Ross Niven îi dăduse lui Henry trei sfaturi sănătoase pentru călătoria prin America de Sud, iar tânărul alesese, înţelept, să le urmeze pe toate trei. Unu: niciodată să nu porţi cizme. Tăbăceşte-ţi picioarele până arată ca ale indienilor şi desparte-te cu totul de îmbrăţişarea putrezitoare a pieii de animal. Doi: lasă hainele groase. Îmbracă-te subţire şi învaţă să-ţi fie

frig, ca indienii. Aşa vei fi mai sănătos. Şi trei: îmbăiază-te în râu zilnic, cum fac indienii.

Asta era tot ce ştia Henry, în afară de faptul că chinchina era bănoasă şi că nu se găsea decât pe pantele înalte ale Anzilor, într-o zonă îndepărtată din Peru numită Loxa. Nu putea căuta mai multe învăţături nici la oameni, nici pe hărţi, nici în vreo carte, aşa că s-a descurcat singur. Ca să ajungă la Loxa, a trebuit să ţină piept râurilor, spinilor, şerpilor, bolii, căldurii, frigului, ploii, autorităţilor spaniole şi – lucrul cel mai periculos – propriei echipe, formată din catâri morocănoşi, foşti sclavi şi negri ostili, ale căror limbi, ranchiune şi planuri secrete nu putea decât să le ghicească.

Desculţ şi înfometat, a mers mai departe. A mestecat frunze de coca, după exemplul indienilor, ca să capete puteri. A învăţat spaniolă – mai precis, a hotărât cu încăpăţânare că ştie deja să vorbească spaniola şi că lumea îl poate înţelege. Dacă nu-l înţelegeau, zbiera la ei tot mai tare, până pricepeau. În cele din urmă, a ajuns în regiunea pe nume Loxa. I-a găsit şi i-a mituit pe *cascarilleros*, „tăietorii de scoarţă”, indienii din zonă care ştiau unde cresc copacii cei buni. Şi-a continuat căutarea şi a găsit pâlcuri de chinchină şi mai ascunse.

Henry, care rămăsese fiu de livădar, şi-a dat repede seama că cele mai multe chinchine erau slăbite, bolnave şi jupuite de prea multă scoarţă. Se găseau doar câţiva copaci cu trunchiul gros cât mijlocul lui, dar mai groşi de-atât nu erau nici unii. Începu să le îmbrace în muşchi locurile de unde se tăiase scoarţă, ca să-i ajute să se vindece. Îi învăţă pe *cascarilleros* să taie scoarţa în fâşii verticale şi să nu mai omoare copacul jupuindu-l de jur împrejur. Pe alţi copaci bolnavi i-a tuns cu stricteţe, ca să lăstărească din nou. Când s-a îmbolnăvit, a continuat să muncească. Când boala şi infecţia l-au doborât la pământ,

i-a pus pe indieni să-l lege de catâr, ca pe un prizonier, ca să poată merge să-şi vadă copacii în fiecare zi. A mâncat cobai. A împuşcat un jaguar.

A trăit în Loxa timp de patru ani nenorociţi, desculţ şi tremurând, dormind într-o colibă împreună cu indieni desculţi şi tremurânzi, care se încălzeau la focuri de bălegar. A continuat să îngrijească chinchinele, care, după lege, aparţineau Farmaciei Regale a Spaniei, dar pe care Henry, pe tăcute, şi le adjudecase. Locul lui din munţi era atât de izolat, că nu venea să-l deranjeze nici un spaniol, iar după o vreme şi indienii s-au obişnuit cu el. Şi-a dat seama că soiurile de copaci cu scoarţa cea mai închisă la culoare păreau să producă un medicament mai puternic decât celelalte şi că ramurile cele mai tinere produceau scoarţa cea mai bună. Era deci recomandabil să li se taie des crengile. A identificat şi a denumit şapte specii noi de chinchină, dar pe cele mai multe le-a declarat inutile. Şi-a concentrat atenţia pe cea numită chinchină *roja* – copacul roşu, cu scoarţa cea mai bogată. A altoit *roja* pe butaşi de chinchină din varietăţile mai solide şi mai rezistente la boli, ca să crească producţia.

Între timp, se tot gândea. Un tânăr singur într-o pădure de munte izolată are timp de gândire din belşug, aşa că Henry clădea teorii măreţe. Ştia de la răposatul Ross Niven că Spania câştiga din comerţul cu scoarţa iezuiţilor zece milioane de *reales* pe an. De ce voia sir Joseph Banks să se mărginească la a studia produsul când îl puteau vinde? Şi de ce să fie limitată producţia de scoarţă a iezuiţilor la colţul acesta inaccesibil de lume? Henry îşi amintea că tatăl lui îl învăţase că toate plantele folositoare din istoria omenirii, înainte să fie cultivate, fuseseră vânate, iar a vâna un copac (de pildă, a te căţăra prin blestemaţii de Anzi după el) era mult mai puţin eficient decât a-l cultiva (de pildă, a învăţa cum să-l creşti în alt loc, într-un mediu

controlat). Ştia că francezii încercaseră să aducă chinchina în Europa în 1730 şi nu reuşiseră şi era convins că ştie şi de ce: nu înţelegeau rolul altitudinii. Un asemenea copac nu se putea cultiva pe Valea Loarei. Chinchina avea nevoie de aerul rarefiat al înălţimilor şi de păduri umede, iar Franţa nu avea aşa ceva. Nici Anglia. De fapt, nici Spania. Mare păcat. Clima nu se poate exporta.

Iată însă ce idee i-a venit lui Henry, în patru ani de cugetat: India. Ar fi pus prinsoare că chinchinei i-ar merge de minune pe dealurile reci şi umede de la poalele Himalayei – un loc unde el unul nu pusese piciorul, dar despre care auzise de la ofiţerii britanici în timpul călătoriei la Macao. Mai mult, de ce să nu crească acest copac medicinal atât de util mai aproape de focarele de malarie, chiar acolo unde era nevoie de el? În India se căuta cu disperare scoarţa iezuiţilor, împotriva frigurilor care-i sleiau de puteri pe militarii englezi şi lucrătorii băştinaşi. Deocamdată, medicamentul era mult prea scump ca să fie administrat soldaţilor de rând şi muncitorilor, dar nu însemna că trebuia să rămână aşa. În anii 1780, scoarţa iezuiţilor se vindea pe pieţele europene cu un preţ mai mare cu două sute de procente decât preţul la sursă, în Peru, dar mare parte din sumă era consecinţa costului de transport. Trebuia să se treacă de la vânarea copacului la cultivarea lui pentru profit, mai aproape de zonele unde era nevoie de el. Henry Whittaker, în vârstă de douăzeci şi patru de ani, se considera omul potrivit pentru asta.

A plecat din Peru la începutul anului 1785, încărcat nu doar cu notiţe, un ierbar masiv şi mostre de scoarţă împachetate în pânză de in, ci şi cu butaşi de rădăcină şi cu vreo zece mii de seminţe de chinchină *roja*. A adus acasă şi câteva varietăţi de ardei şi de năsturel, precum şi câteva soiuri rare de cerceluş. Dar adevărata comoară era

colecţia de seminţe. Henry aşteptase dezvoltarea seminţelor doi ani, sperând ca cei mai buni copaci pe care îi îngrijea să înflorească şi să nu fie afectaţi de ger. Uscase seminţele la soare o lună, întorcându-le din două în două ore ca să nu prindă mucegai, iar noaptea le înfăşurase în pânză de in ca să le ferească de rouă. Ştia că seminţele rareori supravieţuiau călătoriilor peste ocean (nici măcar Banks nu reuşise să aducă acasă seminţe sănătoase din călătoriile lui alături de căpitanul Cook), aşa că s-a hotărât să încerce trei tehnici de conservare. O parte din seminţe le-a pus în nisip, pe altele le-a îmbrăcat în ceară, iar restul le-a împachetat în muşchi uscat, afânat. Le-a pus pe toate în băşică de bou, ca să nu le atingă umezeala, apoi, ca să le ascundă, le-a înfăşurat în lână de alpaca.

Spaniolii aveau în continuare monopolul asupra chinchinei, aşa că Henry devenise, în mod oficial, contrabandist. A evitat deci coasta aglomerată a Pacificului şi s-a îndreptat, pe uscat, spre est, prin America de Sud, cu un paşaport conform căruia era negustor francez de pânzeturi. A plecat, cu catârii, cu foştii sclavi şi cu indienii nemulţumiţi, pe drumul hoţilor – de la Loxa până la râul Zamora, de acolo până la Amazon şi mai departe, la coasta Atlanticului. Aici a luat o corabie spre Havana, apoi spre Cadiz, apoi spre Anglia, spre casă. Călătoria de întoarcere a durat în total un an şi jumătate. Nu s-a întâlnit nici cu piraţi, nici cu furtuni prea furioase, nici cu boli grave. N-a pierdut nici un specimen. Nu era chiar atât de greu.

Sir Joseph Banks avea să fie mulţumit, îşi spunea.

Dar sir Joseph Banks, când l-a revăzut Henry, în confortul casei lui din piaţa Soho numărul 32, n-a fost mulţumit. Banks era mai bătrân, mai bolnav şi mai distrat ca niciodată. Guta îl chinuia cumplit şi se lupta pentru

propriile cercetări ştiinţifice, pe care le considera importante pentru viitorul Imperiului Britanic.

Banks căuta un mod de a pune capăt dependenţei Angliei de bumbacul importat, astfel că trimisese botanişti în Indiile de Vest engleze, unde se străduiau (până una, alta fără succes) să cultive bumbac. Mai încerca, dar cu la fel de puţin succes, să cultive nucşoară şi cuişoare la Kew. Îi supusese regelui o propunere de a transforma Australia în colonie penală (era doar o idee cu care se juca), însă deocamdată nu-l asculta nimeni. Lucra la un telescop de treisprezece metri înălţime pentru astronomul William Herschel, care urmărea să descopere noi comete şi planete. Dar ce-şi dorea Banks cel mai mult erau baloanele. Francezii aveau baloane. Francezii făcuseră experimente cu gaze mai uşoare decât aerul şi efectuau la Paris zboruri cu echipaj. Englezii rămâneau în urmă! În numele ştiinţei şi al apărării naţionale, cu orice preţ, *Imperiul Britanic avea nevoie de baloane*.

Aşadar, în ziua aceea, Banks nu era în dispoziţia necesară pentru a-l asculta pe Henry Whittaker susţinând că Imperiului Britanic îi trebuie de fapt plantaţii de chinchină la altitudini medii în Himalaya indiană – idee care nu ajuta cu nimic cauza bumbacului, a mirodeniilor, a vânătorii de comete sau a zborurilor cu balonul. Mintea lui Banks era aglomerată, piciorul îl durea îngrozitor şi era îndeajuns de iritat de prezenţa agresivă a lui Henry ca să ignore întreaga conversaţie. Aici, sir Joseph Banks a comis o greşeală tactică de zile mari – una care, mai târziu, avea să pricinuiască mari pierderi Angliei.

Trebuie spus însă că şi Henry a făcut în ziua aceea o greşeală tactică faţă de Banks. De fapt, a făcut chiar mai multe greşeli, una după alta. Prima a fost că s-a prezentat neanunţat. Da, mai făcuse aşa, dar Henry nu mai era acum un flăcău îndrăzneţ, căruia i se putea scuza o

asemenea lipsă de etichetă. Era bărbat în toată firea (ba chiar un ditamai bărbatul), a cărui bătaie zgomotoasă şi insistentă la uşa din faţă sugera atât neruşinare socială, cât şi ameninţare fizică.

Mai mult, Henry i-a bătut la uşă lui Banks cu mâna goală, lucru de neiertat pentru un colector de mostre botanice. Colecţia din Peru a lui Henry se afla încă pe corabia venită de la Cadiz, care stătea liniştită la ancoră. Era o colecţie impresionantă, dar de unde să ştie Banks asta când toate specimenele erau departe, ascunse pe o navă comercială cine ştie unde, în băşici de bou, butoaie, saci de pânză groasă şi casete Ward?[1] Henry ar fi trebuit să-i aducă ceva lui Banks personal – dacă nu un butaş de chinchină *roja*, atunci măcar un cerceluş frumos înflorit. Ceva care să-i atragă atenţia bătrânului, să-l mai înmoaie şi să-l convingă că cele patruzeci de lire pe care le turnase anual în Henry Whittaker şi Peru nu fuseseră irosite.

Dar Henry nu ştia să înmoaie inimi. Dimpotrivă, l-a atacat verbal pe Banks cu o acuzaţie dură: „Domnule, faceţi o greşeală mărginindu-vă la a studia chinchina când ar trebui s-o vindeţi!” Prin afirmaţia aceasta groaznic de neinspirată, îl acuza pe Banks de neghiobie şi, în acelaşi timp, pângărea reşedinţa din piaţa Soho numărul 32 cu conceptul neplăcut de *comerţ* – de parcă sir Joseph Banks, cel mai bogat gentilom din Anglia, ar fi avut vreodată nevoie să recurgă personal la negoţ.

Dar să nu fim nedrepţi faţă de Henry: nu avea mintea tocmai limpede. Fusese singur ani în şir într-o pădure îndepărtată, iar un tânăr singur, trăind în pădure, poate dezvolta un mod de gândire periculos de liber. Henry

---

[1] Precursoare ale terariului, purtând numele inventatorului lor, N.B. Ward, medic şi botanist amator. [Toate notele de subsol aparţin traducătoarei.]

discutase deja de atâtea ori problema cu Banks *în imaginaţie*, încât acum, în viaţa reală, nu mai avea răbdare. În mintea lui Henry totul era deja aranjat şi încununat de succes. În capul lui nu exista decât un singur rezultat posibil: Banks urma să accepte propunerea ca pe o idee strălucită, avea să-l prezinte pe Henry administratorilor de resort ai Companiei Indiilor de Est, avea să obţină toate înlesnirile, să asigure toate fondurile şi să demareze – preferabil până a doua zi după-amiază – acest proiect ambiţios. În visurile lui Henry, plantaţia de chinchină creştea deja în Himalaya, iar el devenise omul spectaculos de bogat care urma să fie, conform promisiunii lui Joseph Banks, şi fusese primit deja cu braţele deschise, ca gentilom, de societatea londoneză. Dar, în primul şi-n primul rând, Henry îşi permisese să creadă că el şi Joseph Banks se considerau deja reciproc prieteni dragi şi apropiaţi.

Nu ar fi fost deloc exclus ca Henry Whittaker şi sir Joseph Banks să devină, într-adevăr, prieteni dragi şi apropiaţi, cu excepţia unei mici probleme, anume că sir Joseph Banks nu-l considerase niciodată pe Henry Whittaker altceva decât un trepăduş necioplit şi hoţoman, al cărui unic scop în viaţă era să fie stors de ultimul strop de utilitate în slujba superiorilor lui.

— De asemenea, a mai spus Henry, pe când Banks nici nu-şi revenise bine din şocul adus simţurilor, onoarei şi sufrageriei lui, cred că ar trebui să discutăm numirea mea ca membru al Societăţii Regale pentru Ştiinţele Naturale.

— Stai aşa, a spus Banks. Cine te-a numit pe tine membru al Societăţii Regale?

— Nădăjduiesc că mă veţi numi dumneavoastră, a zis Henry. Drept răsplată pentru munca şi priceperea mea.

Banks a rămas fără grai câteva momente lungi. Sprâncenele i-au urcat, cu de la sine putere, până la linia

părului. A tras aer în piept, scurt. Apoi – lucru foarte trist pentru viitorul Imperiului Britanic – a râs. A râs atât de sănătos, că a trebuit să se şteargă la ochi cu o batistă de dantelă belgiană, care trebuie să fi costat mai mult decât toată casa în care crescuse Henry Whittaker. Era o plăcere să râzi după o zi atât de obositoare, aşa că cedă umorului cu toată fiinţa. A râs atât de tare, încât majordomul lui, care aştepta afară, lângă uşă, şi-a iţit capul înăuntru, curios să vadă motivul unei explozii atât de bruşte. Râdea atât de tare, că nici nu mai putea vorbi. Ceea ce, probabil, era oricum mai bine, fiindcă, dacă n-ar fi râs, lui Banks i-ar fi fost greu să găsească vorbele cu care să exprime absurditatea ideii ca Henry Whittaker, care avusese toate motivele să fi atârnat în ştreang la Tyburn cu nouă ani în urmă, care avea figura de nevăstuică a unui hoţ de buzunare cu talent din naştere, ale cărui scrisori mâzgălite îngrozitor fuseseră, ani de zile, o sursă de distracţie pentru Banks, al cărui tată (bietul om!) trăise cu porcii... ca *ticălosul* mic să se aştepte să fie invitat în cea mai respectată şi mai selectă adunare ştiinţifică din întreaga Britanie. Cum să nu râzi cu lacrimi de aşa ceva?

Fireşte, sir Joseph Banks era mult-îndrăgitul preşedinte al Societăţii Regale pentru Ştiinţele Naturale (după cum Henry ştia prea bine) şi, dacă ar fi numit ca membru un viezure şchiop, Societatea ar fi primit vietatea cu braţele deschise şi i-ar fi acordat şi o medalie de onoare pe deasupra. Dar să-l primească pe Henry Whittaker? Să-i îngăduie pungaşului neruşinat, mucosului murdar, *argatului* infam să adauge iniţialele RSF[2] la semnătura lui indescifrabilă?

Nu.

[2] Royal Society Fellow, membru al Societăţii Regale [pentru Ştiinţele Naturale].

Când Banks a izbucnit în râs, stomacul lui Henry s-a făcut ghem şi s-a chircit până a ajuns un cub mic şi solid. Gâtlejul i s-a strâns de parcă ar fi intrat, în sfârşit, în ştreang. A închis ochii şi a văzut moarte de om. Era în stare de crimă. Şi-a imaginat crima, a calculat atent consecinţele. A avut mult timp să se gândească la crimă în timp ce Banks râdea şi nu se mai oprea.

Nu, a hotărât Henry. Nu crimă.

Când a deschis ochii, Banks nu terminase de râs, dar Henry era alt om. Bruma de tinereţe care mai persista în el în dimineaţa aceea dispăruse. De atunci înainte n-avea să-şi mai cârmuiască viaţa în funcţie de cine putea deveni, ci de ce putea câştiga. N-avea să fie niciodată gentilom. Foarte bine. La dracu' cu gentilomii. La dracu' cu ei până la ultimul. Henry avea de gând să devină mai bogat decât orice gentilom care a văzut vreodată lumina soarelui şi, într-o bună zi, urma să-i aibă pe toţi în buzunar, de la cel mai mic până la cel mai mare. Henry l-a aşteptat pe Banks să termine de râs, apoi a ieşit de-acolo singur, fără să scoată un cuvânt.

Odată ajuns în stradă, şi-a găsit o prostituată. A proptit-o de un zid, într-o alee, şi şi-a lepădat virginitatea cât colo, cu ură, rănind-o pe ea şi rănindu-se şi pe el, până când fata l-a înjurat şi l-a făcut sălbatic. A găsit o cârciumă, a băut două ulcele de rom, i-a tras unui străin un pumn în burtă, a fost aruncat în stradă şi lovit cu piciorul în şale. Şi gata, o făcuse şi pe asta. Gata cu toate lucrurile de la care se abţinuse în ultimii nouă ani ca să devină un gentilom respectabil. Uite ce uşor e! Şi nu e nici o plăcere, dar gata, s-a terminat.

A plătit un barcagiu să-l ducă în amonte, la Richmond. Se întunecase deja. A trecut pe lângă casa mizeră a părinţilor fără să se oprească. N-avea să-şi mai vadă familia şi nici nu o dorea. Intră pe furiş în Kew, făcu rost de

o lopată şi dezgropă toţi banii pe care-i lăsase acolo la păstrare de când avea şaisprezece ani. Îl aştepta în pământ o cantitate considerabilă de argint, mult mai mult decât ţinea el minte.

„Bun băiat”, i-a spus el sinelui său mai tânăr, hoţ şi păstrător.

A dormit pe malul râului, cu un săculeţ umed plin cu monede drept pernă. A doua zi, s-a întors la Londra şi şi-a cumpărat un costum mai acătării. A supravegheat debarcarea întregii colecţii botanice din Peru – seminţe, băşici, mostre de scoarţă şi toate celelalte – de pe corabia venită de la Cadiz şi a încărcat-o pe o navă care pleca spre Amsterdam. După lege, toată colecţia aparţinea domeniului Kew. Ducă-se-n mă-sa Kew. Ducă-se-n mă-sa până-i iese pe nas. Dacă voiau ceva de la el, să vină să-l caute.

Trei zile mai târziu pleca pe mare spre Olanda, unde şi-a vândut colecţia, ideile şi serviciile Companiei Olandeze a Indiilor de Est – ai cărei administratori severi şi cu mintea ascuţită l-au primit, trebuie spus, fără urmă de râs.

Capitolul patru

Şase ani mai târziu, Henry Whittaker era un om bogat şi se îmbogăţea pe zi ce trecea. Plantaţia lui de chinchină creştea de mai mare dragul în Java, avanpost colonial olandez, pe un domeniu muntos, răcoros, umed şi terasat numit Pengalengan – un mediu care, după cum Henry ştia dinainte, era aproape identic cu cel din Anzii peruvieni şi de pe pantele inferioare ale Himalayei. Henry trăia pe plantaţie şi îşi supraveghea îndeaproape comoara botanică. Acum preţurile internaţionale pentru scoarţa

iezuiţilor le stabileau partenerii lui din Amsterdam, care încasau şaizeci de florini la fiecare patruzeci şi cinci de kilograme de chinchină procesate. De-abia făceau faţă cu procesarea. În domeniul acesta se putea face avere, iar averea stătea în detalii. Henry continuase să-şi îmbunătăţească livada, care acum nu mai risca să se corcească cu soiuri mai slabe şi producea o scoarţă mai puternică şi mai consistentă decât orice produs venit chiar din Peru. Mai mult, rezista bine la transport şi – fără amestecul ajutoarelor spaniole sau indiene corupte – era considerată de lumea întreagă un produs de încredere.

Acum, olandezii din colonii erau cei mai mari producători şi consumatori de scoarţa iezuiţilor din lume: cu ajutorul ei îşi fereau de malarie soldaţii, administratorii şi lucrătorii de pe tot întinsul Indiilor de Răsărit. Avantajul pe care-l obţineau astfel faţă de rivalii lor – mai ales faţă de englezi – era efectiv incalculabil. Cu o dorinţă de răzbunare de neînfrânt, Henry se străduia ca produsul lui să nu ajungă deloc pe pieţele britanice sau, dacă se întâmpla să ajungă în Anglia sau în avanposturile ei, avea grijă să-i crească preţul.

Sir Joseph Banks, rămas la Kew şi cu mult în urma evenimentelor, încercase până la urmă să crească chinchină în Himalaya, dar fără priceperea lui Henry proiectul se mişca încet. Britanicii cheltuiau o mulţime de bani şi de energie cultivând specia greşită la altitudinea greşită, iar Henry, animat de o satisfacţie rece, ştia asta foarte bine. În anii 1790, în India mureau de malarie în fiecare săptămână nenumăraţi cetăţeni şi supuşi britanici fără acces la o scoarţă de calitate a iezuiţilor, în timp ce olandezii prosperau, sănătoşi tun.

Henry îi admira pe olandezi şi lucra bine cu ei. Îi înţelegea fără greutate – erau calvinişti sârguincioşi, neobosiţi, care săpau şanţuri, beau bere, vorbeau pe şleau

şi numărau fiecare bănuţ, şi care puneau ordine în comerţ încă din secolul şaisprezece şi dormeau împăcaţi în fiecare noapte, convinşi că Dumnezeu voia ca ei să fie bogaţi. Olandezilor, popor de bancheri, negustori şi grădinari, le plăcea să-şi ţină promisiunile aşa cum îi plăcea şi lui Henry (adică împodobite cu profit), şi astfel ţineau lumea în lesă cu dobânzi ridicate. Nu-l judecau pentru manierele lui necioplite sau felul de a fi agresiv. În scurtă vreme, Henry Whittaker şi olandezii ajunseseră să se facă reciproc incredibil de bogaţi. În Olanda, unii îl porecliseră pe Henry „prinţul din Peru”.

Henry era acum un om bogat, în vârstă de treizeci şi unu de ani, şi venise vremea să-şi organizeze restul vieţii. Pentru început, avea ocazia să-şi înceapă propriile investiţii în afaceri, separate întru totul de partenerii lui olandezi, aşa că îşi cântări opţiunile cu mare grijă. Nu-l fascinau în nici un fel mineralele sau pietrele preţioase, fiindcă nu se pricepea nici la minerale, nici la pietre preţioase. La fel şi construcţia de corăbii, tipărirea de cărţi sau ţesutul de pânzeturi. Aşadar, trebuia să fie ceva legat de botanică. Dar ce fel de botanică? Henry nu avea nici o dorinţă să se implice în comerţul cu mirodenii, deşi toată lumea ştia că din el se puteau scoate profituri enorme. Erau deja prea multe ţări implicate în negustoria asta, iar cheltuiala pentru a-ţi apăra produsele de piraţi şi flote rivale depăşea adesea câştigul, din câte îşi dădea seama Henry. N-avea admiraţie nici pentru comerţul cu zahăr sau cel cu bumbac, pe care le găsea înşelătoare şi scumpe, pe lângă faptul că, prin însăşi natura lor, depindeau de sclavie. Henry nu voia să aibă nimic de-a face cu sclavia – nu fiindcă ar fi găsit-o inacceptabilă moral, ci fiindcă o considera ineficace din punct de vedere financiar, dezordonată, scumpă şi controlată de unii dintre cei mai dezgustători mijlocitori de pe lume. Ce-l interesa pe el

erau plantele medicinale – o piaţă pe care nimeni n-o exploatase încă pe deplin.

Aşadar, plante medicinale şi farmacie să fie.

Apoi trebuia să decidă unde urma să trăiască. Deţinea în Java un domeniu superb, cu o sută de servitori, dar clima de-acolo îi afectase sănătatea de-a lungul anilor, procopsindu-l cu boli tropicale care aveau să-l chinuie periodic tot restul vieţii. Decât să se mute înapoi în Anglia, ar fi preferat să-şi taie un braţ. Continentul nu-i era pe plac: Franţa era plină de oameni enervanţi; Spania era coruptă şi instabilă; Rusia imposibilă; Italia absurdă; Germania rigidă; Portugalia în declin. Olanda, deşi nu-i displăcea, era posomorâtă.

Statele Unite ale Americii ar fi o posibilitate, se hotărî el. Henry nu fusese niciodată acolo, dar auzise lucruri promiţătoare. Auzise lucruri deosebit de promiţătoare despre Philadelphia – capitala plină de viaţă a tinerei naţiuni. Se spunea că e un oraş cu un port comercial destul de bun, cu o poziţie centrală pe coasta de est a ţării, populat de quakeri pragmatici, farmacişti şi fermieri harnici. Se zvonea că e lipsită de aristocraţi îngâmfaţi (spre deosebire de Boston), de puritani care se fereau de orice plăcere (spre deosebire de Connecticut) şi de principi feudali autodeclaraţi, gata să-ţi caute gâlceavă (spre deosebire de Virginia). Oraşul fusese clădit pe principiile trainice ale toleranţei religioase, libertăţii presei şi gospodăririi urbane sănătoase de către William Penn – un bărbat care creştea puieţi de copaci în căzi de baie şi care-şi imaginase metropola ca o pepinieră uriaşă de plante şi de idei. În Philadelphia era binevenit oricine, absolut oricine – cu excepţia evreilor, bineînţeles. Auzind toate acestea, Henry a presimţit că Philadelphia era un teren enorm pentru cultivat câştiguri încă neexploatate şi a decis să profite de el din plin.

Dar, înainte să se statornicească undeva, voia să-şi ia o nevastă şi – fiind om cu cap – dorea o nevastă olandeză. Voia o femeie isteaţă şi cuminte, cât mai puţin frivolă, iar Olanda era locul potrivit ca s-o găsească. De-a lungul anilor, Henry îşi mai făcuse pe plac din când în când cu prostituate, ba chiar ţinuse o tânără javaneză pe domeniul lui din Pengalengan, dar acum venise vremea pentru o nevastă cum se cuvine, aşa că şi-a amintit sfatul unui marinar portughez înţelept care-i spusese, cu ani în urmă: „Dacă vrei să ai o viaţă prosperă şi fericită, Henry, e simplu. Alege o femeie, alege-o bine şi predă armele.”

Aşa că luă o corabie spre Olanda ca să-şi aleagă o femeie. Alese repede şi calculat, culegând o soţie dintr-o familie veche şi respectabilă, van Devender, ai cărei capi fuseseră custozii grădinii botanice Hortus din Amsterdam de generaţii. Hortus era una dintre cele mai de seamă grădini botanice europene în domeniul cercetării – unul din primele locuri în care botanica, ştiinţa şi comerţul s-au întâlnit –, iar familia van Devender o administrase întotdeauna onorabil. Nu erau în nici un caz aristocraţi şi nici bogaţi, dar lui Henry nu-i trebuia o femeie bogată. Van Devender era însă un nume de seamă în Europa când venea vorba de studiu şi ştiinţă; iar Henry admira o astfel de reputaţie.

Din păcate, admiraţia nu era reciprocă. Jakob van Devender, patriarhul de atunci al familiei şi al grădinii Hortus (un maestru al creşterii soiurilor de aloe ornamentale), auzise de Henry Whittaker şi nu-i plăcea deloc ce auzise. Ştia că tânărul fusese şi hoţ în trecut şi că îşi trădase patria pentru bani. Nu erau purtări acceptabile în ochii lui Jakob van Devender. Da, era olandez şi îi plăceau banii, dar nu era nici bancher, nici speculator. Nu măsura valoarea oamenilor după cât aur adunaseră.

Jakob van Devender avea însă o fată cu perspective excelente, după părerea lui Henry. Se numea Beatrix şi nu era nici urâtă, nici frumoasă, ceea ce i se părea tocmai ce trebuie pentru o soţie. Era robustă şi cu pieptul plat, ceea ce o făcea să semene teribil cu un butoiaş, şi se cam apropia de statutul de fată bătrână când a cunoscut-o Henry. După gusturile celor mai mulţi pretendenţi, Beatrix van Devender ar fi părut descurajant de educată. Putea conversa în cinci limbi vii şi două moarte, iar cunoştinţele ei de botanică nu erau mai prejos decât ale unui bărbat. Nu încăpea îndoială că n-avea nici un pic de cochetărie feminină. Nu era o decoraţiune de salon. Se îmbrăca în varietatea de culori pe care suntem obişnuiţi să le vedem la vrabia comună. Nutrea suspiciuni sănătoase faţă de pasiune, exagerări şi frumuseţe şi nu se încredea decât în lucrurile statornice şi credibile, bizuindu-se întotdeauna pe înţelepciunea confirmată, nu pe instinctele impulsive. Henry vedea în ea un sac de balast viu, adică exact ce îi trebuia lui.

Cât despre ce va fi văzut Beatrix la Henry... Aici ne confruntăm cu un mister. Henry nu era chipeş. Rafinat în nici un caz nu era. La drept vorbind, faţa lui tăiată dintr-o bucată, mâinile mari şi manierele grosolane aminteau de fierarul satului. Cei mai mulţi nu-l considerau nici statornic, nici credibil. Henry Whittaker era impulsiv, zgomotos şi bătăios şi avea duşmani în întreaga lume. În plus, în ultimii ani începuse să bea. Ce tânără respectabilă ar alege de bunăvoie drept soţ un asemenea individ?

— Omul acesta nu are nici un fel de principii, i-a obiectat Jakob van Devender fiicei lui.

— Vai, tată, cât te înşeli, l-a corectat Beatrix sec. Domnul Whittaker are foarte multe principii. Doar că nu sunt de soiul cel mai admirabil.

E drept că Henry era bogat, aşa că unii observatori au presupus că Beatrix îi aprecia averea mai mult decât lăsa să se vadă. În plus, Henry intenţiona să-şi ia mireasa în America şi poate – umbla vorba printre localnici – fata avea vreun motiv secret şi ruşinos să părăsească pentru totdeauna Olanda.

Adevărul însă era mai simplu: Beatrix van Devender s-a căsătorit cu Henry Whittaker fiindcă i-a plăcut ce-a văzut în el. I-a plăcut forţa lui, viclenia, felul cum înaintase în viaţă, potenţialul lui. Era necioplit, într-adevăr, dar nici ea nu era vreo floricică zglobie. Îi respecta felul de a fi direct, aşa cum şi el îl respecta pe al ei. Înţelegea ce vrea de la ea şi era convinsă că putea să colaboreze cu el – poate chiar să-l cioplească niţel. Aşadar, Henry şi Beatrix au căzut la învoială repede şi fără ocolişuri. Singurul termen potrivit pentru alianţa lor era un cuvânt olandez, un cuvânt din domeniul afacerilor: *partenrederij* – un parteneriat bazat pe comerţul cinstit şi comunicarea făţişă, în care profitul de mâine e rezultatul promisiunilor de azi, iar cooperarea ambelor părţi în mod egal contribuie la prosperitate.

Părinţii au dezmoştenit-o. Sau poate ar fi mai potrivit să spunem că Beatrix i-a dezmoştenit pe ei. Toţi membrii familiei erau oameni rigizi. Nu erau de acord cu alianţa pe care o făcuse, iar în familia van Devender dezacordurile tindeau să fie eterne. După ce l-a ales pe Henry şi a plecat în Statele Unite, Beatrix n-a mai comunicat în nici un fel cu cei din Amsterdam. Ultima amintire cu familia era o imagine a fratelui ei mai mic, Dees, în vârstă de zece ani, care plângea fiindcă o vedea plecând, o trăgea de poalele fustei şi ţipa: „Mi-o răpesc! Mi-o răpesc!” I-a descleştat degetele din fustă, i-a spus să nu se mai facă niciodată de ruşine plângând în public şi a plecat.

Beatrix şi-a adus cu ea în America servitoarea personală – o tânără formidabil de eficientă, solidă şi prozaică precum un cazan de rufe, pe nume Hanneke de Groot. A mai luat din biblioteca tatălui ei o ediţie din 1665 a lucrării lui Robert Hooke *Micrographia* şi un compendiu foarte valoros cu ilustraţiile botanice ale lui Leonhart Fuchs. Şi-a cusut pe rochia de călătorie zeci de buzunare şi le-a umplut pe toate cu cei mai rari bulbi de lalele din Hortus, împachetaţi cu grijă în muşchi. A mai luat cu ea câteva zeci de registre cu foi albe, pentru contabilitate.

Deja îşi planifica biblioteca, grădina şi – după cât se pare – averea.

Beatrix şi Henry Whittaker au sosit în Philadelphia la începutul anului 1793. Oraşul, lipsit de protecţia zidurilor sau a altor fortificaţii, se compunea pe atunci dintr-un port aglomerat, câteva cartiere dominate de activităţi comerciale şi politice, o zonă de gospodării unde se creşteau animale şi câteva domenii noi şi aspectuoase. Era un loc cu posibilităţi ample şi în plină evoluţie – un adevărat pat aluvionar de dezvoltare potenţială. Cu doar un an înainte se deschisese în oraş o filială a Băncii Centrale a Statelor Unite. Întreaga comunitate a Pennsylvaniei declarase război pădurii, iar locuitorii, înarmaţi cu topoare, pluguri cu boi şi ambiţie, câştigau teren. Henry a cumpărat 141 de hectare de păşuni în pantă şi păduri neatinse de mâna omului, pe malul de vest al râului Schuylkill, pe care intenţiona să le extindă imediat ce reuşea să cumpere mai mult pământ.

Iniţial, Henry îşi propusese să devină bogat înainte de patruzeci de ani, dar îi dăduse bice vieţii atât de aprig, cum se spune, încât ajunsese mai devreme la destinaţie. Nu avea decât treizeci şi doi de ani şi deja deţinea în bancă mai multe conturi în lire, florini, guinee şi chiar ruble ruseşti. Avea de gând să devină şi mai bogat. Dar

deocamdată, de vreme ce tocmai sosise în Philadelphia, era momentul să facă paradă.

Henry Whittaker şi-a botezat proprietatea White Acre, joc de cuvinte bazat pe asemănarea cu pronunţia numelui său, şi s-a pus imediat pe ridicat un conac în stil palladian[3] de dimensiuni regeşti, mult mai frumos decât toate celelalte clădiri private ale oraşului. Casa avea să fie de piatră, mare şi bine echilibrată – înfrumuseţată de două pavilioane, unul spre răsărit şi altul spre apus, un portic cu coloane la sud şi o terasă largă la nord. A mai construit un adăpost enorm pentru trăsuri, o fierărie mare şi o căsuţă fistichie pentru portar, dar şi câteva clădiri dedicate botanicii – inclusiv o seră, prima dintr-un lung şir, şi o oranjerie care imita celebra construcţie de la Kew; şi a început lucrul la o hală de sticlă de dimensiuni colosale. Pe malul noroios al râului Schuylkill, unde cu doar cincizeci de ani în urmă indienii adunau cepe sălbatice, şi-a construit un doc personal pentru barje, cu nimic mai prejos decât cele de pe domeniile nobile şi vechi de pe Tamisa.

În mare parte, oraşul Philadelphia încă trăia cumpătat pe atunci, dar Henry gândise White Acre ca un afront îndrăzneţ adus înseşi noţiunii de cumpătare. Voia ca locul să pulseze de extravaganţă. Nu se temea să fie invidiat. De fapt, i se părea o adevărată plăcere. Unde mai pui că era bine şi pentru afaceri, fiindcă invidia atrage multă lume. Casa lui era făcută nu doar să pară impozantă de la distanţă – uşor de văzut de pe râu, înălţându-se semeaţă pe promontoriu, deschizându-şi calmă ferestrele spre oraş în partea cealaltă –, ci şi să sugereze abundenţa cu fiecare detaliu, oricât de mic. Toate clanţele urmau să fie de alamă şi toată alama urma să sclipească. Mobila venea

[3] Stilul creat de Andrea Palladio, arhitect veneţian din secolul XVI care a reinterpretat stilurile Romei şi Greciei antice.

drept de la Seddon’s, din Londra, pereţii erau îmbrăcaţi în tapet belgian, tacâmurile de porţelan erau din Canton, pivniţa era aprovizionată cu rom jamaican şi vin de Bordeaux, sticla lămpilor fusese modelată manual la Veneţia, iar arbuştii de liliac de pe proprietate îşi deschiseseră primele flori în Imperiul Otoman.

A lăsat zvonurile despre bogăţia lui să se răspândească fără piedici. Oricât de bogat ar fi fost, nu strica să se creadă că e şi mai bogat. Când vecinii au început să şoptească între ei că pe domeniul lui Henry Whittaker caii sunt potcoviţi cu argint, i-a lăsat s-o creadă. Nu, caii lui nu erau potcoviţi cu argint; erau potcoviţi cu fier, ca toţi caii, ba mai mult, Henry îi potcovise chiar el (meşteşug învăţat în Peru – pe catâri proşti, cu unelte proaste). Dar de ce să se afle aşa ceva, când zvonul era mult mai plăcut şi mai impresionant?

Henry înţelegea nu doar farmecul banilor, ci şi farmecul mai misterios al puterii. Ştia că domeniul lui trebuie nu doar să fascineze, ci şi să intimideze. Ludovic XIV îşi scotea la plimbare musafirii prin grădini nu în chip de distracţie relaxantă, ci ca demonstraţie de forţă: fiecare copac decorativ exotic, fiecare fântână arteziană scânteietoare, fiecare statuie grecească nepreţuită era un mod de a comunica lumii un singur mesaj fără echivoc: *N-ar fi înţelept să-mi declari război!* Henry îşi dorea ca White Acre să inspire acelaşi sentiment.

Henry a mai construit un mare depozit şi o fabrică aproape de golful Philadelphia, ca să primească plante medicinale din întreaga lume: ipecacuană, copaci din genul *Simarouba*, rubarbă, scoarţă de *Guaiacum angustifolium*, rădăcină chinezească[4] şi sarsaparilla. A stabilit un parteneriat cu un farmacist, un quaker de

[4] Sclerotul ciupercii *Wolfiporia extensa*, folosit în medicina chinezească tradiţională ca diuretic şi calmant.

încredere pe nume James Garrick, şi împreună s-au pus imediat pe fabricat pilule, prafuri, unguente şi tonice.

Afacerea celor doi a demarat într-un moment cum nu se putea mai bun. În vara lui 1793, Philadelphia era îngenuncheată de o epidemie de friguri galbene. Străzile erau sufocate de cadavre, iar orfanii se agăţau de mamele lor moarte prin şanţuri. Oamenii mureau pe capete – câte doi, câte o familie, câteva zeci odată, scoţând din gâtlej şi din măruntaie, în drumul lor spre moarte, râuri dezgustătoare de mâzgă neagră. Doctorii locali hotărâseră că singurul leac era să cureţe intestinele pacienţilor şi mai violent, prin accese repetate de vomă şi diaree, iar cel mai cunoscut purgativ din lume era o plantă numită jalapă[5], pe care Henry o importa deja, în baloturi întregi, din Mexic.

El, Henry, bănuia că proprietăţile curative ale jalapei erau o înşelătorie şi refuza să lase pe cineva din casă s-o folosească. Ştia că medicii creoli din Caraibe – mult mai familiarizaţi cu frigurile galbene decât omologii lor nordici – îşi tratau pacienţii cu o reţetă mai puţin barbară, care consta din lichide întăritoare şi odihnă. Dar din lichide întăritoare şi odihnă nu ieşeau bani, în timp ce din jalapă se puteau obţine câştiguri frumoase. Aşa s-a făcut că, până la sfârşitul anului 1793, o treime din populaţia Philadelphiei a murit de friguri galbene, iar Henry Whittaker şi-a dublat averea.

Cu profitul Henry a mai construit două sere uriaşe. La propunerea lui Beatrix, a început să cultive flori, copaci şi arbuşti din Americi, ca să-i exporte în Europa. Era o idee bună: pajiştile şi pădurile Americii erau pline de specii botanice care arătau exotic în ochii europeanului şi se puteau vinde uşor peste ocean. Henry se săturase să-şi

[5] Tuberculii plantei *Ipomoea purga*, înrudită cu ignama, dar şi cu zorelele.

trimită corăbiile cu magazia goală când plecau din Philadelphia; acum putea face bani şi pe drumul de plecare, şi pe cel de întoarcere. Câştiga în continuare o avere din Java, unde procesa scoarţa iezuiţilor împreună cu partenerii lui olandezi, dar erau bani mulţi de făcut şi în ţara unde se stabilise. În 1796, Henry trimitea oameni în munţii Pennsylvaniei ca să aducă rădăcină de ginseng, pe care o exporta în China. De fapt, mulţi ani avea să rămână unicul locuitor al Americii căruia îi dăduse prin gând cum să le vândă ceva chinezilor.

Spre sfârşitul lui 1798, Henry îşi umplea serele din America şi cu plante exotice tropicale de import, pe care le vindea noilor aristocraţi americani. Economia Statelor Unite creştea exploziv. Atât George Washington, cât şi Thomas Jefferson aveau domenii opulente în afara oraşului, aşa că acum toată lumea îşi dorea un domeniu opulent în afara oraşului. Dintr-odată, tânăra naţiune începuse să forţeze limitele prosperităţii. Unii cetăţeni se îmbogăţeau; alţii se prăbuşeau în sărăcie. Traiectoria lui Henry îl ducea tot mai sus şi mai sus. Baza oricărui calcul al lui Henry Whittaker era „voi câştiga” şi, invariabil, aşa se şi întâmpla – fie că importa, exporta, producea sau specula ocazii de tot felul. Banii păreau să tragă la Henry. Îl urmau ca un căţeluş vesel. La 1800, era de departe cel mai bogat om din Philadelphia şi unul dintre cei mai bogaţi trei oameni din emisfera vestică.

Aşadar, în anul acela, când s-a născut fiica lui Henry, Alma (la doar trei săptămâni după moartea lui George Washington), ea părea să fie copilul unei creaturi de un tip cu totul nou şi nemaivăzut: un sultan american atotputernic, de-abia înscăunat.

PARTEA A DOUA
Cireşica de la White Acre

Capitolul cinci

Era leită tatăl ei. Toată lumea o spunea, încă de la început. În primul rând, Alma Whittaker arăta exact ca Henry: părul roşcat, pielea îmbujorată, gura mică, fruntea lată, nasul masiv. O asemănare destul de nefericită pentru Alma, deşi ea avea să-şi dea seama de asta abia mai târziu. Faţa lui Henry i se potrivea mai degrabă unui bărbat în toată firea decât unei fetiţe. Nu că Henry ar fi avut ceva de obiectat; lui Henry Whittaker îi plăcea să se uite la propria-i imagine oriunde dădea cu ochii de ea (în oglindă, într-un portret, pe faţa unui copil), aşa că figura Almei îi era întotdeauna plăcută.

— Nu încape îndoială a cui e! se lăuda el.

Mai mult, Alma îi moştenise şi inteligenţa. La fel şi robusteţea. Era ca un pui de dromader – nu obosea uşor şi nu se plângea niciodată. Nici nu se îmbolnăvea. Era încăpăţânată. De cum a învăţat să vorbească, n-a mai renunţat la o întrebare odată pusă. Dacă mama ei, neclintită ca o piatră de moară, nu i-ar fi măcinat stăruitor neruşinarea, ar fi ajuns de-a dreptul nepoliticioasă. Pe când aşa, era doar foarte insistentă. Voia să înţeleagă lumea şi se obişnuise să urmărească informaţia până în ultimul ascunziş, de parcă de asta atârna soarta unor naţiuni întregi. Cerea să i se spună de ce poneiul nu e un pui de cal. Cerea să i se spună de ce apăreau scântei când îşi trecea mâna peste aşternuturi în nopţile fierbinţi de vară. Cerea să i se spună dacă ciupercile sunt plante sau

animale, dar (odată răspunsul primit) cerea să i se spună şi *de ce e sigur aşa*.

Alma se născuse în familia potrivită pentru astfel de întrebări neobosite; atâta timp cât îşi exprima întrebările în mod politicos, i se răspundea. Henry şi Beatrix Whittaker, care aveau o toleranţă la fel de scăzută pentru oamenii înceţi la minte, îi cultivau fiicei lor spiritul iscoditor. Chiar şi întrebarea Almei despre ciuperci primise un răspuns serios (de data aceasta de la Beatrix, care îl cita pe respectatul botanist suedez Carl Linnaeus, părintele taxonomiei moderne, în privinţa felului în care se deosebesc mineralele de plante şi plantele de animale: „Pietrele cresc. Plantele cresc şi trăiesc. Animalele cresc, trăiesc şi simt.”). Beatrix nu era de părere că un copil de patru ani e prea mic ca să discuţi cu el despre Linnaeus. Dimpotrivă, începuse cu Alma educaţia formală de cum văzuse că se poate ţine pe picioare singură. Dacă, la nici doi ani, copiii altora puteau fi învăţaţi să recite peltic rugăciuni şi pasaje din catehisme de cum erau în stare să vorbească, atunci, credea Beatrix, fiica ei putea fi învăţată *orice*.

Prin urmare, Alma ştia să numere înainte să împlinească patru ani – în engleză, olandeză, franceză şi latină. Pe studiul latinei se punea un accent deosebit, fiindcă Beatrix era de părere că un om care nu cunoaşte latina nu va putea scrie vreodată o propoziţie cum se cuvine nici în engleză, nici în franceză. S-au aventurat şi în unele elemente de limbă greacă, dar ceva mai puţin insistent. (Nici măcar Beatrix nu credea că un copil ar trebui să studieze greaca înainte de vârsta de cinci ani.) Beatrix şi-a educat singură fiica cea inteligentă şi a făcut-o cu plăcere. Un părinte care nu-şi învaţă personal copilul să gândească este de neiertat. Pe deasupra, Beatrix era întâmplător de părere că aptitudinile intelectuale ale rasei umane se aflau

într-un declin continuu din secolul doi *anno Domini*, aşa că se bucura că predă într-un *lyceum* atenian privat, în Philadelphia, numai şi numai pentru fiica ei.

Hanneke de Groot, menajera-şefă, spunea că, poate, creierul fraged şi femeiesc al Almei era prea împovărat de învăţătură, dar Beatrix nici gând s-o asculte, fiindcă aşa fusese educată şi ea, şi toţi copiii familiei van Devender (fie ei de parte bărbătească sau femeiască) de când era lumea lume. „Nu fi toantă, Hanneke”, o certa Beatrix. „În toată istoria, nu s-a auzit ca o tânără bine hrănită şi cu o constituţie sănătoasă să moară de *prea multă învăţătură*.”

Beatrix admira utilul, nu insipidul, admira explicaţia, nu divertismentul. Îi trezea suspiciuni orice putea fi numit „distracţie nevinovată” şi nu suporta nici un lucru stupid sau urât. Printre lucrurile stupide şi urâte se numărau: cârciumile; femeile sulemenite; zilele când se ţineau alegeri (rar se întâmpla să nu se adune o gloată); mâncatul de îngheţată; vizitarea locurilor unde se vinde îngheţată[6]; anglicanii (pe care îi considera nişte catolici deghizaţi şi a căror religie, după ea, contrazicea atât moralitatea, cât şi bunul-simţ); ceaiul (femeile olandeze respectabile nu beau decât cafea); oamenii care ieşeau iarna cu săniile pe străzi fără să le atârne cailor clopoţei (nici nu-i auzeai cum vin din spate!); servitorii ieftini (chilipir îndoielnic); oamenii care-şi plăteau servitorii cu rom, nu cu bani (contribuind astfel la actele de beţie publică); persoanele care veneau să-şi verse oful în faţa ta, dar apoi refuzau să asculte un sfat chibzuit; sărbătorile

[6] Philadelphia a fost poarta de intrare a îngheţatei în SUA: George Washington era mare amator de îngheţată, iar soţia lui ar fi inventat, conform tradiţiei, „îngheţata de Philadelphia”; Thomas Jefferson, pe când trăia în Philadelphia, i-a scris unui trimis american la Paris să-i facă rost de vanilie pentru îngheţată – în 1791, în toiul Revoluţiei Franceze.

de Anul Nou (noul an vine oricum, cu sau fără atâta bătut de clopote); aristocraţia (caracterul nobil trebuie întemeiat pe comportament, nu pe moştenire); şi copiii lăudaţi excesiv (buna purtare trebuie să fie ceva de la sine înţeles, nu ceva susceptibil de recompensă).

Adoptase mottoul *Labor ipse voluptas* – munca e propria sa răsplată. Credea că a rămâne rezervat şi indiferent la senzaţii e o demnitate în sine; mai mult, credea că indiferenţa la senzaţii e însăşi definiţia demnităţii. În primul şi-n primul rând, Beatrix Whittaker credea în respectabilitate şi moralitate – dar, dacă ar fi fost nevoită să aleagă doar una, probabil ar fi ales respectabilitatea.

Şi s-a străduit să-i inculce toate acestea fiicei ei.

Cât despre Henry Whittaker, e evident că nu putea contribui la studiul clasicilor, dar aprecia eforturile depuse de Beatrix pentru educarea Almei. Ca botanist inteligent, dar fără studii oficiale, fusese întotdeauna de părere că greaca şi latina sunt ca două zăbrele groase de fier care-i blocau poarta către cunoaştere; nu dorea să-şi vadă copilul oprit în loc de aceeaşi piedică. De fapt, nu dorea să-şi vadă copilul oprit în loc de nici o piedică.

Cât despre ce o învăţa Henry pe Alma... Ei bine, n-o învăţa nimic. Mai bine spus, n-o învăţa nimic direct. Nu avea răbdarea necesară pentru o instruire oficială şi nu-i plăcea să-l bată copiii la cap. Dar lucrurile pe care le învăţa Alma de la tatăl ei în mod indirect ar fi alcătuit o listă lungă. Mai întâi şi mai întâi, a învăţat să nu-l enerveze. De cum îl enerva, era dată afară din încăpere, aşa că s-a obişnuit, odată cu primele licăriri lăptoase de gând conştient, să nu-l sâcâie şi să nu-l provoace pe Henry. Pentru Alma asta era o provocare, dat fiind că-i reprima sever toate instinctele naturale (care o împingeau tocmai să sâcâie şi să provoace). Îşi dădea seama însă că

pe tatăl ei nu-l deranja cu adevărat o întrebare serioasă, interesantă sau inteligentă din partea fiicei lui – atâta timp cât nu-l întrerupea din vorbă sau (aici era partea mai grea) din gândire. Uneori, întrebările ei chiar îl amuzau, deşi nu întotdeauna înţelegea de ce – de exemplu, când întrebase de ce vierului îi trebuie atâta timp când stă suit pe doamna porc, în timp ce taurul termină atât de repede cu vacile. Întrebarea îl făcuse pe Henry să râdă. Almei nu-i plăcea să se râdă de ea. A învăţat să nu mai pună o asemenea întrebare a doua oară.

Alma a mai învăţat că tatăl ei n-are răbdare cu muncitorii, cu oaspeţii, cu soţia, cu ea însăşi sau cu caii – dar cu plantele nu-şi pierdea niciodată cumpătul. Cu plantele era întotdeauna milos şi iertător. Observaţia o făcea uneori să-şi dorească să fie şi ea o plantă. Dar de dorinţa aceasta nu vorbea niciodată, fiindcă ar fi fost o prostie şi învăţase de la Henry că nu trebuie niciodată să te porţi ca un prost. „Lumea asta e un prost care de-abia aşteaptă să-l păcăleşti”, spunea el de multe ori. Îi întipărise în minte fiicei lui ideea că există o prăpastie enormă între tâmpiţi şi deştepţi şi că trebuie să te afli de partea deştepţilor. A manifesta o dorinţă pentru ceva ce nu poţi avea, de exemplu, nu e un lucru deştept.

Alma a învăţat de la Henry că în lume există locuri foarte îndepărtate unde unii oameni pleacă şi nu se mai întorc, dar că tatăl ei fusese acolo *şi se întorsese*. (Îi plăcea să-şi închipuie că pentru ea se întorsese, ca să fie tăticul ei, deşi el nu insinuase aşa ceva niciodată.) A mai învăţat că Henry ţinuse piept lumii întregi fiindcă era curajos. A învăţat că tatăl ei voia să fie şi ea curajoasă, chiar în cele mai alarmante împrejurări – tunete, gâşte care aleargă după tine, râul Schuylkill când îşi iese din matcă, maimuţa cu lanţ la gât din căruţa fierarului ambulant. Henry nu-i permitea Almei să se teamă de astfel de lucruri. Înainte

măcar ca ea să înţeleagă ce anume e moartea, îi interzisese să se teamă şi de ea.

„În fiecare zi mor oameni”, i-a spus el. „Dar ai opt mii de şanse la unu ca cel care moare să nu fii tu.”

A mai aflat că în unele săptămâni – mai ales cele ploioase – tatăl ei avea nişte dureri cum n-ar trebui să îndure nici un om de pe faţa lumii creştine. Un picior îi pricinuia chinuri cumplite din cauza unui os rupt care nu se sudase cum trebuie şi din când în când îi recidivau frigurile căpătate în locurile acelea îndepărtate şi primejdioase. Uneori Henry era ţintuit la pat şi o jumătate de lună. În astfel de împrejurări nu trebuia deranjat sub nici un motiv. Chiar dacă veneai să-i aduci scrisori, trebuia să fii cu băgare de seamă. Durerile acestea erau motivul pentru care Henry nu mai putea călători şi chema lumea să vină la el. De aceea White Acre avea întotdeauna atât de mulţi vizitatori şi se făceau atâtea afaceri în salon şi la masă, la cină. Tot de aceea îl avea Henry în preajma lui pe omul pe nume Dick Yancey – bărbatul din Yorkshire, tăcut, pleşuv, cu ochi reci, care inspira teamă şi călătorea în locul lui Henry, disciplinând lumea în numele Companiei Whittaker. Alma a învăţat să nu vorbească niciodată cu Dick Yancey.

Alma a învăţat şi că tatăl ei nu respecta ziua sfântă, deşi deţinea cea mai frumoasă stană din biserica suedeză luterană în care-şi petreceau duminicile Alma şi mama ei. Mama Almei nu-i îndrăgea în mod deosebit pe suedezi, dar, de vreme ce nu se afla nici o biserică olandeză reformată prin apropiere, mai bine ei decât nimic. Cel puţin suedezii înţelegeau şi împărtăşeau convingerile fundamentale ale învăţămintelor calviniste: eşti responsabil pentru propria ta situaţie în viaţă, eşti probabil sortit iadului, iar viitorul arată foarte negru. Toate astea aveau pentru Beatrix aerul liniştitor al lucrurilor familiare.

Erau mai bune decât oricare dintre celelalte religii, cu promisiunile lor false, călduţe şi liniştitoare.

Alma îşi dorea să nu fie nevoie să meargă la biserică şi să rămână acasă duminica să lucreze cu plantele, ca tatăl ei. Biserica era plictisitoare şi neconfortabilă şi mirosea a zeamă de tutun. Vara, curcile şi câinii intrau uneori pe uşa din faţă rămasă deschisă, căutând umbra care să-i ferească de căldura de neîndurat. Iarna, clădirea veche, de piatră, devenea insuportabil de rece. Când mai intra câte o rază de lumină printr-una din ferestrele înalte, cu sticla vălurită, Alma întorcea faţa spre ea, ca o liană tropicală din serele speciale ale tatălui ei, şi-şi dorea să se caţere afară.

Tatălui Almei nu-i plăceau nici bisericile, nici religiile, dar apela adeseori la Dumnezeu ca să-i trăsnească duşmanii. Cât priveşte alte lucruri care nu-i plăceau lui Henry, lista era lungă, iar Alma ajunsese s-o cunoască bine. Ştia că tatăl ei nu suporta bărbaţii masivi care aveau câini mici. Nu suporta oamenii care cumpărau cai iuţi pe care nu se pricepeau să-i călărească. De asemenea, nu suporta: bărcile de agrement; vameşii; pantofii ieftini; franţuzismele (limba, mâncarea, poporul); funcţionarii nervoşi; farfurioarele minuscule de porţelan care ţi se sparg în mâini; poezia (dar nu şi cântecele!); spatele încovoiat al laşilor; ticăloşii împuţiţi; mincinoşii; sunetul viorilor; armata (oricare); lalelele („cepe cu fasoane!”); gaiţele albastre; cafeaua („obicei olandez împuţit, mama lui!”) şi – deşi Alma nu înţelegea încă ce înseamnă – atât sclavagismul, cât şi aboliţioniştii.

Henry era uneori de-a dreptul incendiar. Era în stare s-o insulte şi s-o umilească pe Alma cu detaşarea cu care ţi-ai încheia nasturii („Nimănui nu-i place un purcel tâmpit şi egoist!”), dar avea şi momente când părea să ţină sincer la ea, ba chiar să fie mândru de ea. Într-o zi, la White Acre

a venit un străin care voia să-i vândă lui Henry un ponei pentru Alma. Pe ponei îl chema Soames, era de culoarea glazurii de zahăr, iar Alma l-a adorat din prima clipă. S-au târguit. Cei doi adulţi s-au înţeles la un preţ de trei dolari. Alma, care avea doar şase ani, a întrebat:

— Domnule, vă rog să mă scuzaţi, dar în preţ intră şi hăţurile şi şaua pe care le are poneiul pe el?

Străinul a rămas cu gura căscată, dar Henry a izbucnit într-un râs răsunător.

— Vere, te-a prins! a exclamat el printre hohote şi, tot restul zilei, de câte ori Alma se apropia de el, o ciufulea, spunând:

— Ce mai şef de licitaţie e fata mea!

Alma a învăţat că seara tatăl ei bea din nişte sticle şi că sticlele conţineau uneori pericol (voci ridicate; izgonirea din cameră), dar puteau conţine şi minuni – de exemplu, permisiunea de a sta în poala tatălui ei, unde i se spuneau uneori poveşti fantastice şi auzea uneori porecla ei cea mai rară: „Cireşică”. În astfel de seri, Henry îi spunea lucruri de genul: „Măi Cireşică, întotdeauna trebuie să ai la tine destul aur cât să-ţi răscumperi viaţa dacă te răpeşte cineva. Dacă n-ai unde să-l porţi, coase-l în tivul fustelor, dar întotdeauna să ai bani la tine!” Îi mai spunea că beduinii din deşert îşi coseau uneori, pentru urgenţe, pietre preţioase sub piele. Îi povestea că şi el are un smarald din America de Sud cusut sub pielea lăsată de pe stomac şi că, pentru cine nu ştia, semnul arăta ca o cicatrice de la un glonţ şi că, deşi n-avea să i-l arate niciodată, dar niciodată, smaraldul era acolo.

— Întotdeauna să ai pregătită o ultimă mită, Cireşică, spunea el.

Stând în poala tatălui ei, Alma a aflat că Henry călătorise prin lumea întreagă cu un om extraordinar, pe nume căpitanul Cook. Poveştile cu el erau cele mai frumoase.

Într-o zi ieşise la suprafaţa oceanului o balenă uriaşă, cu botul deschis, şi căpitanul Cook cârmise corabia drept în gura balenei, se uitase prin burta ei şi apoi o cârmise afară – cu spatele! Odată, Henry auzise un fel de ţipăt pe mare şi văzuse o sirenă care plutea. Fusese rănită de un rechin. Henry o trăsese pe bord cu o funie şi sirena îi murise în braţe – dar nu înainte să-l binecuvânteze pe Henry Whittaker în numele Domnului şi să-i spună că într-o zi va ajunge bogat. Şi aşa ajunsese să aibă casa asta mare – mulţumită binecuvântării sirenei!

— Ce limbă vorbea sirena? întrebase Alma, închipuindu-şi că era aproape imposibil să nu fi fost greaca.

— Engleza! răspunsese Henry. Păi bine, măi Cireşică, eram nebun să salvez o sirenă străină?

Alma îşi admira mama şi uneori se simţea intimidată în faţa ei, dar pe tatăl ei îl adora. Îl iubea mai mult decât orice pe lume. Îl iubea mai mult decât pe poneiul Soames. Tatăl ei era un colos, iar ea se uita prudent la lume dintre picioarele lui de mamut. În comparaţie cu Henry, Dumnezeul din Biblie era plicticos şi îndepărtat. Dar, ca şi Dumnezeul din Biblie, Henry îi punea uneori Almei iubirea la încercare – mai ales după ce se deschideau sticlele. „Cireşică”, spunea el atunci, „hai, fugi cât de repede te ţin picioruşele alea ca fusele până colo, la docuri, să vezi dacă nu i-a venit lui tăticu’ vreo navă din China!”

Docurile erau la unsprezece kilometri depărtare, peste râu. Putea să fie duminică, ora nouă seara, şi afară să bată o furtună de martie, rece ca moartea, dar Alma sărea din poala tatălui ei şi o rupea la fugă. Trebuia trimis un servitor s-o prindă la uşă şi s-o aducă înapoi în salon, fiindcă altfel – la şase ani, fără pelerină sau bonetă, fără un ban în buzunar şi fără un grăunte de aur cusut în tivul fustelor – zău că s-ar fi dus.

Ce mai copilărie a avut Alma!

Nu numai că avea părinţi puternici şi inteligenţi, dar avea la dispoziţie tot domeniul White Acre, pe care-l putea explora după bunul plac. Era o adevărată Arcadie. Aveai atâtea de văzut! Casa însăşi era o minune mereu nouă. Exista girafa împăiată, noduroasă, din pavilionul de est, cu faţa ei alarmată şi hazlie. Exista trioul de coaste enorme de mastodont din atriul din faţă; le dezgropase un fermier dintr-un câmp din împrejurimi şi i le dăduse lui Henry la schimb pentru o puşcă nouă. Era sala de bal, scânteietoare şi goală, unde odată – într-o zi rece de toamnă târzie – Alma dăduse peste un colibri prins înăuntru, care-i săgetase pe lângă ureche pe o traiectorie formidabilă (parcă era un proiectil bătut cu giuvaiere, aruncat dintr-un tun minuscul). Era mierla-mandarin din colivia din biroul tatălui ei, adusă tocmai din China, care putea vorbi cu o elocvenţă mişcătoare (după cum susţinea Henry), dar doar pe limba ei de baştină. Erau pieile rare de şarpe, conservate şi umplute cu paie şi rumeguş. Erau rafturi încărcate cu corali din Mările Sudului, idoli javanezi, bijuterii egiptene străvechi din lapislazuli şi almanahuri turceşti prăfuite.

Şi puteai să mănânci în atâtea locuri! Sufrageria, salonul, bucătăria, salonaşul, biroul, sala cu un perete de sticlă şi verandele cu pergolele lor. Oriunde puteai lua gustări cu ceai şi turtă dulce, castane şi piersici. (Şi ce mai piersici – roz pe o parte, aurii pe cealaltă.) Iarna, puteai sorbi supă în camera copiilor de la etaj, privind râul de dedesubt, care sclipea sub cerul pustiu ca o oglindă lustruită.

Dar afară încântările erau mai abundente, mai pline de mister. Existau serele, nobile, pline de palmieri şi ferigi, toate îmbrăcate într-un strat gros de scoarţă pentru tăbăcit pieile, neagră şi puturoasă, ca să nu le ajungă frigul. Era pompa de apă cea zgomotoasă şi înfricoşătoare,

pentru udat serele. Existau serele speciale, cele misterioase (unde era întotdeauna insuportabil de cald), în care se aduceau plantele importate delicate, să se recupereze după călătoria lungă pe mare, şi unde orhideele erau mituite să înflorească. Erau lămâii din oranjerie, scoşi afară pe rotile în fiecare vară, ca tuberculoşii, să se bucure de soarele natural. Era micul templu grecesc, ascuns la capătul unei alei mărginite de stejari, unde îţi puteai imagina Olimpul.

Mai existau dependinţa în care se făcea brânză şi, lipită de ea, cea în care se făcea unt – cu aerul ei atrăgător de alchimie, superstiţie şi vrăjitorie. Lăptăresele germane desenau semne magice cu cretă pe uşă şi bombăneau incantaţii înainte să intre. Îi spuneau Almei că, dacă brânza nu se încheagă, e pentru că a blestemat-o diavolul. Când Alma a întrebat-o pe mama ei dacă aşa este, a fost certată fiindcă vorbeşte ca o prostuţă credulă şi i s-a ţinut o lungă prelegere despre cum se încheagă de fapt brânza – printr-un proces de transformare chimică, perfect raţională, a laptelui proaspăt tratat cu cheag şi lăsat să se odihnească, în crusta lui de ceară, la temperaturi controlate. Odată lecţia încheiată, Beatrix a şters semnele de pe uşa dependinţei pentru unt şi le-a mustrat pe lăptărese, făcându-le toante superstiţioase. A doua zi, Alma a observat că semnele de cretă erau la loc. Într-un fel sau altul, brânza continua să se închege cum trebuie.

Mai erau şi hectarele nesfârşite de pădure, lăsate intenţionat necultivate şi populate de iepuri, vulpi şi căprioare îmblânzite care îţi mâncau din palmă. Părinţii îi dădeau voie Almei – ba chiar o încurajau! – să umble prin pădure după bunul plac, ca să înveţe despre natură. Aduna cărăbuşi, păianjeni şi molii. Într-o zi a văzut cum un şarpe mare, vărgat, era mâncat de viu de un şarpe negru mult mai mare – treabă care a durat câteva ore şi i s-a

părut ceva oribil şi spectaculos. A văzut păianjeni tigraţi cum săpau tuneluri adânci în stratul de frunze moarte şi măcălendrii americani strângând muşchi şi noroi de pe malul râului ca să-şi facă cuiburi. A adoptat o frumuseţe de omidă (frumuseţe după standardele omizilor) şi a înfăşat-o într-o frunză, ca s-o aducă acasă şi să fie prietene, dar mai târziu, fără să vrea, a ucis-o aşezându-se pe ea. A fost o lovitură cruntă, însă viaţa a mers înainte. Aşa i-a spus mama ei: „Nu mai plânge şi mergi mai departe.” I s-a explicat că animalele mor. Unele animale, ca oile şi vacile, nu se nasc cu alt scop decât să moară. Nu se poate să jelim fiecare moarte. La vârsta de opt ani, Alma disecase deja, cu ajutor din partea lui Beatrix, un cap de miel.

Întotdeauna Alma mergea în pădure cu cea mai practică rochie a ei, înarmată cu trusa personală de colectare, compusă din eprubete de sticlă, cutiuţe pentru mostre, vată şi carneţele. Ieşea pe orice fel de vreme, fiindcă orice fel de vreme rezerva surprize plăcute. Într-un an, un viscol spre sfârşitul lui aprilie a împletit două feluri ciudate de sunete – cântecul păsărilor şi clopoţeii săniilor –, lucru pentru care merita să ieşi din casă. A învăţat că, dacă păşeşti cu grijă prin nămol ca să nu-ţi murdăreşti ghetele sau poalele fustelor, niciodată nu găseşti ce cauţi. N-o certa nimeni dacă venea acasă cu noroi pe ghete şi pe fuste, atâta timp cât aducea specimene bune pentru ierbarul ei.

Poneiul Soames îi era însoţitor nelipsit în astfel de expediţii – uneori o purta în spate prin pădure, alteori o urma ca un câine mare şi bine educat. Vara purta la urechi ciucuri superbi de mătase, ca să gonească muştele. Iarna purta o blană de animal sub şa. Soames era cel mai bun partener de colectat exemplare botanice pe care ţi l-ai fi putut dori, iar Alma vorbea cu el toată ziua. Făcea pentru

ea absolut orice, mai puţin să se mişte repede. Foarte rar se întâmpla să mănânce exemplarele.

În cea de-a noua vară a vieţii ei, Alma a învăţat să-şi dea seama cât e ceasul după cum se deschid şi se închid florile. La cinci dimineaţa, a observat ea, întotdeauna se răsfirau petalele de barba-caprei. La ora şase se deschideau părăluţele şi laptele-cucului. La ora şapte înflorea păpădia. La opt era rândul scânteiuţelor. Nouă: steluţa-albă. Zece: brânduşele de toamnă. Pe la unsprezece, procesul începea să se repete în sens invers. La miezul zilei se închideau florile de barba-caprei. La unu, se închidea steluţa-albă. Pe la trei se închideau păpădiile. Dacă nu era deja acasă şi cu mâinile spălate la ora cinci după-amiaza (când se închideau florile de laptele-cucului şi începea să se deschidă luminiţa-nopţii), Alma ştia că o aşteaptă o ceartă.

Ce voia ea să ştie cel mai mult şi mai mult era felul cum e orânduită lumea. Ce fel de ceas suprem se afla în spatele tuturora? Desfăcea florile şi le explora arhitectura interioară. La fel proceda şi cu insectele şi cu orice animal mort pe care-l găsea. Într-o dimineaţă târzie de septembrie, Alma rămase uluită de apariţia bruscă a unei brânduşe, floare despre care credea că nu înfloreşte decât primăvara. Ce descoperire! Nu reuşi să scoată de la nimeni un răspuns mulţumitor, care să-i explice ce Dumnezeu aveau în cap florile astea, de apăreau la începutul rece al toamnei, fără frunze şi fără apărare, tocmai când toate celelalte se uscau. „Sunt brânduşe de toamnă”, îi explică Beatrix. Bine, sigur că da – dar cu ce scop? De ce să înflorească tocmai atunci? Erau proaste? Uitaseră cum trece timpul? La ce întâlnire importantă avea nevoie să apară brânduşa aceasta de făcea efortul să înflorească în primele seri geroase? N-o putea lămuri nimeni. „Pur şi simplu aşa se comportă varietatea aceasta”, i-a spus

Beatrix, răspuns pe care, spre deosebire de alte răspunsuri ale mamei ei, Alma îl găsi nesatisfăcător. La insistenţele ei, Beatrix a spus: „Nu orice întrebare are un răspuns.”

Informaţia asta i se păru Almei atât de nemaipomenită, încât rămase fără grai câteva ore. Nu putea face altceva decât să stea şi să rumege ideea într-o stare absentă, năucită. Când şi-a revenit, a desenat misterioasa brânduşă de toamnă în carnetul ei şi a scris lângă desen data, apoi întrebările şi nemulţumirile ei. Aşa era ea, meticuloasă. Trebuia ţinută o evidenţă pentru orice – chiar şi pentru lucrurile pe care nu reuşea să le înţeleagă. Beatrix o învăţase că trebuie să-şi noteze întotdeauna descoperirile, să facă desene cât mai precise, să le categorisească, pe cât posibil, după taxonomia corectă.

Almei îi plăcea desenul în sine, dar rezultatul o dezamăgea de multe ori. Nu reuşea să deseneze chipuri sau animale (chiar şi fluturii îi ieşeau bătăioşi), dar până la urmă a descoperit că nu era chiar un *dezastru* la desenat plante. Primele ei succese au fost nişte desene remarcabile reprezentând umbele – membrele acelea întâlnite la toată familia morcovului, compuse din tulpini goale pe dinăuntru şi inflorescenţe plate. Umbelele ei erau fidele realităţii, dar ea le voia mai mult decât precise; le voia frumoase. I-a spus mamei ei, care a corectat-o: „Frumuseţea nu e necesară. Frumuseţea stă în calea preciziei.”

Uneori, în expediţiile ei prin pădure, Alma întâlnea alţi copii. Astfel de întâlniri o alarmau întotdeauna. Ştia cine erau intruşii, deşi nu vorbea niciodată cu ei. Erau copiii angajaţilor părinţilor ei. Domeniul White Acre era ca un animal gigantic, viu, din care jumătate era necesar pentru servitori – grădinari născuţi în Germania şi Scoţia, preferaţi de tatăl ei în locul americanilor leneşi, şi cameriste născute în Olanda, fiindcă mama ei nu accepta altceva şi

avea încredere în ele. Servitorii casei trăiau în pod, iar muncitorii câmpurilor trăiau cu familiile în căsuţe şi cabane risipite pe toată proprietatea. Căsuţele erau chiar frumoase – nu pentru că lui Henry i-ar fi păsat de confortul muncitorilor lui, dar nu suporta să vadă locuinţe sordide.

De câte ori dădea de copiii lucrătorilor prin pădure, Alma era copleşită de teamă şi oroare. Avea însă o metodă de supravieţuire pentru astfel de cazuri: se prefăcea că nu se întâmplă nimic. Trecea pe lângă copii şi *deasupra* lor pe poneiul ei cel îndesat (care, ca întotdeauna, se mişca în ritmul lent şi nepăsător cu care curge melasa rece). Alma îşi ţinea răsuflarea cât timp trecea pe lângă copii şi nu se uita nici în stânga, nici în dreapta până nu ajungea la o distanţă sigură de intruşi. Dacă nu se uita la ei, nu era nevoită să creadă că sunt acolo.

Copiii muncitorilor nu se apropiau în nici un fel de Alma. Probabil fuseseră avertizaţi s-o lase în pace. Toată lumea se temea de Henry Whittaker, aşa că, automat, şi fiica lui era de temut. Uneori însă Alma îi spiona pe copii de departe. Jocurile lor erau dure şi de neînţeles. Se îmbrăcau altfel decât ea. Nici unul dintre ei nu purta pe umăr truse de colectare pentru specimene botanice şi nici unul nu călărea ponei cu ciucuri de mătase viu coloraţi. Se împingeau şi ţipau unii la alţii şi foloseau cuvinte necioplite. Alma se temea de copii mai rău decât de orice pe lume. De multe ori îi apăreau în coşmaruri.

Dar iată ce trebuia făcut în caz de coşmaruri: te duceai s-o cauţi pe Hanneke de Groot, la subsol, unde găseai de obicei ajutor şi alinare. Hanneke de Groot, şefa menajerelor, avea autoritate în întregul cosmos al domeniului White Acre, iar autoritatea îi conferea o gravitate foarte liniştitoare. Hanneke avea spaţiul ei de locuit, lângă bucătăria de la subsol, unde focurile nu se stingeau niciodată. Sălăşluia într-o baie caldă de aer cu iz

de pivniţă, parfumat de jamboanele sărate care atârnau de toate grinzile. Hanneke trăia într-o cuşcă – aşa i se părea Almei –, fiindcă încăperile ei personale aveau gratii la uşi şi la ferestre, asta pentru că Hanneke şi numai ea controla accesul la argintăria şi tacâmurile casei şi ţinea socoteala simbriilor întregului personal.

— Nu trăiesc într-o cuşcă, a corectat-o odată Hanneke pe Alma. Trăiesc într-un seif de bancă.

Când coşmarurile n-o lăsau să doarmă, Alma făcea faţă cu curaj călătoriei înfricoşătoare trei etaje mai jos, pe scări întunecate, până la cel mai îndepărtat colţ al subsolului, unde se agăţa de gratiile sălaşului lui Hanneke şi striga să i se dea drumul înăuntru. Astfel de expediţii erau întotdeauna un fel de pariu. Uneori Hanneke se scula din pat, somnoroasă şi bombănitoare, descuia uşa ca un temnicer şi îi îngăduia Almei să vină lângă ea în pat. Dar alteori nu. Alteori o certa pe Alma că se poartă ca un copil mic, o întreba de ce trebuie să necăjească o biată olandeză obosită şi o trimitea înapoi, să urce scările pe întuneric până în camera ei.

Dar rarele dăţi când chiar i se dădea voie în patul lui Hanneke meritau din plin să îndure celelalte zece dăţi, când era respinsă, fiindcă Hanneke spunea poveşti şi Hanneke ştia atâtea şi atâtea lucruri! Hanneke o cunoştea pe mama Almei dintotdeauna, din prima copilărie. Hanneke povestea despre Amsterdam, ceea ce Beatrix nu făcea niciodată. Hanneke vorbea întotdeauna cu Alma în olandeză, iar pentru urechile Almei olandeza avea să rămână pentru totdeauna limba alinării, a seifurilor de bancă, a jambonului sărat şi a siguranţei.

Almei nu i-ar fi trecut în nici un caz prin gând să dea fuga la mama ei, al cărei dormitor era chiar lângă al ei, dacă avea nevoie s-o liniştească cineva noaptea. Mama Almei avea multe calităţi, dar caracterul liniştitor nu se

număra printre ele. După cum spunea adesea Beatrix Whittaker, dacă era în stare să umble, să vorbească şi să gândească, atunci copilul trebuie să fie în stare şi să se liniştească singur, fără vreun sprijin din afară.

Apoi, mai erau şi musafirii – un şir neîntrerupt de vizitatori care soseau zi de zi la White Acre în trăsuri, călare, pe apă sau pe jos. Tatăl Almei avea oroare de plictiseală, aşa că-i plăcea să cheme oameni la masă ca să-l amuze, să-i aducă veşti despre lume sau să-i dea idei noi de afaceri. Dacă Henry Whittaker chema pe cineva, acel cineva venea negreşit – ba chiar îi era recunoscător.

„Cu cât ai mai mulţi bani”, îi explica el Almei, „cu atât mai frumos se poartă oamenii cu tine. E lucru confirmat”.

Iar Henry avea acum o grămadă serioasă de bani. În mai 1803 semnase un contract cu un bărbat pe nume Israel Whelen, funcţionar guvernamental însărcinat cu asigurarea articolelor medicale pentru expediţia lui Lewis şi Clark în vestul Americii. Henry adunase pentru această expediţie rezerve considerabile de mercur, laudanum, rubarbă, opiu, rădăcină de genţiană americană[7], calomel, ipecacuană, plumb, zinc, sulfat de magneziu – unele având, într-adevăr, virtuţi medicale, dar toate având virtutea de a-i aduce bani. În 1804 farmaciştii germani au reuşit pentru prima oară să producă morfină din seminţe de mac, iar Henry a fost unul din cei dintâi investitori în fabricarea acestui bun atât de util. Anul următor a obţinut un contract de aprovizionare cu produse medicale a întregii armate a Statelor Unite. Lucrul acesta i-a conferit o oarecare putere politică, pe lângă cea pecuniară, aşa că e de înţeles de ce îi veneau atâţia invitaţi la cină.

---

[7] *Frasera caroliniensis*, despre a cărei rădăcină se credea (greşit) în secolul XIX că ar trata cangrena.

Nu erau în nici un caz serate. Familia Whittaker nu fusese tocmai bine primită de cercul restrâns al înaltei societăţi din Philadelphia. La început, când de-abia sosiseră în oraş, fuseseră invitaţi doar o dată la cină, la Anne şi William Bingham, la intersecţia dintre Third Street şi Spruce Street, dar întâlnirea nu mersese deloc bine. La desert, doamna Bingham – care se comporta de parcă era la Curtea regelui Angliei – îl întrebase pe Henry:

— Ce fel de nume e Whittaker? Mi se pare foarte neobişnuit.

— De prin regiunea centrală a Angliei, a răspuns Henry. Vine de la Warwickshire.

— La Warwickshire are rezidenţa familia dumneavoastră?

— Şi pe-acolo, şi prin alte părţi. Noi, Whittakerii, avem obiceiul să rezidăm pe unde găsim un acoperiş.

— Dar tatăl dumneavoastră deţine încă proprietăţi în Warwickshire?

— Doamnă, tatăl meu, dacă mai trăieşte, deţine doi porci şi oala de noapte de sub propriul pat. Patul mă îndoiesc că-l deţine.

Familia Whittaker n-a mai fost invitată niciodată la cină de familia Bingham. Familiei Whittaker nu prea-i păsa. Beatrix oricum nu era de acord cu stilul vestimentar şi de conversaţie al doamnelor elegante, iar lui Henry îi displăcea eticheta plicticoasă a saloanelor respectabile. A preferat să-şi creeze propria societate, pe celălalt mal al râului faţă de oraş, pe vârful dealului. Cinele la White Acre nu erau ocazii de bârfă, ci exerciţii stimulatoare pentru intelect şi comerţ. Dacă undeva în lume se afla un tânăr îndrăzneţ pus pe fapte mari, Henry voia să-l aibă oaspete la masă. Dacă trecea prin Philadelphia un filozof venerabil sau un om de ştiinţă respectat, sau un inventator promiţător, era invitat şi el. Uneori veneau şi femei, dacă

erau soţiile unor gânditori de renume sau traducătoarele unor cărţi importante, sau dacă erau actriţe interesante venite în turneu prin America.

Pentru unii, cina cu Henry se dovedea un şoc prea mare. Mâncarea în sine era opulentă – stridii, biftec, fazan –, dar a lua masa la White Acre nu era o experienţă tocmai relaxantă. Oaspeţii riscau să fie interogaţi, puşi la îndoială, provocaţi. Cei despre care se ştia că erau adversari erau aşezaţi la masă alături. Convingerile cele mai înalte sufereau atacuri violente în conversaţii mai curând atletice decât politicoase. Anumite notabilităţi au plecat de la White Acre convinse că fuseseră supuse celor mai grave jigniri. Alţi oaspeţi – poate mai inteligenţi sau cu obrazul mai gros, sau mai disperaţi după finanţare – plecau de la White Acre cu contracte avantajoase sau parteneriate benefice, sau cu scrisoarea de recomandare ideală pentru vreun om important din Brazilia. Salonul în care se lua cina la White Acre era un teren de joc periculos, dar o victorie obţinută acolo îţi putea aranja cariera pe viaţă.

Alma era bine-venită la această masă a competiţiilor de la vârsta de patru ani şi stătea de multe ori lângă tatăl ei. Avea voie să pună întrebări atâta timp cât nu erau imbecile. Unii oaspeţi erau chiar fermecaţi de ea. Un expert în simetria chimică a exclamat odată: „Vai, dar eşti isteaţă ca o cărticică!” – compliment pe care Alma nu l-a uitat toată viaţa. Alţi mari oameni de ştiinţă s-au dovedit a fi prea puţin obişnuiţi să fie luaţi la întrebări de o fetiţă. Dar unii mari oameni de ştiinţă, după cum observa Henry, nu erau în stare să-şi apere teoriile în faţa unei fetiţe, caz în care meritau să fie demascaţi ca nişte prefăcuţi ce erau.

Henry era convins (iar Beatrix îl susţinea cu tărie) că nu există subiect prea grav, prea spinos sau prea tulburător care să nu poată fi discutat de faţă cu fiica lor. Dacă Alma nu înţelegea despre ce se vorbeşte, argumenta Beatrix,

asta n-avea decât s-o motiveze şi mai tare să-şi dezvolte intelectul, astfel ca data viitoare să nu rămână pe dinafară. Tot Beatrix a învăţat-o pe Alma ca, dacă nu putea contribui la conversaţie cu nimic inteligent, să zâmbească celui care se întâmplase să vorbească ultimul şi să murmure politicos „Dar vă rog, continuaţi”. Dacă se plictisea la masă, era problema ei şi numai a ei. Cina la White Acre nu se desfăşura în funcţie de distracţia copilului (de fapt, Beatrix era de părere că extrem de puţine lucruri în viaţă trebuie să se desfăşoare în funcţie de distracţia unui copil) şi cu cât Alma învăţa mai repede să stea nemişcată într-un scaun cu spătar tare ore şi ore la rând, ascultând atentă idei cu mult peste puterea ei de înţelegere, cu atât mai bine avea să fie pentru ea.

Aşadar, Alma şi-a petrecut frageda copilărie ascultând conversaţii dintre cele mai bizare – cu oameni care studiau descompunerea rămăşiţelor umane; cu oameni care aveau idei privind importul tulumbelor de calitate din Belgia în America; cu oameni care făceau ilustraţii reprezentând diformităţi medicale monstruoase; cu oameni convinşi că orice medicament care se poate înghiţi poate fi la fel de bine frecat pe piele şi absorbit în corp; cu oameni care examinau materia organică din izvoarele sulfuroase; şi cu unul anume care era expert în funcţia pulmonară a păsărilor acvatice (subiect despre care susţinea că e mai captivant decât orice altceva pe lume – deşi, dacă e să ne luăm după prezentarea interminabilă pe care a ţinut-o la cină, afirmaţia lui nu părea adevărată).

Unele seri erau interesante pentru Alma. Cel mai mult îi plăcea când veneau actorii şi exploratorii şi spuneau poveşti fascinante. Alte seri erau dominate de tensiunea disputelor. Iar altele erau eternităţi întregi, chinuitor de plictisitoare. Uneori adormea la masă cu ochii deschişi, şi nu o ţinea dreaptă pe scaun decât teroarea absolută la

gândul reproşurilor mamei ei şi balenele tari din rochia pentru ocazii. Dar seara pe care Alma avea să şi-o amintească totdeauna, seara care mai târziu avea să pară a fi însuşi apogeul copilăriei ei, a fost aceea în care i-a vizitat astronomul italian.

Era spre sfârşitul verii anului 1808, iar Henry Whittaker cumpărase un telescop nou. Admirase deja cerul nopţii prin lentilele lui germane de înaltă calitate, dar începea să se simtă analfabet într-ale firmamentului. Cunoştinţele lui despre stele priveau navigaţia – ceea ce nu e puţin lucru –, dar nu ştia mai nimic despre ultimele descoperiri. Se făceau progrese formidabile în domeniul astronomiei la acea vreme, iar Henry avea impresia tot mai profundă că cerul nopţii devenea încă o bibliotecă pe care nu putea s-o citească. Aşadar, când a venit în Philadelphia maestro Luca Pontesilli, strălucitul astronom italian, să ţină o prelegere în faţa Societăţii Filozofice Americane, Henry l-a momit la White Acre cu un bal dat în onoarea lui. Auzise că Pontesilli adoră dansul şi bănuia că n-ar putea rezista unui bal.

Era cel mai simandicos eveniment organizat vreodată de Whittakeri. Cei mai buni furnizori de mâncăruri din Philadelphia – negri în uniforme albe impecabile – au sosit după-amiaza devreme şi s-au pus pe construit torturi de bezea elegante şi pe amestecat punciuri multicolore. Flori tropicale, care nu mai fuseseră niciodată scoase din serele speciale, cu climă călduţă, au fost plasate în aranjamente complicate prin toată casa. A apărut ca din senin o orchestră de străini plini de toane care umblau de colo-colo prin sala de bal, îşi acordau instrumentele şi mormăiau întruna despre căldura insuportabilă. Alma a fost săpunită şi frecată bine, apoi ambalată în crinoline albe, iar coama de păr roşcat mereu nesupus, ca o creastă de cocoş, i-a fost îndesată cu forţa într-o fundă de satin

aproape cât capul ei de mare. Apoi au sosit oaspeţii, într-o învolburare de mătăsuri şi pudră.

Era foarte cald. Fusese foarte cald toată luna, dar în seara aceea era cel mai cald. Anticipând temperatura neplăcută, soţii Whittaker au început balul de-abia pe la nouă, mult după apus, însă canicula apăsătoare a zilei încă se simţea. În curând sala de bal a ajuns şi ea un fel de seră aburindă şi umedă, ceea ce plantelor tropicale le plăcea, dar doamnelor nu. Muzicienii sufereau şi transpirau. Oaspeţii se revărsau pe uşi în căutare de alinare şi stăteau tolăniţi pe verande, rezemaţi de statuile de marmură în încercarea zadarnică de a absorbi răcoarea din piatră.

Pentru a-şi potoli setea, musafirii beau mult mai mult punci decât avuseseră, probabil, de gând. Urmarea naturală a fost că inhibiţiile s-au topit şi peste toată adunarea a coborât un aer de veselie fără griji. Orchestra a abandonat cadrul formal al sălii de bal şi a pus la cale o distracţie straşnică afară, pe peluza cea mare. S-au adus felinare şi torţe, care aruncau peste oaspeţi umbre tulburătoare. Fermecătorul astronom italian încerca să-i înveţe pe gentilomii Philadelphiei câţiva paşi de dans napolitan furtunoşi şi îşi revărsa atenţia asupra fiecărei doamne – toate îl găseau comic, îndrăzneţ şi fascinant. A încercat să danseze până şi cu negrii care serveau mâncarea, spre amuzamentul general.

Pontesilli urma să susţină în seara aceea o prelegere cu ilustraţii şi calcule detaliate, în care să explice traiectoriile eliptice şi vitezele planetelor. Dar, la un moment dat în cursul serii, s-a renunţat la idee. Unei adunări atât de animate şi nonconformiste nu i s-ar fi putut cere să stea locului şi să asculte o prelegere ştiinţifică serioasă!

Alma n-avea să afle niciodată a cui fusese ideea – a lui Pontesilli sau a tatălui ei –, dar, la scurt timp după miezul nopţii, s-a decis ca celebrul maestro italian într-ale

cosmologiei să re-creeze un model al universului pe peluza întinsă de la White Acre folosindu-i chiar pe oaspeţi pe post de corpuri cereşti. N-avea să fie un model la scară, precis, a declamat italianul ameţit de alcool, dar cel puţin avea să le dea doamnelor o idee generală despre viaţa planetelor şi relaţiile dintre ele.

Cu un superb aer de autoritate şi teatralitate, Pontesilli l-a plasat pe Henry Whittaker – Soarele – în centrul peluzei. Apoi a ales câţiva domni care aveau să fie planetele, aşezându-i radial faţă de gazdă. Spre distracţia tuturor celor prezenţi, Pontesilli a încercat să aleagă pentru rolurile respective bărbaţi cât mai potriviţi cu planetele pe care trebuiau să le simbolizeze. De pildă, micuţul Mercur era reprezentat de un negustor de cereale mărunţel, dar demn, din Germantown. De vreme ce Venus şi Terra erau mai mari decât Mercur, dar cam de aceeaşi mărime una faţă de cealaltă, Pontesilli a ales doi fraţi din Delaware – aproape identici ca înălţime, proporţii şi culoare a pielii. Marte trebuia să fie mai mare decât negustorul de cereale, dar ceva mai mic decât fraţii din Delaware; rolul i s-a potrivit de minune unui bancher de succes, subţire în talie. Pontesilli l-a ales drept Jupiter pe un căpitan de corabie pensionat, un bărbat de o obezitate de-a dreptul comică, a cărui apariţie corpolentă în sistemul solar a făcut pe toată lumea să izbucnească într-un râs incontrolabil. Cât despre Saturn, era reprezentat de un domn de la un ziar, ceva mai puţin gras, dar de o rotunjime ilară.

Şi tot aşa, până ce toate planetele au fost aranjate pe peluză la distanţa potrivită faţă de Soare şi unele faţă de celelalte. Apoi, Pontesilli le-a pus să orbiteze în jurul lui Henry, străduindu-se din răsputeri să-i menţină pe toţi acei gentilomi cam băuţi pe traiectoria celestă corectă. În curând, şi doamnele au început să ceară zgomotos să ia parte la distracţie, aşa că Pontesilli le-a aranjat în jurul

bărbaţilor pe post de sateliţi, fiecare pe propria-i orbită strânsă. (Beatrix juca rolul Lunii Pământului cu o perfecţiune selenară rece.) Apoi, maestro a creat constelaţii de stele pe marginile peluzei, compuse din grupuri fermecătoare de tinere frumuseţi.

Orchestra a început din nou să cânte, iar peisajul cu corpuri celeste s-a transformat în cel mai ciudat şi superb vals pe care-l văzuse vreodată lumea bună din Philadelphia. Henry, Regele Soare, stătea în mijlocul tuturor, radiind de încântare, cu părul de culoarea flăcărilor, iar în jurul lui se învârteau bărbaţi mai mari şi mai mici, în timp ce femeile le dădeau înconjur. Mănunchiuri de fete nemăritate scânteiau în colţurile cele mai îndepărtate ale universului, distante ca nişte galaxii necunoscute. Pontesilli se urcase pe un zid înalt din jurul grădinii, unde se legăna precar, dirijând şi comandând întregul tablou şi strigând în noapte: „Domnilor, menţineţi viteza! Doamnelor, nu părăsiţi traiectoria!”

Alma voia şi ea să participe. Nu mai văzuse ceva atât de fascinant. Niciodată nu mai fusese trează până la asemenea ore – doar după câte un coşmar –, dar adulţii entuziasmaţi păreau să fi uitat de ea. Era singurul copil de-acolo, aşa cum fusese de fapt toată viaţa. A dat fuga spre zidul grădinii şi a strigat către maestro Pontesilli, aflat într-un echilibru şovăielnic:

— Domnule, puneţi-mă şi pe mine acolo!

Italianul s-a chiorât la ea de pe locul lui înalt, căznindu-se să-şi focalizeze privirea – cine era copila? Poate că ar fi ignorat-o cu desăvârşire dacă Henry n-ar fi răcnit tocmai atunci din mijlocul sistemului solar:

— Dă-i fetei un *loc*!

Pontesilli a ridicat din umeri.

— Tu eşti o cometă! a anunţat-o pe Alma de sus, prefăcându-se în continuare că dirijează universul fluturând dintr-un braţ.

— Domnule, ce face cometa?

— Zboară şi tu de colo-colo! a ordonat italianul.

Aşa a şi făcut. S-a aruncat în mijlocul planetelor, ferindu-se de toată lumea şi învârtindu-se printre orbite, ţâşnind înainte şi răsucindu-se, în timp ce panglica i se desfăcea din păr. De câte ori se apropia de tatăl ei, el striga:

— Nu aşa aproape de mine, Cireşică, o să te faci cenuşă! – şi o împingea departe de persoana lui înflăcărată, arzătoare, ca să alerge în altă direcţie.

În mod surprinzător, la un moment dat cineva i-a pus în mâini o torţă care trosnea. Alma n-a văzut cine i-a dat-o. Era prima oară când i se permitea să ţină foc în mână. Torţa scuipa scântei şi arunca bucăţele de smoală în flăcări, care se răsuceau prin aer în spatele ei, în timp ce ea săgeta prin cosmos – singurul corp ceresc neîncătuşat pe o traiectorie strict eliptică.

Nu o oprea nimeni.

Era o cometă.

Nu şi-a dat seama că nu zbura.

Capitolul şase

Copilăria Almei – mai bine spus, partea cea mai simplă şi mai inocentă din copilăria Almei – a luat sfârşit brusc în noiembrie 1809, puţin după miezul nopţii, într-o zi de marţi altminteri obişnuită.

Alma s-a trezit dintr-un somn adânc în sunetul vocilor ridicate şi al roţilor de trăsură huruind pe pietriş. În locurile unde, la ora aceea, casa ar fi trebuit să fie tăcută

(coridorul pe care se afla uşa camerei ei, de exemplu, sau camerele servitorilor de la etaj) domnea o foială de paşi în toate direcţiile. S-a ridicat din pat în aerul rece, a aprins o lumânare, şi-a găsit ghetele de piele şi a bâjbâit după un şal. Instinctul îi spunea că la White Acre se petrecuse vreun necaz şi că s-ar putea să fie nevoie de ea. Mulţi ani mai târziu, avea să-şi aducă aminte de absurditatea ideii (cum de i-a trecut prin cap că ar putea să ajute cu ceva?), dar atunci, în mintea ei, era o tânără domnişoară de aproape zece ani şi încă avea o anumită încredere în propria-i importanţă.

Ajunsă în capul scărilor largi, a văzut sub ea, în marele hol de la intrare, un grup de bărbaţi cu felinare. Tatăl ei, cu un palton peste cămaşa de noapte, stătea în mijlocul tuturor cu o expresie încordată şi iritată. Hanneke de Groot era şi ea acolo, cu părul strâns sub o scufie. Era acolo şi mama Almei. Trebuia să fie, aşadar, ceva foarte serios; Alma nu-şi văzuse niciodată mama trează la o asemenea oră.

Dar mai era cineva, iar ochii Almei se aţintiră imediat într-acolo: o fată, ceva mai mică decât Alma, cu părul de un blond aproape alb, adunat într-o coadă care-i cădea pe spate. Stătea între Beatrix şi Hanneke. Fiecare din cele două femei avea o mână pe umerii plăpânzi ai fetei. Copila i s-a părut oarecum cunoscută Almei. Să fi fost fiica vreunui muncitor? Alma nu era sigură. Oricine ar fi fost, fata era nemaipomenit de frumoasă – deşi, în lumina felinarelor, părea şocată şi înspăimântată.

Dar ce o neliniştea pe Alma nu era teama fetei, ci severitatea autoritară cu care Beatrix şi Hanneke o ţineau pe după umeri. Când un bărbat s-a apropiat de parcă avea de gând să întindă mâna după fată, cele două femei s-au apropiat mai tare de ea, ţinând-o mai strâns. Bărbatul s-a retras – şi bine a făcut, s-a gândit Alma, fiindcă tocmai

întrezărise expresia de pe chipul mamei ei: o îndârjire de fier. Hanneke avea aceeaşi expresie. Îndârjirea împărtăşită de cele două femei care aveau cel mai important rol în viaţa Almei a stârnit în ea o groază inexplicabilă. Se petreceau lucruri alarmante.

Atunci Beatrix şi Hanneke au întors capul în acelaşi timp şi au privit spre capul scărilor, unde stătea Alma uitându-se în jos încremenită, cu lumânarea în mână şi cu ghetele trainice în picioare. S-au întors spre ea de parcă le-ar fi chemat pe nume şi de parcă erau foarte nemulţumite să fie întrerupte.

— *Treci în pat*, au lătrat amândouă – Beatrix în engleză, Hanneke în olandeză.

Ar fi vrut să protesteze, dar se simţea neajutorată în faţa puterii lor îngemănate. Feţele lor crispate, înăsprite, o speriau. Niciodată nu mai văzuse aşa ceva. Era clar că nu avea nimeni nevoie de ea acolo şi că nu era bine-venită.

Alma a aruncat o ultimă privire îngrijorată spre copila frumoasă din mijlocul holului plin de străini, apoi a rupt-o la fugă spre camera ei. O oră întreagă, nesfârşită, a stat pe marginea patului, ascultând până au început să-i ţiuie urechile şi tot sperând că va veni cineva să-i dea explicaţii sau s-o liniştească. Dar vocile au scăzut în intensitate, s-au auzit cai îndepărtându-se în galop şi tot n-a venit nimeni. În cele din urmă, Alma a căzut peste cuvertură, adormită, înfăşurată în şal şi ţinându-şi ghetele în braţe. Dimineaţa, când s-a trezit, a văzut că gloata de străini dispăruse de la White Acre.

Dar fata rămăsese.

O chema Prudence.

De fapt, Polly.

Sau, ca să fim mai precişi, o chema Polly-care-a-devenit-Prudence.

Povestea ei era urâtă. La White Acre se depuneau toate eforturile ca să fie înăbuşită, dar astfel de poveşti nu se înăbuşă cu una, cu două, aşa că în câteva zile Alma avea s-o afle şi ea. Era fiica grădinarului-şef al grădinilor de legume de la White Acre, un neamţ tăcut care revoluţionase structura serelor pentru pepeni, cu un rezultat foarte profitabil. Soţia lui era o femeie din Philadelphia, dintr-o familie umilă, dar de o frumuseţe vestită – şi o stricată notorie. Soţul ei, grădinarul, o adora, dar nu putea cu nici un chip s-o ţină în frâu. Şi asta se ştia. Femeia îl încornorase fără oprire mulţi ani, făcând prea puţine eforturi să-şi ascundă aventurile. El îi tolerase purtarea în tăcere – fie că n-o observase, fie că se prefăcuse că n-o observă – până când, din senin, terminase cu toleranţa.

În noaptea aceea de marţi din noiembrie 1809, grădinarul şi-a trezit soţia care dormea împăcată lângă el, a târât-o afară de păr şi i-a tăiat beregata de la o ureche la cealaltă. Apoi, imediat, s-a spânzurat de un ulm din apropiere. Zgomotul i-a trezit pe alţi lucrători de la White Acre, care au ieşit din case în fuga mare să vadă ce se întâmplase. În urma celor două morţi năprasnice rămăsese fetiţa pe nume Polly.

Polly era de-o vârstă cu Alma, dar mai zveltă şi incredibil de frumoasă. Arăta ca o figurină perfectă, sculptată din săpun franţuzesc fin, în care cineva ar fi aşezat doi ochi scânteietori, albaştri ca vârful penelor de păun. Dar trăsătura prin care depăşea cu mult simpla drăgălăşenie era pernuţa mică şi rozalie a gurii: îi dădea o voluptate fragedă şi tulburătoare, de parcă ar fi fost o Batşeba în miniatură. În noaptea aceea tragică în care Polly fusese adusă la conacul de la White Acre, înconjurată de oameni ai legii şi muncitori laţi în umeri, toţi cu mâinile pe ea, Beatrix şi Hanneke şi-au dat seama imediat că fata se află

în pericol. Unii bărbaţi propuneau să fie dusă la vreun azil de binefacere, dar alţii afirmau deja sus şi tare că şi-ar asuma bucuroşi chiar ei răspunderea pentru orfană. Jumătate din bărbaţii din cameră se culcaseră cu mama fetei – după cum Beatrix şi Hanneke ştiau foarte bine –, aşa că cele două femei nici nu voiau să se gândească ce ar fi aşteptat-o pe mica frumuseţe, pe odrasla stricatei.

Cele două, ca o singură femeie, au pus mâna pe Polly, au smuls-o din mijlocul gloatei şi au apărat-o. Nu era o hotărâre cântărită dinainte. Nu era nici un gest de caritate îmbrăcat în căldura bunătăţii materne. Nu, era un act izvorât din intuiţie şi dintr-o conştiinţă feminină profundă şi nerostită despre cum merg lucrurile în lume. Nu poţi lăsa o fiinţă feminină atât de mică şi de frumoasă cu zeci de bărbaţi cu mintea aprinsă, în toiul nopţii.

Dar, după ce Beatrix şi Hanneke au scos-o pe Polly din mâinile bărbaţilor şi mulţimea s-a împrăştiat, ce era să facă cu ea? De-abia atunci au luat o hotărâre chibzuită. Mai precis, Beatrix a luat o hotărâre, fiindcă ea singură avea autoritatea de-a decide. De fapt, a luat o decizie de-a dreptul năucitoare: s-o ţină pe Polly la ea de-atunci înainte, s-o adopte pe loc în familia Whittaker.

Alma avea să afle mai târziu că tatăl ei se opusese (Henry era nemulţumit că îl treziseră în miez de noapte şi încă mai nemulţumit să se aleagă pe nepusă masă cu încă o fiică), dar Beatrix îi secerase protestele cu o singură privire grea, iar Henry avusese prezenţa de spirit să nu mai obiecteze a doua oară. Fie. Familia lor oricum era prea mică, iar Beatrix nu reuşise s-o mărească. Se mai născuseră doi bebeluşi după Alma, dar nu muriseră mai-nainte să tragă prima gură de aer? Nu erau cei doi nou-născuţi îngropaţi în cimitirul luteran, nefiind de folos nimănui? Beatrix îşi dorise dintotdeauna încă un copil, iar acum providenţa i-l trimisese. Adăugând-o pe Polly

căminului, urmaşii Whittaker se dublau eficient peste noapte. Nici că se putea mai bine. Hotărârea lui Beatrix fusese rapidă şi de neclintit. Henry a consimţit fără să mai scoată un cuvânt de protest. Oricum n-avea de ales.

În plus, fata era tare frumuşică şi nu părea chiar proastă de-a binelea. De fapt, odată ce lucrurile s-au mai liniştit, Polly a început să dea chiar dovadă de moderaţie – o stăpânire de sine aproape aristocratică –, lucru cu atât mai remarcabil la un copil care tocmai fusese martorul morţii ambilor părinţi.

Beatrix vedea în Polly multe trăsături foarte promiţătoare şi nu se putea gândi la nici un alt viitor respectabil pentru ea. Era convinsă că, într-o casă bună, cu influenţa morală potrivită, copila putea fi împinsă pe altă cale în viaţă decât stricăciunea şi căutarea plăcerii fără stavilă, pentru care maică-sa plătise preţul suprem. Prima sarcină era s-o spele bine. Biata de ea era plină de sânge pe pantofi şi pe mâini. A doua sarcină era să-i schimbe numele. Polly nu i se potrivea decât unei păsări de colivie sau unei fete uşoare de pe stradă. De atunci înainte, fata avea să se numească Prudence – nume care, spera şi se aştepta Beatrix, avea să fie un indicator menit s-o îndrume într-o direcţie mai virtuoasă.

Aşadar, toate se rezolvaseră – şi în mai puţin de o oră. Aşa s-a făcut că, a doua zi de dimineaţă, Alma Whittaker a primit, după trezire, informaţia năucitoare că de-acum înainte avea o soră şi că numele ei era Prudence.

Sosirea lui Prudence a schimbat totul la White Acre. Mai târziu în viaţă, când îşi făcuse deja o carieră ştiinţifică, Alma avea să înţeleagă mai bine cum introducerea unui element nou într-un mediu controlat poate modifica mediul în feluri complicate şi imprevizibile; dar, la vârsta aceea, nu simţea decât invazia a ceva ostil şi premoniţia unor zile negre. Alma n-a primit-o pe intrusă cu braţele

deschise. Şi de fapt de ce ar fi făcut-o? Care dintre noi a primit vreodată cu braţele deschise un intrus?

La început, Alma nu înţelegea câtuşi de puţin ce căuta fata aceea la ei. Ceea ce avea să afle până la urmă despre trecutul lui Prudence (scos cu cleştele de la lăptărese, şi în germană pe deasupra!) lămurea multe – dar în prima zi după sosirea lui Prudence nu i-a explicat nimeni nimic. Nici măcar Hanneke de Groot, care de obicei avea mai multe informaţii despre lucruri misterioase decât oricine, nu voia să-i spună altceva decât „E planul Domnului, micuţo, şi e mai bine aşa”. Când Alma a insistat să i se spună mai multe, Hanneke i-a şoptit aspru: „Fii bună şi nu mă mai întreba altceva!”

Fetele au fost prezentate una alteia în mod oficial la micul dejun. Nu s-a menţionat nimic despre întâlnirea din seara dinainte. Alma nu-şi putea lua ochii de la Prudence, iar Prudence nu-şi putea lua ochii din farfurie. Beatrix le vorbea de parcă nu se întâmplase nimic. Le-a anunţat că o persoană pe nume doamna Spanner avea să vină din oraş spre după-amiază ca să-i croiască lui Prudence rochii noi dintr-un material mai potrivit decât ce avea ea. Urma să vină şi un ponei nou, şi Prudence trebuia învăţată să călărească – cu cât mai repede, cu atât mai bine. De asemenea, la White Acre avea să vină un profesor particular. Beatrix decisese că ar fi prea epuizant pentru ea să educe două fete în acelaşi timp şi, de vreme ce Prudence nu primise nici un fel de educaţie oficială până atunci, un profesor tânăr era bine-venit în casă. Camera copiilor avea să fie transformată într-o sală de clasă. Beatrix se aştepta de la Alma – lucru de la sine înţeles – să o ajute pe sora ei să înveţe să scrie, să facă adunări şi alte operaţii matematice. Alma avea un avans considerabil în privinţa pregătirii minţii, fireşte, dar dacă Prudence îşi dădea toată silinţa – şi dacă o ajuta şi sora ei – n-avea de

ce să nu obţină rezultate excelente. Intelectul copilului, spunea Beatrix, este un obiect de o elasticitate impresionantă, iar Prudence era încă destul de tânără ca să poată recupera handicapul. Mintea umană, dacă este pregătită asiduu, nu are de ce să nu reuşească orice îi cerem să facă. Trebuie doar să muncim serios.

În timp ce Beatrix vorbea, Alma se holba de-a dreptul. Cum putea o faţă omenească să fie atât de drăguţă şi de tulburătoare ca a lui Prudence? Dacă era adevărat că frumuseţea stătea în calea preciziei, cum spunea întotdeauna mama ei, atunci Prudence ce era? Probabil lucrul cel mai imprecis şi mai capabil să distragă atenţia din întreaga lume! Neliniştea Almei sporea cu fiecare clipă. Începea să-şi dea seama de un lucru teribil despre ea însăşi, un lucru la care până atunci nu avusese motiv să se gândească: *ea nu era drăguţă*. Doar prin comparaţia aceea dureroasă observase. Dacă Prudence era subţirică, Alma era lată. Dacă părul lui Prudence era tors din mătase alb-aurie, părul Almei avea culoarea şi textura ruginii – şi creştea, în mod deloc avantajos, în orice direcţie, mai puţin în jos. Nasul lui Prudence era o floricică; al Almei era o ignamă în curs de creştere. Şi tot aşa, din cap până-n picioare: o nenorocire.

Odată micul dejun terminat, Beatrix a spus:

— Şi acum, fetelor, vreau să vă îmbrăţişaţi ca două surori.

Ascultătoare, Alma a îmbrăţişat-o pe Prudence, dar fără căldură. Acum, că se aflau una lângă alta, contrastul era şi mai evident. I se părea că împreună seamănă, mai mult decât orice, cu un ouşor perfect de măcăleandru şi un con mare şi urât de pin, care, brusc şi inexplicabil, ar ajunge să împartă acelaşi cuib.

Toate revelaţiile acestea au făcut-o pe Alma să-şi dorească să plângă sau să se lupte. Simţea cum faţa îi

capătă o expresie bosumflată şi posomorâtă. Mama ei trebuie să fi observat schimbarea, fiindcă a spus:

— Prudence, scuză-ne puţin, vreau să vorbesc cu sora ta.

Beatrix a apucat-o pe Alma de braţ, deasupra cotului, ciupind-o atât de tare, de parcă a ars-o, şi a condus-o afară, pe coridor. Alma simţea cum i se umezesc ochii, dar şi-a forţat lacrimile să stea pe loc, apoi să stea pe loc din nou, apoi încă o dată.

Beatrix s-a uitat în jos la copilul ei, sânge din sângele ei, şi a spus cu o voce de granit rece:

— Nu vreau să mai văd niciodată la fiica mea expresia pe care tocmai am văzut-o. M-ai înţeles?

Alma a reuşit să scoată un cuvânt şovăitor („*Dar...*”), după care a fost redusă la tăcere.

— În ochii Domnului n-a fost niciodată plăcută vreo izbucnire de invidie sau răutate, a continuat Beatrix, şi nici în ochii familiei noastre nu va fi bine-venită niciodată. Dacă ai înăuntrul tău sentimente neplăcute sau neînţelegătoare, lasă-le să cadă la pământ, ca şi cum s-ar fi născut moarte. Fii propriul tău stăpân, Alma Whittaker. Ne-am înţeles?

De data asta, Alma doar gândi cuvântul („*Dar...*”); totuşi, probabil că-l gândise prea tare, fiindcă mama ei a reuşit cumva să-l audă. O împinsese pe Beatrix peste o anumită limită.

— Îmi pare rău pentru tine, Alma Whittaker, că eşti atât de egoistă cu ceilalţi, a spus Beatrix, cu faţa încordată acum de-o furie adevărată. Iar ultimul cuvânt l-a scuipat ca pe o aşchie ascuţită de gheaţă:

— *Corectează-te*.

Dar şi Prudence avea nevoie să se corecteze, şi încă cum!

În primul rând, era foarte în urmă faţă de Alma în privinţa învăţăturii. Însă, la drept vorbind, ce copil n-ar fi fost în urmă faţă de Alma? La nouă ani, Alma putea citi *Comentariile* lui Cezar în original fără nici o problemă – la fel şi pe Cornelius Nepos. Deja putea să apere cauza lui Teofrast în faţa cauzei lui Pliniu. (Primul era un adevărat învăţat al ştiinţelor naturale, argumenta ea, în timp ce al doilea nu făcea decât să copieze.) La greacă, pe care o iubea şi o socotea un fel de formă delirantă a matematicii, făcea progrese zi după zi.

Prudence ştia literele şi cifrele. Vocea îi era dulce şi muzicală, dar vorbirea în sine – stigmatul orbitor al trecutului ei nefericit – avea nevoie de multe îndreptări. La începutul şederii lui Prudence la White Acre, Beatrix se tot oprea la câte un aspect al exprimării fetei, pe care parcă-l împungea cu acul ascuţit al unei andrele, combătând formele care sunau urât sau necioplit. Alma era încurajată s-o corecteze şi ea. Beatrix o instruia pe Prudence să nu spună niciodată *di colo pănă colo*, fiindcă mult mai rafinat era *de acolo până dincolo*. Cuvântul *olelei* suna necioplit, indiferent de context, la fel şi cuvântul *ozâcă*. La White Acre, când cineva scria o scrisoare, o *trimitea la poştă*, nu o *dădea la poştar*. Când se îmbolnăveau, oamenii se duceau *la doctor*, nu *să se caute*. Nu se pleca la biserică *acuşa*; se pleca *imediat*. Până la destinaţie nu mai era *o ţârâ*, ci *puţin*. Nu se mergea undeva *de-a-n fuga*, ci *cât mai repede*. Iar în familia aceasta nu se *stătea de taină*; se *conversa*.

Un copil mai slab poate că ar fi renunţat să mai vorbească. Un copil mai arţăgos poate că ar fi cerut să i se explice de ce Henry Whittaker avea voie să *stea de taină* ca un hamal de rând şi să facă pe cineva *măgar care a supt de la tat-su*, chiar la cină, fără să fie corectat măcar o dată de Beatrix, în timp ce restul familiei trebuia să

converseze ca avocaţii. Dar Prudence nu era nici slabă, nici bătăioasă. S-a dovedit capabilă de o atenţie continuă, hotărâtă şi se perfecţiona în fiecare zi, ca şi cum şi-ar fi ascuţit tăişul sufletului, cu grijă să nu cumva să facă aceeaşi greşeală de două ori. După cinci luni la White Acre, vorbirea lui Prudence nu mai avea nevoie de nici o îndreptare. Nici măcar Alma nu-i mai găsea vreo greşeală, deşi le căuta întotdeauna. Alte aspecte ale educaţiei lui Prudence – postura, manierele, igiena zilnică – se corectaseră şi ele foarte repede.

Prudence accepta toate îndreptările fără să se plângă. De fapt, chiar cerea să fie corectată – mai ales de Beatrix! Ori de câte ori nu făcea un lucru cum trebuia, sau nutrea un gând ingrat, sau făcea o remarcă necugetată, se ducea să se pârască singură lui Beatrix, îşi recunoştea greşelile şi se supunea de bunăvoie unei predici. Astfel, pentru Prudence, Beatrix devenea nu doar mamă, ci şi confesoare. Alma, care-şi ascundea greşelile şi minţea despre propriile-i defecte încă de când mergea de-a buşilea, găsea comportamentul lui Prudence absolut de neînţeles.

Prin urmare, Alma o privea pe Prudence cu o suspiciune tot mai pronunţată. Prudence avea în ea ceva dur ca un diamant, ceva ce, credea Alma, ascundea un lucru nesuferit şi poate chiar rău de-a binelea. Fata i se părea vicleană şi prefăcută. Avea ea un fel de a ieşi din încăperi mergând de-a-ndăratelea, fără să întoarcă spatele nimănui, şi de a nu face nici un zgomot când simţea că se închide o uşă în spatele ei. În plus, Prudence era exagerat de atentă cu ceilalţi, nu uita niciodată datele importante pentru ei, avea grijă să le ureze întotdeauna fetelor în casă „la mulţi ani” de ziua lor, sau o duminică plăcută, sau alte asemenea lucruri. Căutarea aceasta conştiincioasă a unui

caracter nepătat i se părea Almei prea insistentă, ca şi stoicismul lui Prudence.

Un lucru ştia în mod sigur Alma: anume că nu era deloc în avantajul ei să fie comparată cu o persoană atât de admirabil lustruită. Ba Henry chiar o poreclise pe Prudence „mica noastră bijuterie”, nume în comparaţie cu care vechea poreclă a Almei, „Cireşică”, părea umilă şi comună. Fiecare trăsătură a lui Prudence o făcea pe Alma să se simtă umilă şi comună.

Dar existau şi consolări. La studii, cel puţin, Alma era întotdeauna pe primul loc. Acolo Prudence nu-şi putea ajunge în nici un caz sora din urmă. Nu că n-ar fi încercat, fiindcă nu putea spune nimeni că fata nu muncea din răsputeri. Sărăcuţa se canonea ca Sisif cu cărţile. Pentru Prudence, fiecare carte era o lespede de granit care trebuia împinsă la deal, prin soare, cu eforturi şi gâfâieli. Aproape că te durea inima când o vedeai, dar Prudence persevera fără să se lase descurajată şi nu izbucnea niciodată în plâns. Prin urmare, făcea progrese – chiar progrese impresionante, trebuie să recunoaştem, având în vedere de unde venea. Matematica avea să rămână un chin pentru ea, dar îşi îndesase în minte, mai mult cu forţa, noţiunile elementare de latină, iar după o vreme ajunsese să vorbească o franceză suportabilă, cu un accent drăguţ. Cât despre caligrafie, Prudence nu se lăsase până nu ajunsese să scrie ca o ducesă.

Dar nici toată disciplina de pe lume nu poate acoperi o diferenţă reală de înzestrare, iar Alma poseda o înzestrare intelectuală cu mult mai mare decât Prudence. Alma avea o memorie excelentă pentru cuvinte şi un talent înnăscut pentru adunări. Îi plăceau la nebunie exerciţiile, testele, formulele, teoremele. Dacă citea ceva o dată, îi rămânea întipărit în minte pentru totdeauna. Era în stare să analizeze pe bucăţi un argument aşa cum un soldat bine

pregătit ştie să-şi demonteze puşca: poate să fie pe jumătate adormit şi pe întuneric, dar rezultatul e tot perfect. Aritmetica îi dădea stări de extaz. Gramatica era un prieten vechi – poate fiindcă vorbea atâtea limbi încă din primii ani de viaţă. Pe lângă cele de mai sus, îşi iubea microscopul; i se părea o extensie magică a ochiului drept, care-i permitea să privească direct în jos, de-a lungul gâtlejului Creatorului însuşi.

Pentru toate motivele de mai sus, s-ar crede că profesorul angajat în cele din urmă de Beatrix ca să le educe pe fete ar fi preferat-o pe Alma. Nimic mai neadevărat. Era chiar atent să nu dea dovadă de nici o preferinţă între cele două fete, pe care părea să le privească drept o datorie uniformă, egală. Profesorul era un tânăr destul de şters, născut în Marea Britanie, cu o faţă ciupită de vărsat şi galbenă ca ceara şi un aer mereu îngrijorat. Ofta tot timpul. Îl chema Arthur Dixon şi absolvise recent cursurile Universităţii din Edinburgh. Beatrix îl alesese după un proces de selecţie riguroasă a zeci de candidaţi, care fuseseră respinşi cu toţii pentru că, pe lângă alte neajunsuri, erau prea proşti, prea vorbăreţi, prea religioşi, insuficient de religioşi, prea radicali, prea arătoşi, prea graşi sau prea bâlbâiţi.

În primul an cât a lucrat la ei Arthur Dixon, Beatrix stătea de multe ori cu fetele la ore, cârpind lucrurile familiei într-un colţ şi asigurându-se că Arthur nu oferă date greşite şi nu le tratează nepotrivit. În cele din urmă, se declarase mulţumită: tânărul Dixon era un vrăjitor al învăţăturii, ireproşabil de plictisitor, şi nu părea să aibă în el nici cea mai mică înclinaţie spre purtări imature sau glume. Se putea avea deci completă încredere că o să le educe pe fetele familiei Whittaker, patru zile pe săptămână, într-o diversitate de domenii prin rotaţie: filozofie naturală, latină, franceză, greacă, chimie,

astronomie, mineralogie, botanică şi istorie. Alma primea teme suplimentare la materiile optică, algebră şi geometria sferei, de care Prudence (printr-un gest de milă foarte rar din partea lui Beatrix) era scutită.

Vinerea se făcea o abatere de la program, fiindcă veneau să completeze curriculumul educaţional al fetelor un profesor de desen, unul de dans şi unul de muzică. Dimineaţa trebuiau să lucreze cot la cot cu mama lor în propria lor grădină grecească – un triumf al matematicii aplicate pe care Beatrix se străduia să-l aranjeze, cu tot cu alei şi tufe tunse decorativ, conform principiilor euclidiene stricte ale simetriei (numai sfere şi conuri şi triunghiuri complicate, tunse la milimetru, rigide şi exacte). În plus, fetele trebuiau să dedice câteva ore pe săptămână perfecţionării aptitudinilor de lucru cu acul. Seara, Alma şi Prudence erau obligate să fie prezente la o cină formală, unde trebuiau să susţină conversaţii inteligente cu musafiri din lumea întreagă. Dacă nu venise nimeni în vizită în ziua aceea la White Acre, Alma şi Prudence îşi petreceau seara în sufragerie, până noaptea târziu, ajutându-şi părinţii cu corespondenţa oficială a domeniului. Duminica era rezervată bisericii. Înainte de culcare se desfăşura o lungă serie de rugăciuni de seară.

În afara celor de mai sus, era treaba lor cum îşi petreceau timpul.

Dar programul nu era atât de încărcat – cel puţin nu pentru Alma. Devenise o mică domnişoară plină de energie şi interesată de tot, şi nu-i trebuia prea multă odihnă. Îi plăceau eforturile intelectuale, îi plăcea munca în grădină şi-i plăceau şi conversaţiile de la cină. Era bucuroasă oricând să-şi ajute tatăl cu corespondenţa la ore târzii (fiindcă, adesea, nu mai avea altă ocazie să fie singură cu el). Reuşea, ca prin minune, să aibă câteva ore şi pentru ea, ore în care crea mici proiecte botanice pline

de imaginaţie. Se juca cu lăstari de salcie, întrebându-se cum se face că uneori le dădeau rădăcini din muguri, iar alteori din frunze. Diseca şi memora, conserva şi categorisea orice plantă pe care punea mâna. Adunase o frumuseţe de *hortus siccus* – un splendid mic ierbar.

Almei îi plăcea tot mai mult botanica. N-o atrăgea atât frumuseţea plantelor, cât ordinea fermecată care domnea în toate. Era o fată stăpânită de un entuziasm inepuizabil pentru sisteme, ordine, clasificare şi indexare, iar botanica oferea o abundenţă de ocazii pentru astfel de delicii. Îi plăcea să vadă cum, odată ce punea o plantă în ordinul taxonomic corect, totul se aşeza în ordine. În simetria plantelor erau implicate şi reguli matematice importante, care îi inspirau Almei linişte şi admiraţie. De exemplu, fiecare specie are un raport fix între numărul sepalelor din caliciu şi diviziunile corolei, un raport care nu se schimbă niciodată. Îţi poţi potrivi ceasul după el. E o lege veche, liniştitoare, fără excepţii.

Alma şi-ar fi dorit chiar să aibă mai mult timp pentru studiul plantelor. Avea fantezii bizare. Ar fi vrut să trăiască într-o tabără militară a ştiinţelor naturale, unde ar trezi-o trompeta în zori şi ar pleca în marş cu alţi tineri naturalişti, toţi încolonaţi şi în uniforme, ca să trudească toată ziua prin păduri şi în laboratoare. Ar fi vrut să trăiască într-o mânăstire botanică sau un altfel de refugiu botanic, înconjurată de alţi taxonomi devotaţi, unde nimeni să nu-l deranjeze pe celălalt din studiu, dar cu toţii să-şi împărtăşească cele mai interesante descoperiri. Ar fi fost bună chiar şi o închisoare botanică! (Alma nu-şi dădea seama că existau deja în lume, într-o oarecare măsură, astfel de locuri de azil intelectual şi izolare între ziduri şi că se numeau „universităţi”. Dar fetiţele din anul 1810 nu visau la universităţi. Nici măcar fetiţele lui Beatrix Whittaker.)

Aşadar, pe Alma n-o deranja munca grea. Dar zilele de vineri chiar îi displăceau. Cursurile de desen, de dans, de muzică o iritau şi o ţineau departe de interesele ei adevărate. Nu era graţioasă. Nu prea se pricepea să deosebească un pictor celebru de altul şi nici nu reuşea să înveţe să deseneze figuri de oameni fără ca subiecţii să arate ori îngroziţi, ori decedaţi. Nici la muzică nu era talentată, iar la un moment dat, în jurul celei de-a unsprezecea aniversări a ei, Henry i-a cerut în mod oficial să nu mai tortureze pianul. În toate aceste domenii, Prudence excela. Prudence ştia şi să coasă frumos, şi să mânuiască un serviciu de ceai cu o delicateţe expertă şi mai avea, pe lângă acestea, o mulţime de alte talente mărunte şi exasperante. Vinerea, Alma avea de obicei cele mai negre şi mai invidioase gânduri legate de sora ei. În astfel de momente se gândea serios, de exemplu, că şi-ar da la schimb una din limbile ei suplimentare (oricare, mai puţin greaca!) pentru simpla abilitate de a împături *doar o dată* un plic atât de drăguţ cum îi ieşea lui Prudence.

În ciuda celor de mai sus – sau poate tocmai datorită lor –, Almei îi făceau o reală plăcere domeniile în care o depăşea cu mult pe sora ei, iar locul unde superioritatea ei putea fi remarcată cel mai bine era celebra masă la care lua cina familia Whittaker, mai ales când încăperea vibra de idei interesante. Odată cu anii, Alma căpăta mai multă îndrăzneală, mai multă încredere, mai multă greutate în conversaţii. Prudence, în schimb, nu se arăta deloc mai sigură pe ea la masă. Obişnuia să stea acolo fără o vorbă, dar adorabilă, era un fel de ornament inutil la fiecare întrunire, nu făcea altceva decât să ocupe un scaun între oaspeţi şi nu contribuia decât cu frumuseţea. Într-un fel, asta o făcea utilă. Pe Prudence puteai s-o aşezi lângă oricine, ea n-avea să se plângă. În multe seri, biata fată era aşezată intenţionat lângă cei mai plicticoşi şi surzi

profesori bătrâni – mausolee umane –, care se scobeau în dinţi cu furculiţa sau adormeau la masă, sforăind uşor în timp ce în jur se duceau dezbateri înflăcărate. Prudence nu obiecta niciodată şi nici nu cerea tovarăşi de masă mai interesanţi. De fapt, chiar nu părea să conteze cine stătea lângă ea: postura şi expresia ei atent modelată nu se schimbau deloc.

Între timp, Alma se angaja cu entuziasm în conversaţii pe orice subiect de pe lume – de la gospodărirea terenurilor agricole la moleculele gazoase sau fiziologia lacrimilor. Într-o seară, de exemplu, a venit la White Acre un musafir care tocmai se întorsese din Persia, unde descoperise, la marginea oraşului străvechi Ispahan, exemplare dintr-o plantă care, credea el, producea gumă amoniacală – ingredient medicinal foarte vechi şi bănos, a cărui sursă fusese până atunci un mister pentru lumea occidentală, fiindcă nu se putea obţine decât de la bandiţi. Tânărul fusese trimis acolo de Coroana britanică, dar superiorii lui îl dezamăgiseră şi dorea să discute cu Henry Whittaker demararea unui proiect de cercetare prin care să-şi continue munca. Henry şi Alma – lucrând şi gândind ca un singur om, cum li se întâmpla de multe ori în discuţiile de la masă – l-au atacat cu întrebări din ambele părţi, ca doi câini ciobăneşti încolţind un berbec.

— Cum este clima în partea aceea a Persiei? a întrebat Henry.

— Şi altitudinea? a adăugat Alma.

— Vedeţi, domnule, planta creşte în câmp deschis, a răspuns vizitatorul. Şi conţine atât de multă gumă, încât, vă spun, se poate scoate din ea o abundenţă de...

— Da, da, sigur, l-a întrerupt Henry. Cel puţin aşa spui dumneata, iar noi bănuiesc că trebuie să te credem pe cuvânt, fiindcă observ că nu mi-ai adus ca dovadă decât un strop de gumă. Mai bine ia spune, cât trebuie plătiţi

oficialii din Persia ca tribut pentru că umbli prin ţara lor şi aduni gumă amoniacală după bunul plac?

— Păi cer şi ei un tribut, domnule, dar mi se pare că este un preţ mic pentru...

— Compania Whittaker nu plăteşte tribut nimănui, l-a întrerupt iar Henry. Nu-mi place cum sună treaba. În fond, de ce-ai lăsat să umble vorba pe-acolo despre ce faci?

— Vă daţi seama, nu se poate să devenim contrabandişti!

— Serios? a ridicat Henry o sprânceană. Nu se poate?

— Dar nu s-ar putea cultiva planta în altă parte? a intervenit Alma. Evident, n-ar fi foarte avantajos pentru noi să vă trimitem la Ispahan în fiecare an în expediţii costisitoare de colectare.

— Încă n-am avut ocazia să explorez...

— Nu s-ar putea cultiva în Kathiawar? Ai asociaţi în Kathiawar?

— Nu ştiu, vedeţi dumneavoastră, eu doar am...

— Sau s-ar putea cumva cultiva în sudul Americii? a întrebat şi Alma. De câtă apă are nevoie?

— Nu mă interesează nici o afacere care să implice cultivarea în sudul Americii, Alma, după cum bine ştii, spuse Henry.

— Tată, dar se zice că teritoriul Missouri...

— Aiurea, Alma, cât îţi închipui că o să reziste englezul ăsta mic şi spălăcit în teritoriul Missouri?

Englezul mic şi spălăcit despre care era vorba a clipit mărunt şi a părut că şi-a pierdut graiul. Dar Alma a insistat, întrebându-l cu tot mai mare interes:

— Credeţi că planta în cauză ar putea fi aceeaşi cu cea menţionată de Dioscoride în *Materia medica*, domnule? Ar fi extraordinar, nu-i aşa? Avem în bibliotecă o ediţie splendidă, foarte veche. Dacă doriţi, v-o pot arăta după cină!

În acest moment Beatrix a vorbit, în sfârşit, şi ea, admonestându-şi fiica în vârstă de paisprezece ani.

— Vai, Alma, dar chiar trebuie să spui lumii întregi tot ce-ţi trece prin minte? Lasă-l pe bietul nostru oaspete să răspundă la prima întrebare înainte să-l asaltezi cu alta. Vă rog, tinere domn, mai încercaţi o dată. Ce voiaţi să spuneţi?

Dar Henry deja preluase din nou cuvântul.

— Nici măcar lăstari nu mi-ai adus, aşa-i? l-a întrebat el pe invitatul depăşit de situaţie, care nici nu mai ştia cărui Whittaker să-i răspundă mai întâi, aşa că făcu grava greşeală de a nu-i răspunde nici unuia.

În lunga tăcere care a urmat, toată lumea rămase cu ochii aţintiţi asupra lui. Dar tânărul nu reuşea să scoată nici o vorbă. Dezgustat, Henry a rupt tăcerea, întorcându-se spre Alma:

— Las-o baltă, Alma. Nu mă mai interesează individul. Nu şi-a făcut un plan ca lumea, dar uită-te la el cum stă aici, îmi mănâncă cina, îmi bea vinul şi speră să-mi ia banii!

Aşa că Alma a lăsat baltă subiectul şi n-a mai pus nici o întrebare despre guma amoniacală sau Dioscoride sau obiceiurile tribale din Persia. S-a întors veselă spre alt domn de la masă – fără să observe că şi acest al doilea tânăr pălise considerabil – şi l-a întrebat:

— Am înţeles din lucrarea dumneavoastră excelentă că aţi găsit nişte fosile absolut extraordinare! Aţi apucat să comparaţi oasele cu cele ale exemplarelor moderne? Credeţi că sunt, într-adevăr, dinţi de hienă? Şi sunteţi convins în continuare că peştera a fost inundată? Aţi citit articolul recent al domnului Winston despre inundaţiile preistorice?

În acest timp, Prudence s-a întors calmă (fără să observe cineva) spre tânărul englez nenorocit de lângă ea, cel care fusese redus la tăcere în mod atât de ferm, şi a murmurat:

— Dar, vă rog, continuaţi.

În seara aceea, înainte de culcare, după socotelile şi rugăciunile de seară, Beatrix şi-a corectat fiicele, cum îi era obiceiul în fiecare zi.

— Alma, a început ea, o conversaţie politicoasă nu este o cursă de viteză. Din când în când, cred că vei găsi că este avantajos şi în acelaşi timp civilizat să-i permiţi victimei tale să-şi termine ideea. Valoarea ta ca gazdă constă în a pune în valoare calităţile oaspeţilor, nu în cât de mult poţi să turui de una singură.

— Dar... a început Alma să protesteze.

Beatrix a întrerupt-o, continuând:

— Mai mult, nu e necesar să râzi prea mult la glume, odată ce şi-au făcut datoria şi au provocat amuzamentul. În ultima vreme, mi se pare că râsul tău durează cam prea mult. În viaţa mea n-am întâlnit o femeie cu adevărat onorabilă care să trâmbiţeze ca o gâscă.

Apoi Beatrix s-a întors spre Prudence.

— Cât despre tine, Prudence, admir faptul că nu te amesteci în discuţii inutile şi iritante, dar este cu totul altceva să te retragi complet din conversaţie. Musafirii te vor crede o toantă, ceea ce nu eşti. Dacă lumea ar ajunge să creadă că, dintre fetele mele, doar una are darul vorbirii, ar fi o lovitură adusă prestigiului familiei noastre. Timiditatea, după cum ţi-am spus de multe ori, e doar o altă formă a vanităţii. Elimin-o.

— Îmi pare rău, mamă, spuse Prudence. Nu m-am simţit bine în seara asta.

— Ştiu că *tu* eşti convinsă că nu te-ai simţit bine în seara asta. Dar te-am văzut cu o carte de poezii uşoare în mână chiar înainte de cină, citind şi pierzând vremea inutil. O

persoană care poate citi o carte de poezii uşoare chiar înainte de cină nu se poate simţi atât de rău doar peste o oră.

— Îmi pare rău, mamă, repetă Prudence.

— Mai vreau să vorbesc cu tine, Prudence, despre comportamentul domnului Edward Porter la masă în seara aceasta. N-ar fi trebuit să-i permiţi să se uite la tine atâta. O astfel de acaparare a atenţiei este jignitoare faţă de toţi cei prezenţi. Când ai de-a face cu bărbaţii, trebuie să înveţi să pui capăt unui astfel de comportament vorbindu-le, în mod inteligent şi ferm, despre subiecte serioase. Poate domnul Porter s-ar fi trezit mai repede din starea lui de fascinaţie dacă ai fi discutat cu el despre campania din Rusia, de exemplu. Nu este suficient să fii doar cuminte, Prudence, trebuie să devii şi isteaţă. Ca femeie, fireşte, vei avea întotdeauna un simţ moral mai pronunţat decât bărbaţii, dar, dacă nu-ţi ascuţi inteligenţa ca să te aperi, moralitatea nu te va ajuta prea mult.

— Înţeleg, mamă, spuse Prudence.

— Fetelor, nimic nu este mai important decât demnitatea. Timpul arată cine o are şi cine nu.

Poate că viaţa fetelor Whittaker ar fi fost mai plăcută dacă, la fel ca în povestea cu orbul şi şchiopul, ar fi învăţat să se ajute una pe alta şi să-şi compenseze reciproc punctele slabe. Dar şchiopătau alături în tăcere şi fiecare trebuia să lupte cu propriile slăbiciuni şi necazuri de una singură.

În mod lăudabil pentru ele şi pentru mama lor, care le întreţinea politeţea, fetele nu se purtau niciodată urât una cu cealaltă. Niciodată nu se jigneau. Când se plimbau prin ploaie împărţeau umbrela respectuos, mergând braţ la braţ. Fiecare se dădea la o parte dacă se întâlneau în uşă, dispusă s-o lase pe cealaltă să treacă prima. Îşi ofereau una alteia ultima prăjitură sau locul cel mai bun şi mai

apropiat de căldura sobei. Îşi făceau cadouri modeste şi frumos gândite în ajunul Crăciunului. Într-un an, Alma i-a cumpărat lui Prudence – căreia îi plăcea să desenze flori (frumos, dar nu *precis*) – o carte superbă despre ilustraţiile botanice, cu titlul *Orice doamnă poate învăţa singură să deseneze: Un nou tratat despre pictarea florilor*. În acelaşi an, Prudence i-a făcut surorii ei o pernuţă de ace minunată, din satin, în culoarea preferată a Almei, mov închis. Încercau deci să fie amabile una cu cealaltă.

„Îţi mulţumesc pentru pernuţa de ace”, îi scria Alma lui Prudence într-un bileţel marcat de o politeţe atent gândită. „O voi folosi cu siguranţă ori de câte ori voi avea nevoie de un ac.”

An după an, fetele familiei Whittaker se purtau una faţă de cealaltă cu cea mai atentă corectitudine, deşi motivele le erau, poate, diferite. La Prudence, corectitudinea atentă era expresia stării ei fireşti. La Alma, corectitudinea atentă era un efort suprem – o îngenunchere permanentă, aproape fizică, a tuturor instinctelor ei mai puţin gentile, forţate să cedeze prin pură disciplină morală şi teama de reproşurile mamei ei. Aşadar, eticheta era menţinută şi totul părea liniştit la White Acre. Adevărul însă era că între Alma şi Prudence se ridica un zid imposibil de clintit. Mai mult, nimeni nu le ajuta să-l mişte din loc.

Într-o zi de iarnă, când aveau cam cincisprezece ani, veni în vizită la White Acre, după mulţi ani, un vechi prieten al lui Henry de la grădina botanică din Calcutta. În timp ce stătea în hol şi nici nu terminase să-şi scuture mantaua de zăpadă, oaspetele a strigat:

— Henry Whittaker, hoţoman bătrân! Arată-mi-o pe fiica ta cea renumită, despre care am auzit atâtea!

Fetele erau în apropiere, în sufragerie – transcriau nişte notiţe botanice. Auzeau totul.

Henry, cu vocea lui bubuitoare, spuse:

— Alma! Vino aici imediat! Vrea cineva să te vadă!

Alma a dat fuga în vestibul, cu faţa luminată de încântare. Străinul s-a uitat la ea o clipă, apoi a izbucnit în râs şi a spus:

— Nu, tolomacule – nu de ea vorbeam! Vreau s-o văd pe cea frumoasă!

Fără urmă de reproş, Henry îi răspunse:

— A, deci te interesează mica noastră bijuterie, da? Prudence, ia vino aici! Vrea cineva să te vadă!

Prudence a intrat discret şi a venit lângă Alma, care simţea cum i se scufundă picioarele în podea, ca într-o mlaştină groasă şi înspăimântătoare.

— Ei, aşa da! a spus vizitatorul, măsurând-o pe Prudence din cap până-n picioare de parcă-i evalua preţul. Tiii, dar *chiar* că e splendidă! Mă şi-ntrebam. Credeam că toată lumea exagerează.

Henry a fluturat din mână nepăsător.

— Eh, toţi îi daţi prea multă importanţă lui Prudence, spuse el. Pentru mine, cea urâţică face de zece ori cât cea drăguţă.

Iată deci că e foarte posibil ca amândouă fetele să fi suferit la fel de mult.

Capitolul şapte

Anul 1816 avea să rămână în istorie ca Anul Fără Vară – nu doar la White Acre, ci în mai toată lumea. Erupţiile vulcanice din Indonezia umpluseră atmosfera Pământului de cenuşă şi o întunecaseră, aducând seceta în America de Nord şi foametea şi frigul cumplit în mare parte din Europa şi Asia. În Noua Anglie nu s-a făcut porumbul, în China s-a ofilit orezul, în toată Europa de Nord recoltele de

ovăz şi grâu au fost distruse. Au murit de foame peste o sută de mii de irlandezi. Caii şi vitele, care sufereau de lipsa cerealelor, au fost sacrificate în masă. În Franţa, Anglia şi Elveţia au izbucnit revolte din cauza foametei. În Quebec au căzut treizeci de centimetri de zăpadă în iunie. În Italia, zăpada era cafenie şi roşie, ceea ce insufla populaţiei teama de Apocalipsă.

În Pennsylvania, cât au ţinut lunile iunie, iulie şi august ale acelui an nefericit, pământul a fost acoperit de o ceaţă deasă, rece şi întunecată. Nu creştea mai nimic. Mii de familii au pierdut tot ce aveau. Dar pentru Henry Whittaker n-a fost un an rău. Sobele din serele lui reuşiseră să păstreze în viaţă aproape toate plantele exotice tropicale, chiar şi în semiîntuneric, iar el nu-şi supusese niciodată câştigul riscurilor agriculturii sub cerul liber. Majoritatea plantelor lui medicinale erau importate din America de Sud, unde clima nu fusese afectată. În plus, vremea îi îmbolnăvea pe mulţi, iar bolnavii cumpărau mai multe produse farmaceutice. Aşadar, Henry nu era afectat aproape deloc nici din punct de vedere botanic, nici din punct de vedere financiar.

Da, în anul acela Henry şi-a hrănit prosperitatea din speculaţiile cu proprietăţi imobiliare, iar plăcerea – din cărţi rare. Fermierii plecau din Pennsylvania în cete şi se îndreptau spre vest, în speranţa de a găsi acolo un soare mai puternic, un sol mai sănătos şi un mediu mai primitor. Henry a cumpărat mare parte din proprietăţile lăsate în urmă de aceşti oameni ruinaţi, ajungând astfel să deţină mori, păduri şi păşuni excelente. În anul acela au sărăcit multe familii nobile şi respectate din Philadelphia, doborâte de căderea liberă a economiei, cauzată de vremea rea. Era o veste excelentă pentru Henry. De cum se mai prăbuşea o familie bogată, îi putea cumpăra foarte ieftin pământul, mobila, caii, şeile franţuzeşti de calitate şi

pânzeturile persane fine, plus (lucrul cel mai plăcut) biblioteca.

De-a lungul anilor, achiziţia de cărţi splendide devenise un fel de manie pentru Henry. Era o manie ciudată, având în vedere că abia era în stare să citească în engleză şi în nici un caz nu-l putea citi, de pildă, pe Catul. Dar Henry nu voia să citească volumele pe care le cumpăra; nu voia decât să le deţină, ca trofee ale bibliotecii sale în continuă creştere de la White Acre. Cel mai mult îşi dorea cărţi de medicină sau filozofie şi cărţi botanice cu ilustraţii superbe. Îşi dădea seama că pentru cei care-l vizitau astfel de cărţi nu erau cu nimic mai puţin impresionante decât comorile tropicale din serele lui. Stabilise chiar obiceiul ca, înaintea cinelor cu invitaţi, să aleagă (de fapt, s-o pună pe Beatrix să aleagă) o carte preţioasă pe care să le-o arate oaspeţilor. Cel mai mult îi plăcea să oficieze ritualul acesta când îi veneau în vizită oameni de ştiinţă celebri, ca să-i vadă cum suspină şi ameţesc de dorinţă; cei mai mulţi oameni de litere nici nu visau să pună vreodată mâna pe un Erasmus de la începutul secolului şaisprezece, cu textul în greacă pe o pagină şi textul în latină pe cealaltă.

Henry cumpăra cărţi cu o adevărată voluptate – nu cu volumul, ci cu cufărul. Evident, odată cumpărate trebuiau sortate şi, la fel de evident, Henry nu era omul care s-o facă. Sarcina aceasta obositoare pentru fizic şi intelect îi revenise mulţi ani lui Beatrix, care plivea cu hărnicie recolta, păstrând giuvaierele şi donând mare parte din umplutură Bibliotecii Libere din Philadelphia. Dar, spre sfârşitul toamnei lui 1816, Beatrix nu mai făcea faţă. Cărţile soseau mai repede decât le putea ea sorta. Încăperile în plus din adăpostul pentru trăsuri conţineau acum o mulţime de cufere încă nedeschise şi în fiecare se aflau noi şi noi volume. Mulţumită noilor ocazii de cumpărare, prin care ajungeau săptămânal la White Acre

biblioteci întregi (pe măsură ce familiile bune se ruinau una după alta), colecţia era pe cale să devină o grijă imposibil de administrat.

Aşa se face că Beatrix a ales-o pe Alma ca s-o ajute să sorteze şi să catalogheze cărţile. Nici nu era posibilă altă alegere. Prudence nu putea fi de mare ajutor în astfel de situaţii, fiindcă nu se descurca în greacă deloc, în latină mai deloc şi nu reuşea cu nici un chip să înţeleagă cum să separe corect volumele botanice în ediţii dinainte de 1753 şi ediţii ulterioare (adică înainte şi după aplicarea taxonomiei lui Linnaeus). Dar Alma, acum în vârstă de şaisprezece ani, dădea dovadă atât de eficienţă, cât şi de entuziasm în sarcina de-a pune ordine în biblioteca de la White Acre. Înţelegea perfect materialul sortat din punct de vedere istoric şi era entuziastă şi sârguincioasă când venea vorba de indexare. Avea şi forţă fizică suficientă ca să care de colo-colo lăzile şi cutiile grele. Pe lângă toate astea, în 1816 vremea a fost atât de urâtă, încât lumea de-afară nu oferea prea multe plăceri, iar să lucrezi în grădină nu prea avea rost. Alma a ajuns să-şi considere munca de bibliotecar, pe care o făcea bucuroasă, un fel de grădinărit în casă, cu toate satisfacţiile care decurg din munca fizică şi din rezultatele plăcute.

Alma a descoperit chiar că avea talent la reparatul cărţilor. Experienţa la prepararea exemplarelor botanice o ajuta să lucreze cu materialele din legătorie – o cămăruţă întunecată şi înghesuită, cu o uşă mascată, lângă bibliotecă, unde Beatrix păstra toată hârtia, materialele textile, pielea, ceara şi lipiciurile necesare pentru întreţinerea şi restaurarea ediţiilor vechi şi fragile. De fapt, după câteva luni, Alma ajunsese să îndeplinească sarcinile acestea atât de bine, încât Beatrix i-a încredinţat cu totul biblioteca de la White Acre, atât ediţiile catalogate, cât şi pe cele necatalogate. Beatrix devenise prea voluminoasă

şi era prea obosită ca să mai urce pe scările mobile din bibliotecă, în plus se cam săturase de munca asta.

Unii poate s-ar fi întrebat dacă era înţelept să laşi o tânără respectabilă şi necăsătorită, în vârstă de şaisprezece ani, nesupravegheată în mijlocul unui potop necenzurat de cărţi, dacă se putea avea încredere în ea să-şi croiască drum singură printr-un torent atât de vast de idei descătuşate. Poate că Beatrix considera că munca ei cu Alma se terminase deja, odată ce reuşise să facă din ea o tânără ce părea pragmatică şi decentă şi care, fără îndoială, ştia să reziste ideilor înşelătoare. Sau poate că Beatrix nu se gândise peste ce cărţi putea da Alma în cuferele acelea. Sau poate că Beatrix credea că lipsa de frumuseţe şi stângăcia Almei o făceau imună la pericolele pe care le ridică, Doamne păzeşte, *senzualitatea*. Sau poate că Beatrix (care se apropia de cincizeci de ani şi avea episoade de ameţeală şi confuzie) pur şi simplu nu mai era atât de atentă.

Într-un fel sau altul, Alma Whittaker a rămas singură cu biblioteca şi aşa s-a făcut că a găsit cartea.

N-avea să afle niciodată din a cui bibliotecă provenea. A găsit-o într-un cufăr fără însemne, într-o colecţie care altfel nu se remarca prin nimic şi care trata, în mare parte, teme medicale – nişte volume de Galenus destul de comune, câteva traduceri recente ale lui Hipocrate, nimic nou sau interesant. Dar printre ele se afla un volum gros, robust, legat în piele de viţel, cu titlul *Cum grano salis*, de un autor anonim. Ciudat titlu: *Cu un grăunte de sare*. La început Alma a crezut că e un tratat gastronomic, ca volumul retipărit la Veneţia în secolul cincisprezece după *De re coquinaria* din secolul patru, care deja se găsea în biblioteca de la White Acre. Dar, la o răsfoire rapidă a paginilor, s-a dovedit că era o carte în engleză şi că nu conţinea ilustraţii sau liste pentru bucătari. Alma a

deschis-o la prima pagină, iar ce a citit acolo i-a provocat o tresărire zguduitoare.

„Mult mă uimeşte”, scria Anonimul în introducere, „că suntem dăruiţi la naştere cu cele mai minunate mădulare şi găuri trupeşti, despre care şi cel mai mic copil ştie că aduc nespusă desfătare, dar despre care trebuie să ne prefacem în numele civilizaţiei că sunt scârboşenii – că nu trebuie niciodată atinse sau împărtăşite cu alţii şi că nu trebuie să ne bucurăm de ele! Însă de ce să nu căutăm a ne folosi de aceste daruri ale trupului atât cu noi înşine, cât şi cu semenii noştri? Numai mintea noastră ne împiedică de la asemenea plăceri, numai ideile noastre artificiale despre «civilizaţie» ne opresc de la asemenea bucurii simple. Şi mintea mea, odinioară închisă în temniţa aspră a bunei purtări, a fost deschisă cu mângâieri de cea mai încântătoare dintre toate plăcerile trupeşti. Am aflat chiar că exprimarea aceasta carnală poate fi studiată ca o artă înaltă dacă este practicată cu dăruirea pe care o arătăm muzicii, picturii sau literaturii.

Ceea ce vei găsi în paginile următoare, stimate cititor, este o istorisire sinceră a vieţii mele pline de aventuri erotice, pe care unii ar numi-o poate *murdară*, însă pe care eu am trăit-o fericit – şi, spun drept, fără a face rău nimănui – încă din tinereţe. Dacă aş fi un om religios, încătuşat de ruşine, aş numi cartea aceasta o *mărturisire*. Dar nu sunt un adept al ruşinii faţă de simţuri, iar cercetările mele au arătat că *multe neamuri omeneşti din lume nu simt nici ele ruşine faţă de actul senzual*. Am ajuns la concluzia că se prea poate ca absenţa ruşinii acesteia să fie, de fapt, starea noastră firească de oameni – o stare pe care civilizaţia noastră a pervertit-o, din păcate. De aceea, nu *mărturisesc* neobişnuita mea poveste, ci doar o *dezvălui*. Nădăjduiesc din tot sufletul ca această dezvăluire să fie citită ca îndrumar şi ca mijloc de

destindere nu doar de domni, ci şi de doamnele îndrăzneţe şi educate.”

Alma a închis cartea. Cunoştea vocea aceasta. Nu-l cunoştea pe autor, fireşte, dar îi recunoştea soiul: un om de litere educat, ca cei care veneau deseori la cină la White Acre. Era genul de om în stare să scrie patru sute de pagini despre filozofia naturală a lăcustelor, dar care, în cazul de faţă, decisese să scrie patru sute de pagini despre aventurile lui senzuale. Impresia aceasta de recunoaştere şi de familiaritate o deruta pe Alma şi, în acelaşi timp, o ispitea. Dacă un asemenea tratat fusese scris de un gentilom respectabil, cu o voce respectabilă, însemna că şi conţinutul devenea respectabil?

Ce ar spune Beatrix? Alma n-avea nevoie să se gândească. Beatrix ar spune că e o carte împotriva legii, periculoasă şi dezgustătoare – un viespar plin cu lucruri rele. Beatrix ar vrea să fie distrusă. Ce-ar fi făcut Prudence dacă ar fi găsit o asemenea carte? Evident, Prudence nici nu s-ar fi atins de ea, cu nici un preţ. Sau, dacă Prudence ar ajunge cine ştie cum să ţină cartea aceasta în mână, i-ar înmâna-o cuminte lui Beatrix ca să fie distrusă şi, probabil, ar primi şi o pedeapsă aspră pentru simplul fapt că a atins-o. Dar Alma nu era Prudence.

Atunci ce ar face Alma?

Alma ar distruge cartea, hotărî ea, şi n-ar spune nimănui despre ea. De fapt, avea s-o distrugă pe loc. Chiar în după-amiaza aceea. Fără să mai citească un singur cuvânt.

Deschise din nou cartea, la întâmplare. Întâlni aceeaşi voce familiară, respectabilă, care vorbea despre un subiect absolut incredibil.

„Doream să descopăr”, scria autorul, „la ce vârstă îşi pierde femeia capacitatea de a primi plăcere senzuală. Prietenul meu, proprietarul de bordel care mă ajutase în trecut cu atâtea experimente, mi-a vorbit despre o anume

curtezană care se bucurase în mod activ de ocupaţia ei de la vârsta de paisprezece ani până la cea de şaizeci şi patru şi care acum, la şaptezeci de ani, trăia într-un oraş aflat nu departe de-al meu. I-am scris persoanei în cauză, care mi-a răspuns printr-o scrisoare de adorabilă candoare şi căldură. În mai puţin de o lună, am vizitat-o şi mi-a permis să-i examinez organele genitale, care nu se deosebeau prea tare de cele ale unei femei cu mult mai tinere. Mi-a arătat că era, într-adevăr, cu totul capabilă de plăcere. Cu ajutorul propriilor degete şi al unei picături de ulei de nucă pe boneta pasiunii ei, s-a adus prin mângâieri la o criză de extaz...”

Alma a închis cartea. Cartea aceasta nu se putea păstra. Avea s-o arunce în focul de la bucătărie. Nu în după-amiaza aceea, fiindcă risca s-o vadă cineva, ci mai târziu, seara.

O deschise din nou, tot la întâmplare.

„Am ajuns la concluzia”, continua naratorul calm, „că unii oameni au de câştigat, atât trupeşte, cât şi mintal, din bătăile regulate aplicate pe posteriorul gol. Am văzut de multe ori cum această practică înveselea atât bărbaţi, cât şi femei – şi bănuiesc că ar fi cel mai sănătos tratament pe care-l avem la îndemână pentru melancolie şi alte boli ale minţii. Vreme de doi ani am avut alături o tânără încântătoare, fata unui pălărier, ale cărei rotunjimi nevinovate, chiar angelice, au devenit ferme şi puternice după flagelări repetate şi ale cărei tristeţi se ştergeau de fiecare dată când gusta atingerea biciului. După cum am povestit deja în paginile de faţă, aveam într-o vreme în biroul meu o canapea de un model mai complicat, făcută pentru mine de un tapiţer excelent de la Londra şi prevăzută cu cricuri şi frânghii. Tânăra aceasta simţea plăceri neegalate când o legam bine pe canapea, unde îmi

ţinea membrul în gură şi îl sugea cum suge un copil o caramelă, în timp ce un tovarăş al meu...”

Alma a închis cartea din nou. Orice om a cărui minte se ridica fie şi cu un deget deasupra vulgarităţii s-ar fi oprit pe loc din citit. Dar ce te faci cu curiozitatea care-i rodea Almei stomacul aşa cum rod carii lemnul? Ce te faci cu dorinţa ei de a se hrăni zilnic cu ceva nou, extraordinar, *adevărat*?

Alma a deschis iarăşi cartea şi a mai citit din ea o oră, copleşită de imboldurile, îndoiala şi haosul pe care le trezea în ea. Conştiinţa o trăgea de poalele fustei, implorând-o să se oprească, dar nu se putea opri. Ceea ce descoperea în paginile acelea o făcea să se simtă iritată, inconsistentă, fără suflu. Când a ajuns în pragul leşinului, ameţită de tulpinile încâlcite ale imaginaţiei care i se înlănţuiau în minte, a închis cartea cu forţa, în sfârşit, şi a încuiat-o în cufărul nevinovat din care ieşise.

A ieşit repede din adăpostul pentru trăsuri, netezindu-şi şorţul cu mâinile umede. Afară era răcoare şi noros, cum fusese tot anul, şi domnea o ceaţă enervantă, udă. Aerul era atât de gros, încât aproape că îl puteai diseca cu scalpelul. Era o zi plină de treburi importante. Alma îi promisese lui Hanneke de Groot s-o ajute să supravegheze transportarea butoaielor cu cidru în pivniţă, unde aveau să rămână peste iarnă. Cineva aruncase hârtii pe sub şirul de liliac de lângă gardul dinspre pădurea de sud; trebuia făcut curat. Tufele din spatele grădinii greceşti a mamei ei fuseseră sufocate de iederă şi trebuia trimis un băiat s-o smulgă. Avea să se ocupe de aceste responsabilităţi imediat, cu eficienţa ei obişnuită.

Mădulare şi găuri.

Nu se putea gândi decât la *mădulare şi găuri*.

A venit seara. S-au aprins lumânările şi s-au aşezat tacâmurile în sufragerie. Oaspeţii erau aşteptaţi dintr-o

clipă în alta. Alma tocmai se îmbrăcase pentru cină – era îndesată într-o rochie scumpă de muselină uşoară. Trebuia să aştepte musafirii în salon, dar s-a scuzat un moment ca să meargă în bibliotecă. S-a încuiat în legătorie, în spatele uşii mascate, la doi paşi de intrarea în bibliotecă. Era cea mai apropiată uşă cu încuietoare solidă. Nu avea cartea la ea. Nu-i trebuia; imaginile pe care le invocase o urmăriseră toată după-amiaza, sălbatice, încăpăţânate, iscoditoare.

Avea mintea plină de gânduri, gânduri care-i influenţau corpul în mod irezistibil. O durea vulva. Se simţea de parcă îi lipsea ceva acolo. Durerea se adunase treptat de-a lungul după-amiezii. Senzaţia dureroasă de lipsă dintre picioare avea în ea ceva vrăjitoresc, drăcesc. Vulva cerea să-i fie frecată fără milă. Fustele o încurcau. O mânca pielea, murea în rochia de gală. Îşi ridică fustele. Aşezată acolo, pe scăunelul din legătoria înghesuită, întunecată, încuiată, cu mirosurile ei de lipici şi piele, îşi depărtă picioarele şi începu să se mângâie, să se împungă, să-şi mişte degetele înăuntru şi de jur împrejur, explorându-şi frenetic petalele spongioase, încercând să găsească diavolul care se ascundea acolo, nerăbdătoare să-l izgonească cu mâna ei.

Îl găsi. Masă locul tot mai tare şi mai tare. Simţi că ceva în ea se destinde. Durerea din vulvă se transformă în altceva – o jerbă de foc, un vârtej de plăcere, un curent ascendent de căldură. Lăsă plăcerea s-o conducă. Nu mai avea greutate, nume, gânduri, istorie. Urmă o explozie de fosforescenţă, ca un foc de artificii aprins brusc sub pleoape, apoi totul se termină. Se simţea liniştită, caldă. Pentru prima dată în viaţă într-un moment de conştienţă, mintea îi era liberă de întrebări, de griji, de trudă sau enigme. Apoi, din inima minunatei nemişcări, moale ca o

blană, răsări un gând care căpătă formă, apoi căpătă rădăcini, apoi căpătă controlul asupra ei:

Trebuie să mai fac asta.

Nu trecuse nici o jumătate de oră şi Alma stătea în atriul de la White Acre, agitată şi stânjenită, şi primea invitaţii la cină. În seara aceea se numărau printre ei tânărul George Hawkes cel serios, un editor din Philadelphia care publica ilustraţii botanice de înaltă calitate, reviste şi jurnale, şi un domn distins, mai în vârstă, pe nume James K. Peck, profesor la colegiul New Jersey din Princeton, care publicase recent o carte despre fiziologia negrilor. Arthur Dixon, profesorul cel palid la faţă al fetelor, cina cu familia, ca de obicei, deşi rareori contribuia cu ceva la conversaţie şi obişnuia să-şi petreacă orele la masă contemplându-şi unghiile cu un aer îngrijorat.

George Hawkes, editorul, fusese invitat de multe ori la White Acre, iar Almei îi plăcea. Era timid, dar amabil şi foarte inteligent, cu postura unui urs mare şi stânjenit care se lasă de pe un picior pe altul. Hainele îi erau prea mari, pălăria nu-i stătea cum trebuie pe cap şi niciodată nu părea să ştie prea bine unde să se aşeze. A-l convinge pe George Hawkes să vorbească era o adevărată provocare, dar, odată ce se punea pe vorbit, era adorabil şi fascinant. Ştia despre litografia botanică mai mult decât oricine altcineva din Philadelphia, iar publicaţiile lui erau superbe. Vorbea cu pasiune despre plante, artişti şi meşteşugul legării cărţilor, iar Almei îi făcea o imensă plăcere compania lui.

Cât despre celălalt oaspete, profesorul Peck, era o figură nouă la cină, iar Alma îl găsi antipatic din prima clipă. Dădea toate semnele că ar fi un plicticos, ba chiar un plicticos inflexibil. Imediat ce a sosit, i-a ţinut douăzeci de minute în atriu ca să descrie cu detalii homerice chinurile drumului cu trăsura de la Princeton la Philadelphia. După

ce a epuizat acest subiect fascinant, le-a împărtăşit tuturor uimirea lui că Alma, Prudence şi Beatrix aveau să se alăture domnilor la masă, având în vedere că, fireşte, conversaţia avea să le depăşească total.

— O, nici gând, şi-a corectat Henry oaspetele. Vă veţi da seama repede că soţia şi fiicele mele sunt în stare să participe la conversaţie.

— Serios? a întrebat invitatul, evident neconvins. Pe ce subiecte?

— Păi, a spus Henry, frecându-şi bărbia şi trecându-şi în revistă familia, Beatrix ştie de toate, Prudence are cunoştinţe artistice şi muzicale, iar Alma – fata spătoasă şi înaltă – se pricepe la botanică ceva nemaipomenit.

— La botanică, a repetat profesorul Peck, cu o condescendenţă atent exersată. O metodă de recreere foarte educativă pentru fete. Singurul domeniu ştiinţific potrivit sexului femeiesc, după cum am susţinut întotdeauna, deoarece este lipsit de cruzime şi de rigoare matematică. Şi fiica mea face desene admirabile după flori sălbatice.

— Trebuie să fie captivant, a murmurat Beatrix.

— Absolut, a încuviinţat profesorul Peck, apoi s-a întors spre Alma. Vedeţi dumneavoastră, degetele unei doamne sunt mai flexibile. Mai moi decât ale unui bărbat. Unii ar spune că sunt mai potrivite decât ale unui bărbat pentru operaţiunile mai delicate necesare în cazul colectării plantelor.

Alma, care nu obişnuia să roşească, a roşit până-n vârful urechilor. De ce vorbea omul acesta despre degetele ei, despre flexibilitate, despre delicateţe, despre moliciune? Acum toată lumea se uita la mâinile ei, care nu cu mult timp în urmă îi exploraseră părţile intime. Era groaznic. Îl văzu din colţul ochiului pe vechiul ei prieten, George Hawkes, zâmbindu-i nervos, în semn de simpatie. George

roşea tot timpul. Roşea ori de câte ori se uita cineva la el şi ori de câte ori era nevoit să vorbească. Poate o compătimea, înţelegându-i jena. Văzând că George e cu ochii pe ea, Alma a simţit cum roşeşte şi mai tare. Pentru prima oară în viaţă nu-şi găsea cuvintele; îşi dorea să nu se uite nimeni la ea. Ar fi făcut orice să scape de cină în seara aceea.

Din fericire pentru Alma, profesorul Peck nu părea prea interesat de nimeni în afara propriei persoane şi, după ce s-a servit cina, s-a lansat într-un discurs formal, lung şi detaliat, de parcă White Acre ar fi fost un amfiteatru, iar gazdele studenţii lui.

— Anumite voci, a început el după ce şi-a împăturit cu mare grijă şervetul, susţin în ultima vreme că negroidismul ar fi o simplă boală a pielii, care s-ar putea *spăla*, ca să spunem aşa, cu combinaţia chimică potrivită, transformându-l astfel pe negru într-un om alb sănătos. Această afirmaţie este incorectă. După cum au dovedit cercetările mele, un negru nu este un alb bolnav, ci o specie de sine stătătoare, după cum voi demonstra...

Almei îi era teribil de greu să fie atentă. Gândurile ei zburau la *Cum grano salis* şi la legătorie. Bineînţeles, nu auzise pentru prima dată despre organele genitale şi nici măcar despre funcţiile sexuale la om. Spre deosebire de alte fete (cărora li se spunea în familie că bebeluşii sunt aduşi de indieni sau că inseminarea se face introducând seminţe în mici tăieturi practicate în coastele femeii), Alma cunoştea elementele fundamentale ale anatomiei umane, atât masculină, cât şi feminină. Existau mult prea multe tratate medicale şi lucrări ştiinţifice la White Acre ca fata să fi rămas complet ignorantă în privinţa asta, iar întregul limbaj botanic, cu care Alma era atât de intim familiarizată, avea conotaţii profund sexuale. (Linnaeus însuşi numise polenizarea o „căsătorie” şi petalele florilor

„nobile draperii în jurul patului”, iar o dată descrisese îndrăzneţ o floare cu nouă stamine şi un singur pistil drept „nouă bărbaţi în iatacul aceleiaşi mirese, cu o singură femeie”.)

Mai mult, Beatrix n-ar fi acceptat ca fetele ei să fie nişte inocente care s-ar pune singure în pericol, mai ales având în vedere povestea nefericită a mamei naturale a lui Prudence, aşadar Beatrix însăşi – după multe bâlbâieli, suferinţe şi fluturări de evantai pe la gât – le explicase Almei şi lui Prudence fundamentele înmulţirii umane. Fusese o conversaţie foarte neplăcută pentru toate părţile prezente şi toate trei făcuseră eforturi să-i pună capăt cât mai repede – dar informaţia se transmisese. Beatrix chiar o avertizase o dată pe Alma că anumite părţi ale corpului nu e cazul să fie atinse decât în scopuri de curăţenie şi că nu trebuie niciodată să petreacă prea mult timp la closet, de exemplu, pentru a evita primejdiile pasiunilor solitare. Alma nu dăduse prea mare atenţie avertismentului pe atunci, fiindcă n-avea nici un sens: cine şi-ar dori să petreacă mult timp la closet?

Dar acum, când descoperise *Cum grano salis*, Alma devenise brusc conştientă că lumea întreagă era plină de cele mai neînchipuite evenimente senzuale. Bărbaţii şi femeile îşi făceau reciproc lucruri absolut extraordinare şi le făceau nu doar pentru procreare, ci şi pentru recreere – şi la fel se întâmpla între doi bărbaţi sau între două femei, sau între copii şi servitori, sau între fermieri şi călători, sau între marinari şi croitorese, iar uneori şi între soţi şi soţii! Îţi puteai face chiar şi *singur* lucruri extraordinare, după cum tocmai aflase Alma în legătorie. Cu sau fără o picătură de ulei de nucă.

Oare făceau şi alţii aşa ceva? Nu doar actul gimnastic al penetrării, ci frecarea aceasta solitară? Anonimul scria că o făceau mulţi – chiar şi doamnele de familie nobilă, după

spusele şi experienţele lui. Dar Prudence? Ea o făcea? Simţise şi ea vreodată petalele spongioase, vârtejul de foc înălţător, explozia de fosforescenţă? Era imposibil de imaginat aşa ceva; Prudence nici măcar nu transpira. Era greu să-i citeşti până şi expresia feţei, cu atât mai mult să presupui ce i se ascunde sub haine sau în minte.

Dar Arthur Dixon, profesorul lor? Îi mai sălăşluia în minte şi altceva în afară de plictisul academic? Purta şi altceva îngropat în corp, în afara tresăririlor nervoase şi a tusei seci care nu-i trecea niciodată? S-a uitat fix la Arthur, în căutarea vreunui semn de viaţă senzuală, dar postura şi faţa lui nu dezvăluiau nimic. Nu şi-l putea imagina pradă unui spasm de extaz ca acela pe care-l simţise ea în legătorie. Nu şi-l putea imagina nici măcar culcat şi în nici un caz dezbrăcat. După toate semnele, părea un bărbat care se născuse în picioare, îmbrăcat într-un sacou strâmt şi pantaloni de lână, în mână cu o carte groasă şi oftând din greu. Dacă avea anumite impulsuri, unde şi când şi le satisfăcea?

Alma simţi pe braţ o mână răcoroasă. Era mama ei.

— Alma, care este opinia ta despre tratatul domnului profesor Peck?

Beatrix ştia că Alma nu ascultase un cuvânt. De unde ştia? Ce altceva mai ştia? Alma s-a recompus repede, a trecut mintal în revistă începutul cinei, a încercat să adune laolaltă puţinele idei care chiar îi ajunseseră la urechi. În mod foarte neobişnuit pentru ea, nu-i venea în gând nimic. Şi-a dres glasul şi a spus:

— Aş prefera să citesc cartea domnului profesor Peck în întregime înainte să-mi spun părerea.

Beatrix i-a aruncat fiicei ei o privire aspră: surprinsă, critică şi deloc impresionată.

Profesorul Peck însă a luat comentariul Almei drept o invitaţie de a continua să vorbească – de fapt, să *recite*

mare parte din primul capitol al cărţii lui, din memorie, pentru doamnele de la masă. În mod normal, Henry Whittaker nu ar fi îngăduit o asemenea desfăşurare de plictiseală în salonul lui, dar Alma şi-a dat seama după figura lui că e obosit şi stors de orice imbold, probabil în pragul unei noi crize. O boală iminentă era singurul lucru care-i provoca tatălui ei o asemenea tăcere. Dacă Alma îl cunoştea cât de cât – şi îl cunoştea –, Henry avea să rămână în pat toată ziua următoare şi, probabil, toată săptămâna. Dar deocamdată Henry îndura turuiala adormitoare a profesorului Peck turnându-şi cu generozitate pahar după pahar de Bordeaux şi ţinând ochii închişi o bună bucată de vreme.

În acest timp, Alma îl studia pe George Hawkes, editorul cărţilor botanice. O făcea şi el? Se masa şi el până ajungea la o criză de plăcere? Anonimul scria că bărbaţii practică onanismul chiar mai des decât femeile. Un tânăr sănătos şi viguros se putea aduce de unul singur la ejaculare de mai multe ori pe zi. Nimeni nu l-ar fi putut descrie pe George Hawkes drept deosebit de viguros, dar era tânăr şi avea un corp masiv, greu, care transpira abundent – un corp ce părea să fie plin de *ceva*. Comisese George actul acela recent, poate chiar în aceeaşi zi? Ce făcea mădularul lui George Hawkes acum? Se odihnea leneş? Sau tindea spre dorinţă?

Dintr-odată, s-a întâmplat un eveniment absolut uluitor.

Prudence Whittaker *a vorbit*.

— Vă rog să-mi scuzaţi îndrăzneala, domnule, a spus Prudence, aţintindu-şi privirea placidă drept către profesorul Peck, dar, dacă v-am înţeles corect, se pare că aţi identificat texturile diferite ale părului uman drept dovadă că negrii, indienii, orientalii şi albii sunt membri ai unor specii diferite. Mărturisesc însă că mă surprinde presupunerea dumneavoastră. Vedeţi dumneavoastră,

chiar aici, pe domeniul nostru, creştem mai multe varietăţi de oi. Poate le-aţi observat în seara aceasta, din trăsură? Unele din oile noastre au părul mătăsos, altele au părul aspru, iar altele au cârlionţi strânşi. Desigur, domnule, nu vă veţi îndoi că, în ciuda diferenţelor de blană, sunt toate oi. De asemenea, dacă îmi permiteţi, cred că toate aceste soiuri de oi se pot înmulţi între ele cu succes. Nu se întâmplă la fel şi cu oamenii? Aşadar, nu s-ar putea susţine că negrii, indienii, orientalii şi albii fac şi ei parte din una şi aceeaşi specie?

Toţi ochii s-au întors spre Prudence. Alma se simţi de parcă o trezise cineva cu o găleată de apă rece ca gheaţa. Henry deschise ochii. Puse jos paharul şi se îndreptă în scaun, cu atenţia complet captivată. Doar un ochi foarte atent ar fi observat, dar şi Beatrix stătea acum ceva mai dreaptă în scaun, de parcă intrase în stare de alertă. Arthur Dixon, profesorul de la White Acre, făcu ochii mari, privind-o pe Prudence îngrijorat, apoi îi coborî repede, nervos, de parcă se temea să nu-l mustre cineva pentru ieşirea aceasta. Într-adevăr, existau toate motivele pentru uimire. Niciodată nu vorbise Prudence atât de mult la cină – de fapt, niciodată nu vorbise atât de mult *nicăieri*.

Din nefericire, Alma nu urmărise discuţia de până atunci, aşa că nu era prea sigură dacă afirmaţia lui Prudence e corectă sau relevantă, dar, Doamne sfinte, fata vorbise! Toată lumea părea surprinsă, cu excepţia lui Prudence însăşi, care-l privea pe profesorul Peck cu frumuseţea ei obişnuită, calmă, imperturbabilă, cu ochii albaştri, mari şi limpezi, în aşteptarea unui răspuns. Parcă îşi petrecuse toată viaţa punându-le întrebări eminenţelor cenuşii de la Princeton.

— Domnişoară, nu putem compara oamenii cu oile, o corectă profesorul Peck. Doar pentru că două creaturi se

pot reproduce... hm, dacă tatăl dumneavoastră mă va scuza că menţionez acest subiect în faţa doamnelor?

Henry, devenit foarte atent, a fluturat suveran din mână în semn de acceptare.

— Doar pentru că două creaturi se pot reproduce, aceasta nu înseamnă că sunt membre ale aceleiaşi specii. Caii se pot înmulţi cu măgarii, după cum poate ştiţi. La fel şi canarii cu sticleţii, cocoşii cu potârnichile şi ţapii cu oile. Aceasta nu înseamnă că sunt echivalente biologic. De asemenea, este un lucru bine cunoscut că negrii atrag alte tipuri de păduchi şi viermi intestinali decât albii, ceea ce dovedeşte fără tăgadă diferenţa de specie.

Prudence îşi aprobă politicos oaspetele, dând din cap.

— Greşeala este a mea, domnule, spuse ea. Dar, vă rog, continuaţi.

Alma a rămas fără grai, înlemnită. De unde atâtea discuţii despre reproducere? Şi tocmai în seara aceea!

— Dacă *diferenţa* între rase este observabilă chiar şi de către un copil, continuă profesorul Peck, *superioritatea* omului alb trebuie să fie clară pentru oricine are fie şi cea mai vagă educaţie în domeniul istoriei şi originii omenirii. Ca teutoni şi creştini, cinstim virtutea, sănătatea, economia şi moralitatea. Ne ţinem în frâu pasiunile. Aşadar, noi conducem. Celelalte rase, care se trag înapoi de la civilizaţie, nu ar fi putut în nici un caz produce invenţii avansate ca moneda, alfabetul şi mijloacele de producţie. Dar nici una nu este atât de neajutorată ca negrii. Omul negru manifestă o exprimare excesivă a emoţiilor, care îi explică bine cunoscuta lipsă de autocontrol. Acelaşi lucru este demonstrat şi de structura lui facială. Are ochii, buzele, nasul şi urechile prea masive – aşadar, negrul este inevitabil stimulat excesiv de propriile simţuri. Prin urmare, este capabil de cea mai caldă afecţiune, dar şi de cea mai aprigă violenţă. Mai

mult, negrul nu poate roşi, fiind deci incapabil de a simţi ruşine.

La simpla menţionare a roşitului şi ruşinii, Alma a roşit ruşinată. În seara aceea nu-şi putea controla deloc simţurile. George Hawkes i-a zâmbit din nou, tot cu simpatie prietenoasă, ceea ce a avut darul s-o facă să roşească şi mai tare. Beatrix i-a aruncat o privire încărcată de un dispreţ atât de şfichiuitor, încât, pentru o clipă, Alma s-a temut că avea să primească o palmă pe loc. Aproape că-şi *dorea* să-i dea cineva o palmă, doar-doar s-o trezi.

Prudence – în mod incredibil – a vorbit din nou.

— Mă întreb, avansă ea cu o voce calmă şi temperată, oare cel mai inteligent negru îi este superior ca inteligenţă celui mai încet la minte alb? Domnule profesor Peck, nu întreb decât pentru că anul trecut profesorul nostru, domnul Dixon, ne-a povestit despre un bâlci la care a fost odată, unde a întâlnit un fost sclav, domnul Fuller din Maryland, celebru pentru iuţeala cu care calcula. După cum ne mărturisea domnul Dixon, dacă îi spuneai acestui negru data şi ora exactă a naşterii tale, îţi calcula pe loc câte *secunde* ai trăit, domnule, ţinând cont chiar şi de anii bisecţi. Fără îndoială, a fost o demonstraţie foarte impresionantă.

Arthur Dixon arăta ca un om gata-gata să leşine.

Profesorul, deja vizibil iritat, răspunse:

— Domnişoară, am văzut şi catâri de bâlci care pot fi învăţaţi să numere.

— La fel şi eu, răspunse Prudence, pe acelaşi ton alb, netulburat. Dar până acum n-am văzut un catâr de bâlci care să poată fi învăţat să calculeze anii bisecţi, domnule.

Profesorul Peck a tresărit puţin la auzul unui comentariu atât de îndrăzneţ, dar apoi a dat din cap scurt şi a continuat:

— Foarte bine. Ca să răspund întrebării dumneavoastră, în fiecare specie putem întâlni indivizi idioţi şi indivizi foarte dotaţi. Dar nu se aplică acelaşi lucru în ambele direcţii. De ani de zile adun şi măsor cranii de albi şi de negri, iar cercetările mele de până acum arată fără umbră de îndoială că, umplut cu apă, craniul omului alb poate conţine, în medie, un volum cu patru uncii mai mare decât un craniu de negru – ceea ce dovedeşte o capacitate intelectuală mai mare.

— Mă întreb, spuse Prudence cu blândeţe, ce s-ar fi întâmplat dacă aţi fi încercat să turnaţi cunoştinţe în craniul unui negru viu, nu apă în craniul unui negru mort.

La masă s-a aşternut o tăcere grea. George Hawkes nu scosese nici un cuvânt toată seara şi era clar că n-avea de gând să înceapă tocmai atunci. Arthur Dixon imita cu mare succes un cadavru. Faţa profesorului Peck căpătase o nuanţă categoric purpurie. Prudence, care arăta, ca întotdeauna, ca o piesă de porţelan fără pată, aştepta un răspuns. Henry se holba la fiica lui adoptivă cu un început de uimire, dar din cine ştie ce motive alese să nu vorbească – poate se simţea prea rău pentru un asalt direct, sau poate era doar curios să vadă unde va ajunge conversaţia aceasta atât de neaşteptată. Alma nu contribuia nici ea cu nimic. Ca să spunem adevărul, Alma nici nu avea cu *ce* să contribuie. În viaţa ei nu avusese atât de puţine de spus, aşa cum nici Prudence nu fusese vreodată atât de locvace. Aşadar, îi revenea lui Beatrix datoria de a readuce cuvintele la masă, ceea ce a şi făcut, cu simţul ei solid al răspunderii, tipic olandez.

— Domnule profesor Peck, ar fi fascinant pentru mine să pot vedea studiile despre care aţi vorbit mai devreme, cele despre diferenţa de varietăţi de păduchi şi paraziţi intestinali între negri şi albi. Aveţi cumva documentaţia cu

dumneavoastră? Mi-ar face mare plăcere să o parcurg. Biologia de nivel parazitar mi se pare absolut captivantă.

— Nu, doamnă, nu am documentaţia cu mine, spuse profesorul, făcând eforturi să-şi recapete, încet-încet, demnitatea. Nici nu am nevoie de aşa ceva. În acest caz, documentaţia nu este necesară. Diferenţa între păduchii şi paraziţii intestinali ai negrilor şi cei ai albilor este un fapt bine cunoscut.

Lucru aproape incredibil, Prudence a vorbit *din nou*.

— Ce păcat, murmură ea, neclintită ca marmura. Vă rugăm să ne scuzaţi, domnule, dar în casa aceasta nu ni se permite niciodată să presupunem că un fapt, oricare ar fi el, este suficient de cunoscut încât să nu mai fie necesară o documentare precisă asupra lui.

Henry – în ciuda bolii şi a oboselii – a izbucnit într-un râs zgomotos.

— Iar *ăsta*, dragă domnule, exclamă el sonor către profesor, e un fapt bine cunoscut!

Beatrix, de parcă nu se întâmpla nimic neobişnuit, şi-a îndreptat atenţia către majordom şi a spus:

— Cred că suntem gata pentru budincă.

Iniţial, oaspeţii urmau să înnopteze la White Acre, dar profesorul Peck, agitat şi iritat, a decis să se întoarcă în oraş cu trăsura, anunţând că preferă să doarmă la un hotel din centru şi să-şi înceapă obositoarea călătorie de întoarcere la Princeton a doua zi în zori. Nu i-a părut rău nimănui să-l vadă plecând. George Hawkes a întrebat dacă ar putea să plece cu aceeaşi trăsură către Philadelphia, iar profesorul Peck a acceptat morocănos. Dar, înainte de plecare, George a cerut permisiunea să rămână o clipă singur cu Alma şi Prudence. Nu vorbise mai deloc toată seara, dar acum voia să spună ceva – ceva, din câte se părea, adresat celor două fete. Aşadar, cei trei, Alma, Prudence şi George, au intrat împreună în salon, în timp ce

ceilalţi îşi făceau de lucru în atriu, adunând mantale şi pachete.

George i se adresă Almei, după ce primi un semn de aprobare aproape imperceptibil din partea lui Prudence.

— Domnişoară Whittaker, sora dumneavoastră îmi spunea că aţi scris, pentru propria curiozitate, o lucrare foarte interesantă despre o plantă din genul *Monotropa*. Aţi avea oare amabilitatea să-mi împărtăşiţi concluziile principale?

Alma era uimită. Era o cerere ciudată, la o oră ciudată.

— Dar nu sunteţi prea ostenit să discutăm despre îndeletnicirile mele botanice la o oră atât de târzie? întrebă ea.

— Câtuşi de puţin, domnişoară Whittaker, spuse George. Mi-ar face plăcere. Chiar m-ar relaxa.

Auzindu-i cuvintele, Alma s-a relaxat şi ea. În sfârşit, un subiect simplu! În sfârşit, botanică!

— Ei bine, domnule Hawkes, începu ea, după cum fără îndoială ştiţi, *Monotropa hypopitys* creşte doar la umbră şi are o culoare albă, bolnăvicioasă – aproape fantomatică. În trecut, naturaliştii presupuneau că nu are pigment din cauză că mediul ei este lipsit de lumina soarelui, dar mi se pare că teoria aceasta nu are sens, fiindcă întâlnim la umbră unele dintre cele mai intense nuanţe de verde la plante ca ferigile şi muşchiul. De asemenea, cercetările mele arată că, de multe ori, *Monotropa* se înclină în partea *opusă* soarelui, nu *spre* el, ceea ce mă face să mă întreb dacă nu cumva nici nu-şi obţine hrana din razele soarelui, ci din altă sursă. Am ajuns la concluzia că *Monotropa* se hrăneşte din plantele în care creşte. Cu alte cuvinte, cred că este un parazit.

— Ceea ce ne readuce la un subiect de mai devreme, spuse George, cu un zâmbet plăpând.

Dumnezeule mare, George Hawkes făcuse o glumă! Alma nici nu ştiuse că era capabil de aşa ceva, dar, odată ce-şi dădu seama de sensul cuvintelor lui, râse cu mare plăcere. Prudence n-a râs, ci s-a mărginit să stea şi să se uite la ei, drăguţă şi distantă ca un tablou.

— Exact! spuse Alma, căpătând elan. Dar, spre deosebire de domnul profesor Peck şi păduchii lui, eu pot oferi şi documentaţie. Am observat la microscop că de pe tulpina *Monotropei* lipsesc porii aceia cuticulari prin care, de obicei, alte plante absorb aerul şi apa; nu pare să aibă nici un mecanism prin care să tragă umezeală din sol. Cred că *Monotropa* îşi ia hrana şi umezeala de la planta pe care creşte. Cred că lipsa ei cadaverică de culoare vine din faptul că trăieşte cu hrană deja digerată, ca să spunem aşa, de gazdă.

— Extraordinară presupunere, spuse George Hawkes.

— Ei, deocamdată e o pură presupunere. Poate că într-o bună zi chimia va reuşi să dovedească ceea ce, deocamdată, microscopul meu doar sugerează.

— Dacă aţi avea amabilitatea să-mi trimiteţi lucrarea săptămâna aceasta, spuse George, aş vrea să încerc s-o public.

Alma era atât de încântată de invitaţia aceasta neaşteptată (şi atât de zăpăcită de evenimentele ciudate de pe tot parcursul zilei, şi atât de incitată de faptul că îi vorbea direct unui adult despre care tocmai nutrise gânduri senzuale), încât nu se gândi nici o clipă la elementul cel mai ciudat din toată situaţia – anume, la rolul surorii ei, Prudence. La urma urmei, de ce era prezentă Prudence la conversaţie? Şi de ce îi făcuse semn lui George Hawkes că poate să vorbească? Şi când – în ce moment necunoscut de mai înainte – avusese Prudence ocazia să discute cu George Hawkes despre proiectele de cercetare botanică personale ale Almei? Şi de unde până

unde *observase* Prudence proiectele de cercetare botanică personale ale Almei?

În orice altă seară, întrebările de mai sus i-ar fi umplut mintea Almei şi i-ar fi aţâţat curiozitatea, dar în seara aceea le izgoni. În seara aceea – la sfârşitul celei mai ciudate şi mai distrate zile din toată viaţa ei –, mintea Almei se învârtea şi se apleca asupra atâtor alte gânduri, încât nici nu observă. Curioasă, obosită şi puţin ameţită, i-a urat noapte bună lui George Hawkes, apoi a rămas în salon cu sora ei, aşteptând-o pe Beatrix să vină şi să le ia în primire.

La gândul venirii lui Beatrix, euforia Almei a pălit. Evaluarea defectelor fiicelor ei, pe care Beatrix o făcea în fiecare seară, nu era niciodată o plăcere, dar în seara aceea Alma o aştepta cu mai multă teamă decât de obicei. Propria ei purtare din acea zi (descoperirea cărţii, gândurile excitante, pasiunea solitară din legătorie) îi dădea senzaţia că emană o senzaţie de vină vizibilă. Se temea că Beatrix avea s-o simtă, cine ştie cum. Mai mult, conversaţia de la cină fusese catastrofală în seara aceea: Alma păruse de-a dreptul toantă, în timp ce Prudence – lucru fără precedent – se dovedise aproape nepoliticoasă. Beatrix n-avea să fie mulţumită de nici una din ele.

Alma şi Prudence îşi aşteptau mama în salon, tăcute ca două călugăriţe. Întotdeauna erau tăcute când nu se mai afla altcineva în cameră. Niciodată nu se simţiseră bine conversând una cu alta. Niciodată nu pălăvrăgiseră. Şi nici în viitor n-aveau s-o facă. Prudence îşi ţinea mâinile una peste alta, cuminte, în timp ce Alma se tot juca cu tivul unei batiste. Alma trase cu ochiul spre Prudence, căutând ceva pentru care nu găsea nume. Poate companie. Căldură. Un fel de afinitate. Poate o referire la ceva din tot ce se petrecuse în seara aceea. Dar Prudence – cu

sclipirea ei rece dintotdeauna – nu lăsa loc de apropiere. Totuşi, Alma se hotărî să încerce.

— Prudence, ştii, ideile pe care le-ai expus în seara asta... începu ea. Unde le-ai găsit?

— La domnul Dixon, în mare parte. Situaţia şi suferinţa rasei africane sunt un subiect preferat al bunului nostru profesor.

— Serios? Niciodată nu l-am auzit să aducă vorba despre aşa ceva.

— Şi totuşi are păreri foarte solide despre asta, spuse Prudence, fără cea mai mică schimbare de expresie.

— Deci e aboliţionist?

— Da.

— Ca să vezi, zise Alma, minunându-se la gândul că Arthur Dixon poate avea păreri solide despre *ceva* pe lumea asta. Ar fi bine să nu afle mama şi tata!

— Mama ştie, răspunse Prudence.

— A, da? Şi tata?

Prudence tăcu. Alma mai avea şi alte întrebări – chiar o mulţime –, dar Prudence nu părea dispusă la conversaţii. Camera se cufundă din nou în tăcere. Apoi, dintr-odată, Alma se aruncă în tăcerea aceea, lăsând să-i ţâşnească de pe buze o întrebare nebunească, necontrolată.

— Prudence, ce crezi despre domnul George Hawkes?

— Cred că e un domn foarte respectabil.

— Iar eu cred că sunt îndrăgostită de el până peste cap! exclamă Alma, simţindu-se ea însăşi şocată de mărturisirea aceasta absurdă şi neanticipată.

Înainte să poată răspunde Prudence – asta dacă ar fi decis să răspundă –, Beatrix a intrat în salon şi s-a uitat la fiicele ei, care stăteau pe divan. Multă vreme, Beatrix n-a spus nimic. Le fixa cu o privire severă, neclintită, studiind-o mai întâi pe una, apoi pe cealaltă. Pentru Alma era mai groaznic decât orice predică, fiindcă tăcerea ascundea

posibilităţi infinite, omnisciente, înfiorătoare. Beatrix putea să-şi fi dat seama de orice, putea să ştie *totul*. Alma trăgea în neştire de un colţ al batistei, deşirând-o. Expresia şi postura lui Prudence nu s-au schimbat deloc.

— Mă simt obosită în seara asta, spuse Beatrix, întrerupând în sfârşit liniştea insuportabilă. Se uită la Alma şi zise: Alma, nu am puterea să vorbesc acum despre defectele tale. N-ar face decât să-mi înrăutăţească starea de spirit. Voi spune doar că, dacă te mai văd vreodată că rămâi cu gura căscată la cină şi nu eşti atentă, te voi ruga să mănânci în altă parte.

— Dar, mamă... începu Alma.

— Nu veni cu explicaţii, fata mea. E un semn de slăbiciune.

Beatrix se întoarse să iasă, dar se răsuci din nou şi îşi aţinti privirea asupra lui Prudence, de parcă tocmai îşi amintise ceva.

— Prudence, spuse ea. Te-ai prezentat bine în seara asta.

Era ceva de-a dreptul nemaipomenit. Beatrix nu lăuda niciodată. Dar ce *nu* era nemaipomenit la ziua aceea? Alma, uimită, s-a întors spre Prudence, căutând din nou ceva. Recunoaştere? Simpatie? Vreun semn că era la fel de uimită ca ea? Dar Prudence nu lăsa să se vadă nimic şi-i ocolea privirea, aşa că Alma a renunţat. S-a ridicat de pe divan şi s-a îndreptat spre scări ca să meargă la culcare. Dar, ajunsă la baza scărilor, s-a întors spre Prudence şi i-a spus, surprinzându-se din nou pe ea însăşi.

— Noapte bună, surioară.

Niciodată nu i se mai adresase astfel. Singurul răspuns al lui Prudence a fost:

— La fel şi ţie.

Capitolul opt

Între iarna lui 1816 şi toamna lui 1820, Alma Whittaker a scris peste treizeci şi cinci de lucrări pentru George Hawkes, iar acesta i le-a publicat pe toate în revista lui lunară *Botanica Americana*. Lucrările ei nu abordau subiecte inovatoare, însă ideile erau inteligente, ilustraţiile fără greşeală, iar cunoştinţele – riguroase şi solide. Poate că munca ei nu entuziasma lumea întreagă, dar pe Alma o entuziasma, iar eforturile ei erau mai mult decât suficiente pentru paginile din *Botanica Americana*.

Alma a scris în detaliu despre dafin, mimoză şi verbină. A scris despre struguri şi despre camelii, despre portocalul amar, despre cum trebuie cocoloşiţi smochinii. Publica sub numele de „A. Whittaker”. Nici ea, nici George Hawkes nu erau de părere că ar fi avut ceva de câştigat dacă ar fi anunţat în scris că e femeie. Lumea ştiinţifică a vremii făcea o distincţie strictă între „botanică” (studiul plantelor de către bărbaţi) şi „botanica elegantă” (studiul plantelor de către femei). E drept, „botanica elegantă” era de multe ori imposibil de deosebit de „botanică” – dar, oricum, Alma nu voia să fie trecută cu vederea ca simplă amatoare a botanicii elegante.

Fireşte, numele Whittaker era celebru în lumea plantelor şi a ştiinţei, aşa că destul de mulţi botanişti ştiau prea bine cine era „A. Whittaker”. Dar nu toţi. De aceea Alma primea uneori, ca răspuns la articolele ei, scrisori de la botanişti din lumea întreagă pe adresa tipografiei lui George Hawkes, care i le păstra. Unele scrisori începeau cu „Stimate domn”. Alte scrisori îi erau adresate „Domnului A. Whittaker”. O misivă de-a dreptul memorabilă fusese chiar trimisă „Doctorului A. Whittaker”. (Pe aceea Alma a păstrat-o mult timp, flatată de titlul neaşteptat.)

Cum George şi Alma îşi împărtăşeau studiile şi publicau lucrări împreună, botanistul a început să vină tot mai des în vizită la White Acre. Din fericire, timiditatea i se mai estompase. Acum se întâmpla des să vorbească la cină şi uneori mai încerca şi câte o glumă.

Cât despre Prudence, ea n-a mai vorbit la cină. Ieşirea ei pe tema negrilor din seara vizitei profesorului Peck trebuie să fi fost urmarea unei febre trecătoare, fiindcă n-a mai repetat minunea şi nici n-a mai provocat vreodată un oaspete. Din seara cu pricina, Henry o tachinase neobosit cu privire la vederile ei, numind-o „războinica noastră iubitoare de coloraţi”, dar Prudence nu mai abordase subiectul cu nici un chip. Dimpotrivă, se retrăsese iar în felul ei de a fi rece, distant, misterios, şi trata pe toată lumea cu aceeaşi politeţe indiferentă şi indescifrabilă pe care o afişase dintotdeauna.

Fetele creşteau. Când au împlinit optsprezece ani, Beatrix a pus capăt în sfârşit cursurilor particulare, anunţând că îşi încheiaseră educaţia şi concediindu-l pe bietul şi plicticosul Arthur Dixon, care a căpătat un post de profesor de limbi clasice la Universitatea Pennsylvania. Se părea deci că fetele nu mai erau considerate copii. Orice altă mamă ar fi socotit această perioadă potrivită pentru o vânătoare îndârjită de soţi. Orice altă mamă le-ar fi lansat ambiţios pe Alma şi pe Prudence în societate, îndemnându-le să flirteze, să danseze şi să încurajeze bărbaţii să le facă curte. Ar fi fost un moment înţelept să-şi facă rochii noi, să adopte coafuri noi şi să comande portrete noi. Asemenea lucruri însă nu păreau să-i fi trecut prin minte lui Beatrix.

La drept vorbind, Beatrix nu le ajutase în nici un fel pe Prudence şi pe Alma în privinţa şanselor de căsătorie. În Philadelphia, unele guri şopteau chiar că Whittakerii le retezaseră fiicelor lor orice speranţă de căsătorie cu atâta

educaţie şi cu izolarea faţă de familiile de seamă. Nici una din ele nu avea prietene. Nu luaseră cina decât cu notabilităţi din domeniul ştiinţei şi comerţului, aşa că mintea le era foarte necoaptă în alte privinţe. Nu fuseseră absolut deloc instruite cum să discute cu un tânăr pretendent. Alma era genul de fată în stare să-i spună unui tânăr venit în vizită care ar fi admirat nuferii de pe unul din frumoasele iazuri de la White Acre: „Nu, domnule, vă înşelaţi. Aceia nu sunt nuferi. Sunt lotuşi. Ştiţi, nuferii plutesc pe suprafaţa apei, în timp ce lotuşii se ridică puţin de pe luciu. Odată ce învăţaţi diferenţa, sigur nu veţi mai repeta greşeala.”

Alma ajunsese la înălţimea unui bărbat şi avea umerii laţi. Arăta perfect capabilă să învârtă un topor. (De fapt, chiar *era* capabilă să învârtă toporul şi de multe ori o şi făcea, pentru studiile ei botanice.) Asta n-ar fi împiedicat-o neapărat să se mărite. Unii bărbaţi preferau femeile mai solide, care promiteau să aibă o sănătate mai robustă, şi se putea spune despre Alma că are un profil frumos – cel puţin din stânga. Indiscutabil, avea o fire plăcută, prietenoasă. Dar îi lipsea un ingredient invizibil esenţial, aşa că, în ciuda erotismului pur ascuns în trup, prezenţa ei într-o încăpere nu aprindea în nici un bărbat sentimente pasionale.

Nu o ajuta nici faptul că ea însăşi se credea neatrăgătoare. Credea asta doar fiindcă i se spusese de atâtea ori, în atâtea şi atâtea feluri. Ultima observaţie pe seama lipsei ei de farmec venise tocmai de la Henry, care (după ce băuse, într-o seară, mai mult rom decât s-ar fi cuvenit) îi spusese din senin:

— Să nu fii necăjită, fata mea!

— De ce să nu fiu necăjită, tată? întrebă Alma, ridicând privirea de pe scrisoarea pe care o scria pentru el.

— Să nu-ţi faci sânge rău pentru asta, Alma. Să ai o faţă arătoasă nu e totul. Lumea iubeşte o mulţime de femei care nu sunt nişte frumuseţi. Gândeşte-te la mama ta. În viaţa ei n-a fost drăguţă, dar tot şi-a găsit soţ, aşa-i? Gândeşte-te la doamna Cavendish, de lângă pod! Arată femeia aia ca o sperietoare, dar soţul ei a găsit-o destul de mulţumitoare ca să-i facă şapte copii. Aşa că o să se găsească cineva şi pentru tine, Cireşică, iar eu cred că o să fie un norocos dacă-l accepţi.

Şi când te gândeşti că toate astea erau spuse cu titlu de *consolare*!

Cât despre Prudence, toată lumea recunoştea că e o frumuseţe – probabil cea mai mare frumuseţe din Philadelphia –, dar întreg oraşul o considera rece şi de necucerit. Prudence trezea invidia femeilor, dar nu era prea clar dacă trezea pasiunea bărbaţilor. Avea ea un fel de a le da impresia că nici nu merită să încerce, aşa că făceau alegerea înţeleaptă de a nu încerca. Nu-şi luau ochii de la ea, fiindcă era imposibil să-ţi iei ochii de la Prudence Whittaker, dar nici nu se apropiau.

Ar fi fost de aşteptat ca fiicele familiei Whittaker să atragă vânători de avere. E drept, mulţi tineri râvneau la averea lor, dar ideea de a deveni ginerele lui Henry Whittaker părea mai degrabă o ameninţare decât o mană cerească! Unde mai pui că nimeni nu credea că Henry s-ar despărţi vreodată de averea lui. În orice caz, nici măcar visurile de îmbogăţire nu aduceau pretendenţi la White Acre.

Bineînţeles, veneau tot timpul bărbaţi în vizită – dar la Henry, nu la fiicele lui. La orice oră din zi îi vedeai în atriul de la White Acre, sperând să fie primiţi de domnul Whittaker. Erau oameni de tot felul: disperaţi, visători, furioşi, mincinoşi. Unii aduceau cutii cu modele, cu invenţii, cu desene, cu scheme sau cu hârtii din procese.

Veneau să ofere acţiuni într-o companie, propuneri pentru acordarea de împrumuturi, prototipul unei noi pompe de vid sau siguranţa găsirii unui leac pentru gălbinare dacă Henry ar avea bunătatea să investească în studiile lor. Dar nu veneau la White Acre de dragul fetelor.

George Hawkes însă era altfel. El nu aştepta nici un câştig material de la Henry şi nu venea la White Acre decât ca să converseze cu el şi să se bucure de roadele serelor. Lui Henry îi plăcea compania lui George, fiindcă tânărul publica în ziarele şi revistele lui cele mai noi descoperiri ştiinţifice şi ştia tot ce mişca în lumea botanicii. George nu se purta în nici un caz ca un pretendent – nu flirta, nu se juca –, dar măcar *le băga în seamă* pe domnişoarele Whittaker şi era amabil cu ele. Întotdeauna era politicos cu Prudence. Cât despre Alma, se purta cu ea la fel cum s-ar fi purtat cu un coleg botanist respectabil. Alma îi aprecia bunătatea, dar îşi dorea mai mult. Se gândea că tinerii nu abordează subiecte academice cu fata pe care o iubesc. Situaţia era cum nu se poate mai nefericită, fiindcă Alma îl iubea pe George Hawkes din toată inima.

Era o alegere ciudată. Nu l-ar fi acuzat nimeni pe George că e un bărbat chipeş, dar în ochii ei era ireproşabil. Avea senzaţia că sunt o pereche potrivită, lucru chiar evident. Ce-i drept e drept, George era prea masiv, palid, timid şi stângaci – dar la fel era şi Alma. Se îmbrăca cu o neglijenţă teribilă, dar nici Alma nu era în pas cu moda. George avea întotdeauna vesta prea strâmtă şi pantalonii prea largi, dar, dacă ar fi fost bărbat, la fel s-ar fi îmbrăcat şi Alma, fiindcă şi ei îi fusese greu dintotdeauna să-şi dea seama cum să-şi aranjeze ţinuta. George avea mult prea multă frunte şi nu destulă bărbie, dar era dăruit cu o coamă deasă şi umedă de păr negru, pe care Alma îşi dorea din toată inima să-l atingă.

Alma nu ştia cum să facă pe cocheta. Habar n-avea cum să flirteze altfel cu George decât scriindu-i lucrare după lucrare pe teme botanice tot mai obscure. Nu se petrecuse între ei decât un singur moment care să poată fi interpretat drept tandru. În aprilie 1818, Alma îi arătase lui George Hawkes la microscopul ei o frumuseţe de *Carchesium polypinum* (perfect iluminat şi viu, dansând vesel într-o picătură de apă din iaz, cu cupele rotitoare, cilii fluturători şi ramurile franjurate, înflorite). George îi luase mâna stângă, o strânsese spontan între palmele lui mari şi umede şi spusese: „Cerule, domnişoară Whittaker! Aţi ajuns de-a dreptul expertă în microscopie!”

Atingerea aceea, apăsarea mâinii, lauda îi făcuseră inima să bată năvalnic. Mai mult, dăduse fuga în legătorie ca să-şi aline din nou dorinţa cu mâna.

O, da – din nou în legătorie!

Din toamna lui 1816, legătoria devenise unul din locurile pe care Alma le vizita zilnic – ba uneori chiar de mai multe ori pe zi, cu pauze doar în timpul menstruaţiei. Poate părea de mirare cum de găsea timp printre atâtea studii şi responsabilităţi, dar, ca s-o spunem simplu, nici nu se punea problema să *n-o* facă. Trupul Almei – înalt şi bărbătos, solid şi pistruiat, cu oase mari, degete noduroase, şolduri pătrate şi piept tare – devenise de-a lungul anilor un organ al dorinţei sexuale destul de atipic; simţea în permanenţă o nevoie apăsătoare.

Între timp citise *Cum grano salis* de atâtea ori, încât îi rămăsese întipărită în memorie şi trecuse la alte lecturi îndrăzneţe. Ori de câte ori tatăl ei cumpăra bibliotecile altora, Alma era foarte atentă la sortarea cărţilor, mereu în căutare de ceva periculos, ceva cu o copertă înşelătoare, ceva ilicit ascuns printre volumele mai nevinovate. Aşa îi descoperise pe Sappho şi pe Diderot, precum şi câteva traduceri de-a dreptul tulburătoare ale unor manuale de

plăcere japoneze. Găsise o carte franţuzească cu douăsprezece aventuri sexuale împărţite pe luni, cu titlul *L'Année galante*, unde se povestea despre concubine perverse şi preoţi desfrânaţi, despre balerine căzute în păcat şi guvernante seduse. (O, acele guvernante seduse, răbdătoare până la cer! Erau supuse şi duse la pierzanie cu zecile! Apăreau în atâtea cărţi deocheate! De ce ar vrea o femeie să devină guvernantă, se întreba Alma, dacă profesia aceasta nu ducea decât la viol şi sclavie?) Alma citise chiar şi manualul unui „Club al biciului pentru doamne" secret din Londra, asta pe lângă nenumărate descrieri de orgii romane şi de iniţieri religioase hinduse obscure. Separa toate cărţile acestea de celelalte şi le ascundea în cufere, în vechiul pod pentru fân al adăpostului pentru trăsuri.

Dar mai erau şi altele. Răsfoia jurnale medicale, în care găsea uneori cele mai stranii şi mai nemaiauzite lucruri despre corpul uman. Citea teorii, expuse cu cea mai mare seriozitate, despre Adam şi Eva care ar fi putut fi hermafrodiţi. Citea descrieri ştiinţifice despre păr pubian crescut într-atât de abundent, încât putea fi tuns şi vândut pentru peruci. Citea statistici despre sănătatea prostituatelor din zona Boston. Citea relatări ale unor marinari care susţineau că se împreunaseră cu foci. Citea despre mărimile penisurilor la diferite rase şi culturi şi la diferite varietăţi de mamifere.

Ştia că n-ar trebui să citească astfel de lucruri, dar nu se putea opri. Voia să ştie tot ce se putea afla. Lecturile acestea îi umpleau mintea de o adevărată paradă a trupurilor – dezbrăcate şi biciuite, înjosite şi umilite, doritoare şi desfăcute în bucăţi (doar ca să fie reasamblate mai târziu pentru şi mai multă înjosire). În plus, devenise obsedată de ideea de a-şi pune lucruri în gură – mai precis, lucruri pe care o doamnă n-ar fi trebuit în nici un

caz să-şi dorească să le pună în gură. Părţi din corpul altora şi alte asemenea lucruri. Cu precădere membrul masculin. Îşi dorea membrul masculin în gură mai mult chiar decât şi-l dorea în vulvă, de parcă voia să stabilească cu el o legătură cât mai apropiată. Îi plăcea să studieze lucrurile îndeaproape, chiar la nivel microscopic, aşa că nu era de mirare că ar fi vrut să vadă şi chiar să guste cel mai ascuns aspect al bărbatului – cuibul cel mai tăinuit al fiinţei lui. Astfel de gânduri, împreună cu o conştientizare tot mai pronunţată a limbii şi buzelor proprii, deveneau o obsesie îngrijorătoare, care creştea în ea până o copleşea. Nu putea rezolva problema decât cu vârfurile degetelor şi în legătorie – în întunericul acela sigur, izolator, unde o înconjurau atâtea mirosuri familiare de piele şi lipici, cu broasca solidă, de încredere, la uşă. Nu o putea rezolva decât cu o mână între picioare şi cu cealaltă în gură.

Alma ştia că această violare de sine era însăşi culmea a tot ce este greşit şi că i-ar putea dăuna chiar şi sănătăţii. Din nou, neputând să înceteze să afle lucruri, studiase subiectul, iar rezultatele nu erau prea încurajatoare. Într-un jurnal medical britanic a citit că un copil crescut cu mâncare sănătoasă şi aer proaspăt n-ar trebui să simtă niciodată nici cea mai slabă senzaţie sexuală în corp – şi nici să caute informaţii senzuale. Îndeletnicirile simple ale vieţii rurale, susţinea autorul, ar trebui să-i ţină ocupaţi pe tineri în suficientă măsură încât să nu-i cuprindă câtuşi de puţin dorinţa de a-şi explora părţile genitale. În alt jurnal medical a citit că precocitatea sexuală poate fi cauzată de incontinenţă în somn, de prea multe bătăi în copilărie, de iritarea zonei rectale din cauza viermilor intestinali sau (aici Almei i se strânsese inima) de „dezvoltarea intelectuală prematură”. Asta trebuie să i se fi întâmplat ei, se gândea. Fiindcă, dacă mintea e stimulată excesiv de la o vârstă fragedă, vor apărea în mod inevitabil

perversiuni, iar victima va căuta în plăcerile aduse de propriul trup înlocuitori pentru împreunare. Problema survenea mai ales în dezvoltarea băieţilor, după cum citise, dar în cazuri rare se manifesta şi la fete. Tinerii ce se desfătau cu propriile trupuri aveau să ajungă într-o bună zi oameni căsătoriţi care urmau să-şi chinuie consoartele cu nevoia de împreunare în fiecare zi a săptămânii, până ce familia avea să se afunde în boală, decădere şi faliment. De asemenea, autosatisfacerea ruina sănătatea corpului, pricinuind încovoierea spatelui şi mersul şchiopătat.

Cu alte cuvinte, obiceiul acesta nu vestea nimic bun. Dar Alma nu avusese la început intenţia de a-şi face din autosatisfacere un obicei. Se jurase cu toată seriozitatea şi sinceritatea că se va opri. Cel puţin *la început*. Îşi promitea că n-avea să mai citească materiale impudice. Îşi promitea că nu se va mai delecta cu reverii senzuale despre George Hawkes şi coama lui de păr umed. Că niciodată nu-şi va mai închipui că-i ia în gură membrul ascuns. Jura să nu mai viziteze legătoria niciodată, nici măcar dacă avea nevoie să repare o carte!

Inevitabil, hotărârea i se dizolva. Îşi promitea că n-avea să mai calce în legătorie decât o ultimă dată. Doar o dată avea să-i mai îngăduie minţii ei să se umple de gândurile acelea incitante şi îngrozitoare. Doar o ultimă dată avea să-şi răsucească degetele pe vulvă şi pe buze, să-şi simtă picioarele cum se încordează şi faţa cum i se îmbujorează şi corpul cum i se destinde cu un spasm într-o masă informă de haos minunat. Doar o ultimă dată.

Iar apoi, poate încă o dată.

În curând deveni evident că obiceiul nu putea fi înfrânt, aşa că, în cele din urmă, Alma trebui să-şi sancţioneze singură propriul comportament şi să-l continue. Altfel cum ar fi putut scăpa de dorinţa care se aduna în ea cu fiecare

ceas al zilei? Mai mult, efectele acestei siluiri de sine asupra sănătăţii şi spiritului ei se arătau a fi atât de diferite de avertismentele din jurnale, încât, o vreme, se întrebă dacă nu cumva proceda greşit, adică într-un fel care făcea lucrurile acelea să fie benefice, şi nu dăunătoare. Altminteri de ce activitatea ei secretă nu cauza nici unul din efectele cumplite asupra cărora atrăgeau atenţia jurnalele medicale? Actul îi aducea alinare, nu boală. Îi îmbujora sănătos obrajii, în loc să-i absoarbă orice urmă de vitalitate de pe chip. Da, dorinţa nestăpânită o făcea să se simtă ruşinată, dar întotdeauna (odată actul încheiat) se simţea transportată într-o stare vie şi precisă de claritate mintală. Din legătorie dădea fuga drept la studiile ei, la care lucra simţindu-se şi mai convinsă de importanţa lor, mânată din nou în cercetări de o luciditate plină de energie, de un impuls corporal de vioiciune utilă, tonică. „După” era întotdeauna mai inteligentă, mai trează ca niciodată. „După”, munca ei făcea întotdeauna progrese cu adevărat remarcabile.

În plus, Alma avea acum un loc unde să lucreze. Avea propriul ei birou – sau cel puţin un loc pe care să-l poată numi astfel. După ce eliminase din adăpostul pentru trăsuri toate cărţile nefolositoare ale tatălui ei, luase în stăpânire una dintre încăperile mai mari şi nefolosite de la parter şi o transformase într-un refugiu academic. Un refugiu superb! Adăpostul pentru trăsuri de la White Acre era o clădire frumoasă de cărămidă, cu un aer regal şi liniştit, cu tavane înalte, boltite şi ferestre largi şi generoase. Biroul Almei era cel mai aspectuos spaţiu de-acolo, binecuvântat cu lumină dinspre nord toată ziua, cu o podea acoperită cu dale curate şi cu vedere spre grădina grecească imaculată a mamei ei. Încăperea mirosea a fân şi a praf şi a cai şi domnea acolo o harababură plăcută, compusă din cărţi, site, lamele, tăviţe, specimene,

corespondenţă, borcane şi cutii de tablă în care fuseseră odinioară dulciuri. La a nouăsprezecea aniversare, mama ei îi dăruise o *camera lucida* cu ajutorul căreia putea mări şi contura specimene botanice pentru un desen ştiinţific mai precis. Acum avea şi un excelent set de prisme italieneşti, mulţumită cărora se simţea un fel de Newton. Avea un birou solid, bun, şi o masă de laborator lată şi simplă pentru experimente. În loc de scaune cum se cuvine, folosea butoaie vechi, fiindcă i se părea că e mai uşor să se mişte printre ele cu atâtea fuste. Avea două microscoape germane minunate, pe care învăţase să le folosească (după cum bine observase George Hawkes!) cu precizia îndemânatică a unui maestru al broderiei. La început, iernile petrecute în birou fuseseră neplăcute (atât de reci, încât nici cerneala nu curgea), dar Alma făcuse rost repede de o sobă Franklin[8] mică şi astupase cu mâna ei crăpăturile din pereţi cu muşchi uscat, aşa că în cele din urmă biroul ei devenise un refugiu de-a dreptul confortabil şi plăcut tot anul.

Acolo, în adăpostul pentru trăsuri, şi-a alcătuit Alma ierbarul, şi-a lărgit cunoştinţele despre taxonomie şi s-a ocupat de experimente tot mai complexe. A citit de atâtea ori exemplarul din *Dicţionarul grădinarului* de Philip Miller, încât cartea însăşi a început să arate ca un mănunchi de frunze vechi şi zdrenţuite. A studiat cele mai recente lucrări medicale despre efectele benefice ale degeţelului asupra suferinzilor de hidropizie şi despre cum se foloseşte copaiba[9] în tratarea bolilor venerice. A făcut eforturi să-şi

[8] Invenţie a lui Benjamin Franklin, în care focul ardea într-un compartiment metalic închis, iar aerul cald rezultat era circulat pentru a fi folosit cât mai mult la încălzirea încăperii.

[9] Oleorăşină a arborelui sud-american copaiba (*Copaifera reticulata*), populară în ultimii ani ca sursă de biocombustibil, dar şi cu unele

îmbunătăţească desenele botanice – care niciodată nu-i ieşeau tocmai frumoase, însă erau totuşi de o exactitate de toată frumuseţea. Lucra cu o hărnicie neobosită, degetele îi zburau cu drag pe carnete şi buzele i se mişcau de parcă se ruga.

În timp ce restul vieţii de la White Acre se scurgea cu activităţile şi luptele obişnuite, aceste două locuri – legătoria şi biroul din adăpostul pentru trăsuri – au devenit pentru Alma două limanuri gemene de intimitate şi revelaţie. Unul era pentru corp, celălalt pentru minte. Unul era mic şi fără ferestre, celălalt spaţios şi scăldat într-o lumină veselă. Unul mirosea a lipici vechi, celălalt a fân proaspăt. Unul scotea la iveală gânduri secrete, celălalt năştea idei care puteau fi publicate şi împărtăşite. Cele două încăperi erau în clădiri separate, despărţite de peluze şi grădini şi de o alee lată de pietriş. Nimeni n-ar fi văzut vreo legătură între ele.

Dar amândouă încăperile îi aparţineau numai şi numai ei, şi în amândouă Alma Whittaker a luat fiinţă.

Capitolul nouă

Într-o zi din toamna lui 1819, Alma stătea la biroul ei din adăpostul pentru trăsuri şi citea al patrulea volum din istoria naturală a nevertebratelor scrisă de Jean-Baptiste Lamarck, când văzu o siluetă traversând grădina grecească a mamei ei.

Alma era obişnuită cu muncitorii de pe domeniu, care umblau de colo-colo după treburi, şi de multe ori vedea câte o potârniche sau un păun ciugulind pe peluze, dar

---

proprietăţi fungicide şi de calmare a iritaţiilor.

creatura aceasta nu era nici muncitor, nici pasăre. Era o fată micuţă, subţire, brunetă, de vreo optsprezece ani, îmbrăcată într-un costum de plimbare adorabil, trandafiriu. În timp ce păşea prin grădină, legăna absent o umbreluţă cu bordură verde şi ciucuri. Nu se vedea prea bine, dar i s-a părut că fata vorbea singură. L-a pus jos pe domnul Lamarck şi a continuat să privească. Străina nu se grăbea, de fapt chiar găsi o bancă pe care se aşeză şi apoi – lucru şi mai curios – *se întinse* pe spate. Alma s-a tot uitat la ea, aşteptând să se mişte, dar părea să fi adormit.

Era un lucru cu totul şi cu totul neobişnuit. Însă săptămâna aceea, White Acre avea într-adevăr musafiri (un expert în plante carnivore de la Yale şi un om de ştiinţă plicticos care scrisese un tratat important despre ventilaţia serelor), dar nici unul nu-şi adusese fiica. Era clar că fata nu era nici rudă cu vreunul din muncitorii de pe domeniu. Nici un grădinar nu şi-ar fi permis să-i cumpere fetei lui o umbrelă atât de frumoasă şi, în plus, nici o fiică de lucrător nu s-ar fi plimbat cu atâta insolenţă prin preţioasa grădină grecească a lui Beatrix Whittaker.

Intrigată, Alma şi-a lăsat munca deoparte şi a ieşit afară. S-a apropiat de fată cu grijă, ca să n-o sperie din somn, dar la o privire mai atentă a observat că nici nu dormea – doar se uita la cer, cu capul odihnindu-i-se pe un morman de bucle negre şi lucioase.

— Bună, spuse Alma, uitându-se în jos la ea.

— A, bună! răspunse fata, câtuşi de puţin alarmată de apariţia Almei. Tocmai mă gândeam ce noroc am avut să dau de banca asta!

S-a ridicat dintr-o mişcare, zâmbind cald, şi a bătut cu palma locul de lângă ea, invitând-o să ia loc. Alma s-a aşezat cuminte, studiindu-şi vecina de bancă. Oricum ai fi luat-o, fata era o ciudăţenie. De la depărtare păruse drăguţă. Într-adevăr, avea o siluetă frumoasă, un păr

magnific şi două gropiţe simetrice cu vino-ncoace, dar de aproape îţi dădeai seama că faţa îi era puţin prea plată şi rotundă – cam ca o farfurie – şi că ochii verzi erau cam prea mari şi demonstrativi. Clipea întruna. Luate împreună, trăsăturile îi dădeau un aer prea tânăr, nu cine ştie ce inteligent şi un picuţ agitat.

Necunoscuta şi-a întors faţa cu gropiţe spre Alma şi a întrebat-o:

— Ia spune-mi, ai auzit clopote azi-noapte?

Alma s-a gândit puţin. Aşa era, *auzise* clopote. Fusese un incendiu la Fairmont Hill şi sunase alarma în tot oraşul.

— Da, am auzit.

Fata aprobă din cap, mulţumită, bătu din palme şi spuse:

— *Ştiam* eu!

— Ştiai că am auzit clopote azi-noapte?

— Ştiam că sunt *adevărate*!

— Nu cred că am făcut cunoştinţă, spuse Alma prudent.

— A, păi n-am făcut! Eu sunt Retta Snow. Am venit pe jos!

— Serios? Pot întreba de unde?

Aproape că te-ai fi aşteptat ca fata să răspundă „Din paginile unei cărţi de poveşti!”, dar n-a spus decât „De-acolo”, arătând spre sud. Alma a înţeles totul într-o clipă. La doar trei kilometri mai în aval de White Acre se construia un domeniu nou. Proprietarul era un negustor de textile bogat din Maryland. Retta trebuia să fi fost fiica lui.

— Speram să fie aici o fată de vârsta mea, spuse Retta. Câţi ani ai, dacă-mi permiţi să fiu atât de directă?

— Nouăsprezece, răspunse Alma, deşi se simţea mult mai în vârstă, mai ales în comparaţie cu fluturaşul de lângă ea.

— Perfect! Retta bătu din nou din palme. Eu am optsprezece, aşa că nu e prea mare diferenţă, nu? Acum

trebuie să-mi spui un lucru şi te rog din suflet să fii sinceră. Ce părere ai de rochia mea?

— Păi...

Alma nu se pricepea câtuşi de puţin la rochii.

— Aşa cred şi eu! spuse Retta. Nu e tocmai cea mai frumoasă rochie a mea, nu? Dacă le-ai şti pe celelalte ai fi şi mai convinsă, fiindcă am unele care-s de-a dreptul formidabile! Dar nici nu ţi se pare de-a dreptul detestabilă, nu?

— Păi... se chinui Alma din nou să dea un răspuns.

Retta o scuti de efort.

— Eşti mult prea drăguţă cu mine! Nu vrei să-mi răneşti sentimentele! Deja te consider prietena mea! Şi-n plus, ai o bărbie aşa de frumoasă, de reconfortantă. Inspiră încredere.

Retta îşi petrecu un braţ pe după mijlocul Almei şi îşi lăsă capul pe umărul ei, făcându-şi loc cu nasul. Nu exista absolut nici un motiv ca Alma să primească un asemenea gest cu plăcere. Oricine va fi fost Retta Snow, era clar că e o persoană absurdă, un rezervor concentrat de prostie, care nu poate decât să te distragă. Alma avea treabă de făcut, iar fata o întrerupea.

Dar nimeni, niciodată, n-o numise pe Alma prietenă.

Nimeni n-o întrebase vreodată ce părere are despre o rochie.

Nimeni nu-i admirase vreodată bărbia.

Au rămas o vreme pe bancă, în îmbrăţişarea aceea caldă şi neaşteptată. Apoi Retta s-a tras puţin înapoi, s-a uitat la Alma şi a zâmbit – copilăros, credul, adorabil.

— Acum ce să facem? a întrebat. Şi cum te cheamă?

Alma a râs şi s-a prezentat, mărturisind apoi că nici ea nu ştia ce ar putea să facă.

— Mai sunt şi alte fete?

— Mai e sora mea.

— Ai o soră! Ce noroc pe tine! Hai s-o găsim.

Aşa că au plecat împreună să hoinărească pe domeniu până când au găsit-o pe Prudence lucrând în faţa şevaletului, într-una din grădinile de trandafiri.

— Tu trebuie să fii sora! exclamă Retta, dând fuga spre Prudence de parcă ar fi câştigat un premiu în persoana ei.

Prudence – măsurată şi corectă ca întotdeauna –, a pus jos pensula şi i-a întins politicos mâna. După ce i-a scuturat tot braţul cu un entuziasm cam exagerat, Retta a măsurat-o fără ocoliş câteva clipe, cu capul înclinat într-o parte. Alma s-a încordat, aşteptând ca Retta să comenteze frumuseţea lui Prudence sau să întrebe cum e posibil ca ea şi Alma să fie surori. Doar asta întrebau toţi ceilalţi când le vedeau pe amândouă pentru prima oară. *Cum e cu putinţă ca una din surori să fie atât de fină, ca porţelanul, iar cealaltă atât de necioplită? Cum se poate ca una să fie atât de graţioasă şi cealaltă atât de voinică?* Prudence s-a încordat şi ea, aşteptând aceleaşi întrebări neplăcute. Dar Retta nu părea nici captivată, nici intimidată de frumuseţea lui Prudence şi nici nu s-a mirat zgomotos că cele două erau surori. Pur şi simplu a examinat-o pe Prudence fără grabă, din cap până-n picioare, apoi a bătut din palme bucuroasă.

— Deci acum suntem trei! a spus ea. Ce noroc! Dacă eram băieţi, vă daţi seama ce ar trebui să facem acum? Ar trebui să ne încăierăm teribil, să ne batem şi să ne julim nasurile unul altuia. Apoi, la sfârşitul luptei, după ce am suferi răni înfricoşătoare, am ajunge prieteni la cataramă. Serios! Am văzut eu! Bine, într-un fel pare foarte amuzant, dar mie mi-ar părea rău să-mi stric rochia nouă – deşi nu e chiar cea mai bună rochie a mea, cum a şi spus Alma –, aşa că slavă Domnului că *nu* suntem băieţi. Şi, din moment ce nu suntem băieţi, înseamnă că putem fi

prietene la cataramă pe loc, fără să ne mai batem. Nu-i aşa?

N-a avut nimeni timp să spună nu sau da, fiindcă Retta a trăncănit înainte:

— Atunci s-a hotărât! Suntem cele Trei Prietene la Cataramă. Ar trebui să ne scrie cineva un cântec. Se pricepe vreuna din voi să scrie cântece?

Prudence şi Alma s-au uitat una la alta, derutate.

— Atunci, dacă trebuie, îl scriu eu! a continuat Retta, de neoprit. Staţi aşa.

A închis ochii, a mişcat din buze şi a bătut din degetele mâinii aşezate în şold, de parcă număra silabe.

Prudence i-a aruncat Almei o privire întrebătoare; Alma a dat din umeri.

După o tăcere atât de lungă încât oricui de pe lume, în afară de Retta Snow, i s-ar fi părut jenantă, Retta a deschis ochii.

— Cred că am terminat, anunţă ea. Muzica va trebui s-o scrie altcineva, nu mă pricep deloc la muzică, dar am scris prima strofă. Cred că ne descrie perfect prietenia. Ce părere aveţi? Îşi drese glasul şi recită:

Scripca, furculiţa şi lingura ne chemăm
Şi-n jurul lunii dansăm,
De vrei să ne furi o sărutare,
Fur-o până nu plecăm pe mare!

Până să apuce Alma să descifreze versurile acestea nemaipomenite (şi să-şi dea seama cine era scripca, cine furculiţa şi cine lingura), Prudence a izbucnit în râs. Era un fapt notabil, fiindcă Prudence nu râdea niciodată. Râsul ei era superb, îndrăzneţ şi tare – foarte neaşteptat de la o făptură atât de asemănătoare cu o păpuşă.

— Dar *cum* te numeşti? a întrebat Prudence când s-a oprit, într-un sfârşit, din râs.

— Retta Snow, doamnă, şi mă numesc cea mai nouă şi mai statornică prietenă a domniei voastre.

— Ei bine, Retta Snow, spuse Prudence, cred că s-ar putea să fii nebună de legat.

— Aşa zice toată lumea, răspunse Retta, făcând o plecăciune ca la carte. Dar, orişicât – aici sunt!

Da, acolo era.

În curând, Retta Snow a devenit nelipsită de pe domeniul White Acre. În copilărie, Alma avusese o pisicuţă care se aciuase pe la ei şi cucerise locul exact ca Retta. Pisica (o creatură frumuşică, cu dungi de un galben viu) intrase pur şi simplu în bucătăria de la White Acre într-o zi însorită, se frecase de picioarele tuturor, apoi se cuibărise lângă vatră, cu coada răsucită în jurul corpului, torcând uşor, cu ochii pe jumătate închişi de satisfacţie. Se simţea atât de confortabil acolo şi arăta atât de încrezătoare, încât nu avusese nimeni inima s-o informeze că nu-i era locul acolo – aşa că, nu după multă vreme, ajunse *să-i fie* locul acolo.

Cam la fel s-a întâmplat şi cu Retta. A apărut la White Acre în ziua aceea, s-a făcut comodă şi, dintr-odată, parcă era acolo dintotdeauna. Nimeni n-o invita propriu-zis să vină, dar Retta nu părea genul de domnişoară care să aştepte invitaţii. Venea când avea ea chef să vină, stătea cât voia, se servea cu orice dorea şi pleca atunci când considera ea că e vremea.

Retta Snow trăia o viaţă atât de nestăpânită, încât era absolut şocantă – şi chiar de invidiat. Mama ei era nelipsită din societate, iar dimineţile îi erau pline de ore întregi de pus la punct toaleta, după care îşi consuma după-amiezile făcând vizite la alte persoane nelipsite din societate, iar serile îi erau teribil de ocupate cu dansul. Tatăl Rettei, un om indulgent şi absent, îi cumpărase în cele din urmă fiicei lui un cal bun de trăsură şi o trăsurică pe două roţi, în care

fata hoinărea prin toată Philadelphia după bunul plac. Îşi petrecea zilele zburând cu ea prin lume ca o albină veselă şi gălăgioasă. Dacă voia să meargă la teatru, se ducea la teatru. Dacă voia să privească o paradă, găsea o paradă. Iar dacă voia să stea la White Acre cât era ziua de lungă, aşa făcea.

De-a lungul anului următor, Alma avea să dea peste Retta prin White Acre în cele mai surprinzătoare locuri: aşezată pe o vană în dependinţa în care se prepara untul, făcându-le pe lăptărese să râdă cu imitaţia ei după o scenă din *Şcoala scandalurilor*[10]; sau legănând picioarele în apele uleioase ale râului Schuylkill, aşezată pe docul barjelor, prefăcându-se că prinde peşti cu degetele; sau tăindu-şi pe jumătate unul din şalurile ei superbe, ca să-l împartă cu o servitoare care tocmai i-l lăudase. („Ia uite, acum avem fiecare o bucată, deci suntem gemene!”) Nimeni nu ştia ce să spună despre ea, dar nici n-o gonea nimeni. Nu era vorba că Retta îi fermeca; doar că era imposibil s-o îndepărtezi. Nu puteai decât să i te supui.

Retta reuşise s-o câştige de partea ei chiar şi pe Beatrix Whittaker, succes cu adevărat remarcabil. După toate semnele, ar fi fost de aşteptat ca Beatrix s-o deteste, fiindcă era însăşi întruparea celor mai grave temeri ale ei cu privire la fete. Retta era tot ceea ce Beatrix le educase pe Alma şi pe Prudence să *nu* fie – o fetişcană pudrată, aeriană şi superficială, care-şi strica pantofiorii de dans scumpi în noroi, care plângea şi râdea una-două, care arăta lucrurile cu degetul în public, fără pic de ruşine, pe care n-o văzuse nimeni cu o carte în mână şi care n-avea

---

[10] *The School for Scandal*, comedie scrisă de Richard Brinsley Sheridan, de mare succes la sfârşitul secolului XVIII, pusă în scenă şi în perioada modernă (cu o distribuţie din care au făcut parte Laurence Olivier şi Vivien Leigh).

nici măcar atâta minte cât să-şi acopere capul când ploua. Cum era posibil să accepte Beatrix o asemenea creatură?

Anticipând problema, Alma încercase chiar să i-o ascundă pe Retta Snow la începutul prieteniei lor, temându-se de ce era mai rău dacă cele două s-ar fi întâlnit. Dar Retta nu era uşor de ascuns şi nici Beatrix nu era uşor de păcălit. De fapt, abia trecuse o săptămână şi Beatrix a întrebat-o pe Alma într-o dimineaţă, la micul dejun:

— Dar cine e *copila* aceea, cu *umbreluţă*, pe care în ultima vreme o tot văd umblând ca la ea acasă pe proprietatea mea? Şi de ce o văd întotdeauna cu *tine*?

Vrând-nevrând, Alma a trebuit să i-o prezinte pe Retta.

— Bună ziua, doamnă Whittaker, a început Retta destul de corect, mai ales că îşi amintise să facă şi o reverenţă, deşi poate cam teatrală.

— Bine ai venit, draga mea, sper că ai avut o zi bună, a replicat Beatrix.

Beatrix nu aştepta să primească un răspuns sincer, dar Retta i-a luat vorbele în serios şi s-a gândit puţin înainte să răspundă:

— Doamnă Whittaker, să vă zic. Nu a fost bună deloc. În casa mea a avut loc o tragedie cumplită azi-dimineaţă.

Alma privea scena alarmată, neputând interveni. Nu reuşea să-şi dea seama ce avea de gând Retta cu subiectul acesta de conversaţie. Fusese la White Acre toată ziua, veselă ca întotdeauna, şi nu-i povestise nimic Almei despre vreo tragedie cumplită în casa Snow. Se ruga ca Retta să tacă, dar fata a continuat, de parcă o rugase Beatrix să vorbească mai departe.

— Nu mai devreme de azi-dimineaţă, doamnă Whittaker, am suferit un atac de nervi absolut insuportabil. Una din servitoarele noastre – camerista mea engleză, mai precis – a servit micul dejun cu lacrimi în ochi, aşa că după masă

am urmat-o în camera ei ca să aflu de unde-i venea supărarea. Nici nu vă puteţi închipui ce am aflat! Se pare că bunica ei a murit exact acum trei ani, *împliniţi tocmai azi*! Aflând de tragedie, m-a podidit şi pe mine plânsul, după cum vă puteţi închipui! Cred că am plâns vreo oră pe patul bietei fete. Slavă Domnului că a fost ea acolo să mă liniştească. Nu-i aşa că şi dumneavoastră vă vine să plângeţi, doamnă Whittaker? Când vă gândiţi că cineva, cu doar trei ani în urmă, şi-a pierdut bunica?

Doar amintindu-şi incidentul, ochii mari şi verzi ai Rettei s-au umplut de lacrimi care se revărsară.

— Vai, ce prostii, o certă Beatrix, accentuând puternic fiecare cuvânt, în timp ce Alma încerca să se facă mică de tot la fiecare silabă. La vârsta mea, îţi dai seama la moartea câtor bunici am asistat? Ce-aş fi făcut dacă m-aş fi pus pe plâns pentru fiecare? Copilă, moartea unei bunici nu înseamnă o tragedie – iar moartea bunicii altcuiva acum trei ani în nici un caz nu e ceva care să te arunce într-o criză de plâns. Bunicile *mor*, copilă. Aşa e în firea lucrurilor. S-ar putea susţine chiar că rolul bunicii e să moară, după ce a învăţat generaţia mai tânără, sperăm, unele reguli de bună-purtare şi bun-simţ. Mai mult, presupun că n-ai ajutat-o prea mult pe camerista ta, căreia i-ar fi fost mai bine dacă îi ofereai un exemplu de stoicism şi rezervă, în loc să i te trânteşti pe pat în lacrimi.

Retta a primit admonestarea cu o figură deschisă, în timp ce Alma se ofilea de grijă. Asta a fost, s-a terminat cu Retta Snow, îşi spunea ea. Dar apoi, dintr-odată, Retta a râs.

— Ce îndreptare minunată, doamnă Whittaker! Ce mod original de a privi lucrurile! Aveţi absolută dreptate! Niciodată n-am să mă mai gândesc la moartea unei bunici ca la o tragedie!

Parcă şi vedeai lacrimile cum urcă înapoi spre ochi pe obrajii Rettei, inversându-se şi apoi dispărând cu totul.

— Iar acum trebuie să mă scuzaţi, spuse Retta, proaspătă ca un ghiocel. Vreau să ies la plimbare în seara asta, aşa că trebuie să mă duc acasă şi să aleg cea mai drăguţă bonetă de plimbare. Dacă aţi şti cât îmi place să mă plimb, doamnă Whittaker, dar nu cu boneta nepotrivită, după cum cu siguranţă vă daţi seama.

Retta i-a întins mâna lui Beatrix, care n-a putut refuza s-o ia.

— Doamnă Whittaker, ce întâlnire folositoare mi-aţi oferit! Nici nu ştiu cum v-aş putea mulţumi îndeajuns pentru înţelepciunea dumneavoastră. Sunteţi un Solomon între femei, nu e de mirare că fiicele dumneavoastră vă admiră atât de mult. Gândiţi-vă numai, doamnă Whittaker, dacă aţi fi mama mea – gândiţi-vă cât de prostuţă *nu* aş fi! Mama mea, după cum sigur vă va îndurera să aflaţi, în viaţa ei n-a fost în stare să gândească un lucru la locul lui. Ce e mai rău, îşi tencuieşte faţa cu un strat aşa de gros de ceară, pastă şi pudră, că arată întocmai ca un manechin de croitorie. Vă daţi seama deci ce nefericire este pentru mine să fi fost crescută de un manechin de croitorie fără învăţătură, şi nu de un om ca dumneavoastră. Aşa deci, am plecat!

Şi s-a îndepărtat vioi, lăsând-o pe Beatrix cu gura căscată.

— Ce soi ridicol de creatură, a murmurat Beatrix după ce Retta plecase, iar casa se cufundase din nou în tăcere.

Îndrăznind să-şi apere unica prietenă, Alma a răspuns:

— Da, mamă, e ridicolă. Dar eu cred că are o inimă bună.

— Poate e bună, poate nu e, Alma. Dumnezeu singur poate să judece aşa ceva. Dar faţa ei nu încape îndoială că

e absurdă. Pare în stare să modeleze pe ea orice fel de expresie, mai puţin una inteligentă.

Retta s-a întors la White Acre chiar a doua zi, salutând-o pe Beatrix Whittaker cu o amabilitate toată numai soare, de parcă admonestarea din ziua precedentă nici nu se petrecuse. I-a adus până şi un bucheţel de flori – culese chiar din grădinile de la White Acre, ceea ce era o mişcare destul de îndrăzneaţă. În mod miraculos, Beatrix l-a acceptat fără un cuvânt. Din ziua aceea, Retta Snow a avut permisiunea să-şi facă apariţia oricând pe domeniu.

Din punctul de vedere al Almei, dezarmarea lui Beatrix Whittaker era succesul cel mai răsunător al Rettei. Mai-mai că avea iz de vrăjitorie. Şi mai remarcabilă era viteza cu care se petrecuse. În mod misterios, într-o singură întâlnire scurtă şi temerară, Retta reuşise să intre în graţiile (sau *aproape* graţiile) doamnei casei, iar acum avea mână liberă să vină în vizită oricând dorea. Cum reuşise? Alma nu era sigură, dar avea teoriile ei. Mai întâi, Retta era greu de ţinut în frâu. Apoi, Beatrix îmbătrânea şi era tot mai fragilă, aşa că în ultima vreme nu mai era întotdeauna dispusă să ducă lupta până la sfârşit. Poate că mama Almei nu mai putea concura cu multele Rette Snow din lume. Dar în primul şi-n primul rând de altceva era vorba: mamei Almei nu-i plăceau prostiile şi în mod clar era greu de măgulit, dar Retta Snow n-ar fi putut găsi un compliment mai bun decât „un Solomon între femei”.

Poate că fata nu era atât de aeriană pe cât părea.

Aşa s-a făcut că Retta a rămas. De fapt, de-a lungul toamnei lui 1819, Alma sosea de multe ori la biroul ei dimineaţa devreme, gata de lucru la un proiect botanic, şi descoperea că Retta o şi aştepta – ghemuită pe divanul vechi din colţ, uitându-se la ilustraţii de modă din ultimul număr din *Revista doamnelor* de la Joy’s.

— A, bună, draga mea! ciripea Retta, ridicând spre ea o privire veselă, de parcă stabiliseră dinainte să se întâlnească.

Cu timpul, Alma nu se mai mira c-o găseşte acolo. Retta n-o încurca. Nu atingea niciodată instrumentele ştiinţifice (mai puţin prismele, cărora nu le putea rezista), iar când Alma îi spunea „Scumpa mea, te rog eu mult, taci puţin şi lasă-mă să calculez”, Retta tăcea şi o lăsa să calculeze. Almei începuse chiar să-i facă plăcere compania aceasta prostuţă şi prietenoasă. Era ca şi cum ar fi avut o pasăre drăguţă într-o colivie, în colţ, care scotea din când în când piuituri plăcute în timp ce ea lucra.

Uneori se oprea pe la biroul Almei şi George Hawkes, ca să discute ultimele corecturi la câte o lucrare ştiinţifică, şi părea de fiecare dată descumpănit când dădea peste Retta acolo. George nu reuşea nicicum să-şi dea seama cum să se poarte cu Retta Snow. Era un bărbat foarte inteligent şi serios, iar aiureala Rettei îl zăpăcea.

— Şi despre ce discută azi Alma şi domnul George Hawkes? a întrebat Retta într-o zi de noiembrie, plictisită de revistele ei ilustrate.

— Despre antocerote, răspunse Alma.

— Vai, ce nume urât. Ce sunt, Alma, animale?

— Nu, scumpa mea, nu animale. Sunt plante.

— Şi se pot mânca?

— Doar dacă eşti căprioară, râse Alma. De fapt, dacă eşti o căprioară înfometată.

— Ce frumos – să fii căprioară, medită Retta. Mai puţin dacă ai fi o căprioară în ploaie, ceea ce trebuie să fie foarte trist şi neplăcut. Domnule George Hawkes, mai spuneţi-mi despre antocerote. Dar spuneţi în aşa fel încât să poată înţelege şi o nătăfleaţă ca mine.

Nu era drept – George Hawkes n-avea decât un fel de a vorbi, anume academic şi erudit, deloc potrivit pentru nătăfleţe.

— Păi să vedeţi, domnişoară Snow, începu el, stânjenit. Sunt unele dintre cele mai puţin sofisticate plante din...

— Dar nu e frumos să li se spună aşa, domnule!

— ...şi sunt autotrofe.

— Părinţii lor trebuie să fie foarte mândri!

— Păi... mda, se bâlbâi el. Rămăsese fără cuvinte.

Aici interveni Alma, din milă faţă de George.

— Retta, autotrof înseamnă că îşi produc singure hrana.

— Aha, deci eu n-aş putea niciodată să fiu antocerotă, spuse Retta, oftând trist.

— În nici un caz! râse Alma. Dar s-ar putea să-ţi placă antocerotele, dacă le cunoşti mai bine. La microscop sunt foarte drăguţe.

Retta flutură din mână ca pentru a alunga ideea.

— A, la microscop niciodată nu ştiu unde să mă *uit*!

— Nu ştii unde să te uiţi? râse din nou Alma, nevenindu-i să creadă. Păi, Retta, te uiţi prin obiectiv!

— Dar obiectivul ăla parcă te *strânge* şi, când vezi lucruri aşa de mici, parcă te *sperie*. Parcă îţi dă rău de mare. Domnule George Hawkes, dumneavoastră nu vă simţiţi de parcă aţi avea rău de mare când vă uitaţi în microscop?

Îndurerat de întrebare, George aţinti ochii în podea.

— Acum taci puţin, Retta, spuse Alma. Eu şi domnul Hawkes trebuie să ne concentrăm.

— Alma, dacă-mi tot spui să tac, o să trebuiască s-o caut pe Prudence şi s-o deranjez pe ea în timp ce pictează flori pe ceşcuţe de ceai şi încearcă să mă convingă să fiu o persoană mai nobilă.

— Atunci du-te! zise Alma veselă.

— Zău dacă vă înţeleg pe voi doi, protestă Retta. Nu pot să pricep de ce trebuie întotdeauna să munciţi atâta. Dar,

la o adică, atâta timp cât aveţi ceva de lucru ca să nu ajungeţi prin sălile de jocuri şi prin crâşme, în fond nu vă face nici un rău permanent...

— Hai, du-te! spuse Alma, împingând-o uşor pe Retta, cu drag.

Şi Retta plecă în pas voios, ca întotdeauna, lăsându-i în urmă pe Alma zâmbind şi pe George Hawkes total contrariat.

— Sincer să fiu, nu înţeleg un cuvânt din tot ce spune, zise George după ce Retta dispăruse din vedere.

— Nu vă faceţi griji, domnule Hawkes. Nici ea nu vă înţelege.

— Dar de ce e mereu pe lângă dumneata? întrebă George. Încearcă oare să înveţe câte ceva în compania dumitale?

Chipul Almei se încinse de plăcere la auzul complimentului – cuprinsă de fericire că George considera compania ei o forţă educativă –, dar nu spuse decât:

— Domnule Hawkes, niciodată nu putem fi siguri care sunt motivele Rettei. Cine ştie? Poate că încearcă să mă înveţe *pe mine* câte ceva.

Până să vină Crăciunul, Retta Snow a ajuns să se împrietenească atât de strâns cu Alma şi Prudence, încât le-a invitat pe fetele Whittaker la conacul familiei ei să ia gustarea de după-amiază – răpind-o astfel pe Alma de la studiile ei botanice şi pe Prudence de la treburile neştiute cu care-şi ocupa ea timpul.

Gustările de acasă de la Retta erau nişte aventuri ridicole, potrivite cu natura ridicolă a Rettei. Presupuneau o amestecătură haotică de îngheţate, chec însiropat şi pâine prăjită, supravegheată (dacă putem spune aşa) de camerista adorabilă, dar incompetentă a Rettei. În casa aceea nu se închega niciodată vreo conversaţie cu oarecare valoare sau substanţă, dar Retta era oricând

dispusă la orice idee aiurită, comică sau jucăuşă. Ajunsese chiar să le convingă pe Alma şi pe Prudence să joace cu ea tot felul de joculeţe gândite pentru copii mult mai mici – „batistuţa”, „pietricica” sau, cel mai frumos dintre toate, „mima”. Toate astea erau teribil de ridicole, însă şi teribil de amuzante. De fapt, Alma şi Prudence nu se mai *jucaseră* niciodată – nici între ele, nici singure, nici cu alţi copii. Până atunci, Alma nici nu înţelesese prea bine ce însemna joaca.

Dar pentru Retta Snow joaca era chiar singura îndeletnicire. Ocupaţia ei preferată era să citească din ziarele locale cu voce tare relatările despre accidente, ca să le distreze pe Alma şi Prudence. Era o pierdere de timp, dar amuzantă. Retta se gătea cu fulare şi pălării, adopta accente străine şi punea în scenă cele mai crâncene episoade din accidente: bebeluşi ajunşi în şeminee, muncitori decapitaţi de ramuri în cădere, mame cu cinci copii aruncate din trăsuri în şanţuri pline cu apă (care se înecau cu capul în jos şi cu ghetele în aer, în timp ce copiii le priveau neajutoraţi, ţipând îngroziţi).

„Nu ar trebui să ne distreze aşa ceva!” protesta Prudence, dar Retta nu se lăsa până nu se înecau toate de atâta râs. Uneori Retta era atât de copleşită de propriul râs, încât nu se mai putea opri. Îşi pierdea orice control asupra emoţiilor, posedată cu totul de accesul nestăpânit de veselie. Alteori, lucru care le alarma pe celelalte fete, chiar se rostogolea pe podea. În astfel de momente, Retta părea să fie stăpânită sau *mânată* de un fel de forţă demonică din afară. Râdea până când începea să gâfâie cu icnete rare, necontrolate, iar faţa i se întuneca de ceva ce semăna foarte mult cu frica. Tocmai când Alma şi Prudence începeau să se îngrijoreze serios, Retta îşi recăpăta stăpânirea de sine. Se ridica în picioare dintr-o săritură, îşi ştergea fruntea umedă şi exclama:

— Slavă Domnului că avem pământ! Altfel unde ne-am aşeza?

Retta Snow era cea mai ciudată domnişoară din toată Philadelphia, dar juca un rol special în viaţa Almei şi, pare-se, şi în a lui Prudence. Când cele trei erau împreună, Alma se simţea aproape ca o fată obişnuită, aşa cum nu se mai simţise niciodată. Când râdea cu prietena şi cu sora ei, se putea preface că e o fată obişnuită din Philadelphia, nu Alma Whittaker de la conacul White Acre – nu o tânără bogată, plină de curiozităţi, înaltă, neatrăgătoare, doldora de învăţătură şi priceputa la limbi străine, cu câteva zeci de articole academice publicate sub semnătura ei şi cu o orgie romană de imagini erotice şocante în minte. Toate astea se estompau în prezenţa Rettei, şi Alma putea fi pur şi simplu o fată, o fată ca oricare alta, care mănâncă o tartă cu glazură şi chicoteşte la auzul unui cântecel caraghios.

Pe lângă asta, Retta era singura persoană din lume care o făcuse vreodată pe Prudence să râdă, lucru de-a dreptul nemaipomenit. Transformarea lui Prudence sub imperiul râsului era extraordinară: dintr-o bijuterie îngheţată devenea o şcolăriţă adorabilă. În astfel de momente, Alma reuşea să-şi imagineze că şi Prudence ar putea fi o fată obişnuită din Philadelphia şi că ar putea să-şi îmbrăţişeze spontan sora şi să se bucure de compania ei.

Din păcate însă intimitatea aceasta dintre Alma şi Prudence nu exista decât în prezenţa Rettei. De cum plecau de la conacul Snow şi începeau drumul pe jos spre acasă, cele două surori recădeau în tăcere. Alma spera de fiecare dată că vor învăţa să-şi întreţină legăturile afectuoase şi după ce o lăsau în urmă pe Retta, dar nu se întrevedea nici o speranţă. Orice încercare de a face referire, pe drumul lung spre casă, la una din glumele sau

şotiile după-amiezii nu atrăgea altceva decât o rigiditate de lemn, tăcere încurcată, jenă.

Într-una din plimbările acestea spre casă, în februarie 1820, Alma – entuziasmată şi încurajată de jocurile zilei – şi-a asumat un risc. A îndrăznit să-şi pomenească din nou sentimentele faţă de George Hawkes. Mai precis, i-a dezvăluit lui Prudence că o dată George o numise „de-a dreptul expertă în microscopie” şi că vorbele lui îi făcuseră o enormă plăcere. Alma mărturisi:

— Mi-ar plăcea să am într-o zi un soţ ca domnul Hawkes – un om bun, care-mi încurajează eforturile şi pe care-l admir.

Prudence n-a spus nimic. După o tăcere lungă, Alma a insistat:

— Gândurile despre domnul Hawkes nu mă părăsesc aproape niciodată, Prudence. Uneori îmi imaginez chiar... cum ar fi să-l îmbrăţişez.

Era o declaraţie îndrăzneaţă, dar nu aşa făceau surorile normale? Fetele obişnuite din toată Philadelphia nu le vorbeau oare surorilor lor despre pretendenţii pe care şi-i doreau? Nu-şi dezvăluiau speranţele ascunse? Nu conturau visuri despre viitorii lor soţi?

Dar încercarea de apropiere a Almei n-a mers.

Prudence nu i-a răspuns decât „Înţeleg” şi n-a mai contribuit cu altceva la discuţie. Au parcurs restul drumului pe jos până la White Acre în tăcerea obişnuită. Alma s-a întors în biroul ei, ca să termine munca pe care i-o întrerupsese Retta în dimineaţa aceea, iar Prudence pur şi simplu a dispărut, cum îi era obiceiul, ca să se ocupe de lucruri neştiute.

Alma n-a mai încercat niciodată asemenea confesiuni faţă de sora ei. Oricare ar fi fost natura canalului pe care-l deschidea Retta între ea şi Prudence, el se închidea ermetic (ca întotdeauna) de cum rămâneau singure. Nu

exista speranţă de schimbare. Totuşi, uneori Alma nu se putea abţine să-şi închipuie cum ar fi fost viaţa dacă Retta le-ar fi fost soră – fata cea mai mică, a treia fiică, răsfăţată şi prostuţă, capabilă să înmoaie pe oricine şi să le aducă pe toate, ca prin farmec, într-o stare de apropiere afectuoasă. Ce bine ar fi fost dacă Retta era o Whittaker, şi nu o Snow! se gândea Alma. Poate că totul ar fi fost altfel. Poate că Alma şi Prudence, în atmosfera aceea de familie, ar fi învăţat să fie confidente, apropiate, prietene... surori!

Gândul acesta o umplea pe Alma de o tristeţe apăsătoare, dar nu avea ce face. Lucrurile nu puteau fi decât aşa cum erau, asta o învăţase mama ei de atâtea ori.

Iar lucrurile care nu puteau fi schimbate trebuiau îndurate cu stoicism.

Capitolul zece

Se făcuse luna iulie a anului 1820.

Statele Unite ale Americii se aflau în recesiune economică, cea dintâi perioadă de declin din scurta lor istorie, iar Henry Whittaker, pentru prima oară după mult timp, nu se bucura de un an comercial strălucitor. Nu se punea problema că trăia vremuri grele – nici pe departe –, dar simţea o apăsare cu care nu era obişnuit. Piaţa plantelor tropicale exotice din Philadelphia era saturată, iar europenii se plictisiseră de exporturile botanice americane. Mai rău, se părea că în zilele acelea nu era quaker în oraş care să nu-şi deschidă un dispensar medical şi să nu-şi producă propriile pastile, alifii şi unguente. Nici un rival nu depăşise încă popularitatea produselor Garrick & Whittaker, dar nu se ştia cât va mai dura situaţia asta.

Henry ar fi vrut să primească un sfat de la soţia lui, însă Beatrix nu se simţise bine tot anul. Avea accese de ameţeală şi, vara fiind foarte fierbinte şi neplăcută, starea i se înrăutăţise. Nu mai avea putere, i se tăia răsuflarea tot timpul. Nu se plângea niciodată şi încerca să ţină pasul cu munca, dar nu era sănătoasă, iar la doctori refuza să meargă. Nu credea în doctori, farmacişti sau medicamente – lucru ironic, dată fiind afacerea familiei.

Nici Henry n-o ducea prea bine cu sănătatea. Împlinise şaizeci de ani. Atacurile vechilor lui boli tropicale durau tot mai mult. Invitaţiile la cină deveniseră greu de planificat, fiindcă niciodată nu era sigur că Henry şi Beatrix se vor simţi în stare să primească oaspeţi. Lucrul acesta îl enerva şi-l plictisea pe Henry, iar furia lui îngreuna orice muncă la White Acre. Ieşirile lui nestăpânite erau tot mai usturătoare. *Cineva o să plătească pentru asta! Fiu de căţea, nu mai scapă viu din mâinile mele! Îl nenorocesc!* Servitoarele se ascundeau pe după colţuri când îl vedeau că se apropie.

Şi din Europa veneau veşti proaste. Agentul şi emisarul internaţional al lui Henry, Dick Yancey – bărbatul înalt, venit din Yorkshire, de care Almei îi era atât de frică în copilărie –, se întorsese recent la White Acre cu o informaţie cum nu se poate mai îngrijorătoare: doi chimişti din Paris reuşiseră recent să izoleze o substanţă căreia-i spuneau „chinină”, prezentă în scoarţa de chinchină. Susţineau că acesta e ingredientul misterios din scoarţa iezuiţilor, atât de eficient în tratarea malariei. Înarmaţi cu aceste cunoştinţe, chimiştii francezi aveau toate şansele să obţină în scurtă vreme din scoarţă un produs mai bun – mai fin măcinat, mai puternic, mai eficace. Puteau submina pentru totdeauna dominaţia lui Henry asupra comerţului cu leacul frigurilor.

Henry se tot ocăra (şi-l ocăra puţin şi pe Dick Yancey) că nu prevăzuse situaţia din timp. „Ar fi trebuit să descoperim noi substanţa!” spunea Henry. Însă chimia nu era domeniul lui. Era de neîntrecut în pomicultură, nemilos într-ale negustoriei şi sclipitor în inovaţii, dar oricât s-ar fi străduit nu putea fi mereu la curent cu orice rezultat din ştiinţa de pretutindeni. Informaţia avansa prea repede pentru el. Un alt francez brevetase cu puţin timp în urmă o maşină pentru calcule matematice numită *aritmometru*, care putea face singură serii de împărţiri. Un fizician danez tocmai anunţase existenţa unei legături între electricitate şi magnetism, iar Henry nici măcar nu înţelegea despre ce vorbeşte.

Pe scurt, erau prea multe invenţii în zilele acelea şi prea multe idei noi, toate teribil de complexe şi neaşteptate. Nu mai puteai să fii expert în generalităţi şi să scoţi bani frumoşi din mai multe domenii. Toate astea îl făceau pe Henry Whittaker să se simtă bătrân.

Dar nu toate veştile erau rele. Dick Yancey i-a adus, când l-a vizitat, şi o ştire bună: murise sir Joseph Banks.

Personajul acela intimidant, odinioară cel mai chipeş bărbat al Europei, favoritul regilor, care făcuse înconjurul globului, care se culcase cu regine păgâne pe plajă, sub cerul liber, care adusese în Anglia mii de specii botanice noi şi care-l trimisese pe Henry în lume ca să devină *Henry Whittaker* – el însuşi murise.

Murise şi putrezea într-o criptă, undeva în Heston.

Alma, care se afla în biroul tatălui ei şi copia scrisori când a sosit Dick Yancey cu vestea, a tresărit şocată şi a spus:

— Dumnezeu să-l odihnească în pace.

— Ba Dumnezeu să-l trăsnească, a corectat-o Henry. A încercat să mă nenorocească, dar l-am învins.

Într-adevăr, Henry părea să-l fi învins pe sir Joseph Banks. În orice caz, de egalat îl egalase. În ciuda umilirilor dureroase pe care i le aplicase Banks cu atâţia ani în urmă, Henry prosperase dincolo de orice aşteptări. Pe lângă faptul că ajunsese să domine comerţul cu chinchină, avea afaceri în toate colţurile lumii. Devenise un nume. Aproape toţi vecinii îi datorau bani. Senatori, armatori de vase, negustori de tot felul îi căutau protecţia şi încercau să-i obţină patronajul.

În ultimele trei decenii, Henry construise în vestul Philadelphiei sere care rivalizau cu tot ce văzuse la Kew. Convinsese să înflorească la White Acre soiuri de orhidee cu care Banks nu avusese nici un succes pe malul Tamisei. Când Henry auzise că Banks cumpărase o ţestoasă de peste 180 de kilograme pentru menajeria de la Kew, comandase imediat *două* pentru White Acre, achiziţionate din Galapagos şi livrate personal de neobositul Dick Yancey. Henry reuşise să aducă la White Acre chiar şi nuferi enormi de pe Amazon – nişte nuferi atât de mari şi de solizi, că ţineau un copil în picioare –, în timp ce Banks murise fără să *vadă* măcar nuferii uriaşi.

Mai mult, Henry reuşise să trăiască cel puţin la acelaşi nivel ca Banks. Îşi orânduise în America un domeniu mult mai mare şi mai impozant decât toate proprietăţile lui Banks din Anglia. Conacul lui strălucea pe deal ca un foc de semnalizare colosal şi îşi revărsa lumina impresionantă peste toată Philadelphia.

De mulţi ani, Henry se şi îmbrăca la fel ca sir Joseph Banks. Nu uitase niciodată cât de uluitoare i se păruseră hainele acelea când era copil şi avusese grijă, pe toată durata vieţii lui de om bogat, să imite şi totodată să depăşească garderoba lui Banks. Prin urmare, în 1820 Henry purta în continuare haine de mult demodate. Când până şi ultimul bărbat din America adoptase pantalonii

moderni, Henry purta în continuare ciorapi de mătase şi pantaloni strâmţi până sub genunchi, peruci albe complicate cu cozi lungi, catarame lucitoare de argint la pantofi, haine cu manşete late, cămăşi bluzate cu volane voluminoase şi veste de brocart în nuanţe vii de levănţică şi smarald.

Îmbrăcat în stilul acesta nobiliar, dar învechit, Henry arăta de-a dreptul fascinant când se plimba prin Philadelphia în hainele lui georgiene multicolore. Fusese acuzat că arată ca un exponat de ceară din muzeul lui Peale[11], dar nu-i păsa. Exact aşa şi dorea să arate – întocmai cum îi apăruse *lui* sir Joseph Bank în biroul de la Kew, în 1776, când Henry-hoţul (slab, nemâncat şi ambiţios) fusese chemat în faţa lui Banks-exploratorul (chipeş, elegant şi extravagant).

Dar acum Banks era mort. Ce-i drept e drept, murise baronet, dar tot murise. În timp ce Henry Whittaker – împăratul botanicii americane, născut în condiţii mizere, dar bine îmbrăcat – era viu şi prosper. E adevărat, îl durea piciorul şi soţia lui era bolnavă, şi francezii îl prindeau din urmă în afacerile cu leacuri pentru malarie, şi băncile americane falimentau una după alta, şi avea un dulap plin de peruci cam ponosite, şi nu avusese parte de un fiu – dar, Domnul îi era martor, Henry Whittaker îl învinsese în sfârşit pe sir Joseph Banks.

O trimise pe Alma în pivniţă să-i aducă cea mai bună sticlă de rom din câte erau acolo, din cel păstrat pentru evenimente.

— Mai bine adu două, spuse el după ce se mai gândi puţin.

---

[11] Charles Willson Peale organizase treptat un muzeu în Philadelphia pornind de la colecţiile personale; în 1801 a fost adus aici cel mai celebru exponat – un schelet de mastodont.

— Poate ar fi mai bine să nu bei prea mult în seara asta, l-a prevenit Alma şovăitor.

De-abia îşi revenise dintr-un atac de friguri şi nu-i plăcea expresia pe care o vedea pe faţa lui. Era schimonosită de o emoţie înfricoşătoare.

— În seara asta bem cât vrem, bătrâne prieten, îi spuse Henry lui Dick Yancey, de parcă Alma nici nu vorbise.

— *Mai mult* decât vrem, spuse Yancey, aruncându-i Almei o privire în semn de avertisment, care o îngheţă.

Doamne, tare nu-i plăcea omul acesta, deşi tatăl ei îl admira atâta. Henry îi spusese odată Almei, pe un ton cu adevărat mândru, că Dick Yancey era un tovarăş folositor când era nevoie să se rezolve dezacordurile, fiindcă le rezolva nu cu vorbe, ci cu cuţitul. Cei doi se cunoscuseră pe docurile din Sulawesi în 1788, când Henry îl văzuse pe Yancey cum îi învăţa politeţea, cu bătaia, pe doi ofiţeri din marina engleză, fără să scoată un cuvânt. Henry îl angajase imediat ca reprezentant şi supraveghetor şi, de atunci, cei doi îşi luaseră împreună partea leului din lumea aceasta.

Pe Alma, Dick Yancey o îngrozise încă de la început. Îngrozise pe toată lumea. Chiar şi Henry spunea că e „un crocodil dresat”, iar odată comentase: „E greu de spus care e mai periculos – un crocodil dresat sau unul sălbatic. În orice caz, eu unul nu mi-aş lăsa mâna în gura lui prea mult, ţine-mi-l-ar Dumnezeu.”

Chiar şi în copilărie, Alma înţelegea instinctiv că pe lume există două feluri de oameni tăcuţi: unul era cel blând şi respectuos, iar celălalt era Dick Yancey. Ochii lui erau doi rechini care-ţi dădeau târcoale alene, iar acum, când îi aţintise asupra Almei, ochii aceia spuneau limpede: „Adu romul.”

Aşa că Alma coborî în pivniţă şi aduse, cuminte, romul – două sticle, câte una pentru fiecare. Apoi se duse la

adăpostul ei pentru trăsuri, ca să se îngroape în muncă şi să se ferească de beţia care avea să urmeze. Târziu după miezul nopţii adormi pe divan, aşa inconfortabil cum era, mai degrabă decât să se întoarcă în casă. Se trezi în zori şi traversă grădina grecească spre conac, ca să ia micul dejun. Apropiindu-se însă, îi auzi pe tatăl ei şi Dick Yancey, încă treji. Cântau cântece marinăreşti cât îi ţineau plămânii. Henry nu mai ieşise pe mare de trei decenii, dar cântecele nu le uitase.

Alma se opri la intrare, se rezemă de uşă şi ascultă. Vocea tatălui ei, răsunând prin casă în lumina cenuşie a dimineţii, suna nefericită şi cruntă şi epuizată. Suna ca glasul unui strigoi venit să bântuie de pe un ocean îndepărtat.

La nici două săptămâni după seara aceea, în dimineaţa zilei de 10 august 1820, Beatrix Whittaker căzu pe scările mari de la White Acre.

Se trezise devreme şi probabil se simţise destul de bine încât să se convingă că poate să lucreze puţin prin grădini. Îşi pusese în picioare papucii vechi de grădinărit, din piele, îşi adunase părul sub boneta olandeză scrobită şi începuse să coboare scările ca să-şi înceapă lucrul. Dar treptele fuseseră bine ceruite în ziua dinainte, iar tălpile papucilor lui Beatrix erau prea alunecoase. Căzuse cu capul înainte.

Alma era deja în biroul ei din adăpostul pentru trăsuri şi trudea la redactarea unei lucrări pentru *Botanica Americana* despre veziculele carnivore ale speciilor de *Utricularia*, când o văzu pe Hanneke de Groot care alerga spre ea prin grădina grecească. Primul gând al Almei a fost cât de comic arăta bătrâna menajeră alergând – cu fustele fluturând şi braţele pendulând, cu faţa roşie şi încordată. Parcă era un butoi enorm de bere, îmbrăcat într-o rochie şi împins de-a dura prin grădină. Era gata să izbucnească în râs. Dar în clipa următoare redeveni serioasă. Hanneke era

evident alarmată, şi nu se alarma ea din orice. Trebuia să se fi întâmplat ceva groaznic.

Alma se gândi: *A murit tata*.

Îşi puse o mână pe inimă. *Doamne, nu. Te rog, nu tata.*

Hanneke ajunsese la uşă; avea ochii holbaţi şi înnebuniţi şi respiraţia tăiată. Menajera s-a înecat, a înghiţit, apoi a spus totul dintr-o suflare:

— *Je moeder is dood.*

A murit mama ta.

Servitorii o purtaseră pe Beatrix înapoi în dormitor şi o puseseră pe pat. Almei mai că-i era teamă să intre: rareori i se permisese să treacă pragul dormitorului mamei ei. Îi vedea faţa, care căpătase o culoare cenuşie. Pe frunte i se desena o contuzie, iar buzele îi erau crăpate şi pline de sânge. Pielea îi era rece. Servitorii stăteau de jur împrejurul patului. Una din cameriste ţinea o oglindă sub nările lui Beatrix, căutând o urmă de respiraţie.

— Unde e tata? întrebă Alma.

— Doarme, spuse o cameristă.

— Nu-l treziţi, porunci Alma. Hanneke, lărgeşte-i şireturile corsetului.

Beatrix îşi purtase dintotdeauna hainele foarte strâmte în jurul taliei – obicei respectabil, ferm şi sufocant. Întoarseră corpul pe o parte şi Hanneke îi desfăcu şireturile. Dar Beatrix tot nu respira.

Alma se întoarse spre un servitor foarte tânăr – un băiat care arăta în stare să alerge repede.

— Adu-mi *sal volatile*, spuse ea.

Băiatul se holbă la ea, pierdut.

Alma îşi dădu seama că, în graba şi agitaţia ei, îi vorbise copilului în latină. Se corectă.

— Adu-mi bicarbonat de amoniu.

Din nou privirea aceea pierdută. Alma se răsuci şi se uită la toţi cei prezenţi în încăpere. Nu văzu decât feţe

derutate. Nu ştia nimeni despre ce vorbea. Nu folosea cuvintele potrivite. Scotoci prin memorie. Încercă din nou.

— Adu-mi zeamă de corn[12], spuse.

Dar nu, nici acesta nu era termenul familiar – sau în orice caz nu pentru oamenii de faţă. Zeama de corn era o expresie arhaică, pe care n-ar fi recunoscut-o decât un învăţat. Închise ochii strâns şi căută numele cel mai uşor de recunoscut al substanţei pe care o voia. Cum o numeau oamenii de rând? Pliniu cel Bătrân îi spunea *hammoniacus sal*. Alchimiştii din secolul treisprezece o foloseau tot timpul. Dar în situaţia dată nu erau de nici un folos referirile la Pliniu şi nici alchimia de secol treisprezece nu ar fi fost prea utilă celor prezenţi. Alma îşi blestemă mintea, coş de gunoi pentru limbi moarte şi detalii inutile. Pierdea timp preţios.

În cele din urmă şi-a amintit. A deschis ochii şi a lătrat o comandă care, în sfârşit, a avut efect.

— Săruri de leşin! a strigat. Repede! Găsiţi-le! Aduceţi-le aici!

Se făcu rost imediat de săruri. Aproape că dură mai puţin să fie găsite decât îi trebuise Almei să le *numească*.

Alma trecu cristalele pe sub nasul mamei ei. Cu un icnet umed, cavernos, Beatrix trase aer în piept. Cercul de cameriste şi servitori emise diverse behăituri şi oftaturi şocate, iar o femeie strigă: „Slavă Domnului!”

Aşadar, Beatrix nu murise, dar nici nu-şi recăpătă cunoştinţa timp de o săptămână. Alma şi Prudence stăteau cu ea cu rândul şi o vegheau de-a lungul zilelor şi nopţilor lungi. În prima noapte, Beatrix a vomitat în somn, iar Alma a curăţat-o. Tot ea a şters şi urina şi fecalele.

---

[12] Prima metodă de obţinere în Europa a unei soluţii lichide de amoniac presupunea amestecarea în apă a unei pudre de coarne şi copite de cerb.

Alma nu mai văzuse niciodată corpul mamei ei – doar faţa, gâtul şi mâinile –, dar, când a îmbăiat forma inertă de pe pat, a observat că sânii îi erau deformaţi: fiecare avea câteva umflături dure. Tumori. Mari. Una din ele ulcerase prin piele şi din ea se scurgea un lichid închis la culoare. Priveliştea a adus-o pe Alma în pragul leşinului. I-a venit în minte cuvântul în greacă: *Karkinos*. Racul. Cancer. Beatrix era deci bolnavă de mult. Trăia în chinuri de luni, dacă nu de ani întregi. Nu se plânsese niciodată. Doar se scuzase de la cină, în zilele când suferinţa devenea de neîndurat, şi pretinsese că are o ameţeală obişnuită.

Hanneke de Groot n-a dormit mai deloc toată săptămâna; aducea la orice oră comprese şi supe. Îi înfăşura lui Beatrix faşe proaspete şi umede de in în jurul capului, îi îngrijea sânul ulcerat, aducea pâine cu unt pentru fete, încerca să treacă printre buzele bolnavei puţin lichid. Spre ruşinea ei, uneori Alma se simţea agitată când îşi veghea mama, dar Hanneke se ocupa cu răbdare de toate îndatoririle. Beatrix şi Hanneke fuseseră împreună toată viaţa. Crescuseră alături în grădina botanică din Amsterdam. Sosiseră împreună cu corabia din Olanda. Amândouă îşi lăsaseră familiile în urmă ca să vină peste ocean în Philadelphia, fără speranţa de a-şi mai vedea vreodată părinţii sau rudele. Uneori, Hanneke plângea la căpătâiul stăpânei şi se ruga în olandeză. Alma nici nu plângea, nici nu se ruga. La fel şi Prudence – sau cel puţin n-o vedea nimeni.

Henry dădea buzna în dormitor (şi ieşea la fel de brusc) la orice oră din zi şi din noapte, zdrobit şi îngrijorat. Nu era de nici un ajutor. Era mult mai simplu când nu era acolo. Stătea cu soţia lui doar câteva clipe, apoi striga „O, nu pot să suport!” şi pleca, turnând blesteme peste blesteme. A început să arate neîngrijit, dar Alma nu avea timp de el. Îşi privea mama cum se stinge între albiturile flamande fine.

Nu mai era marea Beatrix van Devender Whittaker; avea în faţă un obiect nenorocit, fără simţire, care duhnea îngrozitor şi răspândea în jur tristeţea descompunerii. După cinci zile, Beatrix nu mai urina deloc. Abdomenul i se umflase, era tare şi fierbinte. De-acum nu mai avea mult de trăit.

A venit un doctor recomandat de farmacistul James Garrick, dar Alma l-a trimis înapoi. Mamei ei nu-i mai folosea la nimic să i se lase sânge sau să i se pună ventuze. Alma i-a scris însă un mesaj domnului Garrick, cu rugămintea să-i pregătească o tinctură de opiu lichidă pe care să i-o poată picura mamei ei în gură, din oră în oră.

Într-a şaptea noapte, Alma dormea în patul ei când Prudence – care o veghea pe Beatrix – a venit s-o trezească punându-i o mână pe umăr.

— Vorbeşte, a spus Prudence.

Alma a scuturat din cap, încercând să-şi dea seama unde se află. Lumânarea pe care o adusese Prudence a făcut-o să clipească mărunt. Cine vorbea? Visase ceva cu copite de cal şi animale înaripate. A scuturat din nou din cap, şi-a dat seama unde e, şi-a amintit.

— Ce spune? a întrebat.

— M-a pus să ies din cameră, spuse Prudence fără urmă de emoţie. A cerut să te vadă pe tine.

Alma şi-a tras un şal pe umeri.

— Acum culcă-te, i-a spus lui Prudence şi a plecat cu tot cu lumânare spre camera mamei ei.

Beatrix avea ochii deschişi. Unul era injectat, roşu de sânge. Ochiul acela nu se mişca. Celălalt a trecut peste faţa Almei, iscodind, urmărind atent.

— Mamă, a spus Alma, apoi s-a uitat în jur după ceva de băut.

Pe noptieră era o ceaşcă de ceai rece, rămas de la veghea recentă a lui Prudence. Beatrix sigur n-avea să

vrea blestematul de ceai englezesc nici măcar pe patul de moarte. Dar altceva de băut nu se afla în cameră. Alma i-a ţinut ceaşca la buzele uscate. Beatrix a sorbit şi, cum era de aşteptat, s-a încruntat.

— Îţi aduc cafea, s-a scuzat Alma.

Beatrix a dat din cap că nu, foarte slab.

— Ce să-ţi aduc? întrebă Alma.

Nici un răspuns.

— Vrei s-o chem pe Hanneke?

Beatrix nu dădea semne că ar fi auzit, aşa că Alma repetă întrebarea, de data asta în olandeză.

— *Zal ik Hanneke roepen?*

Beatrix închise ochii.

— *Zal ik Henry roepen?*

Nici un răspuns.

Alma a luat mâna mamei ei, rece şi mică. Niciodată nu se ţinuseră de mână. A aşteptat. Beatrix n-a deschis ochii. Alma aproape că aţipise când mama ei a vorbit, ba chiar în engleză.

— Alma.

— Da, mamă.

— Să nu pleci.

— N-am să te las.

Dar Beatrix a dat din cap. Nu asta voia să spună. A închis din nou ochii. Din nou, Alma a aşteptat, doborâtă de epuizare în camera întunecată, în care domnea moartea. A trecut mult timp până ce Beatrix şi-a adunat forţele ca să spună tot ce avea de spus.

— Să nu pleci niciodată de lângă tatăl tău.

Ce putea să spună Alma? Ce-i poţi promite unei femei pe patul de moarte? Mai ales dacă femeia e mama ta? Îi promiţi orice.

— N-o să plec niciodată de lângă el, a spus Alma.

Beatrix i-a iscodit din nou faţa cu singurul ochi care mai era bun, de parcă ar fi cântărit sinceritatea promisiunii. Se vede că rezultatul a mulţumit-o, fiindcă a închis ochii din nou.

Alma i-a mai dat o picătură de opiu. Respiraţia lui Beatrix devenise foarte slabă şi pielea îi era rece. Alma era convinsă că mama ei îşi spusese ultimele cuvinte, dar, peste vreo două ore, când adormise pe scaun, Alma a auzit o tuse gâlgâită şi s-a trezit, tresărind. Credea că Beatrix se îneacă, dar încerca să vorbească din nou. Alma i-a udat iar buzele cu ceaiul detestat.

Beatrix şopti:

— Mi se învârte capul.

Alma spuse:

— Ţi-o chem pe Hanneke.

În mod uimitor, Beatrix zâmbi.

— Nu, murmură ea. *Het is fijn*.

E plăcut.

Apoi Beatrix Whittaker a închis ochii şi – parcă prin propria-i voinţă – a murit.

A doua zi de dimineaţă, Alma, Prudence şi Hanneke au spălat şi au îmbrăcat împreună cadavrul, l-au înfăşurat în giulgiu şi l-au pregătit de înmormântare. Era o muncă tăcută şi tristă.

N-au aşezat trupul în salonaş ca să-l vadă cei veniţi să-şi aducă omagiile, deşi aşa era obiceiul în regiune. Beatrix n-ar fi vrut să fie privită, iar Henry nu voia nici el să vadă cadavrul soţiei lui. Spunea că nu poate îndura. Mai mult, pe o vreme atât de fierbinte, cel mai înţelept şi mai igienic era să i se facă o înmormântare cât mai rapidă. Corpul lui Beatrix începuse să se dezintegreze chiar înainte să moară, iar acum se temeau cu toţii de o putrefacţie galopantă. Hanneke l-a pus pe unul din tâmplarii de la White Acre să confecţioneze repede un sicriu simplu. Cele

trei femei au îndesat în straturile giulgiului săculeţi cu lavandă, ca să întârzie împrăştierea mirosului, iar de cum a fost gata sicriul au încărcat trupul lui Beatrix într-o căruţă şi l-au dus la biserică, pentru a sta în subsolul rece până la înmormântare. Alma, Prudence şi Hanneke şi-au înfăşurat deasupra cotului banderole negre de crep. Aveau să le poarte încă şase luni. Strânsoarea ţesăturii din jurul braţului o făcea pe Alma să se simtă ca un copac încins cu o frânghie.

În după-amiaza înmormântării, au mers pe jos în spatele căruţei, urmând sicriul până la cimitirul bisericii luterane suedeze. Serviciul religios a fost simplu, eficient şi respectabil. Nu erau prezenţi nici măcar o duzină de oameni. Venise James Garrick, farmacistul. Pe toată durata ceremoniei a tuşit teribil. Alma ştia că avea plămânii distruşi de anii de lucru cu jalapa măcinată din care făcuse avere. Era acolo şi Dick Yancey, cu căpăţâna cheală lucind în soare ca o armă. Era prezent şi George Hawkes, iar Alma îşi dorea să poată să se ascundă în braţele lui. Spre surprinderea Almei, venise şi fostul profesor particular al fetelor, Arthur Dixon, cel cu faţa de ceară. Nu-şi putea da seama cum aflase domnul Dixon de moartea lui Beatrix şi nici nu ştia că ţinuse la vechea lui angajatoare, dar a emoţionat-o faptul că venise şi i-a spus-o. Venise şi Retta Snow. Retta a rămas între Alma şi Prudence, ţinându-le pe fiecare de mână, într-o tăcere neobişnuită pentru ea. De fapt, Retta a fost în ziua aceea aproape ca un Whittaker de stoică, spre lauda ei.

Nimeni n-a vărsat lacrimi, iar Beatrix însăşi n-ar fi vrut să se plângă. De la naştere până la moarte, Beatrix susţinuse întotdeauna că omul trebuie să inspire credibilitate, rezistenţă şi reţinere. Ar fi fost păcat ca tocmai acum, în ultima clipă, după o viaţă întreagă de respectabilitate, lucrurile să cadă într-un sentimentalism exagerat. Iar după

înmormântare nu avea să fie nici o adunare la White Acre la care să se bea limonadă şi să se împărtăşească amintiri şi alinare. Beatrix nu şi-ar fi dorit aşa ceva. Alma ştia că mama ei admirase dintotdeauna instrucţiunile lăsate de Linnaeus – părintele taxonomiei botanice – familiei sale cu privire la organizarea înmormântării: „Nu invitaţi pe nimeni şi nu acceptaţi condoleanţe.”

Sicriul a fost coborât în mormântul proaspăt săpat în pământul lutos. A vorbit preotul luteran. Liturghia, litania, Crezul apostolilor – toate au trecut repede. N-a urmat nici un scurt discurs de omagiere, fiindcă luteranii nu obişnuiau aşa ceva, ci o predică, familiară şi sumbră. Alma a încercat să asculte, dar preotul şi-a continuat mormăiala până când a alunecat într-o stare de absenţă, în care nu-i ajungeau la urechi decât bucăţele din predică. Păcatul e înnăscut, a auzit. Îndurarea e un mister revărsat asupra noastră de Dumnezeu. Îndurarea nici nu se câştigă, nici nu se risipeşte, nici nu sporeşte, nici nu scade. Îndurarea este rară. Nimeni nu poate şti cine o primeşte. Suntem botezaţi întru moarte. Laudă ţie, Doamne.

Soarele fierbinte de vară, aproape de asfinţit, îi ardea cu cruzime faţa Almei. Toată lumea strângea din ochi, deranjată. Henry Whittaker era amorţit, dincolo de raţiune. Nu ceruse decât un singur lucru: ca, odată sicriul lăsat în groapă, să-i fie acoperit capacul cu paie. Voia să fie sigur că, atunci când primele lopeţi de ţărână aveau să lovească sicriul soţiei lui, nu se va auzi zgomotul acela cumplit.

Capitolul unsprezece

Alma Whittaker, în vârstă de douăzeci de ani, era acum stăpâna domeniului White Acre.

A intrat în fostul rol al mamei ei de parcă se pregătise pentru el toată viaţa – ceea ce, într-un fel, şi făcuse.

În ziua de după înmormântare, Alma a păşit în biroul tatălui ei şi a început să sorteze grămezile de acte şi scrisori adunate, hotărâtă să se ocupe imediat de toate sarcinile pe care le îndeplinise, după obicei, Beatrix. Spre supărarea ei tot mai mare, şi-a dat seama că în ultimele luni, ba chiar în tot anul dinainte, rămăseseră neglijate numeroase treburi importante la White Acre (contabilitatea, facturile, corespondenţa), ca urmare a sănătăţii tot mai proaste a lui Beatrix. Alma se învinuia că nu observase mai devreme. Biroul lui Henry fusese întotdeauna un haos de documente importante amestecate cu nimicuri inutile, dar Alma nu şi-a dat seama în ce hal ajunsese dezordinea până n-a analizat mai atent biroul.

Iată ce-a găsit: în ultimele câteva luni, teancurile de acte importante începuseră să se reverse de pe biroul lui Henry şi să se adune pe podea într-o structură asemănătoare cu straturile geologice. Spre groaza ei, a descoperit şi cutii întregi de acte nesortate, ascunse în dulapurile adânci. La primele săpături, Alma a găsit facturi rămase neonorate din luna mai a anului anterior, state de salarii neplătite şi scrisori – ce mai mlaştină de scrisori! – de la constructori care aşteptau comenzi, de la parteneri de afaceri care aveau întrebări urgente, de la colecţionari din străinătate, de la avocaţi, de la Biroul de Brevete, de la grădini botanice din lumea întreagă şi de la un număr nesfârşit de directori de muzeu. Dacă ar fi ştiut câtă corespondenţă rămăsese nerezolvată, Alma ar fi început să se ocupe de ea cu multe luni înainte. Acum ajunsese aproape de nivelul de criză. Chiar atunci stătea ancorată în portul Philadelphia o corabie plină cu produse botanice marca Whittaker, care acumula taxe portuare enorme şi nu-şi

putea descărca încărcătura fiindcă nu fusese plătit căpitanul.

Mai rău, amestecate printre treburile acestea urgente erau tot felul de detalii absurde, bune numai pentru pierdut timpul, grămezi de nimicuri complet inutile. Era o scrisoare aproape ilizibilă de la o femeie din vestul Philadelphiei, care spunea că odrasla ei înghiţise un bold şi că-i era teamă că o să moară – n-ar putea să-i spună cineva de la White Acre ce să facă? Văduva unui naturalist care lucrase pentru Henry cu cincisprezece ani înainte în Antigua susţinea că rămăsese muritoare de foame şi cerea pensie. Era un bilet vechi trimis de grădinarul-şef al domeniului, despre un grădinar care trebuia concediat imediat fiindcă primise în camera lui câteva femei tinere după ora stingerii şi ţinuse o petrecere cu pepene verde şi rom.

De asemenea lucruri se îngrijise mama ei întotdeauna, pe lângă toate celelalte? Bolduri înghiţite? Văduve cu inima frântă? Pepeni şi rom?

Alma nu avea încotro – trebuia să cureţe grajdurile lui Augias, hârtie cu hârtie. Şi-a convins cu frumosul tatăl să stea lângă ea şi s-o ajute să înţeleagă ce reprezentau diverse documente, dacă cutare sau cutare proces din instanţă trebuia luat în serios sau de ce crescuse atât de mult preţul la sarsaparilla în ultimul an. Nici ea, nici el nu reuşeau să traducă pe de-a-ntregul sistemul contabil codificat, vag italian, în partidă triplă, al lui Beatrix, dar Alma se pricepea mai bine la matematică, aşa că a desluşit registrele cum a putut, punând la punct în acelaşi timp o metodă mai simplă pe care s-o folosească în continuare. Tot ea a însărcinat-o pe Prudence să compună pagini de corespondenţă politicoasă, în timp ce Henry – cu văicăreli zgomotoase – dicta informaţiile vitale.

Şi-a jelit Alma mama? Greu de spus. Nici nu prea avea timp. Era îngropată într-o masă mlăştinoasă de muncă şi frustrare, iar senzaţia nu se putea deosebi prea bine de suferinţa propriu-zisă. Era obosită şi depăşită de situaţie. Uneori ridica ochii din hârtii ca s-o întrebe ceva pe mama ei – uitându-se spre scaunul pe care stătea mereu Beatrix – şi o lua prin surprindere faptul că nu era nimeni pe el. Era ca şi cum te-ai fi uitat la un perete pe care fusese de ani de zile un ceas şi ai fi văzut doar spaţiul gol. Nu se putea învăţa să nu se mai uite; şi era surprinsă de fiecare dată.

Dar Alma era şi furioasă pe mama ei. Răsfoind documentele de neînţeles adunate în atâtea luni, se întreba de ce Beatrix (ştiind cât de bolnavă e) nu luase în ultimul an pe cineva s-o ajute. De ce pusese documentele în cutii şi le dosise prin dulapuri, în loc să caute ajutor? De ce nu învăţase Beatrix pe nimeni sistemul ei contabil complicat sau de ce nu-i spusese măcar cuiva unde să găsească documentele arhivate din anii dinainte?

Îşi aminti că mama ei o avertizase, cu ani în urmă: „Niciodată să nu pui munca deoparte cât timp e soarele pe cer, Alma, în speranţa că vei avea mai multe ore de lucru mâine – fiindcă niciodată n-ai să ai mâine mai mult timp pentru muncă decât ai avut azi, iar odată ce rămâi în urmă cu treburile nu mai poţi ajunge la zi.”

Şi atunci de ce lăsase Beatrix lucrurile să rămână în urmă în asemenea hal?

Poate nu-i venise să creadă că moare.

Poate mintea îi fusese atât de ameţită de durere că nu mai ştia de ea şi de lume.

Sau poate – se gândea Alma sumbru – Beatrix vrusese să-i pedepsească pe vii cu munca asta, mult după moartea ei.

Cât despre Hanneke de Groot, Alma a înţeles repede că femeia era o sfântă. Până atunci nu-şi dăduse seama câtă muncă făcea Hanneke pe întreg domeniul. Ea recruta, învăţa, întreţinea şi muştruluia zecile de angajaţi. Ea administra cămările şi recolta legumele de pe domeniu, ca un căpitan în fruntea unei şarje de cavalerie peste câmpuri şi grădini. Ea le comanda trupelor să lustruiască argintăria, să amestece în sos, să bată covoarele, să văruiască pereţii, să atârne jamboanele la uscat, să împrăştie pietriş pe aleea pentru trăsuri, să topească untura, să facă budincile. Cu temperamentul ei stăpânit şi disciplina fermă, Hanneke ţinea în frâu, doar ea ştia cum, geloziile, lenea şi prostia unui personal numeros; era clar că doar ea era motivul pentru care domeniul rezistase după ce se îmbolnăvise Beatrix.

Într-o dimineaţă, la scurt timp după moartea mamei ei, Alma a surprins-o pe Hanneke admonestând trei servitoare de la bucătărie, pe care le aliniase cu spatele la perete de parcă avea de gând să le împuşte.

— O singură femeie muncitoare v-ar putea înlocui pe toate trei, a lătrat Hanneke, şi credeţi-mă că, de cum *găsesc* o femeie muncitoare, v-am trimis acasă pe toate! Până atunci, treceţi înapoi la lucru şi nu vă mai faceţi de ruşine cu asemenea neglijenţă.

— Dacă ai şti cât îţi mulţumesc pentru toată munca ta, i-a spus Alma lui Hanneke, după ce au plecat fetele. Sper ca într-un târziu să reuşesc să te ajut mai mult cu administrarea casei, dar deocamdată am nevoie să te ocupi tot tu de toate, fiindcă eu încerc să învăţ cum merg afacerile tatei.

— Întotdeauna le-am făcut pe toate, a răspuns Hanneke fără să se plângă.

— Aşa e, Hanneke. Ştiu că munceşti cât zece bărbaţi.

— Mama ta muncea cât douăzeci, Alma – şi mai trebuia să aibă grijă şi de tatăl tău.

În timp ce Hanneke se întorcea să plece, Alma a întins mâna şi a apucat-o pe menajeră de braţ.

— Hanneke, a întrebat ea, epuizată şi încruntată, ce faci cu un bebeluş dacă a înghiţit un bold?

Fără ezitare şi fără să întrebe de unde venise o asemenea întrebare, Hanneke răspunse:

— Îi prescrii copilului un albuş de ou crud şi mamei răbdare. O asiguri pe mamă că boldul o să-i iasă, probabil, copilului pe unde ies toate cele, în câteva zile, fără alte necazuri. Dacă copilul e mai mare, poţi să-l pui să sară coarda, ca să grăbeşti procesul.

— Se întâmplă vreodată să moară din asta? întrebă Alma.

Hanneke dădu din umeri.

— Uneori. Dar dacă recomanzi măsurile astea şi vorbeşti pe un ton sigur, mama n-o să se mai simtă aşa de neajutorată.

— Mulţumesc, spuse Alma.

Cât despre Retta Snow, fata a venit pe la White Acre de mai multe ori în primele săptămâni de după moartea lui Beatrix, dar Alma şi Prudence – ocupate să ţină pasul cu afacerile familiei – nu aveau timp pentru ea.

— Pot să vă ajut şi eu! spunea Retta, însă toată lumea ştia că nu poate.

— Atunci o să te aştept în fiecare zi în biroul tău din adăpostul pentru trăsuri, i-a promis Retta în cele din urmă Almei, după ce fusese respinsă de prea multe ori la rând. Când îţi termini treburile, să vii să mă vezi. O să vorbesc cu tine şi tu o să studiezi lucruri imposibile. O să-ţi spun poveşti nemaipomenite şi tu o să râzi şi o să te minunezi. Fiindcă, să ştii, am veşti din cele mai şocante!

Alma nu-şi putea imagina cum ar mai găsi vreodată timp să râdă şi să se minuneze cu Retta, şi cu atât mai puţin să-şi continue propriile proiecte. Mult timp după moartea lui Beatrix, uitase complet că avusese vreodată o muncă a ei. Acum nu mai era decât un scrib, un copist, sclav la biroul tatălui ei şi administrator al unei gospodării de o mărime intimidantă, şi îşi croia drum printr-o junglă de treburi lăsate de izbelişte. Timp de două luni, aproape că nici n-a ieşit din biroul tatălui ei. În măsura în care reuşea, nu-l lăsa nici pe tatăl ei să plece.

— Am nevoie să mă ajuţi cu toate astea, îi explica ea lui Henry, sau n-o să mai ajungem la zi cu ele.

Apoi, într-o după-amiază târzie de octombrie, în toiul sortării, calculelor şi rezolvărilor, Henry s-a ridicat pur şi simplu şi a ieşit din birou, lăsându-le pe Alma şi Prudence cu mâinile pline de hârtii.

— Unde te duci? a întrebat Alma.

— Să mă îmbăt, a spus Henry cu o voce aspră şi sumbră. Şi Domnul mi-e martor că mi-e groază s-o fac.

— Tată... a protestat ea.

— Termină-le singură, a poruncit Henry.

Iar Alma s-a supus.

Cu ajutorul lui Prudence, cu ajutorul lui Hanneke, dar în primul rând prin forţele proprii, Alma a pus în ordine biroul până l-a adus într-o stare de perfecţiune milimetrică. A pus în ordine toate treburile tatălui ei, descurcând un şir lung de încurcături, până când a dat curs şi ultimei ordonanţe, hotărâri judecătoreşti, mandat sau ordin, a răspuns şi ultimei scrisori, a plătit şi ultima factură, a liniştit şi ultimul investitor, a îmbunat şi ultimul vânzător, a aranjat şi ultima vendetă.

Când a terminat era jumătatea lui ianuarie, iar ea ajunsese să înţeleagă cum funcţionează Compania Whittaker de-a fir a păr. Era în doliu de cinci luni. Toamna

trecuse pe lângă ea neobservată – n-o văzuse nici venind, nici plecând. S-a ridicat de la biroul tatălui ei şi şi-a desfăcut banderola de crep negru. A aşezat-o de-a curmezişul peste lucrurile din ultima cutie cu resturi şi hârtii de aruncat, ca să fie arsă odată cu ele. Era de-ajuns.

Alma s-a dus în legătoria de lângă bibliotecă, s-a încuiat acolo şi şi-a oferit o plăcere grăbită. Nu se atinsese de luni întregi şi descătuşarea adusă de plăcerea aceasta veche şi bine-venită aproape că o făcu să plângă. Nici de plâns nu plânsese de luni întregi. Nu, nu era aşa: nu plânsese de ani întregi. Pe lângă asta, şi-a dat seama că cea de-a douăzeci şi una aniversare a ei venise şi trecuse în săptămâna dinainte fără nici un semn – nici măcar de la Prudence, care aproape întotdeauna îi aducea câte un mic cadou.

În fond, la ce se aştepta? Crescuse. Era stăpâna celui mai mare domeniu din Philadelphia şi, după cum aflase, funcţionarul-şef al uneia dintre cele mai mari afaceri cu importuri de produse botanice de pe planetă. Trecuse vremea copilăriilor.

După ce ieşi din legătorie, se dezbrăcă, făcu o baie (deşi nu era sâmbătă) şi merse la culcare la cinci după-amiaza. Dormi treisprezece ore. Când se trezi, casa era tăcută. Pentru prima oară în ultimele luni, casa n-avea nevoie de ea. Tăcerea era ca o muzică. Se îmbrăcă încet şi îşi savură ceaiul cu pâine prăjită. Apoi se plimbă prin vechea grădină grecească a mamei ei, acum îmbrăcată în gheaţă, până ajunse la adăpostul pentru trăsuri. Era vremea să se întoarcă, fie şi doar pentru câteva ore, la munca ei, pe care o părăsise la mijloc de propoziţie în ziua în care mama ei căzuse pe scări.

Spre surprinderea ei, apropiindu-se, Alma văzu un fuior subţire de fum care şerpuia în sus din hornul clădirii. Când a ajuns la biroul ei, o găsi (după cum îi promisese) pe

Retta Snow, ghemuită pe divan sub o pătură groasă de lână, dormind tun şi aşteptând-o.

— Retta, spuse Alma, atingând braţul prietenei ei. Ce Doamne iartă-mă faci aici?

Ochii mari şi verzi ai Rettei s-au deschis imediat. Era limpede că, în prima clipă după trezire, fata nu-şi dădea seama unde se află; nu părea s-o recunoască pe Alma. În clipa aceea, chipul Rettei a fost luat în stăpânire de ceva înfiorător. Arăta sălbatică, chiar periculoasă, iar Alma şi-a dat seama că se trăsese înapoi speriată, ca din faţa unui câine încolţit. Apoi Retta a zâmbit, iar efectul a trecut. Era din nou toată numai blândeţe – era ea, o puteai recunoaşte.

— Prietena mea cea loială, spuse Retta cu un glas somnoros, întinzând mâna după mâna Almei. Cine te iubeşte cel mai tare? Cine te iubeşte enorm? Cine se gândeşte la tine când alţii dorm?

Alma s-a uitat de jur împrejurul camerei şi a văzut o grămăjoară de cutii goale de fursecuri şi un morman de haine lăţit ca o băltoacă pe podea.

— Retta, de ce dormi la mine în birou?

— Fiindcă la mine acasă lucrurile au ajuns insuportabil de plicticoase. Bine, şi aici sunt destul de plicticoase, fireşte, dar aici măcar ai ocazia din când în când să vezi o faţă senină dacă ai răbdare. Ştiai că ai şoareci în ierbar? De ce nu aduci aici o pisicuţă să-i ţină la respect? Ai văzut vreodată o vrăjitoare? Eu una, sinceră să fiu, cred că săptămâna trecută a fost o vrăjitoare în adăpostul pentru trăsuri. Am auzit-o râzând. Crezi c-ar trebui să-i spunem şi tatălui tău? Nu prea cred că e bine să ai o vrăjitoare prin preajmă. Sau poate ar crede doar că sunt nebună. Dar el oricum crede că sunt nebună. Mai ai ceai? Nu-i aşa că dimineţile astea reci sunt de-a dreptul crude? Ţie nu ţi-e

un dor nebun de vară? Unde ţi-a dispărut banderola neagră?

Alma s-a aşezat şi şi-a apăsat buzele pe mâna prietenei ei. Era o plăcere să auzi din nou nimicurile astea, după seriozitatea sumbră a ultimelor luni.

— Retta, niciodată nu ştiu cu care întrebare de-a ta să încep.

— Începe şi tu de la mijloc, sugeră Retta, şi pe urmă mergi în ambele direcţii.

— Cum arăta vrăjitoarea? întrebă Alma.

— Ha! Acum *tu* pui prea multe întrebări!

Retta sări de pe divan şi se scutură ca să se trezească mai bine.

— Azi lucrăm?

Alma zâmbi.

— Da, azi cred că lucrăm – în sfârşit.

— Şi ce studiem noi azi, scumpa şi draga mea Alma?

— Azi noi studiem *utricularia clandestina*, scumpa şi draga mea Retta.

— O plantă?

— Categoric.

— O, ce frumos sună!

— Te asigur că de arătat nu arată frumos, spuse Alma. Dar e interesantă. Şi Retta ce studiază azi? Alma ridică revista pentru doamne care zăcea pe podea lângă divan şi îi răsfoi paginile de neînţeles.

— Studiez stilul de rochie în care e cel mai bine să se mărite o fată atentă la modă, spuse Retta nonşalant.

— Şi alegi o astfel de rochie? răspunse Alma, la fel de lipsită de griji.

— Exact!

— Şi ce-o să faci tu cu aşa o rochie, puiul meu?

— A, păi aveam de gând s-o port în ziua nunţii.

— Ce plan ingenios! spuse Alma, apoi se întoarse spre masa de laborator, întrebându-se dacă va mai reuşi să-şi adune notiţele luate cu cinci luni înainte.

— Dar, vezi tu, în toate desenele astea mânecile sunt foarte scurte, continuă Retta să trăncănească, şi mi-e să nu-mi fie frig. Aş putea să port un şal, aşa mi-a sugerat camerista mea, dar atunci nu s-ar bucura nimeni să vadă colierul pe care m-a lăsat mama să-l port. Şi mai vreau şi o ramură plină de flori de trandafir, dar nu e sezonul lor şi oricum lumea spune că nu e elegant să porţi ramuri înflorite.

Alma se întoarse din nou spre prietena ei.

— Retta, spuse ea, de data asta pe un ton mai serios. Doar nu vorbeşti serios de nuntă, nu?

— Ba cred şi eu că da! râse Retta. Mi s-a spus că de căsătorit nu te poţi căsători *decât* serios!

— Şi cu cine ai de gând să te căsătoreşti?

— Cu domnul George Hawkes, spuse Retta. Domnul acela caraghios şi serios. Aşa de tare mă bucur, Alma, că viitorul meu soţ e un om la care ţii atât de mult, fiindcă înseamnă că putem să fim toţi prieteni. Şi el te admiră foarte mult şi tu îl admiri pe el, ceea ce înseamnă că trebuie să fie un om bun. De fapt, tocmai afecţiunea ta pentru George mă face să am încredere în el. Mi-a cerut mâna la scurtă vreme după moartea mamei tale, dar n-am vrut să vorbesc despre asta mai devreme, că sufereai prea mult, sărăcuţa de tine. Nici nu ştiam că ţine la mine, dar mama zice că toţi oamenii ţin la mine, dragii de ei, fiindcă n-au încotro.

Alma s-a aşezat pe podea. Nici nu putea să *nu* se aşeze.

Retta dădu fuga spre ea şi se aşează alături.

— Ia uite! Eşti aşa de emoţionată pentru mine! Ce mult ţii la mine! Retta îi puse Almei un braţ în jurul mijlocului, exact ca în ziua când se cunoscuseră, şi o îmbrăţişă

strâns. Mărturisesc că şi eu sunt încă puţin copleşită. Ce să facă un bărbat aşa de deştept cu o gâsculiţă ca mine? Tata a fost foarte surprins! A zis: „Loretta Marie Snow, întotdeauna mi-am închipuit că o să fii genul de fată care se căsătoreşte cu vreun individ chipeş şi tont care poartă cizme înalte şi vânează vulpi de plăcere!” Şi uite – mă căsătoresc cu un om de ştiinţă. Îţi dai seama, Alma, ce-ar fi dacă aş ajunge deşteaptă prin căsătoria cu un om cu o minte atât de ascuţită? Deşi trebuie să spun că George nu are nici pe departe răbdarea ta când vine vorba să-mi răspundă la întrebări. Spune că subiectul publicării de articole botanice e mult prea complicat ca să-l explice şi e adevărat că eu nici acum nu ştiu să deosebesc o litografie de o gravură. Aşa-i zice, litografie? Deci s-ar putea să rămân la fel de proastă ca înainte! Dar, oricum, o să trăim chiar pe malul celălalt al râului şi să vezi ce-o să ne mai distrăm! Tata a promis să ne construiască o casă nouă şi frumoasă, chiar lângă tipografia lui George. Să vii neapărat să mă vizitezi în fiecare zi! Şi o să mergem toţi trei la teatru la Old Drury!

Alma, care nu se ridicase nici acum de pe podea, rămăsese fără cuvinte. Era bucuroasă măcar că Retta ţinea capul cuibărit la pieptul ei în timp ce turuia, aşa că nu-i vedea expresia.

George Hawkes urma să se însoare cu Retta Snow?

Dar George trebuia să fie soţul Almei! Văzuse totul cu ochii minţii cum nu se poate mai clar, de aproape cinci ani. Ţesuse fantezii cu el – cu corpul lui! – în legătorie. Dar nutrise şi gânduri mai caste despre el. Şi-a imaginat cum aveau să lucreze împreună, concentraţi. Întotdeauna îşi închipuise cum o să plece de la White Acre când va veni vremea să se mărite cu George. Aveau să locuiască împreună într-o cămăruţă la etajul tipografiei lui, cu mirosurile ei calde de cerneală şi hârtie. Şi-a zugrăvit în

minte călătoria la Boston împreună, sau poate chiar mai departe – tocmai în Alpi, unde s-ar fi cățărat pe stânci să caute exemplare de *Pulsatilla* şi laptele-stâncii. El i-ar fi spus: „Cum ţi se pare specimenul acesta?”, iar ea i-ar fi răspuns: „E foarte frumos şi rar.”

Întotdeauna fusese atât de bun cu ea. Odată i-a strâns mâna între mâinile lui. Se uitaseră împreună *de atâtea ori* prin acelaşi obiectiv de microscop – unul după altul, iar şi iar –, oferindu-şi rând pe rând minunea dinăuntru.

Ce putea să vadă George Hawkes la Retta Snow? Din câte îşi amintea Alma, George de-abia era în stare să se *uite* la ea fără să cadă într-o stare de stânjeneală neajutorată. Îşi amintea cum, de câte ori vorbea Retta, George trăgea întotdeauna cu ochiul spre ea, zăpăcit, de parcă îi cerea ajutor sau explicaţii. De fapt, tocmai schimburile acestea scurte de priviri între George şi Alma *pe seama* Rettei fuseseră una dintre cele mai dulci intimităţi ale lor – sau cel puţin aşa şi le imaginase Alma.

Dar se părea că Alma îşi imaginase cam multe.

O parte din ea încă mai credea că totul nu era decât un joc absurd de-al Rettei, sau poate un produs al imaginaţiei ei amăgite. În fond, nici nu trecuse un minut de când fata susţinuse că în adăpostul pentru trăsuri trăiau vrăjitoare, aşa că orice era posibil. Dar nu, Alma o cunoştea prea bine pe Retta. Asta nu era Retta cea pusă pe joacă. Asta era Retta cea serioasă. Asta era Retta care trăncănea înainte despre problema mânecilor şi şalurilor într-o nuntă din februarie. Asta era Retta care-şi făcea probleme serioase cu privire la colierul pe care avea de gând să i-l împrumute mama ei şi care era foarte preţios, dar nu tocmai pe placul Rettei: *Dacă lanţul e prea lung? Dacă se încurcă în decolteu?*

Alma s-a ridicat dintr-o mişcare şi a tras-o-n sus şi pe Retta. Nu mai suporta. Nu putea să stea locului şi să

asculte în continuare. Fără să se gândească la ce va face în clipa următoare, a îmbrăţişat-o pe Retta. Era mult mai uşor s-o îmbrăţişeze decât să se uite la ea. În plus, îmbrăţişarea a făcut-o să mai tacă. A ţinut-o atât de strâns, încât a auzit-o cum trage aer în piept brusc, cu un chiţăit surprins. Când i s-a părut că Retta era pe cale să se pună iar pe vorbit, Alma i-a ordonat: „Sst” şi a strâns-o mai bine în braţe.

Braţele Almei erau foarte puternice (avea braţe de fierar, ca tatăl ei), iar Retta era tare fragilă, avea un torace de pui de iepure. Unii şerpi aşa îşi omoară prada, cu o îmbrăţişare tot mai strânsă şi mai strânsă, până îi înăbuşă cu totul respiraţia. Alma a strâns mai tare. Retta a scos încă un chiţăit slab. Alma şi-a întărit şi mai mult strânsoarea – atât de mult, încât a ridicat-o pe Retta cu totul de la podea.

Şi-a amintit ziua când se cunoscuseră toate trei: Alma, Prudence şi Retta. *Scripca, furculiţa şi lingura*. Retta spusese: „Dacă eram băieţi, acum ar fi trebuit să ne încăierăm.” Ei bine, Retta în nici un caz nu era făcută pentru încăierări. Ar fi pierdut lupta. Ar fi pierdut rău de tot. Alma şi-a încordat şi mai tare braţele în jurul fiinţei aceleia mărunţele, inutile şi dragi. A strâns din pleoape cât de tare a putut, dar lacrimile tot i-au ieşit pe la colţuri. O simţea pe Retta cum se înmoaie în strânsoare. Ar fi fost aşa de uşor să-i înăbuşe răsuflarea. Proasta de Retta. Scumpa de Retta, care (chiar şi acum!) rezista cu succes oricăror eforturi de a nu o iubi.

Alma şi-a lăsat prietena să cadă pe jos.

Retta a aterizat cu un icnet şi aproape că a ricoşat de podea.

Alma s-a forţat să vorbească.

— Te felicit pentru bucuria asta.

Retta scoase un suspin şi îşi încleştă mâinile tremurânde pe bluză. Zâmbi, un zâmbet atât de prostuţ şi de încrezător.

— Ce bună eşti tu, Alma mică! spuse Retta. Şi cât de mult mă iubeşti!

Într-un acces bizar de formalitate aproape masculină, Alma i-a întins mâna, reuşind să-şi stoarcă printre buze o ultimă propoziţie:

— O meriţi din plin.

— Ai *auzit*? a întrebat-o Alma pe Prudence la mai puţin de o oră, găsind-o cu acul şi broderia ei în salon.

Prudence şi-a lăsat lucrul în poală, şi-a încrucişat mâinile şi n-a spus nimic. Prudence avea obiceiul să nu se angajeze în nici o conversaţie până nu înţelegea toate împrejurările. Totuşi, Alma a aşteptat, sperând s-o oblige să vorbească, s-o prindă cu ceva. Dar cu ce? Faţa ei nu lăsa să se vadă nimic, iar dacă Alma îşi închipuia că e atât de netoată încât să vorbească prima în împrejurări atât de delicate, se chema că n-o cunoaşte pe Prudence Whittaker.

În tăcerea care a urmat, Alma a simţit cum furia i se transformă dintr-o indignare aprinsă în ceva mai tragic şi mai bosumflat, în ceva răsfăţat şi trist.

— Ştiai, se văzu Alma nevoită să spună în cele din urmă, că Retta Snow se mărită cu George Hawkes?

Expresia lui Prudence nu s-a schimbat, dar Alma a văzut cum în jurul buzelor surorii ei a apărut, preţ de o singură clipă, o linie albă foarte subţire, de parcă gura i s-ar fi strâns foarte, foarte puţin. Apoi linia a dispărut la fel de repede cum apăruse. Almei mai-mai că-i venea să creadă că şi-o imaginase.

— Nu, răspunse Prudence.

— Cum s-a putut întâmpla aşa ceva? întrebă Alma. Prudence nu zise nimic, aşa că Alma continuă: Retta mi-a

povestit că sunt logodiţi din săptămâna când a murit mama.

— Înţeleg, spuse Prudence după o lungă pauză.

— Retta a aflat cumva că... Aici Alma ezită şi aproape că izbucni în plâns. Retta a aflat cumva că simţeam ceva pentru el?

— N-aş şti ce să-ţi răspund, zise Prudence.

— A aflat cumva de la *tine*? Vocea Almei era stăruitoare şi răguşită. I-ai spus? Tu eşti singura care putea să-i spună că-l iubesc pe George.

Acum linia albă din jurul buzelor surorii ei reapăru şi persistă puţin mai mult. Nu încăpea îndoială. Însemna că Prudence e furioasă.

— Alma, sper din tot sufletul, începu ea, că după atâţia ani ai ajuns să-mi cunoşti bine caracterul. Dacă ar veni cineva la mine în căutare de bârfe, crezi că s-ar întoarce acasă cu ceva?

— A venit vreodată Retta la tine în căutare de bârfe?

— N-are nici o importanţă dacă a venit sau n-a venit, Alma. M-ai văzut tu vreodată divulgând secretele altora?

— *Nu-mi mai răspunde în ghicitori!* ţipă Alma. Apoi coborî vocea: I-ai spus sau nu i-ai spus Rettei Snow că-l iubesc pe George Hawkes?

Alma văzu cum pe la uşă trece o umbră, şovăie, apoi dispare. Nu prinse decât forma vagă a unui şorţ. Cineva – o servitoare – vrusese să intre în salon, dar evident se răzgândise şi fugise. De ce nu exista în casa asta nici pic de intimitate? Prudence văzuse şi ea umbra şi nu-i plăcuse deloc. Se ridică şi înaintă direct spre Alma – aproape ameninţător. Surorile nu se puteau privi drept în ochi, fiindcă diferenţa de înălţime între ele era prea mare, dar Prudence reuşi cumva să se uite de sus la Alma, chiar fiind cu un cot mai jos de ochii ei.

— Nu, zise Prudence. N-am spus nimic nimănui şi nici nu voi spune vreodată. Mai mult, insinuările tale mă insultă şi sunt nedrepte atât faţă de Retta Snow, cât şi faţă de domnul Hawkes, ale căror treburi – nădăjduiesc – îi privesc exclusiv. Ce e mai rău, întrebările tale te fac de ruşine. Îmi pare rău pentru dezamăgirea ta, dar le datorăm prietenilor noştri sentimente de bucurie şi cele mai calde urări de bine pentru uniunea aceasta fericită.

Alma dădu să vorbească din nou, dar Prudence o întrerupse.

— Înainte să continui, Alma, ai face bine să te stăpâneşti, o avertiză ea, sau vei regreta ce aveai de gând să dezvălui.

Aici n-o puteai contrazice pe Prudence. *Deja* regreta ce dezvăluise. Îşi dorea să nu fi început conversaţia. Dar era prea târziu. Acum nu mai putea decât să-i pună capăt pe loc. Ar fi fost o ocazie excelentă ca Alma să-şi pună frâu limbii. Dar, în mod cum nu se poate mai nefericit, nu reuşi să se controleze.

— Nu voiam decât să aflu dacă Retta m-a trădat, izbucni ea.

— A, da? întrebă Prudence pe un ton măsurat. Aşadar, presupui că prietena ta şi a mea, domnişoara Retta Snow – fiinţa cea mai inocentă din câte am întâlnit –, ţi l-a furat intenţionat pe George Hawkes? Pentru ce, Alma? Doar ca să se amuze? Şi dacă tot eşti la subiectul acesta, crezi că şi eu te-am trădat? Crezi că i-am spus Rettei secretul tău ca să te fac de râs? Crezi că am încurajat-o pe Retta să flirteze cu domnul Hawkes de dragul unei distracţii bolnave? Crezi că aveam vreo dorinţă să te văd pedepsită?

Doamne sfinte, dar nemiloasă putea fi Prudence! Dacă ar fi fost bărbat, ar fi ajuns un avocat redutabil. Alma nu se simţise în viaţa ei atât de oribil şi nici nu se văzuse într-o lumină atât de meschină. Se aşeză pe cel mai apropiat

scaun şi rămase cu ochii în podea. Dar Prudence o urmă până la scaun, rămase în picioare, dominând-o, şi vorbi mai departe.

— Între timp, Alma, am şi eu veşti şi am să ţi le spun acum, fiindcă au o natură asemănătoare. Aveam de gând să aştept până ce familia noastră iese din doliu, dar văd că ai decis că familia noastră a şi ieşit din doliu.

Aici, Prudence îi atinse braţul drept – lipsit de banderola de crep negru – mai sus de cot şi Alma aproape că se feri de atingerea ei.

— Şi eu urmează să mă căsătoresc, anunţă Prudence, fără urmă de triumf sau încântare. Domnul Arthur Dixon mi-a cerut mâna şi am acceptat.

Capul Almei se goli pentru un moment de orice gând: Cine Dumnezeu era Arthur Dixon? Din fericire, nu rosti întrebarea cu voce tare, fiindcă în secunda următoare îşi aminti, fireşte, cine era şi se simţi ridicol că se întrebase aşa ceva. Arthur Dixon: profesorul lor particular. Bărbatul acela cu un aer nefericit, încovoiat de spate, care reuşise prin cine ştie ce minune să-i îndese lui Prudence în cap limba franceză şi care o ajutase pe Alma, fără pic de bucurie, să stăpânească mai bine greaca. Creatura aceea tristă, toată numai oftaturi umede şi tuse suferindă. Individul acela plictisitor până-n vârful unghiilor, la a cărui figură Alma nici nu se mai gândise de când o văzuse ultima oară, ceea ce fusese... când? Acum patru ani? Când plecase de la White Acre ca să devină profesor de limbi antice la Universitatea Pennsylvania? Nu, îşi dădu seama Alma tresărind, nu era aşa. Îl văzuse pe Arthur Dixon recent, la înmormântarea mamei ei. Îi şi vorbise. El îi oferise cele mai sincere condoleanţe, iar ea se întrebase ce caută el acolo.

Ei bine, acum aflase. Căuta, din câte se părea, să-şi curteze fosta elevă, care întâmplător mai era şi cea mai

frumoasă domnişoară din toată Philadelphia şi, trebuie spus, probabil şi una dintre cele mai bogate.

— Când aţi făcut logodna? întrebă Alma.

— Chiar înainte să moară mama.

— *Cum?*

— În felul obişnuit, răspunse Prudence rece.

— Şi toate astea s-au întâmplat *în acelaşi timp?* întrebă Alma. Ideea nu-i dădea pace. Te-ai logodit cu domnul Dixon în acelaşi timp în care s-a logodit Retta Snow cu George Hawkes?

— Despre treburile altora nu ştiu nimic, spuse Prudence. Dar apoi se înmuie puţin şi admise: Dar aşa s-ar părea – sau aproape. Logodna mea pare să fi avut loc cu câteva zile mai devreme. Deşi asta nu contează.

— Tata ştie?

— Va afla destul de curând. Arthur aştepta să treacă perioada de doliu ca să-i prezinte cererea în căsătorie.

— Dar ce Dumnezeu o să-i spună Arthur Dixon tatei, Prudence? Are o groază teribilă de el. Nici nu-mi pot imagina. Cum o să reuşească Arthur să ducă la capăt conversaţia fără să cadă din picioare, leşinat? Şi ce-o să te faci tu tot restul vieţii – căsătorită cu un *universitar*?

Prudence se îndreptă cât era de înaltă şi îşi netezi faldurile fustei.

— Cred că nu-ţi dai seama, Alma, că reacţia mai tradiţională la anunţul unei logodne este să-i urezi viitoarei mirese mulţi ani de sănătate şi fericire – mai ales dacă viitoarea mireasă în cauză se întâmplă să-ţi fie soră.

— O, Prudence, scuză-mă... începu Alma, ruşinată de ea însăşi pentru a zecea oară în aceeaşi zi.

— Nu-ţi face griji, spuse Prudence şi se întoarse spre uşă. Nici nu mă aşteptam la altceva.

Cu toţii avem zile în viaţă pe care ne dorim să le putem şterge din istoricul propriei existenţe. Poate că ziua aceea

ne-a adus o durere atât de sfâşietoare, încât nici nu putem îndura să ne mai gândim la ea. Sau poate că vrem să dăm uitării pentru totdeauna un episod, fiindcă în ziua aceea ne-am purtat foarte urât – am fost îngrozitor de egoişti sau am făcut ceva extraordinar de prostesc. Sau poate, am rănit pe cineva şi vrem să ne ştergem din amintire vinovăţia. În mod tragic, există zile în viaţa oamenilor când toate acestea se întâmplă în acelaşi timp – când suntem şi cu inima frântă, şi neghiobi, şi jignitori într-un mod de neiertat faţă de ceilalţi, toate la un loc. Pentru Alma, ziua aceea a fost 10 ianuarie 1821. Ar fi făcut orice i-ar fi stat în puteri s-o şteargă din cronica vieţii ei.

Nu se putea ierta pentru faptul că prima ei reacţie la veştile minunate primite de la draga ei prietenă şi de la biata ei soră fusese un spectacol răutăcios de gelozie, nechibzuinţă şi (cel puţin în cazul Rettei) violenţă fizică. Ce le învăţase întotdeauna Beatrix? *Fetelor, nimic nu este mai important decât demnitatea. Timpul arată cine o are şi cine nu.* Dar pe 10 ianuarie 1821 Alma s-a dovedit a fi o tânără lipsită de orice demnitate.

Faptul avea s-o frământe mulţi ani de-atunci încolo. Alma se chinuia singură închipuindu-şi iar şi iar în câte alte feluri ar fi putut să se comporte în ziua aceea dacă şi-ar fi stăpânit emoţiile mai bine. În conversaţiile revizuite cu Retta, Alma îşi îmbrăţişa prietena cu cea mai mare tandreţe de cum auzea numele lui George Hawkes şi spunea cu o voce liniştită: „Ce bărbat norocos, dacă te-a cucerit pe tine!” În conversaţiile revizuite cu Prudence, nu-şi acuza sora că ar fi trădat-o Rettei şi în nici un caz n-o acuza pe Retta că i l-ar fi răpit pe George Hawkes, iar când Prudence îşi anunţa logodna cu Arthur Dixon, Alma zâmbea cald, o lua de mână cu drag şi-i spunea: „Nici nu-mi pot imagina un domn mai potrivit pentru tine!”

Din păcate însă nu ni se dă ocazia să refacem astfel de momente ratate.

Ca să fim corecţi, trebuie spus că pe 11 ianuarie 1821 – doar o zi mai târziu! – Alma era un om mult mai bun. S-a recompus cât de bine a putut. Şi-a impus cu fermitate sentimente calde faţă de ambele logodne. S-a forţat să joace rolul unei tinere cu multă stăpânire de sine, sincer bucuroasă de fericirea altora. Iar când a venit vremea celor două nunţi, luna următoare, separate una de cealaltă de doar şapte zile, a reuşit să fie un invitat plăcut şi vesel la amândouă. A ajutat miresele, s-a purtat politicos cu mirii. Nimeni n-a văzut în ea nici cea mai mică fisură.

Trebuie spus însă că Alma suferea.

Îl pierduse pe George Hawkes. Fusese lăsată în urmă atât de sora ei, cât şi de singura ei prietenă. Imediat după nuntă, Prudence şi Retta s-au mutat pe celălalt mal al râului, în centrul Philadelphiei. Gata cu scripca, furculiţa şi lingura! La White Acre nu mai rămăsese decât Alma (care se hotărâse de mult că ea era *furculiţa*).

Pe Alma o mai mângâia gândul că, în afară de Prudence, nimeni nu ştia despre iubirea ei trecută pentru George Hawkes. Nu mai putea şterge mărturisirile pasionale pe care i le făcuse cu atâta neglijenţă surorii ei de-a lungul anilor (şi, vai, cum le mai regreta!), dar cel puţin Prudence era mută ca un mormânt şi de la ea n-avea să-şi ia zborul nici un secret. Cât despre George, nu părea să-şi fi dat seama că Alma ţinuse vreodată la el, sau că îl bănuise că ţinea *el* la ea. După căsătorie, o trata exact la fel ca înainte. Pe vremuri era prietenos şi profesional, iar acum era tot prietenos şi profesional. Avea, în ochii Almei, un comportament în acelaşi timp liniştitor şi cumplit de trist. Era liniştitor fiindcă Alma ştia că nu avea să existe nici o urmă de stânjeneală între ei, nici un semn public al umilinţei. Era trist pentru că, după cum se vedea, nu

existase absolut nimic între ei – doar ceea ce îşi permisese Alma să viseze.

Privind în urmă, toate astea îi trezeau cea mai adâncă ruşine. Din păcate, de cele mai multe ori nu se putea abţine să privească în urmă.

Mai mult, acum existau semne că Alma avea să rămână la White Acre tot restul vieţii. Tatăl ei avea nevoie de ea, lucru tot mai evident cu fiecare zi ce trecea. Henry o lăsase pe Prudence să plece fără nici o obiecţie (ba chiar îşi binecuvântase fiica adoptivă cu o zestre foarte generoasă şi se abţinuse de la orice răutate faţă de Arthur Dixon, deşi era un plicticos şi un presbiterian), dar Almei nu i-ar fi dat drumul în nici un caz. Prudence nu avea nici o valoare pentru Henry, însă Alma era esenţială, mai ales acum, când Beatrix nu mai era.

Astfel, Alma o înlocui cu totul pe mama ei. Era obligată să-şi asume rolul, fiindcă în afară de ea nu se mai putea înţelege nimeni cu Henry. Îi scria scrisorile, îi făcea plăţile, îi asculta nemulţumirile, îi controla consumul de rom, îi oferea comentarii asupra planurilor lui şi îi potolea indignările. Când era chemată în birou, la orice oră din zi şi din noapte, nu putea şti ce o va pune să facă tatăl ei şi nici cât va dura. Uneori îl găsea aşezat la birou zgâriind un morman de monede cu un ac de cusut, în încercarea de a-şi da seama dacă erau de aur curat sau nu, şi îi cerea părerea. Alteori se putea să fie pur şi simplu plictisit şi să vrea ca Alma să-i aducă o ceaşcă de ceai sau să joace cribbage[13] cu el, sau să-i amintească versurile unui cântec vechi. În zilele când avea dureri, sau dacă tocmai i se scosese o măsea sau i se puseseră cataplasme pe piept, o chema în birou doar ca să-i spună cât suferă. Ori se

[13] Joc de cărţi foarte popular printre anglofonii epocii, al cărui scop este obţinerea unui număr fix de puncte (de obicei 61 sau 121). Va deveni şi jocul tradiţional al echipajelor de pe submarinele americane.

întâmpla ca, fără vreun motiv anume, să vrea pur şi simplu să treacă în revistă tot ce-l supăra. („De ce în casa asta fiecare miel trebuie să aibă gust de *berbec*?” întreba el uneori. Sau: „De ce trebuie să mute servitoarele astea covoarele tot timpul, de nu mai ştie omul *unde* să pună piciorul? De câte ori vor să-mi vărs paharul?”)

În zilele mai ocupate şi cu sănătate mai bună, se putea ca Henry să-i dea sarcini propriu-zise de făcut. Poate avea nevoie să-i scrie o scrisoare de ameninţare pentru cineva care împrumutase bani de la el şi rămăsese în urmă cu plăţile. („Spune-i că trebuie să înceapă să plătească în două săptămâni, sau am eu grijă ca toţi copiii lui să muncească întreaga viaţă la ocnă”, îi dicta Henry, iar Alma scria: „Stimate domn, Cu cel mai mare respect vă rog să depuneţi eforturi pentru a achita datoria...”) Ori se putea ca Henry să fi primit o colecţie de specimene botanice uscate de peste ocean şi să i le dea Almei să le reconstituie în apă şi să-i facă repede ilustraţii după ele, înainte să putrezească. Sau poate avea nevoie să-i scrie o scrisoare către vreun subaltern din Tasmania, care mai că-şi dădea sufletul muncind la celălalt capăt al planetei ca să adune plante exotice în numele Companiei Whittaker.

— Spune-i fătălăului ăluia leneş, dicta Henry, aruncându-i fiicei lui un carnet de notiţe peste birou, că nu mă ajută cu nimic să aud de la el că s-a găsit nu ştiu care specimen pe malul nu ştiu cărui pârâu al cărui nume ar putea la fel de bine să-l fi inventat el, oricum, fiindcă nu-l găsesc pe nici o hartă de pe lumea asta. Spune-i că eu am nevoie de detalii *utile*. Spune-i că nici în cot nu mă doare de informaţiile lui despre cât de prost stă cu sănătatea. Nici eu nu stau bine, dar mă vezi ţinându-l din treabă ca să mă asculte cum mă plâng? Spune-i că-i garantez zece dolari la suta de exemplare din fiecare, dar pentru asta vreau să fie *exact* şi vreau ca specimenele să fie *identificabile*. Spune-i

să nu mai *lipească* mostrele uscate pe hârtie, fiindcă se distrug, ceea ce ar fi cazul să fi înţeles dracului şi el până acum. Spune-i să întrebuinţeze câte *două* termometre la fiecare casetă Ward – unul prins de sticla cutiei şi unul înfipt în sol. Spune-i că, înainte să mai trimită alte exemplare, trebuie să-i convingă pe marinarii de la bord să mute lăzile de pe punte noaptea dacă riscă să îngheţe, fiindcă n-o să-i dau nici un *dinte de lemn*[14] pentru încă un transport de mucegai negru pus la cutie şi care se pretinde plantă. Şi mai spune-i că nu, n-am de gând să-i plătesc iar salariul în avans. Spune-i că are noroc că încă-l mai ţin, având în vedere că face tot ce poate ca să mă aducă la sapă de lemn. Spune-i că o să-l mai plătesc abia când merită.

(„Stimate domn”, începea Alma. „În numele Companiei Whittaker, vă asigurăm de cea mai profundă recunoştinţă pentru eforturile dumneavoastră din ultima vreme şi vă oferim scuzele noastre pentru orice neplăceri veţi fi îndurat...”)

Munca aceasta n-o putea face nimeni altcineva. Doar Alma. Toate erau exact aşa cum orânduise Beatrix pe patul de moarte: nu-şi putea părăsi tatăl.

Să fi bănuit Beatrix că avea să rămână necăsătorită? Probabil, şi-a dat seama Alma. Cine s-o ceară? Cine ar fi dorit arătarea aceasta femeiască mătăhăloasă, de aproape un metru optzeci şi cinci, cu capul îndesat până la refuz cu învăţătură şi cu părul de culoarea şi forma unei creste de cocoş? George Hawkes fusese cel mai bun candidat – de fapt singurul – şi acum nu mai era nici el. Alma ştia că n-

[14] Deşi dentiştii acelor vremuri nu foloseau lemnul pentru danturile false, zvonul că George Washington ar fi avut dinţi de lemn era omniprezent în SUA şi avea să ajungă până şi în manualele şcolare din secolul XX.

avea speranţe să găsească vreodată un soţ potrivit, ceea ce i-a şi spus într-o zi lui Hanneke de Groot, în timp ce tundeau împreună gardul viu din bătrâna grădină grecească a lui Beatrix.

— Mie n-o să-mi mai vină rândul, Hanneke, a spus Alma din senin.

N-a spus-o cu milă, ci cu o candoare simplă. Cumva, când vorbea olandeză (iar cu Hanneke nu vorbea decât olandeză), limba îi inspira întotdeauna o candoare simplă.

— Lasă lucrurile să-şi urmeze cursul, a zis Hanneke, ştiind exact la ce se referea ea. Poate totuşi o să vină un soţ după tine.

— Hanneke a mea cea loială, a ripostat Alma cu drag, să fim sincere cu noi însene. Cine să pună o verighetă pe mâinile astea ale mele de tarabagioaică? Cine să sărute capul ăsta cu toată enciclopedia în el?

— Îl sărut eu, a spus Hanneke şi tras-o spre ea, s-o sărute pe frunte. Uite-aşa, gata. Nu te mai plânge. Întotdeauna te porţi de parcă le-ai şti tu pe toate, dar nu le ştii. Meteahna asta o avea şi mama ta. Am văzut mai multe de-ale vieţii decât ai văzut tu, mult mai multe, şi îţi spun eu că nu eşti prea trecută ca să te măriţi – şi se poate să ajungi până la urmă să creşti o familie. În fond, ce atâta grabă? Uite, doamna Kingston, care stă pe Locust Street. Cred că are cincizeci de ani şi tocmai i-a făcut soţului doi gemeni! Nevasta lui Avraam, nu alta. Ar trebui să-i studieze cineva pântecul.

— Hanneke, mărturisesc că nu cred să aibă doamna Kingston chiar cincizeci de ani. Şi nici nu cred că ar vrea să-i studiem pântecul.

— Eu ziceam că nu cunoşti viitorul, copilă, oricât ai crede tu că-l cunoşti. Şi mai vreau să-ţi spun ceva pe lângă asta. Hanneke se opri din lucru şi vocea îi deveni serioasă. Toată lumea are dezamăgiri, copilă.

Almei îi plăcea tare mult cum suna cuvântul *copilă* în olandeză. *Kindje*. Aşa o striga întotdeauna Hanneke când era mică şi îi era frică şi se strecura în patul menajerei în toiul nopţii. *Kindje*. Era căldură, pur şi simplu.

— Ştiu, Hanneke, că toată lumea are dezamăgiri.

— Nu ştiu dacă ştii. Eşti încă tânără, aşa că nu te gândeşti decât la tine. Nu observi frământările din jurul tău, ale altora. Nu spune că nu; aşa e. Nu te condamn. Şi eu eram la fel de egoistă la vârsta ta. E obiceiul tinerilor să fie egoişti. Acum m-am mai deşteptat. Păcat că nu putem să punem cap bătrân pe umeri tineri, atunci te-ai deştepta şi tu. Dar într-o bună zi o să înţelegi că nimeni nu trece prin lumea asta fără suferinţă – orice ai crede tu despre ei şi presupusa lor fericire.

— Atunci ce să facem cu suferinţa noastră? a întrebat Alma.

Nu era o întrebare pe care i-ar fi adresat-o vreodată unui preot, unui filozof sau unui poet, dar era curioasă – ba chiar disperată – să audă răspunsul de la Hanneke de Groot.

— Deh, copilă, cu suferinţa *ta* poţi să faci ce vrei, i-a răspuns Hanneke măsurat. E a ta. Dar să-ţi spun ce fac eu cu a mea. O apuc de perciuni, dau cu ea de pământ şi o zdrobesc sub călcâiul ghetei. Te sfătuiesc să înveţi să faci şi tu la fel.

Aşa şi făcu. A învăţat cum să-şi zdrobească dezamăgirile sub călcâiul ghetei. Avea ghete zdravene, aşa că era bine echipată pentru asta. S-a străduit să-şi macine durerile până le transforma într-o pulbere fină pe care o putea împinge cu piciorul în şanţ. Asta făcea zi de zi, uneori chiar de mai multe ori pe zi, şi tot aşa mergea înainte.

Au trecut luni. Alma îşi ajuta tatăl, o ajuta pe Hanneke, lucra la sere şi uneori organiza câte o cină formală la White Acre, ca să-l distreze pe Henry. O vedea rar pe

vechea ei prietenă, Retta. Pe Prudence o vedea şi mai rar, dar tot se mai întâmpla. Duminica, Alma se ducea la biserică din pură obişnuinţă, deşi de multe ori, în mod destul de ruşinos, continua vizita la biserică printr-o vizită în legătorie, ca să-şi golească mintea atingându-şi trupul. Obiceiul din legătorie nu mai era o încântare, dar o făcea să se simtă un pic mai în largul ei.

Avea grijă să fie mereu ocupată, dar nu era *destul* de ocupată. Nu trecuse nici un an şi simţea o letargie irezistibilă, care o înspăimânta. Îşi dorea o muncă sau o ocupaţie prin care să-şi poată consuma considerabila energie intelectuală. La început o ajutau afacerile tatălui ei, îi umpleau zilele cu mormane impresionante de responsabilitate, dar în curând propria eficienţă începu să lucreze împotriva ei. Îşi îndeplinea sarcinile pentru Compania Whittaker prea bine şi prea repede. În curând, odată ce aflase tot ce avea nevoie să ştie despre importurile şi exporturile botanice, îi putea termina treburile lui Henry în patru-cinci ore pe zi. Pur şi simplu nu erau destule ore. Rămâneau mult prea multe libere, iar orele libere erau periculoase. Orele libere ofereau prea multe ocazii de cercetare a dezamăgirilor pe care trebuia să le zdrobească sub călcâiul ghetei.

Cam pe atunci – în anul după ce se căsătorise toată lumea – a ajuns Alma la o revelaţie importantă, chiar şocantă: a descoperit că, în ciuda a ceea ce credea în copilărie, White Acre nu era un loc prea mare. Chiar dimpotrivă: era un loc *minuscul*. Da, domeniul se întinsese pe mai bine de patru sute de hectare, includea o milă din malul râului, avea o bucată bună de pădure virgină, o casă enormă, cu o bibliotecă formidabilă, o reţea vastă de grajduri, grădini, sere, iazuri şi pâraie – dar, când la ele se limita toată lumea ta (cum era cazul Almei), nu era deloc

mare. Nici un loc pe care nu-l poţi părăsi nu e mare – mai ales dacă eşti naturalist!

Problema era că Alma îşi petrecuse deja toată viaţa de până atunci studiind natura de la White Acre şi cunoştea prea bine domeniul. Cunoştea fiecare copac, piatră, pasăre şi fir de papucul-doamnei. Cunoştea fiecare păianjen, fiecare gândac, fiecare furnică. Nu-i mai rămăsese nimic nou de explorat. Da, ar fi putut studia plantele tropicale nemaivăzute care soseau săptămânal în serele tatălui ei – dar asta nu era descoperire! Le descoperise deja cineva! Iar sarcina naturalistului, aşa cum o înţelegea ea, era să descopere. Dar pentru Alma n-avea să existe o asemenea şansă, fiindcă îşi atinsese deja graniţele lumii ei botanice. Lucrul acesta o speria şi îi gonea somnul noaptea, ceea ce o speria şi mai tare. Se temea de starea de nelinişte care începea s-o stăpânească. Aproape că-şi auzea mintea învârtindu-se de jur împrejur înăuntrul craniului, întemniţată şi fără odihnă, şi simţea greutatea anilor care-i mai rămăseseră de trăit apăsând-o cu o ameninţare sumbră.

Alma, taxonom înnăscut fără plante de clasificat, îşi ţinea la respect neliniştea făcând ordine în alte lucruri. I-a ordonat documentele tatălui ei şi le-a aşezat în ordine alfabetică. A aranjat biblioteca, aruncând cărţile mai puţin valoroase. A rânduit borcanele cu mostre de pe rafturile ei după înălţime şi a creat sisteme şi mai complicate de îndosariere fără rost. Aşa se face că, într-o dimineaţă devreme de iunie din 1822, Alma Whittaker stătea singură în adăpostul pentru trăsuri şi trecea în revistă toate studiile pe care le scrisese pentru George Hawkes, până la ultimul. Încerca să se decidă dacă să organizeze numerele vechi din *Botanica Americana* după subiect sau după dată. Era o muncă inutilă, dar avea să-i umple o oră întreagă.

La baza teancului, Alma îşi găsi primul articol – scris pe când avea doar şaisprezece ani, cel despre *Monotropa hypopitys*. Îl reciti. Stilul era copilăros, dar partea ştiinţifică stătea în picioare, iar felul cum descrisese planta aceasta iubitoare de umbră drept un parazit inteligent şi fără sânge părea în continuare validă. Totuşi, când îşi privi mai îndeaproape vechile ilustraţii, aproape că-i veni să râdă văzând cât de rudimentare erau. Desenele ei arătau de parcă le schiţase un copil, ceea ce, în fond, nu era departe de adevăr. Nu devenise ea vreo artistă strălucită în ultimii ani, dar ilustraţiile acelea timpurii chiar erau foarte imprecise. George fusese foarte amabil să le publice. Intenţionase să descrie planta ieşind dintr-un pat de muşchi, dar, în reprezentarea Almei, arăta de parcă ieşea dintr-o saltea veche şi plină de cocoloaşe. Nimeni n-ar fi putut recunoaşte că smocurile acelea triste din partea de jos a desenului sunt muşchi. Ar fi trebuit să includă mult mai multe detalii. Ca naturalist care se respectă, trebuia să fi creat o ilustraţie care să arate foarte precis în ce tip de muşchi creşte *Monotropa hypopitys*.

Însă, gândindu-se mai bine, Alma îşi dădu seama că nici nu ştia în ce fel de muşchi creşte *Monotropa hypopitys*. Gândindu-se şi mai bine, îşi dădu seama că nu era tocmai sigură că ar putea deosebi diferitele varietăţi de muşchi unele de altele. De fapt, câte existau? Câteva? O duzină? Câteva sute? În mod uluitor, habar n-avea.

Pe de altă parte, de ce ar fi învăţat despre asta? Cine scrisese vreodată ceva despre muşchi? Sau despre briofite în general? Nu auzise să existe pe tema aceasta vreo carte cu titlu de autoritate. Nu devenise nimeni expert în domeniu. Cine şi-ar fi dorit aşa ceva? Muşchiul nu era ca orhideele sau cedrii de Liban. Nu era mare, frumos sau impresionant. Nu era nici medicinal sau profitabil – ceva din care un om ca Henry Whittaker să poată face avere.

(Totuşi, Alma îşi amintea că tatăl ei îi povestise cum ambalase seminţele preţioase de chinchină în muşchi uscat ca să le conserve în timpul călătoriei până în Java.) Poate scrisese Gronovius ceva despre muşchi? Poate. Dar lucrările bătrânului olandez aveau deja o vechime de aproape şaptezeci de ani – foarte învechite şi teribil de incomplete. Un lucru era clar: nimeni nu dădea prea multă atenţie muşchiului. Alma însăşi astupase crăpăturile din pereţii vechi ai adăpostului pentru trăsuri, prin care sufla vântul, cu şomoioage de muşchi, de parcă ar fi fost nişte câlţi ca oricare alţii.

S-a ridicat repede, şi-a înfăşurat un şal în jurul umerilor, şi-a pus în buzunar o lupă mare şi a dat fuga afară. Era o dimineaţă proaspătă, răcoroasă şi puţin noroasă. Lumina era perfectă. N-a avut nevoie să meargă prea departe. Ştia că, pe un petic înălţat de pe malul râului, se aflau câţiva bolovani mari de gresie mereu umezi, feriţi de soare de perdeaua de umbră a copacilor din apropiere. Acolo, îşi amintea bine, avea să găsească muşchi, fiindcă de acolo îşi adunase şi materialul izolant pentru birou.

Nu s-a înşelat. Chiar la graniţa dintre stâncă şi copaci, a găsit primul bolovan din grup. Era mai mare decât un bou adormit. După cum bănuia şi spera, era complet îmbrăcat cu muşchi. Alma a îngenuncheat în iarba înaltă şi şi-a apropiat cât a putut de mult faţa de piatră. Iar acolo, înălţată la doar două degete deasupra suprafeţei bolovanului, a văzut o pădure impunătoare şi minusculă. În lumea aceasta de muşchi nu mişca nimic. A privit-o atât de îndeaproape, încât i-a simţit mirosul – umed şi bogat şi vechi. Alma şi-a apăsat cu blândeţe palma în micuţul ţinut des împădurit. S-a lăsat sub mâna ei, apoi şi-a reluat forma elastic, fără să se plângă. În reacţia lui era ceva care o impresiona. Muşchiul era cald şi spongios, mai cald

cu câteva grade decât aerul din jur şi mult mai umed decât se aştepta. Parcă avea propria lui climă.

A dus lupa la ochi şi l-a privit din nou. Acum pădurea miniaturală de sub ochii ei apărea în detalii maiestuoase. I s-a tăiat răsuflarea. Era un regat uluitor. Era jungla Amazonului văzută prin ochii unei acvile. A călătorit cu privirea peste peisajul surprinzător, urmându-i cărările în toate direcţiile. Vedea văi luxuriante, abundente, pline de copăcei din păr de sirenă împletit şi de liane minuscule, încâlcite. Vedea afluenţi aproape invizibili care curgeau prin junglă, vedea un ocean minuscul într-o depresiune din mijlocul bolovanului, unde se aduna toată apa.

Peste ocean – care era cât jumătate din şalul Almei – găsi un cu totul alt continent de muşchi. Pe continentul acesta nou, totul era diferit. Colţul acela al bolovanului avea probabil parte de mai mult soare decât celălalt, presupuse ea. Sau de ceva mai puţină ploaie? În orice caz, aici clima era cu totul diferită. Aici, muşchiul creştea în lanţuri muntoase cât braţele Almei, în pâlcuri elegante, ca de pini, de un verde mai închis, mai sobru. Pe o altă întindere de pe acelaşi bolovan găsi petice de deşert infinitezimale, locuite de un soi de muşchi rezistent, uscat, sfărâmicios, care arăta a cactus. Altundeva, găsi fiorduri adânci şi infime – atât de adânci, încât chiar şi atunci, în iunie, muşchiul din ele tot mai purta în el răceala urmelor de gheaţă din iarnă. Dar găsi şi estuare calde, catedrale în miniatură şi peşteri de gresie cât degetul ei mare.

Apoi, Alma a ridicat privirea şi a văzut ce se întindea înaintea ei – zeci de bolovani ca acela, mai mulţi decât putea ea să numere, şi toţi la fel de îmbrăcaţi în muşchi, deşi fiecare uşor diferit. Nu mai avea suflu. *Era o lume întreagă*. Era mai mare decât o lume. Era firmamentul universului, văzut printr-un telescop formidabil de-al lui William Herschel. Totul era la scară vastă, planetară. Erau

galaxii străvechi, neexplorate, care se roteau în faţa ei – şi toate se aflau chiar acolo! De unde era, vedea casa. Vedea bărcile vechi şi familiare de pe râul Schuylkill. Auzea vocile îndepărtate ale angajaţilor tatălui ei în livada de piersici. Dacă Hanneke ar fi sunat chiar atunci clopoţelul care anunţa mesele, l-ar fi auzit.

Lumea Almei şi lumea muşchiului fuseseră întrepătrunse de la început, coexistând suprapuse. Dar una din ele era zgomotoasă, mare şi rapidă, în timp ce cealaltă era tăcută, minusculă şi lentă – şi doar una din aceste două lumi părea incomensurabilă.

Alma şi-a îngropat degetele în blana verde, puţin adâncă, şi a simţit un val de anticipare şi entuziasm. Toate astea îi puteau aparţine ei! Nici un botanist nu se mai dedicase în întregime studiului acestei încrengături subestimate, dar Alma putea s-o facă. Timp avea destul, la fel şi răbdare. Avea priceperea necesară. Microscoape, iarăşi, avea. Avea chiar şi pe cineva care să-i publice lucrările – fiindcă, indiferent ce altceva se petrecuse (sau nu se petrecuse) între ei, George Hawkes era întotdeauna bucuros să publice descoperirile lui A. Whittaker, indiferent ce vizau.

În faţa acestor revelaţii, propria existenţă i s-a părut Almei în acelaşi timp mai mare şi mult, mult mai mică – dar mică într-un fel plăcut. Lumea îşi redusese scara la ceva de ordinul centimetrilor, dar cu posibilităţi nesfârşite. Îşi putea trăi viaţa într-o miniatură generoasă. Iar avantajul cel mai mare, după cum îşi dădea seama, era că niciodată n-avea să afle *totul* despre muşchi – fiindcă de pe-acum pricepea că existau pur şi simplu prea multe feluri în lume; erau peste tot şi de o varietate impresionantă. Probabil că avea să moară de bătrâneţe înainte să înţeleagă măcar jumătate din ce se întâmpla doar în câmpul acela cu bolovani. *Cu atât mai bine!* Astfel,

Alma avea de lucru cât să-i ajungă pentru tot restul vieţii. Nu mai trebuia să se plictisească. Nu mai trebuia să fie nefericită. Poate că nu mai trebuia nici măcar să fie singură.

Avea o sarcină de îndeplinit.

Avea să studieze muşchiul.

Dacă ar fi fost catolică, Alma şi-ar fi făcut semnul crucii ca să-i arate lui Dumnezeu cât de recunoscătoare îi este pentru descoperirea aceasta – fiindcă întâmplarea îi dădea, într-adevăr, senzaţia aceea minunată de imponderabilitate asociată cu convertirea religioasă. Dar Alma nu era o femeie dedată pasiunilor religioase excesive. Totuşi, inima îi sălta de speranţă. Totuşi, cuvintele pe care le spuse cu glas tare sunau a rugăciune:

— Lăudată fie munca ce mi se-ntinde înainte. Să începem.

PARTEA A TREIA
Mesaje tulburătoare

Capitolul doisprezece

În 1848, Alma Whittaker începea lucrul la noua ei carte, *Ghidul complet al speciilor de muşchi din America de Nord*. În ultimii douăzeci şi şase de ani, mai publicase două – *Ghidul complet al speciilor de muşchi din Pennsylvania* şi *Ghidul complet al speciilor de muşchi din nord-estul Statelor Unite ale Americii* – ambele lungi, exhaustive şi tipărite superb de vechiul ei prieten, George Hawkes.

Primele două cărţi ale Almei avuseseră parte de o primire călduroasă în comunitatea botanică. Autoarea primise recenzii măgulitoare în câteva din jurnalele cele mai respectabile şi era considerată o autoritate în domeniul taxonomiei briofitelor. Ajunsese să domine subiectul nu doar studiind muşchiul de la White Acre şi din împrejurimi, ci şi cumpărând, schimbând şi obţinând prin rugăminţi mostre de la alţi colecţionari botanici din întreaga ţară şi din lume. Tranzacţiile fuseseră destul de uşor de pus la punct. Alma ştia deja cum să importe produse botanice, iar muşchiul nu era greu de transportat. Nu trebuia decât uscat, ambalat şi încărcat pe corabie, după care avea să reziste călătoriei fără probleme. Nu ocupa mult spaţiu şi nu cântărea mai nimic, aşa că nu exista căpitan de navă care să ezite să-l primească drept încărcătură suplimentară. Niciodată nu putrezea. Muşchiul uscat era, de fapt, atât de potrivit pentru transport, încât oamenii îl foloseau de secole ca material de umplutură. Mai mult, la începutul cercetării ei, Alma descoperise că depozitele de pe chei ale lui Henry erau deja pline de câteva sute de varietăţi de muşchi din lumea întreagă, îndesate în colţuri şi lăzi, neglijate, ignorate şi neexaminate – până le-a pus ea la microscop.

Prin astfel de investigaţii şi importuri, Alma reuşise, în ultimii douăzeci şi şase de ani, să adune aproape opt mii de specii de muşchi, pe care le păstra într-un ierbar special, în cel mai uscat colţ al podului adăpostului pentru trăsuri. Aşadar, volumul de cunoştinţe pe care le acumulase în domeniul briologiei globale era aproape zdrobitor, în ciuda faptului că nu pusese niciodată piciorul în afara Pennsylvaniei. Coresponda cu botanişti de pe toată planeta, din Ţara de Foc până în Elveţia, şi urmărea atent dezbaterile taxonomice complexe din jurnale ştiinţifice obscure, în care se delibera dacă o anume

rămurică de *Neckera* sau *Pogonatum* constituie o specie nouă sau e doar o varietate modificată a unei specii deja documentate. Uneori contribuia cu propriile opinii şi cu lucrările ei meticulos argumentate.

Mai mult, acum publica sub numele ei întreg. Nu mai era „A. Whittaker”, ci pur şi simplu „Alma Whittaker”. Numele nu era precedat de nici un fel de iniţiale – de dovezi ale unor diplome sau ale calităţii de membru al unor organizaţii ştiinţifice distinse, rezervate domnilor. Nu era nici măcar „D-na”, cu demnitatea pe care i-o conferă unei femei titlul respectiv. Nici nu conta. Domeniul muşchiului nu era unul prea competitiv; poate de aceea i se îngăduise să se ocupe de el fără să i se opună rezistenţă. La asta contribuise şi perseverenţa ei neobosită.

De-a lungul anilor, ajungând să cunoască lumea muşchiului, Alma a înţeles mai bine de ce n-o studiase nimeni până atunci: pentru un ochi nepriceput, părea să rezerve atât de *puţine* lucruri de studiat. În general, muşchiul se definea prin ceea ce nu avea, nu prin ceea ce era – şi e adevărat că nu avea multe. Muşchiul nu făcea fructe. Muşchiul nu avea rădăcini. Muşchiul nu creştea mai înalt de câteva degete, fiindcă nu avea un schelet celular intern care să-l susţină. Muşchiul nu putea reţine apă în interior. Muşchiul nici măcar nu întreţinea relaţii sexuale. (Sau cel puţin nu în mod evident, spre deosebire de liliac sau de florile de măr – sau de orice altă floare – care îşi etalau organele masculine şi feminine.) Muşchiul îşi ascundea înmulţirea de ochiul uman neajutat de lentile. De aceea era cunoscut şi sub numele grăitor de *Cryptogamae* – „nunta ascunsă”.

Din mai toate punctele de vedere, muşchiul putea părea neinteresant, şters, modest, chiar primitiv. Până şi cea mai simplă buruiană răsărită în crăpăturile celui mai umil trotuar din oraş părea infinit mai complexă în comparaţie

cu el. Dar iată ce înţelegea foarte puţină lume şi ce ajunsese să afle şi Alma: muşchiul e incredibil de puternic. Muşchiul mănâncă piatra; în schimb, aproape nimic nu mănâncă muşchi. Muşchiul se hrăneşte cu pietre, încet dar devastator, la o masă care durează secole. Dacă are destul timp, o colonie de muşchi poate transforma o stâncă în pietriş, iar pietrişul în pământ afânat. Sub streşinile de gresie goală, coloniile de muşchi formează bureţi vii, picurând de apă, care se agaţă de piatră şi beau apa bogată în calciu direct din stâncă. În timp, amestecul de muşchi şi minerale se va transforma în travertin. În suprafaţa marmorată, dură, albă ca smântâna, vor rămâne vizibile pentru totdeauna dârele de albastru, verde şi cenuşiu – urme ale muşchiului antediluvian. Însăşi bazilica Sfântul Petru e construită din travertin, creat şi colorat de organismele coloniilor de muşchi străvechi.

Muşchiul creşte unde nu poate creşte nimic altceva. Creşte pe cărămizi. Creşte pe scoarţa copacilor şi pe plăcile de ardezie de pe acoperişuri. Creşte în interiorul cercului arctic şi în cele mai calde zone de la tropice; creşte şi pe blana leneşilor, pe spatele melcilor, pe oasele umane în descompunere. Muşchiul, după cum aflase Alma, e primul semn de viaţă botanică ce apare pe terenurile incendiate sau pustiite în alt mod. Muşchiul are îndrăzneala de a retrezi pădurea la viaţă. E un motor al renaşterii. Un smoc de muşchi poate rămâne în hibernare, uscat, patruzeci de ani la rând, iar apoi poate învia într-o clipă dacă-l înmoi în apă.

Muşchiului nu-i trebuie altceva decât timp, iar Alma îşi dădea seama, treptat, că pe lume se găsea timp din abundenţă. Observase că şi alţi oameni de ştiinţă începeau să sugereze aceeaşi idee. În anii 1830, Alma citise deja *Principiile geologiei*, lucrarea în care Charles Lyell avansa ipoteza că planeta era cu mult mai bătrână decât se

crezuse până atunci şi că avea, poate, o vârstă de milioane de ani. Alma admira lucrările mai recente ale lui John Phillips, care, în 1841, prezentase o cronologie geologică chiar mai lungă decât estimările lui Lyell. Phillips credea că Pământul trecuse deja prin trei epoci de istorie naturală (paleozoic, mezozoic şi cenozoic) şi identificase floră şi faună fosilizate în fiecare perioadă – inclusiv fosile de muşchi.

Ideea aceasta a unei lumi inimaginabil de bătrâne nu era un şoc pentru Alma, deşi şocase o mulţime de lume, fiindcă intra în contradicţie directă cu învăţăturile din Biblie. Dar Alma avea teorii proprii şi bizare despre timp, consolidate de dovezile fosile din marna oceanului primordial, la care făceau referire Lyell şi Phillips în studiile lor. De fapt, Alma ajunsese să creadă că în cosmos existau mai multe feluri de timp, care funcţionau simultan; ca taxonom meticulos, ajunsese chiar să le deosebească şi să le numească. Mai întâi – determinase Alma – exista aşa-numitul Timp Uman, o naraţiune a memoriei limitate, muritoare, bazată pe amintirile imperfecte ale istoriei documentate. Timpul Uman era un mecanism scurt, orizontal. Se întindea, drept şi îngust, de la trecutul relativ recent la viitorul greu de imaginat. Dar cea mai izbitoare caracteristică a Timpului Uman era că înainta cu o repeziciune uimitoare. La scară universală, dura cât ai pocni din degete. Din păcate pentru Alma, zilele ei de muritor – ca şi zilele tuturor celorlalţi muritori – ţineau de domeniul Timpului Uman. Aşadar, n-avea să rămână pe lume prea mult timp şi era dureros de conştientă de asta. Era o simplă clipire a existenţei, ca toţi ceilalţi oameni.

La celălalt capăt al spectrului, postula Alma, se afla Timpul Divin – o eternitate de neînţeles în care creşteau galaxiile şi în care sălăşluia Dumnezeu. Despre Timpul Divin nu ştia nimic. Nimeni nu ştia. De fapt, o enervau

imediat cei care susţineau că înţeleg ceva din Timpul Divin. Nu o interesa câtuşi de puţin să-l studieze, fiindcă era de părere că e imposibil de înţeles pentru o minte de om. Era un timp în afara timpului. Aşa că-l lăsa în pace. Dar simţea că există şi bănuia că pluteşte într-un fel de stază masivă, infinită.

Revenind la Pământ, mai aproape de cele cunoscute, Alma mai credea şi în ceva ce ea numea Timp Geologic – cel despre care scriseseră recent, atât de convingător, Charles Lyell şi John Phillips. În categoria aceasta intra istoria naturală. Timpul Geologic înainta cu o viteză care părea *aproape* eternă, aproape divină. Se mişca în ritmul pietrei şi al munţilor. Timpul Geologic nu se grăbea şi se scurgea, după cum sugerau acum unii oameni de ştiinţă, de mult mai multă vreme decât se presupusese.

Dar undeva între Timpul Geologic şi Timpul Uman, susţinea Alma, se mai afla ceva – Timpul Muşchiului. În comparaţie cu Timpul Geologic, Timpul Muşchiului avea o viteză orbitoare, fiindcă muşchiul putea face în câteva mii de ani ce nu putea spera piatra să îndeplinească nici într-un milion. Dar, în raport cu Timpul Uman, Timpul Muşchiului era dureros de lent. Pentru ochiul uman necunoscător, muşchiul nici nu părea să se mişte. Dar se mişca, ba chiar cu rezultate extraordinare. Nu părea să se întâmple nimic, însă, după vreo zece ani, se schimba totul. Muşchiul se mişca, dar atât de lent, încât mare parte a omenirii nici nu-i putea urmări mişcarea.

Alma însă putea. Şi *îl urmărea*. Cu mult înainte să sosească anul 1848, se obişnuise să-şi observe lumea în toate detaliile posibile prin mecanismul lent al Timpului Muşchiului. Săpase semne minuscule, marcate cu vopsea, în pietrele de la marginea pâlcului ei de bolovani, ca să urmărească înaintarea fiecărei colonii de muşchi; trecuseră deja douăzeci şi şase de ani de când urmărea

drama aceasta prelungită. Care varietăţi de muşchi aveau să înainteze pe suprafaţa pietrei şi care aveau să se retragă? Cât avea să dureze? Observa cum se extind şi se contractă regatele acestea verzi măreţe, inaudibile, cu mişcare lentă. Le măsura înaintarea în lungimi de unghie şi jumătăţi de deceniu.

Alma studia Timpul Muşchiului şi încerca să nu-şi facă griji cu privire la viaţa ei de muritor. Era închisă între graniţele Timpului Uman, dar nu avea ce face. Asta era – trebuia să profite pe cât putea de existenţa scurtă, cât a unei musculiţe, care-i fusese dată. Avea deja patruzeci şi opt de ani. Patruzeci şi opt de ani nu însemnau nimic pentru o colonie de muşchi, dar erau o durată considerabilă pentru o femeie. Recent, i se opriseră ciclurile menstruale. Părul îi albea. Cu puţin noroc, se gândea ea, avea să se mai bucure de încă douăzeci-treizeci de ani de viaţă şi de studiu – cel mult patruzeci. La atât putea spera, şi chiar spera, zi de zi. Avea atâtea de învăţat, dar n-avea destul timp să înveţe.

De multe ori se gândea că, dacă ar fi ştiut cât de repede avea să dispară Alma Whittaker, muşchiul ar fi compătimit-o.

În acest timp, viaţa la White Acre continua ca întotdeauna. Afacerile botanice ale familiei Whittaker nu se extinseseră de ani buni, dar nici nu se reduseseră; se putea spune că se stabilizaseră, devenind o maşină solidă generatoare de profit. Serele lor erau în continuare cele mai bune din toată America, iar pe proprietate se aflau pe atunci peste şase mii de varietăţi de plante. În America circula o modă a ferigilor şi palmierilor (ziariştii îndrăzneţi îi spuneau „pteridomania”), iar Henry îi culegea roadele, cultivând şi vânzând tot felul de plante exotice cu frunziş abundent. Ieşeau bani mulţi şi din morile şi fermele pe care le deţinea; în plus, în ultimii ani îşi vânduse profitabil

companiilor feroviare o suprafaţă destul de mare din terenuri. Îl interesa comerţul cu cauciuc, care începuse să câştige teren, şi îşi folosise recent contactele din Brazilia şi Bolivia ca să înceapă unele investiţii în această afacere nouă şi nesigură.

Aşadar, Henry Whittaker era viu şi prosper – lucru aproape miraculos. La vârsta de optzeci şi opt de ani, nu stătea prea rău cu sănătatea, ceea ce era cu adevărat impresionant având în vedere ce viaţă dusese şi cât de zgomotos se plânsese. Îl lăsau ochii, dar cu lupa şi cu o lampă bună îşi putea pune ordine în acte. Cu un baston zdravăn, într-o după-amiază uscată, putea şi acum să se plimbe pe domeniul propriu, îmbrăcat, ca întotdeauna, ca un lord din secolul optsprezece.

Dick Yancey, crocodilul dresat, administra în continuare cu pricepere interesele internaţionale ale Companiei Whittaker, importând plante medicinale noi şi bănoase – copaci din genul *Simarouba*, chondrodendron[15] şi multe altele. James Garrick, quakerul, vechi partener de afaceri al lui Henry, murise, dar farmacia fusese preluată de fiul lui, John, iar produsele medicinale Garrick & Whittaker se vindeau în continuare ca pâinea caldă în Philadelphia şi nu numai. Dominaţia lui Henry asupra comerţului internaţional cu chinină fusese afectată serios de concurenţa francezilor, dar în ţară făcea afaceri frumoase. Recent, lansase un produs nou, Pastilele pentru Vigoare Garrick & Whittaker – un amestec de scoarţa iezuiţilor, smirnă, ulei de sasafras şi apă distilată care se lăuda că vindecă orice boală omenească, de la frigurile palustre şi urticarie la bolile femeieşti. Produsul avea un succes fenomenal. Pastilele aveau un cost de producţie scăzut şi

[15] Probabil *Chondrodendron tomentosum*, din care se extrăgea curara – otravă paralizantă care tocmai începea să fie folosită în scopuri medicinale.

aduceau profit tot anul, dar mai ales vara, când tot oraşul era cuprins de boli şi friguri şi toate familiile, fie ele bogate sau sărace, trăiau cu teama îmbolnăvirii. Mamele le dădeau copiilor pastilele Garrick & Whittaker indiferent de ce sufereau.

Oraşul se întinsese în jurul domeniului White Acre. Unde odinioară nu erau decât ferme liniştite, se ridicau acum cartiere agitate. Apăruseră omnibuze, canale, linii de cale ferată, şosele pavate, bariere unde se percepea taxă pentru drum şi vase cu aburi care făceau transporturi regulate de marfă. Populaţia Statelor Unite se dublase de la sosirea Whittakerilor, în 1792, iar steagul purta acum treizeci de stele. Trenurile care fugeau în toate direcţiile scuipau cenuşă fierbinte şi tăciuni. Preoţii şi moraliştii se temeau că vibraţiile şi scuturăturile acestui mijloc de transport rapid riscau să arunce femeile slabe de virtute în stări de frenezie sexuală. Poeţii scriau ode naturii, în timp ce natura le pierea din faţa ochilor. Philadelphia avea acum o duzină de milionari, de unde odinioară nu-l avea decât pe Henry Whittaker. Toate astea erau noi. Dar holera şi frigurile galbene, difteria şi pneumonia şi moartea erau aceleaşi. Toate astea erau vechi. Aşadar, afacerile farmaceutice nu aveau de suferit.

După moartea lui Beatrix, Henry nu se recăsătorise şi nici măcar nu încercase. Nu-i trebuia nevastă; o avea pe Alma. Alma se purta frumos cu el şi uneori, cam o dată pe an, chiar o lăuda pentru asta. Între timp învăţase cum să-şi organizeze existenţa ca să se acomodeze cu toanele şi exigenţele tatălui ei. De cele mai multe ori, îi făcea plăcere compania lui (nu putea să nu ţină la el, ca întotdeauna), deşi resimţea acut faptul că fiecare oră petrecută cu el era o oră în care ar fi putut să studieze muşchiul. Îi dedica lui Henry după-amiezile şi serile, dar dimineţile le rezerva propriilor studii. Pe măsură ce îmbătrânea, tatăl ei se

trezea tot mai târziu, aşa că programul era bun. Uneori, Henry dorea să aibă invitaţi la cină, dar în ultima vreme asta se întâmpla foarte rar. Pe vremuri aveau oaspeţi de patru ori pe săptămână, acum – cam de patru ori pe an.

Henry rămăsese capricios şi dificil. Uneori Alma se pomenea în toiul nopţii cu Hanneke de Groot, care nu dădea semne că ar îmbătrâni, venită s-o trezească şi să-i spună: „Copilă, te cheamă tatăl tău.” Atunci Alma se ridica din pat, punea pe ea un halat călduros şi se ducea în biroul tatălui ei – unde-l găsea pe Henry fără somn şi iritat, scotocind printr-o mare de acte şi cerând un păhărel de gin şi un joc amical de table la trei dimineaţa. Alma îi făcea pe plac fără să se plângă, ştiind că a doua zi avea să fie şi mai obosit şi astfel ei îi va rămâne mai mult timp pentru studiu.

„Ţi-am povestit vreodată despre Ceylon?” întreba el, iar ea îl lăsa să vorbească până-l lua somnul. Uneori adormea şi ea ascultându-i poveştile vechi. Zorii îi luminau pe bătrân şi pe fiica lui cu părul albit, întinşi de-a latul fotoliilor, cu un joc de table neterminat între ei. Alma se ridica şi făcea ordine prin cameră. Îi chema pe Hanneke şi pe majordom să-l ducă pe tatăl ei în pat. Apoi îşi înghiţea micul dejun pe nerăsuflate şi se ducea ori în biroul din adăpostul pentru trăsuri, ori la avanpostul ei de la bolovanii îmbrăcaţi în muşchi, unde îşi putea dărui din nou atenţia lucrurilor care o interesau.

Aşa se desfăşura viaţa Almei Whittaker de mai bine de două decenii şi jumătate. Aşa avea să se desfăşoare până la sfârşit, credea ea. Ducea o viaţă liniştită, dar nu nefericită.

Nu, deloc nefericită.

Alţii însă fuseseră mai puţin norocoşi.

De pildă, vechiul prieten al Almei, George Hawkes, nu-şi găsise fericirea în căsnicia cu Retta Snow. Nici Retta nu

era câtuşi de puţin fericită. Asta nu-i aducea Almei nici pic de consolare sau bucurie. Poate că o altă femeie s-ar fi bucurat să-i ştie nefericiţi, ca un fel de răzbunare întunecată pentru propria suferinţă, dar Alma nu era soiul de om pe care să-l încânte durerea altora. Mai mult, oricât ar fi durut-o pe vremuri căsătoria celor doi, Alma nu-l mai iubea pe George Hawkes. Focul acela se potolise de mulţi ani. Să fi continuat să-l iubească în ciuda împrejurărilor reale ar fi fost o prostie de nedescris, iar Alma făcuse deja destule prostii. Dar îi părea rău pentru George. Avea o inimă bună şi îi fusese întotdeauna prieten devotat, deşi fusese groaznic de prost inspirat când îşi alesese soţia.

La început, editorul de publicaţii botanice cel aşezat a fost doar derutat de mireasa lui aiurită şi poznaşă, dar cu timpul a ajuns să simtă faţă de ea o iritare tot mai vădită. George şi Retta veneau din când în când la cină la White Acre în primii ani de căsnicie, dar n-a trecut mult şi Alma a observat că George se întuneca la faţă ori de câte ori deschidea gura Retta, de parcă se temea de ce urma să spună. Până la urmă, George a ajuns să nu mai vorbească deloc la cină – poate cu speranţa că aşa avea să tacă şi soţia lui. Dacă asta spera, eforturile lui n-au avut efect. Retta, pe de altă parte, devenise tot mai nervoasă în prezenţa soţului ei tăcut, ceea ce o făcea să vorbească şi mai mult, ceea ce îl făcea pe soţul ei să se adâncească şi mai hotărât în tăcere.

După câţiva ani petrecuţi astfel, Retta a căpătat un obicei foarte bizar, iar pe Alma o durea inima când o vedea: îşi flutura neajutorată degetele prin faţa gurii când vorbea, de parcă încerca să prindă cuvintele care-i ieşeau printre buze – de parcă încerca să le *opească*, sau să le îndese la loc. Uneori, Retta chiar reuşea să-şi înăbuşe o propoziţie în mijlocul vreunei idei trăsnite de-ale ei, iar atunci îşi apăsa degetele peste buze ca să stăvilească

şuvoiul de vorbe. Dar triumful acesta era şi mai dureros de urmărit, fiindcă acea ultimă propoziţie anapoda, neterminată, atârna stânjenitor în aer, iar Retta, amărâtă, se uita fix la soţul ei cel mut, cerându-şi scuze din ochi cu toată înflăcărarea.

După mai multe astfel de spectacole jenante, domnul şi doamna Hawkes au încetat să mai vină la cină. Alma nu-i vedea decât la ei acasă, când se ducea pe strada Arch ca să stea de vorbă cu George despre detaliile vreunui articol pe care-l publica.

Se dovedise că statutul de soţie nu-i pria doamnei Retta Snow Hawkes. Pur şi simplu nu era făcută pentru asta. De fapt, nu-i pria statutul de adult. Presupunea prea multe opriri şi mult prea multă seriozitate. Retta nu mai era o fată năucă, liberă să se vânture prin oraş după pofta inimii în trăsurica ei pe două roţi. Devenise soţia şi sprijinul unuia dintre cei mai respectaţi editori din Philadelphia, iar societatea îi cerea să se comporte ca atare. Nu se mai cuvenea, prin urmare, să fie văzută singură la teatru. La o adică, nu se cuvenise nici înainte, dar pe atunci n-o oprise nimeni. George însă i-o interzisese. Lui nu-i plăcea teatrul. În plus, îi impunea soţiei lui să meargă la biserică (chiar de mai multe ori pe săptămână), unde Retta se tot foia de plictiseală, ca un copil. După căsătorie nu se mai putea îmbrăca atât de vesel şi nici nu mai putea să se pună pe cântat din senin, când îi venea ei chef. Mai precis, de putut putea să cânte, uneori chiar o făcea, dar nu era o purtare cuviincioasă şi nu făcea decât să-l înfurie pe soţul ei.

Cât despre statutul de mamă, Retta nu se descurcase nici cu această răspundere. La un an de la căsătorie apăruse o sarcină în familia Hawkes, dar nu-şi urmase cursul până la capăt. Anul următor adusese încă o sarcină întreruptă, iar anul de după acela – încă una. După ce-şi pierduse şi al cincilea copil, Retta se încuiase în camera ei,

într-o criză violentă de deznădejde. Se vorbea că vecinii o aud suspinând de la câteva case depărtare. Bietul George Hawkes nu ştia cum s-o scoată la capăt cu femeia aceasta disperată şi, câteva zile, nu reuşise să lucreze deloc din cauza tulburării soţiei. Până la urmă, a trimis vorbă la White Acre, implorând-o pe Alma să vină pe strada Arch şi să stea puţin cu vechea ei prietenă neîmpăcată.

Dar, până să ajungă Alma, Retta adormise, cu degetul mare în gură şi cu părul ei superb răsfirat pe pernă ca nişte ramuri negre şi dezgolite pe un cer palid de iarnă. George îi spusese că primise de la farmacie un pic de laudanum, care părea să-şi fi făcut efectul.

— George, te rog, să nu devină un obicei, îl avertizase Alma. Retta are o constituţie neobişnuit de sensibilă şi prea mult laudanum îi poate dăuna. Ştiu că uneori e aiurită sau chiar mai rău. Dar, aşa cum o cunosc eu pe Retta, nu-i trebuie decât răbdare şi iubire ca să-şi găsească singură calea de întoarcere la fericire. Poate dacă-i mai dai puţin timp...

— Iartă-mă că te-am deranjat, spuse George.

— În nici un caz. Sunt oricând la dispoziţia ta, ca şi a Rettei.

Alma ar fi vrut să spună mai mult – dar ce? Avea senzaţia că şi-aşa fusese prea îndrăzneaţă şi poate prea critică la adresa lui ca soţ. Bietul om. Era stors de puteri.

— Ai prietenia mea, George, a adăugat, punându-i mâna pe braţ. Foloseşte-te de ea. Cheamă-mă oricând.

Şi George o chemase. O chemase în 1826, când Retta îşi tăiase tot părul. O chemase în 1835, când Retta dispăruse trei zile la rând şi fusese găsită în cele din urmă în Fishtown, dormind de-a valma cu copiii străzii. O chemase în 1842, când Retta se repezise la o servitoare cu o foarfecă de croitorie, susţinând că era o stafie. Servitoarea nu fusese rănită grav, dar după asta nu mai voia nimeni

să-i ducă micul dejun Rettei. O chemase în 1846, când Retta începuse să scrie scrisori lungi şi de neînţeles, compuse mai mult din lacrimi decât din cerneală.

George nu ştia cum să mai facă faţă la atâtea scene şi necazuri. Îl distrăgeau complet de la munca şi de la gândurile lui. Ajunsese să publice peste cincizeci de cărţi pe an, pe lângă o serie de jurnale ştiinţifice şi o nouă revistă costisitoare, disponibilă doar pe bază de abonament, *Atlasul in octavo al florei exotice* (apariţie trimestrială, ilustrată cu litografii mari, impresionante, colorate manual, de cea mai bună calitate). Eforturile acestea îi cereau toată atenţia. Nu avea timp pentru o soţie cu căderi nervoase.

Nici Alma nu avea timp, dar venea. Uneori, când se petrecea câte un incident mai grav, rămânea şi peste noapte cu Retta şi dormea în patul conjugal al soţilor Hawkes, cu prietena ei tremurându-i în braţe, în timp ce George dormea pe un pat improvizat în tipografia de lângă casă. Alma avea senzaţia că în ultima vreme tot acolo dormea şi în zilele obişnuite.

— O să mă mai iubeşti şi o să mai fii bună cu mine – o întreba Retta în miez de noapte – dacă ajung un diavol?

— Întotdeauna o să te iubesc, o asigura Alma pe singura prietenă din toată viaţa ei. Iar tu n-ai putea să ajungi un diavol niciodată, Retta. Nu trebuie decât să te odihneşti şi să nu te mai chinui – nici pe tine, nici pe cei din jur...

După astfel de episoade, dimineaţa, cei trei luau micul dejun împreună în sufrageria familiei. Erau momente foarte jenante. George nu se pricepea să facă nici în condiţii normale conversaţie, iar Retta (în funcţie de cât laudanum i se dăduse în seara precedentă) era ori agitată, ori absentă. Intervalele de luciditate deveneau din ce în ce mai rare. Uneori Retta molfăia câte o cârpă şi nu lăsa pe nimeni să i-o ia. Alma căuta un subiect de conversaţie care

să li se potrivească tuturor, dar nu exista aşa ceva. Nu existase niciodată. Putea să discute cu Retta despre tot felul de prostii, sau cu George despre botanică, dar nu reuşea să-şi dea seama cum ar putea vorbi cu amândoi odată.

Apoi, în aprilie 1848, George Hawkes a chemat-o din nou. Alma lucra la biroul ei, atacând plină de zel enigma unui *Dicranum consobrinum* prost conservat, trimis recent de un botanist amator din Minnesota, când sosi călare un băiat slăbuţ, cu un mesaj urgent: dacă ar avea bunătatea domnişoara Whittaker să vină imediat la familia Hawkes, pe strada Arch. Se întâmplase un accident.

— Ce fel de accident? întrebă Alma, ridicându-se speriată dintre hârtiile ei.

— A luat ceva foc! spuse băiatul.

Cu greu îşi reţinea veselia. Toţi băieţii sunt fascinaţi de incendii.

— Vai de mine! E cineva rănit?

— Nu, doamnă, răspunse băiatul, clar dezamăgit.

Alma află repede că Retta dăduse foc dormitorului ei. Din cine ştie ce motiv, se hotărâse că trebuia să-şi ardă cearşafurile şi draperiile. Din fericire, vremea era umedă, iar materialul arsese mocnit, fără flacără. Făcuse mai mult fum decât foc, însă dormitorul avusese de suferit. Şi mai mult avusese de suferit starea de spirit din casă. Plecaseră încă două cameriste. Nu se putea trăi într-un asemenea loc. Nu putea răbda nimeni o stăpână nebună ca Retta.

Când ajunse Alma, George era palid, copleşit. Rettei i se dăduse laudanum şi dormea adânc pe o canapea. Toată casa mirosea ca un foc din pădure după ploaie.

— Alma! exclamă George, dând fuga spre ea.

Îi luă o mână în mâna lui. O singură dată mai făcuse gestul acesta, cu peste trei decenii în urmă. De data asta

era altfel. Almei îi era şi ruşine că o dusese gândul la scena aceea. Ochii lui George erau măriţi de panică.

— Nu se mai poate să stea aici.

— George, e soţia ta!

— Ştiu ce e! Ştiu ce e! Dar nu se mai poate să stea aici, Alma. Nu e în siguranţă nici ea, nu sunt în siguranţă nici cei din jurul ei. Putea să ne omoare pe toţi şi să dea foc şi la tipografie. Trebuie să-i găseşti un loc unde s-o ducem.

— Un spital? întrebă Alma. Dar Retta fusese la spital de atâtea şi atâtea ori şi nu avea nimeni ce să-i facă. Întotdeauna se întorcea acasă mai agitată decât fusese înainte de internare.

— Nu, Alma. Îi trebuie un loc permanent. Să stea undeva. Ştii ce vreau să spun! Nu pot s-o mai ţin aici încă o noapte. Trebuie să trăiască altundeva. Iartă-mă, te rog. Tu ştii mai multe despre ea decât oricine, dar nici tu nu ştii în ce hal a ajuns. De o săptămână n-am mai închis ochii noaptea. Nu mai doarme nimeni din casă, de teamă. Trebuie să fie tot timpul doi oameni cu ea ca să nu-şi facă rău sau să nu facă rău altora. Nu mă obliga să spun mai multe! Ştiu că înţelegi ce-ţi cer. Trebuie să te îngrijeşti de asta pentru mine.

Fără să se întrebe măcar o clipă de ce tocmai *ea* trebuia să se îngrijească de asta, Alma s-a ocupat de toate. Cu câteva scrisori bine plasate, a reuşit să-i găsească prietenei ei un loc la Azilul Griffon din Trenton, New Jersey. Clădirea fusese construită cu doar un an înainte, iar dr. Victor Griffon (personalitate respectată în Philadelphia, oaspete pe vremuri la White Acre) proiectase chiar el complexul pentru a oferi cât mai multă pace sufletelor tulburate. Era cel mai convins susţinător american al îngrijirii morale a celor cu mintea şubredă, iar metodele lui, din câte se spunea, erau foarte blânde. Pacienţii lui, de exemplu, nu erau legaţi niciodată cu lanţuri de pereţi, cum

fusese legată odată Retta la spitalul din Philadelphia. Se spunea că azilul e un loc liniştit şi frumos, cu grădini îngrijite şi, fireşte, ziduri înalte. Din câte spunea lumea, nu era neplăcut. Nu era nici ieftin, după cum a aflat Alma când a plătit în avans primul an al şederii Rettei. Nu voia să-l necăjească pe George cu problema banilor, iar părinţii Rettei muriseră de mult, lăsând în urmă doar datorii.

Almei îi era greu să facă pregătirile acestea, dar toată lumea era de acord că aşa era cel mai bine. La Griffon, Retta urma să aibă camera ei, ca să nu rişte să-i facă rău altei paciente, şi avea să fie asistată de o soră medicală la orice oră din zi şi din noapte. Alma se simţea mai împăcată ştiind asta. În plus, metodele de terapie de la azil erau moderne şi ştiinţifice. Nebunia Rettei avea să fie tratată cu ajutorul hidropatiei, al paturilor cu rotire centrifugă şi al îndrumării morale blânde. Nu putea să aibă acces nici la foc, nici la foarfece, după cum o asigurase pe Alma însuşi dr. Griffon, care-i şi pusese Rettei un diagnostic – „epuizare a sursei nervoase”.

Alma a făcut deci toate pregătirile. George nu trebuia decât să semneze certificatul de handicap mintal şi să vină la Trenton cu soţia lui şi cu Alma. Cei trei au luat o trăsură, fiindcă nu se ştia ce putea face Retta într-un tren. Aveau cu ei o curea, în caz că trebuia legată, dar Retta era în largul ei şi fredona cântecele.

Când au ajuns la azil, George a luat-o înainte, cu paşi repezi, pe peluza vastă care ducea până la intrarea din faţă, iar Alma şi Retta l-au urmat îndeaproape, braţ la braţ, ca la o plimbare plăcută.

— Ce casă drăguţă! spuse Retta, admirând clădirea elegantă de cărămidă.

— Da, e drăguţă, întări Alma, nespus de uşurată. Mă bucur că-ţi place, Retta, fiindcă aici ai să locuieşti de-acum înainte.

Nu era prea clar în ce măsură înţelegea Retta ce i se întâmpla, dar nu părea agitată.

— Grădinile sunt superbe, continuă ea.

— Da, sunt superbe, încuviinţă Alma.

— Dar nu suport să văd când taie cineva flori.

— Vai, Retta, ce spui! Îţi plac buchetele de flori proaspăt culese mai mult decât oricui.

— Sunt pedepsită pentru cele mai groaznice rele, răspunse Retta, foarte calm.

— Puiul meu, nu eşti pedepsită.

— Mai mult decât de orice, mi-e groază de Dumnezeu.

— Dumnezeu nu e supărat deloc pe tine, Retta.

— Mă chinuie nişte dureri de neînţeles în piept. Uneori parcă-mi zdrobesc inima. Bine, nu acum, dar vin aşa, din senin.

— Aici ai să întâlneşti prieteni care te pot ajuta.

— Când eram mică, spuse Retta pe acelaşi ton relaxat, mă duceam şi făceam lucruri ruşinoase cu bărbaţi. Ştiai, Alma?

— Retta, taci.

— Dar de ce să tac? George ştie. I-am spus de multe ori. Îi lăsam să-mi facă ce voiau ei şi chiar primeam bani de la ei – deşi ştii şi tu că niciodată n-am dus lipsă de bani.

— Taci, Retta. Vorbeşti prostii.

— Tu îţi doreai să te duci să faci lucruri ruşinoase cu bărbaţi? Când erai tânără?

— Retta, te rog...

— Şi doamnele lăptărese de la White Acre făceau. Ele mi-au arătat cum şi ce să le fac bărbaţilor şi câţi bani să cer pe serviciile mele. Cu banii mi-am cumpărat mănuşi şi panglici. Odată ţi-am luat şi ţie o panglică!

Alma micşoră pasul, sperând că George nu le auzea. Dar ştia că soţul Rettei auzise deja totul.

— Retta, eşti foarte obosită, trebuie să-ţi menajezi vocea...

— Dar chiar n-ai vrut niciodată, Alma? *Niciodată* n-ai vrut să faci lucruri de ruşine? N-ai simţit niciodată, aşa, o foame deşănţată înăuntru? Retta o strânse de braţ şi se uită la Alma cu o privire demnă de toată mila, cercetându-i chipul. Apoi îşi lăsă umerii să cadă, resemnată. Nu, normal că n-ai vrut. Pentru că tu eşti bună. Tu şi cu Prudence sunteţi bune, amândouă. Numai eu sunt diavolul întruchipat.

Acum Alma era cea pe care o durea inima de parcă era gata să se zdrobească. Se uită la spatele lat şi încovoiat al lui George Hawkes, care mergea în faţa lor. O copleşea ruşinea. Dacă vrusese vreodată să facă lucruri de ruşine cu bărbaţi? Vai, dacă ar fi ştiut ea, Retta! Dacă ar fi ştiut cineva! Alma era o fată bătrână de patruzeci şi opt de ani cu pântecele secat, dar *şi acum* se ducea în legătorie de câteva ori pe lună. Ba chiar de multe ori pe lună! Pe deasupra, toate textele licenţioase din tinereţea ei – *Cum grano salis* şi celelalte – îi fremătau şi acum în memorie. Uneori scotea cărţile din cufărul lor ascuns în podul adăpostului pentru trăsuri şi le recitea. Mai rămăsese ceva ce *nu* ştia Alma despre foamea aceea deşănţată?

Simţea că ar fi imoral să nu spună nimic ca s-o liniştească pe biata fiinţă sfărâmată, ca să afle că nu e singură. Cum putea s-o lase pe Retta să creadă că ea era singura femeie necuviincioasă de pe lume? Dar era de faţă şi George Hawkes, care mergea la doar un metru-doi în faţa lor şi, fără îndoială, auzea tot. Aşa că Alma n-o consolă şi nici nu-i spuse că-i împărtăşeşte suferinţa. Nu spuse decât atât:

— După ce te aşezăm frumos aici, în noua ta casă, Retta scumpă, ai să poţi să te plimbi prin grădini în fiecare zi. Atunci ai să fii împăcată.

În trăsură, pe drumul de întoarcere de la Trenton, Alma şi George au vorbit foarte puţin.

— Va fi bine îngrijită, zise Alma în cele din urmă. M-a asigurat chiar doctorul Griffon.

— Toţi avem partea noastră de necazuri, spuse George în chip de răspuns. E o soartă tristă să vii pe lume.

— Se poate, murmură Alma prudent, uimită de vehemenţa vorbelor lui. Dar trebuie să găsim în noi răbdarea şi resemnarea de a ţine piept încercărilor când ne lovim de ele.

— Da. Aşa suntem învăţaţi, spuse George. Alma, tu ştii că uneori îmi doream ca Retta să scape de suferinţă în moarte, mai degrabă decât să se chinuie aşa întruna sau să ne chinuie pe mine şi pe alţii?

Nu ştia ce să-i răspundă. George o fixa cu privirea, cu faţa schimonosită de gânduri întunecate şi durere sfâşietoare. După câteva clipe, Alma reuşi să alcătuiască, de bine de rău, un răspuns:

— Cât avem viaţă, avem şi speranţă. Moartea e definitivă, fără întoarcere. Până la urmă tot acolo ajungem cu toţii. Nu ştiu dacă aş vrea ca cineva să ajungă la ea mai devreme.

George închise ochii şi nu mai zise nimic. Răspunsul nu părea să-l fi liniştit.

— Am s-o vizitez pe Retta la Trenton o dată pe lună, spuse Alma pe un ton mai puţin încordat. Dacă vrei, poţi să vii cu mine. O să-i duc *Revista Doamnelor* de la Joy’s. O să se bucure.

George nu mai scoase o vorbă timp de două ore. O vreme, păru să aţipească. Dar, pe când se apropiau de Philadelphia, deschise ochii. Alma nu mai văzuse în viaţa ei o figură atât de nefericită. Compătimindu-l din toată inima, se gândi să schimbe subiectul. Cu câteva săptămâni înainte, George îi împrumutase o carte nouă, recent

apărută la Londra, despre salamandre. Poate că o discuţie despre carte avea să-l mai înseninеze. Aşa că îi mulţumi că i-o împrumutase şi vorbi despre ea în amănunt, în timp ce trăsura se apropia încet-încet de oraş; încheie spunând:

— Una peste alta, mi s-a părut un volum foarte bine gândit, care analizează bine subiectul, dar groaznic scris şi într-o ediţie foarte neîngrijită – zău aşa, George, în Anglia nu există editori?

George ridică ochii, până atunci aţintiţi asupra podelei, şi spuse din senin:

— Soţul surorii tale a dat de necaz în ultima vreme.

Era clar că nu auzise o vorbă din tot ce spusese. În plus, Alma rămase surprinsă de schimbarea de subiect. George nu era omul care să bârfească, aşa că i se păru ciudat că aducea vorba despre soţul lui Prudence. Poate, presupuse ea, întâmplările zilei îl apăsau atât de greu, încât nu era el însuşi. Dar nu voia ca George să se simtă prost, aşa că preluă subiectul de parcă ei doi aveau astfel de discuţii tot timpul.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea.

— Arthur Dixon a publicat un pamflet nechibzuit, explică George obosit, pe care a făcut prostia să-şi tipărească şi numele, în care îşi exprima opinia că guvernul Statelor Unite ale Americii e un cuib de imoralitate mizerabilă fiindcă stăruieşte să susţină sclavia.

Nu era vreo mare surpriză. Prudence şi Arthur Dixon erau, de mulţi ani, aboliţionişti convinşi. Toată Philadelphia le cunoştea vederile antisclavagiste, destul de radicale. În timpul ei liber, Prudence îi învăţa să citească pe negrii liberi la o şcoală a quakerilor din oraş. În plus, avea grijă de copii la Azilul pentru Orfani de Culoare şi lua cuvântul de multe ori la întrunirile societăţilor feminine aboliţioniste. Arthur Dixon publica des (chiar constant) pamflete şi făcuse parte din comitetul editorial al ziarului

The Liberator[16]. La drept vorbind, mare parte din oraş se cam săturase de Dixoni, cu pamfletele şi articolele şi discursurile lor cu tot. („Pentru un om care se pretinde mare agitator”, spunea mereu Henry despre ginerele lui, „Arthur Dixon e groaznic de plicticos”.)

— Şi ce-i cu asta? întrebă Alma. Ştim cu toţii că sora mea şi soţul ei susţin astfel de cauze.

— Alma, de data asta domnul Dixon a mers prea departe. Nu numai că vrea să vadă abolită pe loc sclavia, dar e de părere şi că n-ar trebui să plătim impozite şi nici să respectăm legea ţării până când nu se ia decizia asta improbabilă. Ne instigă să ieşim în stradă cu torţe aprinse, sau ce găsim, şi să cerem eliberarea imediată a tuturor negrilor.

— Cine, Arthur *Dixon*? Alma nu se putu abţine să spună numele întreg al fostului ei profesor particular. Cu torţe aprinse? Mi-e greu să mi-l închipui spunând aşa ceva.

— Citeşte-l singură. Toată lumea vorbeşte despre pamflet. Se spune că autorul are mare noroc că nu şi-a pierdut postul de la universitate. Şi se pare că sora ta şi-a exprimat aceeaşi părere.

Alma cântări în minte ştirile.

— Destul de îngrijorător, recunoscu ea în cele din urmă.

— Toţi avem partea noastră de necazuri, repetă George, frecându-şi faţa cu palmele, epuizat.

— Trebuie să găsim răbdarea şi resemnarea... începu din nou Alma, dar George o întrerupse.

---

[16] Publicaţie abolţionistă (şi susţinătoare a drepturilor femeilor) din Boston, 1831–1866, ai cărei abonaţi erau, în proporţie de circa 75%, negri; în Carolina de Nord exista o recompensă pentru identificarea celor care o distribuiau.

— Biata ta soră, spuse el. Şi cu copii mici în casă! Te rog, Alma, să-mi spui dacă pot să vă ajut familia cu ceva. Întotdeauna ai fost atât de amabilă cu noi...

Capitolul treisprezece

Biata ei soră?

Cine ştie, poate... dar Alma nu era convinsă.

Prudence Whittaker Dixon nu era o femeie uşor de compătimit şi rămăsese, de-a lungul anilor, o femeie de-a dreptul imposibil de înţeles. Alma a digerat informaţiile în timpul zilei următoare, analizând coloniile de muşchi de la White Acre.

Ce mare enigmă era casa Dixon! Iată încă o căsnicie care nu părea fericită deloc. Prudence şi fostul ei profesor particular erau căsătoriţi de peste douăzeci şi cinci de ani şi aveau şase copii, dar Alma nu surprinsese între ei nici un singur semn de afecţiune, plăcere sau apropiere. Nu-i auzise pe nici unul râzând. De-abia dacă-i văzuse vreodată zâmbind. Nu văzuse nici vreo scăpărare de mânie. De fapt, nu văzuse între ei nici un fel de emoţie. Ce fel de căsnicie era asta, în care soţii îşi petreceau anii într-o plictiseală statornică?

Dar de la bun început existaseră întrebări cu privire la mariajul surorii ei – începând cu misterul fascinant care epuizase toate bârfele din Philadelphia cu mulţi ani în urmă, chiar după nuntă: unde era zestrea? Henry Whittaker îi dăruise fiicei lui adoptive o sumă enormă cu ocazia căsătoriei, dar se părea că soţii nu cheltuiau nici un bănuţ. Arthur şi Prudence Dixon trăiau ca nişte săraci, din salariul lui mizer de la universitate. Casa în care locuiau nici măcar nu era a lor. De-abia dacă o *încălzeau*! Arthur

nu era de acord cu confortul, aşa că-şi păstra casa la fel de rece şi de lipsită de viaţă ca propria-i fiinţă uscată. Îşi conducea familia ca pe un model de abstinenţă, modestie, studiu şi pioşenie, iar Prudence i se supunea complet. Din prima ei zi ca femeie căsătorită, Prudence renunţase la orice artificii vestimentare şi luase obiceiul să se îmbrace aproape ca o nevastă de quaker: flanelă, lână şi culori închise, plus nişte bonete cu bordură lată, nespus de urâte. Nu purta nici cea mai mică podoabă, nici măcar un lanţ de ceas sau un petic de dantelă.

Dar Prudence nu şi-a mărginit restricţiile la garderobă. Regimul alimentar i-a devenit la fel de simplu şi de limitat ca stilul de îmbrăcăminte – din câte se părea, pâine de porumb cu melasă şi mai nimic altceva. N-o văzuse nimeni bând un pahar de vin, sau măcar unul de ceai ori limonadă. Pe măsură ce i se năşteau copiii, Prudence îi creştea în acelaşi spirit auster. O pară culeasă dintr-un pom din apropiere era un mare răsfăţ pentru băieţii şi fetele ei, şi-i învăţa pe toţi să se ferească de bunătăţi mai îmbietoare de-atât. Prudence îşi îmbrăca fiii şi fiicele aşa cum se îmbrăca şi ea: în haine modeste, peticite meticulos. Parcă voia cu tot dinadinsul să arate a copii de oameni săraci. Sau poate chiar erau săraci, deşi n-aveau de ce.

— Ce dracu’ a făcut cu toate rochiile alea? mârâia Henry când Prudence venea în vizită la White Acre în zdrenţe. A umplut saltelele cu ele?

Dar Alma îi văzuse saltelele lui Prudence şi ştia că sunt umplute cu paie.

Gurile slobode din Philadelphia se tot întrebau cu încântare ce vor fi făcut Prudence şi soţul ei cu zestrea de la Whittaker. Să fi fost Arthur Dixon un împătimit al jocurilor de noroc, care risipise averea pe curse de cai şi lupte de câini? Avea altă familie, în alt oraş, care trăia în

lux? Sau poate că cei doi stăteau pe o comoară îngropată, de o bogăţie de nedescris, ascunsă în spatele faţadei sărăcăcioase?

În timp, răspunsul a ieşit la iveală: toţi banii se duseseră pe susţinerea aboliţionismului. Prudence îşi cedase fără o vorbă mare parte din dotă Societăţii Abolţioniste din Philadelphia, la scurtă vreme după nuntă. Dixonii folosiseră altă parte din bani ca să cumpere sclavi şi să-i elibereze, ceea ce costa peste 1 300 de dolari pe cap de om. Plătiseră drumul mai multor sclavi fugiţi în Canada. Plătiseră publicarea a nenumărate pamflete şi foi agitatoare. Sponsorizaseră chiar şi societăţi de dezbateri pentru negri, unde aceştia erau învăţaţi să-şi susţină ei înşişi cauza.

Toate detaliile acestea au ieşit la lumină în 1838, într-un articol publicat în *The Inquirer* despre traiul ciudat al lui Prudence Whittaker Dixon. În urma incendierii unei săli în care se întrunea un grup abolţionist local de către o gloată justiţiară, ziarul căuta subiecte interesante (chiar amuzante) despre mişcarea antisclavagistă. Un ziarist aflase despre Prudence Dixon când un abolţionist de renume menţionase generozitatea discretă a fiicei familiei Whittaker. Povestea i-a trezit imediat curiozitatea; până atunci, numele Whittaker nu prea fusese asociat în Philadelphia cu acte de caritate nemărginită. În plus, fireşte, Prudence era foarte frumoasă, lucru care întotdeauna atrage atenţia, iar contrastul dintre înfăţişarea ei superbă şi stilul de viaţă sărăcăcios nu făcea decât să aţâţe curiozitatea. Cu încheieturile ei albe, elegante, şi gâtul delicat care ieşea modest din hainele ponosite, Prudence arăta întocmai ca o zeiţă în captivitate – Afrodita închisă într-o mânăstire. Ziaristul n-a putut rezista tentaţiei.

Povestea apăruse pe prima pagină a ziarului, alături de o gravură încântătoare reprezentând-o pe doamna Dixon. Mare parte din articol se compunea din discursul aboliţionist obişnuit, dar partea care le înflăcăra imaginaţia locuitorilor Philadelphiei era cea în care se spunea că Prudence (crescută în saloanele luxoase de la White Acre) ar fi declarat că, de mulţi ani, îşi refuzase sieşi şi familiei sale orice bun produs de mâna unui sclav.

„Nu pare a fi nici o greşeală să porţi bumbac din Carolina de Sud”, continua articolul s-o citeze, „dar greşeala este acolo, fiindcă aşa ne intră răul în case. Pare o plăcere simplă să ne răsfăţăm copiii cu un pic de zahăr, dar plăcerea aceea se transformă în păcat când zahărul vine din plante cultivate de fiinţe umane trăitoare într-o mizerie de nedescris. Tot de aceea, în casa noastră nu se bea cafea şi nici ceai. Îi sfătuiesc pe toţi locuitorii Philadelphiei care se socotesc buni creştini să facă la fel. Dacă ne ridicăm glasul împotriva sclaviei, dar continuăm să ne bucurăm de roadele ei, nu suntem altceva decât nişte ipocriţi; cum am putea crede că pe Domnul Dumnezeu îl bucură ipocrizia noastră?”

În continuare, Prudence mergea şi mai departe: „Lângă casa în care trăiesc împreună cu soţul meu, locuieşte o familie de negri eliberaţi, alcătuită dintr-un bărbat bun şi cinstit pe nume John Harrington, soţia lui, Sadie, şi trei copii. Sunt săraci şi au mari greutăţi. Ne străduim să nu trăim într-un confort mai mare decât ei. Ne străduim să nu ne facem casa cu nimic mai frumoasă decât a lor. De multe ori, Harringtonii muncesc cot la cot cu noi în casa noastră, iar noi în a lor. Îmi curăţ funinginea din vatră alături de Sadie Harrington. Soţul meu taie lemne alături de John Harrington. Copiii mei învaţă literele şi cifrele alături de copiii lor. De multe ori mănâncă cu noi la masă. Mâncăm ce mănâncă şi ei şi purtăm ce poartă şi ei. Iarna,

dacă familia Harrington nu are căldură, ne-o refuzăm şi noi. Ne încălzeşte gândul că nu avem de ce ne ruşina şi că la fel ar fi făcut şi Cristos. Duminica ascultăm aceeaşi slujbă ca şi Harringtonii, la biserica lor metodistă umilă, pentru negri. În biserica lor nu se găseşte nici urmă de confort – de ce, atunci, ar trebui să se găsească într-a noastră? Uneori, copiii lor n-au încălţări – ai noştri de ce să aibă?”

Prudence mersese prea departe.

În cursul zilelor următoare, ziarul a fost îngropat în reacţii furioase. Unele scrisori veneau de la mame oripilate („Fiica lui Henry Whittaker îşi ţine copiii desculţi!”), dar cele mai multe veneau de la bărbaţi turbaţi de mânie („Dacă doamna Dixon îi iubeşte pe africanii negri pe cât spune că-i iubeşte, atunci să-şi dea cea mai frumuşică fată de nevastă celui mai smolit băiat al vecinului ei – ia s-o vedem!”).

Cât despre Alma, cu toată bunăvoinţa, articolul o enervase. În traiul lui Prudence era ceva care, avea ea impresia, semăna cam prea mult cu mândria sau chiar cu vanitatea. Nu era vorba că Prudence ar fi avut o vanitate de muritor de rând (Alma n-o prinsese niciodată trăgând cu ochiul spre oglindă), dar Almei i se părea că era vanitoasă în alt sens – într-un sens mai subtil – prin demonstraţiile acestea excesive de austeritate şi sacrificiu.

Iată cât de puţine lucruri îmi trebuie, părea să spună Prudence. *Priviţi cât sunt de bună.*

Mai mult, Alma nu se putea abţine să se întrebe dacă nu cumva Harringtonii, vecinii negri ai lui Prudence, n-ar fi vrut şi ei să mănânce în câte o seară şi altceva decât pâine de porumb cu melasă – şi de ce nu le cumpărau Dixonii câte ceva, în loc să se înfometeze şi ei dintr-o solidaritate găunoasă?

Popularitatea atrasă de articolul din ziar le aducea numai necazuri. Philadelphia era un oraş liber, dar asta nu însemna că cetăţenii ei priveau cu ochi buni apropierea dintre negrii săraci şi doamnele albe respectabile. La început îi amenințaseră şi-i atacaseră pe Harringtoni, care ajunseseră atât de hărţuiţi, încât au trebuit să se mute. Apoi, cineva aruncase cu balegă de cal în Arthur Dixon pe când mergea la lucru la Universitatea Pennsylvania. Mamele nu-şi mai lăsau copiii să se joace cu copiii Dixon. La poarta casei Dixon apăreau întruna fâşii de bumbac din Carolina de Sud, iar pe prag le răsăreau grămăjoare de zahăr – avertismente remarcabil de ciudate şi de inventive. Apoi, într-o zi de pe la jumătatea anului 1838, Henry Whittaker a primit o scrisoare nesemnată în care scria: „Domnule Whittaker, dacă nu-i puneţi frâu gurii fiicei dumneavoastră, nu mai e mult şi o să vă pomeniţi cu depozitele făcute cenuşă.”

Aşa ceva Henry nu putea să rabde. Faptul că fata lui îşi irosise zestrea atât de generoasă fusese o mare insultă, dar iată că acum îi erau puse în pericol şi proprietăţile. A chemat-o pe Prudence la White Acre, cu gândul să-i bage minţile în cap.

— Tată, fii blând cu ea, l-a avertizat Alma înaintea întâlnirii. Sigur e speriată şi îngrijorată. Au afectat-o mult întâmplările din ultimele săptămâni şi cred că se teme mai mult pentru siguranţa copiilor ei decât te temi tu pentru siguranţa depozitelor.

— Mă îndoiesc, a mormăit Henry.

Dar Prudence nu părea nici zguduită, nici suferindă. Dimpotrivă, a păşit în biroul lui Henry ca Ioana d’Arc şi şi-a privit tatăl în ochi fără şovăire. Alma a încercat un bun venit călduros, dar pe Prudence n-o interesau amabilităţile. Nici pe Henry. Bătrânul s-a aruncat în conversaţie cu un atac-fulger.

— Poftim, uite ce-ai făcut! Ai făcut familia de ruşine şi acum aduci gloata de justiţiari la uşa propriului tău tată? Aşa mă răsplăteşti tu pe mine pentru tot ce ţi-am dat?

— Scuză-mă, dar eu nu văd nici o gloată de justiţiari.

— Păi în curând s-ar putea foarte bine să vezi!

Henry îi aruncă scrisoarea de ameninţare, pe care Prudence o citi fără să aibă vreo reacţie.

— Prudence, ascultă-mă, n-o să-mi convină să-mi conduc afacerile din ruinele unei clădiri făcute scrum. Unde crezi c-o să ajungi cu jocurile astea ale tale? De ce te afişezi în halul ăsta în ziare? E o purtare nedemnă. Beatrix n-ar fi fost mulţumită.

— Sunt mândră că vorbele mi-au fost tipărite, spuse Prudence. Le-aş rosti din nou, cu mândrie, în faţa oricărui ziarist din Philadelphia.

Prudence nu liniştea deloc apele.

— Îmi vii aici îmbrăcată în zdrenţe, spuse Henry, cu glasul tot mai furios. Îmi vii aici fără o leţcaie, în ciuda generozităţii mele. Îmi vii aici din groapa de datorii pe care a săpat-o soţul tău, special ca să te vedem noi nenorocită şi să fim şi noi toţi nenorociţi pe lângă tine. Te amesteci unde nu-ţi fierbe oala şi faci valuri pentru o cauză care o să întoarcă tot oraşul cu fundul în sus – cu afacerile mele cu tot! Şi toate astea fără nici un rost! În comunitatea Pennsylvania nu există sclavie, Prudence! Şi-atunci de ce te încăpăţânezi să-ţi susţii cauza? Lasă Sudul să-şi rezolve singur problemele.

— Regret că nu-mi împărtăşeşti convingerile, tată, zise Prudence.

— Nu dau doi bani pe convingerile tale. Dar îţi jur că dacă păţesc ceva depozitele mele...

— Eşti un om cu greutate, îl întrerupse Prudence. Vocea ta ne-ar putea ajuta cauza, iar banii tăi ar putea face mult

bine pentru lumea aceasta încărcată de păcate. Caută sfătuitorul din inima ta şi...

— La naiba cu sfătuitorul din inima mea! Nu faci decât să îngreunezi viaţa tuturor oamenilor din oraşul ăsta care muncesc din răsputeri să câştige un ban!

— Atunci ce-ai vrea să fac, tată?

— Aş vrea să mai taci din gură, fata mea, şi să-ţi vezi de familie.

— Toţi cei suferinzi sunt familia mea.

— Fi-ţi-ar predicile ale dracu', mai scuteşte-mă! *Ba nu sunt familia ta*. Familia ta sunt oamenii pe care-i vezi aici.

— Nu-mi sunt familie mai mult decât alţii.

Asta îl reduse la tăcere pe Henry. De fapt, îi tăie şi răsuflarea. Chiar şi Alma simţi că o izbeşte ceva. Riposta îi aduse nişte înţepături în ochi, de parcă tocmai o lovise cineva cu toată forţa la rădăcina nasului.

— Nu ne consideri familia ta? întrebă Henry, odată ce-şi recăpătă stăpânirea de sine. Foarte bine. Din clipa asta, nu mai faci parte din familie.

— Doamne, tată, să nu... protestă Alma, sincer îngrozită.

Dar Prudence îşi întrerupse sora, lansându-se într-un răspuns atât de lucid şi de calm, că ai fi crezut că-l tot repeta de ani de zile. Poate aşa şi era.

— Cum doreşti, spuse ea. Dar nu uita că izgoneşti din casa ta o fiică, una care ţi-a fost întotdeauna loială şi care are dreptul să caute blândeţe şi înţelegere la singurul om pe care-şi aminteşte să-l fi numit vreodată tată. Lăsând la o parte cruzimea gestului, sunt convinsă că îţi va chinui conştiinţa. Mă voi ruga pentru tine, Henry Whittaker. Iar în rugăciunile mele am să-l întreb pe Dumnezeu din ceruri ce s-a întâmplat cu simţul moral al tatălui meu – sau poate că nu l-a avut niciodată?

Henry sări în picioare şi, furios, lovi biroul cu amândoi pumnii.

— Tâmpită fără ruşine! răcni el. *Nu l-am avut niciodată!*

Toate astea se întâmplaseră cu zece ani în urmă, iar de atunci nici Henry nu-şi mai văzuse fiica, nici Prudence nu mai făcuse vreo încercare să-l vadă pe Henry. Alma nu-şi mai întâlnise sora decât de câteva ori, când se oprise pe la casa familiei Dixon împinsă de câte un imbold sporadic de nonşalanţă artificială şi amabilitate forţată. Se prefăcea că s-a oprit în drum spre alt loc, ca să le aducă daruri mărunte nepoatelor şi nepoţilor sau ca să lase un coş cu bunătăţi când se apropia Crăciunul. Alma ştia că sora ei avea să dea toate darurile şi bunătăţile unei familii mai nevoiaşe, dar tot le aducea. Când ruptura din familie era încă proaspătă, Alma încercase chiar să-i ofere bani lui Prudence, ea însă, după cum era de aşteptat, îi refuzase.

Atmosfera în timpul vizitelor nu era niciodată caldă sau confortabilă, iar Alma se simţea întotdeauna uşurată când venea vremea să plece. Vederea lui Prudence o ruşina. Oricât de enervante i s-ar fi părut rigiditatea şi moralitatea surorii ei, Alma nu putea alunga gândul că tatăl ei nu se purtase cum se cuvine la ultima lui întâlnire cu Prudence – de fapt, că nici Henry *şi nici* Alma nu se purtaseră cum se cuvine. Incidentul îi pusese într-o lumină deloc măgulitoare: Prudence rămăsese, fermă (deşi făcând paradă de propria moralitate), de partea Binelui şi a Dreptăţii, în timp ce Henry nu făcuse decât să-şi apere proprietatea comercială şi să-şi dezmoştenească fiica adoptivă. Iar Alma? Alma fusese cumva de partea lui Henry Whittaker – sau cel puţin aşa părea – fiindcă nu-i luase apărarea mai vehement surorii ei şi pentru că rămăsese la White Acre după ce plecase Prudence.

Dar tatăl ei avea nevoie de ea! N-o fi fost Henry Whittaker un om generos şi nici măcar un om bun, dar era un om important şi avea nevoie de ea. Nu putea trăi fără ea. Nimeni altcineva nu-i putea pune ordine în treburi, iar

treburile lui erau multe şi însemnate. Asta îşi tot spunea Alma.

Mai mult, cauza abolиţionismului nu-i era prea dragă. Fireşte, considera sclavia ceva revoltător, dar o interesau atâtea alte lucruri, încât subiectul acesta nu-i ocupa gândurile zi de zi. În fond, Alma trăia în Timpul Muşchiului; îi era de-a dreptul imposibil să se concentreze asupra muncii ei (şi să aibă grijă de tatăl ei) dacă se tot apleca încotro băteau vânturile schimbătoare ale fiecărei drame politice omeneşti. Sclavia era o nedreptate grotescă, da, şi trebuia abolită. Dar erau pe lume *atâtea* nedreptăţi: sărăcia, de pildă, şi tirania şi hoţia şi omorul. Nu-ţi puteai propune să elimini toate nedreptăţile şi în acelaşi timp să scrii cărţi de referinţă despre speciile de muşchi din America şi să administrezi afacerile complicate ale unei companii de familie întinse pe tot globul.

Nu-i aşa?

Şi de ce trebuia Prudence să facă tot posibilul ca toată lumea din jur să pară atât de meschină şi lacomă în comparaţie cu sacrificiile ei incomparabile?

„Îţi mulţumesc, eşti foarte amabilă”, spunea Prudence de câte ori Alma venea în vizită cu un cadou sau un coş, dar niciodată nu exprima o afecţiune sau o recunoştinţă adevărată. Prudence era politicoasă până-n vârful unghiilor, dar prietenoasă nu era. După opririle la casa sărăcăcioasă a lui Prudence, Alma se întorcea în luxul din White Acre simţindu-se de parcă cineva o descususe şi o examinase pe toate părţile – de parcă stătuse în faţa unui jurist sever şi fusese declarată nesatisfăcătoare. Aşadar, poate nu era de mirare că, pe măsură ce treceau anii, Alma o vizita pe Prudence tot mai rar şi cele două surori se îndepărtaseră una de alta mai mult ca niciodată.

Dar acum, în trăsură, pe drumul de întoarcere de la Trenton, George Hawkes o informase pe Alma că familia

Dixon risca să aibă necazuri din cauza pamfletului agitator al lui Arthur. În primăvara aceea din 1848, stând lângă câmpul ei cu bolovani şi luând notiţe despre modul în care evolua muşchiul, Alma se întreba dacă n-ar trebui să treacă din nou pe la Prudence. Dacă postul de la universitate al cumnatului ei era, într-adevăr, ameninţat, situaţia ajunsese gravă. Dar ce să spună? Ce să facă? Ce ajutor să-i ofere lui Prudence care să nu fie refuzat din mândrie şi din dorinţa încăpăţânată de a da dovadă de umilinţă?

Şi-apoi, nu-şi făcuseră Dixonii necazul cu mâna lor? Nu era doar consecinţa firească a obiceiurilor lor atât de aspre şi radicale? Ce fel de părinţi erau Arthur şi Prudence dacă puneau în primejdie vieţile celor şase copii ai lor? Cauza pe care o susţineau era periculoasă. Mulţi aboliţionişti erau târâţi pe străzi şi bătuţi – chiar şi în oraşele libere din nord! Nordul nu iubea sclavia, dar îşi iubea pacea şi stabilitatea, iar aboliţioniştii le tulburau. Azilul pentru Orfani de Culoare, unde Prudence preda gratuit, fusese atacat deja de mai multe ori de gloate furioase. Ce să mai spună de aboliţionistul Elijah Lovejoy, ucis în Illinois, şi despre tiparniţa lui cu care imprima texte aboliţioniste, făcută bucăţi şi aruncată în râu? Se putea foarte bine întâmpla şi în Philadelphia. Prudence şi soţul ei trebuiau să fie mai precauţi.

Alma şi-a îndreptat atenţia spre bolovanii ei acoperiţi cu muşchi. Avea treabă. Săptămâna dinainte rămăsese în urmă, cu drumul făcut ca s-o lase pe biata Retta în azilul doctorului Griffon, şi n-avea de gând să rămână în urmă şi mai rău din cauza nesăbuinţei surorii ei. Avea măsurători de notat şi trebuia să se apuce de lucru.

Pe una din cele mai mari pietre creşteau trei colonii de *Dicranum*. Alma le urmărise timp de douăzeci şi şase de ani, iar în ultima vreme devenise absolut clar că una din

varietăţi câştiga teren, în timp ce celelalte două se micşoraseră. Alma se aşeză lângă bolovan şi se puse pe comparat peste două decenii de notiţe şi desene. Nu înţelegea deloc.

Dicranum era pentru ea o obsesie într-o altă obsesie – însuşi nucleul fascinaţiei ei faţă de muşchi. Lumea era înţesată de sute şi sute de specii de *Dicranum* şi fiecare avea micile ei particularităţi. Ştia mai multe decât oricine din lume despre genul acesta, dar tot îi dădea de gândit şi îi tulbura somnul noaptea. Pe Alma, care toată viaţa cugetase la mecanisme şi origini, o măcinau de ani întregi întrebări arzătoare despre genul acesta complicat. Cum apăruse? De ce prezenta o diversitate atât de remarcabilă? De ce îşi dăduse atâta osteneală natura să facă fiecare varietate puţin diferită de celelalte? De ce unele tipuri de *Dicranum* erau mult mai rezistente decât rudele lor apropiate? Existase dintotdeauna un număr atât de mare de *Dicranum*, sau suferiseră vreo transmutaţie, metamorfozându-se dintr-un soi în altul, pornind de la un strămoş comun?

În ultima vreme se purtaseră multe discuţii pe tema transmutaţiei speciilor în comunitatea ştiinţifică. Alma urmărise dezbaterea cu cel mai mare interes. Subiectul nu era tocmai nou. Jean-Baptiste Lamarck îl deschisese cu patruzeci de ani înainte, în Franţa, susţinând că toate speciile de pe pământ se transformaseră de la crearea lumii ca urmare a unui „sentiment interior” al organismului, care căuta să se perfecţioneze. Mai recent, Alma citise *Vestigiile istoriei naturale a Creaţiei*, scrisă de un autor britanic anonim care susţinea şi el că speciile sunt capabile de progres, de schimbare. Autorul nu propunea un mecanism convingător care să explice *cum* se putea schimba o specie, dar era convins că transmutaţia exista.

Astfel de vederi erau foarte controversate. A avansa ideea că o entitate se putea modifica singură însemna să pui sub semnul întrebării însăşi supremaţia lui Dumnezeu. Poziţia creştinilor era că Domnul crease toate speciile botanice de pe lume într-o singură zi şi că nici una din creaţiile Lui nu se schimbase de la începutul timpului. Dar Almei i se părea tot mai clar că *se schimbaseră*. Ea însăşi studiase mostre de muşchi fosilizat care nu era identic cu cel din prezentul ei. Şi aici era vorba de natură la scara ei cea mai măruntă! Ce să crezi despre oasele uriaşe, fosilizate, ale creaturilor asemănătoare cu şopârlele pe care Richard Owen le botezase recent „dinozauri”? Faptul că animalele acestea gigantice trăiseră odinioară pe Pământ iar acum, evident, nu mai trăiau era indiscutabil. Dinozaurii fuseseră înlocuiţi de altceva, sau se transformaseră în altceva, sau pur şi simplu dispăruseră. Cum se puteau explica asemenea dispariţii şi transformări în masă?

Cum scria însuşi marele Linnaeus, *Natura non facit saltum*.

Natura nu face salturi.

Dar Alma era de părere că natura *face* salturi. Poate doar din cele mici – ţopăite, de-o şchioapă, smucite –, dar tot salturi. Era evident, cel puţin, că natura face modificări. Se vedea în înmulţirea câinilor şi a oilor şi în echilibrul schimbător al puterii şi teritoriului între diversele colonii de muşchi pe bolovanii aceştia obişnuiţi, de calcar, din marginea pădurii de la White Acre. Alma avea unele idei, dar nu reuşea să le potrivească şi să le lipească una de alta. Era convinsă că unele varietăţi de *Dicranum* se dezvoltaseră din altele, mai vechi. Era convinsă că o entitate putea să fi apărut din altă entitate şi că putea să ducă la dispariţia unei alte colonii. Nu reuşea să-şi dea seama *cum* se întâmpla, dar era sigură că *se întâmpla*.

Simţea în piept apăsarea aceea veche, familiară – amestecul de dorinţă şi grabă. Nu-i mai rămâneau decât două ore până la apus, timp în care putea să lucreze afară, înainte să se întoarcă la cerinţele tatălui ei din fiecare seară. Avea nevoie de mai multe ceasuri – mult mai multe – ca să cerceteze întrebările acestea aşa cum meritau cercetate. N-avea să aibă atâtea ceasuri la dispoziţie niciodată. Şi-aşa pierduse foarte multe în săptămâna aceea. Parcă toţi erau convinşi că ceasurile Almei le aparţin. Cum să se mai dedice studiilor ştiinţifice serioase?

Privind soarele cum coboară, se hotărî să n-o viziteze pe Prudence. Pur şi simplu n-avea timp de aşa ceva. Nu voia nici măcar să citească ultimul pamflet răzvrătit al lui Arthur despre abolirea sclaviei. Cu ce putea ea să-i ajute pe Dixoni? Sora ei nu voia să-i audă părerile şi nici să-i accepte ajutorul. Îi părea rău de Prudence, dar vizita n-ar fi dus decât la stânjeneală, ca întotdeauna.

Aşa că se întoarse din nou la bolovanii ei. Scoase centimetrul şi măsură din nou coloniile. Notă grăbită rezultatele în caiet.

Doar două ore.

Şi câtă muncă avea de făcut.

Arthur şi Prudence Dixon n-aveau decât să înveţe să se îngrijească mai bine de viaţa lor.

Capitolul paisprezece

Tot în luna aceea, Alma a primit un bilet de la George Hawkes care o ruga să fie bună şi să vină pe strada Arch ca să-i viziteze tipografia şi să vadă ceva de-a dreptul ieşit din comun.

„Nu vreau să-i ştirbesc din natura incredibilă spunându-ţi mai multe acum”, scria el, „dar sunt convins că te vei bucura să-l vezi cu ochii tăi, după pofta inimii”.

Alma însă n-avea nici o poftă a inimii. Pe de altă parte, nici George nu avea aşa ceva – tocmai de aceea biletul era cum nu se poate mai neobişnuit. Până atunci George n-o căutase decât pentru probleme legate de publicaţii sau pentru urgenţe legate de Retta. Dar Retta nu mai avusese nici o urgenţă de când o internaseră la Griffon, iar Alma şi George nu aveau nici o carte comună în lucru. Şi atunci ce putea fi atât de urgent?

Intrigată, a luat o trăsură până pe strada Arch.

L-a găsit pe George într-o cămăruţă din fund, cocoşat peste o masă lungă, acoperită cu o mulţime ameţitoare de forme şi culori. Apropiindu-se, Alma şi-a dat seama că era o colecţie enormă de picturi reprezentând orhidee, stivuite în teancuri înalte. Nu doar picturi, de fapt, ci şi litografii, desene şi gravuri.

— În viaţa mea n-am văzut lucrare mai frumoasă, spuse George în loc de salut. Ieri mi-a venit de la Boston. Ceva foarte ciudat. Uită-te ce măiestrie!

George îi puse Almei în mână o litografie reprezentând o *Catasetum* bălţată. Orhideea fusese reprodusă atât de magnific, încât părea să crească drept din pagină. Pe label avea pete roşii pe un fundal galben şi părea umedă, o carne însufleţită. Frunzele îi erau bogate şi groase, iar rădăcinile bulboase arătau de parcă le-ai fi putut scutura de pământ chiar atunci. Înainte ca Alma să poată asimila toată frumuseţea, George îi dădu altă planşă superbă – o *Peristeria barkeri* cu cascada de flori galbene atât de proaspătă, încât parcă tremura. Cine colorase litografia trebuia să fi fost nu doar un maestru al culorii, ci şi al texturii; petalele semănau cu catifeaua groasă, iar tuşele

de albumen de pe vârfuri făceau ca fiecare floare să arate de parcă purta pe ea o picătură de rouă.

Apoi George îi dădu altă planşă, iar Alma nu-şi putu reţine un suspin. Nu ştia ce orhidee era aceasta, n-o mai văzuse. Lobii micuţi, roz, arătau ca rochia unei zâne pentru un bal fastuos. Niciodată nu mai văzuse asemenea complexitate, asemenea delicateţe. Alma se pricepea la litografii – se pricepea bine. Se născuse la doar patru ani după inventarea tehnicii şi adunase pentru biblioteca de la White Acre unele dintre cele mai frumoase litografii din lume. Credea că înţelege limpede limitările tehnice impuse de mediul acesta grafic, dar planşele de sub ochii ei îi arătau că se înşelase. Şi George Hawkes se pricepea la litografii. Nu era în toată Philadelphia om mai priceput decât el. Dar îi tremurau mâinile când îi întinse Almei încă o foaie, încă o orhidee. Voia să i le arate pe toate, pe toate odată. Alma voia cu disperare să se uite mai departe la ele, dar şi să înţeleagă situaţia mai bine înainte să le privească.

— Stai, George, să ne oprim puţin. Trebuie să-mi spui – cine le-a făcut? întrebă Alma. Cunoştea numele celor mai buni ilustratori botanici, dar pe artistul acesta nu-l cunoştea. Nici măcar Walter Hood Fitch nu era în stare să creeze aşa ceva. Dacă ar mai fi văzut ceva asemănător înainte, fără îndoială şi-ar fi amintit.

— Un individ de-a dreptul ieşit din comun, se pare, spuse George. Îl cheamă Ambrose Pike.

Alma nu mai auzise niciodată numele.

— Cine i-a publicat lucrările? întrebă ea.

— Nimeni!

— Atunci cine le-a comandat pe astea?

— Nu sunt sigur că le-a comandat cineva, spuse George. Domnul Pike a făcut litografiile cu mâna lui, în tipografia unui prieten din Boston. A găsit orhideele, a făcut schiţele,

le-a tipărit şi tot el s-a ocupat şi de culori. Mi-a trimis toate lucrările, cu mult mai multe explicaţii decât ţi-am dat eu. Au ajuns ieri, într-o cutie absolut obişnuită. Când am deschis-o, cum îţi poţi imagina, era să cad din picioare. Domnul Pike şi-a petrecut ultimii optsprezece ani în Guatemala şi Mexic, spune el, şi s-a întors în Massachusetts-ul natal recent. Orhideele ilustrate aici sunt rezultatul şederii lui în junglă. Nu ştie nimeni nimic despre el. Trebuie să-l aducem la Philadelphia, Alma. N-ai putea tu să-l inviţi la White Acre? Scrisoarea lui era foarte umilă. Şi-a dedicat toată viaţa lucrărilor pe care le vezi. Spera să i le pot publica.

— Şi o să i le publici, aşa-i? întrebă Alma, închipuindu-şi deja planşele nemaipomenite într-un volum Hawkes excelent executat.

— Fireşte că da! Dar mai întâi trebuie să mă dumiresc. Alma, pe unele din orhideele astea nu le-am mai văzut niciodată. Iar asemenea pricepere în mod sigur n-am mai văzut.

— Nici eu, spuse Alma, întorcându-se spre masă şi răsfoind cu grijă celelalte planşe. Mai-mai că nu-i venea să le atingă, atât de spectaculoase erau. Ar fi trebuit ţinute în casete de sticlă toate, fără excepţie. Până şi cele mai mici schiţe erau nişte capodopere. Din reflex, ridică privirea spre tavan, să se asigure că era zdravăn şi că nu putea să picure nimic pe ele şi să le distrugă. Dintr-odată, o cuprinse teama de incendiu sau jaf. George trebuia să pună un lacăt la uşă. Îşi dorea să-şi fi pus mănuşi.

— Ai mai *văzut*... începu George, dar era atât de copleşit, încât nu reuşi să termine propoziţia. Niciodată nu-i văzuse chipul atât de preschimbat de emoţie.

— N-am mai văzut, murmură ea. În viaţa mea n-am mai văzut.

Chiar în seara aceea, Alma îi scrise o scrisoare domnului Ambrose Pike din Massachusetts.

Scrisese mii şi mii de scrisori în viaţa ei – multe din ele scrisori de laudă sau invitaţie –, dar pe asta nu ştia cum s-o înceapă. Cum să te adresezi unui adevărat geniu? Până la urmă, se hotărî că nu poate să folosească decât cel mai direct stil.

Stimate domnule Pike,

Mă tem că mi-aţi făcut un mare rău. Mi-aţi răpit pentru totdeauna posibilitatea de a mai admira lucrările botanice ale altcuiva. Lumea desenului, a picturii şi a litografiei mi se va părea pentru totdeauna ştearsă şi plictisitoare acum, că v-am văzut orhideele. Cred că urmează să veniţi în curând la Philadelphia pentru a lucra împreună cu bunul meu prieten George Hawkes la publicarea unei cărţi. Mă întreb dacă, în timpul şederii dumneavoastră în oraş, aş putea să vă conving să veniţi la White Acre, domeniul familiei mele, într-o vizită prelungită. Avem sere cu o mulţime de orhidee – din care unele sunt aproape la fel de frumoase în realitate pe cât sunt ale dumneavoastră în ilustraţie. Îndrăznesc să sper că v-ar plăcea. Poate aţi dori chiar să le desenaţi. (Oricare dintre florile noastre s-ar considera onorată să-i faceţi portretul!) Tatăl meu şi cu mine vom fi cum nu se poate mai bucuroşi să vă cunoaştem. Dacă veţi avea bunătatea să-mi spuneţi când sosiţi, voi trimite o trăsură special ca să vă aducă de la gară. Odată ce vă avem în grijă, vă vom asigura toate cele trebuincioase. Vă rog, nu-mi faceţi încă un rău refuzând!

Cu cele mai bune gânduri,

Alma Whittaker

Domnul Pike sosi la mijlocul lunii mai 1848.

Alma era în biroul ei, aplecată asupra microscopului, când văzu trăsura trăgând în faţa casei. Din ea ieşi un

tânăr înalt, zvelt, cu părul nisipiu, într-un costum de catifea reiată cafenie. De la depărtare, nu părea să aibă mai mult de douăzeci de ani – dar Alma ştia că aşa ceva nu era cu putinţă. Nu avea cu el decât o valijoară de piele, care arăta de parcă făcuse de câteva ori înconjurul lumii, dar şi de parcă urma să se rupă de tot înainte de sfârşitul zilei.

Alma l-a privit câteva clipe, apoi s-a dus să-i ureze bun venit. Fusese prezentă la sosirea multor oaspeţi la White Acre de-a lungul anilor şi, din câte văzuse, toţi făceau exact acelaşi lucru: se opreau locului privind cu ochi mari conacul din faţa lor, fiindcă White Acre era în acelaşi timp magnific şi impunător, mai ales pentru cei care-l vedeau prima oară. În fond, fusese gândit special ca să intimideze; puţini vizitatori reuşeau să-şi ascundă admiraţia respectuoasă, invidia sau teama – mai ales dacă nu ştiau că-i urmăreşte cineva.

Dar Pike nici nu se uită la casă. Ba chiar îi întoarse spatele imediat ca să privească vechea grădină grecească a lui Beatrix, pe care Alma şi Hanneke o întreţinuseră cu mare grijă de-a lungul deceniilor, ca omagiu adus stăpânei ei. Se dădu câţiva paşi înapoi ca s-o poată cuprinde mai bine cu privirea, apoi făcu ceva foarte ciudat: puse jos valiza, îşi scoase haina, se duse în colţul de nord-vest al grădinii, apoi înaintă cu paşi mari în diagonală până în colţul de sud-est. Rămase acolo un moment, se uită în jur, apoi parcurse două laturi adiacente ale grădinii (o lungime şi o lăţime) cu pasul larg al unui topograf care măsoară hotarele unei proprietăţi. Când ajunse la colţul de nord-vest, îşi scoase pălăria, se scărpină în cap, stătu locului o clipă, apoi izbucni în râs. Alma nu-i auzea râsul, dar i-l vedea limpede.

Nemaiputându-se stăpâni, ieşi din adăpostul pentru trăsuri şi dădu fuga spre el.

— Domnule Pike, spuse ea, întinzând mâna când ajunse destul de aproape.

— Dumneavoastră trebuie să fiţi domnişoara Whittaker! spuse el, zâmbind calm şi strângându-i mâna. Nu-mi vine să cred ce văd aici! Domnişoară Whittaker, neapărat trebuie să-mi spuneţi – ce geniu nebun a proiectat cu atâta străduinţă grădina aceasta ca să corespundă cu stricteţe idealurilor geometrice euclidiene?

— Inspiraţia i-a aparţinut mamei mele, domnule. Dacă nu ar fi încetat din viaţă acum mulţi ani, ar fi fost de-a dreptul fericită să ştie că aţi înţeles ce urmărea.

— Cine n-ar înţelege? E secţiunea de aur! Avem două pătrate care conţin o grilă repetitivă formată din alte pătrate – iar pe lângă asta, aleile bisectoare generează în întregul plan mai multe triunghiuri cu proporţia laturilor trei-patru-cinci. E încântător! Mi se pare extraordinar că cineva s-a străduit să creeze aşa ceva, şi pe deasupra la o scară atât de minunată. Şi gardurile vii sunt perfecte. Parcă sunt egalul dintre cele două părţi ale ecuaţiei. Mama dumneavoastră trebuie să fi fost o persoană fermecătoare.

— Fermecătoare... Alma se gândi puţin. E adevărat că mama mea a fost binecuvântată cu o minte care funcţiona cu o precizie fermecătoare.

— Absolut remarcabil!

Nici acum nu părea să fi observat casa.

— Mă bucur nespus să vă cunosc, domnule Pike, spuse Alma.

— Şi eu pe dumneavoastră, domnişoară Whittaker. Scrisoarea pe care mi-aţi trimis-o a fost generoasă peste poate. Mărturisesc că mi-a făcut mare plăcere să am o trăsură doar pentru mine – pentru prima oară în lunga mea viaţă. Sunt atât de obişnuit să călătoresc înghesuit între copii care ţipă, animale nefericite şi bărbaţi zgomotoşi

care fumează trabucuri groase, încât nici n-am ştiut ce să fac cu un răstimp atât de lung de singurătate şi linişte.

— Şi ce aţi făcut până la urmă? întrebă Alma, zâmbind la vederea unui asemenea entuziasm.

— M-am împrietenit cu priveliştea liniştită pe care o oferea drumul.

Până să apuce să răspundă cuvintelor acestora fermecătoare, Alma observă pe faţa lui o expresie îngrijorată. Se întoarse să vadă la ce se uita: un servitor intra pe uşile impunătoare de pe faţada conacului White Acre cu micul bagaj al lui Pike.

— Valiza mea... începu el, întinzând mâna spre ea.

— V-o ducem în camera dumneavoastră, domnule Pike. Vă va aştepta acolo, lângă pat, oricând aveţi nevoie de ea.

Oaspetele dădu din cap, stânjenit.

— Fireşte, spuse el. Cât de ridicol pot să mă port! Vă rog să mă scuzaţi. Nu sunt obişnuit cu servitori şi cu tot restul.

— Aţi prefera să aveţi valiza lângă dumneavoastră?

— Nu, câtuşi de puţin. Iertaţi-mi reacţia, domnişoară Whittaker. Dar, când nu ai decât un bun de preţ în viaţă, cum am eu, te sperii puţin când vezi un străin cum se îndepărtează cu el în mână!

— Dumneavoastră aveţi mai mult de un singur bun de preţ, domnule Pike. Aveţi talentul dumneavoastră artistic de excepţie – nici eu, nici domnul Hawkes n-am mai văzut aşa ceva.

— Ah! râse Pike. Cât de amabil din partea dumneavoastră, domnişoară Whittaker. Dar toate celelalte bunuri ale mele sunt în valiza aceea şi poate preţuiesc mărunţişurile acelea chiar mai mult!

A început să râdă şi Alma. Rezerva care-i desparte în mod obişnuit pe doi străini lipsea cu desăvârşire. Poate că nici nu existase.

— Acum spuneţi-mi, domnişoară Whittaker, continuă el, însufleţit. Ce alte minuni mai aveţi la White Acre? Şi am înţeles bine, studiaţi muşchiul?

Aşa se întâmplă că, înainte să treacă o oră întreagă, stăteau amândoi printre bolovanii Almei şi discutau despre *Dicranum*. Ea vrusese să-i arate mai întâi orhideele. De fapt, nu intenţionase deloc să-i arate coloniile de muşchi – nimeni nu-şi mai exprimase interesul faţă de ele –, dar, odată ce începuse să vorbească despre munca ei, Pike insistase să i le arate.

— Trebuie să vă avertizez, domnule Pike, spuse Alma în timp ce se îndreptau într-acolo peste câmp, cei mai mulţi oameni găsesc muşchiul destul de plictisitor.

— Asta nu mă sperie, replică el. Întotdeauna m-au fascinat subiectele pe care alţii le găsesc plictisitoare.

— Iată un lucru pe care-l avem în comun.

— Dar spuneţi-mi, domnişoară Whittaker, ce anume admiraţi dumneavoastră la muşchi?

— Demnitatea lui, răspunse Alma fără să ezite. Dar şi tăcerea şi inteligenţa lui. Îmi place faptul că e ceva complet *nou* ca domeniu de studiu. Nu e ca alte plante mai mari sau mai importante, care au fost deja studiate şi întoarse pe toate părţile de nenumăraţi botanişti. Cred că îi admir şi modestia. Muşchiul îşi păstrează frumuseţea cu o rezervă elegantă. În comparaţie cu el, toţi ceilalţi membri ai regnului botanic par atât de necioplţi şi de lipsiţi de fineţe... Înţelegeţi ce vreau să spun? Ştiţi cum florile cele mai mari şi mai spectaculoase pot părea uneori stupide, ridicole şi neglijente – cum atârnă cu gurile căscate şi cu aerul acela năuc şi neajutorat?

— Vă felicit, domnişoară Whittaker. Aţi descris perfect familia orhideelor.

Alma tresări şi îşi acoperi gura cu mâinile.

— V-am jignit!

Dar Pike zâmbea.

— Nici vorbă. Vă tachinam. Niciodată n-am susţinut că orhideele ar fi inteligente şi nici n-am de gând să încep acum. Le iubesc, dar mărturisesc că nu arată prea isteţe – în nici un caz după standardele pe care le-aţi dat. Dar îmi face mare plăcere să ascult cum susţine cineva inteligenţa muşchiului! Parcă i-aţi scrie o caracterizare măgulitoare.

— Cineva trebuie să apere şi muşchiul, domnule Pike! Îl trece cu vederea atâta lume şi are un caracter atât de nobil! De fapt, întreaga lume miniaturală mi se pare un dar de o măreţie ascunsă, de aceea mă simt onorată s-o pot studia.

Ambrose Pike nu părea câtuşi de puţin plictisit de subiect. Când au ajuns la bolovani, a avut zeci de întrebări pentru Alma şi şi-a apropiat faţa de coloniile de muşchi. A ascultat-o atent cum îi explica despre fiecare varietate şi au discutat teoriile ei incipiente privind transmutaţia. Alma se temea că vorbise prea mult. Mama ei aşa ar fi spus. Chiar în timp ce vorbea, se temea să nu-l sufoce pe bietul om cu atâtea lucruri fade. Dar se simţea atât de încurajată! Ba chiar se simţea tot mai în largul ei revărsând idei din tezaurele pline până la refuz cu gânduri neîmpărtăşite până atunci cu nimeni. Oricât ne-am ţine entuziasmul sub lacăt, în inimă, în cele din urmă tot tânjim să-l împărtăşim aproapelui nostru, iar Alma aştepta de mult un om potrivit care s-o asculte.

La scurtă vreme, Pike s-a întins pe pământ ca să tragă cu ochiul sub buza unui bolovan mai mare şi să examineze un pat de muşchi ascuns pe policioarele acelea secrete. Picioarele lungi îi ieşeau, afară de sub stâncă. În timp ce-şi exprima încântarea, Alma îşi spuse că în viaţa ei nu se simţise mai bucuroasă. Dintotdeauna dorise să-i mai arate cuiva comoara ei.

— Iată ce-aş vrea să vă întreb, domnişoară Whittaker, se auzi vocea lui de sub streaşina de piatră. Care e adevărata natură a coloniilor dumneavoastră de muşchi? După cum spuneţi, au ajuns să se priceapă de minune să arate modeste şi inofensive. Dar, din câte-mi povestiţi, posedă facultăţi considerabile. Ce e poporul dumneavoastră de muşchi, un neam de pionieri prietenoşi? Sau o hoardă de tâlhari puşi pe rele?

— Cu alte cuvinte, dacă sunt fermieri sau piraţi?

— Exact.

— Nu sunt sigură, zise Alma. Poate câte puţin din amândouă. Şi eu mă întreb acelaşi lucru, tot timpul. S-ar putea să mai treacă vreo douăzeci şi cinci de ani până să aflăm.

— Vă admir răbdarea, spuse el, rostogolindu-se în sfârşit ca să iasă de sub bolovan şi întinzându-se, destins, pe iarbă. Pe măsură ce avea să-l cunoască mai bine pe Ambrose Pike, Alma îşi va da seama că obişnuia să se arunce pe jos oriunde şi oricând voia să se odihnească. Se întindea bucuros chiar şi pe un covor din salon, la o întrunire formală, dacă avea chef – mai ales dacă era mulţumit de propriile gânduri şi de conversaţie. Lumea era divanul lui. Îi oferea o libertate neîngrădită. Alma nici nu-şi putea imagina cum ar fi să se simtă atât de liberă. În ziua aceea, în timp ce el stătea întins cât era de lung, ea şedea cuminte pe o piatră din apropiere.

Acum îşi dădea seama că Pike era mult mai în vârstă. Era şi firesc – dacă ar fi fost atât de tânăr pe cât i se păruse la început n-ar fi avut când să acumuleze un volum de muncă atât de vast. Doar postura de om entuziast şi pasul iute îl făceau să arate, de la depărtare, ca un student. Asta şi costumul lui cafeniu modest – ai fi jurat că era uniforma unui tânăr studios şi strâmtorat. De aproape însă i se vădea vârsta – mai ales când stătea ca acum, la

soare, întins pe iarbă fără pălărie. Faţa îi era uşor ridată, bronzată şi pistruiată de anii de expunere la elementele naturii, iar părul de culoarea nisipului începea să albească pe la tâmple. Alma i-ar fi dat treizeci şi cinci de ani, poate treizeci şi şase. Cu peste zece ani mai tânăr decât ea, dar, oricum, în nici un caz vreun tinerel.

— Ce satisfacţie profundă trebuie să obţineţi dintr-un studiu atât de atent al lumii, continuă Pike. Mi se pare că prea multă lume trece cu vederea minunile mărunte. În detalii se ascunde mai multă forţă decât în liniile mari, dar majoritatea oamenilor nu reuşesc să se strunească şi să stea nemişcaţi destul timp ca să le observe.

— Uneori mă tem totuşi că lumea mea s-a aplecat *prea mult* asupra detaliilor, spuse Alma. Mi-au trebuit ani întregi să scriu fiecare din cărţile mele despre muşchi, iar concluziile la care am ajuns sunt îngrozitor de amănunţite, oarecum ca miniaturile acelea persane complicate pe care nu le putem studia decât cu lupa. Munca mea nu-mi aduce nici o faimă. Nici câştig nu-mi aduce – puteţi deci judeca dacă-mi petrec timpul cu folos sau nu!

— Dar domnul Hawkes spunea că publicaţiile dumneavoastră sunt foarte bine văzute.

— Fără îndoială – de către cei doisprezece oameni de pe planetă pasionaţi de briologie.

— Doisprezece! exclamă Pike. Atât de mulţi? Stimată doamnă, nu uitaţi că vorbiţi cu un om care n-a publicat nimic în lunga lui viaţă şi ai cărui bieţi părinţi se tem ca nu cumva să fie un leneş demn de tot râsul.

— Dar lucrările dumneavoastră sunt superbe, stimate domn.

Pike flutură din mână ca pentru a îndepărta de el lauda.

— Simţiţi că eforturile dumneavoastră vă dau demnitate? întrebă el.

— Da, spuse Alma, după ce cântări câteva clipe întrebarea. Dar e drept că uneori mă întreb de ce. Cea mai mare parte a neamului omenesc (mai ales cei apăsaţi de sărăcie) s-ar bucura dacă n-ar mai avea nevoie să muncească toată viaţa, cred eu. Şi atunci, de ce muncesc eu atât de serios pentru ceva care interesează atât de puţini oameni? De ce nu mă mulţumesc să admir muşchiul, sau chiar să-l desenez, dacă îmi face atâta plăcere alcătuirea lui? De ce trebuie să-i iscodesc secretele şi să încerc să scot din ele răspunsuri despre însăşi natura vieţii? După cum vedeţi, am avut norocul să mă nasc într-o familie cu stare, aşa că nu ar fi nevoie să muncesc deloc până la sfârşitul zilelor. Atunci de ce nu mă mulţumesc să lenevesc şi să-mi las mintea la fel de neîngrijită ca iarba de aici?

— Fiindcă vă interesează procesul creaţiei, răspunse simplu Ambrose Pike, cu toate mecanismele lui minunate.

Alma roşi.

— Vorbiţi de parcă ar fi ceva măreţ.

— Dar este măreţ, spuse el, la fel de simplu.

Rămaseră tăcuţi o vreme. Undeva, în copacii din apropiere, cânta un sturz.

— Ce recital privat încântător! spuse Pike după ce-l ascultă mult timp. Aproape că-ţi vine să-l aplauzi!

— E sezonul în care se pot auzi cele mai frumoase cântece de păsări la White Acre. În unele dimineţi, de sub un cireş de pe pajişte poţi asculta toate păsările din orchestră cântând doar pentru tine.

— Mi-ar plăcea să le aud într-o dimineaţă. Mi-au lipsit păsările noastre cântătoare americane cât am stat în junglă.

— Dar acolo trebuie să fie nişte păsări extraordinare!

— Da – extraordinare şi exotice. Dar nu e acelaşi lucru. Ştiţi, uneori te apucă dorul de casă, de zgomotele familiare

ale copilăriei. Uneori auzeam în vise turturelele. Aşa de reale păreau, că mi se rupea inima. Îmi doream să nu mă mai trezesc.

— Domnul Hawkes îmi spunea că aţi petrecut mulţi ani în junglă...

— Optsprezece, zise el, zâmbind aproape ruşinat.

— Mai mult în Mexic şi Guatemala?

— Numai în Mexic şi Guatemala. Plănuisem să văd şi alte locuri, dar nu m-am îndurat să plec din regiunea aceea, unde descopeream mereu lucruri noi. Ştiţi cum e – găseşti un loc interesant, începi să te uiţi la el şi atunci ţi se dezvăluie secretele, unul după altul, până când nu te mai poţi rupe de acolo. Mai mult, unele orhidee pe care le-am găsit în Guatemala (mai ales epifitele mai timide şi mai retrase) refuzau cu încăpăţânare să înflorească. Mi-am pus în minte să nu plec până nu le văd florile. Am ajuns să mă încăpăţânez foarte tare în privinţa asta. Dar şi ele erau încăpăţânate. Unele m-au făcut să aştept şi cinci-şase ani până să-mi îngăduie să le văd.

— Şi atunci de ce v-aţi întors acasă?

— De singurătate.

Era de o francheţe remarcabilă, de care Alma se tot minuna. Ei nici nu i-ar fi trecut prin minte să-şi dezvăluie o slăbiciune ca aceea de a se simţi singură.

— În plus, continuă el, eram prea bolnav ca să trăiesc în asemenea condiţii. Aveam accese de friguri. Trebuie să mărturisesc totuşi că nu erau întru totul neplăcute. Febra îmi aducea vedenii formidabile, ba auzeam şi voci. Uneori mă simţeam tentat să le urmez.

— Vedeniile sau vocile?

— Pe amândouă! Dar nu puteam să-i fac aşa ceva mamei. Ar fi durut-o prea tare să-şi piardă fiul în junglă. S-ar fi întrebat toată viaţa ce s-a ales de mine. Drept e că şi

acum se întreabă ce se va alege de mine, probabil! Dar măcar ştie că sunt în viaţă.

— Familia dumneavoastră v-a dus cu siguranţă dorul atâţia ani.

— O, biata mea familie! I-am dezamăgit foarte tare, domnişoară Whittaker. Sunt oameni foarte respectabili, iar eu mi-am trăit toată viaţa în condiţii atât de neobişnuite. Îmi pare rău pentru ei, mai ales pentru mama. Crede (şi probabil pe bună dreptate) că am călcat în picioare mărgăritarele care mi-au fost aruncate înainte, cum spune Biblia. Ştiţi, am plecat de la Harvard după primul an. Lumea spunea că primeai acolo o educaţie promiţătoare (nu că aş şti ce înseamnă asta), dar viaţa academică nu mi se potrivea. Din pricina unei ciudăţenii a sistemului meu nervos, nu puteam răbda să stau într-un amfiteatru şi să ascult prelegeri. În plus, n-am căutat niciodată compania veselă a adunărilor sociale şi a grupurilor de tineri. Poate nu ştiţi, domnişoară Whittaker, dar mare parte din viaţa într-o universitate se organizează în jurul adunărilor sociale şi al grupurilor de tineri. Iar eu, cum spunea mama, nu mi-am dorit niciodată altceva decât să stau într-un colţ şi să desenez plante.

— Slavă Domnului! spuse Alma.

— Poate. Mama nu cred că ar fi de acord, iar tata a rămas până la moarte supărat pe mine din cauza carierei pe care mi-am ales-o – dacă se poate numi carieră. Din fericire pentru biata mea mamă răbdătoare, fratele meu mai mic, Jakob, i-a fost un fiu devotat. A mers la universitate, ca şi mine, dar, spre deosebire de mine, a reuşit să rămână acolo cât cer regulile. A studiat cu sârg, ceea ce i-a atras toate onorurile şi laurii, deşi eu unul mă temeam uneori să nu-şi vatăme mintea cu atâta strădanie, iar acum predică de la acelaşi amvon din Framingham de unde şi-au păstorit congregaţiile şi tata, şi bunicul. E un

om bun fratele meu, iar asta i-a adus prosperitate. Face onoare numelui Pike. Comunitatea îl admiră. Îmi e tare drag. Dar n-aş vrea să duc viaţa pe care o duce el.

— Să înţeleg că veniţi dintr-o familie de preoţi?

— Întocmai – şi tot preot trebuia să fiu şi eu.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Alma, destul de îndrăzneaţă. V-aţi îndepărtat de Domnul?

— Nu, spuse el. Dimpotrivă. M-am apropiat prea mult de Dumnezeu.

Alma voia să întrebe ce înseamnă afirmaţia aceasta bizară, dar deja pusese întrebări prea indiscrete, iar oaspetele ei nu mai dădu explicaţii. Rămaseră tăcuţi un timp îndelungat, ascultând cântecul sturzului. După o vreme, Alma observă că Pike adormise. Cât de repede îl furase somnul! Acum era treaz, în clipa următoare dormea! Se gândi că trebuia să fi fost cu totul sleit de puteri după o călătorie atât de lungă – iar ea îl tot sâcâise cu întrebări şi-l tulburase cu teoriile ei despre briofite şi transmutaţie.

Se ridică fără să facă zgomot şi plecă spre altă parte a câmpului cu bolovani, ca să-şi mai studieze coloniile de muşchi. Se simţea foarte mulţumită şi relaxată. Ce om plăcut era acest Pike! Se întrebă cât avea să rămână la White Acre. Spera să-l convingă să stea toată vara. Ce bucurie să aibă prin preajmă fiinţa aceasta prietenoasă şi curioasă! Ar fi fost ca un frate mai mic. Până atunci nu-şi imaginase cum ar fi să aibă un frate mai mic, dar acum îşi dorea unul cu disperare, ba chiar dorea să fie Ambrose Pike. Trebuia să discute subiectul cu tatăl ei. Dacă voia să rămână, sigur n-ar fi fost o problemă să-i aranjeze un atelier de pictură într-una din vechile lăptării.

A trecut vreo jumătate de oră până ce Pike a început să se mişte în iarbă. S-a apropiat de el şi a zâmbit.

— Aţi adormit, spuse ea.

— Nu, o corectă el. M-a doborât somnul.

Culcat în continuare pe pajişte, îşi întinse membrele ca o pisică sau ca un copil mic. Nu părea deloc jenat de faptul că aţipise cu Alma de faţă, aşa că nici ea nu se simţi stânjenită.

— Trebuie să fiţi obosit, domnule Pike.

— De ani întregi sunt obosit. Se ridică, căscă şi îşi puse pălăria pe cap. Dar ce fiinţă generoasă sunteţi – mi-aţi îngăduit să mă odihnesc. Vă mulţumesc.

— Şi dumneavoastră aţi avut generozitatea să mă ascultaţi vorbind despre muşchi.

— A fost plăcerea mea. Sper să aud mai multe pe tema asta. Când m-a luat somnul tocmai mă gândeam ce viaţă minunată duceţi, domnişoară Whittaker. Trebuie să fie o plăcere să-ţi poţi dedica întreaga viaţă unui domeniu atât de detaliat şi de frumos ca muşchiul, înconjurat de o familie iubitoare şi de toate bucuriile pe care le oferă.

— Mai degrabă aş crede că viaţa mea pare plictisitoare unui om care a petrecut optsprezece ani în junglele Americii Centrale.

— Câtuşi de puţin. Eu unul îmi doresc de mult o viaţă ceva mai plictisitoare decât ce mi-a fost dat să trăiesc până acum.

— Aveţi grijă ce vă doriţi, domnule Pike. O asemenea viaţă nu e aşa de interesantă cum credeţi!

Musafirul râse. Alma se apropie şi se aşeză alături, drept pe iarbă, strângându-şi fustele sub picioare.

— Aş vrea să vă mărturisesc ceva, domnule Pike, spuse ea. Uneori mă tem că eforturile mele cu coloniile acestea de muşchi nu sunt de nici un folos şi de nici o valoare. Uneori îmi doresc să fi putut oferi lumii ceva mai sclipitor, ceva magnific – ca picturile dumneavoastră cu orhidee, de exemplu. Sunt silitoare şi disciplinată, dar nu am geniu.

— Vreţi să spuneţi că sunteţi muncitoare, dar nu şi originală?

— Da! răspunse Alma. Exact aşa! Întocmai.

— Eh! spuse el. Pe mine nu m-aţi convins. Nici pe dumneavoastră înşivă nu ştiu de ce încercaţi să vă convingeţi de ceva atât de absurd.

— Sunteţi prea amabil, domnule Pike. În după-amiaza aceasta aţi răsfăţat cu atâta atenţie o bătrânică. Dar cunosc adevărul propriei mele vieţi. Munca mea printre paturile acestea de muşchi nu fascinează pe nimeni altcineva în afara vacilor şi ciorilor care mă privesc toată ziua cum lucrez.

— Vacile şi ciorile sunt arbitri excelenţi ai geniului, domnişoară Whittaker. Credeţi-mă pe mine – de ani întregi pictez numai şi numai pentru amuzamentul lor.

În seara aceea, George Hawkes veni să cineze cu ei la White Acre. Avea să fie prima lui întâlnire cu Ambrose Pike în persoană şi era foarte emoţionat – în fine, în măsura în care un individ solemn ca George Hawkes era în stare de aşa ceva.

— Este o onoare să vă cunosc, domnule, spuse George zâmbind. Munca dumneavoastră mi-a dăruit o plăcere de nedescris.

Alma era mişcată de sinceritatea lui George. Ştia ceea ce prietenul ei nu putea să-i spună artistului – anume că ultimul an adusese casei Hawkes suferinţe adânci şi că orhideele lui Ambrose Pike îl eliberaseră, fie şi temporar, pe George din cătuşele durerii.

— Permiteţi-mi să vă ofer cea mai curată recunoştinţă pentru asemenea încurajări, răspunse Pike. Din păcate, recunoştinţa e singura răsplată pe care v-o pot oferi acum, dar e sinceră.

Cât despre Henry Whittaker, în seara aceea era într-o dispoziţie tare urâtă. Alma îşi dădea seama de la o poştă şi

tare-şi dorea ca tatăl ei să nu ia cina cu ei. Nu se gândise să-şi avertizeze oaspetele cu privire la felul lui de a fi cam grosolan, iar acum regreta. Bietul Pike avea să fie aruncat în gura lupului fără nici un fel de pregătire, iar lupul era, după cum bine se vedea, şi înfometat, şi furios. În plus, îi părea rău că nici ea, nici George Hawkes nu se gândiseră să aducă una din superbele orhidee pictate ca să i-o arate tatălui ei; acum, Henry habar n-avea cine era acest Ambrose Pike, în afară de faptul că era pasionat de orhidee şi artist – categorii pe care nu le admira cine ştie cât.

În mod deloc surprinzător, cina începu dezastruos.

— Cine zici că e individul? întrebă tatăl ei, uitându-se drept la noul musafir.

— Domnul Ambrose Pike, îi explică Alma. Cum îţi spuneam mai devreme, este naturalist şi pictor, iar George tocmai l-a descoperit. Face nişte ilustraţii cu orhidee cum n-am mai văzut niciodată, tată.

— Desenezi orhidee? îl întrebă Henry pe Pike, pe acelaşi ton cu care altul ar fi întrebat: „Furi de la văduve?”

— Încerc, domnule.

— Toată lumea încearcă să deseneze orhidee, zise Henry. Nimic nou.

— Aveţi şi dumneavoastră dreptate, domnule.

— Şi ce e aşa de special la orhideele tale?

Pike se gândi puţin la întrebare.

— N-aş putea să vă spun, recunoscu el. Nu ştiu dacă au ceva special, domnule – în afară de faptul că, în afară de pictat orhidee, nu fac altceva. Cu asta mă ocup de aproape douăzeci de ani.

— Ce meserie absurdă!

— Permiteţi-mi să vă contrazic, domnule Whittaker, răspunse artistul, deloc agitat. Dar asta doar pentru că eu n-aş numi-o meserie.

— Atunci din ce-ţi câştigi pâinea?

— Din nou, aveţi dreptate. Dar, cum probabil vă daţi seama după îmbrăcămintea mea, e discutabil câtă pâine câştig.

— Tinere, nu ştiu dacă e cazul să te lauzi cu asta.

— Credeţi-mă, domnule, că nu mă laud deloc.

Henry îl măsură, cântărind din ochi costumul uzat şi barba neîngrijită.

— Atunci ce s-a întâmplat? întrebă el. De ce eşti aşa sărac? Ai aruncat banii pe gârlă?

— Tată... încercă Alma.

— Din păcate, nu, spuse Pike, care nu părea deloc jignit. Familia mea nici n-a avut bani de aruncat.

— Cu ce se ocupă tatăl tău?

— În prezent locuieşte pe lumea cealaltă. Dar înainte de asta era preot în Framingham, Massachusetts.

— Atunci tu de ce nu eşti preot?

— Asta se întreabă şi mama, domnule Whittaker. Mă tem că am prea multe întrebări privitoare la religie ca să fiu un preot bun.

— *Religie?* se încruntă Henry. Ce dracu' are de-a face *religia* cu a fi un preot bun? E o profesie ca oricare alta, tinere. Îţi îndeplineşti îndatoririle şi îţi ţii părerile pentru tine. Asta fac toţi preoţii buni – sau asta ar trebui să facă!

Pike râse plăcut.

— Ei, dacă mi-ar fi spus cineva asta acum douăzeci de ani, domnule!

— În ţara asta, un tânăr sănătos şi cu cap n-are nici o scuză să nu prospere. Chiar şi un fiu de preot poate să-şi găsească o muncă bănoasă.

— Multă lume ar fi de acord cu dumneavoastră, spuse Pike. Inclusiv tatăl meu, fie-i ţărâna uşoară. Şi totuşi eu trăiesc sub rangul meu de ani de zile.

— Iar eu trăiesc *deasupra* rangului meu de... dintotdeauna! Când am pus prima oară piciorul în America, eram un tinerel cam de vârsta ta. Găseam bani la tot pasul, împrăştiaţi prin toată ţara asta. Nu trebuia decât să-i culeg cu vârful bastonului. Şi-atunci, tu ce scuză ai pentru sărăcie?

Pike îl privi pe Henry drept în ochi şi spuse, fără urmă de maliţie:

— Probabil lipsa unui baston bun.

Alma înghiţi cu noduri şi îşi coborî ochii în farfurie. La fel şi George Hawkes. Dar Henry parcă nici nu-l auzise. Uneori, Alma mulţumea cerului pentru surzenia tot mai pronunţată a tatălui ei, care deja îşi îndreptase atenţia spre majordom.

— Becker, ascultă aici, spuse Henry, dacă mă mai pui să mănânc carne de oaie o singură dată săptămâna asta, împuşc pe cineva.

— Nu împuşcă pe nimeni, îl linişti Alma pe Pike, în şoaptă.

— Mă gândeam eu, îi răspunse el, tot şoptit, altfel eram mort de mult.

Tot restul mesei, George, Alma şi Pike au conversat în mod plăcut – mai mult între ei, în timp ce Henry trosnea şi bufnea şi se plângea de cină, ba chiar aţipea din când în când, cu bărbia proptită în piept. În fond, avea optzeci şi opt de ani. Din fericire, Pike nu părea să-i dea nici o atenţie, iar George Hawkes era obişnuit cu purtările lui de mult, aşa că Alma se mai relaxă puţin.

— Vă rog să-l iertaţi pe tatăl meu, îi spuse ea lui Pike cu voce joasă, în timp ce Henry dormea puţin. George îi cunoaşte bine toanele, dar ieşirile lui pot fi supărătoare pentru cineva neobişnuit cu Henry Whittaker.

— Parcă e un urs la masă, răspunse Pike pe un ton mai mult admirativ decât dezgustat.

— Exact, zise Alma. Dar, din fericire, tot ca un urs, uneori ne mai lasă să răsuflăm intrând în hibernare!

Comentariul aduse un zâmbet chiar şi pe buzele lui George Hawkes, dar Pike studia figura adormită a lui Henry, gândindu-se la ceva.

— Vedeţi dumneavoastră, tatăl meu era teribil de sobru, spuse el. Întotdeauna mi-era frică de tăcerile lui. Cred că ar fi fost o plăcere să am un tată care să vorbească şi să se poarte atât de liber. Aşa, ştii întotdeauna cum stai.

— Asta e adevărat, recunoscu Alma.

— Domnule Pike, interveni George, schimbând subiectul, aş putea să vă întreb unde locuiţi acum? Adresa la care am trimis scrisoarea era în Boston, dar tocmai spuneaţi că familia dumneavoastră trăieşte în Framingham...

— Acum, domnule, nu am nici o adresă. Adresa din Boston e a vechiului meu prieten Daniel Tupper, care a fost foarte bun cu mine încă de pe vremea scurtei mele şederi la Harvard. Familia lui are o mică tipografie în Boston – nu se compară cu a dumneavoastră, dar e bine administrată şi le aduce ceva bani. De obicei publică pamflete, reclame locale şi alte asemenea lucruri. După ce am plecat de la Harvard, am lucrat câţiva ani pentru familia Tupper ca zeţar şi am descoperit că am oarecare talent pentru munca asta. Tot acolo am învăţat şi litografie. Mi se spusese că e un meşteşug foarte complicat, dar mie nu mi s-a părut. În fond, e exact la fel ca desenul, doar că desenezi pe piatră – dar dumneavoastră ştiţi toate astea! Iertaţi-mă. Nu sunt obişnuit să vorbesc despre munca mea.

— Şi ce v-a dus în Mexic şi Guatemala, domnule Pike? întrebă George politicos.

— Şi pentru asta trebuie să-i mulţumim tot prietenului meu Tupper. Dintotdeauna m-au fascinat orhideele, iar la un moment dat Tupper a plănuit ca eu să mă duc la

tropice câţiva ani şi să fac nişte desene, iar apoi să publicăm împreună o carte frumoasă despre orhideele tropicale. Cu ruşine mărturisesc, era de părere că ne va face pe amândoi foarte bogaţi. Ştiţi, eram tineri, iar el avea foarte multă încredere în mine.

Aşa că ne-am pus banii laolaltă, mulţi-puţini cum erau, iar Tupper m-a îmbarcat, instruindu-mă cum să mă fac cât mai cunoscut în lume. Din nefericire pentru el, nu prea mă pricep la aşa ceva... Şi iarăşi din nefericire pentru el, cei câţiva ani pe care trebuia să-i petrec în junglă s-au făcut optsprezece, după cum îi spuneam mai devreme domnişoarei Whittaker. Cu economie şi perseverenţă, am reuşit să supravieţuiesc acolo aproape două decenii şi pot spune cu mândrie că n-am luat bani nici de la Tupper şi nici de la altcineva, lăsând la o parte investiţia lui iniţială. Totuşi cred că bietul Tupper simte că a greşit când şi-a pus toată nădejdea în mine. Când m-am întors în sfârşit, anul trecut, a avut amabilitatea să mă lase să folosesc tiparniţa familiei pentru câteva din litografiile pe care le-aţi văzut, dar (şi este de înţeles) şi-a pierdut de mult dorinţa de a scoate o carte împreună cu mine. Mă mişc prea încet pentru el. Acum are familie şi nu poate să se joace cu proiecte atât de scumpe. Dar mi-a fost un prieten statornic ca stânca. Mă lasă să dorm pe canapea în casa lui şi, de când m-am întors în America, îl ajut din nou la tipografie.

— Şi acum ce planuri aveţi? spuse Alma.

Pike ridică mâinile într-un gest de rugă către ceruri.

— Ştiţi, de tare multă vreme nu mi-am mai făcut planuri.

— Dar ce v-ar *plăcea* să faceţi? întrebă Alma.

— Nu m-a mai întrebat nimeni.

— Vă întreb eu, domnule Pike. Şi aş vrea să-mi daţi un răspuns cinstit.

Pike îşi întoarse spre ea ochii de un căprui deschis. Arăta cumplit de ostenit.

— Atunci am să vă spun, domnişoară Whittaker. Aş vrea să nu mai călătoresc niciodată. Aş vrea să-mi petrec restul zilelor într-un loc liniştit şi să lucrez într-un ritm atât de lent, încât să mă pot auzi trăind.

George şi Alma schimbară o privire. De parcă ar fi simţit că era lăsat pe dinafară, Henry se trezi cu o tresărire şi atrase din nou atenţia tuturor.

— Alma! spuse el. Scrisoarea aia de la Dick Yancey, de săptămâna trecută. Ai citit-o?

— Am citit-o, tată, răspunse ea, schimbând repede tonul.

— Şi ce părere ai?

— E o veste neplăcută.

— Evident că e. M-a enervat ceva de speriat. Dar prietenii tăi ce cred? întrebă Henry, gesticulând cu paharul spre oaspeţi.

— Nu cred că ştiu situaţia.

— Atunci spune-le situaţia, fata mea. Am nevoie de păreri.

Situaţia era foarte ciudată. Henry n-avea obiceiul să ceară păreri. Dar accentuă ce spusese gesticulând din nou cu paharul, aşa că Alma li se adresă lui George şi Pike.

— E vorba de vanilie, începu ea. Acum vreo cincisprezece ani, tata a fost convins de un francez să investească într-o plantaţie de vanilie în Tahiti. Acum am aflat că plantaţia a căzut în ruină. Iar francezul a dispărut.

— Cu tot cu investiţia mea, adăugă Henry.

— Cu tot cu investiţia tatei, confirmă Alma.

— O investiţie considerabilă, preciză Henry.

— O investiţie *foarte* considerabilă, întări Alma.

Ştia foarte bine, doar ea aranjase transferul banilor.

— Ar fi trebuit să meargă, spuse Henry. Clima e perfectă. Iar plantele au crescut! Dick Yancey le-a văzut cu ochii lui. Erau înalte de aproape douăzeci de metri. Nemernicul de francez a zis că vanilia o să crească de mai

mare dragul acolo, şi a avut dreptate. Au făcut flori cât pumnul. Exact cum a spus el. Ce mi-a zis franţuzul, Alma? „Să creşti vanilie în Tahiti va fi mai uşor decât să tragi vânturi în somn.”

Alma păli, privind cu coada ochiului spre oaspeţi. George îşi împăturea politicos şervetul în poală, dar Pike zâmbea, sincer amuzat.

— Şi atunci ce n-a mers, domnule? întrebă el. Dacă pot să fiu curios...

Henry se uită urât la el.

— N-au rodit. Florile s-au deschis şi s-au ofilit, dar n-au produs nici o amărâtă de păstaie.

— Vă pot întreba de unde au fost aduse plantele?

— Din Mexic, mormăi Henry, pironindu-l pe Pike cu o expresie făţişă de provocare. Aşa că ia spune-mi tu mie, tinere: ce n-a mers?

Încet-încet, Alma începea să se lămurească. Cum putuse să-l subestimeze pe tatăl ei? Îi scăpa lui vreodată ceva? Chiar şi morocănos, chiar şi pe jumătate surd, chiar şi *adormit*, înţelesese foarte bine cu cine stătea la masă: cu un expert în orhidee care tocmai se întorsese din Mexic şi împrejurimile lui după ce studiase acolo aproape două decenii. Iar vanilia, îşi aminti Alma, făcea parte din familia orhideelor. Musafirul lor era pus la încercare.

— *Vanilla planifolia*, spuse Pike.

— Exact, confirmă Henry, punând jos paharul cu vin. Asta am plantat în Tahiti. Mai departe.

— Am văzut-o peste tot în Mexic, domnule. Cel mai mult pe lângă Oaxaca. Omul dumneavoastră din Polinezia, francezul, nu s-a înşelat – e o specie rezistentă şi care se caţără uşor, cred că i-ar fi priit clima din Pacificul de Sud.

— Atunci de ce nu înfloresc nenorocitele alea de plante? întrebă Henry.

— N-aş putea să vă spun sigur, zise Pike, din moment ce nu le-am văzut cu ochii mei.

— Atunci nu eşti decât un mâzgălitor de orhidee bun de nimic! se răsti Henry.

— Tată...

— Totuşi, domnule, continuă Pike, complet neafectat de insultă, aş putea avansa o teorie. Când a procurat plantele din Mexic, se poate ca francezul dumneavoastră să fi cumpărat din greşeală o varietate de *Vanilla planifolia* pe care localnicii o numesc *oreja de burro* – ureche de catâr – şi care nu face fructe.

— Atunci a fost tâmpit, spuse Henry.

— Nu neapărat, domnule Whittaker. Trebuie să le cunoşti perfect ca să observi diferenţa dintre varietăţile roditoare şi neroditoare de *planifolia*. E o greşeală frecventă. Chiar şi localnicii le confundă de multe ori. Chiar şi dintre botanişti, foarte puţini pot face diferenţa.

— Şi *tu* poţi? întrebă Henry.

Pike ezită. Era clar că nu voia să compromită un om pe care nici nu-l cunoştea.

— Te-am întrebat ceva, băiete. Tu poţi să deosebeşti cele două varietăţi de *planifolia*? Sau nu?

— În general, vreţi să spuneţi? Da, le pot deosebi.

— Atunci franţuzul era tâmpit, conchise Henry. Iar eu am fost un tâmpit şi mai mare că am investit în el, fiindcă acum am vreo paisprezece hectare de teren la câmpie, în Tahiti, care stă degeaba şi pe care de cincisprezece ani creşte o varietate de vanilie neroditoare. Alma, scrie-i în seara asta lui Dick Yancey şi spune-i să scoată din pământ toată vanilia şi s-o dea la porci. Spune-i să planteze igname. Şi mai spune-i lui Yancey că, dacă dă de rahatul ăla cu ochi de franţuz, să facă bine să-l dea şi pe *el* la porci!

Henry se ridică şi ieşi din încăpere şchiopătând, prea furios ca să termine de mâncat. George şi Pike priveau, într-o tăcere uimită, cum se îndepărtează – atât de bizar cu peruca lui şi cu pantalonii de catifea până la genunchi, dar atât de aprig.

Alma însă se simţea ca după o mare victorie. Francezul pierduse, pierduse şi Henry Whittaker, iar plantaţia de vanilie din Tahiti era pierdută în mod cert. Dar, simţea ea, Ambrose Pike câştigase ceva în seara aceea, la prima lui cină la White Acre.

Poate era o victorie măruntă, dar poate că însemna totuşi ceva până la urmă.

În noaptea aceea, pe Alma o trezi un zgomot ciudat.

Căzuse într-un somn fără vise, iar apoi, de parcă o pălmuise cineva, se trezi dintr-odată. Privi în întuneric. Era cineva în camera ei? Era Hanneke? Nu. Nu era nimeni. Se lăsă înapoi pe pernă. Noaptea era răcoroasă, liniştită. Ce-i întrerupsese somnul? Nişte voci? Pentru prima oară de mulţi ani, îşi aminti de noaptea în care fusese adusă Prudence la White Acre, pe când era mică, înconjurată de bărbaţi şi plină de sânge. Biata Prudence. Trebuia să se ducă pe la ea. Trebuia să facă mai multe eforturi să-şi ajute sora. Dar nu avea timp deloc. O înconjura tăcerea. Începu să alunece din nou în somn.

Auzi din nou zgomotul. Ochii i se deschiseră brusc. Dar *ce* era? Într-adevăr, parcă erau voci. Dar cine să fie treaz la o asemenea oră?

Se ridică din pat, se înfăşură în şal şi aprinse lampa cu degete pricepute. Merse până în capul scărilor şi se uită peste balustradă. În salon era aprinsă lumina; o vedea pe sub uşă. Auzea râsul tatălui ei. Cu cine era? Vorbea singur? De ce n-o trezise nimeni, dacă Henry avusese nevoie de ceva?

Coborî scările şi îşi găsi tatăl aşezat pe divan, lângă Ambrose Pike. Se uitau la nişte desene. Tatăl ei purta o cămaşă de noapte lungă şi albă şi o scufie ca pe vremuri şi avea obrajii îmbujoraţi de băutură. Pike era îmbrăcat tot în costumul cafeniu de catifea reiată, iar părul îi era mai ciufulit decât mai devreme.

— V-am trezit, spuse Pike, ridicând ochii. Scuzele mele.

— Pot să vă ajut cu ceva? întrebă Alma.

— Alma! răcni Henry. Băiatul ăsta al tău a avut o idee nemaipomenită! Ia arată-i, tinere!

Alma îşi dădu seama că tatăl ei nu era beat, ci doar entuziasmat.

— Nu puteam să dorm, domnişoară Whittaker, spuse Pike, fiindcă eram cu gândul la plantele de vanilie din Tahiti. M-am gândit că s-ar putea să mai fie un motiv pentru care n-au înflorit. Ar fi trebuit să aştept dimineaţa, ca să nu deranjez pe nimeni, dar nu voiam să-mi scape ideea. Aşa că m-am ridicat din pat şi am venit jos să caut hârtie. Mă tem că l-am trezit pe tatăl dumneavoastră.

— Uite ce-a făcut! spuse Henry, întinzându-i Almei o hârtie. Era o schiţă superbă, cu detalii minuţioase, reprezentând o floare de vanilie, cu săgeţi către diverse părţi din morfologia florii. Henry se uita la ea, aşteptând s-o vadă încântată, iar ea studia pagina, care nu-i spunea nimic.

— Vă rog să mă scuzaţi, spuse Alma. Dormeam, aşa că nu gândesc tocmai limpede...

— Polenizarea, Alma! strigă Henry, bătând din palme o dată, apoi arătând spre Pike, în semn că el trebuia să dea explicaţiile.

— Domnişoară Whittaker, eu cred că, aşa cum îi spuneam şi tatălui dumneavoastră, s-a întâmplat astfel: francezul dumneavoastră a adus din Mexic varietatea

bună de vanilie. Dar motivul pentru care n-a dat rod poate să fie faptul că n-a fost polenizată cum trebuie.

Era miezul nopţii, iar Alma tocmai fusese trezită din somn; însă mintea ei era un mecanism perfect acordat pentru calcule botanice, aşa că îşi auzi bilele de abac din minte mişcându-se de colo-colo, pe cale să producă explicaţia.

— Care este mecanismul de polenizare al orhideei care produce vanilia? întrebă ea.

— Nu ştiu sigur, spuse Pike. Nimeni nu ştie sigur. Poate fi o furnică, poate fi o albină, poate fi vreun soi de fluture de noapte. Poate fi chiar şi un colibri. Dar, indiferent ce este, e clar că francezul dumneavoastră nu l-a adus în Tahiti cu tot cu plantele, iar insectele şi păsările din Polinezia franceză nu par capabile să polenizeze florile de vanilie care au, e drept, o formă mai ciudată. Aşadar – nici un fruct. Nici o păstaie.

Henry bătu din nou din palme, o singură dată.

— Nici un profit! adăugă el.

— Atunci ce putem face? întrebă Alma. Să adunăm toate insectele şi păsările din jungla mexicană şi să încercăm să le transportăm pe ocean, vii, până în Pacificul de Sud, în speranţa de a găsi polenizatorul dumneavoastră?

— Nu cred că va fi nevoie, spuse Pike. De asta nu puteam dormi: mă gândeam şi eu la acelaşi lucru şi cred că am găsit un răspuns. Cred că le-aţi putea poleniza *manual*. Uitaţi aici, am făcut câteva desene. Motivul pentru care orhideea de vanilie e atât de greu de polenizat este tubul neobişnuit de lung, aici, care conţine organele masculine şi feminine. Sunt separate de un rostel – aici – pentru ca planta să nu se autopolenizeze. Nu trebuie decât să ridicaţi rostelul şi să introduceţi un beţişor în săculeţul cu polen, să luaţi polenul pe vârful beţişorului şi apoi să-l reintroduceţi în altă floare, atingând staminele. Practic, aţi

juca rolul albinei sau furnicii sau creaturii care face acelaşi lucru în natură. Dar aţi putea fi mai eficace decât orice vietate, fiindcă aţi putea poleniza manual fiecare floare a fiecărei plante.

— Cine să facă aşa ceva? întrebă Alma.

— Ar putea s-o facă angajaţii dumneavoastră, spuse Pike. Planta nu înfloreşte decât o dată pe an şi sarcina poate fi îndeplinită într-o săptămână.

— N-ar zdrobi florile?

— Dacă ar fi pregătiţi cu atenţie, nu le-ar zdrobi.

— Dar cine să aibă mâini pentru o operaţiune atât de delicată?

Pike zâmbi.

— Nu vă trebuie decât nişte băieţei cu degeţele subţiri şi beţişoare. Ba chiar o să le placă munca. Şi mie mi-ar fi plăcut, când eram mic. Iar în Tahiti presupun că se găsesc băieţei şi beţişoare din plin, nu?

— Aha! spuse Henry. Tu ce crezi, Alma?

— Cred că e o idee excelentă.

Şi mai credea că a doua zi, dis-de-dimineaţă, trebuia neapărat să-i arate lui Ambrose Pike exemplarul codexului florentin din secolul şaisprezece, aflat în biblioteca de la White Acre, care avea nişte ilustraţii, făcute cu mult timp în urmă de franciscanii spanioli, reprezentând plantele de vanilie. Avea să-i placă foarte mult. De-abia aştepta să i-l arate. Nu-i arătase nici biblioteca. Nu apucase să-i arate mai nimic din White Acre. Aveau încă atâtea de explorat!

— E doar o idee, spuse Pike. Probabil putea să aştepte până se lumina de ziuă.

Alma auzi un zgomot şi se întoarse. În uşă stătea Hanneke de Groot în cămaşă de noapte, şi arăta dolofană, proaspăt trezită şi ţâfnoasă.

— Uite că am trezit toată casa, zise Pike. Vă rog să mă iertaţi, îmi pare sincer rău.

— *Is er een probleem*? o întrebă Hanneke pe Alma.

— Nu e nici o problemă, Hanneke, spuse Alma. Discutam cu domnii, atât.

— La două dimineaţa? îi ceru Hanneke socoteală. *Is dit een bordeel?*

Ce e aici, bordel?

— Ce zice? întrebă Henry.

Pe lângă faptul că nu mai auzea bine, nu ştia prea multă olandeză – deşi fusese căsătorit zeci de ani cu o olandeză şi lucrase cu vorbitori de olandeză aproape toată viaţa.

— Întreba dacă vrea cineva ceai sau cafea, spuse Alma. Domnule Pike? Tată?

— Eu vreau ceai, mormăi Henry.

— Sunteţi foarte amabili, dar pe mine vă rog să mă scuzaţi, spuse Pike. Vreau să mă întorc în camera mea şi să nu mai deranjez pe nimeni. Şi apoi, tocmai mi-am dat seama că mâine este zi sfântă. Poate veţi dori să vă treziţi cu toţii devreme ca să mergeţi la biserică?

— Eu unul nu! zise Henry.

— Domnule Pike, veţi vedea că în casa aceasta, spuse Alma, unii ţin cont de duminici, alţii nu, iar alţii doar pe jumătate.

— Înţeleg, zâmbi el. În Guatemala mi se întâmpla de multe ori să pierd socoteala zilelor şi mă tem că am pierdut multe duminici.

— În Guatemala se respectă zilele sfinte, domnule Pike?

— Mă tem că doar prin beţie, încăierări şi lupte de cocoşi.

— Atunci în Guatemala mă duc! strigă Henry.

Alma nu-l mai văzuse pe tatăl ei atât de binedispus de ani şi ani.

Ambrose Pike râse.

— Aţi putea să vă duceţi în Guatemala, domnule Whittaker. Îndrăznesc să spun că aţi fi bine primit. Dar eu

unul nu mai vreau să am de-a face cu jungla. În noaptea aceasta nu vreau decât să mă întorc în camera mea. Dacă tot am ocazia să dorm într-un pat ca la carte, aş fi un prost s-o irosesc. Vă urez noapte bună amândurora, vă mulţumesc din nou pentru ospitalitate şi îi ofer cele mai sincere scuze menajerei dumneavoastră.

După plecarea lui Pike, Alma şi tatăl ei au stat tăcuţi o vreme. Lui Henry îi rămăseseră ochii la orhideea de vanilie schiţată de Pike. Alma aproape că-i auzea gândurile; îl cunoştea prea bine. Aşteptă să-l audă spunând ceea ce ştia că o să spună, încercând în acelaşi timp să-şi dea seama cum să-l facă să se răzgândească.

Hanneke se întoarse cu o tavă pe care avea ceai pentru Alma şi Henry şi cafea pentru ea. O puse jos cu un oftat mormăitor, apoi se trânti într-un fotoliu, faţă în faţă cu Henry. Îşi turnă întâi cafeaua ei şi îşi puse glezna chinuită de gută pe un taburet franţuzesc pentru picioare, îmbrăcat în broderie fină. Îi lăsă pe Henry şi pe Alma să se servească singuri. White Acre renunţase la unele formalităţi de-a lungul anilor. Poate la prea multe.

— Să-l trimitem în Tahiti, zise Henry în cele din urmă, după cinci minute întregi de tăcere. Îi dăm în grijă plantaţia de vanilie.

Gata, o spusese. Exact ce se aştepta Alma să audă.

— Interesantă idee, replică ea.

Dar nu putea să-l lase pe tatăl ei să-l trimită pe Pike în Mările Sudului. Era mai sigură de asta decât de orice. În primul rând, avea senzaţia că nici artistul n-ar primi cu plăcere misiunea. Spusese chiar el că nu mai voia să vadă jungle. Nu mai voia să călătorească. Era obosit şi îi era dor de casă. Dar nu avea casă. Avea nevoie de o casă. Avea nevoie să se odihnească. Avea nevoie de un loc unde să lucreze, să creeze picturile şi planşele pentru care se născuse şi să se audă trăind.

De fapt, în primul şi-n primul rând, Alma avea nevoie de Pike. O copleşea nevoia disperată de a-l reţine la White Acre pentru totdeauna. Ciudată decizie, când nu-l cunoştea de nici o zi! Dar în ziua aceasta se simţise cu zece ani mai tânără decât în ziua dinainte. Fusese cea mai înviorătoare sâmbătă pe care o trăise de zeci de ani (poate chiar din copilărie), iar sursa înviorării era Ambrose Pike.

Situaţia îi amintea de o zi din copilărie, când găsise un pui de vulpe în pădure, orfan şi mic. Îl adusese acasă şi îşi implorase părinţii s-o lase să-l păstreze. Toate astea se întâmplau în zilele de aur dinainte de sosirea lui Prudence, când Alma avea în mână tot universul. Henry fusese tentat, dar Beatrix pusese capăt planului. *Locul sălbăticiunilor e în sălbăticie*. Puiul îi fusese luat din braţe şi nu-l mai văzuse niciodată.

Ei bine, pe vulpea *aceasta* n-avea de gând s-o piardă. Iar Beatrix nu mai era acolo ca s-o împiedice.

— Tată, cred că ar fi o greşeală, începu Alma. Talentul domnului Pike s-ar irosi dacă l-am trimite în Polinezia. Oricine poate administra o plantaţie de vanilie. L-ai auzit, chiar el spunea. E uşor. A şi făcut desenele cu instrucţiuni. Trimite-i schiţele lui Dick Yancey şi pune-l să angajeze pe cineva ca să aplice programul de polenizare. Cred că domnul Pike ţi-ar fi de mai mare folos chiar aici, la White Acre.

— Şi cam ce să facă aici? întrebă Henry.

— Tată, nu i-ai văzut lucrările. George Hawkes îl consideră cel mai bun litograf al zilelor noastre.

— Şi la ce-mi trebuie mie un litograf?

— Poate a venit vremea să publicăm o carte despre comorile botanice de la White Acre. Ai în serele tale specimene nemaivăzute de lumea civilizată. Ar trebui documentate.

— De ce să fac ceva ce-o să mă coste atâţia bani, Alma?

— Să-ţi spun ce-am auzit recent, anunţă Alma în loc de răspuns. La Kew se pregăteşte publicarea unui catalog cu planşe şi ilustraţii de calitate ale celor mai rare plante ale lor. Ştiai?

— În ce scop? întrebă Henry.

— Ca să se laude, tată. Am auzit de la unul din litografii tineri care lucrează pentru George Hawkes la tipografia din strada Arch. Englezii i-au oferit o mică avere ca să-l momească la Kew. E destul de talentat, dar nu e Ambrose Pike. Se gândeşte să accepte oferta. Spune că scopul celor de la Kew e să creeze cea mai frumoasă colecţie botanică publicată vreodată. Însăşi regina Victoria investeşte în ea. Litografii în cinci culori, finisate de cei mai buni acuarelişti din Europa. Şi va fi un volum mare. Înalt de peste o jumătate de metru, spune băiatul, şi gros cât Biblia. Oricine colecţionează specimene botanice va vrea un exemplar. Intenţia e ca publicarea lui să anunţe renaşterea grădinilor Kew.

— Renaşterea grădinilor Kew, pufni Henry. Kew n-o să mai fie niciodată ce-a fost, acum, că a murit Banks.

— Eu am auzit altceva, tată. De când au construit Pavilionul cu Palmieri, toată lumea spune că e pe cale să redevină o frumuseţe.

Să fi fost o neruşinare din partea ei? Un păcat, chiar? Să aţâţe vechea rivalitate dintre Henry şi grădinile Kew? Dar ce spunea era adevărat. Totul era adevărat. Aşa că, se hotărî, nu strica să lase înverşunarea lui Henry să fiarbă. Nu vedea nimic greşit în a-i evoca forţa. În ultimii ani, totul era prea toropit şi lent la White Acre. Puţină concurenţă n-avea să strice nimănui. Nu făcea decât să agite sângele din vinele bătrâne ale lui Henry Whittaker – şi din ale ei. Inima familiei trebuia să bată cu putere din nou!

— De Ambrose Pike încă n-a auzit nimeni, tată, continuă ea. Dar, odată ce George Hawkes o să-i publice colecţia de

orhidee, toată lumea îi va şti numele. Iar odată ce se va publica şi volumul de la *Kew*, toate grădinile botanice şi serele importante vor vrea să comande şi ele un florilegiu, şi toate vor vrea ca planşele să fie făcute de domnul Pike. Să nu aşteptăm până ni-l fură o grădină botanică rivală. Să-l păstrăm aici şi să-i oferim adăpost şi patronajul nostru. Să investim în el, tată. Ai văzut cât de inteligent şi de folositor este! Dă-i o şansă. Să publicăm un volum mare cu colecţia de la White Acre care să depăşească tot ce-a văzut până acum lumea publicaţiilor botanice.

Henry nu spuse nimic. Acum, Alma auzea cum se mişcă bilele din abacul *lui*. Aşteptă. Stătea mult să se gândească. Prea mult. În acest timp, Hanneke îşi sorbea zgomotos cafeaua, cu o nonşalanţă care părea intenţionată. Zgomotul părea să-l distragă pe Henry. Almei îi venea să-i zboare ceaşca din mână lui Hanneke.

Vorbind mai tare, Alma făcu un ultim efort.

— Tată, n-ar fi greu să-l convingem pe domnul Pike să rămână aici. Are nevoie de o casă, dar trăieşte cu foarte puţin şi ca să-l întreţinem n-ar fi nevoie să cheltuim aproape nimic. Tot ce are pe lumea asta încape într-o valiză pe care ai putea s-o ţii în poală. După cum ai văzut în seara asta, compania lui e plăcută. Cred chiar că ţi-ar face plăcere să-l ai prin preajmă. Dar, orice hotărăşti să faci, tată, insist cum nu se poate mai serios să *nu*-l trimiţi pe omul acesta în Tahiti. Orice imbecil poate să crească vanilie. Angajează alt francez, sau vreun misionar plictisit. Administratori de plantaţie găseşti pe toate drumurile, dar nimeni nu poate face ilustraţii botanice ca Ambrose Pike. Nu lăsa să-ţi scape ocazia de a-l ţine aici, cu noi. Tată, ştii că rareori îţi dau sfaturi atât de insistente, dar în noaptea asta trebuie să te rog foarte ferm – nu-l pierde. Îţi va părea rău.

Urmă încă o tăcere lungă. Alte sorbituri zgomotoase dinspre Hanneke.

— O să-i trebuiască un atelier, spuse Henry într-un sfârşit. Tiparniţe şi din astea.

— Pot să împart cu el adăpostul pentru trăsuri, spuse Alma. Am destul loc.

Era hotărât.

Henry plecă la culcare şchiopătând. Alma şi Hanneke rămaseră acolo, uitându-se una la alta. Hanneke nu spuse nimic, dar Almei nu-i plăcea expresia ei.

— *Wat*? întrebă Alma în cele din urmă.

— *Wat voor spelletje speel je*? întrebă Hanneke.

— Nu ştiu ce vrei să insinuezi, răspunse Alma. Nu joc nici un joc.

Bătrâna menajeră ridică din umeri.

— Dacă spui tu... zise ea, într-o engleză cu un accent puternic şi intenţionat. Tu eşti stăpâna casei.

Apoi Hanneke se ridică, dădu pe gât ultima gură de cafea şi se întoarse la culcuşul ei de la subsol – lăsând ca harababura din salon s-o adune altcineva.

Capitolul cincisprezece

Alma şi Ambrose deveniseră inseparabili. În curând, îşi petreceau aproape tot timpul împreună. Alma o pusese pe Hanneke să-l mute pe domnul Pike din aripa pentru oaspeţi în fostul dormitor al lui Prudence, la etajul al doilea, la celălalt capăt al coridorului pe care se afla camera Almei. Hanneke protestase faţă de aducerea unui străin în aripa cu apartamentele familiei (nu se cuvenea, spunea ea, şi nici nu era prudent şi, mai întâi de toate, *nu-l cunoaştem*), dar Alma îi respinse argumentele şi mutarea

se petrecu. Iar Alma îi făcuse loc lui Ambrose în adăpostul pentru trăsuri, într-o încăpere nefolosită în care pe vremuri se ţineau hamurile, lângă biroul ei. În mai puţin de două săptămâni, îi sosi şi prima tiparniţă. La scurtă vreme după aceea, Alma îi cumpără şi o frumuseţe de birou-*secretaire*, cu compartimente multe şi mărunte şi cu sertare suprapuse, late şi puţin adânci, pentru desenele lui.

„N-am avut niciodată o masă de lucru numai a mea”, îi spuse Ambrose. „Acum, că o am, mă simt neobişnuit de important. Ca un fel de adjutant.”

Birourile lor nu erau despărţite decât de o uşă – care nu stătea niciodată închisă. Toată ziua, Alma şi Ambrose treceau dintr-o încăpere în alta, venind să vadă cum mai merge lucrul celuilalt şi arătându-şi reciproc câte un exemplar interesant dintr-un borcan pentru specimene sau de pe o lamelă de microscop. Mâncau împreună pâine prăjită cu unt în fiecare dimineaţă, prânzeau rustic pe câmp şi rămâneau treji până noaptea târziu, ajutându-l pe Henry cu corespondenţa sau răsfoind volume vechi din biblioteca de la White Acre. Duminica, Ambrose o însoţea pe Alma la biserica luteranilor suedezi, plictisitori şi mormăitori, şi recita cuminte rugăciunile cot la cot cu ea.

Vorbeau sau nu spuneau nimic (nu conta prea mult), dar nu erau niciodată unul fără celălalt.

Cât timp Alma studia paturile de muşchi, Ambrose se întindea pe iarbă în apropiere şi citea. În vreme ce Ambrose făcea schiţe în sera cu orhidee, Alma îşi trăgea un scaun lângă el şi lucra la propria-i corespondenţă. Până atunci nu mai petrecuse atâta timp în sera orhideelor, dar, de la sosirea lui Ambrose, acesta devenise cel mai impresionant loc de la White Acre. Timp de aproape două săptămâni, Pike curăţase unul după altul sutele de panouri de sticlă, pentru ca razele să treacă prin ele în coloane curate, naturale. Ştersese şi ceruise podelele până le

dăduse luciu. În plus (în mod destul de ciudat), petrecuse încă o săptămână lustruind frunzele fiecărei orhidee cu coji de banană, până le făcuse pe toate să strălucească precum argintăria frecată de un majordom zelos.

— Ce urmează, Ambrose? îl tachina Alma. Acum ne apucăm să pieptănăm ferigile de pe tot domeniul?

— Pe ferigi nu cred că le-ar deranja, răspundea el.

De fapt, de cum adusese Ambrose luciul şi ordinea în sera cu orhidee, se întâmplase ceva curios la White Acre: dintr-odată, restul domeniului începuse să pară ponosit prin contrast. Era ca şi cum cineva ar fi şters doar un colţ al unei oglinzi vechi şi prăfuite, iar acum, prin comparaţie, restul oglinzii arăta de-a dreptul murdar. Înainte nu se observa, dar acum era evident. Ambrose deschisese parcă o ferestruică spre ceva invizibil până atunci, iar Alma vedea în sfârşit un adevăr faţă de care, altminteri, ar fi rămas oarbă pentru totdeauna: White Acre, oricât de elegant ar fi fost odată, alunecase încetul cu încetul, în ultimul sfert de secol, într-o stare de neîngrijire şi decădere.

Dându-şi seama cum stau lucrurile, Alma s-a hotărât să readucă şi restul domeniului la acelaşi standard scânteietor ca sera orhideelor. În fond, de când nu mai fuseseră curăţate panou cu panou celelalte sere? Nu-şi mai amintea. Acum, oriunde se uita, vedea mucegai şi praf. Toate gardurile trebuiau văruite şi reparate, pe aleea pentru trăsuri creşteau buruieni, iar biblioteca era plină de pânze de păianjen. Toate covoarele aveau nevoie să fie bătute bine şi toate cuptoarele trebuiau refăcute. Palmierii din sera mare mai aveau puţin şi ieşeau prin acoperiş, atâţia ani trecuseră de când nu-i mai tăiase nimeni. Prin colţurile hambarelor erau oase uscate de animale, fiindcă pisicile sălbăticite umblau pe-acolo nebăgate în seamă de ani întregi, alămurile de pe trăsură fuseseră lăsate să

prindă cocleală, iar uniformele servitoarelor arătau demodate de câteva decenii – pentru că aşa şi erau.

Alma plăti câteva croitorese să facă uniforme noi tuturor servitorilor şi comandă chiar şi pentru ea două rochii noi de in. Îi oferi un costum nou lui Ambrose, dar el o întrebă dacă n-ar putea primi mai degrabă patru pensule noi. (Exact patru. Îi oferi cinci. Nu-i trebuiau cinci, spuse el. Patru ar fi un lux mai mult decât suficient.) Chemă un pluton de noi servitori tineri s-o ajute să deretice tot locul. Îşi dădu seama că, pe măsură ce angajaţii mai bătrâni de la White Acre muriseră sau fuseseră concediaţi, nu-i mai înlocuise nimeni. Pe domeniu nu mai lucrau decât o treime din oamenii angajaţi cu douăzeci şi cinci de ani în urmă, ceea ce pur şi simplu nu era suficient.

La început, Hanneke s-a opus noilor angajări.

— Nu mai am nici în trup, nici în suflet tăria să scot servitori buni din unii răi, s-a plâns ea.

— Dar, Hanneke, protestă Alma, uită-te ce frumos a aranjat domnul Pike sera cu orhidee! N-ar fi minunat să arate la fel de bine şi restul domeniului?

— Pe lumea asta se află şi-aşa mult prea multă frumuseţe şi mult prea puţină minte, răspunse Hanneke. Domnul Pike al tău nu face decât să le dea altora de lucru. Mama ta s-ar răsuci în mormânt dacă ar şti că servitorii stau şi şterg florile cu mâna.

— Nu florile, o corectă Alma. Frunzele.

Dar, cu timpul, capitulă chiar şi Hanneke, iar curând Alma o văzu cum le comandă noilor angajaţi să care afară butoaiele vechi de făină din pivniţă şi să le pună la uscat la soare – treabă care nu se făcuse, din câte îşi aducea aminte Alma, de pe când era preşedinte Andrew Jackson.[17]

[17] Cum mandatul lui Andrew Jackson a durat din 1829 până în 1837, trecuseră cel puţin 11 ani.

— Nu exagera cu curăţenia, o avertiză Ambrose. Un pic de neorânduială nu strică. Ai observat că, de exemplu, cel mai frumos liliac creşte pe lângă magazii dărăpănate şi colibe abandonate? Uneori, frumuseţea cere să fie uşor ignorată ca să se dezvolte pe deplin.

— E ciudat că spune asta tocmai omul care-şi lustruieşte orhideele cu coji de banană! râse Alma.

— A, dar acolo e vorba de *orhidee*, spuse Ambrose. Cu ele e altceva. Orhideele sunt moaşte sfinte, Alma, şi trebuie tratate cu respect.

— Dar, Ambrose, tot domeniul începuse să arate ca nişte moaşte sfinte… după un război sfânt!

Acum îşi spuneau „Alma” şi „Ambrose”.

Trecu mai. Trecu iunie. Veni iulie.

Mai fusese vreodată atât de fericită?

Nu mai fusese niciodată atât de fericită.

Înainte de sosirea lui Ambrose Pike, Alma dusese o viaţă destul de bună. E drept, poate că lumea ei era cam mică, iar zilele curgeau cam monoton, dar nu i se păruse o situaţie de neîndurat. Îşi folosise soarta cât de bine putuse. Studiul muşchiului îi ţinea mintea ocupată şi ştia că lucrările ei de cercetare erau inatacabile şi corecte. Avea jurnalele, ierbarul, microscoapele, articolele ei pe teme botanice, corespondenţa cu botanişti şi colecţionari de plante din străinătate, datoria faţă de tatăl ei. Avea obiceiurile, tabieturile şi răspunderile ei. Avea demnitatea ei. Într-adevăr, era cam ca o carte care se deschisese la aceeaşi pagină în fiecare zi timp de aproape treizeci de ani în şir – dar nu fusese o pagină prea rea. Se simţise veselă. Mulţumită. Oricine ar fi spus că avusese o viaţă bună.

Acum nu s-ar mai fi putut întoarce la viaţa aceea cu nici un chip.

La mijlocul lui iulie 1848, Alma s-a dus s-o viziteze pe Retta la azilul Griffon pentru prima oară de la internarea

prietenei ei. Nu-şi respectase promisiunea de a veni în fiecare lună, cum îi spusese lui George Hawkes, dar viaţa la White Acre fusese atât de plină şi de plăcută de la sosirea lui Ambrose, încât Retta îi ieşise din minte. Totuşi, prin iulie, conştiinţa a început s-o mustre, aşa că Alma a făcut pregătirile necesare pentru o călătorie de o zi la Trenton, cu trăsura familiei. I-a trimis lui George Hawkes un bilet ca să-l întrebe dacă vrea să vină cu ea, el însă a refuzat. Nu i-a spus de ce, dar Alma ştia că pur şi simplu nu poate să îndure s-o vadă pe Retta în starea în care se afla. În schimb, s-a oferit Ambrose să-i ţină companie.

— Dar ai atâtea de făcut aici, a protestat Alma. Şi nu mă aştept să fie o vizită plăcută.

— Ce am de făcut poate să aştepte. Aş vrea s-o cunosc pe prietena ta. Mărturisesc că am o anumită curiozitate faţă de bolile imaginaţiei. M-ar interesa să văd azilul.

După un drum lipsit de incidente şi o conversaţie scurtă cu doctorul care o supraveghea, Alma şi Ambrose au fost conduşi la camera Rettei. Au găsit-o într-o mică încăpere, toată a ei, cu un pat cu cuvertura întinsă frumos, o masă şi un scaun, un covoraş şi un loc gol pe perete unde atârnase mai înainte o oglindă care a trebuit să fie luată (le-a explicat asistenta) fiindcă o tulbura pe pacientă.

— O vreme am încercat s-o punem în cameră cu altă doamnă, mai spuse asistenta, dar n-a vrut. A devenit violentă. Accese de agitaţie şi teroare. Nu putem să lăsăm pe nimeni cu ea. Mai bine stă singură.

— Cum o ajutaţi când are crize din acestea? întrebă Alma.

— Băi cu gheaţă, răspunse asistenta. Îi acoperim ochii şi îi astupăm urechile. Pare s-o liniştească.

Încăperea nu era urâtă. Avea vedere spre grădinile din spate şi lumină din belşug, dar, îşi spuse Alma, prietena ei se simţea probabil singură. Retta era îmbrăcată îngrijit,

părul îi era curat şi împletit, dar arăta ca o stafie. Palidă ca cenuşa. Era tot drăguţă ca o păpuşă, însă ajunsese să fie cu adevărat o *păpuşă*. N-a părut nici mulţumită, nici alarmată la vederea Almei, şi nici nu s-a arătat interesată de Ambrose. Alma s-a aşezat lângă ea şi a luat-o de mână. Retta a lăsat-o, fără să se împotrivească. Alma a observat că avea vârfurile câtorva degete bandajate.

— Ce-a păţit? o întrebă Alma pe asistentă.

— Se muşcă de degete noaptea, explică femeia. Nu reuşim s-o dezvăţăm.

Alma îi adusese prietenei ei o punguţă cu bomboane de lămâie şi un cornet de hârtie cu violete, dar Retta s-a uitat absent la cadouri, de parcă nu era sigură pe care să-l mănânce şi pe care să-l admire. Până şi ultimul număr din *Revista Doamnelor* de la Joy's, cumpărată de Alma pe drum, a fost primit cu indiferenţă. Alma bănuia că florile, dulciurile şi revista aveau să ajungă până la urmă acasă la asistentă.

— Am venit să te vedem, i-a spus Rettei, cam încurcată.

— Atunci de ce nu sunteţi aici? a întrebat-o Retta cu o voce înmuiată de laudanum.

— Suntem aici, scumpa mea. Suntem chiar în faţa ta.

Retta se uită o vreme la Alma cu o privire goală, apoi se întoarse şi privi din nou pe fereastră.

— Voiam să-i aduc o prismă, îi spuse Alma lui Ambrose, dar uite că am uitat-o. Întotdeauna i-au plăcut prismele.

— Ar fi bine să-i cânţi ceva, sugeră Ambrose liniştit.

— Nu mă pricep la cântat, spuse Alma.

— Mă îndoiesc că se va plânge.

Dar Almei nu-i venea în minte nici un cântec. În lipsă de altceva, se aplecă spre urechea Rettei şi îi şopti:

— Cine te iubeşte cel mai tare? Cine te iubeşte enorm? Cine se gândeşte la tine când alţii dorm?

Retta nu răspunse.

Alma se întoarse spre Ambrose şi-l întrebă, aproape panicată:

— Tu ştii vreun cântec?

— Ştiu multe, Alma. Dar nu-l ştiu *pe-al ei*.

În trăsură, pe drumul spre casă, Alma şi Ambrose rămaseră gânditori şi tăcuţi. În cele din urmă, Ambrose întrebă:

— Dintotdeauna a fost aşa?

— Absentă? Niciodată. Întotdeauna a fost puţin nebună, dar în tinereţe era adorabilă. Avea un umor dezlănţuit şi foarte mult farmec. Toţi cei care o cunoşteau o iubeau. Ne-a adus veselie şi râs chiar şi mie şi surorii mele – iar eu şi Prudence, după cum ţi-am povestit, nu eram nişte fete care să se distreze în prezenţa altora. Dar tulburările i-au devenit tot mai dese odată cu anii. Iar acum, aşa cum vezi...

— Da. Aşa cum văd. Biata fiinţă. Am o mare simpatie pentru nebuni. Ori de câte ori sunt în preajma lor, o simt până-n inimă. Cred că cine susţine că nu s-a simţit niciodată nebun minte.

Alma se gândi puţin.

— Eu una, sincer, cred că nu m-am simţit niciodată nebună. Poate că nu e adevărat ce-ţi spun. Dar nu cred.

Ambrose zâmbi.

— Bineînţeles că nu. Pentru tine ar fi trebuit să fac o excepţie, Alma. Tu nu eşti ca noi, ceilalţi. Mintea ta e remarcabil de solidă şi consistentă. Emoţiile tale sunt durabile ca un seif. De asta le inspiri atâta încredere oamenilor.

— Le inspir încredere? întrebă Alma, sincer surprinsă.

— Sigur că da.

— Ce gând ciudat. Nu mi-a mai spus nimeni aşa ceva.

Alma privi pe geamul trăsurii, căzând pe gânduri o vreme. Apoi îşi aminti ceva.

— Ba poate mi-a mai spus cineva. Ştii, chiar Retta spunea că am o bărbie care inspiră încredere.

— Toată fiinţa ta inspiră încredere, Alma. Chiar şi vocea. Pentru aceia dintre noi care, uneori, ne simţim de parcă ne vânturăm viaţa cum se vântură tărâţele pe podeaua morii, prezenţa ta e o consolare nepreţuită.

Alma nu ştia cum să răspundă unei afirmaţii atât de surprinzătoare, aşa că încercă s-o infirme.

— Ei, Ambrose... Dar tu eşti un om atât de statornic – doar nu vrei să spui că te-ai simţit vreodată nebun!

Pike se gândi o vreme, alegându-şi cu grijă cuvintele.

— Uneori nu ne putem abţine să simţim cât de aproape ne aflăm de aceeaşi stare în care se află prietena ta, Retta Snow.

— Vai, Ambrose, nu se poate!

Pentru că nu primi nici un răspuns, începu să se simtă tot mai agitată.

— Ambrose, spuse din nou, mai blând. Nu se poate, nu-i aşa?

Din nou, el vorbi pe un ton prudent şi abia după multă vreme.

— Mă refer la senzaţia de îndepărtare de lumea aceasta – împreună cu o senzaţie de acordare la o altă lume.

— La care lume? întrebă Alma.

Reţinerea cu care răspundea Ambrose o făcea să creadă că mersese prea departe, aşa că încercă un ton mai neutru.

— Iartă-mă, Ambrose. Am un obicei tare urât de a nu renunţa la o întrebare până nu i-am găsit un răspuns mulţumitor. Asta e natura mea, mă tem. Sper că n-ai să mă consideri nepoliticoasă.

— Nu eşti nepoliticoasă, spuse Ambrose. Îmi face plăcere curiozitatea ta. Doar că nu ştiu cum să-ţi dau un răspuns mulţumitor. Uneori nu vrem să pierdem prietenia

celor pe care-i admirăm dezvăluindu-le prea mult despre noi înşine.

Aşa că Alma renunţă la subiect, poate cu speranţa că n-avea să mai vină vorba de nebunie niciodată. Ca pentru a izgoni din amintire momentul, scoase din geantă o carte şi încercă să citească. Trăsura se hurduca prea mult ca lectura să fie plăcută, iar mintea îi era prea distrasă de ceea ce auzise, dar se prefăcu absorbită de pagini.

După multă vreme, Ambrose spuse:

— Încă nu ţi-am povestit de ce am plecat de la Harvard acum mulţi ani.

Alma lăsă deoparte cartea şi se întoarse spre el.

— Alma, am suferit o criză.

— De nebunie? întrebă ea.

Vorbise fără ocoliş, cum îi era felul, dar simţea în stomac, ca o piatră, teama de răspunsul lui.

— Poate. Nu ştiu sigur cum i-am putea spune. Mama a crezut că era nebunie. Prietenii mei au crezut că era nebunie. Doctorii au crezut că era nebunie. Eu, unul, am simţit că era altceva.

— Ce anume? întrebă ea, cu aceeaşi voce firească, deşi agitaţia îi sporea cu fiecare clipă.

— Posedare de către spirite, poate? O răbufnire de magie? O ştergere a limitelor materiale? Inspiraţie adusă pe aripi de foc?

Nu zâmbea. Era cum nu se poate mai serios.

Mărturisirea a descumpănit-o pe Alma într-atât, încât n-a reuşit să răspundă. În gândirea ei nu era loc pentru ştergerea limitelor materiale. Nimic nu aducea mai mult bine şi mai multă încredere în viaţa Almei Whittaker decât certitudinea liniştitoare a limitelor materiale.

Ambrose a privit-o atent înainte să continue. A fixat-o de parcă se uita la un termometru sau la o busolă – de parcă încerca s-o citească, de parcă alegea direcţia în care să se

îndrepte în funcţie de natura reacţiei ei şi nimic altceva. Alma se străduia să nu lase agitaţia să i se citească pe faţă. Ambrose a fost pesemne mulţumit de ce vedea, fiindcă a continuat.

— Când aveam nouăsprezece ani, am descoperit în biblioteca de la Harvard o serie de cărţi scrise de Jakob Böhme. Ai auzit de el?

Fireşte că auzise de el. Avea şi ea exemplare ale lucrărilor cu pricina în biblioteca de la White Acre. Îl citise pe Böhme, dar de admirat nu-l admirase. Jakob Böhme era un pantofar german din secolul şaisprezece care avea viziuni mistice despre plante. Mulţi îl considerau un botanist timpuriu. Mama Almei, pe de altă parte, îl considerase o sursă infecţioasă de superstiţii medievale. Aşadar, părerile cu privire la Jakob Böhme erau foarte împărţite.

Pantofarul de pe vremuri credea în ceva numit de el „semnătura tuturor lucrurilor”[18] – credea, mai precis, că Dumnezeu ascunsese indicii pentru ameliorarea omenirii în alcătuirea fiecărei flori şi frunze, a fiecărui fruct şi copac de pe pământ. Toată lumea naturală e un cod divin, susţinea Böhme, conţinând dovada iubirii Creatorului. De aceea atâtea plante medicinale seamănă cu bolile pe care le vindecă, sau cu organele pe care le tratează. Busuiocul, cu frunzele lui de formă hepatică, este leacul firesc al relelor ficatului. Rostopasca, cu seva ei galbenă, se poate folosi pentru înlăturarea culorii neplăcute provocate de gălbinare. Nucile, a căror formă seamănă cu a creierului, ajută împotriva durerilor de cap. Podbalul, care creşte în apropierea pâraielor reci, poate vindeca tusea şi frigurile pricinuite de scufundarea în apă rece. *Polygonum*, cu frunzele lui pătate cu roşu sângeriu, vindecă rănile sângerânde. Şi tot aşa, *ad infinitum*. Beatrix Whittaker

[18] Vezi *De signatura rerum*, carte scrisă de Jakob Böhme în 1622.

tratase întotdeauna teoria aceasta cu dispreţ („Mai toate frunzele au formă asemănătoare cu ficatul – ar trebui acum să le mâncăm pe toate?”), iar Alma moştenise scepticismul mamei ei.

Dar nu era momentul să aducă în discuţie scepticismul, fiindcă, din nou, Ambrose îi citea chipul. Părea să-i cerceteze cu disperare expresia în căutarea unui semn care să-i îngăduie să continue. Din nou, Alma şi-a menţinut figura impasibilă, deşi era foarte tulburată. Din nou, Ambrose vorbi.

— Ştiu că ştiinţa zilelor noastre critică ideile lui Böhme. Înţeleg obiecţiile aduse. Jakob Böhme lucra în direcţia opusă metodologiei ştiinţifice corecte. Îi lipsea rigoarea unei gândiri ordonate. Scrierile lui sunt pline de fragmente de inspiraţie sparte, trunchiate, ca nişte cioburi de oglindă. Era iraţional. Era credul. Nu vedea decât ce dorea să vadă. Ignora orice îi contrazicea certitudinile. Pornea de la convingerile lui, apoi căuta să facă faptele să se plieze pe ele. E imposibil să numim aşa ceva ştiinţă.

Nici Beatrix Whittaker n-ar fi zis mai bine, îşi spuse Alma – dar, din nou, se mulţumi să aprobe din cap.

— Şi totuşi... spuse Ambrose, lăsând discuţia să se destrame.

Alma îl aşteptă să-şi adune gândurile. Prietenul ei tăcu atât de mult timp, încât ajunse să creadă că se hotărâse să nu mai continue. Dar, după o tăcere îndelungată, îşi reluă povestea:

— Şi totuşi Böhme spunea că Dumnezeu S-a *apăsat* asupra lumii, lăsând în ea semne pe care să le descoperim noi.

Paralela era evidentă, îşi spuse Alma, şi nu se putu abţine s-o spună:

— Ca un tipograf.

La cuvintele acestea, Ambrose se întoarse brusc şi se uită la ea, cu figura inundată de uşurare şi recunoştinţă.

— Da! Exact aşa. Ai înţeles. Îţi dai seama cât putea să însemne ideea aceasta pentru mine, în tinereţe! Böhme spunea că acest *imprimatur* divin e un fel de magie sacră şi că nu avem nevoie de altă teologie în afara ei. Credea că putem învăţa cu toţii să citim amprenta Domnului, dar mai întâi trebuie să ne aruncăm în foc.

— Să ne aruncăm în foc, repetă Alma, forţându-şi vocea să rămână neutră.

— Da. Renunţând la bunurile materiale. Renunţând la biserică şi la zidurile ei de piatră şi la liturghiile ei. Renunţând la ambiţii. Renunţând la studiu. Renunţând la dorinţele trupului. Renunţând la impulsul de a stăpâni şi la egoism. Renunţând chiar şi la vorbire! Doar atunci putea vedea omul ceea ce a văzut Dumnezeu în clipa creaţiei. Doar atunci putea omul să citească mesajele lăsate pentru noi de Dumnezeu. Înţelegi deci, Alma, că după ce aflasem asta nu mai puteam să devin preot. Nici student. Nici fiu. Nici – din câte se părea – om viu.

— Atunci ce-ai devenit? întrebă Alma.

— Am încercat să devin focul. Am încetat toate activităţile unei existenţe normale. N-am mai vorbit. Nici măcar n-am mai mâncat. Eram convins că pot trăi doar cu lumina soarelui şi cu ploaie. Mult timp – deşi pare imposibil – chiar *am trăit*, îţi spun, doar din lumina soarelui şi ploaie. Nu mă mira. Aveam credinţă. Ştii, întotdeauna fusesem cel mai credincios din toţi copiii mamei. Dacă fraţii mei aveau logică şi raţiune, eu simţisem dintotdeauna iubirea Creatorului într-un fel lăuntric. În copilărie, mă adânceam în rugăciune în asemenea măsură, că, la biserică, mama mă scutura şi mă pedepsea fiindcă adormeam la slujbă, dar eu nu dormeam. Doar... comunicam. Acum, că-l citisem pe Jakob Böhme, voiam să cunosc divinitatea şi

mai îndeaproape. De aceea am renunţat la toate cele lumeşti, chiar şi la hrană.

— Şi ce s-a întâmplat? întrebă Alma, temându-se, din nou, de răspuns.

— Am întâlnit divinitatea, spuse el cu ochi scânteietori. Sau aşa credeam. Aveam gânduri magnifice. Înţelegeam limba ascunsă în inima copacilor. Vedeam îngeri vii în orhidee. Vedeam o religie nouă, vorbită într-o nouă limbă botanică. Îi auzeam imnurile. Acum nu-mi mai amintesc muzica, dar era minunată. Apoi, două săptămâni întregi le-am auzit oamenilor gândurile. Îmi doream să le audă şi ei pe ale mele, dar nu păreau să poată face asta. Eram într-o continuă stare de fericire, alimentată de senzaţii de exaltare, de încântare divină. Aveam senzaţia că nu e cu putinţă să mai fiu vreodată rănit sau afectat de ceva. Nu făceam rău nimănui, dar îmi pierdusem orice dorinţă pentru lumea aceasta. Eram... fragmentat. O, dar asta n-a fost tot. Mi s-au dezvăluit atâtea cunoştinţe! De exemplu, am redenumit toate culorile! Şi vedeam culori noi, culori ascunse. Ştii că există o culoare care se numeşte *swissen*, un fel de turcoaz limpede? N-o văd decât fluturii de noapte. E culoarea celei mai curate mânii a Domnului. Nu te-ai gândi că mânia Domnului e palidă şi albăstruie, dar aşa e.

— Nu ştiam, spuse Alma prudentă.

— Ei bine, eu o vedeam. Vedeam halouri de *swissen* în jurul anumitor copaci şi al anumitor oameni. Pe urmă, vedeam aure de lumină iubitoare acolo unde n-ar fi trebuit să fie nici un fel de lumină. Era o lumină care nu avea nume, dar avea sunet. Oriunde o vedeam (mai precis, oriunde o auzeam), o urmam. Dar, nu după multă vreme, am fost gata-gata să mor. Prietenul meu, Daniel Tupper, m-a găsit într-un troian de zăpadă. Uneori mă gândesc că, dacă n-ar fi venit iarna, aş fi putut continua.

— Fără hrană, Ambrose? întrebă Alma. Nu se poate...

— Uneori aşa cred. Nu susţin că ar fi un gând raţional, dar eu aşa cred. Îmi doream să devin plantă. Cred că, uneori, pentru foarte scurtă vreme, mânat de credinţă, chiar am devenit plantă. Altfel cum aş fi putut rezista atâtea luni hrănindu-mă doar cu ploaie şi cu lumina soarelui? Îmi aminteam de Isaia: „Tot trupul este ca iarba... Poporul este ca iarba.”[19]

Pentru prima dată de ani şi ani, Alma îşi aminti cum, în copilărie, tânjea şi ea să fie plantă. Fireşte, era doar un copil şi îşi dorea să primească mai multă răbdare şi afecţiune de la tatăl ei. Dar, în orice caz, nu crezuse niciodată că *era* cu adevărat o plantă.

Ambrose continuă.

— După ce m-au găsit în zăpadă, prietenii mei m-au dus la un spital de nebuni.

— Ca spitalul de la care venim noi? întrebă Alma.

El zâmbi cu o tristeţe nesfârşită.

— O, nu, Alma. Nu era deloc ca cel de la care venim noi.

— Vai, Ambrose, îmi pare cumplit de rău, spuse ea, simţindu-se de-a dreptul zguduită. Văzuse şi spitale de nebuni din cele obişnuite în Philadelphia, în vremea când, împreună cu George, o lăsau pe Retta, pentru perioade scurte, în acele case ale disperării. Nu şi-l putea închipui pe Ambrose, prietenul ei cel blând, într-un loc atât de plin de mizerie, tristeţe şi suferinţă.

— Nu e nevoie de păreri de rău, spuse Ambrose. A trecut. Din fericire pentru mintea mea, am uitat aproape tot ce s-a întâmplat acolo. Dar experienţa spitalului m-a lăsat pentru totdeauna mai speriat decât fusesem înainte. Prea speriat ca să mai simt vreodată o încredere neştirbită. Când am fost externat, m-au luat în grijă Daniel

[19] Isaia, 40, 6–7.

Tupper şi familia lui. Au fost buni cu mine. Mi-au oferit adăpost şi muncă în tipografia lor. Speram să reuşesc cumva să ajung din nou la îngeri, dar de data asta printr-o metodă mai materială. O metodă mai sigură, am putea spune. Nu mai aveam curajul să mă arunc încă o dată în foc. Aşa că am învăţat arta tipăriturii – un fel de a-L imita pe Dumnezeu, cum s-ar spune, deşi ştiu că o mărturisire ca aceasta pare păcătoasă şi plină de trufie. Voiam să-mi apăs propriile percepţii asupra lumii, doar că tot n-am creat lucrări atât de bune pe cât aş fi dorit eu. Dar asta îmi dă ceva de făcut. Şi am admirat orhideele. Orhideele îmi dădeau alinare.

Alma ezită, apoi întrebă, foarte stingherită:

— Ai mai reuşit să ajungi la îngeri?

— Nu, zâmbi Ambrose. Mă tem că nu. Dar munca mi-a adus şi alte plăceri – sau alte lucruri care să mă distragă. Mulţumită mamei lui Tupper, am început să mănânc din nou. Dar eram alt om. Mă feream de toţi copacii şi de toţi oamenii pe care-i văzusem pătaţi de *swissen*, mânia Domnului, în timpul crizei. Îmi era dor de imnurile noii religii pe care o cunoscusem, dar nu-mi mai aminteam cuvintele. N-a trecut mult timp şi am plecat în junglă. Familia mea a fost convinsă că era o greşeală – că acolo aveam să cad din nou în nebunie şi că singurătatea avea să-mi afecteze sănătatea.

— Şi aşa a fost?

— Poate. E greu de spus. Aşa cum ţi-am povestit când ne-am cunoscut, acolo am suferit de friguri. Frigurile mi-au slăbit puterile, dar le primeam cu bucurie. În unele momente, în timp ce eram cuprins de febră, mi se părea că eram pe cale să văd din nou acel *imprimatur* al Domnului, dar niciodată nu reuşeam. Vedeam edictele şi rânduielile înscrise în frunze şi liane. Vedeam cum se îndoaie ramurile copacilor din jurul meu într-o încâlceală

de mesaje. Erau semnături peste tot, linii de confluenţă peste tot, dar nu le puteam citi. Auzeam frânturi din muzica de odinioară, dar nu le puteam reţine. Nu mi se dezvăluia nimic. Cât eram bolnav, întrezăream uneori pentru o clipă, din nou, îngerii ascunşi în orhidee – însă nu le vedeam decât poalele veşmântului. Chiar şi pentru asta aveam nevoie de lumină pură şi linişte deplină. Dar nu era destul. Nu asta văzusem înainte. Odată ce vedem îngeri, Alma, nu ne mai mulţumim doar cu poalele veşmântului lor. Au trecut optsprezece ani şi am înţeles că n-aveam să mai văd niciodată ce văzusem odinioară – nici măcar în cea mai profundă singurătate, în junglă, nici măcar în stările de febră incoerentă –, aşa că m-am întors acasă. Dar cred că întotdeauna voi tânji după altceva.

— După ce anume tânjeşti? întrebă Alma.

— După puritate, spuse el. Şi uniune.

Alma, copleşită de tristeţe – şi de teama atotstăpânitoare că i se lua un lucru minunat –, a îngurgitat totul. Nu ştia cum să-i aducă alinare lui Ambrose, chiar dacă el nu părea să-i ceară aşa ceva. Să fi fost nebun? Nu părea nebun. Într-un fel, îşi spuse ea, ar trebui să se simtă onorată că-i încredinţase asemenea secrete. Dar ce îngrijorătoare erau secretele lui! Ce anume să înţeleagă din ele? Ea nu văzuse niciodată îngeri şi nici culoarea neştiută a mâniei adevărate a Domnului, şi nici nu se aruncase vreodată în foc. Nici măcar nu era prea sigură ce însemna asta – „să te arunci în foc”. Cum s-o faci? *De ce* s-o faci?

— Şi acum ce planuri ai? îl întrebă.

Chiar în timp ce vorbea, îşi blestema mintea cea lumească şi solidă care nu putea să gândească decât în strategii meschine: *Omul tocmai ţi-a vorbit de îngeri, iar tu îl întrebi ce planuri are*.

Dar Ambrose zâmbi.

— Îmi doresc o viaţă tihnită, deşi nu sunt prea sigur că mi-am câştigat-o. Sunt recunoscător că mi-ai oferit o casă. Mă simt nespus de bine la White Acre. Pentru mine e un fel de rai – pe cât de aproape putem fi de rai cât suntem încă în viaţă, aş putea spune. Sunt sătul de lume, îmi doresc pace. Mi-e drag tatăl tău, care nu pare să mă judece şi care mă lasă să stau la voi. Sunt recunoscător că am o muncă de făcut şi că îmi oferă o ocupaţie şi satisfacţie. Sunt foarte recunoscător pentru tovărăşia ta. Trebuie să mărturisesc că mă tot simt singur din 1828 – de când prietenii mei m-au scos din troianul de zăpadă şi m-au readus în lume. După tot ce am văzut şi din cauza tuturor lucrurilor pe care nu le mai pot vedea, mă simt întotdeauna singur, într-o oarecare măsură. Dar mi se pare că în compania ta sunt mai puţin singur decât altminteri.

Auzindu-l, Alma se simţi gata să plângă. Se întrebă cum să răspundă. Ambrose i se destăinuise întotdeauna cu mare uşurinţă, dar ea nu-i dezvăluise niciodată gândurile ei ascunse. El îşi recunoştea secretele cu curaj. O speriau, însă voia să-i răspundă cu acelaşi curaj.

— Şi tu îmi izgoneşti singurătatea, spuse Alma.

Îi era greu să mărturisească aşa ceva. Nu putu nici măcar să-l privească în timp ce vorbea, dar cel puţin nu-i tremura vocea.

— Nici nu mi-ar fi trecut prin minte, Alma dragă, spuse Ambrose cu blândeţe. Tu întotdeauna pari atât de tare!

— Nimeni pe lume nu e tare, răspunse Alma.

S-au întors la White Acre şi la rutina lor normală şi plăcută, dar mintea Almei rămăsese la cele auzite. Uneori, când Ambrose era ocupat (în timp ce desena o orhidee sau pregătea o placă pentru o litografie), îl privea, căutând semne că are în faţă o minte bolnavă sau sinistră. Dar nu vedea nici urmă de aşa ceva. Dacă suferea de iluzii spectrale sau halucinaţii nepământeşti, sau dacă şi le

dorea, nu lăsa nimic să se vadă. Nu era în el nimic care să te ducă cu gândul la o raţiune zdruncinată.

De câte ori ridica ochii şi o prindea uitându-se la el, Ambrose zâmbea şi atât. Era atât de candid, atât de blând şi de încrezător! Nu părea îngrijorat de faptul că cineva stătea cu ochii pe el. Nu părea să ascundă ceva. Nu părea să regrete ce-i dezvăluise Almei. Dimpotrivă, se purta şi mai călduros cu ea decât înainte. O aprecia, o încuraja şi o ajuta şi mai mult. Avea acelaşi temperament amabil. Avea răbdare cu Henry, cu Hanneke, cu toată lumea. Uneori părea foarte obosit, dar nu era de mirare, fiindcă muncea mult. Muncea la fel de mult ca Alma. Era normal să fie obosit uneori. Altminteri, era la fel ca înainte: prietenul ei cel drag şi fără ascunzişuri. Nu părea să fi căzut nici într-o religiozitate excesivă, din câte-şi dădea seama Alma. În afară de vizitele negreşite la biserică în fiecare duminică, împreună cu Alma, nici măcar nu-l vedea vreodată rugându-se. Părea, din toate punctele de vedere, un om bun şi liniştit.

Pe de altă parte, imaginaţia Almei fusese agitată şi aţâţată de discuţia de pe drumul de întoarcere de la Trenton. Nu reuşea să pună lucrurile cap la cap, dar voia să găsească un răspuns chibzuit la enigmă: Era nebun Ambrose Pike? Iar dacă Ambrose Pike nu era nebun, atunci ce era? Nu reuşea să accepte explicaţia cu minuni şi miracole, dar nu reuşea nici să-şi vadă bunul prieten ca pe un ţicnit. Şi atunci ce văzuse în timpul crizei? Alma nu simţise niciodată prezenţa divinităţii şi nici nu-şi dorea s-o simtă. Îşi dedicase toată viaţa înţelegerii lucrurilor reale, materiale. Odată, când i se scosese o măsea şi fusese anesteziată cu eter, văzuse stele care-i dansau în cap – dar, aşa cum bine ştia chiar şi în momentele acelea, era efectul normal al medicamentului asupra minţii şi asta n-o făcuse să zboare până la mecanismele ascunse ale

cerurilor. Dar Ambrose nu se aflase sub influenţa eterului şi nici a altor substanţe când avusese viziunile. Nebunia lui fusese... o nebunie trează.

În săptămânile de după discuţia cu Ambrose, Alma s-a trezit de multe ori noaptea şi s-a strecurat în biblioteca de jos ca să citească volumele lui Jakob Böhme. Din tinereţe nu se mai aplecase asupra scrierilor pantofarului german, iar acum încerca să le abordeze cu respect şi cu mintea deschisă. Ştia că şi Milton îl citise pe Böhme, iar Newton îl admira. Dacă asemenea personaje găsiseră înţelepciune în cuvintele lui, dacă îl mişcaseră profund şi pe un om atât de extraordinar cum era Ambrose, de ce n-ar fi avut efect şi asupra Almei?

Dar nu găsi în ele nimic care s-o arunce într-o stare de taină sau de miracol. În ochii Almei, scrierile lui Böhme erau pline de principii depăşite, opace şi oculte. Böhme aparţinea gândirii vechi, gândirii medievale, derutată de alchimie şi bezoari. Credea că pietrele şi metalele preţioase purtau o putere şi o virtute divine. Vedea crucea Domnului ascunsă într-o foaie de varză. Era convins că tot ce exista pe lume era o revelaţie întrupată a puterii eterne şi a iubirii dumnezeieşti. Fiecare element al naturii era un *verbum fiat* – un cuvânt rostit de Dumnezeu, o vorbire creată, o minune îmbrăcată în materie. Credea că trandafirii nu simbolizau iubirea, ci *erau* iubire: iubire transformată în ceva tangibil. Era în acelaşi timp apocaliptic şi utopic. Lumea aceasta trebuie să se sfârşească în curând, spunea el, iar omenirea trebuia să atingă o stare edenică, în care toţi bărbaţii urmau să devină virgini, iar viaţa avea să fie numai bucurie şi joc. Dar înţelepciunea Domnului, insista el, era feminină.

Scria Böhme: „Înţelepciunea Domnului e o fecioară eternă – nu o soţie, ci castitate şi puritate fără pată, revelată ca imagine a lui Dumnezeu... Ea este

înţelepciunea miracolelor fără număr. În ea, Duhul Sfânt vede chipul îngerilor... Deşi ea a dat trup tuturor fructelor, nu este trupul în sine al fructelor, ci graţia şi frumuseţea din ele.”

Pentru Alma, nimic din toate astea n-avea sens. În mare parte, o enervau. În nici un caz nu-i inspirau dorinţa arzătoare de a renunţa la orice hrană, la studiu sau la vorbire, sau la plăcerile trupeşti şi de a trăi cu lumina soarelui şi cu ploaie. Dimpotrivă, scrierile lui Böhme o făceau să-i fie dor de microscopul ei, de muşchi, de liniştea sufletească adusă de palpabil, de concret. De ce nu le ajungea lumea materială oamenilor ca Jakob Böhme? Nu era destul de miraculos ceea ce se putea vedea, atinge şi cunoaşte ca realitate?

„Viaţa adevărată se află în inima focului”, scria Böhme, „iar apoi un mister îl cuprinde pe celălalt”.

Ceva o cuprinsese, într-adevăr, pe Alma, dar mintea ei nu lua foc deloc. Nici nu se potolea. Böhme o conduse la alte lucrări din biblioteca de la White Acre – alte tratate prăfuite despre întâlnirea botanicii cu divinitatea. Se simţea în acelaşi timp sceptică şi curioasă. Răsfoia scrierile vechilor teologi şi ale taumaturgilor din alte vremuri. Îl cerceta pe Albertus Magnus. Studia cu atenţie ce scriseseră călugării, cu patru sute de ani înainte, despre mătrăgună şi cornul inorogilor. Toate aspectele ştiinţifice erau teribil de defectuoase. Logica lor avea lacune atât de mari, că simţeai cum bate vântul prin argumente. Pe vremuri lumea credea lucruri de-a dreptul absurde – că liliecii sunt păsări, că berzele hibernează sub apă, că musculiţele de apă ies din boabe de rouă, că gâştele ies din scoici şi că scoicile cresc pe copaci. Din punct de vedere pur istoric, erau destul de interesante – dar de ce să le venerezi? se întreba ea. Cum ajunsese Ambrose

sedus de învăţăturile medievale? Te purtau pe un drum fascinant, adevărat, dar era un drum greşit.

În toiul unei nopţi fierbinţi de sfârşit de iulie, Alma era în bibliotecă, cu o lampă în faţă şi cu ochelarii pe vârful nasului, şi studia un exemplar din secolul şaptesprezece din *Arboretum sacrum* – al cărui autor, ca şi Böhme, încercase să desluşească mesaje sfinte înscrise în toate plantele menţionate în Biblie – când în încăpere a intrat Ambrose. A fost surprinsă să-l vadă, dar el nu părea tulburat. Nu părea decât îngrijorat pentru ea. Se aşeză alături, la masa lungă din mijlocul bibliotecii mari. Era îmbrăcat de zi. Ori se schimbase de hainele de noapte din politeţe faţă de Alma, ori nici nu se culcase.

— Alma dragă, nu se poate să petreci atâtea nopţi nedormite la rând, spuse el.

— Mă folosesc de orele mai liniştite pentru studiu, răspunse Alma. Sper că nu te-am deranjat.

Ambrose se uită la titlurile volumelor vechi şi masive deschise în faţa lor.

— Dar nu citeşti despre muşchi, zise el încet. Cum de te interesează toate astea?

Îi era greu să-l mintă. Nu se pricepea la neadevăruri în general, iar pe el, mai presus de toţi ceilalţi, nu voia să-l înşele.

— Nu reuşesc să-ţi înţeleg povestea, mărturisi ea. Caut răspunsuri în cărţile acestea.

El dădu din cap a aprobare, dar nu răspunse.

— Am pornit de la Böhme, continuă Alma, pe care-l găsesc pur şi simplu imposibil de înţeles, iar acum am trecut mai departe la... toţi ceilalţi.

— Te-am tulburat cu lucrurile pe care ţi le-am spus despre mine. Mă temeam că se va întâmpla aşa. N-ar fi trebuit să spun nimic.

— Nu, Ambrose. Suntem cei mai buni prieteni. Poţi să-mi încredinţezi orice secret al tău. Poţi să mă şi tulburi uneori. M-am simţit onorată că mi-ai arătat atâta încredere. Dar mă tem că, în dorinţa mea de a te înţelege mai bine, ajung pe un teritoriu pe care nu-l stăpânesc deloc.

— Şi ce-ţi spun cărţile acestea despre mine?

— Nimic, răspunse Alma.

Nu-şi putu reţine râsul, iar Ambrose râse şi el cu ea. Era de-a dreptul epuizată. Şi el arăta obosit.

— Atunci de ce nu mă întrebi direct?

— Fiindcă nu vreau să te supăr.

— Tu niciodată n-ai putea să mă superi.

— Dar nu pot ignora, Ambrose, greşelile din cărţile astea. Mă întreb cum le poţi tu ignora. Böhme are nişte salturi logice, nişte contradicţii, nişte confuzii raţionale incredibile. Parcă ar vrea să se arunce drept în ceruri cu forţa logicii, dar logica lui şchioapătă foarte grav.

Alma întinse mâna după o carte de la capătul celălalt al mesei şi o deschise dintr-o mişcare.

— Uite, de exemplu, în capitolul acesta încearcă să găsească cheile secretelor lui Dumnezeu ascunse în plantele biblice – dar ce să alegem din argument, când informaţiile lui sunt pur şi simplu incorecte? Dedică un capitol întreg interpretării „crinilor de pe câmp” care apar în Evanghelia după Matei, disecă fiecare literă a cuvântului „crini” în căutarea unei revelaţii ascunse în silabele lui... dar, Ambrose, sintagma „crinii de pe câmp” în sine e o traducere greşită. Nu se *poate* ca Cristos să fi vorbit despre crini în Predica de pe munte. În Palestina nu cresc decât două varietăţi de crin şi amândouă sunt extrem de rare. N-ar fi înflorit atât de abundent încât să umple câmpul. Nu i-ar fi fost destul de cunoscute omului de rând. Cristos, care-şi modela învăţătura ca să se potrivească unei mase cât mai largi, s-ar fi referit mai degrabă la o

floare întâlnită la tot pasul, pentru ca ascultătorii să-i înţeleagă metafora. Aşadar, e foarte probabil ca El să fi vorbit de anemonele de pe câmp – probabil *Anemone coronaria* –, deşi nu putem fi siguri...

Alma lăsă ultimele cuvinte să se piardă. Suna didactic, ridicol.

Ambrose râse din nou.

— Ce poetă ai fi putut ajunge, Alma dragă! Tare mi-ar plăcea să văd traducerea Sfintei Scripturi făcută de tine: „*Uitaţi-vă cu băgare de seamă cum cresc crinii de pe câmp: ei nici nu torc, nici nu ţes – deşi cel mai probabil nu erau crini, oricum, ci mai degrabă* Anemone coronaria*, deşi nu putem fi siguri, dar în orice caz, suntem cu toţii de acord că nici nu torc, nici nu ţes.*” Ce imn ar ieşi din asta, ar umple bisericile până la refuz! Ar fi o plăcere să auzi o congregaţie cântându-l. Dar spune-mi, Alma, dacă tot am ajuns aici, ce părere ai de sălciile Babilonului, în care îşi atârnaseră harfele israeliţii, plângând?

— Acum vrei să mă necăjeşti, spuse Alma cu mândria rănită, dar şi provocată. Dar, având în vedere regiunea, presupun că puteau fi plopi.

— Şi mărul lui Adam şi al Evei? încercă el.

Alma se simţea ridicol, dar nu se putu abţine:

— Era ori o caisă, ori o gutuie, spuse ea. Mai degrabă caisă, fiindcă gutuia nu e destul de dulce ca să fi trezit dorinţa unei tinere. În orice caz, măr nu putea să fie. Nu existau meri în Ţara Sfântă, Ambrose, iar copacul din grădina Edenului e descris de multe ori ca fiind umbros şi îmbietor, cu frunze argintii, ceea ce s-ar potrivi celor mai multe varietăţi de cais... aşadar, când Jakob Böhme vorbeşte de mere şi de Dumnezeu şi de Eden...

De data asta, Ambrose râse atât de tare, încât trebui să se şteargă la ochi.

— Scumpa mea domnişoară Whittaker, spuse el cu cea mai mare tandreţe. Ce minune e mintea ta! Apropo, astfel de gânduri periculoase sunt tocmai cele pe care se temea Dumnezeu să le vadă dacă i se îngăduia femeii să mănânce din pomul cunoştinţei binelui şi răului. Eşti un exemplu bun de folosit ca avertisment pentru tot neamul femeiesc! Trebuie să încetezi pe loc cu inteligenţa şi să te apuci imediat de cântat la mandolină, sau de cârpit, sau de vreo altă activitate inutilă!

— Ţi se pare că sunt absurdă, spuse ea.

— Nu, Alma, nu mi se pare. Cred că eşti remarcabilă. Mă simt mişcat că încerci să mă înţelegi. Nici nu mi-aş putea dori prietenă mai iubitoare. Sunt cu atât mai mişcat că încerci să înţelegi – prin gândire raţională – ceea ce nu poate fi înţeles pe nici o cale. Aici nu există nici un principiu exact. Divinul, cum spunea Böhme, e *nepământesc* – de necuprins, în afara lumii aşa cum o cunoaştem noi. Dar aici e diferenţa dintre minţile noastre, draga mea. Eu vreau să ajung la revelaţie purtat de aripi, în timp ce tu înaintezi statornic pe jos, cu lupa în mână. Eu sunt un rătăcitor nestatornic, îl caut pe Dumnezeu în contururile mari, caut o cale nouă de cunoaştere. Tu stai cu picioarele pe pământ şi măsori dovezile palmă cu palmă. Calea ta e mai raţională şi mai metodică, dar eu nu pot să mi-o schimb pe a mea.

— E adevărat că sunt îngrozitor de legată de înţelegere, recunoscu Alma.

— Da, eşti legată de ea, dar nu e ceva îngrozitor, răspunse Ambrose. E rezultatul natural al faptului de a te fi născut cu o minte atât de minunat calibrată. Dar eu, dacă aş cunoaşte viaţa doar prin raţiune, m-aş simţi de parcă aş bâjbâi în întuneric căutând chipul Domnului cu mănuşi grele pe mâini. Nu e destul să studiezi, să exemplifici şi să descrii. Uneori trebuie să... *te arunci*.

— Dar pur şi simplu nu-l înţeleg pe Dumnezeul către care te arunci tu, spuse Alma.

— Şi de ce trebuie să-l înţelegi?

— Fiindcă vreau să te cunosc mai bine.

— Atunci întreabă-mă direct. Nu mă căuta în cărţile astea. Iată-mă aici, în faţa ta, şi am să-ţi spun despre mine tot ce vrei să ştii.

Alma închise volumul masiv din faţa ei. Se poate să-l fi împins ceva cam tare, fiindcă se închise cu o bufnitură. Îşi întoarse scaunul ca să stea cu faţa la Ambrose, îşi puse mâinile una peste alta în poală şi spuse:

— Nu înţeleg felul cum interpretezi tu natura, ceea ce mă umple de îngrijorare cu privire la starea minţii tale. Nu înţeleg cum poţi trece cu vederea contradicţiile şi absurditatea evidentă din teoriile astea, demonstrate de mult ca fiind greşite. Presupui că Dumnezeul nostru e un botanist binevoitor, care ascunde indicii pentru înălţarea noastră către mai bine în fiecare specie de plantă, dar eu nu văd nici o dovadă solidă că ar fi aşa. În lumea noastră există plante care ne otrăvesc, şi sunt la fel de multe ca plantele care ne vindecă. De ce ne dă zeitatea ta botanistă leandrul negru şi lemnul-câinesc, de exemplu, care ne omoară caii şi vacile? Care e revelaţia ascunsă aici?

— Dar de ce nu ar fi Dumnezeul nostru botanist? întrebă Ambrose. Ce altă ocupaţie ai prefera să aibă zeitatea noastră?

Alma se gândi serios la întrebare.

— Matematician, poate, se hotărî ea. Să taie şi să şteargă, ştii tu. Să adune şi să scadă. Să înmulţească şi să împartă. Să se joace cu teorii şi calcule noi. Să elimine greşelile vechi. Mi se pare o idee cu mai mult sens.

— Dar, Alma, matematicienii pe care i-am cunoscut eu nu se remarcă prin compasiune şi nici nu cultivă viaţa.

— Exact, spuse Alma. Asta ar explica, măcar în parte, suferinţa omenirii şi soarta noastră lăsată la voia întâmplării – Dumnezeu ne adună şi ne scade, ne împarte şi ne şterge.

— Ce perspectivă sumbră! Îmi pare rău că priveşti vieţile noastre, ale tuturor, atât de trist. Una peste alta, eu tot văd în lume mai multe minuni decât suferinţe.

— Ştiu că aşa vezi, spuse Alma, şi tocmai de-asta mă îngrijorezi. Eşti idealist, ceea ce înseamnă că eşti destinat dezamăgirii şi, poate, unei suferinţe amare. Tu cauţi o evanghelie a bunăvoinţei şi a miracolelor, care nu lasă loc pentru necazurile existenţei. Eşti ca William Paley, care susţinea că perfecţiunea cu care sunt alcătuite toate lucrurile din univers e dovada iubirii lui Dumnezeu faţă de noi. Îţi aminteşti că Paley susţinea că mecanismul încheieturii mâinii umane – perfect format pentru culesul hranei şi crearea de lucrări artistice de mare frumuseţe – e însăşi marca afecţiunii Domnului faţă de om? Dar încheietura mâinii e, în acelaşi timp, perfect formată pentru a arunca un topor asupra vecinului şi a-i lua viaţa. Şi atunci, care e dovada de dragoste din ea? Pe lângă asta, mă faci să mă simt ca o stricătot enervantă care-şi bagă nasul oriunde, fiindcă stau aici şi aduc tot felul de argumente plicticoase şi fiindcă nu pot trăi în frumoasa cetate de pe munte[20] unde locuieşti tu.

Rămaseră tăcuţi o vreme, apoi Ambrose întrebă:

— Alma, ne certăm?

Alma se gândi puţin.

— Poate.

— Dar de ce trebuie să ne certăm?

— Iartă-mă, Ambrose. Sunt obosită.

---

[20] Matei 5,14: „Voi sunteţi lumina lumii. O cetate aşezată pe un munte nu poate să rămână ascunsă.”

— Eşti obosită fiindcă stai aici, în bibliotecă, noapte de noapte, punând întrebări unor oameni morţi de sute de ani.

— Mi-am petrecut aproape toată viaţa conversând cu astfel de oameni. Chiar mai bătrâni de-atât.

— Dar, fiindcă nu-ţi dau răspunsuri pe placul tău, acum vii să mă asaltezi pe mine. Cum ţi-aş putea oferi eu răspunsuri mulţumitoare, Alma, când te-au dezamăgit deja minţi cu mult deasupra alei mele?

Alma îşi lăsă capul în mâini. Se simţea încordată toată.

Ambrose continuă, dar pe un ton mai blând.

— Închipuie-ţi câte am putea afla, Alma, dacă ne-am putea desface din cătuşele argumentului.

Alma ridică din nou ochii spre el.

— Nu pot să mă desfac din cătuşele argumentului, Ambrose. Nu uita că sunt fiica lui Henry Whittaker. M-am născut sub semnul argumentului. Argumentul mi-a fost prima doică. Argumentul e tovarăşul lângă care dorm în fiecare noapte. Mai mult, cred în argument şi chiar îl iubesc. Argumentul e calea noastră cea mai statornică spre adevăr, fiindcă e singura arbaletă capabilă să străpungă gândirea superstiţioasă sau axiomele găunoase.

— Dar dacă până la urmă nu reuşim decât să ne înecăm în cuvinte şi nu mai putem să *auzim*...

Ambrose nu mai încheie.

— Să auzim *ce*?

— Să ne auzim unii pe alţii, poate. Nu cuvintele, ci gândurile. Spiritele celor din jur. Dacă mă întrebi ce cred, iată ce am să-ţi spun: toată sfera de aer care ne înconjoară, Alma, pulsează de atracţii invizibile – electrice, magnetice, aprinse şi meditative. Ne învăluie o simpatie universală. Există o cale ascunsă de cunoaştere. Sunt sigur de asta, fiindcă am aflat-o şi eu. Când m-am aruncat în foc, în tinereţe, am văzut că multele cămări ale minţii

nostre rareori sunt deschise cu totul. Când le deschidem, nu mai rămâne nimic nedezvăluit. Când încetăm cu argumentele şi dezbaterile – fie ele interioare sau exterioare – ni se pot auzi şi da răspunsuri la întrebările noastre adevărate. Aceasta e forţa care le mişcă pe toate. Aceasta e cartea naturii şi nu e scrisă nici în greacă, nici în latină. Aceasta e răbufnirea de magie, o răbufnire care, aşa cum întotdeauna am crezut şi am dorit, poate fi împărtăşită altora.

— Vorbeşti în ghicitori, spuse Alma.

— *Iar tu vorbeşti prea mult*, răspunse Ambrose.

La asta nu putea da nici un răspuns. Fiindcă pentru a-l da ar fi trebuit să vorbească şi mai mult. Jignită, confuză, simţi cum lacrimile îi înţeapă ochii.

— Du-mă undeva unde putem tăcea împreună, Alma, spuse Ambrose, aplecându-se spre ea. Am atâta încredere în tine şi sunt convins că şi tu ai încredere în mine. Nu vreau să mă mai cert cu tine. Vreau să-ţi vorbesc fără cuvinte. Îngăduie-mi să încerc să-ţi arăt despre ce vorbesc.

Era o rugăminte de-a dreptul ciudată.

— Putem tăcea împreună şi aici, Ambrose.

El se uită de jur împrejur la biblioteca vastă, elegantă.

— Nu, spuse. Nu putem. Aici locul e prea mare şi prea zgomotos, cu atâţia oameni bătrâni care se ceartă în jurul nostru. Du-mă într-un loc ascuns şi liniştit şi hai să ne ascultăm unul pe altul. Ştiu că sună nebuneşte, dar nu e o nebunie. Ştiu că măcar un lucru din toate astea e adevărat: că pentru comuniune nu avem nevoie decât de consimţământul reciproc. Am ajuns la concluzia că singur nu pot atinge uniunea, căci sunt prea slab. De când te-am cunoscut pe tine, Alma, mă simt mai puternic. Nu mă face să regret ce ţi-am spus deja despre mine. Îţi cer atât de puţin, dar trebuie să stărui asupra rugăminţii mele, fiindcă n-am altă cale de-a mă explica, iar dacă nu reuşesc să-ţi

arăt lucrurile în al căror adevăr cred, mă vei crede pentru totdeauna nebun sau idiot.

— Nu, Ambrose, niciodată n-aş putea să cred aşa ceva despre tine... protestă ea.

— *Dar deja crezi*, o întrerupse el, cu o insistenţă disperată. Sau vei ajunge s-o crezi, până la urmă. Apoi vei ajunge să mă compătimeşti, sau să mă deteşti, iar eu am să pierd tovarăşa care mi-e cea mai dragă pe lume, iar pierderea ei are să-mi aducă tulburare şi durere. Înainte să ajungem acolo – dacă nu cumva am ajuns deja –, îngăduie-mi să încerc să-ţi arăt ce vreau să spun când îţi explic că natura, în nemărginirea ei, nu se sinchiseşte de graniţele imaginaţiei noastre de muritori. Îngăduie-mi să încerc să-ţi arăt că ne putem vorbi fără cuvinte şi fără argumente. Cred că între noi, dragă prietenă, este destulă iubire şi afecţiune ca să reuşim. Dintotdeauna am dorit să găsesc pe cineva cu care să comunic în tăcere. De când te-am cunoscut, am sperat asta şi mai mult – fiindcă se pare că amândoi ne înţelegem unul pe altul într-un fel atât de natural şi de empatic, care trece dincolo de afectele grosolane, comune... nu-i aşa? Nu te simţi şi tu mai puternică atunci când sunt alături de tine?

Nu putea nega. Dar demnitatea n-o lăsa nici să recunoască.

— Ce vrei de la mine? întrebă Alma.

— Vreau să-mi asculţi mintea şi spiritul. Şi vreau să ţi le ascult şi eu ţie.

— Tu vorbeşti de citirea gândurilor, Ambrose. Astea sunt jocuri de spiritişti.

— Spune-i cum vrei. Dar eu cred că, fără piedica limbajului, ni se vor dezvălui toate.

— Ei bine, eu nu cred în aşa ceva, spuse Alma.

— Şi totuşi eşti om de ştiinţă, Alma – de ce să nu încerci? Nu ai nimic de pierdut, dar ai, poate, multe de câştigat. Iar

ca să reuşim avem nevoie de cea mai adâncă linişte. Va trebui să nu ne temem de nici o întrerupere. Te rog, Alma, n-am să ţi-o cer decât o dată. Du-mă în locul cel mai liniştit şi mai secret pe care-l ştii şi hai să încercăm uniunea. Lasă-mă să-ţi arăt tot ce nu pot să-ţi spun.

Avea de ales?

L-a dus în legătorie.

Nu era prima oară când Alma auzea despre citirea gândurilor. De fapt, era un fel de modă prin împrejurimi. Uneori i se părea că, dacă luai la întâmplare două doamne din Philadelphia, una era în mod sigur mediu. La tot pasul întâlneai „ambasadori ai spiritelor" de angajat cu ora. Uneori, experimentele lor îşi făceau loc în jurnalele medicale şi ştiinţifice mai respectabile, ceea ce pe ea o dezgusta. Citise recent un articol pe tema patetismului – ideea că şansa putea fi indusă prin sugestie –, care nu i se păruse cu nimic mai serios decât scamatoriile de bâlci. Unii numeau astfel de încercări ştiinţă, dar Alma, iritată, le categorisea drept divertisment – ba chiar un soi de divertisment cam periculos.

Într-un fel, Ambrose îi amintea de spiritualişti – mereu în căutare de ceva şi influenţabili –, dar, în acelaşi timp, nu le semăna deloc. În primul rând, nici nu auzise de ei. Trăia mult prea izolat ca să observe maniile mistice ale momentului. Nu era abonat la jurnalele de frenologie, care discutau cele treizeci şi şapte de facultăţi, înclinaţii şi sentimente reprezentate de protuberanţele şi adâncimile craniului uman. Nu vizita medii. Nu citea *The Dial*[21]. Nu-i menţionase niciodată Almei nume ca Bronson Alcott[22] sau

[21] Revistă americană apărută în 1840, care vehicula ideile mişcării transcendentaliste.

[22] Transcendentalist şi practicant al metodelor moderne de educaţie şcolară, tatăl Louisei May Alcott, autoarea cărţii *Micuţele doamne*.

Ralph Waldo Emerson[23] – fiindcă nu auzise în viaţa lui numele Bronson Alcott sau Ralph Waldo Emerson. Căuta alinarea şi compania autorilor medievali, nu ale celor contemporani.

Mai mult, îl căuta în mod activ pe Dumnezeul biblic – dar şi spiritele naturii. Când mergea, în fiecare duminică, la slujba de la biserica luterană suedeză împreună cu Alma, îngenunchea şi se ruga, în comuniune umilă cu toţi ceilalţi. Stătea drept în banca tare de stejar şi asculta predica fără urmă de nemulţumire. Când nu se ruga, muncea în tăcere la tiparniţă sau desena orhidee plin de zel, sau o ajuta pe Alma cu muşchiul, sau juca partide lungi de table cu Henry. Ambrose chiar nu avea nici cea mai mică idee despre ce se întâmpla în restul lumii. Dimpotrivă, încerca să se ferească de lume – ceea ce însemna că ajunsese de unul singur la ansamblul acela curios de idei. Nu ştia că jumătate din America şi mare parte din Europa se chinuiau să citească gânduri. El nu voia decât să citească gândurile Almei şi s-o ajute să i le citească şi ea pe ale lui.

Nu-l putea refuza.

Aşadar, când tânărul din faţa ei o rugă să-l ducă într-un loc liniştit şi secret, îl duse în legătorie. Nu-i venise în minte nici un alt loc. Nu voia să trezească pe cineva traversând casa ca să găsească un loc mai îndepărtat. Nu voia să fie prinsă cu el în vreun dormitor. În plus, nu cunoştea nici un loc mai liniştit sau mai ferit. Îşi spunea că acestea erau motivele pentru care-l dusese acolo. Poate aşa şi era.

Ambrose nu ştiuse până atunci că exista o uşă acolo. Nu ştia nimeni, atât de bine îi era ascuns cadrul după mulurile de pe perete. De la moartea lui Beatrix, Alma era singura

[23] Liderul mişcării transcendentaliste din America secolului XIX şi susţinător (prin discursurile sale) al aboliţionismului.

persoană care mai intra în legătorie. Se poate ca Hanneke să fi ştiut de existenţa ei, dar bătrâna menajeră venea rareori în aripa aceasta a casei, în biblioteca izolată. Henry ştiuse, probabil, că există – în fond, el proiectase casa –, dar nici el nu mai dădea prea des pe la bibliotecă. Probabil uitase de mult de legătorie.

Alma nu luă nici o lampă. Cunoştea cu ochii închişi contururile cămăruţei. Erau înăuntru un scăunel, pe care se aşeza în momentele ei de plăceri ruşinoase în singurătate, şi o măsuţă de lucru pe care putea sta acum Ambrose, faţă în faţă cu ea. Îi arătă unde să stea. Odată uşa închisă şi încuiată, rămaseră împreună într-un întuneric deplin în încăperea minusculă, secretă, sufocantă. Pe Ambrose nu părea să-l îngrijoreze întunericul şi nici spaţiul înghesuit. Asta şi ceruse.

— Aş putea să te ţin de mâini? întrebă el.

Alma întinse mâinile cu grijă prin întuneric, până când îi atinse braţele cu vârful degetelor. Împreună, îşi găsiră mâinile. Ale lui erau subţiri şi uşoare. Pe ale ei şi le simţea grele şi umede. Ambrose îşi lăsă mâinile pe genunchi, cu palmele în sus, iar ea îşi puse palmele deasupra lor. Nu se aştepta să descopere în ele, la prima atingere, ceea ce simţi: valul puternic, ameţitor, de iubire. O străbătu ca un suspin de plâns.

Dar la ce se aşteptase? Cum ar fi putut senzaţia să nu fie intensă, exagerată, exaltată? Alma nu mai fusese atinsă niciodată de un bărbat. De fapt, fusese, dar numai de două ori (o dată în primăvara lui 1818, când George Hawkes îi strânsese mâna între palmele lui şi o numise „de-a dreptul expertă în microscopie”; a doua oară tot de George, mai recent, când suferea din pricina stării Rettei), însă nici una din aceste atingeri nu fusese altceva decât contactul aproape accidental dintre *una* din mâinile ei şi pielea unui bărbat. Niciodată, nici pe departe, atingerea nu implicase

intimitate. De nenumărate ori, de-a lungul deceniilor, se aşezase chiar pe scăunelul acela, cu picioarele depărtate şi fustele ridicate până la mijloc, încuiase în urma ei aceeaşi uşă, îşi lăsase spatele îmbrăţişat de acelaşi perete de care se rezema acum şi îşi ostoise foamea cu mişcările propriilor degete. Dacă existau în încăperea aceasta molecule diferite de alte molecule de la White Acre – sau chiar de alte molecule din lume –, erau impregnate de zeci şi sute şi mii de amprente ale explorărilor carnale ale Almei. Dar iat-o din nou în legătorie, în aceeaşi beznă familiară, înconjurată de moleculele acelea, singură cu un bărbat cu zece ani mai tânăr decât ea.

Dar cum să interpreteze suspinul acela de iubire?

— Ascultă-mi întrebarea, spuse Ambrose, ţinându-i uşor mâinile. Apoi pune-mi întrebarea ta. După aceea nu va mai fi nevoie să vorbim. Vom şti când ne-am auzit unul pe altul.

Ambrose îşi strânse degetele în jurul mâinilor ei. Senzaţia pe care i-o trimise atingerea lui prin tot braţul era minunată.

Cum putea s-o prelungească?

Se gândi să se prefacă doar că-i citeşte mintea, astfel ca experienţa să dureze mai mult. Se gândi dacă n-ar putea cumva să repete experienţa în viitor. Dar dacă îi găsea cineva aici? Dacă-i găsea Hanneke singuri, într-o cămăruţă cât un dulap? Ce-ar spune lumea? Ce-ar crede oamenii despre Ambrose, ale cărui intenţii păreau, ca întotdeauna, complet nepătate? L-ar fi crezut un şarlatan. Ar fi fost izgonit. Ea ar fi fost acoperită de ruşine.

Nu, înţelese Alma, după noaptea aceasta întâlnirea lor secretă n-avea să se mai repete niciodată. Avea să fie singurul moment din viaţa ei în care mâinile unui bărbat le vor strânge pe ale ei.

Închise ochii şi se lăsă puţin pe spate, rezemându-şi toată greutatea de perete. El nu-i dădu drumul. Genunchii ei aproape că-i atingeau pe ai lui. Trecu mult timp. Zece minute? O jumătate de oră? Absorbi cu nesaţ plăcerea atingerii lui. Nu voia s-o uite niciodată.

Senzaţia plăcută care-i pornise din palme şi îi urcase prin braţe îi înainta acum prin piept şi se adună, în cele din urmă, între picioare. La ce se aşteptase? Corpul ei era acordat la încăperea aceasta, dresat să reacţioneze la ea – iar acum intervenise acest stimul nou. O vreme luptă împotriva senzaţiei. Se bucura că nu i se vedea faţa, fiindcă orice urmă de lumină ar fi dezvăluit o expresie foarte schimbată şi îmbujorată. Deşi ea era cea care forţase momentul, tot nu-i venea să creadă că-l trăieşte: un bărbat stătea în faţa ei, chiar aici, în întunericul legătoriei, în cel mai ascuns sanctuar al lumii ei.

Alma încercă să-şi ţină în frâu respiraţia. Se opunea senzaţiilor, dar rezistenţa ei nu făcea decât să sporească plăcerea tot mai intensă dintre picioare. Există un cuvânt în olandeză, *uitwaaien*, care înseamnă „a merge de plăcere împotriva vântului”. Asta simţea ea. Fără să-şi mişte corpul, Alma se împinse contra vântului tot mai puternic, cu toată puterea, dar vântul nu făcu decât să împingă şi el contra ei, cu o forţă egală, sporindu-i plăcerea.

Mai trecu un timp. Încă zece minute? Încă o jumătate de oră? Ambrose nu se mişca. Nu se mişca nici Alma. În mâinile lui nu se simţea nici o tremurătură, nici un puls. Dar Alma se simţea mistuită de el. Îl simţea pretutindeni, în ea şi în jurul ei. Îl simţea numărându-i firele de păr de la ceafă şi cercetându-i mănunchiurile de nervi de la baza coloanei.

„Imaginaţia este blândă”, scria Jakob Böhme, „şi se aseamănă cu apa. Dar dorinţa este aspră şi uscată ca o foame”.

Iar Alma le simţea pe amândouă. Simţea şi apa, şi foamea. Simţea şi imaginaţia, şi dorinţa. Apoi, cu un fel de groază şi, în acelaşi timp, cu o bucurie nebună, îşi dădu seama că era pe cale să atingă vârtejul de plăcere pe care-l cunoştea de atâta timp. Senzaţia din vulvă se înteţea tot mai tare, era de neoprit. Fără ca Ambrose s-o atingă, cu excepţia mâinilor, fără ca ea să se atingă, fără ca vreunul din ei să mişte măcar un deget, fără să aibă fustele ridicate până la brâu sau mâinile fremătându-i în propriul trup, fără măcar să i se schimbe ritmul respiraţiei – Alma plonjă în apogeul extazului. O clipă, văzu o străfulgerare de alb, ca o perdea de fulgere pe un cer de vară lipsit de stele. Lumea căpătă o culoare lăptoasă sub pleoapele ei închise. Se simţi orbită, euforică – apoi, imediat, ruşinată.

Cumplit de ruşinată.

Ce făcuse? Ce simţise Ambrose? Ce auzise? Doamne, ce *mirosise*? Dar, înainte să apuce să reacţioneze sau să se tragă înapoi, simţi altceva. Ambrose nu se mişcă, nu clipi, nu reacţionă, însă Alma se simţi brusc de parcă el îi mângâia insistent tălpile picioarelor. Pe măsură ce se scurgeau clipele, simţi că senzaţia aceea de mângâiere era, de fapt, o întrebare – o *rostire* care lua fiinţă, care se ridica drept din podea. Simţi întrebarea cum îi intră prin tălpi şi cum îi urcă prin oasele picioarelor. Apoi o simţi cum i se ridică în pântec, înotând prin canalul umed al vaginului. Era aproape un glas, care aluneca în sus prin ea, aproape articulat. Ambrose o întreba ceva, dar întreba din interiorul ei. Acum auzea întrebarea. Iat-o, perfect formată:

Primeşti ceea ce-ţi ofer?

Răspunsul tăcut palpită în ea: *DA*.

Apoi mai simţi ceva. Întrebarea pe care i-o sădise în trup Ambrose se transforma încet în altceva. Acum devenea întrebarea *ei*. Nu ştiuse până atunci că avea o întrebare pentru Ambrose, dar acum o avea – o întrebare înfrigurată. Lăsă întrebarea să-i urce prin piept şi să-i înainteze de-a lungul braţelor. Apoi îşi aşeză întrebarea în palmele lui întinse în aşteptare.

Asta doreşti de la mine?

Îl auzi trăgând brusc aer în piept. Îi strânse mâinile atât de puternic, încât aproape că începură s-o doară. Apoi Ambrose sparse tăcerea rostind un singur cuvânt:

— Da.

Capitolul şaisprezece

Peste numai o lună se căsătoreau.

De-a lungul anilor, Alma avea să se gândească plină de mirare la felul în care ajunseseră la hotărârea aceasta – cel mai neînchipuit şi mai neaşteptat fel de a se arunca într-o căsnicie –, dar, în zilele de după experienţa din legătorie, căsătoria părea inevitabilă. Cât despre ceea ce se întâmplase de fapt în mica încăpere, totul (de la orgasmul cast al Almei la schimbul tăcut de gânduri) păruse un miracol, sau cel puţin un fenomen. Alma nu reuşea să găsească nici o explicaţie logică pentru cele întâmplate. Oamenii nu-şi pot auzi gândurile unii altora. Alma ştia sigur că era adevărat. Oamenii nu pot transmite electricitatea aceea, senzaţia aceea de dorinţă şi de tulburare erotică francă, prin simpla atingere a mâinilor. Şi totuşi se întâmplase. Nu încăpea îndoială că se întâmplase.

În noaptea aceea, când au ieşit din legătorie, Ambrose s-a întors spre ea cu faţa înflăcărată, extatică şi i-a spus:

— Aş vrea să dorm alături de tine noapte de noapte, tot restul vieţii mele, şi să-ţi ascult gândurile pentru totdeauna.

Asta spusese! Nu telepatic, *cu voce tare*. Copleşită, nu găsise cuvintele potrivite pentru un răspuns. Nu reuşise să-şi exprime confirmarea sau aprobarea, sau uimirea decât dând din cap. Apoi plecaseră amândoi în dormitoarele lor, despărţite de un coridor – deşi ea, fireşte, nu adormise. Cum să adoarmă?

A doua zi, în timp ce mergeau împreună spre paturile de muşchi din câmp, Ambrose a început să vorbească nonşalant, de parcă erau în mijlocul unei conversaţii deja începute. Din senin, a spus:

— Poate că diferenţa dintre rangurile noastre în viaţă e atât de mare, încât nu are nici o importanţă. Eu nu am pe lumea aceasta nimic ce ar putea fi dorit de alţii, iar tu ai totul. Poate că ne aflăm la două extreme, iar astfel diferenţele dintre noi pot ajunge la un echilibru?

Alma n-avea nici cea mai mică idee despre ce vorbea Ambrose, dar îl lăsă să continue.

— De asemenea, mă întreb de la o vreme, a reflectat el calm, dacă două fiinţe atât de diferite cum suntem noi doi ar putea atinge armonia în căsnicie.

Cuvântul *căsnicie* îi făcu să zvâcnească inima, dar şi stomacul. Se referea oare la un sens filozofic, sau la unul literal? Aşteptă.

Ambrose a continuat, rămânând la fel de vag:

— Presupun că unii mă vor acuza că-ţi vreau averea. Nimic mai departe de adevăr. Îmi trăiesc viaţa în cea mai strictă economie, Alma, nu doar din obişnuinţă, ci şi fiindcă aşa prefer. Nu am a-ţi oferi nici un fel de bogăţii, dar nici n-aş vrea să ţi le răpesc. Nu vei deveni mai bogată

căsătorindu-te cu mine, dar nici mai săracă. Adevărul acesta nu-l va mulţumi, probabil, pe tatăl tău, dar eu sper să te mulţumească pe tine. Oricum, iubirea dintre noi nu e una obişnuită, ca aceea pe care o simt de obicei bărbaţii şi femeile. Noi împărtăşim altceva – ceva mult mai apropiat, mai cald. Eu am simţit acest ceva de la bun început şi sper din toată inima că l-ai simţit şi tu. Dorinţa mea e să putem trăi alături ca un singur om, mulţumiţi şi înălţaţi, de-a pururi căutând.

De-abia mai târziu, în după-amiaza aceea, când Ambrose a întrebat-o: „Vrei să discuţi tu cu tatăl tău, sau vrei să-i spun eu?”, Alma s-a lămurit cu adevărat despre ce era vorba: fusese, într-adevăr, o cerere în căsătorie. De fapt, fusese o *asumare* a căsătoriei. Ambrose nu-i ceruse Almei propriu-zis mâna – fiindcă în mintea lui, din câte se părea, ea i-o acordase deja. Nu putea nega că aşa era. I-ar fi dat orice. Îl iubea până la durere. În sfârşit, şi-o putea mărturisi. A-l pierde acum ar fi fost ca o amputare. Într-adevăr, iubirea aceasta era de neînţeles. Ea avea aproape cincizeci de ani, iar el era un bărbat încă destul de tânăr. Ea era lipsită de frumuseţe, iar el era chipeş. Nu se cunoşteau decât de câteva săptămâni. Credeau în universuri diferite (Ambrose în cel divin, Alma în cel imediat). Dar nu încăpea îndoială – îşi spunea Alma – că ceea ce simţeau era iubire. Nu încăpea nici o îndoială că Alma Whittaker avea să fie mireasă.

— Am să-i vorbesc eu tatei, a spus Alma, cuprinsă de o bucurie enormă, dar precaută.

În seara aceea, înainte de cină, l-a găsit pe tatăl ei în birou, absorbit de actele lui.

— Auzi aici ce scrisoare, zise el în loc de bun venit. Omul ăsta zice că nu se mai poate îngriji de moara lui. Băiatul lui – tontul care-şi pierde banii la jocuri de zaruri – a ruinat familia. Zice că şi-a pus în gând să-i plătească toate

datoriile şi că vrea să moară fără grija lor. Unul care, de douăzeci de ani, n-a făcut măcar un lucru cu cap. Tare-aş vrea să văd *cum* are să se descurce!

Alma habar n-avea de cine era vorba sau cine era fiul, sau despre ce moară se pomenea în scrisoare. În ziua aceea, toată lumea îi vorbea de parcă picase în mijlocul unei conversaţii.

— Tată, spuse ea. Vreau să discut cu tine. Ambrose Pike mi-a cerut mâna.

— Bine, bine, spuse Henry. Dar auzi aici, Alma – tâmpitul ăsta vrea să-mi vândă şi o parte din câmpurile lui cu porumb şi încearcă să mă convingă să cumpăr şi grânarul vechi de la debarcader, ăla care stă să cadă în râu. Îl ştii, Alma. Pe cuvânt dacă pot să-nţeleg ce crede el că valorează dărăpănătura aia sau de ce-aş vrea eu să mă încurc cu ea.

— Tată, nu mă asculţi.

Henry nici nu ridică ochii din acte.

— Ba te ascult, spuse el, întorcând o foaie şi uitându-se atent la ea. Te ascult cu cel mai arzător interes.

— Eu şi Ambrose vrem ca nunta să aibă loc în curând, continuă Alma. Nu e nevoie să pregătim nici un spectacol, nici o festivitate, dar am vrea să nu amânăm prea mult. Cel mai bine ar fi să ne căsătorim înainte de sfârşitul lunii. Aş vrea să te asigur că vom rămâne amândoi la White Acre. N-ai să ne pierzi nici pe mine, nici pe el.

Henry se uită la Alma pentru prima dată de când intrase pe uşă.

— Normal că n-o să vă pierd pe nici unul, spuse el. De ce aţi pleca? Oricum, individul nu e în stare să te întreţină aşa cum eşti obişnuită din salariul lui de – ce e el? orhideist?

Henry se lăsă pe spate în scaun, încrucişă braţele şi îşi privi fix fiica peste rama de aramă a ochelarilor de modă veche. Alma nu prea ştia ce să mai spună.

— Ambrose e un om bun, răspunse ea în cele din urmă. Nu îşi doreşte nici un fel de avere.

— Aici cred că ai dreptate, zise Henry. Deşi faptul că preferă sărăcia bogăţiei nu e cine ştie ce laudă adusă caracterului lui. Oricum, am făcut pregătiri pentru situaţia asta acum mulţi ani – cu mult înainte să auzim vreunul din noi de Ambrose Pike.

Henry s-a ridicat în picioare, cam greoi, şi s-a întors spre rafturile din spatele lui. A luat un volum despre corăbiile englezeşti cu pânze – o carte pe care Alma o văzuse acolo de când se ştia, dar pe care n-o deschisese niciodată, fiindcă n-o interesau câtuşi de puţin corăbiile englezeşti cu pânze. Henry o răsfoi până găsi între pagini o foaie împăturită, cu un sigiliu de ceară. Deasupra sigiliului scria „Alma”. I-o dădu.

— Am redactat două acte, cu ajutorul mamei tale, cândva prin 1817. Pe celălalt i l-am dat surorii tale, Prudence, când s-a măritat cu cockerul ăla cu urechile tăiate căruia-i zice soţ. E o declaraţie pe care trebuie s-o semneze soţul tău, în care se angajează că renunţă la orice drept de proprietate asupra domeniului White Acre.

Henry trata situaţia cu cea mai mare nonşalanţă. Alma luă actul fără un cuvânt. Recunoscu scrisul mamei ei în litera mare A a propriului nume, cu latura din dreapta verticală.

— Ambrose nu are nevoie de White Acre şi nici nu şi-l doreşte, spuse ea, defensiv.

— Excelent. Atunci n-o să-l deranjeze să semneze declaraţia. Bineînţeles, va primi o dotă, dar averea mea, domeniul meu n-o să fie ale lui niciodată. Sper că ne-am înţeles.

— Foarte bine.

— Într-adevăr, foarte bine. Acum, în ce priveşte cât de potrivit sau de nepotrivit e domnul Pike ca soţ, asta te

priveşte pe tine. Eşti femeie în toată firea. Dacă tu crezi că un asemenea bărbat te poate mulţumi ca soţ, ai binecuvântarea mea.

— Dacă mă poate mulţumi ca soţ? se zbârli Alma. Am fost eu vreodată greu de mulţumit, tată? Am cerut eu ceva? M-am rugat eu vreodată să mi se dea ceva? Ce mare povară aş putea fi pentru un soţ?

Henry dădu din umeri.

— N-am de unde să ştiu. Asta tu trebuie să afli.

— Eu şi Ambrose ne bucurăm de o apropiere foarte firească, tată. Ştiu că nu arătăm ca o pereche obişnuită, dar eu simt că...

— Niciodată să nu vii cu explicaţii, Alma, o întrerupse Henry. E un semn de slăbiciune. Oricum, individul nu-mi displace.

Îşi îndreptă atenţia din nou spre hârtiile de pe birou.

Se putea considera asta o binecuvântare? Alma nu era sigură. Aşteptă să mai spună ceva. Henry nu mai spuse nimic. În orice caz, se părea că primise permisiunea de a se căsători. Sau măcar nu i se interzisese.

— Îţi mulţumesc, tată, zise ea, întorcându-se spre uşă.

— Încă ceva, spuse Henry, ridicând din nou ochii. Înainte de noaptea nunţii, se obişnuieşte ca mireasa să fie sfătuită cu privire la unele aspecte ale camerei conjugale – presupunând că eşti în continuare neştiutoare despre asemenea lucruri, ceea ce cred că e cazul. Ca bărbat şi ca tată, nu te pot sfătui eu. Mama ta a murit, altfel te-ar fi sfătuit ea. Nu te deranja să-i pui lui Hanneke întrebări pe tema asta, fiindcă e o fată bătrână care nu ştie nimic şi ar muri de uluială dacă ar afla ce se întâmplă între bărbaţi şi femei în pat. Sfatul meu e s-o vizitezi pe sora ta, Prudence. E căsătorită de mulţi ani şi are o jumătate de duzină de plozi. Cred că e în stare să te edifice cu privire la unele aspecte ale obiceiurilor matrimoniale. Nu roşi, Alma – eşti

prea bătrână să roşeşti şi arăţi ridicol. Dacă ai de gând să încerci cum e cu căsnicia, măcar încearcă şi tu cum trebuie. Apropie-te de patul conjugal pregătită, cum te-ai apropiat de toate celelalte ale vieţii. Poate o să şi merite osteneala. Şi lasă-mi scrisorile astea la poştă mâine, dacă tot te duci în oraş.

Alma nici nu avusese timp să se gândească prea îndeaproape la ideea de căsătorie, dar se părea că deja totul fusese aranjat şi stabilit. Chiar şi tatăl ei trecuse imediat la subiectul moştenirii şi la patul conjugal. După aceea, lucrurile au început să avanseze şi mai repede. A doua zi, Alma şi Ambrose s-au dus pe Sixteenth Street să-şi comande un daghereotip: portretul lor de nuntă. Alma nu mai fusese niciodată fotografiată; nici Ambrose. Imaginea era atât de aproape de realitate, încât nici nu-i venea s-o plătească. S-a uitat la ea doar o dată şi a decis că nu mai voia s-o vadă toată viaţa. Arăta atât de bătrână pe lângă Ambrose! Un străin, văzând portretul, ar fi crezut că e mama posomorâtă, cu oase mari şi falca masivă, a tânărului. Cât despre Ambrose, părea să fie prizonier în scaunul pe care stătea, înfometat şi cu ochi nebuni. O mână îi era neclară. Părul ciufulit dădea impresia că tocmai fusese trezit cu brutalitate dintr-un somn frământat. Părul Almei stătea strâmb şi-i dădea un aer tragic. Experienţa a făcut-o pe Alma să se simtă teribil de tristă. Dar Ambrose s-a mulţumit să râdă la vederea imaginii.

— Vai, dar asta e *calomnie* curată! exclamă el. Ce soartă crudă, să te vezi zugrăvit atât de cinstit! Totuşi am să trimit portretul şi familiei mele, la Boston. Să sperăm că îşi vor recunoaşte propriul fiu.

La fel de repede avansau întotdeauna lucrurile şi cu celelalte perechi logodite? Alma nu ştia. Nu văzuse prea multe cu privire la curtare, logodnă sau ritualurile

căsătoriei. Nu studiase niciodată revistele pentru doamne şi nu savurase romanele uşoare despre iubire, scrise pentru fete nevinovate şi proaspete ca roua. (E drept că citise cărţi impudice despre împreunare, dar în ele nu se explica situaţia generală.) Pe scurt, era departe de a fi expertă în privinţa romantismului. Dacă experienţele Almei în domeniul iubirii n-ar fi fost atât de remarcabil de puţine, ar fi găsit că perioada ei de curtare, şi aşa scurtă, fusese la fel de bruscă pe cât fusese de neaşteptată. În cele trei luni de când se cunoşteau, ea şi Ambrose nu-şi oferiseră unul altuia nici o scrisoare de dragoste, nici o poezie, nici o îmbrăţişare. Afecţiunea dintre ei era clară şi constantă, dar pasiunea lipsea. O altă femeie ar fi privit situaţia cu suspiciune. Dar Alma se simţea doar îmbătată şi plină de întrebări. Nu erau neapărat neplăcute, dar se tot agitau înăuntrul ei şi n-o lăsau să se concentreze. Deci Ambrose era acum iubitul ei? Îl putea numi aşa? Îi aparţinea lui? Acum îl putea ţine de mână oricând? Cum o vedea? Şi cum arăta corpul lui, pe sub haine? Oare corpul ei avea să-l mulţumească? Ce aştepta de la ea? Nu reuşea să găsească nici un răspuns.

În plus, mai era şi îndrăgostită până peste cap.

Fireşte, Alma îl adorase pe Ambrose de când îl văzuse, dar (până la cererea în căsătorie) nu-i trecuse nicidecum prin minte să cadă pe spate, arătându-şi adoraţia; ar fi fost un gest foarte îndrăzneţ, dacă nu şi periculos. Îi ajunsese întotdeauna să-i fie aproape. Alma s-ar fi bucurat să-l considere doar un tovarăş drag, dacă astfel s-ar fi asigurat că urma să-l aibă pentru totdeauna cu ea la White Acre. Să împartă cu el pâinea prăjită cu unt în fiecare dimineaţă, să-i vadă figura, mereu luminoasă, când vorbea despre orhidee, să vadă măiestria litografiilor lui, să-l privească cum se aruncă pe divanul ei ca să asculte teorii despre transmutaţia şi dispariţia speciilor – da, toate astea i-ar fi

ajuns. Nici nu i-ar fi trecut prin minte să-şi dorească mai mult. Ambrose îi era mai mult decât suficient ca prieten, ca frate.

Chiar şi după cele întâmplate în legătorie, Alma n-ar fi cerut mai mult. Era gata să considere, fără probleme, ceea ce se petrecuse între ei în întuneric drept un moment unic, poate chiar o halucinaţie împărtăşită. S-ar fi putut convinge singură că îşi *închipuise* curentul de comunicare ce-i legase în tăcere şi efectul zguduitor pe care i-l provocaseră în tot corpul mâinile lui atingându-le pe ale ei. Cu timpul, poate ar fi învăţat chiar să uite că se întâmplase ceva. Chiar şi după episodul acela, nu şi-ar fi permis să-l iubească cu atâta disperare, cu atâta desăvârşire, cu atâta lipsă de măsură – nu fără îngăduinţa lui.

Dar acum, că erau logodiţi şi li se dăduse binecuvântarea, Alma nu mai avea nici o şansă (şi nici un motiv) să-şi pună zăgaz iubirii. Se lăsă să plonjeze în ea cu totul. Era aprinsă de uimire, incitată de inspiraţie, fascinată. Dacă, mai înainte, văzuse pe faţa lui Ambrose lumină, acum vedea o lumină celestă. Dacă membrele lui i se păruseră mai înainte doar plăcute vederii, acum arătau ca ale unei statui romane. Vocea lui era ca un imn de seară. O privire în treacăt de la el o izbea drept în inimă, provocându-i o bucurie speriată.

Lăsată liberă pentru prima oară în viaţă pe tărâmul iubirii, plină de o energie imposibilă, Alma de-abia se mai recunoştea. Părea să aibă capacităţi nelimitate. Aproape că nici n-avea nevoie de somn. I se părea că ar putea să vâslească în amonte pe panta unui munte. Trecea prin lume ca învăluită de o aură de foc. Era *zoetică*. Acum nu-l mai vedea doar pe Ambrose cu atâta claritate vie, cu atâta înfiorare, ci vedea astfel toată lumea şi toate lucrurile. Totul era, dintr-odată, miraculos. Vedea linii de convergenţă şi graţie divină peste tot. Chiar şi cele mai

mărunte lucruri deveneau revelaţii. Se scălda într-o încredere în sine uimitoare, peste orice măsură. Din senin, reuşea să rezolve probleme botanice care o derutaseră până atunci. Le trimitea scrisori înverşunate unor personalităţi distinse ale botanicii (bărbaţi a căror reputaţie o intimidase dintotdeauna), punându-le sub semnul întrebării concluziile, aşa cum nu-şi permisese niciodată.

„Aţi descris *Zygodon* ca având şaisprezece cili şi neavând peristom exterior!” se strâmba ea.

Sau: „Ce vă determină să fiţi atât de sigur că este vorba de o colonie de *Polytrichum*?”

Sau: „Nu sunt de acord cu concluzia domnului profesor Marshall. Ştiu că încercarea de a ajunge la un consens în domeniul criptogamiei poate fi descurajatoare, dar îmi permit să vă atrag atenţia că vă grăbiţi când declaraţi descoperirea unei specii noi înainte să fi studiat temeinic dovezile acumulate. În ziua de azi, întâlnim pentru orice exemplar tot atâtea nume câţi briologi îl studiază; aceasta nu înseamnă că exemplarul este nou sau rar. Am patru astfel de exemplare în ierbarul meu.”

Până atunci nu avusese curajul să facă asemenea reproşuri, dar iubirea o îmbărbătase; îşi simţea mintea ca pe un motor imaculat. Cu o săptămână înainte de nuntă, Alma se trezi în toiul nopţii cu o tresărire electrică, dându-şi seama brusc că există o legătură între alge şi muşchi. Analiza de zeci de ani muşchiul şi algele, dar niciodată nu observase că erau veri. Acum nu se îndoia de acest adevăr. În esenţă, înţelesese ea, muşchiul nu doar *semăna* cu nişte alge care s-ar fi târât pe uscat; muşchiul *era* un soi de alge care se târâseră pe uscat. Cum reuşise muşchiul transformarea complexă de la mediul acvatic la cel terestru Alma nu ştia. Dar cele două încrengături aveau o istorie comună. Altfel nu se putea. Algele *hotărâseră*

ceva, cu mult înainte să le privească Alma sau oricine altcineva, iar în urma hotărârii aceleia ieşiseră la suprafaţă, în aerul uscat, şi se preschimbaseră. Nu cunoştea mecanismul din spatele preschimbării acesteia, dar ştia că aşa se întâmplase.

Revelaţia îi dădu Almei impulsul de a se repezi pe coridor şi de a sări în patul lui Ambrose – cel care-i aprinsese o flacără atât de sălbatică în corp şi în minte. Voia să-i spună totul, să-i arate totul, să-i dovedească mecanismele universului. De-abia aştepta să se lumineze de ziuă ca să poată vorbi din nou cu el, la micul dejun. De-abia aştepta să-i vadă chipul. De-abia aştepta să vină vremea când n-aveau să mai fie despărţiţi nici o clipă – nici măcar noaptea, nici măcar în somn. Rămase întinsă în patul ei, tremurând de anticipare şi emoţie.

Ce lungă părea distanţa dintre cele două camere!

Cât despre Ambrose, pe măsură ce se apropia ziua nunţii, era tot mai împăcat, tot mai atent. Se purta cum nu se poate mai amabil cu ea. Uneori Alma se temea că avea să se răzgândească, dar el nu dădea nici un semn. Simţise un fior de teamă când îi întinsese declaraţia redactată de Henry Whittaker, dar Ambrose o semnase fără nici o ezitare şi fără nici un protest – de fapt, nici măcar n-o citise. În fiecare seară, înainte să meargă la culcare, fiecare în camera lui, îi săruta mâna acoperită de pistrui, mai jos de nodurile degetelor. O numea „celălalt suflet al meu, sufletul meu mai bun”.

Îi spunea:

— Alma, sunt un om aşa de ciudat. Eşti sigură că poţi să înduri obiceiurile mele bizare?

— Pot să îndur orice vine de la tine! îi promitea ea.

Se simţea gata să ia foc.

Se simţea gata să moară de bucurie.

Cu trei zile înainte de nuntă – care urma să fie o ceremonie simplă, în salonul de la White Acre –, Alma a vizitat-o în sfârşit pe sora ei, Prudence. Trecuseră multe luni de la ultima lor întâlnire. Dar ar fi fost de-a dreptul urât din partea ei să nu-şi invite sora la nuntă, aşa că îi scrisese un bileţel cu explicaţii (spunându-i că urma să se mărite cu un prieten de-al domnului George Hawkes) şi apoi făcuse aranjamentele necesare pentru o vizită scurtă. În plus, Alma se hotărâse să dea curs sfatului tatălui ei şi să vorbească cu Prudence pe tema patului conjugal. Nu era o conversaţie pe care s-o aştepte cu nerăbdare, dar nu voia să vină în braţele lui Ambrose nepregătită şi nu ştia pe cine altcineva să întrebe.

Când a ajuns la casa Dixon, era un început de seară, pe la jumătatea lui august. A găsit-o pe sora ei în bucătărie, pregătindu-i o cataplasmă cu muştar fiului ei celui mai mic, Walter, bolnav la pat şi cu dureri de stomac fiindcă mâncase prea multă coajă de pepene verde. Ceilalţi copii se foiau prin bucătărie, fiecare cu treburile care-i fuseseră încredinţate. În încăpere domnea o căldură sufocantă. În colţ, alături de Sarah, fiica de treisprezece ani a lui Prudence, stăteau două fetiţe negrese pe care Alma nu le mai văzuse; cele trei dărăceau lână. Toate fetele, albe şi negre, erau îmbrăcate în cele mai umile rochii. Toţi copiii, chiar şi cei negri, au venit la Alma, au sărutat-o politicos, spunându-i „mătuşică”, şi s-au întors apoi la treburile lor.

Alma o întrebă pe Prudence dacă are nevoie de ajutor cu cataplasma, dar Prudence refuză. Unul din băieţi îi aduse Almei o cană de cositor cu apă de la pompa din grădină. Apa era caldă şi avea un gust nămolos şi neplăcut. Alma nu voia s-o bea. Se aşeză pe o bancă lungă, neştiind unde să pună cana. Nu ştia nici ce să spună. Prudence – care primise biletul Almei cu câteva zile înainte – şi-a felicitat sora pentru fericitul eveniment care se apropia, dar

schimbul de cuvinte formal n-a luat decât câteva momente, după care subiectul a fost închis. Alma a lăudat copiii, a lăudat curăţenia din bucătărie, a lăudat cataplasma cu muştar, până nu i-a mai rămas nimic de lăudat. Prudence arăta slabă şi obosită, dar nu se plângea şi nici nu-i oferea noutăţi despre viaţa ei. Nici Alma n-a întrebat-o de noutăţi. Se temea să audă detaliile împrejurărilor cu care se lupta familia.

După multă vreme, Alma îşi luă inima-n dinţi şi spuse:

— Prudence, aş vrea să vorbesc puţin cu tine între patru ochi.

Dacă rugămintea o surprinsese, Prudence nu lăsă să se vadă. Dar, în fond, expresia ei placidă fusese întotdeauna incapabilă de a exprima o emoţie atât de necioplită cum era surprinderea.

— Sarah, îi spuse Prudence fetei celei mai mari. Du-i pe toţi afară.

Copiii ieşiră în şir din bucătărie, solemni şi cuminţi, ca nişte soldaţi în drum spre bătălie. Prudence nu se aşeză; rămase cu spatele rezemat de blana masivă de lemn căreia-i spunea masă de bucătărie, cu mâinile împreunate frumos peste şorţul curat.

— Da? întrebă ea.

Alma căuta cu disperare cu ce să înceapă. Nu-i venea în minte nici o propoziţie care să nu sune vulgar sau nepoliticos. Dintr-odată, regretă profund că ascultase de sfatul tatălui ei. Îi venea să fugă din casa aceea – să fugă înapoi la plăcerile de la White Acre, la Ambrose, la un loc unde apa de la pompă era proaspătă şi rece. Dar Prudence o privea, răbdătoare şi tăcută. Trebuia să spună ceva.

Alma începu:

— Apropiindu-mă de sorocul nunţii...

Vocea i se pierdu şi o privi neajutorată pe sora ei, dorindu-şi, oricât de imposibil era, ca Prudence să-şi dea

seama din fragmentul acela incoerent de propoziţie ce anume încerca s-o întrebe.

— Da? spuse Prudence.

— Îmi dau seama că sunt lipsită de experienţă, încheie Alma.

Prudence o privi în continuare, într-o tăcere netulburată. *Femeie, ajută-mă!* îi venea Almei să strige. Dacă ar fi fost Retta Snow aici! Nu Retta cea nouă şi nebună, ci Retta cea veche, veselă şi nestăpânită. Dacă ar fi fost şi Retta cu ele şi dacă ar fi avut toate, din nou, nouăsprezece ani! Poate că împreună, toate trei, ca fete, ar fi putut să abordeze cumva subiectul fără teamă. Retta l-ar fi făcut să sune amuzant şi candid. Retta i-ar fi spulberat lui Prudence rezerva şi i-ar fi risipit Almei ruşinea. Dar acum nu mai era nimeni care să le ajute pe cele două surori să se poarte ca două surori. Mai mult, Prudence nu părea să vrea să întreţină discuţia, fiindcă nu spuse nimic.

— Îmi dau seama că sunt lipsită de experienţă în privinţa vieţii conjugale, preciză Alma, într-un acces de curaj disperat. Tata mi-a sugerat să caut la tine îndrumare în privinţa căilor de a-mi mulţumi soţul.

Una din sprâncenele lui Prudence se ridică foarte puţin.

— Îmi pare rău că mă consideră o autoritate în domeniu, spuse ea.

Ideea fusese chiar foarte proastă, înţelese Alma. Dar acum nu mai putea da înapoi.

— M-ai înţeles greşit, protestă Alma. Mă gândeam doar că, ştii, eşti căsătorită de multă vreme şi ai atâţia copii...

— Alma, căsătoria presupune şi alte lucruri decât cele la care faci aluzie. Mai mult, anumite scrupule mă împiedică să discut lucrurile la care te referi.

— Fireşte, Prudence. N-aş vrea să-ţi rănesc pudoarea sau să-ţi încalc intimitatea. Dar lucrurile despre care vorbeam îmi rămân necunoscute. Te rog mult să nu mă

înţelegi greşit. N-am nevoie să văd un doctor; sunt familiarizată cu mecanismele de bază ale anatomiei. Dar aş vrea să vorbesc cu o femeie căsătorită, ca să înţeleg ce i-ar putea plăcea sau ce i-ar putea displăcea soţului meu. Cum să mă prezint, vreau să spun, în ce priveşte arta de a face plăcere...

— Nu este vorba de nici o artă, răspunse Prudence, cu excepţia cazului în care femeia este plătită.

— *Prudence!* exclamă Alma, cu o tărie care o luă prin surprindere şi pe ea. Uită-te la mine! Nu vezi cât de nepregătită sunt? Arăt eu a femeie tânără? Arăt eu a obiect al dorinţei cuiva?

Până atunci, Alma nu-şi dăduse seama cât de teamă îi era de noaptea nunţii. Desigur, îl iubea pe Ambrose şi aştepta cu o nerăbdare mistuitoare nunta, dar, în acelaşi timp, era îngrozită. Groaza îi explica, în parte, şi nopţile din ultimele săptămâni, petrecute trează şi tremurând: nu ştia cum să se poarte ca soţie. Vreme de decenii, Alma fusese devorată de o bogată imaginaţie indecentă, carnală – dar era, în acelaşi timp, inocentă. Una înseamnă imaginaţia şi cu totul altceva două trupuri unite. Cum avea s-o vadă Ambrose? Cum avea să-l atragă? Era un bărbat mai tânăr, un bărbat frumos, în timp ce înfăţişarea Almei la vârsta de patruzeci şi opt de ani, descrisă cu sinceritate, ar fi făcut inevitabilă afirmaţia: era mai degrabă mărăcine decât trandafir.

Ceva în atitudinea lui Prudence se înmuie aproape imperceptibil.

— Nu trebuie decât să fii doritoare, spuse Prudence. În faţa unei soţii doritoare şi supuse, un bărbat sănătos nu va avea nevoie de convingere.

Informaţia nu o ajuta cu nimic pe Alma. Prudence trebuie să fi bănuit şi ea acelaşi lucru, fiindcă adăugă:

— Te asigur că îndatoririle patului conjugal nu sunt din cale-afară de neplăcute. Dacă este blând cu tine, soţul tău nu te va răni prea mult.

Almei îi venea să se lase să cadă pe podea şi să plângă. Prudence chiar credea că de *rănire* se temea Alma? Cine sau ce o putea răni pe Alma Whittaker? Cu mâinile ei bătătorite? Cu braţele ei care ar fi putut să ridice blana de stejar de care se rezema atât de delicat Prudence şi s-o arunce cu uşurinţă tocmai de cealaltă parte a camerei? Cu gâtul ei ars de soare şi părul ei ca un mănunchi de ciulini? Nu de rănire se temea Alma în noaptea nunţii ei, ci de *umilinţă*. Ceea ce dorea cu disperare să afle Alma era cum ar putea să-i apară lui Ambrose ca o orhidee, cum era sora ei, şi nu ca un bolovan acoperit de muşchi, cum era ea. Dar aşa ceva nu se poate învăţa. Discuţia era inutilă – sau cel mult un simplu preambul al umilinţei.

— Ţi-am ocupat prea mult timp, spuse Alma, ridicându-se. Ai un copil bolnav de îngrijit. Iartă-mă.

O clipă, Prudence ezită, de parcă voia să se apropie de sora ei, sau să-i ceară să mai rămână. Dar clipa trecu repede, asta dacă chiar existase. Prudence nu spuse decât:

— Mă bucur că ai venit.

De ce suntem atât de diferite? îi venea Almei s-o întrebe. *De ce nu putem să fim apropiate?*

Dar se mărgini să întrebe:

— Vii la nuntă sâmbătă? deşi bănuia deja că Prudance o va refuza.

— Mă tem că nu, zise Prudence.

Nu dădu vreun motiv. Amândouă ştiau de ce: fiindcă Prudence n-avea să mai pună niciodată piciorul pe domeniul White Acre. Nici Henry şi nici Prudence n-ar fi acceptat aşa ceva.

— Atunci îţi urez toate cele bune, încheie Alma.

— La fel şi ţie, răspunse Prudence.

De-abia când a ajuns pe la jumătatea străzii şi-a dat seama Alma ce făcuse: pe lângă că-i ceruse unei mame obosite, în vârstă de patruzeci şi opt de ani (cu un copil bolnav în casă), sfaturi despre arta copulaţiei, îi ceruse asemenea sfaturi *fiicei unei târfe*. Cum putuse Alma să uite de originile ruşinoase ale lui Prudence? Prudence însăşi n-avea să le uite niciodată şi, foarte probabil, trăia în perfectă rigoare şi virtute şi pentru a contracara depravarea bine cunoscută a mamei ei naturale. Iar Alma dăduse buzna în casa aceea umilă, decentă şi sobră cu întrebări despre secretele şi trucurile seducţiei!

Alma se aşează pe un butoi aruncat în stradă – ca o imagine a deznădejdii. Îi venea să se întoarcă la casa familiei Dixon şi să-şi ceară scuze, dar cum s-o facă? Ce să spună ca situaţia să nu devină şi mai dureroasă?

Cum putuse să fie atât de insensibilă şi de neghioabă?

Unde-i era capul?

În după-amiaza dinaintea nunţii, sosiră două obiecte importante adresate Almei.

Primul era un plic pe a cărui ştampilă poştală scria „Framingham, Massachusetts” şi care purta într-un colţ numele „Pike”. Alma presupuse imediat că scrisoarea e pentru Ambrose, fiindcă fusese limpede că fusese trimisă de familia lui, dar nu exista îndoială că plicul îi era adresat ei, aşa că îl deschise.

Dragă domnişoară Whittaker,

Îmi cer iertare că nu voi putea veni la ceremonia căsătoriei dumneavoastră cu fiul meu, Ambrose, dar sufăr de o invaliditate gravă, iar o călătorie atât de lungă este cu mult peste puterile mele. M-am bucurat însă să aflu că Ambrose va intra în curând în instituţia sfintei căsătorii. Fiul meu a trăit atâţia ani departe de familie şi de

societate, încât renunţasem de mult la speranţa că are să-şi găsească vreodată o mireasă. Mai mult, inima lui tânără a fost rănită adânc, acum multă vreme, de moartea unei fete pe care o admirase şi adorase – o fată dintr-o familie creştină respectabilă din comunitatea noastră şi pe care ne aşteptam cu toţii s-o ia de soţie –, încât mă temeam ca emoţiile lui să nu fi fost zdrobite ireparabil şi să nu mai cunoască niciodată bucuriile unei afecţiuni naturale. Poate vorbesc prea liber, deşi fără îndoială v-a povestit toate acestea. Aşadar, veştile despre logodna lui au fost bine-venite, fiindcă au fost dovada unei inimi vindecate.

Am primit portretul vostru de nuntă. Păreţi o femeie capabilă. Nu văd în expresia dumneavoastră nici un semn de imprudenţă sau frivolitate. Nu ezit să spun că exact de o asemenea femeie are nevoie fiul meu. Este un băiat deştept – cel mai deştept, de departe, dintre toţi copiii mei –, iar în copilărie a fost cea mai mare bucurie a mea, dar şi-a petrecut mult prea mulţi ani privind nepăsător norii şi stelele şi florile. Mă tem, de asemenea, să nu creadă că a ajuns prea deştept pentru o viaţă creştină. Dumneavoastră sunteţi femeia potrivită pentru a-i corecta această impresie greşită. Nu putem decât să ne rugăm ca o căsătorie cuviincioasă să-l vindece de rătăcirile lui morale. În concluzie, regret că nu voi putea vedea nunta fiului meu, dar am speranţe mari în ce priveşte căsnicia voastră. Ar fi o mare alinare pentru inima unei mame să ştie că fiul ei îşi înalţă mintea către contemplarea lui Dumnezeu prin disciplina studiilor scripturii şi rugăciuni frecvente. Vă rog să-l aduceţi la aceste bune obiceiuri.

Fraţii lui vă urează, alături de mine, bun venit în familia noastră. Presupun că acest fapt este de la sine înţeles. Totuşi, merită spus.

A dumneavoastră, Constance Pike

Singurul lucru cu care a rămas Alma din scrisoare a fost: *o fată pe care o admirase şi adorase*. În ciuda siguranţei cu care afirma mama lui că îi va fi spus toate astea, Ambrose nu suflase o vorbă despre ea. Cine fusese fata? Când murise? Ambrose plecase din Framingham când începuse cursurile la Harvard, la doar şaptesprezece ani, şi de atunci nu mai locuise în oraş. Povestea lor de dragoste trebuie să se fi petrecut deci înaintea vârstei aceleia fragede, dacă se putea numi o poveste de dragoste. Trebuie să fi fost copii, sau aproape copii. Trebuie să fi fost frumoasă fata aceea, Alma parcă o vedea: o dulceaţă mică şi adorabilă, un exemplu de moralitate, cu părul castaniu şi ochii albaştri, care cânta imnuri cu o voce ca mierea şi care se plimbase cu tânărul Ambrose prin livezile primăvăratice în floare. Să fi contribuit moartea fetei la prăbuşirea lui psihică? Oare cum o chemase?

De ce nu-i vorbise Ambrose despre ea? Pe de altă parte, de ce să-i vorbească? Nu avea şi el dreptul să păstreze tăcerea asupra poveştilor vechi? Îi spusese vreodată Alma lui, de exemplu, despre iubirea ei ferfeniţită, inutilă, greşit îndreptată către George Hawkes? Ar fi trebuit să-i spună? Dar nici nu avea ce spune. George Hawkes nici măcar nu ştiuse că era actor într-o poveste de dragoste, ceea ce însemna că nici nu existase vreo poveste de dragoste.

Ce putea face Alma cu informaţia aceasta? În primul rând, ce putea face cu scrisoarea? O citi din nou, îi memoră conţinutul şi o ascunse. Avea să-i răspundă doamnei Pike mai târziu, pe fugă şi fără să atragă atenţia. Îşi dorea să nici n-o fi primit. Trebuia să găsească un mod de a uita ce citise.

Cum o chema pe fată?

Din fericire, poştaşul mai adusese ceva – un pachet înfăşurat în hârtie cerată maronie, legat cu sfoară. În mod cum nu se poate mai surprinzător, venea de la Prudence

Dixon. Când îl deschise, Alma descoperi că înăuntru se află o cămaşă de noapte din in moale şi alb, cu bordură de dantelă. Părea de mărimea potrivită. Era o cămaşă frumoasă şi simplă, modestă, dar feminină, cu falduri voluminoase, gulerul ridicat pe gât, nasturi de fildeş şi mâneci evazate. Pe talie luceau discret flori brodate delicat cu fir de mătase de un galben pal. Fusese împăturită cu grijă, parfumată cu levănţică şi legată cu o panglică albă, sub care era pus un bilet purtând scrisul imaculat al lui Prudence: „Cu toate urările de bine."

De unde făcuse rost Prudence de un obiect atât de luxos? N-ar fi avut timp s-o coasă cu mâna ei; pesemne o cumpărase de la o croitoreasă pricepută. Cât trebuie s-o fi costat! De unde făcuse rost de bani? Erau tocmai materialele la care familia Dixon renunţase de mult: mătase, dantelă, nasturi de import, fineţuri de tot felul. Prudence nu purtase ceva atât de dichisit de aproape trei decenii. Ceea ce însemna că pe Prudence o costase *foarte mult* (atât financiar, cât şi moral) cadoul acela. Alma simţi cum i se strânge gâtul de emoţie. Ce făcuse ea pentru sora ei ca să merite atâta bunătate? După recenta întâlnire dintre ele, cum putuse Prudence să-i ofere aşa ceva?

O clipă, Alma se gândi că cel mai bine ar fi să refuze cadoul. Să ambaleze la loc cămaşa de noapte şi să i-o trimită înapoi lui Prudence, care o putea tăia în bucăţi din care să facă rochiţe drăguţe pentru fiicele ei sau (mai probabil) ca să le vândă în sprijinul cauzei abolţioniste. Dar nu, gestul ar fi părut nepoliticos şi nerecunoscător. Darurile nu se înapoiază. Chiar şi Beatrix o învăţase asta. Darurile nu se înapoiază niciodată. Fusese un gest elegant. Trebuia primit cu eleganţă. Alma trebuia să fie umilă şi recunoscătoare.

De-abia mai târziu, când merse în dormitor, închise uşa, se opri în faţa oglinzii înalte şi se îmbrăcă în cămaşa de noapte, înţelese mai bine ce îi transmitea sora ei şi de ce nu putea în nici un caz să trimită cadoul înapoi: obiectul acela superb era făcut pentru ca Alma să-l poarte în noaptea nunţii.

Arăta chiar drăguţă în cămaşa de noapte.

Capitolul şaptesprezece

Nunta a avut loc marţi, 29 august 1848, în salonul de la White Acre. Alma a purtat o rochie de mătase cafenie, comandată special pentru ocazie. Martori le-au fost Henry Whittaker şi Hanneke de Groot. Henry era vesel; Hanneke nu. Ceremonia a fost oficiată, ca favoare pentru stăpânul casei, de un judecător din partea de vest a oraşului, care mai făcuse afaceri cu Henry.

— Fie ca prietenia să vă îndrume, încheie el, după ce s-au schimbat jurămintele. Fie ca de acum înainte să vă păziţi unul pe altul de nefericiri şi să vă însufleţiţi unul pe altul în bucurii.

— Tovarăşi în ştiinţă, afaceri şi viaţă! răcni Henry din senin, apoi îşi suflă nasul cu mare elan.

Nu mai erau prezenţi alţi prieteni sau membri ai familiei. George Hawkes trimisese drept cadou de nuntă o lădiţă cu pere, dar scrisese că suferă de febră şi nu poate veni. În ziua dinainte sosise şi un buchet mare de flori, cu complimente din partea Farmaciei Garrick. Din partea lui Ambrose n-a participat nici un oaspete. Prietenul lui, Daniel Tupper din Boston, îi trimisese în dimineaţa aceea o telegramă pe care scria simplu: „BRAVO PIKE”, dar nu venise la nuntă. N-ar fi făcut decât o jumătate de zi cu

trenul din Boston, şi totuşi – din partea lui Ambrose n-a venit nimeni.

Privind în jur, Alma şi-a dat seama cât se micşorase familia. Adunarea era mult prea mică. Pur şi simplu nu erau destui oameni. De-abia dacă aveau suficienţi ca nunta să fie declarată legală. Cum ajunseseră atât de izolaţi? Şi-a amintit de balul organizat de părinţii ei în 1808, cu exact patruzeci de ani înainte; cum se roteau dansatorii şi muzicienii pe verandă şi pe peluza vastă şi cum alergase printre ei cu torţa! Acum ar fi fost imposibil să-ţi imaginezi că la White Acre avusese loc vreodată un asemenea spectacol, că existaseră atâtea râsete şi şotii. Domeniul ajunsese o constelaţie a tăcerii.

Ca dar de nuntă, Alma i-a oferit lui Ambrose o ediţie foarte veche şi foarte preţioasă a *Teoriei sacre a Pământului* de Thomas Burnet, apărută pentru prima oară în 1680. Burnet era teolog şi susţinea că, înainte de potopul lui Noe, planeta fusese o sferă netedă de o perfecţiune absolută, care avea „frumuseţea tinereţii şi o natură înfloritoare, proaspătă şi roditoare, fără un singur rid, fără o singură cicatrice sau ruptură pe tot trupul; fără pietre sau munţi, fără peşteri scobite, fără canale larg deschise; era netedă şi uniformă peste tot”. Îi spunea „Primul Pământ”. Alma se gândise că soţului ei i-ar plăcea şi, într-adevăr, Ambrose s-a bucurat. Ideea de perfecţiune, visurile despre o frumuseţe nepătată – da, i se potriveau de minune.

Cât despre Ambrose, el i-a oferit Almei un pătrat superb de hârtie italienească, pe care-l împăturise până obţinuse un fel de plic foarte mic şi foarte complicat pe care aplicase patru sigilii de ceară de diferite culori. Fiecare latură era sigilată şi fiecare sigiliu era diferit. Era un obiect tare frumos, care-i încăpea în palmă, dar ciudat şi aproape cabalistic. Alma a răsucit darul curios pe toate părţile.

— Cum se deschide un asemenea cadou? întrebă ea.

— Nu se deschide, spuse Ambrose. Îţi cer să nu-l deschizi niciodată.

— Ce e în el?

— Un mesaj de iubire.

— Da? spuse Alma încântată. Un mesaj de iubire! Mi-ar plăcea foarte mult să-l văd!

— Aş prefera să ţi-l imaginezi.

— Imaginaţia mea nu e la fel de bogată ca a ta, Ambrose.

— Dar pentru tine, Alma, care iubeşti atât de mult învăţătura, va fi bine şi îţi va încuraja imaginaţia să păstrezi ceva nedezvăluit. Noi doi vom ajunge să ne cunoaştem atât de bine. Hai să lăsăm măcar un lucru nedeschis.

Alma a pus darul în buzunar. A rămas acolo toată ziua – o prezenţă ciudată, uşoară, misterioasă.

În seara aceea au cinat cu Henry şi cu prietenul lui, judecătorul. Henry şi judecătorul au băut prea mult vin de Porto. Alma n-a băut nici un fel de alcool; nici Ambrose. Soţul ei îi zâmbea ori de câte ori îşi întorcea privirea spre el – dar asta făcuse întotdeauna, chiar înainte să devină soţul ei. Seara era ca oricare alta, doar că acum ea se numea doamna Ambrose Pike. Soarele a apus încet în ziua aceea, ca un bătrân care coboară scările cu greutate.

În sfârşit, după cină, Alma şi Ambrose s-au retras pentru prima oară în dormitorul Almei. Alma s-a aşezat pe marginea patului, iar Ambrose a venit lângă ea şi i-a căutat mâna. După o lungă tăcere, ea a spus:

— Scuză-mă un moment...

Voia să se îmbrace cu cămaşa de noapte cea nouă, dar nu voia să se dezbrace în faţa lui. A luat cu ea cămaşa în mica toaletă a cărei uşă se deschidea în colţul dormitorului – încăpere amenajată, cu tot cu o cadă şi cu robinete

pentru apă rece, în anii 1830. Şi-a scos hainele şi şi-a pus cămaşa de noapte. Nu ştia dacă trebuie să-şi lase părul prins sau să-l desfacă. Când îl desfăcea din coc nu arăta prea bine, dar era neplăcut să dormi cu acele şi agrafele în păr. Ezită, apoi decise să-l lase prins.

Când s-a întors în dormitor, a văzut că şi Ambrose se schimbase – într-o cămaşă de noapte de in, cu o croială simplă, care îi atârna până sub genunchi. Îşi împăturise ordonat hainele şi le pusese pe un scaun. Stătea în picioare, de partea opusă a patului. Tulburarea a izbit-o pe Alma ca o şarjă de cavalerie. Ambrose nu părea tulburat. N-a spus nimic despre cămaşa ei de noapte. I-a făcut semn să vină în pat, iar ea s-a întins. Se culcat şi el, venind din partea cealaltă, şi s-a apropiat până a întâlnit-o la mijloc. Dintr-odată, ei îi veni ideea înfiorătoare că patul era mult prea mic pentru amândoi. Şi ea, şi Ambrose erau foarte înalţi. Unde să le încapă picioarele? Şi braţele? Dacă-l lovea cu un picior în somn? Dacă-l împungea cu cotul în ochi fără să-şi dea seama?

S-a întors pe o parte, la fel şi el; se priveau faţă-n faţă.

— Comoara sufletului meu, spuse el. Îi luă o mână în mâna lui, i-o aduse la buze şi o sărută chiar deasupra nodurilor, cum făcuse în fiecare seară în ultima lună, de când se logodiseră. Mi-ai adus atâta alinare.

— Ambrose, răspunse ea, uimită de numele lui, uimită de chipul lui.

— În somn vedem cel mai limpede puterea spiritului, spuse el. Minţile noastre îşi vor vorbi peste distanţa aceasta îngustă. Aici, împreună, în liniştea nopţii, ne vom elibera în sfârşit de timp, de spaţiu, de legea naturii şi de legea fizică. Vom hoinări prin lume după bunul plac, în vise. Vom vorbi cu morţii, ne vom preschimba în animale sau obiecte, vom zbura prin timp. Intelectul ni se va risipi, iar mintea ne va fi descătuşată.

— Îţi mulţumesc, spuse ea, cu respiraţia tăiată.

Nu ştia ce altceva să spună ca răspuns la vorbele lui atât de neaşteptate. Oare-i făcea curte? Aşa se obişnuia la Boston? Se temea că respiraţia ei nu mirosea dulce. A lui mirosea dulce. Ar fi vrut ca Ambrose să stingă lampa. Imediat, de parcă i-ar fi auzit gândurile, el a întins mâna şi a stins lampa. Întunericul era mai plăcut, mai confortabil. Îi venea să înoate spre el. Îl simţi cum îi ia mâna din nou şi cum îşi apasă buzele pe ea.

— Noapte bună, soţia mea, spuse el.

Nu-i dădu drumul mâinii. În câteva clipe (îşi dădea seama după respiraţie) adormise.

În toate închipuirile, speranţele sau temerile Almei cu privire la ce avea să se întâmple în noaptea nunţii ei, situaţia aceasta nu-i trecuse prin cap.

Ambrose dormea, potolit şi împăcat, alături de ea, ţinându-i mâna uşor, cu încredere, în timp ce Alma, cu ochii larg deschişi în întuneric, stătea nemişcată în tăcerea tot mai adâncă. Confuzia o copleşi ca un lichid uleios şi murdar. Începu să caute explicaţii posibile pentru împrejurările acestea bizare, scormonindu-şi mintea în căutarea unei interpretări, apoi a unei alte interpretări, ca într-un proces ştiinţific cu un experiment care nu mersese deloc cum trebuia.

Poate Ambrose avea să se trezească şi aveau să-şi continue – de fapt, să-şi *înceapă* – plăcerile maritale? Poate nu-i plăcuse cămaşa ei de noapte? Poate păruse prea modestă? Sau prea doritoare? O voia pe fata care murise? Se gândea la iubirea lui pierdută din Framingham, dispărută de atâţia ani? Sau poate îl doborâse o criză de nervi? Nu era capabil de actul dragostei? Dar nici una din explicaţii nu avea sens, ultima chiar mai puţin decât celelalte. Alma ştia destule pe tema asta încât să înţeleagă că incapacitatea în privinţa actului intim le pricinuia

bărbaţilor cea mai cumplită ruşine – dar Ambrose nu părea deloc ruşinat. Şi nici nu *încercase* să săvârşească actul. Dimpotrivă, dormea cum nu se poate mai liniştit. Dormea ca un burghez bogat într-un hotel scump. Dormea ca un rege după o zi lungă de vânat mistreţi şi privit turniruri. Dormea ca un prinţ mahomedan, satisfăcut de o duzină de concubine frumoase. Dormea ca un copil sub un copac.

Alma n-a adormit. Noaptea era fierbinte şi nu se simţea confortabil după ce stătuse atâta timp culcată pe o parte; îi era teamă să se mişte, îi era teamă să-şi tragă mâna din mâna lui. Acele şi agrafele din păr o apăsau. Umărul de sub ea începea să-i amorţească. După multă vreme, se retrase în sfârşit din strânsoarea mâinii lui şi se răsuci pe spate, dar fără folos: n-avea să se odihnească în noaptea aceea. Rămase întinsă, încordată şi alarmată, cu ochii larg deschişi, cu subsuorile umede, cu mintea agitată, căutând fără succes o concluzie mulţumitoare la întorsătura atât de surprinzătoare şi de neplăcută pe care o luaseră lucrurile.

În zori au început să cânte toate păsările pământului, vesele şi indiferente la nenorocirea ei. Odată cu primele raze de soare, Alma şi-a îngăduit o rază de speranţă că soţul ei avea să se trezească odată cu zorii şi o s-o îmbrăţişeze. Poate că urmau să înceapă la lumina zilei toate intimităţile de aşteptat la o pereche căsătorită.

Ambrose s-a trezit, într-adevăr, dar n-a îmbrăţişat-o. S-a trezit cu o mişcare vioaie, proaspăt şi mulţumit.

— Ce vise! spuse el, ridicându-şi braţele deasupra capului şi întinzându-se languros. De ani de zile n-am mai avut asemenea vise. Ce onoare să pot împărtăşi electricitatea fiinţei tale. Îţi mulţumesc, Alma! Ce zi ne aşteaptă! Ai avut şi tu vise ca ale mele?

Alma, fireşte, nu visase nimic. Alma petrecuse noaptea închisă într-o stare de trezie şi groază. Dar dădu din cap. Nu ştia ce altceva să facă.

— Trebuie să-mi promiţi, spuse Ambrose, că, după moarte, oricare din noi va muri primul, ne vom trimite unul altuia vibraţii peste hăul mortalităţii.

Din nou, dădu din cap absentă. Era mai uşor decât să încerce să vorbească.

Tăcută, Alma îşi privi soţul cum se ridică şi îşi aruncă pe faţă apă din lighean. Îşi luă hainele de pe scaun şi se scuză politicos, apoi intră în toaletă şi se întoarse complet îmbrăcat şi debordând de bună dispoziţie. Ce stătea la pândă înapoia zâmbetului aceluia calm? Alma nu vedea în spatele lui nimic altceva decât şi mai multă căldură. I se părea că arată exact cum arătase în prima zi când îl văzuse – ca un bărbat plăcut, inteligent şi entuziast, în vârstă de douăzeci de ani.

Era o proastă.

— Te las, n-aş vrea să-ţi deranjez intimitatea, spuse el. Şi te aştept la micul dejun. Ce zi ne aşteaptă!

Pe Alma o durea tot corpul. Înţepenită şi cuprinsă de disperare, s-a ridicat din pat încet, ca o invalidă, şi s-a îmbrăcat. S-a uitat în oglindă. N-ar fi trebuit să se uite. Îmbătrânise cu un deceniu într-o singură noapte.

Când a coborât în sfârşit scările, Henry era la masă. El şi Ambrose purtau o conversaţie uşoară şi scânteietoare ca beteala. Hanneke îi aduse Almei un ceainic nou şi îi aruncă o privire pătrunzătoare – genul de privire de care au parte toate femeile în dimineaţa de după nuntă –, însă Alma o ocoli. Încercă să-şi gonească de pe chip orice urmă de ameţeală sau de supărare, dar imaginaţia îi era obosită şi ştia că are ochii roşii. Se simţea de parcă o năpădise mucegaiul. Bărbaţii nu păreau să fi observat. Henry spunea o poveste pe care Alma o mai auzise de zece ori – despre noaptea în care, într-o tavernă mizerabilă din Peru, dormise în acelaşi pat cu un francez mărunţel şi pompos

care avea un accent franţuzesc îngrozitor, dar care insista neobosit că nu era francez.

— Nătărăul îmi tot spunea: „*Jeu siunt angles!*” şi eu îi tot spuneam: „Nu eşti englez, tâmpitule, eşti francez! Ascultă şi tu ce accent nenorocit ai!” Dar nu, nătărăul dracului zicea întruna: „*Jeu siunt angles!*” Până la urmă, i-am zis: „Atunci ia spune, cum e posibil să fii englez?” Şi atunci a croncănit: „*Jeu siunt angles pentriu que soţiia meea ete anglesă!”*

Ambrose râse şi râse. Alma îl fixă cu privirea de parcă era un exemplar botanic.

— După logica lui, conchise Henry, eu sunt olandez!

— Iar eu sunt un Whittaker! adăugă Ambrose, râzând în continuare.

— Mai vrei ceai? o întrebă Hanneke pe Alma, cu aceeaşi privire pătrunzătoare.

Alma închise repede gura, dându-şi brusc seama că până atunci o ţinuse căscată.

— Mulţumesc, Hanneke, mi-a ajuns.

— Azi o să vină oamenii să aducă ce-a mai rămas din fân cu căruţa, spuse Henry. Alma, vezi să facă treabă bună.

— Da, tată.

Henry se întoarse din nou spre Ambrose.

— E bună la casa omului nevasta ta, mai ales când e treabă de făcut. Un fermier cu fustă, nu alta.

A doua noapte a decurs la fel ca prima – la fel şi a treia, şi a patra, şi a cincea. La fel toate nopţile care au urmat. Ambrose şi Alma se dezbrăcau în intimitate, se culcau şi se întorceau cu faţa unul la altul. Ambrose îi săruta mâna, îi lăuda bunătatea şi stingea lampa. Apoi adormea ca un personaj fermecat de basm, iar Alma stătea întinsă lângă el, suferind un chin mut. Singurul lucru care s-a schimbat cu trecerea timpului a fost că Alma a reuşit, în cele din urmă, să prindă câteva ore de somn agitat în fiecare

noapte, pur şi simplu fiindcă trupul îi ceda de epuizare. Dar somnul îi era întrerupt de vise înfiorătoare şi de perioade insuportabile de gânduri zbuciumate, lucide.

Ziua, Alma şi Ambrose îşi ţineau companie ca întotdeauna, în studiu şi în contemplaţie. Niciodată el nu păruse mai ataşat de ea. Ea îşi îndeplinea sarcinile, ţeapănă ca o bucată de lemn, şi-l ajuta cu ale lui. Ambrose voia să fie întotdeauna aproape de ea – pe cât de aproape se putea. Nu părea să-i observe tulburarea. Ea încerca s-o ascundă. Încă mai spera într-o schimbare. Au trecut mai multe săptămâni. A venit luna octombrie. Nopţile s-au răcit. Nu se schimba nimic.

Ambrose părea atât de împăcat cu condiţiile căsniciei lor, încât Alma, pentru prima oară în viaţă, a început să se teamă că e pe cale să înnebunească. Ea l-ar fi răvăşit sălbatic, iar el era mulţumit să-i sărute doi centimetri pătraţi de piele mai sus de nodul din mijlocul mâinii stângi. Să fi fost informată greşit despre natura relaţiilor conjugale? Să fi fost o înşelătorie? Avea destul sânge Whittaker în ea cât să fumege de furie la gândul că fusese păcălită. Dar apoi se uita la chipul lui Ambrose: nu arăta câtuşi de puţin ca un şarlatan, şi furia ei se topea din nou într-o confuzie nefericită.

La începutul lui octombrie, Philadelphia se bucura de ultimele zile de vară indiană. Dimineţile erau o splendoare aurită de aer răcoros şi cer albastru, iar după-amiezile erau blânde şi leneşe. Ambrose se purta de parcă nu fusese în viaţa lui mai inspirat ca acum şi sărea din pat în fiecare dimineaţă ca o ghiulea dintr-o gură de tun. Reuşise să facă să înflorească o *Aerides odorata* rară în sera orhideelor. Henry o importase cu ani în urmă de pe dealurile de la poalele Himalayei, dar nici măcar nu înmugurise până când Ambrose n-o luase din ghiveciul ei de pe jos şi n-o atârnase de grinzi, sus, într-o pată de

soare, într-un coş făcut din scoarţă de copac şi muşchi umed. Acum explodase dintr-odată într-o feerie de flori. Henry era încântat. Ambrose era încântat. O desena din toate unghiurile. Avea să fie mândria florilegiului de la White Acre.

— Dacă iubeşti destul de mult un lucru, în cele din urmă el îşi va dezvălui secretele pentru tine, îi spusese Ambrose Almei.

L-ar fi contrazis dacă i-ar fi cerut cineva părerea. Ea îl iubea pe Ambrose peste poate, dar nu i se dezvăluia nici un secret. Îşi dădu seama că simte o gelozie supărătoare faţă de reuşita lui cu *Aerides odorata*. Invidia planta şi grija pe care i-o arăta. Ea nu se putea concentra pe propria-i muncă, dar el făcea progrese excelente cu a lui. Începea s-o deranjeze prezenţa lui în adăpostul pentru trăsuri. De ce o întrerupea tot timpul? Tiparniţa lui era zgomotoasă şi duhnea a cerneală fierbinte. Alma nu mai suporta. Parcă începea să putrezească. Nu mai avea răbdare cu nimic. Într-o zi, se plimba prin grădina de legume de la White Acre când dădu peste un lucrător tânăr, care stătea proptit în cazma şi zgândărea leneş o aşchie ce i se înfipsese în degetul mare. Îl mai văzuse pe zgândăriciul cel pricăjit. Îl vedeai mai des aşezat pe cazma decât muncind cu ea.

— Robert te cheamă, aşa e? întrebă ea, apropiindu-se de el cu un zâmbet cald.

— Robert sunt, confirmă el, ridicând spre ea o privire arătând o vagă lipsă de interes.

— Ce-ai tu de făcut în după-amiaza asta, Robert?

— Să sap răzorul ăsta putrezit de mazăre, doamnă.

— Şi ai cumva de gând să te şi apuci de lucru azi-mâine, Robert? îl iscodi ea, pe un ton periculos de coborât.

— Păi vedeţi ’mneavoastră, am o aşchie şi...

Alma s-a aplecat deasupra lui, aruncând o umbră peste tot trupul lui mărunţel. L-a ridicat de guler până când

picioarele au ajuns să-i atârne la un cot deasupra pământului şi, scuturându-l ca pe un sac cu nutreţ, a răcnit:

— Treci înapoi la muncă, târâie-brâu ce eşti, până nu-ţi retez boaşele cu cazmaua aia a ta!

L-a aruncat la pământ. Băiatul a căzut cu toată greutatea. A ieşit de sub umbra ei aiurit, iepureşte, şi-a început să sape din răsputeri, la întâmplare, de frică. Alma a plecat, scuturând din braţe ca să-şi înmoaie muşchii, şi-a început din nou să se gândească la soţul ei. Să fi fost posibil ca Ambrose pur şi simplu să nu *ştie*? Era posibil să existe un om atât de nevinovat încât să se angajeze într-o căsnicie necunoscându-şi îndatoririle sau necunoscând mecanismele sexuale dintre un bărbat şi soţia lui? Îşi aminti de o carte pe care o citise cu mulţi ani înainte, pe când începuse să adune texte licenţioase în podul adăpostului pentru trăsuri. Nu se gândise la cartea cu pricina de cel puţin două decenii. Fusese destul de plicticoasă în comparaţie cu celelalte, dar acum îi reveni în minte. Se intitula *Roadele căsniciei: Ghidul gentilomului cu privire la purtările sexuale. Manual pentru perechile căsătorite de dr. Horscht*.

Acest dr. Horscht scrisese cartea, conform spuselor lui, după ce sfătuise un soţ şi o soţie, creştini şi cuviincioşi, care nu aveau nici un fel de cunoştinţe – fie ele teoretice sau practice – despre actul sexual şi care, de când începuseră să împartă patul conjugal, îşi tot bătuseră capul, şi singuri şi împreună, cu sentimente şi senzaţii atât de ciudate, încât se simţeau ca sub puterea unei vrăji. În cele din urmă, la câteva săptămâni după nuntă, bietul mire îşi întrebase un prieten, care-i oferise informaţia şocantă că soţul recent căsătorit trebuie să-şi introducă organul direct în „valea de adăpat” a nevestei ca să poată avea loc actul cu pricina. Gândul îi provocase bietului

tânăr atâta teamă şi ruşine, încât dăduse fuga la dr. Horscht ca să-l întrebe dacă fapta aceasta, care părea atât de nepământească, era posibilă şi dacă era virtuoasă. Dr. Horscht se miluise de bietul suflet derutat şi scrisese îndrumarul acesta despre treburile sexuale, ca să ajute şi alţi bărbaţi căsătoriţi de curând.

Alma râsese când citise cartea, cu atâţia ani înainte. Să fii bărbat tânăr şi să fi rămas cu desăvârşire neştiutor despre funcţia genital-urinară i se părea o idee mai mult decât absurdă. Doar nu existau pe lume asemenea oameni?

Acum însă începea să se îndoiască.

Ar fi trebuit oare să-i *arate*?

În după-amiaza aceea de sâmbătă, Ambrose s-a retras devreme în dormitor şi i-a spus Almei că va face o baie înainte de cină. Ea l-a urmat în cameră. S-a aşezat pe pat şi a ascultat apa curgând în cada mare, de porţelan, de partea cealaltă a uşii. L-a auzit fredonând. Era fericit. Ea, pe de altă parte, ardea de nefericire şi îndoială. Acum probabil se dezbrăca. A auzit plescăituri uşoare când intra în cadă, apoi un oftat de plăcere. Apoi linişte.

S-a ridicat şi s-a dezbrăcat şi ea. Şi-a scos totul – până şi acele din păr. Dacă ar mai fi avut ce să scoată de pe ea, ar fi scos. Trupul ei gol nu era frumos, ştia, dar altul nu avea. S-a dus şi s-a rezemat de uşa toaletei, ascultând, cu urechea lipită. Nu era nevoie să facă asta. Existau şi alternative. Putea învăţa să suporte lucrurile aşa cum erau. Se putea supune, răbdătoare, suferinţei ei, acelei căsătorii-necăsătorie ciudate şi imposibile. Putea învăţa să supună tot ce aprindea Ambrose în ea – pofta ei pentru el, dezamăgirea, senzaţia de absenţă chinuitoare ori de câte ori era aproape de el. Dacă învăţa să-şi înfrângă propria dorinţă, îşi putea păstra soţul – aşa cum era el.

Nu. Nu, aşa ceva nu putea învăţa.

A apăsat clanţa, a împins şi a intrat, făcând cât mai puţin zgomot. Capul lui s-a întors spre ea, iar ochii i s-au mărit, alarmaţi. Ea n-a spus nimic, el n-a spus nimic. Alma şi-a dezlipit privirea din ochii lui şi şi-a permis să-i cerceteze tot corpul, scufundat puţin sub suprafaţa apei răcite din cadă. Acum îl putea vedea în toată frumuseţea lui nudă. Pielea îi era de un alb lăptos – mult mai albă pe piept şi pe picioare decât pe braţe. Pe piept avea foarte puţin păr. Era de o frumuseţe perfectă, de nedepăşit.

Se temuse că Ambrose n-avea nici un fel de organe genitale? Îşi închipuise cumva că asta ar fi problema? Ei bine, nu asta era problema. Avea organe genitale – perfect adecvate, chiar impresionante. Îşi îngădui să privească atent excrescenţa lui minunată – creatura aceea marină palidă, care plutea legănându-se între picioarele lui, în peticul său de blană udă şi intimă. Ambrose nu se mişcă. Nici penisul nu i se mişcă. Nu-i plăcea să fie privit. Alma îşi dădu seama de asta imediat. Petrecuse destul timp în pădure observând animale timide, ca să ştie când unei creaturi nu-i place să fie văzută, iar creatura dintre picioarele lui Ambrose nu voia să fie văzută. Dar o privi, fiindcă nu-şi putea lua ochii de la ea. Ambrose o lăsă – nu atât pentru că i-ar fi îngăduit-o, cât pentru că era paralizat.

În sfârşit, Alma a ridicat ochii spre chipul lui, sperând cu disperare să găsească vreo deschidere, vreo cale spre înăuntrurile lui. Părea îngheţat de frică. De ce de *frică*? Se lăsă să cadă pe podea, lângă cadă. Arăta de parcă ar fi îngenuncheat în faţa lui, rugătoare. Nu – *chiar* îngenunchea în faţa lui, rugătoare. Mâna lui dreaptă, cu degete lungi, subţiate spre vârf, se odihnea pe marginea căzii, ţinând strâns bordura de porţelan. Îi desprinse mâna de acolo, deget cu deget. El o lăsă s-o desprindă. Îi luă mâna şi o aduse la buzele ei. Puse trei dintre degete în gură. Nu se putea abţine. Avea nevoie să simtă ceva din el

înăuntrul ei. Îi venea să-l muşte, doar cât să-i împiedice degetele să-i alunece afară din gură. Nu voia să-l sperie, dar nu voia nici să-i dea drumul. În loc să muşte, începu să sugă. Era perfect concentrată, absorbită de dorinţa ei. Buzele îi făcură un zgomot – un fel de sunet umed, indecent.

La auzul lui, Ambrose şi-a venit în fire. A tras scurt aer în piept şi şi-a smuls degetele din gura ei. S-a ridicat repede, plescăind zgomotos, şi şi-a acoperit organele genitale cu amândouă mâinile. Arăta de parcă era gata-gata să moară de groază.

— Te rog... spuse ea.

Se priviră ca o femeie şi un intrus strecurat în dormitor – numai că ea era intrusul, iar el prada speriată. Ambrose se uită la ea ca la un străin care i-ar fi pus cuţitul la gât, de parcă avea de gând să-l folosească pentru cele mai josnice plăceri, apoi să-i taie capul, să-i scoată măruntaiele afară şi să-i mănânce inima cu o ţepuşă lungă şi ascuţită.

Alma dădu înapoi. Ce altceva putea face? S-a ridicat şi a ieşit încet din toaletă, închizând cu grijă uşa în spatele ei. S-a îmbrăcat. A coborât scările. Avea inima atât de frântă, încât nici nu ştia cum de e cu putinţă să fie încă în viaţă.

A găsit-o pe Hanneke de Groot măturând prin colţurile salonului. Cu o voce încordată, i-a cerut să pregătească dormitorul pentru oaspeţi din aripa de est pentru domnul Pike, care avea să doarmă acolo până când se puteau face alte aranjamente.

— *Waarom?* întrebă Hanneke.

Dar Alma nu-i putea spune de ce. Se simţea ispitită să se lase să cadă în braţele lui Hanneke şi să plângă, dar se împotrivi ispitei.

— E ceva rău în întrebarea unei femei bătrâne? zise Hanneke.

— Am să te rog să-l informezi chiar tu pe domnul Pike de noua situaţie, răspunse Alma, apoi se îndepărtă. Eu nu mă simt în stare.

În noaptea aceea, Alma a dormit pe divanul ei din adăpostul pentru trăsuri şi n-a venit la cină. Se gândea la Hipocrate, care credea că ventriculele inimii nu erau făcute să pompeze sânge, ci aer. El credea că inima e o extensie a plămânilor – un fel de foale mari şi musculoase care alimentau cuptorul corpului. În noaptea aceea, Alma avea impresia că aşa şi era. Îşi simţea pieptul invadat de un vânt puternic, nestăpânit. Parcă inima ei încerca, cu disperare, să tragă aer. Iar plămânii parcă îi erau plini de sânge. Se sufoca la fiecare răsuflare. Nu reuşea să scape de senzaţia că se îneacă. Se simţea nebună. Se simţea ca Retta Snow cea mică şi nebună, care, pe vremuri, dormea şi ea acolo, pe canapea, când lumea devenea prea înfricoşătoare.

Dimineaţa, Ambrose a venit s-o caute. Era palid, iar faţa îi era schimonosită de suferinţă. S-a aşezat alături de ea şi i-a căutat mâinile. Ea şi le-a tras înapoi. A privit-o mult timp fără să spună nimic.

— Dacă încerci să-mi comunici ceva fără vorbe, Ambrose, spuse ea în cele din urmă, cu vocea grea de furie, n-am să pot să te aud. Te voi ruga să-mi vorbeşti direct. Fă-mi plăcerea asta, te rog.

— Iartă-mă, spuse el.

— Va trebui să-mi spui pentru *ce* trebuie să te iert.

Ambrose se chinui să-şi găsească cuvintele.

— Căsnicia aceasta... începu, apoi îşi pierdu suflul.

Alma râse uscat.

— Ce e o căsnicie, Ambrose, când i se răpesc plăcerile cinstite la care au tot dreptul să se aştepte orice soţ şi orice soţie?

El aprobă, dând din cap. Arăta deznădăjduit.

— M-ai înşelat, spuse ea.

— Dar eu credeam că ne-am înţeles unul pe celălalt.

— Aşa credeai? Ce credeai tu că am înţeles? Spune-mi în cuvinte: ce credeai că va fi căsnicia noastră?

Ambrose căută un răspuns.

— Un schimb, spuse el în cele din urmă.

— De ce, mai exact?

— De iubire. De idei şi de sprijin.

— La fel credeam şi eu, Ambrose. Dar credeam că vor mai fi la mijloc şi alte schimburi. Dacă voiai să-ţi duci viaţa ca un shaker[24], de ce n-ai plecat să trăieşti cu ei?

Ambrose se uită la ea uimit. Habar n-avea ce erau shakerii. Doamne, câte lucruri nu ştia băiatul ăsta!

— Alma, hai să nu ne certăm şi să nu ne contrazicem, se rugă el.

— Tânjeşti după fata care a murit? Asta e problema?

Aceeaşi expresie uimită.

— Fata care a murit, Ambrose, repetă ea. Cea despre care mi-a spus mama ta. Cea care a murit acum mulţi ani, la Framingham. Cea pe care o iubeai.

Ambrose arăta năucit.

— Ai vorbit cu mama?

— Mi-a scris o scrisoare. Ea mi-a spus despre fată – despre marea ta iubire.

— Ţi-a scris mama o scrisoare? Despre Julia? Faţa lui Ambrose emana confuzie. Dar n-am iubit-o pe Julia, Alma. Era o copilă, ţineam mult la ea, mi-a fost prietenă în tinereţe, dar n-am iubit-o. Mama şi-ar fi dorit s-o iubesc, fiindcă era fiica unei familii foarte respectabile, dar Julia nu mi-a fost altceva decât o vecină nevinovată. Desenam flori

[24] Sectă creştină apărută în America sfârşitului de secol XVIII, care trăia în comunităţi izolate, credea în venirea iminentă a Împărăţiei lui Dumnezeu pe pământ şi predica, printre altele, castitatea desăvârşită.

împreună. De-abia dacă m-am mai gândit la ea în anii care au trecut de atunci. De ce am ajuns să vorbim despre Julia?

— De ce nu poţi să mă iubeşti? întrebă Alma, detestând disperarea care i se citea în glas.

— Nu pot să te iubesc *mai mult*, spuse Ambrose, cu la fel de multă disperare.

— Sunt urâtă, Ambrose. Am ştiut-o dintotdeauna. Şi sunt bătrână. Dar am câteva lucruri pe care ţi le doreai – alinare, companie. Pe astea le-ai fi putut avea şi fără să mă umileşti cu o căsătorie. Ţi le dădusem deja şi ţi le-aş fi dat pentru totdeauna. Aş fi fost mulţumită să te iubesc ca o soră, poate chiar ca o mamă. Dar *tu* ai fost cel care a vrut să ne căsătorim. Tu ai fost cel care a venit cu ideea căsniciei. Tu ai fost cel care a spus că vrei să dormi alături de mine în fiecare noapte. Tu ai fost cel care mi-a îngăduit să-mi doresc lucruri după care renunţasem de mult să mai tânjesc.

Trebuia să tacă. Vocea îi devenea tot mai ascuţită şi mai întretăiată. Încă o ruşine venită să se adauge la ruşinea ei.

— Nu-mi trebuie avere, spuse Ambrose cu ochii umezi de durere. Mă cunoşti şi ştii asta.

— Şi totuşi te bucuri de roadele ei.

— Alma, nu mă înţelegi.

— Nu te înţeleg deloc, domnule Pike. Edifică-mă.

— Te-am întrebat, spuse el. Te-am întrebat dacă doreşti o căsătorie a sufletelor – un *mariage blanc*. Văzând că Alma nu-i răspunde imediat, adăugă: Asta înseamnă o căsnicie castă, fără schimburi carnale.

— Ştiu ce înseamnă *mariage blanc*, Ambrose, se răsti ea. Vorbeam franceza dinainte să te naşti tu. Ce nu înţeleg eu e ce te-a făcut să-ţi închipui că îmi doresc aşa ceva.

— Fiindcă te-am întrebat. Te-am întrebat dacă primeşti ceea ce-ţi ofer şi ai acceptat.

— *Când?* Alma simţea că, dacă n-are de gând să vorbească mai făţiş, mai sincer, o să înceapă să-şi smulgă părul din cap.

— În cămăruţa pentru reparat cărţile, în noaptea aceea, după ce te-am găsit în bibliotecă. Când am stat împreună în tăcere. Te-am întrebat fără cuvinte: „Primeşti ceea ce-ţi ofer?” şi ai spus „da”. Te-am *auzit* cum mi-ai spus „da”. Te-am simţit cum ai spus-o! Nu tăgădui, Alma – mi-ai auzit întrebarea peste prăpastia materială şi mi-ai răspuns cu un da! Nu e adevărat?

O fixa cu ochi plini de panică. Acum ea era cea care nu ştia ce să spună.

— Şi mi-ai pus la rândul tău o întrebare, continuă Ambrose. M-ai întrebat fără cuvinte dacă asta doresc de la tine. Şi am spus da, Alma! Cred că am spus-o chiar cu voce tare! Nici nu puteam să răspund mai limpede! M-ai auzit!

Îşi reaminti noaptea din legătorie, explozia ei mută de plăcere sexuală, senzaţia întrebării lui curgând prin ea şi a întrebării ei curgând prin el. *Ce auzise?* Îl auzise întrebând, clar ca dangătul unui clopot de biserică, „Primeşti ceea ce-ţi ofer?”: Bineînţeles că spusese da. Credea că dorise să spună: „Vrei să primeşti din partea mea plăceri senzuale ca aceasta?” Iar când îl întrebase, la rândul ei: „Asta doreşti de la mine?”, vrusese să spună: „Doreşti plăcerile acestea senzuale alături de mine?”

Doamne Dumnezeule, îşi înţeleseseră greşit întrebările! Îşi înţeleseseră greşit şi *supranatural* întrebările. Fusese singurul miracol categoric din viaţa Almei Whittaker, şi ea îl înţelesese greşit. În toată viaţa ei nu auzise glumă mai proastă.

— Te întrebam doar dacă mă vrei *pe mine*, spuse ea, obosită. Adică dacă mă vrei *cu totul*, aşa cum se doresc

unul pe altul îndrăgostiţii. Credeam că şi tu mă întrebi acelaşi lucru.

— Dar eu niciodată n-aş cere trupul material al cuiva în felul despre care vorbeşti, spuse Ambrose.

— Şi de ce nu?

— Pentru că nu cred în asta.

Multă vreme, Alma nu reuşi să scoată nici un cuvânt. Apoi întrebă:

— Eşti de părere că actul conjugal – chiar şi între un soţ şi soţia lui – e un lucru murdar şi depravat? Doar ştii, Ambrose, ce împărtăşesc oamenii unii cu alţii în intimitatea căsniciei? Crezi că sunt josnică fiindcă vreau ca soţul meu să-mi fie soţ? Ai auzit, nu-i aşa, vorbindu-se despre astfel de plăceri între bărbaţi şi femei?

— Eu nu sunt ca alţi bărbaţi, Alma. Chiar te miră lucrul acesta, când ne cunoaştem de atâta timp?

— Atunci ce-ţi închipui că eşti, dacă nu eşti ca alţi bărbaţi?

— Nu e vorba de ce-mi închipui că sunt, Alma – e vorba de ce vreau să fiu. Mai precis, de ce eram odinioară şi vreau să fiu din nou.

— Şi ce e aceea, Ambrose?

— Un înger al Domnului, spuse Ambrose, cu o tristeţe de nedescris în glas. Speram să fim îngeri ai Domnului împreună. Aşa ceva nu este cu putinţă decât dacă ne eliberăm de carne şi ne unim în graţia divină.

— Anafura şi Cristosul mamii... astăzi şi *mâine*! înjură Alma.

Îi venea să-l ia şi să-l scuture cum îl scuturase pe Robert, grădinarul, cu câteva zile înainte. Îi venea să intre într-o dispută despre scripturi cu el. Îi venea să-i spună că femeile Sodomei fuseseră pedepsite de Iehova fiindcă se împreunaseră trupeşte cu îngerii – *dar măcar ele apucaseră să se împreuneze!* Numai ea putea avea

norocul să aibă parte de un înger atât de frumos, dar atât de inflexibil.

— Hai, Ambrose! spuse ea. Trezeşte-te! Nu trăim în împărăţia cerului – nici tu, iar eu cu atât mai puţin. Cum poţi să fii atât de încuiat la minte? Uită-te la mine, băiete! Cu ochii tăi cei adevăraţi – cu ochii tăi materiali. Ţi se pare că arăt eu a înger, Ambrose Pike?

— Da, spuse el simplu.

Furia o părăsi pe Alma, lăsând loc unei dureri de plumb, fără fund.

— Atunci te înşeli grav, iar acum suntem amândoi într-un necaz de mai mare dragul.

Ambrose nu putea rămâne la White Acre.

Asta a devenit evident după doar o săptămână – săptămână în care Ambrose a dormit în camera pentru oaspeţi din aripa de est, iar Alma pe divanul din adăpostul pentru trăsuri, îndurând amândoi rânjetele şi chicotelile servitoarelor tinere. Căsătoriţi de doar câteva săptămâni şi deja dormeau nu doar în camere separate, ci şi sub *acoperişuri* separate... scandalul era prea delicios ca să-i reziste vreo ureche curioasă de pe domeniu.

Hanneke încerca să închidă gura servitorilor, dar zvonurile roiau şi zburau ca liliecii în amurg. Spuneau că Alma e prea bătrână şi prea urâtă ca s-o îndure Ambrose, chiar dacă lua în considerare averea pe care o primise ambalată în fofoloanca ei uscată. Spuneau că Ambrose fusese prins furând. Spuneau că lui Ambrose îi plăceau fetele tinere şi drăguţe şi că-l prinsese cineva cu mâna pe fundul unei lăptărese. Spuneau orice voiau să spună; Hanneke nu-i putea da afară pe toţi. Alma auzea şi ea, în treacăt, o parte din zvonuri, iar ce nu auzea îşi putea imagina cu uşurinţă. Se vedea din uităturile pe care i le aruncau.

Tatăl ei a chemat-o în biroul lui într-o după-amiază de luni, spre sfârşitul lui octombrie.

— Cum stă treaba? întrebă el. Te-ai şi plictisit de jucăria nouă?

— Nu mă lua în râs, tată – îţi jur că nu pot îndura aşa ceva.

— Atunci dă-mi o explicaţie.

— E un lucru prea ruşinos ca să-l explic.

— N-are cum. Crezi că n-am auzit mai toate zvonurile? N-ai ce să-mi spui care ar fi mai ruşinos decât ce spune lumea şi-aşa.

— Sunt multe lucruri la mijloc pe care nu ţi le pot spune, tată.

— Te-a înşelat? *Deja?*

— Îl cunoşti, tată. N-ar face aşa ceva.

— Nu prea-l cunoaştem nici unul, Alma. Deci care e problema? A furat de la tine – de la *mine*? Te călăreşte de te omoară? Te bate cu cureaua de ascuţit briciul? Nu, nu prea-mi vine să cred că e ceva de felul ăsta. Zi, fato. Ce-a făcut?

— Nu se mai poate să rămână aici şi nu-ţi pot spune de ce.

— Arăt eu a ins care să leşine dacă-i spui adevărul? Sunt bătrân, Alma, dar n-am intrat în groapă încă. Şi să nu crezi că n-o să ghicesc oricum, dacă-mi pun mintea. Eşti frigidă? Asta e problema? Sau o are bleagă?

Alma nu răspunse.

— Aha, spuse el. Deci aşa ceva. Carevasăzică îndatoririle maritale n-au fost îndeplinite?

Din nou, Alma nu răspunse.

Henry îşi lovi palmele una de alta.

— Aşa, şi ce? Tot vă simţiţi bine împreună. Cei mai mulţi nu au parte nici de atâta într-o căsnicie. Şi-aşa eşti prea bătrână ca să faci copii şi pe lume sunt destule perechi

nefericite în dormitor. De fapt, cele mai multe aşa sunt. În lumea asta găseşti tot atâtea perechi prost alese câte muşte. Poate căsătoria ta s-a stricat mai repede decât altele, dar o să înveţi să rabzi şi s-o înduri, Alma, cum o îndurăm – sau am îndurat-o – şi noi, ceilalţi. N-ai fost crescută să rabzi şi să înduri toate cele? N-o să-ţi laşi viaţa să se ducă naibii dintr-un mic neajuns. Fă şi tu ce poţi. Gândeşte-te la el ca la un frate dacă nu te gâdilă cu nici o plăcere pe sub plapumă. Ar fi un frate destul de bun. Se poartă frumos cu toată lumea.

— Nu-mi trebuie frate. Îţi spun, tată, că *nu se mai poate să stea aici*. Trebuie să-l obligi să plece.

— Iar eu îţi spun, fata mea, că acum mai puţin de trei luni eram amândoi chiar aici în cameră când te-am auzit insistând că trebuie să te căsătoreşti cu omul ăsta – un om despre care eu nu ştiam nimic, iar tu abia un dram mai mult decât nimic. Şi acum vrei să-l dau afară? Ce sunt eu, câinele tău de pază? Mărturisesc că nu-mi place treaba, nu-mi place deloc. E nedemnă. Ce te deranjează, bârfele? Ţine-le piept ca o Whittaker. Du-te să te vadă cei care dau din gură despre tine. Altoieşte-i sănătos dacă nu-ţi convine cum se uită la tine. O să se înveţe minte. N-o să treacă mult şi o să găsească alt subiect de bârfă. Dar să-l gonesc pe băiatul ăsta pentru totdeauna pentru marea crimă – că ce? Că nu-ţi face pe plac? Ia-ţi în pat pe unul din grădinari, dacă vrei ceva carne tânără. Există bărbaţi pe care poţi să-i cumperi pentru distracţii din astea, aşa cum cumpără bărbaţii femei. Când vor bani, oamenii sunt dispuşi să facă orice, iar tu ai bani din plin. Foloseşte-ţi zestrea ca să-ţi faci un harem de băieţi pentru toate plăcerile tale, dacă vrei.

— Tată, te rog... imploră Alma.

— Dar până una-alta, ce vrei să *fac* cu domnul Pike al nostru? continuă el. Să-l târăsc pe străzile din Philadelphia

legat la coada trăsurii şi smolit cu catran? Să-l arunc în Schuylkill legat de un butoi plin cu pietre? Să-l leg la ochi şi să-l împuşc la zid?

Nu putea face altceva decât să stea acolo, copleşită de ruşine şi durere, mută. Ce se aşteptase să audă de la tatăl ei? Ei bine, oricât de prostească i se părea ideea acum, se aşteptase ca Henry s-o apere. Crezuse că Henry avea să fie indignat alături de ea. Aproape că se aşteptase să-l vadă tropăind furios prin casă, într-o furie de-a lui teatrală, ca pe vremuri, fluturând din braţe ca un actor dintr-o farsă: *Cum ai putut să-i faci aşa ceva fiicei mele?* Cam aşa. Ceva pe potriva intensităţii şi profunzimii frustrării şi furiei pe care le simţea ea. Dar de ce crezuse asta? Îl văzuse ea vreodată pe Henry Whittaker apărând pe cineva? Iar dacă apăra pe cineva în cazul de faţă, se părea că acesta era Ambrose!

În loc să-i sară în ajutor, tatăl ei o umilea. Mai mult, acum Alma îşi amintea conversaţia pe care o avusese cu el despre căsătoria cu Ambrose, cu nici trei luni înainte. Henry o avertizase că se îndoia că „un asemenea bărbat” o putea mulţumi în căsnicie. Ce ştiuse pe atunci şi nu spusese? Acum ce ştia?

— De ce nu m-ai împiedicat să-l iau de bărbat? întrebă Alma în sfârşit. Bănuiai ceva. De ce n-ai vorbit?

Henry dădu din umeri.

— Acum trei luni nu era treaba mea să-ţi spun ţie ce să crezi. Nici acum nu e. Dacă e ceva de făcut cu băiatul, trebuie s-o faci tu singură.

Gândul o zgudui pe Alma: Henry îi spusese dintotdeauna ce să creadă, de când era o gâză de fetiţă – cel puţin aşa simţise ea.

Nu s-a putut împiedica să întrebe:

— Dar ce crezi că ar trebui să fac cu el?

— Fă dracului ce vrei, Alma! Tu hotărăşti. Nu e de datoria mea să scap de domnul Pike. Tu ai adus individul la noi în casă, tu să scapi de el – dacă asta vrei. Şi grăbeşte-te. Întotdeauna e mai bine să tai decât să sfâşii. Într-un fel sau altul, vreau să se rezolve problema asta. În ultimele luni familia noastră a cam luat-o pe arătură şi aş vrea s-o văd readusă pe drum. Avem prea multă muncă de făcut ca să ne pierdem timpul cu prostii din astea.

În anii care au urmat, Alma avea să încerce să se convingă că ea şi Ambrose hotărâseră împreună unde avea să-şi continue el viaţa, dar nimic nu era mai departe de adevăr. Ambrose Pike nu era omul care să ia singur decizii. Era un balon neancorat, incredibil de vulnerabil la influenţa celor mai puternici decât el – şi toată lumea era mai puternică decât el. Făcuse întotdeauna exact ce i se spusese. Mama lui îi spusese să meargă la Harvard, aşa că mersese la Harvard. Prietenii lui îl scoseseră dintr-un troian de zăpadă şi îl trimiseseră la un spital pentru nebuni, iar el îi lăsase, cuminte, să-l pună sub cheie. Daniel Tupper din Boston îi spusese să se ducă în junglele Mexicului şi să picteze orhidee, iar el se dusese în junglă şi pictase orhidee. George Hawkes îl invitase la Philadelphia, iar el venise la Philadelphia. Alma îl instalase la White Acre şi îl pusese să facă un florilegiu magnific cu toată colecţia de plante a tatălui ei, iar el se pusese pe lucru fără să întrebe nimic. Mergea oriunde îl trimiteai.

Voia să fie un înger al Domnului, dar, vai de Dumnezeul lui, nu era decât un miel.

Încercase Alma, sincer, să se gândească la cel mai bun plan pentru el? Mai târziu avea să-şi spună că încercase. Nu voia să divorţeze; nu avea de ce să-şi atragă, ei sau lui, un asemenea scandal. Avea să-i asigure mijloace îndestulătoare – nu pentru că ar fi cerut el, ci pentru că aşa era corect. N-avea de gând să-l trimită înapoi în

Massachusetts, nu doar fiindcă o detesta pe mama lui (scrisoarea aceea îi ajungea ca s-o deteste!), ci şi pentru că gândul că Ambrose avea să doarmă până la sfârşitul zilelor pe canapeaua prietenului lui, Tupper, o întrista. Nu-l putea trimite nici înapoi în Mexic, asta era sigur. Şi-aşa aproape că murise de friguri acolo.

Dar nu putea să-l ţină nici în Philadelphia, fiindcă prezenţa lui îi provoca prea multă suferinţă. Doamne, cât de umilită o făcea să se simtă! Deşi îi iubea şi acum chipul – aşa palid şi tulburat cum ajunsese. Simpla vedere a feţei aceleia aprindea în ea o dorinţă atât de intensă şi de vulgară, că n-o putea suporta. Trebuia să plece altundeva – departe. Nu putea să rişte să mai dea ochii cu el în anii care urmau.

I-a scris lui Dick Yancey, administratorul cu mână de fier al treburilor tatălui ei, care se afla în Washington, D.C., unde punea la punct nişte afaceri cu grădina botanică a cărei deschidere se pregătea. Alma ştia că Yancey avea să plece în curând în Pacificul de Sud, pe o balenieră. Mergea în Tahiti să cerceteze plantaţia de vanilie eşuată a Companiei Whittaker şi să încerce să aplice tactica de polenizare artificială pe care i-o sugerase chiar Ambrose tatălui Almei în prima noapte a şederii lui la White Acre.

Yancey avea de gând să plece în Tahiti curând, în mai puţin de două săptămâni. Era mai bine să pornească înainte de furtunile de la sfârşitul toamnei şi înainte să îngheţe apele golfului.

Alma ştia toate astea. De ce n-ar pleca atunci Ambrose în Tahiti cu Dick Yancey? Era o soluţie respectabilă, chiar ideală. Ambrose putea să preia chiar el administrarea plantaţiei de vanilie. Avea toate şansele să se descurce de minune, nu? Vanilia era o orhidee, nu? Henry Whittaker avea să fie mulţumit de plan; vrusese de la bun început

să-l trimită pe Ambrose în Tahiti, doar că Alma îl convinsese să se răzgândească, spre marea ei nefericire.

Era o izgonire? Alma încerca să-şi spună că nu. Se vorbea că Tahiti e un paradis. Nu era nici pe departe o colonie de muncă forţată. Da, Ambrose avea o constituţie delicată, însă Dick Yancey se va îngriji să nu păţească nimic. Avea să fie interesant. Clima de acolo era frumoasă şi sănătoasă. Cine nu şi-ar dori să ajungă pe ţărmurile de basm ale Polineziei? Era o ocazie pe care ar fi primit-o cu braţele deschise orice botanist şi orice negustor – unde mai pui că plăteau alţii.

Alma a dat la o parte vocile din mintea ei care protestau că totuşi era o izgonire, fără doar şi poate – ba chiar una crudă. A ignorat ceea ce ştia prea bine – că Ambrose nu era nici botanist, nici negustor, ci o fiinţă cu sensibilităţi şi talente unice şi cu o minte delicată, nu tocmai potrivită pentru o călătorie lungă pe ocean, pe o balenieră, şi nici pentru traiul pe o plantaţie din îndepărtatele Mări ale Sudului. Ambrose era mai mult copil decât bărbat şi îi spusese de multe ori Almei că nu-şi doreşte altceva de la viaţă decât o casă statornică şi o tovărăşie blândă.

Ei bine, multe lucruri ne dorim în viaţă, îşi spuse ea, şi nu de toate avem parte.

Şi apoi, nu avea unde altundeva să se ducă.

Odată toate stabilite, Alma şi-a instalat soţul pentru două săptămâni la hotelul United States (chiar vizavi de banca enormă în care se aflau, în încăperi secrete şi încăpătoare, banii tatălui ei), în timp ce ea îl aştepta pe Dick Yancey să se întoarcă de la Washington.

Două săptămâni mai târziu, în holul hotelului United States, Alma îi făcea cunoştinţă soţului ei cu Dick Yancey – cu Dick Yancey cel masiv şi tăcut, cu ochi care inspirau teamă şi cu falca cioplită în stâncă, cu Dick Yancey care nu punea întrebări şi nu făcea decât ce i se ordona. Ei bine,

nici Ambrose nu făcea decât ce i se ordona. Ambrose, încovoiat şi palid, n-a pus nici o întrebare. Nici măcar n-a întrebat cât timp trebuia să rămână în Polinezia. Oricum Alma n-ar fi ştiut ce să-i răspundă. Nu era o izgonire, îşi tot spunea. Dar nici ea nu ştia cât avea să dureze.

— Domnul Yancey te va avea în grijă de aici încolo, îi spuse lui Ambrose. Ţi se vor asigura şi toate cele necesare, pe cât posibil.

Se simţea de parcă lăsa un sugar în grija unui crocodil dresat. În clipa aceea, îl iubea pe Ambrose mai mult ca niciodată – îl iubea *pe de-a-ntregul*. Simţea deja o absenţă enormă la gândul că va pleca pe o corabie de cealaltă parte a lumii. Dar încă din noaptea nunţii nu simţise altceva decât o absenţă enormă. Voia să-l îmbrăţişeze, dar vrusese *dintotdeauna* să-l îmbrăţişeze şi nu putea. Nu i-o permitea el. Voia să se agaţe de el, să-l implore să rămână, să-l implore s-o iubească. Nu-i era permis nimic din toate astea. Nu aveau nici un rost.

Au dat mâna, ca în ziua când se cunoscuseră, în grădina grecească a mamei ei. La picioarele lui Ambrose stătea aceeaşi valijoară de piele uzată, cu tot ce avea pe lume. Purta acelaşi costum cafeniu de catifea reiată. Nu luase de la White Acre nimic.

Ultimul lucru pe care i l-a spus Alma a fost:

— Ambrose, te rog, fii bun şi nu vorbi despre căsătoria noastră cu nimeni. Nu e nevoie să ştie nimeni ce s-a petrecut între noi. Vei călători nu ca ginerele lui Henry Whittaker, ci ca angajatul lui. Orice altceva ar lăsa loc de întrebări şi nu vreau să răspund întrebărilor lumii.

El a aprobat cu o mişcare din cap. N-a mai spus nimic. Arăta bolnav şi epuizat.

Pe Dick Yancey n-avea nevoie să-l roage să păstreze secretul asupra relaţiei trecute dintre ea şi domnul Pike.

Dick Yancey păstra secrete tot timpul; de-asta îl ţineau Whittakerii în serviciul lor de atâta timp.

Era unul din marile avantaje ale lui Dick Yancey.

Capitolul optsprezece

În următorii trei ani, Alma n-a mai auzit absolut nimic de la Ambrose; de fapt, aproape că n-a mai auzit nimic nici *despre* el. La începutul verii anului 1849, Dick Yancey a trimis vorbă că ajunseseră cu bine în Tahiti după o călătorie lipsită de peripeţii. (Alma ştia că asta nu însemna că fusese o călătorie *uşoară*; pentru Dick Yancey, orice călătorie în care nu se scufunda corabia sau nu era capturată de piraţi era lipsită de peripeţii.) Yancey a raportat că-l lăsase pe domnul Pike în golful Matavai, în grija unui misionar cu pasiune pentru botanică pe nume Francis Welles, şi că domnului Pike îi fuseseră prezentate îndatoririle lui pe plantaţia de vanilie. La scurtă vreme, Dick Yancey plecase din Tahiti ca să se ocupe de afacerile Companiei Whittaker în Hong Kong. După aceea n-au mai venit veşti de nici un fel.

Era o perioadă încărcată de disperare pentru Alma. Disperarea e obositoare şi devine repede repetitivă, aşa că, pentru ea, fiecare zi a devenit o copie a zilei dinainte: tristă, singuratică şi prin nimic deosebită. Cea mai rea a fost prima iarnă. Lunile păreau mai reci şi mai întunecate decât oricare luni de iarnă din câte trăise Alma; de câte ori făcea drumul dintre adăpostul pentru trăsuri şi conac se simţea de parcă îi dădeau ocol pe deasupra capului păsări de pradă nevăzute. Copacii goi o priveau fix, cerşind căldură sau haine. Râul Schuylkill s-a acoperit cu un strat de gheaţă atât de trainic şi de gros, că lumea făcea focul

pe el noaptea şi rumenea boi întregi la frigare. Când Alma ieşea afară, vântul o izbea, o prindea şi se înfăşura în jurul ei ca o mantie ţeapănă şi îngheţată.

Nu mai dormea în camera ei. Nu mai dormea aproape deloc. De la confruntarea cu Ambrose, trăia mai mult în adăpostul pentru trăsuri; nici nu putea să se gândească să mai doarmă vreodată în camera matrimonială. Nu mai lua masa împreună cu restul casei, iar la cină mânca tot ce mâncase şi la micul dejun: supă limpede cu pâine, lapte cu melasă. Avea o dispoziţie fără vlagă, tragică şi uşor criminală. Era iritabilă şi susceptibilă tocmai cu oamenii care se purtau cel mai frumos cu ea (de pildă Hanneke de Groot) şi lăsase în urmă orice grijă sau interes pentru oameni ca sora ei, Prudence, sau biata ei prietenă, Retta. Îşi evita tatăl. De-abia se mai interesa de treburile oficiale ale domeniului. I se plângea lui Henry că o tratase nedrept – că o tratase dintotdeauna ca pe o servitoare.

— Am zis eu vreodată că o să fiu corect? răcnea el şi o trimitea înapoi în adăpostul pentru trăsuri să-şi vină în fire.

I se părea că lumea îşi bătea joc de ea, aşa că îi era greu să dea ochii cu lumea.

Alma avusese dintotdeauna o constituţie robustă şi nu cunoscuse niciodată suferinţa de a fi ţintuită la pat, dar în acea primă iarnă după plecarea lui Ambrose a început să-i fie greu să se ridice din pat dimineaţa. Nu mai avea nici o dorinţă de studiu. Nu-şi dădea seama cum de putuse să fie interesată vreodată de muşchi – sau de orice altceva. Toate lucrurile de care fusese entuziasmată mai înainte erau năpădite de buruieni. Nu invita pe nimeni la White Acre. Nu-şi dorea oaspeţi. Conversaţiile erau insuportabil de obositoare; tăcerea – şi mai rău. Gândurile ei erau ca un nor infecţios şi nu-i făceau bine deloc. Dacă îndrăznea să-i taie calea vreo servitoare sau vreun grădinar, de

obicei ţipa: „Nu poate omul să aibă pace nici o clipă?” şi pleca bombănind în direcţia opusă.

Căutând răspunsuri la enigma lui Ambrose, a scotocit în biroul lui, pe care-l lăsase intact. A găsit un caiet plin cu scrisul lui în sertarul de sus al biroului. Nu se cuvenea să citească o mărturie atât de intimă, ştia prea bine, dar îşi spuse că, dacă ar fi avut de gând să păstreze secretul asupra celor mai adânci gânduri ale lui, Ambrose nu le-ar fi păstrat transcrierea într-un loc atât de evident cum era sertarul de sus al biroului, lăsat descuiat. Caietul însă nu conţinea nici un răspuns. Dimpotrivă, a derutat-o şi a îngrijorat-o şi mai mult. Paginile nu erau pline de mărturisiri sau de dorinţe şi nici nu era un simplu registru al întâmplărilor zilei, ca cele pe care le ţinea tatăl ei. Nici una din intrări nu era datată. Multe propoziţii aproape că nici nu erau propoziţii – doar frânturi de gând, legate între ele prin pauze şi elipse lungi:

Care-ţi este dorinţa – ?... A uita pentru totdeauna toate frământările... a tânji doar după ceea ce este robust şi pur, căutând a atinge numai standardul divin al autodeterminării... A găsi cuprins în tot ceea ce este prins... Oare îngerii se zbat la fel de dureros între ei înşişi şi carnea cea roditoare? Ca tot ceea ce este în mine stricat să fie neîncetat şi recâştigat în chip prefăcut, neschilodit de sine însuşi!... A fi întru totul – regenerat! – întru tărie binegânditoare!... Numai prin foc furat sau prin cunoaştere furată înaintează înţelepciunea!... Nici o putere în ştiinţă, ci în însumarea celor două – axa pe care focul dă naştere apei... Isuse, fii-mi virtute, sădeşte exemplul înăuntrul meu!... Foamea ARZĂTOARE, odată hrănită, nu naşte altceva decât mai multă foame!

Şi tot aşa, pe pagini şi pagini întregi. Erau confetti de gânduri. Începeau nicăieri, duceau nicăieri şi nu conchideau nimic. În lumea botanicii, un limbaj confuz ca

acesta ar fi fost numit *nomina dubia* sau *nomina ambigua* – nume înşelătoare şi obscure date plantelor, din cauza cărora exemplarele erau imposibil de clasificat.

Într-o după-amiază, Alma a cedat în sfârşit şi a rupt sigiliile de pe hârtia atent împăturită pe care i-o dăduse Ambrose în ziua nunţii – obiectul acela curios, „mesajul de iubire” pe care-i ceruse în mod special să nu-l deschidă niciodată. I-a desfăcut multele îndoituri şi a netezit hârtia. În mijlocul paginii se afla un singur cuvânt, aşternut acolo cu scrisul lui elegant, inconfundabil: ALMA.

Fără rost.

Cine era omul acesta? Sau mai exact – cine fusese? Şi cine era Alma acum, când el plecase? *Ce* era? se mai întreba ea. Era o fecioară căsătorită care împărţise un pat cast cu superbul şi tânărul ei soţ timp de o lună şi ceva. Putea măcar să se considere soţie? Era de părere că nu. Nu mai suporta să fie numită „doamna Pike”. Numele acesta era o glumă crudă; se răstea la oricine îndrăznea să-l folosească. Era în continuare Alma Whittaker, şi Alma Whittaker fusese întotdeauna.

Nu putea alunga gândul că, dacă ar fi fost mai frumoasă sau mai tânără, poate şi-ar fi convins soţul s-o iubească aşa cum ar fi trebuit s-o iubească un soţ. În fond, de ce o considerase Ambrose candidată pentru un *mariage blanc*? Fără îndoială, fiindcă aspectul ei o recomanda: o figură deloc atrăgătoare, deloc plăcută. Pe lângă asta, se tot chinuia întrebându-se dacă n-ar fi trebuit să se înveţe să îndure umilinţa căsniciei lor, aşa cum o sfătuise tatăl ei. Poate ar fi trebuit să accepte condiţiile puse de Ambrose. Dacă ar fi putut să-şi înghită mândria sau să-şi înăbuşe dorinţele, l-ar fi avut în continuare alături – tovarăşul zilelor ei. Un om mai puternic ar fi putut răbda toate astea.

Cu doar un an în urmă, fusese o femeie mulţumită, folositoare şi harnică şi nu auzise în viaţa ei de Ambrose

Pike, iar acum omul acesta îi infestase existenţa. Venise, o luminase, o fermecase cu idei despre miracole şi frumuseţe, o înţelesese corect şi greşit, o luase de nevastă, îi frânsese inima, o privise cu ochii aceia trişti şi deznădăjduiţi, îşi acceptase izgonirea, iar acum nu mai era lângă ea. Ce lucru sumbru şi uimitor era viaţa, dacă un asemenea cataclism putea să vină şi să plece atât de repede şi să lase în urmă un asemenea prăpăd!

Anotimpurile au trecut, dar parcă în ciudă. A venit anul 1850. Într-o noapte de la începutul lui aprilie, Alma s-a trezit dintr-un coşmar violent, fără chip. Şi-a adus mâinile la gât, simţind că se sufocă pe uscat cu ultimele fărâme de teroare. În panica ei, a făcut ceva cum nu se poate mai ciudat. A sărit de pe divanul din adăpostul pentru trăsuri şi-a alergat cu picioarele goale pe aleea cu pietriş, prin curtea acoperită de chiciură, prin grădina grecească a mamei ei, spre casă. A dat colţul ca să ajungă la uşa bucătăriei din spatele casei şi a năvălit înăuntru, cu inima zbătându-i-se în piept şi cu plămânii luptându-se să absoarbă aer. A alergat în jos pe scări – picioarele ei cunoşteau fiecare treaptă roasă de lemn în întuneric – şi nu s-a oprit până n-a ajuns la gratiile care înconjurau dormitorul lui Hanneke de Groot, în cel mai cald colţ al subsolului. A apucat de gratii şi le-a zgâlţâit ca un puşcăriaş înnebunit.

— Hanneke! a strigat Alma. Hanneke, mi-e frică!

Dacă s-ar fi oprit chiar şi o clipă între momentul trezirii şi locul acela, poate că s-ar fi întors. Era o femeie în vârstă de cincizeci de ani şi dădea fuga în braţele bătrânei ei doici. Era absurd. Dar nu s-a dus înapoi.

— *Wie is daar?* strigă Hanneke, surprinsă.

— *Ik ben het. Alma!* spuse Alma, întorcându-se la olandeza caldă şi familiară. Ajută-mă! Am visat urât.

Hanneke s-a ridicat din pat, bombănind confuză, şi a descuiat uşa. Alma s-a repezit în braţele ei – în braţele ei ca nişte mari jamboane sărate – şi a început să plângă ca un copilaş. Uimită, dar începând deja să se adapteze, Hanneke a dus-o către pat şi a aşezat-o, ţinând-o în braţe şi lăsând-o să plângă.

— Gata, gata, spuse Hanneke. N-o să mori din atâta lucru.

Dar Alma se simţea de parcă durerea aceasta atât de profundă chiar *avea* s-o omoare. Nu-i putea măsura adâncimea. De un an şi jumătate se tot scufunda în ea şi se temea că avea să se scufunde în continuare pentru totdeauna. Plânse până la epuizare la sânul lui Hanneke, culegând cu fiecare suspin roadele stării ei întunecate de atâta vreme. Îi revărsase lui Hanneke o stacană de lacrimi pe piept, dar femeia nu se mişcă şi nici nu spuse altceva decât, din când în când, „Gata, gata, copilă. N-o să mori din atâta lucru”.

Când Alma şi-a mai revenit puţin, Hanneke a întins mâna după o cârpă curată şi a şters-o pe Alma, s-a şters şi pe ea cu o eficienţă serioasă, ca şi cum ar fi curăţat mesele din bucătărie.

— Ce nu putem ocoli trebuie să răbdăm, îi spuse ea Almei, în timp ce-i freca faţa. N-o să mori din durerea asta – cum n-am murit nici noi, ceilalţi.

— Dar cum o rabzi? întrebă rugător Alma.

— Prin îndeplinirea demnă a îndatoririlor, zise Hanneke. Nu te teme de muncă, copilă. În ea vei găsi alinare. Dacă eşti destul de sănătoasă ca să plângi, eşti destul de sănătoasă ca să munceşti.

— Dar l-am iubit, şopti Alma.

Hanneke oftă.

— Atunci ai făcut o greşeală care te costă mult. Ai iubit un bărbat care credea că lumea e făcută din unt. Ai iubit

un bărbat care voia să vadă stelele în miezul zilei. Avea capul plin de prostii.

— N-avea capul plin de prostii.

— Ba avea capul plin de *prostii*, repetă Hanneke.

— Era ca nimeni altul, spuse Alma. Nu voia să trăiască într-un corp de om muritor. Voia să fie o figură celestă – şi la fel voia să fiu şi eu.

— Atunci, Alma, mă faci s-o zic din nou: avea capul plin de prostii. Dar tu l-ai tratat de parcă era trimisul cerurilor. De fapt, la fel l-am tratat toţi!

— Crezi că era un şarlatan? Crezi că era rău la suflet?

— Nu. Dar nu era nici trimisul cerurilor. Era doar un zăpăcit cu capul plin de prostii, îţi spun. Ar fi trebuit să fie un zăpăcit care nu face nici un rău, dar tu i-ai căzut pradă. Acum, toţi mai cădem pradă zăpăciţilor uneori, copilă, iar uneori mai suntem şi destul de proşti încât să ne placă ce ni se întâmplă.

— N-are să mă mai vrea nici un bărbat, suspină Alma.

— Probabil, decretă Hanneke ferm. Dar acum trebuie să rabzi – şi n-o să fii prima. De prea mult timp te complaci în tristeţe ca într-o mlaştină, iar mamei tale i-ar fi ruşine cu tine. Te înmoi, e o ruşine. Crezi că eşti singurul om de pe lume care suferă? Ia şi citeşte Biblia, copilă; lumea asta nu e un paradis, ci o vale a plângerii. Crezi că Dumnezeu a făcut vreo excepţie de dragul tău? Uită-te în jur, ce vezi? Totul e suferinţă. Unde te uiţi, vezi necazuri. Dacă nu vezi necazurile de îndată, uită-te mai îndeaproape. O să le vezi destul de repede.

Hanneke vorbea sever, dar simplul sunet al vocii ei era liniştitor. Olandeza nu e o limbă mieroasă, ca franceza, sau plină de forţă, ca greaca, sau nobilă, ca latina, dar pentru Alma era liniştitoare ca supa de pui. Îi venea să-şi pună capul în poala lui Hanneke şi s-o lase s-o certe aşa toată viaţa.

— Scuturã-te de praf! continuă Hanneke. Mama ta o să mă bântuie din mormânt dacă te mai las să te smiorcăi toată ziua pe-aici, cu nasul sub coada durerii, cum faci de luni de zile. N-ai oasele rupte, aşa că stai pe copitele tale. Vrei să jelim pentru tine până la sfârşitul zilelor? Ţi-a înfipt cineva un băţ în ochi? Nu – aşa că termină cu jelania! Nu mai dormi pe canapea în adăpostul pentru trăsuri, ca un câine. Ocupă-te de îndatoririle tale. Ai grijă de tatăl tău – nu vezi că e bolnav şi bătrân şi nu mai are mult şi moare? Şi lasă-mă pe mine în pace. Sunt prea bătrână pentru prostii din astea şi la fel eşti şi tu. La vârsta asta, după toate câte ai fost învăţată, ar fi păcat să nu te poţi stăpâni mai bine. Întoarce-te în camera ta, Alma – în camera ta *adevărată*, aici, în casă. Mâine dimineaţă o să iei micul dejun la masă, cu noi toţi, ca întotdeauna, şi pe lângă asta vreau să te văd îmbrăcată de zi, cum se cuvine, când te aşezi la masă. Şi o să mănânci şi ultima îmbucătură, după care o să-i mulţumeşti bucătăresei. Eşti o Whittaker, copilă. Adună-te. Ajunge.

Şi Alma a ascultat-o. S-a întors, deşi cu umerii încovoiaţi şi stoarsă de puteri, în dormitorul ei. S-a întors la masă la micul dejun, la îndatoririle pe care le avea faţă de tatăl ei, la administrarea domeniului White Acre. S-a întors, pe cât posibil, la viaţa ei aşa cum era înainte de venirea lui Ambrose. Nu avea ce face împotriva bârfelor servitoarelor şi grădinarilor, dar (cum bine prezisese Henry) în cele din urmă bârfitorii au trecut la alte scandaluri şi alte drame şi au uitat aproape cu desăvârşire să mai trăncănească despre necazurile Almei.

Ea nu şi-a uitat necazurile, dar a cârpit cum a putut găurile sfâşiate din pânza vieţii ei şi a mers înainte. A observat pentru prima oară că tatăl ei o ducea, într-adevăr, tot mai prost cu sănătatea şi că starea i se înrăutăţea repede, aşa cum îi spusese Hanneke de Groot.

Nu era o surpriză (avea nouăzeci de ani!), dar dintotdeauna îl privise ca pe un colos, un exemplu de om invincibil, aşa că fragilitatea la care ajunsese o uimi şi o sperie. Henry petrecea mai mult timp la el în dormitor, arătând o sinceră lipsă de interes faţă de treburile importante. Vederea îi era tulbure; de auzit nu mai auzea aproape deloc. Ca să mai prindă cât de cât ceva îi trebuia o pâlnie pentru ureche. Avea nevoie de Alma mai mult şi, în acelaşi timp, mai puţin decât până atunci: mai mult ca soră medicală, mai puţin ca secretară. Nu vorbea niciodată de Ambrose. Nimeni nu vorbea de el. Prin Dick Yancey le-a parvenit ştirea că plantele de vanilie din Tahiti rodeau, în sfârşit. Alte veşti despre soţul ei plecat Alma n-a primit.

Dar se gândea la el neîncetat. Liniştea care domnea în tipografia organizată în încăperea de lângă biroul ei din adăpostul pentru trăsuri îi amintea încontinuu de absenţa lui, la fel şi dezordinea prăfuită din sera pentru orhidee şi plictisul de la cină. Mai vorbea din când în când cu George Hawkes, care urma să publice în curând cartea cu orhidee a lui Ambrose, de care se ocupa mai nou Alma. Şi cartea îi amintea de el, în mod dureros. Dar nu avea ce face. Nu putem şterge toate semnele. De fapt, nu putem şterge *nici un* semn. Tristeţea ei era neîncetată, dar o ţinea sub carantină într-o cămăruţă mică şi uşor de controlat din inima ei. Mai mult de atât nu putea face.

Din nou, ca în toate perioadele din viaţă când se simţise singură, şi-a căutat alinarea şi uitarea în muncă. S-a întors la *Ghidul complet al speciilor de muşchi din America de Nord*. S-a întors la câmpul ei cu bolovani şi a inspectat steguleţele şi însemnele pe care le pusese pe ei. A observat din nou înaintarea sau retragerea lentă a câte unei varietăţi. S-a reîntors la ideea inspirată care-i venise cu doi ani înainte – în săptămânile acelea ameţitoare, fericite dinaintea nunţii – despre similarităţile dintre alge şi

muşchi. Nu reuşea să simtă încrederea nestăpânită pe care o avusese la început faţă de idee, dar în continuare i se părea perfect posibil ca o plantă acvatică să se fi transformat într-una terestră. Conceptul ascundea ceva, un fel de confluenţă sau nod de legătură, dar nu reuşea să rezolve ghicitoarea.

În căutare de răspunsuri şi de izvoare intelectuale care să-i ocupe mintea, şi-a îndreptat din nou atenţia asupra dezbaterilor contemporane despre transformarea speciilor. L-a recitit pe Lamarck cu atenţie. Lamarck presupusese că transmutaţia biologică apărea doar ca urmare a utilizării excesive sau prea slabe a unei părţi anume a organismului. De exemplu, susţinea el, girafele aveau gâtul atât de lung fiindcă, de-a lungul istoriei, anumite girafe se întinseseră atât de sus, ca să se hrănească din vârfurile copacilor, încât *cauzaseră* o lungire efectivă a gâtului pe durata vieţii lor individuale. Apoi transmiseseră trăsătura aceea – alungirea gâtului – progeniturii. În acelaşi fel, pinguinii aveau aripi nefolositoare fiindcă nu le mai folosiseră. Aripile se micşoraseră nemaislujind la nimic, iar trăsătura – două apendice ciuntite, incapabile de zbor – fusese transmisă puilor de pinguin, dând astfel speciei morfologia actuală.

Teoria era provocatoare, însă Almei i se părea că nu are în toate privinţele sens. Conform raţionamentului lui Lamarck, se gândea ea, pe pământ ar trebui să se vadă mult mai multe transmutaţii. Potrivit acestei logici, şi-a zis Alma, evreii, după secole de practicat circumcizia, ar fi trebuit să înceapă de mult să nască băieţi fără prepuţ. Bărbaţii care se bărbiereau toată viaţa ar fi trebuit să aibă fii cărora să nu le crească barba deloc. Femeile care-şi încreţeau zilnic părul ar fi trebuit să nască fiice cu părul creţ. Dar, evident, nu se întâmpla aşa ceva.

Şi totuşi lucrurile *se schimbau* – de asta Alma era sigură. Şi nu era singura convinsă de acest fapt. Aproape toţi membrii comunităţii ştiinţifice discutau posibilitatea ca speciile să se transforme din ceva în altceva – poate nu chiar văzând cu ochii, ci într-un timp considerabil. Teoriile şi disputele care se aprinseseră pe tema aceasta erau extraordinare. Cu puţin timp în urmă apăruse în limba engleză, inventat de William Whewell, personalitate enciclopedică, cuvântul *scientist*. Mulţi învăţaţi se împotriviseră adoptării termenului acestuia nou şi grosolan, fiindcă suna sinistru de asemănător cu oribilul cuvânt *ateist*; de ce să se numească *oameni de ştiinţă* şi nu, la fel ca până atunci, *filozofi naturali*? Nu era oare denumirea aceea mai plăcută Domnului, mai pură? Dar începeau să se facă distincţii între domeniul natural şi domeniul filozofiei. Erau tot mai rari preoţii care se ocupau în acelaşi timp şi cu botanica sau geologia, fiindcă cercetarea lumii naturale ridica la suprafaţă mult prea multe contradicţii faţă de adevărurile biblice. Pe vremuri, Dumnezeu se dezvăluia în minunile naturii; acum, aceleaşi minuni îl puneau pe Dumnezeu la îndoială. De-acum, învăţaţii trebuiau să aleagă una din tabere.

În timp ce vechile certitudini se clătinau şi tremurau pe o temelie tot mai şubredă, Alma Whittaker, singură la White Acre, îşi ţesea propriile gânduri periculoase. Se gândea la Thomas Malthus, cu teoriile lui despre creşterea populaţiei, boli, cataclisme, foamete şi dispariţia speciilor. Se gândea la superbele fotografii în care John William Draper surprinsese recent suprafaţa Lunii. Se gândea la teoria lui Louis Agassiz cum că lumea trecuse odinioară printr-o eră glaciară. Într-o zi, făcu o lungă plimbare pe jos până la muzeul de pe strada Sansom ca să vadă oasele reconstituite ale unui mastodont gigantic, care o duseră cu gândul, din nou, la vechimea planetei – de fapt, la

vechimea tuturor planetelor. Se gândi dintr-o nouă perspectivă la alge şi la muşchi şi la cum fusese posibil ca prima încrengătură să se transforme într-a doua. Se concentră din nou asupra genului *Dicranum*, întrebându-se iar cum putea să existe sub atâtea forme cu diferenţe minuscule între ele; ce anume modelase sutele şi sutele de siluete şi configuraţii?

În a doua parte a anului 1850, George Hawkes a dezvăluit lumii cartea cu orhidee a lui Ambrose – o ediţie luxoasă şi scumpă, cu titlul *Orhideele din Guatemala şi Mexic*. Toţi cei care au văzut cartea au declarat că Ambrose Pike era cel mai mare artist botanic al vremii lui. Toate grădinile botanice de renume voiau să-l angajeze pe domnul Pike să le documenteze colecţiile, dar Ambrose Pike nu era de găsit – era pierdut în partea cealaltă a lumii, unde cultiva vanilie şi nu putea ajunge nimeni la el. Alma se simţea vinovată şi ruşinată, dar nu ştia ce să facă. Răsfoia cartea în fiecare zi. Frumuseţea lucrărilor lui Ambrose o făcea să sufere, dar nu putea nici să lase cartea deoparte. A aranjat cu George Hawkes să-i trimită un exemplar lui Ambrose în Tahiti, dar nu avea să afle niciodată dacă ajunsese. A aranjat şi ca mama lui Ambrose (formidabila doamnă Constance Pike) să primească toate veniturile de pe urma cărţii. Decizia a dus la un schimb de scrisori politicoase între Alma şi soacra ei. Din nefericire, doamna Pike a crezut că fiul ei fugise de noua lui soţie pentru a-şi urmări visurile necugetate – iar Alma, din şi mai mare nefericire, nu i-a corectat impresia greşită.

O dată pe lună, se ducea s-o vadă pe vechea ei prietenă, Retta, la azilul Griffon. Retta nu mai ştia cine e Alma – nu mai părea să ştie nici cine e ea însăşi.

Alma nu se întâlnea cu sora ei, Prudence, dar auzea din când în când veşti: sărăcie şi abolţionism, abolţionism şi sărăcie, aceeaşi poveste sumbră la nesfârşit.

Se gândea la toate, dar nu ştia ce să aleagă din ele. De ce ajunseseră vieţile lor aşa şi nu altfel? Îşi aminti din nou de cele patru tipuri de timp, diferite şi simultane, numite de ea: Timpul Divin, Timpul Geologic, Timpul Uman, Timpul Muşchiului. I se părea că mai toată viaţa îşi dorise să trăiască în lumea lentă şi microscopică a Timpului Muşchiului. Fusese o dorinţă destul de ciudată, dar apoi îl cunoscuse pe Ambrose Pike, ale cărui dorinţe ajungeau la extreme mai ciudate decât ale ei: el voia să trăiască în vidul etern al Timpului Divin – adică voia să trăiască cu totul în afara timpului. Şi vrusese să trăiască şi ea acolo, cu el.

Un lucru era sigur: Timpul Uman era cel mai trist, cel mai nebunesc, cel mai devastator timp din câte existaseră vreodată. Făcea tot posibilul să-l ignore.

Şi totuşi, zilele se scurgeau implacabil.

La începutul lui mai 1851, într-o dimineaţă răcoroasă şi ploioasă, la White Acre a sosit o scrisoare adresată lui Henry Whittaker. Nu era pe ea nici o adresă a expeditorului, dar cineva acoperise marginile plicului cu o bordură de cerneală neagră, care anunţa doliul. Alma îi citea toată corespondenţa lui Henry, aşa că a deschis şi plicul acesta, în timp ce se ocupa, cuminte, de scrisorile din biroul tatălui ei.

Stimate domnule Whittaker,

Vă scriu astăzi în acelaşi timp pentru a mă prezenta şi pentru a vă aduce veşti neplăcute. Mă numesc Francis Welles, sunt preot şi de treizeci şi şapte de ani sunt misionar în golful Matavai din Tahiti. Din când în când, în trecut, am făcut afaceri cu admirabilul dumneavoastră reprezentant domnul Yancey, care ştie că sunt un botanist amator cu mult entuziasm. Am colectat mostre pentru domnul Yancey şi i-am arătat locuri de interes botanic etc.

etc. De asemenea, i-am vândut exemplare marine, corali şi scoici – care pe mine mă interesează în mod deosebit.

Recent, domnul Yancey mi-a cerut ajutorul pentru întreţinerea plantaţiei dumneavoastră de vanilie de aici – un efort ce a primit un mare ajutor prin sosirea, în 1849, a unui tânăr angajat al dumneavoastră, pe nume Ambrose Pike. Este trista mea datorie să vă informez că domnul Pike şi-a dat sufletul, în urma unei infecţii din acelea care, în clima noastră toridă, pot duce dureros de uşor bolnavul la o moarte rapidă şi venită înainte de vreme.

Veţi dori, poate, să-i anunţaţi familia că domnul Ambrose Pike a fost chemat la Domnul pe 30 noiembrie 1850. De asemenea, poate veţi dori să le spuneţi celor dragi ai săi că domnul Pike a avut parte de o înmormântare creştină cum se cuvine şi că am pus să i se aşeze la mormânt o mică piatră funerară. Regret mult pierderea domniei sale. Era un gentilom de cea mai înaltă moralitate şi cel mai pur caracter, cum rareori se găsesc prin părţile acestea. Mă îndoiesc că voi mai întâlni pe cineva care să-i semene.

Nu vă pot oferi altă alinare decât siguranţa că acum trăieşte într-un loc mai bun şi că nu va suferi vreodată umilinţele aduse de bătrâneţe.

Al dumneavoastră,

Reverend F.P. Welles

Vestea a izbit-o pe Alma cu forţa unui topor care ar lovi o stâncă de granit: îi răsună în urechi, îi zgudui oasele şi îi împroşcă scântei în ochi. Dislocă undeva, înăuntrul ei, o stavilă ce ţinea în loc ceva – ceva foarte important – şi care zbură cât colo, imposibil de regăsit. Dacă n-ar fi stat pe scaun, s-ar fi prăbuşit. Aşa, căzu cu faţa în jos pe biroul tatălui ei, îşi apăsă obrazul de scrisoarea atât de amabilă şi de atentă a domnului reverend F.P. Welles şi plânse cât să aducă la pământ toţi norii din tăriile cerului.

Cum era cu putinţă să plângă după Ambrose mai mult decât plânsese până atunci? Şi totuşi aşa era. Există o suferinţă mai jos de suferinţă, află ea destul de repede, aşa cum există straturi geologice sub alte straturi geologice pe fundul oceanului – iar sub ele şi mai multe straturi, dacă sapi în continuare. Ambrose nu mai era de mult lângă ea şi trebuie să fi ştiut că n-avea să se mai întoarcă, dar nu se gândise niciodată că ar putea să moară înaintea ei. Magia simplă a aritmeticii ar fi trebuit să împiedice asta: era cu mult mai tânăr decât ea. Cum să moară primul? Era tinereţea întruchipată. Era suma inocenţei tuturor vieţilor tinere de pe lume. Şi totuşi el era mort, iar ea trăia. Îl trimisese la moarte.

Există un nivel al suferinţei atât de profund, încât nici nu mai seamănă a suferinţă. Durerea ajunge atât de intensă, încât corpul nu mai e în stare s-o simtă. Suferinţa se cauterizează, se cicatrizează, zăgăzuieşte sentimentele care stau să dea pe dinafară. E un act de îndurare amorţirea aceasta. La nivelul acesta de suferinţă ajunsese Alma când şi-a ridicat faţa de pe biroul tatălui ei, când s-a oprit din plâns.

Era ca manipulată de o forţă externă neîndurătoare şi neobosită. Mai întâi i-a dat vestea rea tatălui ei. L-a găsit întins în pat, cu ochii închişi, pământiu şi obosit, arătând ca propria-i mască mortuară. A trebuit să zbiere cu totul nedemn ştirea morţii lui Ambrose în pâlnia pentru ureche pentru ca Henry să înţeleagă ce se întâmplase.

— Ei, gata şi cu asta, zise el, apoi închise ochii din nou.

I-a spus lui Hanneke de Groot, care a strâns din buze, şi-a adunat mâinile pe piept şi n-a spus decât: „Doamne!” – cuvânt care sună la fel şi în engleză, şi în olandeză.

I-a scris o scrisoare lui George Hawkes, povestindu-i ce se întâmplase şi mulţumindu-i pentru bunătatea lui faţă de Ambrose şi pentru că-i cinstea amintirea prin superba

carte cu orhidee. George a răspuns imediat printr-un bilet care exprima cea mai adâncă tandreţe şi o suferinţă politicoasă.

I-a scris reverendului Francis Welles o scrisoare pe care a semnat-o în numele tatălui ei şi în care îi mulţumea pentru ştirile triste despre moartea acestui angajat foarte respectat şi îl întreba dacă familia Whittaker poate face ceva ca să-l răsplătească.

I-a trimis mamei lui Ambrose o scrisoare scurtă, în care a transcris cuvânt cu cuvânt scrisoarea reverendului Francis Welles. Îi era groază s-o trimită. Alma ştia că Ambrose fusese fiul preferat al mamei lui, în ciuda obiceiurilor pe care doamna Pike le numea „apucăturile lui nestăpânite”. De ce n-ar fi fost preferatul ei? Ambrose era preferatul tuturor. Vestea avea s-o doboare. Mai rău, Alma nu putea alunga gândul că-l ucisese pe fiul cel mai drag al femeii acesteia – cel mai bun, giuvaierul ei, îngerul din Framingham. A trimis scrisoarea cea tristă sperând ca, măcar în parte, credinţa să-i fie pavăză doamnei Pike faţă de lovitura aceasta grea.

Cât despre ea însăşi, nu se putea bucura de împăcarea adusă de astfel de convingeri. Credea în Creator, dar nu-şi întorsese niciodată gândurile spre El în clipele de disperare – şi n-avea s-o facă nici acum. Credinţa ei nu era de felul acesta. Alma îl accepta şi-l admira pe Dumnezeu ca proiectant şi întâia forţă motrice a universului, dar i se părea o figură intimidantă, distantă şi chiar nemiloasă. O fiinţă în stare să creeze o lume plină de suferinţe atât de adânci nu era o fiinţă la care să-ţi cauţi alinarea în faţa necazurilor aceleiaşi lumi. Astfel de alinare nu puteai găsi decât la cineva ca Hanneke de Groot.

După ce şi-a îndeplinit tristele îndatoriri – după ce a scris şi a trimis la poştă toate scrisorile care anunţau moartea lui Ambrose –, nu i-a mai rămas de făcut altceva decât să

se obişnuiască cu statutul ei de văduvă, cu ruşinea şi cu tristeţea. Mai mult din obişnuinţă decât din vreun alt impuls, s-a întors la studiul muşchiului. Simţea că, fără ocupaţia aceasta, ar fi murit şi ea. Tatăl ei era tot mai bolnav. Răspunderile ei – tot mai grele. Lumea era tot mai mică.

Şi aşa ar fi arătat tot restul vieţii Almei dacă n-ar fi sosit, doar cinci luni mai târziu, Dick Yancey, care a urcat cu paşi mari treptele de la intrarea conacului White Acre într-o dimineaţă frumoasă de octombrie, ţinând în mână valiza mică, uzată, de piele, care-i aparţinuse odinioară lui Ambrose Whittaker, şi cerând să vorbească între patru ochi cu Alma Whittaker.

Capitolul nouăsprezece

Alma l-a condus pe Dick Yancey în biroul tatălui ei şi a închis uşa. Nu mai fusese niciodată singură cu el. Era prezent în viaţa ei încă de la primele amintiri, dar dintotdeauna îi inspirase răceală şi nelinişte. Înălţimea lui impunătoare, pielea palidă ca a unui cadavru, capul pleşuv şi lucios, ochii de gheaţă, profilul ca de secure creau, toate la un loc, o figură emanând o ameninţare palpabilă. Chiar şi acum, cunoscându-l de aproape cincizeci de ani, Alma nu reuşea să-şi dea seama ce vârstă are. Era etern. Lucrul acesta nu făcea decât să-i accentueze senzaţia de teamă. Toată lumea se temea de Dick Yancey, iar Henry Whittaker exact asta voia. Alma nu înţelesese niciodată loialitatea lui Yancey faţă de Henry sau cum reuşea Henry să-l ţină în frâu, dar un lucru era sigur: Compania Whittaker nu putea funcţiona fără omul acesta înspăimântător.

— Domnule Yancey, spuse Alma, arătând spre un scaun. Vă rog, faceţi-vă comod.

Yancey nu s-a aşezat. A rămas în picioare în mijlocul camerei, ţinând lejer într-o mână valiza lui Ambrose. Alma a încercat să nu se uite prea fix la ea – singura proprietate a răposatului ei soţ. Nu s-a aşezat nici ea. Era clar că întâlnirea n-avea să fie plăcută.

— Doreaţi să-mi spuneţi ceva, domnule Yancey? Sau aţi prefera să-l anunţ pe tata? În ultima vreme nu se simte prea bine, după cum fără îndoială ştiţi, dar azi e una din zilele mai bune şi are mintea limpede. Vă poate primi în dormitorul lui, dacă vreţi.

Dar Dick Yancey tot nu spuse nimic. Era una din tacticile lui cunoscute: tăcerea ca armă. Când tăcea Dick Yancey, cei din jur deveneau nervoşi şi umpleau aerul cu vorbele lor. Spuneau mai multe decât avuseseră de gând să spună. Dick Yancey privea, din spatele fortificaţiilor lui de tăcere, cum îşi luau zborul secretele. Apoi le aducea acasă, la White Acre. Era una dintre funcţiunile puterii lui.

Alma îşi promise că n-avea să cadă în capcană şi să deschidă gura fără să gândească. Aşa că au rămas tăcuţi încă vreo două minute. Apoi Alma n-a mai suportat. A vorbit din nou:

— Văd că aveţi cu dumneavoastră valiza răposatului meu soţ. Presupun că aţi fost în Tahiti şi aţi luat-o de-acolo? Aţi venit să mi-o înapoiaţi?

Yancey nu se mişcă şi nu spuse o vorbă.

Alma continuă:

— În caz că vă întrebaţi dacă aş vrea s-o primesc înapoi, domnule Yancey, răspunsul este da – aş vrea foarte mult. Soţul meu, fie-i ţărâna uşoară, nu avea prea multe lucruri pe lumea aceasta şi ar însemna enorm pentru mine să pot păstra ca amintire singurul lucru pe care ştiu că-l preţuia şi el foarte mult.

Yancey tot nu spuse nimic. Avea de gând s-o facă să-l implore? Trebuia să-l plătească? Voia ceva în schimb? Sau (gândul îi trecu prin minte într-o strălucire rătăcită, ilogică) avea vreun motiv să ezite? Să fi avut îndoieli? Cu Dick Yancey nu-ţi puteai da seama. Era de necitit. Alma a început să simtă că-şi pierde răbdarea şi cumpătul.

—Vă rog să vă explicaţi, domnule Yancey, spuse ea.

Dick Yancey nu era omul care să se explice vreodată. Alma ştia asta mai bine decât oricine. Nu irosea cuvintele în scopuri mărunte cum ar fi explicaţiile. Nu irosea cuvintele deloc. De fapt, din primii ei ani de viaţă, Alma rareori îl auzise spunând mai mult de trei cuvinte în şir. Dar în ziua aceea Dick Yancey reuşi să-şi transmită mesajul în doar două cuvinte, pe care le mârâi din colţul gurii în timp ce trecu pe lângă Alma în drum spre uşă, aruncându-i valiza în braţe când ajunse umăr la umăr cu ea:

— Arde-o.

Alma rămase în biroul tatălui ei, singură cu valiza, o oră, uitându-se la ea de parcă încerca să-şi dea seama, prin exteriorul de piele uzată şi pătată de sare, ce se ascundea înăuntru. Ce motiv ar fi avut Yancey să spună aşa ceva? De ce şi-ar fi dat osteneala să i-o aducă tocmai de la antipozi doar ca să-i spună apoi să-i dea foc? De ce nu-i dăduse foc el însuşi, dacă trebuia arsă? Şi voia oare să spună că trebuia s-o ardă *după* ce o va fi deschis şi a văzut ce conţinea, sau *înainte*? De ce ezitase atâta până să i-o dea?

Fireşte, era absolut imposibil să-l întrebe pe el: plecase de mult. Dick Yancey se mişca neaşteptat de repede; putea să fie şi la jumătatea drumului spre Argentina. Dar, chiar dacă ar fi rămas la White Acre, n-ar fi răspuns nici unei întrebări. Alma o ştia. Asemenea conversaţii n-aveau să facă parte niciodată din serviciile prestate de Dick

Yancey. Nu putea şti decât că acum avea în mâini valiza cea preţioasă a lui Ambrose – şi, împreună cu ea, o dilemă.

A hotărât s-o ducă în biroul ei din adăpostul pentru trăsuri, ca s-o cerceteze în voie. A pus-o pe divanul din colţ – unde stătea Retta şi pălăvrăgea cu ea cu atâţia ani în urmă, unde se întindea confortabil Ambrose, lăsându-şi picioarele lungi să atârne, şi unde dormise Alma în lunile întunecate de după plecarea lui. A măsurat din priviri valiza. Avea cam şaizeci de centimetri lungime, cam patruzeci şi cinci de centimetri înălţime şi cam cincisprezece centimetri grosime – un paralelipiped simplu confecţionat din piele de vacă ieftină, de culoarea mierii. Era roasă, pătată şi umilă. Mânerul fusese reparat de mai multe ori cu sârmă şi curele de piele. Balamalele erau mâncate de aerul de mare şi de vârstă. Deasupra mânerului abia se mai vedeau iniţialele A.P., ştanţate slab. Avea de jur împrejur două chingi care-o ţineau închisă, ca cele de la şaua cailor.

Nu avea încuietoare, lucru întru totul tipic pentru Ambrose. Firea lui era atât de încrezătoare – de fapt fusese. Poate că dacă valiza ar fi avut încuietoare n-ar fi deschis-o. Poate n-ar fi fost nevoie decât de un semn oricât de slab de fereală ca Alma să dea înapoi. Sau poate nu. Alma era soiul de om născut să cerceteze lucrurile indiferent de urmări, chiar dacă pentru asta trebuia să spargă un lacăt.

A deschis valiza fără greutate. Înăuntru, împăturită, era o haină cafenie de catifea reiată, recognoscibilă de la prima privire, care-i aduse un nod în gât. O scoase şi îşi îngropă faţa în ea, sperând să simtă în fibre ceva din mirosul lui Ambrose, dar nu simţi decât un slab iz de mucegai. Sub ea găsi un teanc gros de hârtii: schiţe şi desene pe foi late, aspre, de culoarea cojii de ou. Primul desen din teanc reprezenta un copac tropical din genul

Pandanus, uşor de recunoscut după frunzele în formă de elice şi rădăcinile groase. Se vedea mâna de virtuoz botanic a lui Ambrose în detaliile perfecte, ca de obicei. Era o simplă schiţă în creion, dar absolut magnifică. Alma o privi atent, apoi o puse deoparte. Sub ea era alt desen – un detaliu al unei flori de vanilie, trasat în cerneală şi colorat în nuanţe delicate, care părea să plutească deasupra paginii.

Alma simţi cum creşte în ea speranţa. Aşadar, valiza conţinea impresiile botanice ale lui Ambrose din Pacificul de Sud. Era un gând liniştitor din mai multe puncte de vedere. În primul rând, arăta că Ambrose găsise împăcare în arta lui în timpul şederii în Tahiti şi nu se ofilise de disperare, fără să facă nimic. În al doilea rând, prin imaginile acelea, Alma avea să aibă *mai mult* din partea lui Ambrose – ceva frumos şi tangibil prin care să-i păstreze amintirea. Şi, nu în ultimul rând, desenele aveau să-i dezvăluie lucruri despre ultimii lui ani de viaţă; avea să vadă ce văzuse şi el, de parcă ar fi privit lumea drept prin ochii lui.

Al treilea desen reprezenta un cocotier schiţat simplu şi rapid, neterminat. Dar al patrulea îi tăie răsuflarea. Era un chip. Faptul în sine era ciudat, fiindcă Ambrose (din câte ştia Alma) nu arătase niciodată vreun interes pentru înfăţişarea fiinţelor omeneşti. Ambrose nu era portretist şi nici nu susţinuse vreodată că ar fi. Dar iată că desenase un portret în stilou, cu cerneală, în stilul lui atent la detalii. Era capul unui tânăr, un profil din partea dreaptă. Trăsăturile îi vădeau originea polineziană. Pometii laţi, nasul plat, buzele late şi ele. Atrăgător şi puternic. Părul tăiat scurt, europeneşte.

Trecu la schiţa următoare: încă un portret al aceluiaşi tânăr, un profil din stânga. Următoarea imagine reprezenta braţul unui bărbat. Nu era al lui Ambrose.

Umărul era mai lat decât al lui, antebraţul mai robust. Urma un detaliu de foarte aproape al unui ochi uman. Nu era al lui Ambrose (Alma i-ar fi recunoscut ochii oriunde). Era ochiul altcuiva şi se distingea prin genele moi şi dese.

Mai departe, găsi un studiu din cap până-n picioare al corpului unui tânăr, nud, din spate, părând să se îndepărteze de artist. Spatele îi era solid şi musculos. Mâna artistului înfăţişase în detaliu nodurile fiecărei vertebre. Un alt nud îl arăta pe tânăr rezemat de un cocotier. Faţa îi era deja familiară Almei – aceeaşi frunte mândră, aceleaşi buze late, aceiaşi ochi migdalaţi. Aici arăta puţin mai tânăr decât în celelalte desene – de-abia ieşit din copilărie. Să fi avut şaptesprezece, optsprezece ani.

Alte studii botanice nu mai erau. Toate desenele, schiţele şi acuarelele rămase în valiză erau nuduri. Trebuie să fi fost mai bine de o sută – şi toate aveau drept model tânărul băştinaş cu tunsoare europenească. În unele părea să doarmă. În altele alerga sau ţinea o suliţă, sau ridica o piatră, sau trăgea un năvod în barcă – postùri asemănătoare cu ale atleţilor sau semizeilor de pe ceramica grecilor antici. În nici una dintre imagini nu purta măcar un petic de îmbrăcăminte – nici măcar un pantof. În cele mai multe studii, penisul îi era moale şi relaxat. În altele numai moale şi relaxat nu era. În acestea din urmă, faţa tânărului era întoarsă spre artist cu o candoare directă, poate chiar amuzată.

— Doamne, se auzi Alma spunând cu voce tare. Apoi îşi dădu seama că repetase cuvântul cu fiecare imagine nouă şi şocantă.

Doamne, Doamne, Doamne.

Alma era o femeie capabilă de calcule rapide şi nu era nicidecum o inocentă în domeniul senzualităţii. Singura concluzie la care putea ajunge privind conţinutul valizei

era aceasta: Ambrose Pike, modelul suprem de puritate, îngerul din Framingham, era un sodomit.

Gândurile îi zburară la prima lui noapte la White Acre. La cină îi fermecase pe amândoi cu ideile lui despre polenizarea manuală a plantelor de vanilie din Tahiti. Ce spusese? Le promisese că avea să fie foarte simplu: *Nu vă trebuie decât nişte băieţei cu degeţele subţiri şi beţişoare*. Vorbele lui sunaseră jucăuş. Acum, privind în urmă, ecoul lor suna pervers. Dar, în acelaşi timp, explica multe. Ambrose nu putuse consuma căsătoria nu fiindcă ar fi fost Alma bătrână sau urâtă şi nici fiindcă voia să urmeze calea îngerilor – ci pentru că el voia băieţei cu degeţele subţiri şi beţişoare. Sau băieţi mai mari, dacă se lua după desene.

Doamne, prin câte o făcuse să treacă! Ce minciuni îi spusese! Cum o manipulase! Cât de dezgustată o făcuse să se simtă faţă de propriile ei dorinţe întru totul naturale. Cum se uitase la ea din cadă în după-amiaza aceea când îi luase degetele în gură – de parcă era un fel de sucub venit să-i devoreze carnea. Îşi aminti un pasaj din Montaigne pe care-l citise şi reţinuse cu mulţi ani înainte şi care, acum, părea să se aplice groaznic de bine: „Iată două lucruri pe care dintotdeauna le-am văzut mergând mână în mână: gândurile supraceleste şi purtările subpământene.”

Se lăsase păcălită de Ambrose şi de gândurile lui supraceleste, de visurile lui măreţe, de falsa lui inocenţă, de aerul lui prefăcut angelic, de vorbele lui nobile despre uniunea cu divinitatea – şi uite unde ajunsese Ambrose! Într-un paradis luxuriant, cu un iubit tânăr şi dornic şi o frumuseţe de mădular erect!

— Fiu de căţea cu două feţe, spuse ea cu voce tare.

O altă femeie ar fi urmat sfatul lui Dick Yancey şi ar fi ars valiza cu tot ce era înăuntru. Dar la Alma comportamentul omului de ştiinţă era mult prea adânc înrădăcinat ca să pună dovezi pe foc, de orice fel ar fi fost ele. A împins

valiza sub divanul din biroul ei. Acolo n-avea s-o găsească nimeni. Oricum, în încăperea aceea nu intra decât ea. Cum nu-i plăcea să fie deranjată în timp ce lucra, nu lăsase niciodată pe nimeni să vină, nici măcar pentru curăţenie. Nu-i păsa nimănui ce făcea o fată bătrână ca Alma în camera ei plină de microscoape ridicole, cărţi plicticoase şi eprubete cu muşchi uscat. Era o caraghioasă. Toată viaţa ei era o comedie – o comedie cumplită şi tristă.

A mers la cină şi n-a dat nici o atenţie mâncării.

Cine mai ştiuse?

Auzise cele mai urâte bârfe – sau aşa crezuse – despre Ambrose în lunile de după căsătorie, însă nu-şi amintea să-l fi acuzat cineva că ar fi pederast. Oare-şi făcuse poftele cu băieţii de la grajduri? Sau cu grădinarii tineri? Asta făcuse? Dar când s-o fi făcut? Cineva ar fi vorbit. Alma şi Ambrose erau împreună tot timpul, iar asemenea secrete murdare nu rămân secrete prea mult timp. Zvonurile sunt o monedă preţioasă, care arde buzunarele până le găureşte. Dar nu spusese nimeni nici un cuvânt.

Hanneke ştiuse? se întrebă Alma, uitându-se la bătrâna menajeră. De-asta fusese ostilă faţă de Ambrose? *Nu-l cunoaştem*, spusese ea de atâtea şi atâtea ori...

Dar Daniel Tupper din Boston – prietenul cel mai drag al lui Ambrose? Să fi fost mai mult decât un prieten? Şi telegrama pe care o trimisese în ziua nunţii, BRAVO PIKE, să fi fost un fel de cod neruşinat? Daniel Tupper era însă bărbat însurat, cu o casă plină de copii, îşi aminti Alma. Sau cel puţin aşa spusese Ambrose. Nu că ar fi contat. Din câte se părea, oamenii puteau fi multe lucruri în acelaşi timp.

Şi cum rămânea cu mama lui? Doamna Constance Pike ştiuse? Asta vrusese să spună când îi scrisese că „ne rugăm ca o căsătorie cuviincioasă să-l vindece de rătăcirile

lui morale”? De ce nu citise Alma scrisoarea mai atent? De ce nu cercetase?

Cum putuse să nu observe?

După cină, îşi măsură camera cu pasul, iar şi iar. Se simţea tăiată în două, dislocată. Curiozitatea o învăluia din toate părţile, furia o lustruia ca pe alămuri. Nu s-a putut opri: s-a dus din nou la adăpostul pentru trăsuri. A intrat în atelierul tipografic pe care i-l amenajase lui Ambrose cu atâta grijă (şi atâta cheltuială) cu peste trei ani înainte. A găsit din nou caietul lui Ambrose în sertarul de sus al biroului. A deschis la întâmplare şi a dat peste o mostră din aiurelile mistice deja familiare:

Nu există nimic altceva decât MINTEA, iar ceea ce o pune în mişcare este FORŢA... A nu întuneca ziua, a nu scânteia schimbător... Afară cu cele din afară, afară cu cele din afară!

Închise caietul şi făcu un zgomot indecent. Nu mai răbda să citească nici măcar un cuvânt. De ce nu putea să fie şi el *clar*?

Se întoarse în biroul ei şi scoase valiza de sub divan. De data asta îi analiză conţinutul mai metodic. Nu era o sarcină plăcută, dar simţea că trebuie s-o facă. Îi pipăi colţurile, căutând vreun compartiment secret sau altceva ce i-ar fi scăpat la prima examinare. Căută cu atenţie prin buzunarele hainei roase de vreme a lui Ambrose, dar nu găsi decât un ciot de creion.

Apoi reveni asupra imaginilor – cele trei desene care reprezentau cu atâta pricepere plantele şi zecile de desene obscene cu acelaşi tânăr frumos. Se gândi că, dacă le cercetează mai îndeaproape, ar putea ajunge la vreo altă concluzie, dar nu; portretele erau prea directe, prea senzuale, prea intime. Nu exista altă interpretare. Alma întoarse unul din nuduri pe partea cealaltă şi observă ceva scris pe spate, cu scrisul superb şi graţios al lui Ambrose,

înghesuit într-un colţ, ca o semnătură palidă şi modestă. Dar nu era o semnătură. Erau doar două cuvinte, scrise cu litere mici: *mâine dimineaţă*.

Alma întoarse pe verso încă un nud şi văzu, tot în colţul din dreapta jos, aceleaşi două cuvinte: *mâine dimineaţă*. Întoarse, unul după altul, toate desenele. Toate purtau aceeaşi inscripţie, cu acelaşi scris elegant şi cunoscut: *mâine dimineaţă*, *mâine dimineaţă*, *mâine dimineaţă*...

Ce însemnau? Ce naiba, chiar toate trebuiau să fie coduri?

Luă o foaie de hârtie şi întoarse pe toate părţile literele care compuneau cuvintele „mâine dimineaţă”, rearanjându-le ca să formeze alte cuvinte şi expresii:

NE MAI DAI AMINTE

MÂINE-I DAMNAŢIE

TAINA-MI, N-AM IDEE

Nici una nu avea sens. Nu se lămuri nici traducându-le în franceză, olandeză, latină, greacă sau germană. Nici citindu-le pe dos, nici dându-le numere corespunzătoare ordinii literelor în alfabet. Atunci poate că nu era un cod. Poate era o amânare. Poate ceva tot trebuia să i se întâmple *mâine dimineaţă* băiatului, sau cel puţin aşa credea Ambrose. Oricum, interpretarea aceasta i se potrivea perfect lui Ambrose: misterioasă şi exasperantă. Poate pur şi simplu întârzia consumarea relaţiei carnale cu muza lui localnică şi atrăgătoare: „N-am să te sodomizez acum, tinere, dar intenţionez să-mi fac timp la prima oră *mâine dimineaţă*!” Poate aşa se păstrase cast în faţa tentaţiei. Poate nici nu-l atinsese pe băiat. Atunci de ce să-l mai fi desenat gol?

Almei îi mai veni un gând: Nu cumva desenele îi fuseseră comandate? Poate cineva – alt sodomit, unul bogat – îl plătise pe Ambrose ca să-i facă portrete băiatului? Dar de ce ar fi avut Ambrose nevoie de bani

când Alma se asigurase că nu avea să ducă lipsă de nimic? Şi de ce ar fi acceptat o asemenea comandă, când era – sau pretindea că ar fi – un om atât de delicat? Dacă moralitatea lui era simplă prefăcătorie, era clar că menţinuse faţada şi după ce plecase de la White Acre. În Tahiti nu avusese o reputaţie de degenerat, sau reverendul Francis Welles nu şi-ar fi dat osteneala să-l laude drept „un gentilom de cea mai înaltă moralitate şi cel mai pur caracter”.

Atunci *de ce*? De ce băiatul *acela*? De ce un băiat gol şi excitat? De ce un tânăr partener atât de atrăgător, cu un chip atât de neobişnuit? De ce să fi făcut atât de *multe* portrete? De ce să nu fi desenat, în locul lor, flori? Ambrose iubea florile, iar în Tahiti creşteau la tot pasul! Cine era muza aceasta? Şi de ce murise Ambrose plănuind mereu ceva cu băiatul acesta – ceva ce urma să fie făcut întotdeauna, la nesfârşit, *mâine dimineaţă*?

Capitolul douăzeci

Henry Whittaker era pe moarte. Avea nouăzeci şi unu de ani, aşadar nu era nimic şocant, dar Henry se simţea în acelaşi timp surprins şi înfuriat de starea lui atât de decăzută. Nu mai mersese pe picioarele lui de luni întregi şi de-abia mai reuşea să răsufle cum trebuie, dar tot nu-i venea să creadă ce soartă îl aştepta. Ţintuit la pat, slăbit şi împuţinat, făcea ochii roată prin cameră, agitat, de parcă încerca să descopere o cale de scăpare. Arăta de parcă ar fi căutat pe cineva pe care să-l sperie, să-l mituiască sau să-l convingă ca să-i prelungească viaţa. Nu-i venea să creadă că nu are scăpare. Era îngrozit şi dezgustat.

Cu cât devenea mai îngrozit şi dezgustat, cu atât Henry le tiraniza mai tare pe bietele lui îngrijitoare. Voia să i se frece picioarele întruna şi (de teamă ca plămânii inflamaţi să nu-l sufoce) cerea să-i fie ridicat căpătâiul la un unghi aproape vertical. Refuza orice pernă, de teamă să nu-l înăbuşe în somn. Cu fiecare zi era tot mai bătăios şi tot mai slăbit. „Uită-te în ce hal ai făcut patul, ca la cerşetori!” striga el după câte o fată palidă şi speriată care ieşea din cameră în fugă. Alma se mira unde mai găsea puterea să latre ca un câine în lanţ, în timp ce se stingea încetul cu încetul în aşternut. Era greu de suportat, dar era şi ceva admirabil în lupta lui, ceva regal în refuzul lui de a muri liniştit.

Nu cântărea mai nimic. Corpul lui ajunsese un plic larg plin de oase lungi şi ascuţite şi acoperit de răni. Nu putea să mănânce altceva decât zeamă de vită – şi aceea puţină. Cu toate acestea, glasul continua să-l slujească. Într-un fel, era păcat. Glasul acesta le chinuia pe servitoarele şi surorile medicale amabile din jurul lui, fiindcă (la fel ca un brav marinar englez care s-ar fi scufundat împreună cu corabia) Henry luase obiceiul să cânte cântece deşănţate, ca pentru a-şi înteţi curajul în faţa dezastrului. Moartea încerca să-l tragă-n jos cu amândouă mâinile, iar el o gonea cu cântece.

Sus steagul roşu, stânga-mprejur! Drept la fata mare-n cur!

— Atât, Kate, mulţumesc, îi spunea Alma tinerei asistente nefericite care se întâmpla să fie de serviciu atunci, însoţind-o pe biata fată până la uşă, în timp ce Henry cânta din răsputeri: *Kate era din Ellesmere! Era madamă la tractir!*

Henry nu prea se sinchisise niciodată de politeţuri, dar acum nu se mai sinchisea deloc. Spunea ce voia să spună – ba chiar, i se părea Almei, mai mult decât voia să spună.

Era uluitor de indiscret. Striga despre bani, despre afaceri proaste. Acuza şi iscodea, ataca şi para. Se lua la ceartă chiar şi cu morţii. Dezbătea cu sir Joseph Banks, încercând din nou să-l convingă să cultive chinchină în Himalaya. Se răstea la tatăl de mult răposat al soţiei lui moarte: „Îţi arăt eu, porc de câine olandez bătrân şi cu cap de dihor, ce om bogat o s-ajung!” Îşi acuza tatăl, şi el de mult răposat, că a fost toată viaţa un lingău de cizme slugarnic. Cerea să fie chemată Beatrix să aibă grijă de el şi să-i aducă cidru. Unde era nevasta lui? De ce mai avea omul nevastă, dacă nu ca să-l îngrijească la pat când era bolnav?

Apoi, într-o zi, a privit-o pe Alma drept în ochi şi a spus:

— Şi crezi că nu ştiu eu ce era bărbatu-tău!

Alma a şovăit cu o clipă prea mult înainte să trimită asistenta în altă parte. Ar fi trebuit s-o facă imediat, dar a aşteptat, nefiind sigură ce voia să spună tatăl ei.

— Crezi că n-am mai văzut bărbaţi ca el cât am umblat prin lume? Crezi că n-am fost şi eu aşa pe vremuri? Crezi că m-au luat pe *Resolution* fiindcă mă pricepeam la navigaţie? Eram băieţel şi n-aveam păr, Cireşică – prospătură fără păr de pe uscat, cu găoaza curată de mai mare dragul. Nu e nici o ruşine!

Îi spunea „Cireşică”. Nu-i mai spusese aşa de ani de zile – de zeci de ani. Uneori, în ultimele luni, nici n-o mai recunoscuse. Dar acum, că-i folosea porecla atât de dragă de pe vremuri, era clar că ştia exact cine e – ceea ce însemna că ştia exact şi ce spune.

— Betsy, poţi să pleci, îi spuse Alma asistentei, care însă nu părea să se grăbească prea tare să iasă.

— Ia gândeşte-te ce mi-au făcut pe corabia aia, Cireşică! Ăl mai tânăr din toate prospăturile de la bord! Doamne-Doamne, ce şi-au mai făcut pe plac cu mine!

— Mulţumesc, Betsy, spuse Alma, ridicându-se s-o conducă pe asistentă. Închide, te rog, uşa după tine.

Mulţumesc. Ne-ai fost de mare ajutor. Aşa, mulţumesc. La revedere.

Henry cânta o rimă oribilă pe care Alma n-o mai auzise:

Hâţa-hâţa cât a vrut m-a luat secundul la futut!

— Tată, spuse Alma, trebuie să te opreşti. S-a apropiat de el şi i-a pus mâinile pe piept. *Trebuie* să te opreşti.

Henry s-a oprit din cântat şi a privit-o cu ochi aprinşi. I-a apucat încheieturile cu mâinile lui osoase.

— Întreabă-te de ce te-a luat de nevastă, Cireşică, spuse Henry, pe un glas limpede şi puternic ca însăşi tinereţea. Nu pentru bani, mă leg pe ce vrei! Şi nici pentru curişorul tău curat. Trebuie să fi fost pentru altceva. Nu înţelegi, aşa e? Nici eu, nici eu nu înţeleg.

Alma şi-a tras mâinile din strânsoarea tatălui ei. Răsuflarea îi mirosea putred. În mare parte era deja mort.

— Nu mai vorbi, tată, şi bea puţină zeamă de vită, spuse ea, înclinându-i ceaşca spre gură şi ocolindu-i privirea. Avea senzaţia că asistenta ascultă de dincolo de uşă.

Henry începu să cânte:

De frică ne-am îmbarcat! Ori de futut, ori de furat!

Încercă să-i toarne zeama în gură (în primul rând ca să-l împiedice să mai cânte), dar el o scuipă afară şi îi dădu peste mână. Lichidul se scurse pe aşternuturi, iar ceaşca se rostogoli pe podea. Bătrânul luptător tot mai avea vlagă în el. Întinse iar mâinile ca s-o apuce de încheieturi şi reuşi s-o prindă de una.

— Cireşică, nu fi toantă, spuse el. Nu crede ce-ţi spune orice pizdă şi orice puţoi prost. *Du-te şi află!*

Toată săptămâna următoare, în timp ce aluneca încet-încet în groapă, Henry avea să spună şi să cânte multe lucruri (cele mai multe scârboase, toate nepotrivite), dar cuvintele acelea i se părură Almei atât de lucide şi de hotărât spuse, încât avea să le considere pentru totdeauna ultimele cuvinte ale tatălui ei:

Du-te şi află.

Henry Whittaker a murit la 19 octombrie 1851. Moartea lui s-a dezlănţuit ca o furtună pe mare. S-a zbătut până la sfârşit, s-a luptat până la ultima răsuflare. Calmul de după aceea, când a plecat în sfârşit dintre ei, a fost ameţitor. Nici unuia nu-i venea să creadă că-i supravieţuise. Hanneke spuse, ştergându-şi o lacrimă izvorâtă şi din tristeţe, şi din epuizare:

— Vai de voi, care sunteţi deja în rai... Să aveţi noroc cu ce vine peste voi!

Alma a ajutat la spălatul corpului tatălui ei. A cerut să fie singură cu el. Nu voia să se roage. Nu voia să plângă. Trebuia să găsească ceva. Ridicând cearşaful care acoperea cadavrul gol, i-a cercetat pielea din jurul abdomenului, căutând cu degetele şi cu ochii ceva care să arate a cicatrice sau umflătură, ceva ciudat, mic şi care nu avea ce să caute acolo. Căuta smaraldul pe care Henry îi jurase, cu decenii în urmă, când era copil, că şi-l cususe singur sub piele. Nu-i era greu să-l caute. Era naturalistă. Dacă era acolo, avea să-l găsească.

Întotdeauna să ai pregătită o ultimă mită, Cireşică.

Nu era acolo.

Rămase uimită. Întotdeauna crezuse tot ce-i spusese tatăl ei. Dar, se gândi ea apoi, poate că-i oferise smaraldul Morţii, chiar atunci, aproape de sfârşit. Când nu-l ajutaseră nici cântecele, nici curajul, nici viclenia ca să-şi negocieze ieşirea din acest ultim contract înfricoşător, poate că zisese: „Ia-mi şi cel mai bun smarald!” Şi poate că Moartea îl luase, îşi spuse Alma – dar apoi îl luase şi pe Henry.

Nici măcar tatăl ei nu-şi putea cumpăra scăparea din legământul acesta.

Henry Whittaker se dusese, şi cu el se dusese şi ultimul lui şiretlic.

Alma a moştenit totul. Testamentul, prezentat la doar o zi după înmormântare de către bătrânul avocat al lui Henry, era cel mai simplu document imaginabil, conţinând doar câteva propoziţii. Anunţa că Henry Whittaker îşi lasă întreaga avere „unicei sale fiice de sânge”. Toate terenurile, toate legăturile de afaceri, toată averea, toate bunurile lui – toate urmau să fie numai şi numai ale Almei. Nu existau prevederi pentru nimeni altcineva. Nu era menţionată fiica lui adoptivă, Prudence Whittaker Dixon, şi nici servitorii lui loiali. Hanneke n-avea să primească nimic; Dick Yancey n-avea să primească nimic.

Alma Whittaker era acum una dintre cele mai bogate femei din Lumea Nouă. Controla cea mai mare companie de importuri botanice din America, ale cărei afaceri le administrase singură în ultimii cinci ani, şi deţinea jumătate din prospera companie farmaceutică Garrick & Whittaker. Era singura locatară a unuia dintre cele mai mari conace din Comunitatea Pennsylvania, deţinea drepturi asupra mai multor brevete bănoase şi avea mii de hectare de teren mănos. Stăpânea în mod direct o mulţime de servitori şi angajaţi, iar un număr enorm de oameni din lumea întreagă lucrau pentru ea în baza unor contracte. Serele ei pentru fructe, legume şi flori rivalizau cu oricare altele din cele mai mari grădini botanice europene.

Nu se simţea extraordinar de norocoasă.

Era, fireşte, obosită şi întristată de moartea tatălui ei şi în acelaşi timp se simţea mai mult împovărată decât onorată de moştenirea gigantică pe care i-o lăsase. De ce-ar fi interesat-o o companie enormă care importa produse botanice sau o afacere farmaceutică profitabilă? Ce nevoie avea de şase fabrici şi mine risipite prin toată Pennsylvania? La ce-i putea folosi un conac cu treizeci şi patru de camere, plin de comori rare şi cu un număr mare

de servitori greu de stăpânit? De câte sere avea nevoie o botanistă ca să studieze muşchiul? (La întrebarea aceasta, cel puţin, răspunsul era simplu: zero.) Dar erau toate ale ei.

După plecarea avocatului, Alma, simţindu-se ameţită şi înclinată să se compătimească singură, s-a dus s-o caute pe Hanneke de Groot. Îi era dor de alinarea pe care i-o aducea cea mai apropiată fiinţă din viaţa ei rămasă pe lume. A găsit-o pe bătrâna menajeră stând cât era de înaltă în vatra mare şi rece din bucătărie, împingând în sus pe coş o coadă de mătură ca să desprindă un cuib de rândunică şi lăsându-se acoperită de o ploaie de funingine şi murdărie.

— Hanneke, sigur se găseşte altcineva să facă asta, spuse Alma în olandeză, în loc de salut. Stai să caut o fată.

Hanneke ieşi din vatră cu spatele, pufnind şi murdară.

— Crezi că nu le-am pus la treabă? întrebă ea. Dar mai e vreun suflet de creştin în casa asta, în afară de mine, care să vrea să-şi bage gâtul pe un coş de vatră?

Alma i-a adus lui Hanneke o cârpă umedă ca să se şteargă pe faţă; s-au aşezat la masă.

— A şi plecat avocatul? întrebă Hanneke.

— Doar de cinci minute, spuse Alma.

— A mers repede.

— Era simplu.

Hanneke s-a încruntat.

— Deci ţi le-a lăsat ţie pe toate, nu?

— Da.

— Lui Prudence nimic?

— Nimic, răspunse Alma, observând că Hanneke nu întrebase despre ea însăşi.

— Atunci lua-l-ar dracu’, spuse Hanneke după câteva clipe de tăcere.

Alma a tresărit de parcă s-ar fi ferit de cuvintele ei.

— Hanneke, nu fi rea. N-a trecut nici o zi de când l-am înmormântat.

— Ba să-l ia dracu', repetă menajera. Să-l ia dracu' de păcătos încăpăţânat care nu s-a gândit deloc la cealaltă fată a lui.

— Oricum, n-ar fi acceptat nimic de la el, Hanneke.

— N-ai de unde să ştii, Alma! Face parte din familie, sau ar trebui. Biata ta mamă, pe care o plângem toţi, a vrut să facă parte din familie. Atunci presupun că o să te ocupi tu de Prudence, nu?

Alma ezită.

— În ce fel? Sora mea nici nu vrea să mă vadă şi îmi trimite înapoi toate darurile. Nu pot să-i ofer nici o bucată de chec, că îmi spune că e mai mult decât îi trebuie. Doar nu te aştepţi să mă lase să împart cu ea averea tatei?

— E o fată mândră, spuse Hanneke, cu mai multă admiraţie decât îngrijorare în voce.

Alma voia să schimbe subiectul.

— Cum o să fie la White Acre de-acum, Hanneke, fără tata? Nu mă bucură deloc gândul de a conduce domeniul fără el. Parcă s-a smuls din casa asta o inimă vie şi mare.

— N-am să te las să nu te gândeşti deloc la sora ta, continuă Hanneke, de parcă Alma nici nu vorbise. Una e să fie Henry păcătos, prost şi egoist în mormânt, şi cu totul alta să te porţi şi tu la fel în viaţă.

Alma se zbârli.

— Hanneke, am venit azi la tine în căutare de căldură şi sfaturi, şi tu mă insulţi.

Se ridică de parcă avea de gând să plece din bucătărie.

— Of, stai jos, copilă. Nu insult pe nimeni. Nu vreau decât să-ţi spun că-i datorezi mult surorii tale şi că ai face bine să-ţi plăteşti datoria.

— Nu-i datorez nimic surorii mele.

Hanneke îşi aruncă în aer braţele încă înnegrite de funingine.

— Alma, dar tu chiar nu vezi *nimic*?

— Hanneke, dacă te referi la lipsa de căldură dintre mine şi Prudence, te-aş ruga să nu pui vina doar pe umerii mei. A fost în egală măsură a mea ca şi a ei. Noi două nu ne-am simţit niciodată bine împreună, iar ea m-a ţinut departe toţi anii aceştia.

— Nu vorbesc de căldură între surori. Sunt multe surori între care nu e nici un pic de căldură. Eu vorbesc de sacrificiu. Ştiu tot ce se întâmplă în casa asta, copilă. Îţi închipui că eşti singura care a venit vreodată la mine cu lacrimi pe obraz? Îţi închipui că eşti singura care a bătut la uşa lui Hanneke când a copleşit-o durerea? Eu ştiu toate secretele.

Confuză, Alma încercă să şi-o imagineze pe sora ei, pe Prudence cea stăpânită, lăsându-se să cadă în braţele menajerei, înlăcrimată. Nu, nu-şi putea imagina aşa ceva. Prudence nu fusese niciodată la fel de apropiată de Hanneke ca Alma. Prudence n-o cunoştea pe Hanneke încă din leagăn şi nici măcar nu vorbea olandeza. Cum să fie apropiate?

Totuşi trebuia să întrebe.

— Ce secrete?

— De ce n-o întrebi tu singură pe Prudence? răspunse Hanneke.

Dar Alma nu mai putea îndura.

— Hanneke, nu-ţi pot porunci să-mi spui, zise ea, trecând la engleză. Era prea iritată ca să mai vorbească în olandeza veche şi familiară. Ai dreptul să-ţi păstrezi secretele, dacă aşa vrei. Dar îţi poruncesc să nu te mai joci cu mine. Dacă ştii despre familia asta ceva ce crezi că ar trebui să ştiu şi eu, tare-aş vrea să-mi spui. Dar dacă nu vrei să faci altceva decât să stai acolo şi să-ţi baţi joc de

ignoranţa mea – nu că aş şti *de ce* sunt ignorantă –, atunci îmi pare rău că am venit să vorbesc cu tine azi. Mă aflu în faţa unor hotărâri importante care privesc pe toată lumea de pe domeniu şi mă îndurerează adânc moartea tatălui meu. Acum am pe umeri o răspundere grea. Nu am nici timpul şi nici tăria să mă joc de-a ghicitul cu tine.

Hanneke se uită la Alma cu băgare de seamă, puţin cruciş. Odată discursul terminat, dădu din cap ca pentru a aproba tonul şi greutatea cuvintelor Almei.

— Foarte bine atunci, spuse ea. Te-ai întrebat vreodată de ce s-a căsătorit Prudence cu Arthur Dixon?

— Nu mai vorbi în enigme, Hanneke, se răsti Alma. Te avertizez, azi nu pot să le rabd.

— Nu vorbesc în enigme, copilă. Încerc să-ţi spun ceva. Ia întreabă-te – tu nu te-ai mirat de căsătoria lor?

— Bineînţeles că m-am mirat. Cine s-ar mărita cu Arthur Dixon?

— Exact, cine? Crezi că Prudence şi-a iubit profesorul? I-ai văzut împreună ani de zile, pe când el trăia aici şi se ocupa de educaţia voastră. Ai observat vreodată vreun semn de iubire din partea ei către el?

Alma încercă să-şi amintească.

— Nu, recunoscu ea.

— Asta pentru că nu-l iubea. Iubea pe altcineva, dintotdeauna l-a iubit. Alma, sora ta l-a iubit pe George Hawkes.

— Pe George Hawkes?!

Alma nu era în stare de altceva decât să repete numele. Dintr-odată, editorul de publicaţii botanice îi apăru în minte – nu aşa cum arăta atunci (un bărbat epuizat, de şaizeci de ani, cu spatele încovoiat şi o nevastă nebună), ci cum arătase cu treizeci de ani înainte, când îl iubise şi ea (o prezenţă masivă şi liniştitoare, cu o coamă de păr castaniu şi un zâmbet de o bunătate timidă).

— Pe George *Hawkes*? întrebă ea din nou, stupid.

— Sora ta, Prudence, l-a iubit pe George Hawkes, repetă Hanneke. Şi îţi mai spun ceva: Şi George Hawkes a iubit-o. Fac prinsoare pe ce vrei tu că ea îl iubeşte şi acum şi că şi el o iubeşte pe ea şi-n ziua de azi.

Alma nu înţelegea deloc. Parcă i s-ar fi spus că mama şi tatăl ei nu-i erau părinţi adevăraţi, sau că n-o chema Alma Whittaker, sau că nu locuia în Philadelphia – parcă i-ar fi fost zguduit din temelii un adevăr important şi simplu.

— De ce l-ar fi iubit Prudence pe George Hawkes? întrebă ea, prea uluită ca să articuleze ceva mai inteligent.

— Fiindcă era *bun* cu ea. Tu ce crezi, Alma, că e vreo binecuvântare să fii atât de frumoasă cum e sora ta? Îţi aminteşti cum arăta la şaisprezece ani? Îţi aminteşti cum se holbau bărbaţii la ea? Bătrâni, tineri, însuraţi, muncitori – toţi. Nu era unul care să pună piciorul pe domeniu şi să nu se uite la sora ta de parcă ar fi vrut s-o cumpere ca să se distreze o noapte. Aşa i-a fost viaţa de când era copil. La fel a fost şi cu mama ei, doar că mama ei a fost mai slabă şi s-a vândut. Dar Prudence a fost o fată modestă şi bună. De ce crezi că nu vorbea niciodată la masă sora ta? Crezi că era prea toantă ca să aibă vreo părere? De ce crezi că-şi stăpânea întotdeauna faţa ca să n-aibă nici o expresie? Crezi că fiindcă nu simţea niciodată nimic? Alma, Prudence nu şi-a dorit toată viaţa ei altceva decât să *nu* fie văzută. N-ai de unde să ştii cum e să stai cât trăieşti sub ochii bărbaţilor de parcă eşti o sclavă scoasă la licitaţie.

Alma nu putea tăgădui. În mod sigur *nu* avea cum să ştie cum era.

Hanneke continuă:

— George Hawkes a fost singurul bărbat care a privit-o cu bunătate pe sora ta – nu ca pe un obiect, ci ca pe un suflet. Îl cunoşti bine pe domnul Hawkes, Alma. Înţelegi de

ce s-ar simţi o tânără în siguranţă alături de un bărbat ca el?

Înţelegea prea bine. Şi ea se simţise întotdeauna în siguranţă alături de George Hawkes. În siguranţă şi apreciată.

— Te-ai întrebat vreodată de ce venea domnul Hawkes tot timpul pe la White Acre? Crezi că venea atât de des ca să-l vadă pe tatăl tău?

Hanneke avu îndurarea să nu adauge „Crezi că venea atât de des ca să te vadă pe *tine*?”, dar întrebarea nespusă plutea în aer.

— O iubea pe sora ta, Alma. Îi făcea curte, în felul lui tăcut. Mai mult, şi ea îl iubea.

— Mi-ai tot spus, o întrerupse Alma. Mi-e greu să aud asta, Hanneke. Ştii, pe vremuri şi eu l-am iubit pe George Hawkes.

— A, crezi că nu ştiu? exclamă Hanneke. Bineînţeles că l-ai iubit, copilă, doar era politicos cu tine! Ai fost destul de inocentă încât să-i mărturiseşti iubirea ta surorii tale. Crezi că o tânără cu principii ferme, cum era Prudence, s-ar fi căsătorit cu George Hawkes ştiind sentimentele tale faţă de el? Crezi că ţi-ar fi făcut aşa ceva?

— Voiau să se *căsătorească*? întrebă Alma, nevenindu-i să creadă.

— Fireşte că voiau să se căsătorească! Erau tineri şi se iubeau! Dar Prudence nu voia să-ţi facă aşa ceva, Alma. George i-a cerut mâna la scurt timp după moartea mamei tale. L-a refuzat. I-a cerut-o din nou. Iar l-a refuzat. I-a mai cerut-o de câteva ori. Nu voia să-i spună de ce îl refuză, ca să te apere *pe tine*. Văzând că îi tot cerea mâna, s-a dus şi i s-a băgat pe gât lui Arthur Dixon, fiindcă era cel mai aproape şi cel mai uşor de convins. Îl cunoştea pe Dixon destul cât să ştie că măcar n-avea să-i facă rău. N-avea s-o bată sau s-o înjosească. Chiar îl admira cât de cât. Îi

vorbise despre ideile lui abolţioniste, pe când vă era profesor, şi ideile lui i-au înrâurit mult conştiinţa şi i-o înrâuresc în continuare. Deci îl respecta pe domnul Dixon, dar nu-l iubea şi nici în ziua de azi nu-l iubeşte. Pur şi simplu avea nevoie să se mărite cu cineva – *cu oricine* –, ca George să piardă orice speranţă la mâna ei, trăgând nădejde, sincer îţi spun, că astfel avea să te ceară *pe tine*. Ştia că George ţinea la tine ca la o prietenă şi spera că avea să înveţe să te iubească şi ca pe o soţie şi să te facă fericită. Asta a făcut pentru tine sora ta, copilă. Iar tu vii să-mi spui că nu-i datorezi nimic!

Multă vreme, Alma n-a reuşit să scoată un cuvânt.

Apoi spuse, prosteşte:

— Dar George Hawkes s-a căsătorit cu Retta.

— Deci n-a mers, nu-i aşa, Alma? întrebă Hanneke cu glasul ferm. Îţi dai seama? Sora ta a renunţat degeaba la bărbatul pe care-l iubea. Tot nu te-a cerut pe tine de nevastă. S-a apucat să facă exact ce făcuse şi Prudence: s-a băgat pe gâtul primei fete care i-a ieşit în cale, doar ca să fie căsătorit cu cineva.

Nu s-a gândit nici măcar o clipă să mă ceară pe mine, îşi dădu seama Alma. Spre ruşinea ei, asta îi veni în minte înainte să înceapă să măsoare adâncimea sacrificiului surorii ei.

Nici măcar nu s-a gândit să mă ceară pe mine.

Dar George n-o privise niciodată pe Alma decât ca pe o tovarăşă într-ale botanicii şi o expertă cuminte în microscopie. Acum se explicau toate. Cum s-o observe pe Alma? Cum s-o privească măcar ca pe o femeie când alături de ea era minunea de Prudence? George nu aflase că Alma îl iubea, dar Prudence ştia. Prudence ştiuse de la început. Prudence trebuie să fi ştiut, îşi dădu seama Alma cu tot mai mare durere, că nu erau pe lume prea mulţi oameni care să-i fie soţi potriviţi Almei şi că George era,

probabil, cea mai trainică speranţă. Pe când ea însăşi putea să aibă pe oricine. Aşa trebuie să fi văzut Prudence lucrurile.

Prin urmare Prudence renunţase la George în favoarea Almei – sau cel puţin încercase. Dar nu se alesese nimic de toate astea. Sora ei renunţase la iubire şi îşi trăise toată viaţa în sărăcie şi abnegaţie, alături de un şoarece de bibliotecă parcimonios, incapabil de căldură sau afecţiune. Renunţase la iubire şi singurul rezultat fusese că George Hawkes îşi legase viaţa de o soţie copilăroasă, drăguţă şi nebună, care nu citise în viaţa ei o carte şi care trăia acum într-un azil. Renunţase la iubire, iar Alma ajunsese să-şi trăiască viaţa într-o singurătate desăvârşită – ceea ce o lăsase vulnerabilă, la mijlocul vieţii, farmecelor unui bărbat ca Ambrose Pike, care era dezgustat de dorinţa ei şi care nu dorea decât să fie înger (sau care, după câte se vedea, nu dorea decât băieţi tahitieni goi). Ce bunătate irosită fusese sacrificiul din tinereţe al lui Prudence! Iar ea, Alma, ce lanţ lung de suferinţe le provocase tuturor! Ce tristă încurcătură, ce şir penibil de greşeli...

Biata Prudence, îşi spuse Alma într-un sfârşit. După o lungă tăcere, adăugă în gând: Bietul George! Apoi: Biata Retta! Şi la sfârşit, totuşi: Bietul Arthur Dixon...

Bieţii de ei, toţi.

— Dacă e adevărat ce spui, Hanneke, şopti Alma, atunci povestea e tragică.

— E *adevărat* ce spun.

— De ce nu mi-ai povestit până acum?

— De ce să-ţi fi povestit? Hanneke dădu din umeri.

— Dar de ce ar fi făcut Prudence aşa ceva pentru mine? întrebă Alma. Nici măcar nu i-am fost cine ştie ce dragă.

— Prea puţin contează cât de dragă i-ai fost. E un om bun şi îşi trăieşte viaţa după principii bune.

— Îi era milă de mine, Hanneke? Asta era?

— Ba te admira. Întotdeauna încerca să te imite.

— Prostii! Niciodată!

— Tu spui prostii, Alma! Dintotdeauna te-a admirat, copilă. Gândeşte-te cum trebuie să fi arătat în ochii ei când a venit aici! Gândeşte-te câte ştiai, la câte te pricepeai. Întotdeauna a încercat să-ţi câştige admiraţia. Dar tu nu i-ai oferit-o niciodată. Ai lăudat-o măcar o dată? Ai observat măcar o dată cât de tare se străduia să te prindă din urmă la învăţătură? I-ai admirat vreodată talentele, sau le-ai privit de sus, crezând că preţuiesc mai puţin decât ale tale? Cum se face că ai rămas, cu atâta încăpăţânare, oarbă la calităţile ei demne de laudă?

— Niciodată nu i-am înţeles calităţile demne de laudă.

— Nu, Alma – niciodată n-ai crezut în ele. Recunoaşte. Crezi că bunătatea ei e o prefăcătorie. Crezi că e o şarlatană.

— Nu e vorba de asta, dar întotdeauna poartă o *mască*... murmură Alma, străduindu-se să găsească o poziţie din care să se poată apăra.

— Sigur că poartă, fiindcă preferă să rămână nevăzută şi neştiută. Dar eu o cunosc şi îţi spun că în spatele măştii ei se află cea mai bună, mai generoasă şi mai demnă de laudă femeie. Cum de n-ai văzut asta? Nu vezi cât de ireproşabil se poartă până în ziua de azi – cât de sincer îşi îndeplineşte faptele bune? Ce mai trebuie să facă, Alma, ca să-ţi câştige admiraţia? Şi totuşi n-ai lăudat-o niciodată, iar acum ţi-ai pus în gând s-o dai la o parte cu totul pe propria ta soră, fără urmă de remuşcare, iar tu să moşteneşti o avere demnă de peştera piraţilor de la răposatul tău tată nerod – un om care a rămas la fel de orb ca tine la suferinţele şi sacrificiile celor din jur.

— Ai grijă, Hanneke, o avertiză Alma, luptându-se să ţină în frâu un puhoi de durere. M-ai zdruncinat cu totul, iar

acum mă ataci cât sunt încă năucită. Aşa că te rog – ai grijă cu mine azi, Hanneke.

— Dar toată lumea a tot avut grijă cu tine, Alma, răspunse bătrâna menajeră, fără să dea înapoi nici un pic. Poate a avut grijă cu tine prea mult.

Zguduită, Alma a fugit în biroul ei din adăpostul pentru trăsuri. S-a aşezat pe divanul ponosit din colţ, nemaiputându-şi susţine greutatea. Respira scurt, repede. Parcă-şi era străină. Busola din ea – cea care o orientase întotdeauna spre cele mai simple adevăruri ale vieţii – se rotea ameţitor, în căutarea unui punct sigur la care să se oprească, dar nu găsea nimic.

Mama ei murise. Tatăl ei murise. Soţul ei (indiferent ce va fi fost) murise. Sora ei, Prudence, îşi nenorocise viaţa pentru binele ei, lucru din care nu avusese de câştigat absolut nimeni. George Hawkes era o tragedie de la cap la coadă. Retta Snow era un mic dezastru, dărâmată şi zdrobită. Iar acum, din ce vedea, Hanneke de Groot (ultima fiinţă vie pe care Alma o mai iubea şi o mai admira) nu avea faţă de ea nici un respect. Şi nici nu avea de ce s-o respecte.

Stând în biroul ei, Alma se obligă, în cele din urmă, să-şi socotească viaţa în mod cinstit. Era o femeie în vârstă de cincizeci şi unu de ani, sănătoasă la minte şi la trup, avea puterea unui catâr, educaţia unui iezuit şi averea unui mare nobil. Nu era frumoasă, asta era adevărat, dar nu-şi pierduse aproape nici un dinte şi n-o supăra nici o durere fizică. De ce se putea plânge? Fusese cocoloşită în lux încă de la naştere. Nu avea soţ, ce-i drept, dar nu avea nici copii şi (acum) nici vreun părinte de îngrijit. Era pricepută, inteligentă, muncitoare şi (după cum crezuse dintotdeauna, deşi acum nu mai era la fel de sigură) curajoasă. Imaginaţia îi fusese expusă la cele mai îndrăzneţe idei ale secolului din domeniul ştiinţei şi

invenţiilor, şi cunoscuse, chiar în casa ei, la cină, unele dintre cele mai luminate minţi ale vremii. Deţinea o bibliotecă după care ar fi plâns de dorinţă şi un Medici şi o citise de mai multe ori de la un cap la altul.

Şi ce făcuse Alma cu viaţa ei, după atâta învăţătură şi atâtea privilegii? Era autoarea a două cărţi obscure despre briologie – cărţi despre care nu se putea spune că lumea le-ar fi cerut cu disperare – şi tocmai lucra la a treia. Nu renunţase niciodată la nimic din viaţa ei ca să ajute pe cineva, cu excepţia tatălui ei celui egoist. Era fecioară şi văduvă şi orfană şi mare moştenitoare şi babă – şi cea mai mare proastă.

Credea că ştia multe, dar nu ştia nimic.

Nu ştia nimic despre sora ei.

Nu ştia nimic despre sacrificiu.

Nu ştia nimic despre bărbatul cu care se căsătorise.

Nu ştia nimic despre forţele nevăzute care-i cârmuiseră viaţa.

Se considerase dintotdeauna o femeie demnă, pricepută într-ale lumii, dar de fapt era o prinţesă răsfăţată şi îmbătrânită – mai mult capră decât iadă –, care nu riscase niciodată mare lucru şi care nu călătorise mai departe de spitalul de nebuni din Trenton, New Jersey.

Inventarul acesta deplorabil părea de neîndurat, dar, cumva, nu era. De fapt, în mod ciudat, era o uşurare. Respiraţia Almei se mai potoli. Busola i se orientă. Rămase liniştită, cu mâinile în poală. Nu se mişcă. Îşi lăsă timp să absoarbă acest nou adevăr şi nu se feri de el deloc.

A doua zi de dimineaţă, Alma s-a dus călare la biroul avocatului cu care lucra de multă vreme tatăl ei şi a petrecut nouă ceasuri acolo, redactând acte, stabilind clauze şi îndepărtând obiecţii. Avocatul nu era de acord cu nimic din ce făcea. Alma nu l-a ascultat deloc. El a dat din capul lui bătrân şi îngălbenit până au început să i se

legene bărbiile, dar n-a convins-o câtuşi de puţin. Hotărârile acestea ţineau numai şi numai de ea, după cum prea bine ştiau amândoi.

Odată încheiată treaba aceasta, Alma a plecat mai departe, pe Thirty-ninth Street, unde era casa surorii ei. Se înserase deja, iar familia Dixon tocmai termina cina.

— Vino cu mine la o plimbare, îi spuse Alma lui Prudence, care, dacă fusese surprinsă de vizita ei neaşteptată, nu lăsă să se vadă.

Cele două femei plecară la pas pe strada Chestnut, ţinându-se politicos de braţ.

— După cum ştii, spuse Alma, tatăl nostru a decedat.

— Da.

— Îţi mulţumesc pentru scrisoarea de condoleanţe.

— Nu ai pentru ce.

Prudence nu venise la înmormântare. Nici nu se aşteptase cineva să vină.

— Mi-am petrecut ziua de azi cu avocatul tatei, continuă Alma. Am trecut din nou în revistă testamentul. Mi s-a părut plin de surprize.

— Înainte să continui, o întrerupse Prudence, trebuie să-ţi spun că nu pot accepta bani de la tatăl nostru, fie-i ţărâna uşoară. Între noi a existat o ruptură pe care n-am putut sau n-am vrut s-o repar, şi n-ar fi corect din partea mea să profit de generozitatea lui acum, că nu mai este printre noi.

— Nu-ţi face griji, spuse Alma, oprindu-se şi întorcându-se ca s-o privească drept în faţă pe sora ei. Nu ţi-a lăsat nimic.

Stăpânită ca întotdeauna, Prudence n-a avut nici o reacţie. A replicat doar:

— Atunci lucrurile sunt simple.

— Nu, Prudence, zise Alma, luând-o de mână. Nu sunt nici pe departe simple. De fapt, ce a făcut tata a fost

foarte surprinzător şi te rog să mă asculţi cu atenţie. A lăsat tot domeniul White Acre, împreună cu mai toată averea lui, Societăţii Abolţioniste din Philadelphia.

Nici acum Prudence nu reacţionă şi nu răspunse. *Cerule, cât e de puternică*, se minună Alma, căreia-i venea să facă o plecăciune admirativă în faţa stăpânirii de sine formidabile a surorii ei. Beatrix ar fi fost mândră.

Alma continuă.

— Dar testamentul lui mai avea o clauză. A declarat că nu-şi lasă domeniul Societăţii Abolţioniste decât cu condiţia ca tot conacul de la White Acre să devină o şcoală pentru copiii negrilor şi ca tu, Prudence, s-o administrezi.

Prudence o privi pe Alma cu ochi pătrunzători, de parcă ar fi căutat vreo dovadă de înşelătorie pe faţa ei. Almei nu i-a fost greu să-şi aştearnă pe chip o expresie sinceră, fiindcă documentele, într-adevăr, asta spuneau – cel puţin asta spuneau *acum*.

— A lăsat o scrisoare foarte lungă cu explicaţii, continuă Alma, pe care pot să ţi-o rezum. Spunea că simte că nu şi-a folosit viaţa cum trebuia, deşi a ajuns foarte prosper. Era de părere că n-a dat lumii nimic valoros în schimbul norocului lui enorm. Mai era convins că tu vei fi persoana cea mai potrivită care să se asigure că, în viitor, White Acre va deveni un sălaş al bunătăţii omeneşti.

— A scris el cuvintele acestea? întrebă Prudence, prevăzătoare ca întotdeauna. Chiar cuvintele acestea, Alma? Tatăl nostru, Henry Whittaker, a vorbit despre „un sălaş al bunătăţii omeneşti”?

— Exact acestea au fost cuvintele lui, insistă Alma. Actele de proprietate şi instrucţiunile sunt pregătite. Dacă nu accepţi prevederile – dacă nu te întorci la White Acre împreună cu toată familia ta şi nu te ocupi de deschiderea unei şcoli la conac, după cum a dorit tatăl nostru –, toţi banii şi toate proprietăţile ne revin pur şi simplu nouă,

împreună, iar noi va trebui să le vindem sau să ni le împărţim altfel. Având în vedere cum stau lucrurile, ar fi păcat să nu-i îndeplinim dorinţele.

Prudence cercetă din nou figura Almei.

— Nu te cred, spuse ea în cele din urmă.

— Nu e nevoie să mă crezi, ripostă Alma. Aşa stau lucrurile. Hanneke va rămâne ca să se ocupe de treburile domeniului şi să te ajute să te obişnuieşti cu administrarea lui. Tata i-a lăsat lui Hanneke o sumă foarte generoasă, dar ştiu bine că ea va vrea să rămână acolo şi să te ajute. Te admiră mult şi îi place să fie de folos. Grădinarii vor rămâne şi ei, ca să întreţină grădinile decorative şi de legume de pe domeniu. Biblioteca va rămâne intactă, pentru educaţia elevilor. Domnul Dick Yancey se va ocupa în continuare de administrarea intereselor din străinătate ale tatălui nostru şi va prelua partea familiei Whittaker din compania farmaceutică, ale cărei profituri vor reveni în întregime şcolii, plăţii muncitorilor şi cauzelor aboliţionismului. Înţelegi?

Prudence nu răspunse.

— A, dar mai există o clauză, continuă Alma. Tata a rezervat o sumă generoasă pentru cheltuielile prietenei noastre Retta la azilul Griffon, pentru tot restul vieţii ei, astfel încât George Hawkes să nu fie împovărat cu îngrijirea soţiei lui.

Acum Prudence părea să nu-şi mai poată stăpâni pe de-a-ntregul expresia. I s-au umezit ochii şi mâna pe care Alma o ţinea strâns într-a ei.

— Nu mă poţi convinge în nici un fel, zise Prudence, că tatăl nostru a dorit măcar unul din lucrurile acestea.

Însă Alma nu dădu înapoi.

— Nu fi atât de mirată. Ştii că era un om imprevizibil. Şi vei vedea, Prudence – actele de proprietate şi prevederile transferului sunt toate clare şi legale.

— Ştiu foarte bine, Alma, că tu însăţi te pricepi foarte bine să redactezi acte clare şi legale.

— Dar, Prudence, mă cunoşti de atâta timp. M-ai văzut tu vreodată făcând altceva în viaţă decât ce mi-a permis sau mi-a comandat tata? Gândeşte-te, Prudence! Ai văzut tu aşa ceva?

Prudence întoarse privirea. Apoi stăpânirea de sine îi cedă în sfârşit şi izbucni în lacrimi. Alma îşi strânse sora – sora ei cea extraordinară, cea curajoasă, cea atât de puţin cunoscută – în braţe şi cele două femei rămaseră aşa, îmbrăţişate, multă vreme în tăcere, în timp ce Prudence plângea.

În cele din urmă, Prudence se desprinse din braţele Almei şi îşi şterse lacrimile.

— Dar *ţie* ce ţi-a lăsat, Alma? întrebă ea cu voce tremurătoare. Ce ţi-a lăsat tatăl acesta al nostru atât de generos, printre atâtea acte de caritate neaşteptate?

— Nu-ţi bate capul cu asta acum, Prudence. Am mai mult decât îmi va trebui vreodată.

— Dar ce *anume* ţi-a lăsat? Trebuie să-mi spui.

— Nişte bani, spuse Alma. Şi adăpostul pentru trăsuri – de fapt, toate lucrurile mele din el.

— Doar n-ai să trăieşti toată viaţa într-un adăpost pentru trăsuri! exclamă Prudence, copleşită şi ameţită, strângând din nou mâna Almei.

— Nu, scumpa mea. Eu n-am să mai trăiesc niciodată la White Acre. De-acum toate astea sunt în grija ta. Dar cărţile şi lucrurile mele vor rămâne în adăpostul pentru trăsuri cât timp voi fi eu plecată. În cele din urmă, am să mă aşez pe undeva, iar atunci am să trimit după ce-mi trebuie.

— Dar unde te duci?

Alma nu şi-a putut stăpâni râsul.

— Vai, Prudence, spuse ea. Dacă ţi-aş spune, m-ai crede nebună!

PARTEA A PATRA
Urmarea misiunilor

Capitolul douăzeci şi unu

Corabia Almei a plecat spre Tahiti în cea de-a treisprezecea zi a lunii noiembrie 1851.

La Londra tocmai se construise Palatul de Cristal pentru Marea Expoziţie Internaţională. Pendulul lui Foucault fusese instalat recent în Observatorul din Paris. Nu de mult, pentru prima oară un ochi de om alb zărise Valea Yosemite. Oceanul Atlantic era traversat de un cablu telegrafic subacvatic. John James Audubon[25] murise de bătrâneţe; Richard Owen primise Medalia Copley pentru lucrările sale în domeniul paleontologiei; în curând, prima promoţie, compusă din opt femei doctor, avea să absolve cursurile Colegiului Medical pentru Femei din Pennsylvania; iar Alma Whittaker, în vârstă de cincizeci şi unu de ani, era pasager plătitor pe o balenieră care se îndrepta spre Mările Sudului.

Călătorea fără cameristă, fără nici o prietenă, fără ghid. Hanneke de Groot plânsese la pieptul Almei auzind că pleacă, dar îşi revenise repede şi îi comandase articole de îmbrăcăminte practică, inclusiv două costume de călătorie

[25] Ornitolog american pasionat de toate ştiinţele naturale şi ilustrator talentat; cartea lui *The Birds of America* se bucură de mare apreciere până în ziua de azi.

croite special: rochii simple, din in şi din lână, cu nasturii întăriţi (asemănătoare cu ce purta dintotdeauna ea însăşi), cu care Alma se putea descurca singură. Îmbrăcată astfel, Alma semăna cu o servitoare, dar se simţea cum nu se poate mai confortabil şi se putea mişca în voie. Se întreba de ce nu purtase aşa ceva toată viaţa. Odată terminate hainele de călătorie, Alma o instrui pe Hanneke să coasă buzunăraşe secrete în tivurile a două din ele, buzunăraşe în care ascunse monedele de aur şi de argint cu care urma să-şi plătească drumul. Monedele acestea constituiau mare parte din ce-i mai rămăsese Almei pe lume. Nu reprezentau în nici un caz o avere, dar erau destule – spera Alma din tot sufletul – ca să întreţină o călătoare cu nevoi puţine timp de doi sau trei ani.

— Întotdeauna ai fost foarte bună cu mine, îi zise Alma lui Hanneke când văzu rochiile.

— Ei, o să-mi fie dor de tine, răspunse Hanneke, şi o să plâng din nou când pleci, dar trebuie să recunoaştem, copilă, că suntem amândouă prea bătrâne ca să ne mai temem de marile schimbări ale vieţii.

Prudence i-a oferit Almei o brăţară-amintire împletită din şuviţe din părul ei (care rămăsese de un blond palid şi frumos, ca zahărul) şi al lui Hanneke (cenuşiu ca oţelul lustruit). Prudence îi înnodă chiar ea brăţara pe încheietură, iar Alma promise să n-o scoată niciodată.

— Nici nu-mi pot închipui cadou mai preţios, spuse Alma cu sinceritate.

Imediat după ce se hotărâse să plece în Tahiti, Alma i-a scris misionarului din golful Matavai, reverendul Francis Welles, ca să-l anunţe că avea să vină şi să rămână o vreme, nu ştia cât. Ştia că era foarte posibil să ajungă ea în Papeete înaintea scrisorii, dar nu avea ce face. Trebuia să se îmbarce înainte de începerea iernii. Nu voia să

aştepte până se răzgândea. Nu putea decât să spere că, odată ajunsă în Tahiti, urma să aibă unde sta.

I-au trebuit trei săptămâni să-şi facă bagajele. Ştia exact ce să ia cu ea, fiindcă de zeci de ani instruia oamenii care-i colectau exemplare botanice în privinţa călătoriilor sigure şi utile. A pus aşadar în bagaj săpun cu arsenic, ceară de cizmărie, sfoară, camfor, un forceps, plută, cutii pentru insecte, o presă pentru plante, câţiva săculeţi impermeabili de cauciuc indian, două duzini de creioane solide, trei călimări cu tuş, o cutie de tablă cu pigmenţi pentru acuarele, pensule, ace, plase, lentile, chit, sârmă de cupru, câteva scalpele mici, pătrăţele de flanelă pentru spălat, fir de mătase, o trusă medicală şi douăzeci şi cinci de topuri de hârtie (sugative, hârtie de scris, hârtie cafenie obişnuită). S-a gândit să ia şi un pistol, dar, cum nu se pricepea prea bine să ţintească, a hotărât că se va descurca şi cu un scalpel, într-o luptă corp la corp.

În timp ce făcea pregătirile, auzea vocea tatălui ei şi îşi amintea toate dăţile când scria în timp ce el îi dicta, sau când îl auzea instruind botanişti tineri. *Să fii cu ochii-n patru*, îl auzea pe Henry. *Să ai grijă să nu fii singurul din grup care se pricepe să scrie sau să citească o scrisoare. Dacă ai nevoie de apă, ia-te după câini. Dacă mori de foame, mai bine mănâncă insecte decât să-ţi iroseşti puterea vânând. Ce mănâncă păsările e bun şi pentru tine. Cele mai mari primejdii care te ameninţă nu sunt şerpii, leii sau canibalii; cele mai mari primejdii sunt băşicile la picioare, neglijenţa şi oboseala. Să-ţi scrii jurnalele şi însemnările de pe hărţi lizibil; dacă mori, vor fi de folos altui explorator. În caz de urgenţă, poţi să scrii cu sânge.*

Alma ştia că la tropice e bine să poarte culori deschise, ca să nu-i fie prea cald. Ştia că îşi poate impermeabiliza hainele frecându-le bine cu clăbuci şi lăsându-le la uscat peste noapte. Ştia că flanela trebuie purtată aproape de

piele. Ştia că avea să fie primită cu căldură dacă aduce daruri atât pentru misionari (ziare recente, seminţe de legume, chinină, toporişti şi sticle), cât şi pentru băştinaşi (stambă, nasturi, oglinzi şi panglici). A pus în bagaj unul din microscoapele ei iubite – cel mai uşor –, deşi îi era foarte frică să nu fie distrus pe drum. A mai luat cu ea un ceas nou, lucitor, şi un mic termometru de călătorie.

A aşezat totul în cufere şi lăzi de lemn (căptuşite, cu drag, cu muşchi uscat), din care a făcut o mică piramidă lângă adăpostul pentru trăsuri. A simţit un fior de panică văzându-şi bunurile esenţiale reduse la o grămadă atât de mică. Cum avea să supravieţuiască cu atât de puţin? Ce avea să se facă fără bibliotecă? Fără ierbar? Cum va fi să aştepte şi şase luni veşti despre familie sau despre noile cercetări ştiinţifice? Dacă se scufunda corabia şi toate lucrurile acestea esenţiale se pierdeau? Simţi dintr-odată un val de simpatie pentru toţi tinerii aceia întreprinzători pe care familia Whittaker îi trimisese în expediţii de colectat specimene – pentru teama şi nesiguranţa pe care trebuie să le fi simţit, deşi se prefăceau încrezători. De unii dintre ei nu se mai auzise nimic.

În timp ce pregătea şi ambala totul, Alma încerca să capete un aer cât mai autentic de *botaniste voyageuse*, dar adevărul era că nu mergea în Tahiti să caute plante. Motivul ei adevărat se găsea într-un singur obiect, îngropat în fundul unei lăzi mai mari: valijoara de piele a lui Ambrose, strânsă bine în chingi şi plină cu nudurile tânărului tahitian. Avea de gând să-l caute pe individ (pe care, în minte, se obişnuise să-l numească Băiatul) şi era sigură că-l va putea găsi. Avea de gând să-l caute pe toată insula Tahiti dacă era nevoie, să-l caute după metode aproape *botanice*, ca pe un specimen rar de orhidee. Îl va recunoaşte pe loc, era sigură. Va ţine minte chipul acela cât mai avea de trăit. În fond, Ambrose fusese un artist

extrem de talentat şi toate trăsăturile îi erau înfăţişate cât se poate de realist. Era de parcă Ambrose i-ar fi lăsat o hartă pe care acum începea s-o urmeze.

Nu ştia ce va face după ce-l va fi găsit pe Băiat. Dar avea să-l găsească.

Alma a luat trenul până la Boston, a petrecut trei nopţi într-un hotel ieftin din port (care duhnea a gin, tutun şi sudoare de la foştii oaspeţi), apoi s-a îmbarcat. Numele corăbiei ei era *Elliot* – o balenieră de treizeci şi şase de metri şi jumătate, lată şi zdravănă ca o iapă bătrână – şi făcea, de când fusese construită, a douăsprezecea călătorie spre Marchize. Căpitanul fusese de acord ca, în schimbul unei sume frumuşele, să se abată din drum cu vreo 1 300 de kilometri ca s-o lase pe Alma în Tahiti.

Căpitanul era domnul Terrence, de fel din Nantucket. Era un om al mării foarte admirat de Dick Yancey, cel care aranjase călătoria Almei pe balenieră. Yancey a asigurat-o că domnul Terrence este sever cu echipajul, cum trebuie să fie un căpitan, şi că menţine la bord o disciplină mai strictă decât pe cele mai multe corăbii. Terrence era cunoscut mai degrabă pentru îndrăzneală decât pentru prudenţă (devenise celebru pentru obiceiul de a ridica pânzele pe timp de furtună, în loc să le strângă, în speranţa de a profita de viteza vântului furios), însă era un om religios, fără meteahna băuturii, care se străduia să menţină un standard moral ridicat în călătoriile pe mare. Dick Yancey avea încredere în el şi călătorise pe corabia lui de multe ori. Yancey, care întotdeauna se grăbea, prefera căpitanii care navigau repede şi fără teamă, iar Terrence era omul potrivit.

Alma nu mai fusese niciodată pe o corabie. Mai precis, fusese pe multe corăbii, pe vremea când se ducea împreună cu tatăl ei la docuri în Philadelphia, ca să inspecteze marfa sosită, dar niciodată nu *călătorise* pe

una. Când *Elliot* a plecat de la chei, a rămas nemişcată pe punte, cu inima bătându-i mai-mai să-i iasă din piept. A privit cum trec pe lângă ea şi ultimele grămezi de mărfuri de pe docuri, apoi, cu o iuţeală ameţitoare, rămân în urmă. Zburau prin marele golf Boston, iar în siajul lor se legănau vase de pescuit mai mici. Înainte să se sfârşească după-amiaza, Alma se afla în larg pentru prima oară în viaţă.

„Voi face tot ce-mi stă în puteri să aveţi o călătorie confortabilă”, îi jurase căpitanul Terrence Almei, când se îmbarcase. Îi aprecia amabilitatea, dar îşi dădu seama destul de repede că drumul acesta nu avea să-i rezerve cine ştie ce confort. Cabina ei, aflată chiar lângă a căpitanului, era mică şi întunecoasă şi mirosea a canal. Apa de băut mirosea a baltă. Vasul transporta catâri la New Orleans şi animalele scoteau sunete de jale şi ziua, şi noaptea. Mâncarea era rea şi provoca constipaţie (păstârnac şi pesmeţi săraţi la micul dejun; carne de vită uscată şi ceapă la cină), iar vremea era, în cel mai bun caz, incertă. În primele trei săptămâni de călătorie, nu văzu soarele nici măcar o dată. Imediat după aceea, *Elliot* intră într-o furtună care spărgea vesela şi trântea pe jos marinarii tot timpul. Uneori trebuia să se lege de masa căpitanului ca să-şi mănânce carnea de vită uscată cu ceapă. Dar o mânca politicos şi fără să se plângă.

La bord nu mai era altă femeie şi nici un bărbat educat. Marinarii jucau cărţi până târziu în noapte, râzând şi strigând şi speriindu-i somnul. Uneori, bărbaţii dansau pe punte ca nişte duhuri nebune, până când căpitanul Terrence îi ameninţa că, dacă nu se opresc, le sparge scripcile. Oamenii de pe *Elliot* erau duri, nemiloşi. Într-o zi, unul din marinari a prins un şoim în largul coastei Carolinei de Nord, i-a tăiat aripile şi s-a distrat urmărindu-l cum sare de colo-colo pe punte. Almei actul i se păru barbar, dar nu spuse nimic. A doua zi, plictisiţi şi ameţiţi, marinarii au pus

la cale o nuntă între doi catâri, pe care-i împodobiseră cu gulere de hârtie în onoarea evenimentului. Au făcut o hărmălaie de nedescris cu chiotele şi zbieretele lor. Căpitanul i-a lăsat în pace; nu găsea nimic rău în distracţia lor (poate, îşi spuse Alma, fiindcă era o nuntă *creştinească*). Alma nu mai văzuse asemenea purtări în viaţa ei.

Nu avea cu cine să vorbească despre lucruri serioase, aşa că se hotărî să nu mai vorbească despre lucruri serioase. Îşi propuse să fie veselă şi să discute cu toată lumea pe teme simple. Îşi jură că n-o să-şi facă duşmani. Având în vedere că aveau să-şi petreacă următoarele cinci sau chiar şapte luni împreună cu echipajul, în largul oceanului, părea să fie o strategie bună. Îşi permise chiar să râdă la glume, dacă bărbaţii nu erau prea necioplţi. Nu se temea că i-ar face rău cineva; căpitanul Terrence nu permitea nici o familiaritate, iar echipajul nu se purta deloc necuviincios cu ea. (Lucru care nu o mira. Dacă bărbaţii nu-i arătaseră nici un interes la nouăsprezece ani, n-avea s-o observe nici unul la cincizeci şi unu.)

Cel mai apropiat tovarăş al ei era animalul de companie al căpitanului Terrence, o maimuţică. Îl chema Nick cel Mic şi petrecea ore întregi alături de Alma, puricând-o cu grijă, mereu în căutare de lucruri noi şi ciudate. Avea o fire foarte inteligentă şi curioasă. Cel mai tare îl fascina brăţara împletită din şuviţe de păr pe care o purta Alma. Nu reuşea niciodată să-şi depăşească uluirea când vedea că nu are una la fel la încheietura cealaltă – deşi, în fiecare dimineaţă, se uita să vadă dacă nu-i crescuse şi acolo o brăţară peste noapte. Apoi ofta şi îi arunca Almei o privire resemnată, de parcă ar fi spus: „Nu poţi şi tu măcar o dată să fii *simetrică*?” După o vreme, Alma se obişnui să-i dea şi lui din tutunul de prizat pe care-l luase cu ea. Maimuţa îşi punea cu delicateţe o fărâmă de tutun într-o nară,

strănuta ca să se cureţe, apoi îi adormea în poală. Nu ştia ce s-ar fi făcut fără compania ei.

Când au ajuns în vârful peninsulei Florida, s-au oprit la New Orleans ca să descarce catârii. Nu le-a plâns nimeni debarcarea. În New Orleans, Alma a văzut o ceaţă formidabilă peste lacul Pontchartrain. A văzut baloturi de bumbac şi lăzi cu zahăr din trestie adunate în grămezi pe chei, aşteptând să le vină corabia. A văzut vase cu aburi aliniate într-un şir care continua până hăt, departe, aşteptând să urce pe Mississippi prin puterea zbaturilor. Tot în New Orleans a avut şi ocazia să-şi folosească franceza, deşi accentul localnicilor era derutant. A admirat căsuţele cu grădini împodobite cu scoici şi tufe tunse cu grijă şi femeile îmbrăcate după o modă complicată. Ar fi vrut să aibă mai mult timp să exploreze, dar curând a fost chemată înapoi la bord.

Au plecat mai departe spre sud, pe lângă coasta Mexicului. Echipajul a fost lovit de un val de friguri. N-a scăpat aproape nimeni. Aveau un doctor, dar era mai rău decât dacă n-ar fi avut, aşa că în scurtă vreme Alma a ajuns să trateze oamenii din rezerva ei preţioasă de purgative şi vomitive. Nu se considera o asistentă medicală prea bună, dar ca farmacistă era destul de pricepută, iar în urma ajutorului dat a dobândit un mic grup de admiratori.

În curând s-a îmbolnăvit şi Alma, ceea ce a obligat-o să rămână în cabină. Frigurile îi dădeau vise îndepărtate şi temeri intense. Nu-şi putea împiedica mâinile să-i rătăcească între picioare şi se trezea în crize paroxistice de durere împletită cu plăcere. Îl visa tot timpul pe Ambrose. Făcuse eforturi eroice să nu se gândească la el, însă frigurile îi slăbeau fortificaţiile minţii, iar amintirea lui se întoarse cu forţa – dar schimonosită oribil. În vise, îl vedea în cadă (întocmai cum îl văzuse, gol, în după-amiaza

aceea), dar acum penisul i se întărea, superb şi erect, iar el zâmbea lasciv către ea şi o chema să-l sugă până nu mai putea să respire. În alte vise îl vedea pe Ambrose înecându-se în cadă şi se trezea îngrozită, convinsă că ea l-a omorât. Într-o noapte îi auzi vocea şoptind: „Iată deci că acum tu eşti copilul, iar eu mama" şi se trezi ţipând şi fluturând din braţe. Dar nu era nimeni în cabină cu ea. Vocea lui vorbise în germană. De ce ar fi vorbit în germană? Ce însemna asta? A rămas trează tot restul nopţii, străduindu-se să înţeleagă cuvântul *mamă – Mutter*, în germană – care, în alchimie, însemna şi „creuzet". Nu reuşea să înţeleagă visul, dar îl simţea cu toată intensitatea ca pe un blestem.

A avut atunci primele regrete că hotărâse să plece.

În ziua de după Crăciun, unul din marinari a murit de friguri. A fost cusut într-o pânză de velă îngreunată cu o ghiulea şi i s-a dat drumul, în linişte, în ocean. Ceilalţi i-au acceptat moartea fără nici un semn vizibil de suferinţă şi i-au vândut la licitaţie bunurile. Seara, parcă mortul nici nu existase. Alma îşi închipui cum i-ar fi vândute şi ei lucrurile între membrii echipajului. *Ce părere ar fi avut despre desenele lui Ambrose?* Cine putea şti? Poate pentru unii dintre ei ar fi fost valoroasă o asemenea comoară de senzualitate sodomită. Pe mare plecau tot felul de oameni. Alma ştia foarte bine.

S-a însănătoşit. Un vânt prielnic i-a dus la Rio de Janeiro, unde Alma a văzut corăbiile portugheze cu sclavi care plecau spre nord, către Cuba. A văzut plaje superbe şi pescari ce îşi puneau viaţa în primejdie pe plute părând la fel de şubrede ca acoperişurile coteţelor de găini. A văzut palmieri mari, cu frunze ca evantaiele, mai mari decât oricare exemplar din serele de la White Acre, şi şi-a dorit cu o disperare agonizantă să-i fi putut arăta asemenea

palmieri lui Ambrose. Nu izbutea să şi-l scoată din minte. Se întreba dacă-i văzuse şi el când trecuse pe-acolo.

Şi-a ocupat timpul plimbându-se şi explorând, descoperind mereu lucruri noi. A văzut femei care nu purtau bonete şi care fumau trabucuri pe stradă. A văzut refugiaţi, comercianţi, creoli murdari şi negri rafinaţi, semi-sălbatici, precum şi oameni eleganţi cu un sfert de sânge negru. A văzut bărbaţi care vindeau papagali şi şopârle ca hrană. A mâncat pe săturate portocale, lămâi şi limete. A mâncat atât de mult mango (împărţind puţin şi cu Nick cel Mic), încât s-a ales cu o urticarie. A văzut curse de cai şi spectacole de dans. A dormit la un hotel ai cărui patroni, soţ şi soţie, nu erau de aceeaşi rasă – nu mai văzuse aşa ceva. (Femeia era o negresă prietenoasă şi pricepută, care nu făcea nimic încet; bărbatul era alb şi bătrân şi nu făcea nimic.) Nu trecea nici o zi fără să vadă oameni care mânau sclavi pe străzile din Rio, oferind spre vânzare fiinţele în cătuşe. Alma nu suporta să-i vadă. I se făcea rău de ruşine la gândul că atâţia şi atâţia ani nu dăduse nici o atenţie ororii acesteia.

Odată plecaţi din port, s-au îndreptat spre Capul Horn. Pe măsură ce s-au apropiat de el, vremea a devenit atât de rece, încât Alma (care purta deja mai multe straturi de flanelă şi lână) şi-a sporit garderoba cu un palton bărbătesc şi o căciulă rusească împrumutată. Înfofolită aşa, nu o puteai deosebi de bărbaţii de la bord. A văzut munţii din Ţara de Foc, dar corabia nu s-a putut apropia de uscat, fiindcă vremea era prea rea. Au urmat cincisprezece zile nenorocite, timp în care au ocolit Capul Horn. Căpitanul insista să ţină toate pânzele sus; Alma nici nu-şi putea închipui cum rezistau catargele. Corabia se apleca când pe o parte, când pe cealaltă. *Elliot* părea să ţipe de durere, în timp ce bietul ei suflet de lemn era izbit şi biciuit de mare.

— Cu vrerea Domnului, vom ieşi din furtună, spuse Terrence, refuzând să strângă pânzele, în speranţa de a parcurge încă douăzeci de noduri înainte de lăsarea întunericului.

— Dar dacă moare cineva? strigă Alma ca să acopere şuierul vântului.

— Înmormântare pe mare, strigă şi căpitanul, ţinând drept înainte.

Au urmat patruzeci şi cinci de zile de frig cumplit. Valurile duceau un asalt nesfârşit, ritmic. Uneori îi lovea câte o furtună atât de puternică, încât marinarii mai bătrâni începeau să cânte psalmi ca să se liniştească. Alţii blestemau şi se răţoiau, iar câţiva păstrau tăcerea – de parcă ar fi şi murit. Furtunile au desprins coteţele găinilor din locurile unde erau fixate, şi găinile au zburat pe punte. Într-o noapte, braţul catargului s-a spart în ţăndări mărunte, ca aşchiile de foc. A doua zi, marinarii au încercat să ridice unul nou, însă n-au reuşit. Unul din ei, doborât de un val, a căzut în cală şi şi-a rupt coastele.

În tot acest timp, Alma a trecut de la speranţă la teamă şi înapoi la speranţă, convinsă că poate să moară în orice clipă – dar n-a scos nici un ţipăt de panică şi teama n-a făcut-o să ridice vocea. La sfârşit, când vremea s-a îmblânzit, căpitanul Terrence i-a spus „Sunteţi o adevărată fiică a lui Neptun, domnişoară Whittaker”, iar Alma s-a simţit de parcă primise cea mai înaltă laudă din viaţa ei.

În cele din urmă, la jumătatea lui martie, au aruncat ancora la Valparaíso, unde marinarii au găsit case de toleranţă din plin ca să-şi potolească nevoile amoroase, în timp ce Alma explora oraşul atât de complex şi primitor. Zona din jurul portului era o mlaştină în paragină, dar casele de pe lângă dealurile abrupte arătau superb. S-a plimbat pe dealuri zile întregi şi a simţit că-şi recapătă puterea în muşchii picioarelor. A văzut în Valparaíso

aproape la fel de mulţi americani ca în Boston – toţi în drum spre San Francisco, în căutare de aur. S-a îndopat cu pere şi cireşe. A văzut o procesiune religioasă lungă de un kilometru, în onoarea unui sfânt de care nu mai auzise, şi a urmat-o până la o catedrală formidabilă. A citit ziare şi a trimis scrisori acasă, pentru Prudence şi Hanneke. Într-o zi limpede şi răcoroasă, a urcat pe cel mai înalt deal din Valparaíso, iar de acolo a văzut, în depărtarea înceţoşată, vârfurile acoperite de zăpadă ale Anzilor. Simţea lipsa tatălui ei ca pe o vânătaie dureroasă. Senzaţia i-a oferit o ciudată uşurare – dorul de Henry, în loc de dorul de Ambrose, măcar o dată.

Apoi au ridicat din nou ancora şi au plecat spre inima Pacificului. Vremea s-a încălzit. Marinarii s-au liniştit. Făceau curat sub punţi şi îndepărtau urmele vechi de mucegai şi vomă. Fredonau în timp ce lucrau. Dimineaţa, în mijlocul agitaţiei generale, corabia avea un aer de mic sat. Alma se obişnuise cu lipsa de intimitate, acum prezenţa marinarilor o liniştea. Îi cunoştea şi se bucura că sunt acolo. O învăţau noduri speciale şi cântece marinăreşti, iar ea le curăţa rănile şi le tăia bătăturile. A mâncat dintr-un albatros împuşcat de un marinar tânăr. Au trecut pe lângă cadavrul umflat, plutitor al unei balene – grăsimea i-o jupuiseră alţi vânători de balene –, dar n-au văzut balene vii.

Oceanul Pacific era vast şi gol. Acum Alma a înţeles, în sfârşit, de ce trecuse atâta timp până să găsească europenii Terra Australis în întinderea aceea enormă. Primii exploratori presupuneau că trebuia să existe pe undeva prin sud un continent de mărimea Europei, astfel ca planeta să fie perfect echilibrată. Dar s-au înşelat. În zona aceea nu era aproape nimic altceva decât apă. Iar emisfera sudică era tocmai *opusul* Europei: un continent

oceanic uriaş, presărat cu lacuri de uscat minuscule, foarte depărtate unul de altul.

Au urmat zile şi zile de gol albastru. De o parte şi de alta, Alma vedea prerii de apă care se întindeau la fel de departe ca imaginaţia ei. Dar tot nu se vedeau balene. Nici păsări, doar norii se zăreau de la sute de kilometri şi de multe ori aduceau vreme rea. Aerul era tăcut până când venea furtuna, iar atunci vânturile urlau ca nişte suflete chinuite.

La începutul lui aprilie, vremea s-a schimbat îngrijorător, iar cerul s-a înnegrit sub privirile lor, sugrumând ziua de la mijlocul după-amiezii. Aerul era greu, ameninţător. Schimbarea bruscă l-a îngrijorat îndeajuns pe căpitanul Terrence încât să ordone strângerea pânzelor – a tuturor – în timp ce se uita la fulgerele înlănţuite care veneau spre corabie din toate părţile. Valurile deveniseră munţi mişcători de negură. Dar apoi, la fel de repede pe cât îi lovise, furtuna se risipi, iar cerul se lumină din nou. Marinarii au scos însă strigăte nu de uşurare, ci de spaimă, fiindcă imediat după aceea au văzut un jet de apă apropiindu-se. Căpitanul a trimis-o pe Alma sub punte, dar ea a refuzat să se mişte: jetul de apă era prea magnific. Apoi s-a auzit încă un strigăt când echipajul şi-a dat seama că, de fapt, corabia era înconjurată de *trei* jeturi de apă, mult prea aproape ca să nu fie primejdioase. Alma era ca hipnotizată. Unul din jeturi se apropie atât de tare, încât văzu şuvoaiele lungi de apă cum ţâşneau în spirală de la suprafaţa oceanului spre cer, într-o singură coloană rotitoare. În viaţa ei nu văzuse ceva mai maiestuos, mai sacru, mai impresionant. Presiunea aerului era atât de mare, încât timpanele Almei parcă stăteau să plesnească şi se simţea ciudat când trăgea aer în plămâni. Timp de cinci minute, a fost atât de copleşită, încât nu mai ştia dacă trăieşte sau a murit. Nu-şi dădea seama pe ce lume

este. O izbi gândul că zilele pe lumea asta i se terminaseră. Ciudat, dar nu o deranja. Nu-i era dor de nimeni. Nu-i veni în minte nici un om din câţi cunoscuse – nici Ambrose, nici altcineva. Nu avea nici un regret. Stătea acolo, într-o stare de uimire şi încântare, gata să primească orice s-ar fi întâmplat.

Odată ce jeturile de apă s-au îndepărtat şi marea s-a liniştit din nou, Alma a simţit că trecuse prin cea mai fericită experienţă a vieţii ei.

Au plecat mai departe.

Spre sud, îndepărtată şi imposibilă, se afla îngheţata Antarctică. Spre nord nu părea să fie nimic – cel puţin aşa spuneau marinarii plictisiţi. Şi-au continuat drumul spre vest. Almei îi lipseau plăcerea mersului şi mirosul pământului. Neavând alte exemplare botanice de studiat, i-a rugat pe marinari să-i ridice la bord alge. Nu le cunoştea bine, dar ştia cum să deosebească lucrurile unele de altele şi şi-a dat seama destul de repede că unele alge aveau rădăcini conglomerate, altele – comprimate. Unele aveau o textură aspră, altele erau netede. A încercat să găsească o metodă de a conserva algele ca să le studieze mai târziu şi să le împiedice să se transforme în mâzgă sau în fulgi negri imateriali. N-a reuşit, dar şi-a mai umplut timpul. A descoperit, încântată, că marinarii înveleau vârfurile harpoanelor în şomoioage de muşchi uscat – un nou subiect minunat şi familiar de explorat.

Ajunsese să-i admire pe marinari. Nu înţelegea cum reuşeau să suporte atât de mult timp lipsa confortului de pe uscat. Cum de nu-şi ieşeau din minţi? Pe ea oceanul o uluia şi o tulbura totodată. Nimic altceva de pe lume nu o impresionase atât. I se părea însăşi forma distilată a materiei, capodopera misterelor. În mişcarea ei, corabia antrena molecule ciudate de lumină verde şi purpurie, până când părea să târască după ea un voal lung şi

scânteietor, răsfirat peste apă. Era atât de frumos, încât Alma se mira că echipajul nu se aruncă în apă, atras spre moarte de magia aceea ameţitoare.

În alte nopţi, când n-avea somn, se plimba de colo-colo pe punte desculţă, încercând să-şi întărească tălpile ca pregătire pentru sosirea în Tahiti. Vedea reflexiile alungite ale stelelor în apa calmă, strălucind ca nişte torţe. Cerul de deasupra îi era la fel de nefamiliar ca oceanul dimprejur. Văzuse câteva constelaţii care-i aminteau de acasă – Orion, Pleiadele –, dar Steaua Nordului şi Ursa Mare erau ascunse. Comorile lipsă din vistieria cerului îi dădeau o senzaţie disperată şi neajutorată de dezorientare. Dar cerul îi oferea în schimb daruri noi. Acum vedea Crucea Sudului, Gemenii şi nebuloasa vastă şi curgătoare a Căii Lactee.

Într-o seară, uimită de constelaţii, Alma i-a spus căpitanului Terrence:

— *Nihil astra praeter vidit et undas*.

— Ce înseamnă? întrebă el.

— E din Odele lui Horaţiu, răspunse ea. Înseamnă că nu se vede nimic altceva decât stele şi valuri.

— Mă tem că nu vorbesc latineşte, domnişoară Whittaker, se scuză el. Nu sunt catolic.

Unul din marinarii mai bătrâni, care trăise mulţi ani în Mările Sudului, îi spuse Almei că tahitienii, când aleg o stea după care să-şi călăuzească drumul pe mare, îi spun *aveia* – zeul îndrumător. Dar în general, spunea tot el, cuvântul pe care-l foloseau cel mai des tahitienii pentru „stea” era *fetia*. Marte, de exemplu, era steaua roşie: *fetia ura*. Luceafărul-de-Dimineaţă era *fetia ao*: steaua luminii. Tahitienii erau navigatori pricepuţi, îi mai spuse marinarul cu sinceră admiraţie. Îşi puteau găsi drumul pe mare şi în nopţile fără stele şi fără lună, luându-se doar după curenţii oceanici. Cunoşteau şaisprezece feluri de vânt.

— Întotdeauna m-am întrebat dacă nu cumva, înainte să venim noi după ei în sud, ne-au vizitat ei pe noi, în nord, zise el. Mă întreb dacă n-au ajuns cu canoele lor pe la Liverpool sau Nantucket. Era posibil, să ştiţi. Puteau să ajungă până acolo şi să se uite la noi cum dormim şi pe urmă să plece înapoi înainte să-i vedem noi. Nu m-aş mira deloc să aud că aşa au făcut.

Alma învăţase deci câteva cuvinte în tahitiană: *stea*, *roşu* şi *lumină*. L-a rugat pe marinar s-o mai înveţe şi altele. El i-a spus ce mai ştia, străduindu-se să-i fie de ajutor, dar s-a scuzat că nu ştie mare lucru în afară de termeni nautici şi de cuvinte de spus fetelor frumoase.

În continuare nu vedeau nici o balenă.

Echipajul era dezamăgit, plictisit şi agitat. Oceanul fusese secătuit de pradă. Căpitanul se temea să nu ajungă la sapă de lemn. Unii marinari – cel puţin dintre cei cu care se împrietenise Alma – voiau să-i arate ce pricepuţi sunt la vânătoare.

— N-aţi văzut lucru mai interesant, promiteau ei.

În fiecare zi se uitau după balene. Le căuta şi Alma. Dar nu apucă să vadă nici una; au ajuns în Tahiti în iunie 1852. Marinarii şi-au continuat drumul lor, Alma pe-al ei şi n-a mai auzit niciodată de *Elliot*.

Capitolul douăzeci şi doi

Primul lucru pe care l-a văzut Alma din insula Tahiti, de pe puntea lui *Elliot*, au fost vârfurile munţilor abrupţi care se înălţau temerar spre cerul azuriu, fără nori. Tocmai se trezise, în dimineaţa aceea frumoasă şi limpede, şi ieşise pe punte să inspecteze lumea înconjurătoare. Nu se aştepta să vadă aşa ceva. Tahiti i-a tăiat răsuflarea – nu

prin frumuseţe, ci prin stranietate. Toată viaţa auzise vorbindu-se de insula aceasta, văzuse şi desene şi picturi, dar nu-şi închipuise că era atât de *înaltă*, de extraordinară. Munţii nu semănau deloc cu dealurile domoale ale Pennsylvaniei; aveau pante înverzite şi sălbatice – şocant de abrupte, înfricoşător de zimţuite, uluitor de înalte, orbitor de verzi. De fapt, toată insula era cotropită de verdeaţă. Verdele luxuriant cobora până pe plajă. Cocotierii păreau să crească drept din apă.

Nu reuşea s-o înţeleagă. Era în mijlocul pustietăţii, la jumătatea distanţei între Australia şi Peru, şi nu se putea abţine să se întrebe: ce caută o insulă aici? Tahiti i se părea o întrerupere ciudată a platitudinii vaste şi nesfârşite a Pacificului – o catedrală bizară, apărută din senin în mijlocul apelor, fără nici un motiv. Se aşteptase să-i lase impresia unui paradis, fiindcă aşa o descria toată lumea. Se aşteptase să fie copleşită de frumuseţea ei, să aibă senzaţia că a coborât de pe corabie drept în grădina Edenului. Nu o numise Bougainville[26] La Nouvelle Cythère, după insula pe care se născuse Afrodita? Dar prima reacţie a Almei, dacă era să fie sinceră, a fost teama. În dimineaţa aceea luminoasă, în clima aceea blândă, când i-a apărut în faţă utopia aceasta celebră, n-a simţit altceva decât o ameninţare neclară. Ce înţelesese Ambrose din Tahiti? se întreba ea. Nu voia să rămână acolo singură.

Dar unde s-ar fi putut duce?

Bătrâna corabie intră fără greutate în golful Papeete, ca un cal în fruntea cursei, însoţită de zeci de specii de păsări marine care se învârteau în jurul catargelor prea repede ca Alma să le numere sau identifice. A fost lăsată cu tot cu bagaje pe docul aglomerat, plin de culoare. Căpitanul

[26] Amiralul şi exploratorul Louis-Antoine, conte de Bougainville, primul francez care a navigat în jurul lumii. (*N.t.*)

Terrence a avut amabilitatea de a-i căuta o trăsură care s-o ducă la aşezarea misionarilor din golful Matavai.

După atâtea luni petrecute pe mare, îi tremurau picioarele, iar nervii îi erau gata să cedeze. O înconjurau oameni de toate soiurile – marinari, ofiţeri de marină, negustori, un individ în saboţi care arăta a negustor olandez. Văzu doi negustori de perle chinezi, cu cozile lor lungi pe spate. Văzu băştinaşi, metişi şi alţii imposibil de identificat. Văzu un tahitian spătos cu un veston greu de lână la două rânduri, luat fără îndoială de la vreun marinar englez, dar fără pantaloni – nu purta decât o fustă de iarbă, iar sub veston i se vedea, neaşteptat, pieptul gol. Văzu femei de pe insulă îmbrăcate în fel şi chip. Unele dintre cele mai bătrâne îşi lăsau sânii la vedere cu îndrăzneală, iar cele mai tinere purtau rochii lungi şi îşi ţineau părul împletit cu modestie. Alma presupuse că erau cele recent convertite la creştinism. Văzu o femeie înfăşurată în ceva ce semăna a faţă de masă, cu pantofi de piele europeneşti, bărbăteşti, cu câteva numere mai mari decât picioarele ei, care vindea nişte fructe necunoscute. Văzu un individ cu haine fistichii, purtând o pereche de pantaloni europeneşti ca pe un fel de vestă, iar pe cap o coroană înfoiată de frunze. Ei i se păru o apariţie extraordinară, însă nimeni altcineva nu-l băga în seamă.

Băştinaşii erau mai masivi decât oamenii cu care era obişnuită Alma. Unele dintre femei erau la fel de masive ca ea. Bărbaţii erau şi mai masivi. Aveau pielea ca arama lustruită. Unii bărbaţi aveau părul lung şi arătau înfricoşător; alţii aveau părul scurt şi arătau ca nişte oameni civilizaţi.

Alma văzu un pâlc de prostituate care i-au asaltat pe marinarii de pe *Elliot* cu sugestii directe şi neruşinate, de cum au pus piciorul pe docuri. Părul despletit le ajungea până la mijloc, în valuri negre şi lucioase. Din spate, toate

arătau la fel. Din faţă se observau diferenţele de vârstă şi frumuseţe. Privi începutul negocierilor. Se întrebă cât costa aşa ceva. Se întrebă, mai precis, ce ofereau femeile. Se întrebă cât durau asemenea aranjamente şi unde aveau loc. Se întrebă unde se duceau marinarii dacă voiau să cumpere băieţi, nu fete. Nu se vedea nici urmă de astfel de negustorii pe docuri. Probabil se petreceau în locuri mai discrete.

Văzu tot felul de copii mai mici şi mai mari – îmbrăcaţi, dezbrăcaţi, în apă, pe ţărm, aproape de ea sau mai departe. Se mişcau ca bancurile de peşti sau ca stolurile de păsări şi fiecare hotărâre se lua în acelaşi timp, în comun: *Acum sărim! Acum fugim! Acum cerşim! Acum ne batem joc!* Văzu un bătrân care avea un picior umflat, de două ori mai mare decât celălalt. Ochii îi erau albi şi orbi. Văzu trăsurici mărunte, trase de nişte ponei de-a dreptul jalnici. Văzu un grup de câini mici şi tărcaţi, încurcaţi unii în alţii la umbră. Văzu trei marinari francezi, braţ la braţ, cântând de mai mare dragul, deja beţi în dimineaţa superbă. Văzu semne care anunţau o sală de biliard şi, lucru de mirare, o tipografie. Uscatul i se legăna sub picioare. Soarele o încingea.

Un cocoş negru, frumos, dădu cu ochii de ea şi se apropie cu paşi ţanţoşi, de parcă ar fi fost un emisar trimis în întâmpinarea ei. Era atât de demn că nu s-ar fi mirat să vadă că poartă o banderolă pe piept. Cocoşul se opri drept în faţa ei, impunător şi scrutător. Alma aproape că se aştepta să-i vorbească, să ceară să-i vadă documentele. Neştiind ce altceva să facă, se aplecă şi mângâie orătania nobilă ca pe un câine. În mod uimitor, cocoşul nu se feri. Îl mai mângâie o vreme, iar el cotcodăci, cum nu se poate mai mulţumit. În cele din urmă, i se aşeză la picioare şi îşi zburli penele, într-o postură de odihnă aspectuoasă. Dădea impresia că interacţiunea dintre ei mersese exact cum

trebuia. Pe undeva, pe Alma o mai linişti întâmplarea aceasta simplă. Calmul şi siguranţa de sine a cocoşului o ajutau să se destindă.

Apoi, cei doi – pasărea şi femeia – îşi continuară împreună aşteptarea tăcută pe doc.

De la Papeete la golful Matavai erau peste unsprezece kilometri. Almei îi păru atât de rău de bietul ponei care trebuia să-i care bagajul, încât coborî din trăsură şi merse pe lângă ea. Era o plăcere să-şi folosească picioarele după atâtea luni de inactivitate pe mare. Drumul era superb, umbrit de frunzişul împletit al palmierilor şi arborilor-de-pâine. Peisajul i se părea, în acelaşi timp, familiar şi derutant. Recunoştea multe din varietăţile de palmieri fiindcă le văzuse în serele tatălui ei, dar altele erau alcătuiri misterioase de frunze împletite şi scoarţă alunecoasă, pieloasă. Cum nu văzuse palmieri decât în sere, Alma nu-i *auzise* niciodată. Vântul le agita frunzişul ca pe o mătase foşnitoare. Uneori, când venea câte o pală mai puternică, trunchiurile trosneau ca nişte uşi vechi. Erau nemaipomenit de zgomotoşi şi de vii. Iar arborii-de-pâine erau mai măreţi şi mai eleganţi decât şi-ar fi putut închipui. Semănau cu ulmii de acasă: lucioşi şi primitori.

Vizitiul – un tahitian bătrân, cu spatele tatuat cu un model tulburător şi cu pieptul bine uns cu ulei – nu înţelegea cu nici un chip de ce ţinea Alma să meargă pe jos. Părea să se teamă că din cauza asta n-avea să-şi primească banii. Ca să-l liniştească, încercă să-l plătească când ajunseseră pe la jumătatea drumului. Nu reuşi decât să încurce şi mai tare lucrurile. Căpitanul Terrence se învoise cu el la un preţ, dar se părea că acum înţelegerea nu mai stătea în picioare. Alma îi oferi monede americane, dar bărbatul încercă să-i dea drept rest o mână de piaştri spanioli murdari şi pesos bolivieni. Alma nu înţelegea cum calcula el schimbul, până când îşi dădu seama că de fapt îi

dădea, la schimb, monedele lui vechi şi uzate pentru monedele ei noi şi lucitoare.

A lăsat-o sub frunzişul umbros al câtorva bananieri din mijlocul aşezării misionarilor din golful Matavai. I-a descărcat bagajul, făcând din el o piramidă ordonată; arăta exact ca în ziua plecării, cu şapte luni în urmă, lângă adăpostul pentru trăsuri de la White Acre. Odată rămasă singură, Alma a măsurat din priviri împrejurimile. Locul era destul de plăcut, îşi spuse ea, deşi mai modest decât se aşteptase. Biserica misiunii era o construcţie mică şi umilă, văruită şi acoperită cu stuf, înconjurată de un mic pâlc de clădiri asemănătoare, văruite şi acoperite cu stuf. Nu aveau cum să trăiască acolo decât câteva zeci de oameni.

Comunitatea, dacă i se putea spune aşa, fusese construită pe malul unui râuşor care se vărsa direct în mare şi care tăia în două plaja lungă şi curbată, cu nisip dens, negru, vulcanic. Din cauza culorii nisipului, apa golfului nu era de un turcoaz scânteietor, ca cel asociat de obicei cu mările Sudului, ci semăna mai degrabă cu un estuar de cerneală. La aproape trei sute de metri în larg se afla un recif care menţinea valurile calme. Chiar şi de la depărtarea aceea, Alma auzea valurile izbindu-se de bariera lui. Luă nisip în mână – avea culoarea funinginii – şi îl lăsă să i se scurgă printre degete. Era ca o catifea caldă la atingere, iar mâna îi rămase curată.

— Golful Matavai, spuse ea cu voce tare.

Mai că nu-i venea să creadă că se află acolo. Se opriseră pe insula aceea toţi marii exploratori ai secolului dinainte. Fuseseră acolo şi Wallis, şi Vancouver, şi Bougainville. Căpitanul Bligh petrecuse şase luni chiar pe plaja aceea. Lucrul cel mai impresionant pentru Alma era că tot acolo, pe plajă, debarcase şi căpitanul Cook în Tahiti, în 1769. În stânga ei, nu foarte departe, se ridica promontoriul înalt de pe care Cook urmărise orbita lui Venus – mişcarea

vitală a minusculului disc planetar pe suprafaţa soarelui, pentru care traversase jumătate de lume. Râuşorul leneş din dreapta Almei marcase odinioară ultima graniţă dintre tahitieni şi britanici. Imediat după debarcarea lui Cook, cele două popoare stătuseră pe malurile lui şi se priviseră ore întregi cu o curiozitate prudentă. Tahitienii credeau că britanicii coborâseră din cer şi că navele lor enorme, impresionante erau insule – *motu* – rupte din stele. Englezii încercau să-şi dea seama dacă indienii aceştia aveau să fie agresivi sau periculoşi. Femeile tahitiene veniseră pe malul râului şi îi îmbiau pe marinarii englezi cu dansuri jucăuşe şi provocatoare. Căpitanul Cook a decis că nu părea să-i pândească nici o primejdie, aşa că a lăsat echipajul să-şi facă de cap cu fetele. Marinarii ofereau cuie de fier în schimbul favorurilor sexuale. Femeile luau cuiele şi le plantau în pământ, crezând că avea să crească din ele mai mult fier preţios, aşa cum ar fi crescut un copac dintr-un puiet.

Tatăl Almei nu făcuse parte din expediţia aceea. Henry Whittaker ajunsese în Tahiti opt ani mai târziu, în cea de-a treia expediţie a lui Cook, în august 1777, când englezii şi tahitienii se obişnuiseră deja unii cu alţii şi întreţineau relaţii cordiale. Pe unii din marinarii britanici îi aşteptau pe insulă soţii băştinaşe cu copii băştinaşi. Tahitienii îl strigau pe căpitanul Cook „Toote”, fiindcă nu-i puteau pronunţa numele. Alma ştia toate astea din poveştile tatălui ei – poveşti la care nu se mai gândise de zeci de ani. Acum şi le amintea pe toate. Tatăl ei se îmbăiase în tinereţe chiar în râul acela. Mai târziu, după cum ştia şi Alma, misionarii începuseră să-l folosească pentru botezuri.

Acum, că ajunsese în sfârşit la destinaţie, Alma nu prea ştia ce să mai facă. Nu se vedea ţipenie de om, cu excepţia unui copil care se juca singur în râu. Nu avea mai mult de trei ani, era gol puşcă şi nu părea să fie deloc

îngrijorat că fusese lăsat nesupravegheat în apă. Alma nu voia să-şi lase bagajul acolo, aşa că se aşează pe grămada de valize şi aşteptă să apară cineva. De dimineaţă fusese prea agitată ca să ia micul dejun pe corabie, aşa că îi mai era şi foame.

După o vreme lungă, dintr-una din colibele mai îndepărtate apăru o tahitiană bine legată, cu o rochie lungă şi modestă şi o bonetă albă, purtând o sapă în mână. Când dădu cu ochii de Alma, se opri. Alma se ridică şi îşi netezi rochia.

— *Bonjour*, strigă ea. Tahiti trecuse oficial în stăpânirea Franţei, aşa că Alma se gândise că avea şanse mai mari cu franceza.

Femeia îi răspunse cu un zâmbet frumos:

— Pe aici vorbim engleza!

Alma voia să se apropie, ca să nu fie nevoie să strige una la alta, dar avea senzaţia ridicolă că nu se putea îndepărta de bagaje.

— Îl caut pe reverendul Francis Welles! anunţă ea.

— Azi e la răcit! îi răspunse femeia vesel, tot strigând, apoi plecă după treburile ei pe drumul spre Papeete, lăsând-o din nou pe Alma singură cu bagajele.

La răcit? Aveau gheţărie la misiune? Nu părea genul de aşezare unde să fie loc de aşa ceva. Ce voia să spună femeia?

În orele următoare, pe lângă Alma şi piramida ei de cutii şi cufere mai trecură câţiva tahitieni. Toţi erau prietenoşi, dar nici unul nu părea prea mirat de prezenţa ei şi nici nu rămase prea mult să stea de vorbă cu ea. Toţi repetară aceeaşi informaţie: că reverendul Francis Welles era la răcit. Şi când avea să se întoarcă? Nu ştia nimeni. Înainte să se întunece, sperau ei.

Câţiva băieţi s-au adunat în jurul ei şi au început să se joace, îndrăzneţi, de-a trasul la ţintă cu pietricele în

bagajele ei, până când i-a gonit o femeie mai în vârstă, masivă, încruntată, şi s-au dus să se joace în râu. Ziua s-a scurs încet şi câţiva bărbaţi cu undiţe ridicol de mici au trecut pe lângă Alma, s-au îndreptat spre plajă şi au înaintat în mare. Au rămas în picioare, cufundaţi până la gât în valurile blânde, şi şi-au aruncat momelile. Alma începuse să simtă chinuitor setea şi foamea. Dar tot nu îndrăznea să plece şi să-şi lase lucrurile acolo.

La tropice, amurgul e scurt, după cum apucase să afle şi Alma în lunile petrecute pe mare. Umbrele s-au lungit. Copiii au ieşit în fugă din râu şi au intrat repede în case. Alma a urmărit soarele care cobora iute peste vârfurile munţilor abrupţi de pe insula Moorea, departe, dincolo de golf. Simţea că o cuprinde panica. Unde avea să doarmă în noaptea aceea? Ţânţarii îi bâzâiau în jurul capului. Pentru tahitieni era deja invizibilă. Îşi vedeau de treburi în jurul ei de parcă şi ea, şi bagajele ar fi fost un morman de pietre ridicat acolo, pe plajă, de când era lumea lume. Rândunelele care vânau seara ieşiră din frunziş. Lumina soarelui la apus se reflecta din apă ca nişte flăcări orbitoare.

Apoi Alma observă ceva în apă, ceva care se apropia de plajă. Era o canoe mică, un catamaran rapid şi îngust. Îşi făcu umbră ochilor cu mâna şi, strângând din pleoape ca să se apere de lumina reflectată, încercă să distingă siluetele din el. Nu, era doar una şi vâslea din răsputeri. Canoea ţâşni din apă pe plajă cu o putere remarcabilă – o săgeată măruntă cu traiectorie perfectă – şi din ea sări un spiriduş. Cel puţin asta îi veni în minte Almei: Uite un spiriduş! La o analiză mai atentă însă, spiriduşul se dovedi a fi un bărbat, un alb, cu o coamă sălbatică de păr alb ca zăpada şi o barbă fluturătoare care nu se lăsa mai prejos. Era mărunţel, crăcănat şi iute în mişcări; trase canoea pe plajă cu o forţă surprinzătoare la un om atât de mic.

— Domnul reverend Welles? strigă ea cu oarecare speranţă, fluturându-şi braţele într-un gest lipsit de orice urmă de demnitate.

Bărbatul se apropia. Era greu de spus ce era mai remarcabil la el – statura joasă sau construcţia robustă. Îi ajungea Almei până la talie, avea un corp de copil, de-a dreptul scheletic. Obrajii îi erau supţi, iar umerii – înguşti şi ascuţiţi sub cămaşă. O bucată de sfoară răsucită în două îi împiedica pantalonii să cadă de pe mijlocul subţire. Barba îi acoperea tot pieptul. Purta un fel de sandale ciudate, făcute tot din sfoară. Nu avea pălărie, iar faţa îi era pârjolită de soare. Hainele nu-i ajunseseră chiar la stadiul de zdrenţe, dar nici mult nu mai aveau. Arăta ca o umbrelă ruptă. Arăta ca un naufragiat bătrân şi minuscul.

— Domnul reverend Welles? întrebă Alma din nou, mai şovăitoare, văzându-l că se apropie tot mai mult.

Omul ridică spre ea – ridică *mult* spre ea – doi ochi sinceri, de un albastru scânteietor.

— Eu sunt reverendul Welles, spuse el. Sau, ştiţi, cel puţin cred că încă mai sunt reverendul Welles!

Vorbea cu un accent britanic uşor, imprecis, cu silabe scurte şi apăsate.

— Domnule reverend Welles, sunt Alma Whittaker. Sper că mi-aţi primit scrisoarea...

Omul din faţa ei înclină capul într-o parte: ca o pasăre, curios, deloc agitat.

— Scrisoarea?

Exact de asta se temuse. N-o aştepta nimeni. Trase aer adânc în piept şi încercă să se gândească în ce fel şi-ar putea explica situaţia cât mai bine.

— Am venit în vizită, domnule reverend Welles, şi mă gândeam să rămân aici o vreme – după cum probabil v-aţi dat seama.

Arătă spre piramida de bagaje, ca pentru a se scuza.

— Mă interesează botanica şi aş dori să studiez plantele de aici. Ştiu că şi dumneavoastră sunteţi interesat de ştiinţele naturale. Vin din Philadelphia, din Statele Unite ale Americii. Am venit şi să supraveghez plantaţia de vanilie a familiei mele. Tatăl meu era Henry Whittaker.

Bărbatul ridică din sprâncenele albe, cu fire subţiri.

— Tatăl dumneavoastră *era* Henry Whittaker, spuneţi? Sărmanul om şi-a dat duhul?

— Mă tem că da, domnule reverend Welles. Nu a trecut nici un an.

— Îmi pare rău să aud asta. Domnul să-l odihnească la sânul Lui. Ştiţi, de-a lungul anilor am lucrat pentru tatăl dumneavoastră, am contribuit şi eu cu puţinul de care sunt capabil. I-am vândut multe exemplare botanice, pentru care a avut amabilitatea de a-mi oferi preţuri cinstite. Nu l-am cunoscut pe tatăl dumneavoastră personal, ştiţi, dar am lucrat pentru el prin emisarul dumnealui, domnul Yancey. Bunul dumneavoastră tată a fost întotdeauna un om foarte generos şi corect. De multe ori, în anii aceia, câştigurile primite de la domnul Whittaker ne-au ajutat să ne salvăm mica aşezare. Doar nu putem să ne bazăm întotdeauna pe ajutorul Societăţii Misionare din Londra, nu? Dar dintotdeauna ne-am putut bizui pe domnul Yancey şi pe domnul Whittaker, să ştiţi. Spuneţi-mi, vă rog, îl cunoaşteţi pe domnul Yancey?

— Îl cunosc foarte bine, domnule reverend Welles. De o viaţă îl cunosc. El a făcut pregătirile pentru călătoria mea.

— Sigur că da! Sigur că-l cunoaşteţi. Atunci ştiţi ce om bun este.

Alma n-ar fi fost în stare să-l acuze pe Dick Yancey că ar fi „un om bun”, dar dădu din cap a aprobare. Nici pe tatăl ei nu auzise să-l fi descris cineva drept generos, corect sau amabil. Avea să-i mai trebuiască un timp până să se deprindă cu asemenea cuvinte. Ţinea minte că cineva din

Philadelphia îl numise „prădător biped”. Cum s-ar mai fi mirat omul acela dacă ar fi ştiut cât de respectat era numele bipedului aici, în mijlocul mărilor Sudului! Alma zâmbi la gândul acesta.

— Mi-ar face mare plăcere să vă arăt plantaţia de vanilie, continuă reverendul Welles. De când l-am pierdut pe domnul Pike, de administrarea ei s-a ocupat un localnic de la misiunea noastră. L-aţi cunoscut pe Ambrose Pike?

Inima îi făcu o piruetă în piept, dar Alma nu-şi schimbă expresia.

— Da, l-am cunoscut în treacăt. Lucram mult alături de tata – de fapt, amândoi am luat decizia de a-l trimite în Tahiti pe domnul Pike.

Alma se hotărâse cu multe luni în urmă, chiar înainte să plece din Philadelphia, că nu va spune nimănui din Tahiti despre relaţia ei cu Ambrose. Călătorise sub numele de „domnişoara Whittaker” şi lăsase lumea s-o considere fată bătrână. Fireşte, într-un sens foarte real chiar *era* o fată bătrână. Nici un om cu mintea întreagă n-ar fi putut spune că mariajul ei cu Ambrose fusese o căsnicie adevărată. Mai mult, arăta exact ca o fată bătrână – şi aşa se şi simţea. În general, nu-i plăcea să mintă, dar venise aici să desluşească povestea lui Ambrose Pike şi se îndoia foarte tare că oamenii ar fi fost sinceri dacă ar fi aflat că îi fusese soţ. Presupunând că Ambrose îi respectase rugămintea şi nu spusese nimănui despre căsătoria lor, era puţin probabil ca cineva să poată bănui că existase vreo legătură între ei, în afară de faptul că domnul Pike fusese angajatul tatălui ei. Cât despre ea, venise aici pur şi simplu în interesul ştiinţelor naturale şi era fiica unui renumit importator de produse botanice şi magnat al farmaceuticii; nu s-ar fi mirat nimeni că venea în Tahiti cu treburi proprii – ca să studieze muşchiul din regiune şi ca să vadă cum mai mergea plantaţia de vanilie a familiei.

— Mda, ne lipseşte foarte mult domnul Pike, spuse reverendul Welles cu un zâmbet blând. Poate mie-mi lipseşte cel mai mult. Moartea lui a fost o pierdere dureroasă pentru mica noastră aşezare, ştiţi. Tare ne-am dori ca toţi străinii veniţi aici să dea un exemplu atât de bun băştinaşilor ca domnul Pike, care era un apărător al orfanilor şi al săracilor, un duşman al răutăţii şi al viciului şi altele asemenea, ştiţi. Era un om bun domnul Pike al dumneavoastră. Îl admiram, să ştiţi, fiindcă eram de părere că le arăta băştinaşilor tocmai ceea ce atâţia creştini *nu* reuşesc să le arate: ce înseamnă o adevărată purtare creştinească. Ştiţi, sunt atâţia creştini care vin aici în vizită şi al căror comportament nu pare întotdeauna gândit să sporească bunul nume al religiei noastre în rândul oamenilor acestora simpli. Dar domnul Pike era un model de bunătate. Mai mult, avea un dar de a se împrieteni cu băştinaşii cum rar am văzut. Le vorbea tuturor într-un fel atât de direct şi de generos, ştiţi. Mă tem că nu întotdeauna se întâmplă aşa cu cei care vin pe insula noastră de departe. Tahiti poate fi un paradis periculos, să ştiţi. Pentru cei care, dacă putem spune aşa, sunt obişnuiţi cu peisajul moral mai riguros al societăţii europene, insula aceasta şi locuitorii ei oferă tentaţii cărora cu greu le pot rezista. Ştiţi, vizitatorii profită. Chiar şi unii misionari, o spun cu părere de rău, îi exploatează uneori pe oamenii aceştia, care sunt un popor nevinovat, copilăros, ştiţi, deşi cu ajutorul Domnului încercăm să-i învăţăm să se păzească mai bine. Domnul Pike nu era omul care să profite, să ştiţi.

Alma se simţea ameţită. În viaţa ei nu auzise discurs de prezentare mai neobişnuit (poate doar cu excepţia zilei când o cunoscuse pe Retta Snow). Reverendul Welles nu făcuse nici cea mai mică încercare de a afla ce o determinase pe Alma Whittaker să vină tocmai din

Philadelphia ca să stea pe un morman de lăzi şi cufere în mijlocul misiunii lui – ba mai mult, deja vorbea despre Ambrose Pike! Nu se aşteptase la asta. Nu se aşteptase nici ca soţul ei, cu valiza lui plină de desene secrete şi senzuale, să fie lăudat cu atâta entuziasm ca exemplu de moralitate. Nu reuşi să spună decât:

— Da, domnule reverend Welles.

În mod uimitor, reverendul Welles continuă în aceeaşi direcţie:

— Ştiţi, am ajuns chiar să-l iubesc pe domnul Pike ca pe un prieten apropiat. Nici nu vă puteţi închipui ce bucurie aduce un tovarăş inteligent într-un loc izolat ca acesta. Sincer vă spun că aş călători oricât de departe ca să-i văd din nou chipul sau ca să-i strâng încă o dată mâna în semn de prietenie, dacă ar fi cu putinţă – dar o asemenea minune n-am să trăiesc să văd, ştiţi, fiindcă domnul Pike a fost chemat la casa lui din ceruri, domnişoară Whittaker, iar noi am rămas aici singuri.

— Da, domnule reverend Welles, spuse Alma din nou. Ce mai putea să adauge?

— Îmi puteţi spune „frate Welles”, zise el, iar eu, dacă-mi permiteţi, v-aş spune „soră Whittaker”.

— Sigur că da, frate Welles.

— Sunteţi bine-venită să faceţi rugăciunea de seară cu noi, soră Whittaker. Ştiţi, ne cam grăbim. În seara aceasta o vom face mai târziu decât de obicei, fiindcă toată ziua am fost la recif, ştiţi, şi am uitat de ceas.

Aha, îşi spuse Alma – la *recif*. Bineînţeles! Petrecuse toată ziua pe mare, la reciful de corali, nu la răcit ceva.

— Vă mulţumesc, începu Alma. Se uită din nou spre bagaje şi ezită. Ştiţi cumva unde mi-aş putea lăsa lucrurile în siguranţă între timp? În scrisoarea mea, frate Welles, întrebam dacă aş putea locui în aşezarea dumneavoastră

o vreme. Ştiţi, eu studiez muşchiul şi speram să am ocazia să explorez insula...

Lăsă cuvintele să se piardă, tulburată de privirea sinceră şi albastră a omului din faţa ei.

— Sigur că da! zise el.

Alma aşteptă să i se mai spună ceva, dar reverendul nu mai adăugă nimic. Cât de puţine întrebări îşi punea! Prezenţa ei îl lăsa atât de calm, de parcă plănuiseră împreună venirea ei de zece ani.

— Am la dispoziţie o sumă îndestulătoare, continuă Alma, jenată, pe care aş putea-o dona misiunii în schimbul adăpostului oferit...

— Sigur că da! repetă el vesel.

— Încă nu m-am hotărât cât voi sta... mă voi strădui să nu încurc pe nimeni... nu mă aştept la cine ştie ce confort...

Din nou, îşi lăsă cuvintele să se piardă. Răspundea la întrebări pe care omul nu i le punea. În timp, avea să-şi dea seama că reverendul Welles nu punea nici o întrebare nimănui, dar atunci i se părea încă un lucru extraordinar.

— Sigur că da! spuse el pentru a treia oară. Şi acum, soră Whittaker, alăturaţi-vă nouă la rugăciunea de seară.

— Sigur că da, spuse şi ea, renunţând.

O conduse spre biserică, îndepărtându-se de bagaj – de tot ce poseda, de tot ce preţuia. Nu putea face altceva decât să-l urmeze.

Capela nu avea mai mult de şase metri lungime. Înăuntru, băncile simple erau înşiruite de-a lungul pereţilor văruiţi şi curaţi. Era luminată slab de patru lămpi cu ulei de balenă. Alma numără optsprezece enoriaşi, toţi tahitieni. Unsprezece femei şi şapte bărbaţi. Studie pe cât posibil (nu voia să fie nepoliticoasă) feţele bărbaţilor. Nici unul nu era Băiatul din desenele lui Ambrose. Bărbaţii erau îmbrăcaţi cu pantaloni europeneşti simpli şi cămăşi, iar

femeile purtau capoatele lungi şi largi pe care le văzuse peste tot de când sosise pe insulă. Cele mai multe purtau bonete, dar una (Alma o recunoscu pe doamna cu figură aspră care gonise băieţii) avea o pălărie de paie cu boruri late, împodobită cu un buchet complicat de flori proaspete.

A urmat cea mai ciudată slujbă religioasă din câte văzuse Alma – şi de departe cea mai scurtă. Mai întâi au cântat un imn în limba tahitienilor, deşi nici unul din cei prezenţi nu avea cu el vreo cărticică de imnuri. Muzica suna straniu în urechile Almei, disonantă şi ascuţită, cu voci suprapuse după tipare pe care nu reuşea să le urmărească, acompaniate doar de o tobă la care bătea un băiat de vreo paisprezece ani. Ritmul tobei nu părea să fie potrivit cu cântecul – cel puţin nu după un sistem pe care Alma să-l poată recunoaşte. Vocile femeilor se înălţau cu ţipete ascuţite peste incantaţiile bărbaţilor. Nu reuşea să descopere nici o melodie în muzica aceasta bizară. Tot aştepta să prindă vreun cuvânt familiar (Isus, Cristos, Dumnezeu, Doamne, Iehova), însă nu recunoştea nimic. Se simţea stingheră printre femeile care cântau atât de tare. Nu putea contribui cu nimic la adunarea aceea.

După ce au terminat cântecul, Alma se aştepta ca reverendul Welles să ţină o predică, dar preotul a rămas aşezat, cu capul plecat în rugăciune. Nici măcar n-a înălţat ochii când tahitiana masivă cu flori la pălărie s-a ridicat ca să se apropie de amvonul simplu. Femeia a citit un pasaj scurt, în engleză, din Evanghelia după Matei. Alma se miră că ştia să citească, şi încă în engleză. Ea una nu fusese niciodată înclinată spre rugăciune, dar cuvintele familiare o linişteau. Fericiţi cei săraci, cei blânzi, cei milostivi, cei cu inima curată, cei prigoniţi. Fericiţi, fericiţi, fericiţi. Ce de fericiri şi cât de mărinimos rostite.

Apoi, femeia a închis Biblia şi, vorbind în continuare în engleză, a ţinut o predică rapidă, zgomotoasă şi ciudată.

— Ne *naştem*! strigă ea. Ne *târâm*! *Mergem*! *Înotăm*! *Muncim*! Naştem *copii*! *Îmbătrânim*! Ne rezemăm în *toiag*! Dar numai în Dumnezeu se află *împăcarea*!

— *Împăcarea*! răspunse congregaţia.

— Dacă zburăm la ceruri, Dumnezeu e *acolo*! Dacă plecăm pe mare, Dumnezeu e *acolo*! Dacă umblăm pe uscat, Dumnezeu e *acolo*!

— *Acolo*! strigă congregaţia.

Femeia a întins braţele în lături şi şi-a deschis şi strâns palmele repede, de mai multe ori la rând. Apoi a închis şi deschis gura iute. S-a strâmbat în fel şi chip, ca o marionetă. Unii credincioşi au început să chicotească. Pe femeie nu părea s-o deranjeze râsul. Apoi a rămas nemişcată şi a strigat:

— Uitaţi-vă la noi! Suntem *făcuţi* cu pricepere! Avem *balamale* peste tot!

— *Balamale*! spuse congregaţia.

— Dar balamalele o să *ruginească*! O să *murim*! Doar Dumnezeu *rămâne*!

— *Rămâne*!

— Împăratul tuturor trupurilor nu are *trup*! Dar ne aduce *împăcare*!

— *Împăcare*!

— Amin! spuse femeia cu pălăria înflorată, după care se întoarse la locul ei.

— *Amin*! încheie congregaţia.

Apoi reverendul Welles s-a dus la altar şi le-a oferit tuturor împărtăşania. Alma s-a aşezat şi ea la rând. Reverendul era atât de mărunţel, încât a trebuit să se aplece din mijloc ca să poată primi comuniunea. Vin nu era, dar rolul sângelui lui Cristos era îndeplinit de laptele unei nuci de cocos. Cât despre trupul lui Cristos, acesta

era o găluşcă mică şi îndesată din ceva lipicios şi dulce, pe care Alma nu-l recunoscu. O primi bucuroasă: era sleită de foame.

Reverendul Welles a rostit o rugăciune impresionant de scurtă:

— O, Cristoase, dă-ne voinţa să îndurăm orice greutate care ne e scrisă. Amin.

— *Amin*, spuse şi congregaţia.

Astfel se încheie slujba. Nu durase nici cincisprezece minute. Dar răstimpul fusese suficient pentru ca, odată ieşită afară, Alma să descopere că cerul se întunecase de tot, iar bagajele ei dispăruseră toate.

— Luate-luate, dar duse *unde*? ceru să ştie Alma. Şi de către cine?

— Hmm, zise reverendul Welles, scărpinându-se în cap şi uitându-se la locul ocupat, până nu demult, de bagajele Almei. La asta e mai greu să aflăm răspunsul. Probabil le-au luat pe toate copiii, ştiţi. De obicei copiii fac din astea. Dar e cert că au fost luate.

Confirmarea n-o ajuta cu nimic.

— Frate Welles! spuse ea, cuprinsă de îngrijorare. V-am întrebat dacă n-ar trebui să le lăsăm în paza cuiva! Am cea mai mare nevoie de lucrurile acelea! Le-am fi putut pune pe toate undeva, într-o casă, eventual sub cheie! De ce n-aţi propus să facem aşa?

El dădu din cap, aprobând cu toată sinceritatea, dar fără urmă de consternare.

— Da, am fi putut să vă punem bagajele într-o casă. Dar, ştiţi, tot le-ar fi luat. Ştiţi, ori le luau acum, ori le luau mai târziu.

Alma se gândi la microscopul ei, la topurile ei de hârtie, la cerneală, la creioane şi medicamente, la eprubetele pentru colectat probe. Şi hainele? O, Doamne, şi valiza lui

Ambrose, plină de desenele acelea periculoase, de nedescris? Era gata-gata să plângă.

— Dar, frate Welles, adusesem daruri pentru băştinaşi. Nu trebuiau să fure de la mine. Le-aş fi dat chiar eu lucruri. Le-am adus foarfece şi panglici!

Reverendul zâmbi larg.

— Ei bine, se pare că darurile v-au fost primite, să ştiţi!

— Dar unele lucruri trebuie să mi se dea înapoi neapărat – sunt lucruri de mare valoare, la care ţin mai mult decât vă pot spune.

Reverendul nu era chiar lipsit de orice urmă de simpatie, trebuia să recunoască. A dat din cap amabil, în semn că-i înţelegea, cel puţin în parte, necazul.

— Îmi dau seama că lipsa lor vă îndurerează, soră Whittaker. Dar vă rog să mă credeţi că n-au fost furate pentru totdeauna. Au fost pur şi simplu luate, poate doar temporar. Unele s-ar putea să vă fie aduse înapoi dacă aveţi răbdare. Dacă este printre ele vreun lucru la care ţineţi în mod deosebit, pot să cer să fie adus acela. Uneori, dacă le cer cum trebuie, lucrurile reapar.

Alma se gândi la tot ce adusese cu ea. Ce-i trebuia cel mai tare? Nu putea cere valiza cu desenele sodomite ale lui Ambrose, deşi pierderea ei era o adevărată tortură, fiindcă era cel mai important bun al ei pe lume.

— Microscopul meu, spuse pierită.

Reverendul dădu iar din cap a aprobare.

— Asta, să ştiţi, s-ar putea să fie greu. Un microscop ar fi o mare noutate prin părţile astea. Nu a mai văzut nici unul din ei aşa ceva. Nici eu nu cred că am văzut vreunul! Dar am să încep să întreb de el chiar acum. Ştiţi, speranţa moare ultima! Însă deocamdată trebuie să vă găsim adăpost pentru la noapte. La nici o jumătate de kilometru depărtare, pe plajă, este căsuţa pe care am construit-o împreună pentru domnul Pike, când venea pe la noi. A

rămas aproape în aceeaşi stare după moartea lui, odihnească-se-n pace. Credeam că o să se aşeze acolo vreunul din băştinaşi, dar nu pare să vrea să intre nimeni în ea. Ştiţi, e pătată de urma morţii – adică aşa cred ei. Sunt oameni superstiţioşi, să ştiţi. Dar e o căsuţă plăcută, cu mobilă confortabilă, iar dacă nu sunteţi o persoană superstiţioasă vă veţi simţi bine acolo. Nu sunteţi o persoană superstiţioasă, nu-i aşa, soră Whittaker? Nu-mi daţi impresia că aţi fi. Mergem s-o vedem?

Almei îi venea să cadă moale la pământ.

— Frate Welles, spuse ea, străduindu-se să nu-şi lase vocea să tremure. Vă rog să mă iertaţi. Vin de la mare depărtare. Sunt departe de tot ce îmi este familiar. Sunt de-a dreptul zguduită să văd că mi-am pierdut lucrurile pe care am reuşit să le apăr în călătoria aceasta de aproape douăzeci şi cinci de mii de kilometri, iar apoi au dispărut din senin acum câteva momente! N-am pus nimic în gură, cu excepţia împărtăşaniei pe care cu atâta bunătate ne-aţi dat-o, de când am luat cina pe balenieră, ieri după-amiază. Totul e nou, totul e ciudat. Sunt foarte împovărată şi foarte derutată. Vă rog să mă iertaţi...

Alma tăcu. Pierduse şirul. Nu mai ştia pentru *ce* anume cerea iertare.

Reverendul îşi lovi palmele una de alta.

— Mâncare! Fireşte, trebuie să mâncaţi ceva! Scuzele mele, soră Whittaker! Ştiţi, eu unul nu mănânc – sau foarte rar. Uneori uit că alţii au nevoie să mănânce! Soţia mea m-ar lega fedeleş şi m-ar face cu ou şi cu oţet dacă ar auzi cât de urât m-am purtat!

Fără să mai scoată o vorbă şi fără să-i mai spună altceva despre soţia lui, reverendul Welles s-a repezit şi a bătut la uşa casei celei mai apropiate de biserică. I-a deschis tahitiana masivă care ţinuse predica mai devreme. Au schimbat câteva cuvinte. Femeia i-a aruncat o privire

Almei şi a dat din cap aprobator. Reverendul Welles s-a grăbit să se întoarcă la Alma cu paşii lui iuţi şi crăcănaţi.

Aceea să fi fost soţia lui? se întrebă Alma.

— Aşa, s-a aranjat! spuse el. Va avea grijă de dumneavoastră sora Manu. Pe-aici mâncăm lucruri simple, dar, în orice caz, ceva trebuie să mâncaţi! Vă va aduce la căsuţa domnului Pike. Am rugat-o să vă aducă şi un *ahu taoto* – un şal de dormit, noi asta folosim noaptea. Am să vă aduc şi un felinar. Acum să mergem. Nu-mi vine în minte nimic altceva de care aţi putea avea nevoie.

Almei îi veneau în minte o mulţime de lucruri de care ar fi avut nevoie, dar promisiunea că urma să aibă parte de mâncare şi de somn îi ajungea deocamdată. Merse în urma reverendului Welles pe plaja cu nisip negru. Omul umbla uimitor de repede pe picioarele lui scurte şi strâmbe. Chiar şi cu pasul ei mare trebuia să se grăbească, altfel rămânea în urmă. Reverendul legăna în mână un felinar, dar nu-l aprinsese, fiindcă răsărise luna şi cerul era luminos. Alma se sperie de formele mari şi întunecate care săgetau de colo-colo pe nisip în calea lor. La început crezu că sunt şobolani, dar când reuşi să le privească mai îndeaproape îşi dădu seama că erau crabi. Îi dădeau fiori. Erau destul de mari şi aveau câte un cleşte mare, pe care-l trăgeau în mersul lor târâit, pocnind din el într-un mod foarte neplăcut. I se apropiau prea mult de picioare. Îi trecu prin minte că poate ar fi fost de preferat şobolanii. Se bucura că se încălţase cu pantofi. Undeva, între slujbă şi plimbarea pe plajă, reverendul Welles rămăsese fără sandale, dar crabii nu păreau să-l îngrijoreze. Turuia întruna din mers.

— Tare sunt curios cum vi se va părea Tahiti, soră Whittaker, din punct de vedere botanic, ştiţi. Mulţi rămân dezamăgiţi. Are o climă roditoare, ştiţi, dar insula noastră e micuţă, aşa că veţi găsi aici mai degrabă abundenţă

decât varietate. Cel puţin sir Joseph Banks a considerat că Tahiti nu are cu ce se lăuda – asta din punct de vedere botanic. A fost de părere că pe-aici oamenii sunt mai interesanţi decât plantele. Poate avea şi el dreptate! Nu există decât două varietăţi de orhidee (domnul Pike a fost foarte necăjit când a aflat, dar a căutat cu mare zel să descopere şi altele) şi, odată ce veţi învăţa să recunoaşteţi toţi palmierii, ceea ce nu vă va lua mult, nu vă mai rămâne mare lucru de aflat. Ştiţi, aici creşte un copac numit *apage*, care vă va aminti de arborele-de-cauciuc şi care ajunge până pe la doisprezece metri înălţime – dar sunt sigur că asta n-o s-o impresioneze cu nimic pe o femeie crescută în pădurile întinse ale Pennsylvaniei! Ha-ha-ha!

Alma nu mai avea energie să-i spună reverendului Welles că nu fusese crescută într-o pădure întinsă. Însoţitorul ei continuă:

— Mai e un fel de leandru numit *tamanu* – folositor, bun. Din el e făcută mobila dumneavoastră. Nu-l strică insectele, ştiţi. Mai e şi un fel de magnolie, *hutu* i se spune, pe care i-am trimis-o bunului dumneavoastră tată în 1838. Hibiscusul şi mimoza cresc peste tot pe ţărm. Vă va plăcea castanul *mape* – poate l-aţi văzut pe lângă râu? Mie mi se pare cel mai frumos copac de pe insulă. Femeile îşi fac hainele din scoarţa unui copac, *tapa*, o rudă îndepărtată a dudului, dar în ziua de azi cele mai multe preferă bumbacul sau stamba aduse de marinari.

— Şi eu am adus stambă, murmură Alma trist. Pentru femei.

— O, păi o să se bucure! spuse reverendul Welles vesel, de parcă şi uitase că Almei i se furaseră lucrurile. Aţi adus cumva hârtie? Cărţi?

— Da, spuse Alma, tot mai amărâtă.

— Ei, aici, o să vedeţi, e greu cu hârtia. Vântul, nisipul, sarea, ploaia, insectele – nu există climă mai dăunătoare

cărţilor! Şi mie mi-au pierit toate hârtiile chiar de sub ochi, ştiţi!

La fel şi mie, adineauri, se abţinu Alma să spună. Nu-şi amintea să mai fi fost vreodată atât de înfometată sau de obosită.

— Aş vrea să am *memoria* tahitienilor, continuă reverendul Welles. Atunci nici n-ar mai fi nevoie de hârtii! Ce păstrăm noi în biblioteci ei păstrează în minte. Pe lângă ei, mă simt ca un tont. Pe-aici şi cel mai tânăr pescar cunoaşte după nume două sute de stele! Iar câte ştiu cei bătrâni nici nu v-ar trece prin minte. Pe vremuri ţineam şi eu socoteli, dar era prea trist să le văd cum se fărâmiţau chiar în timp ce scriam. Ştiţi, clima mănoasă de pe-aici produce fructe şi flori din plin, dar şi mucegai şi sfoiag. Nu e un loc potrivit pentru cercetători! Dar ce înseamnă istoria pentru noi, vă întreb? Trecerea noastră pe pământ e atât de scurtă! De ce să ne trudim să ne documentăm vieţile când trec cât ai clipi? Dacă vă supără prea tare ţânţarii seara, puteţi s-o rugaţi pe sora Manu să vă înveţe cum să ardeţi bălegar de porc uscat la uşă; îi mai goneşte. Veţi vedea că sora Manu e foarte de folos. Pe vremuri eu ţineam predicile, dar ei îi face mai mare plăcere, iar băştinaşilor le plac mai mult ale ei, prin urmare acum ea e predicatorul. N-are familie, aşa că vede de porci. Le dă de mâncare din mână, ştiţi, ca să stea pe lângă aşezarea noastră. E bogată în felul ei. În schimbul unui purcel poate să ceară peşte pentru o lună şi tot felul de comori. Tahitienilor le place foarte mult purcelul la proţap. Pe vremuri credeau că mirosul cărnii atrage zeii şi spiritele. Bine, unii încă mai cred, deşi sunt creştini, ha-ha-ha! Oricum, sora Manu e o cunoştinţă folositoare. Cântă foarte frumos. Pentru urechile europenilor, muzica din Tahiti nu are nici o calitate care s-o facă plăcută, dar în timp poate veţi învăţa s-o toleraţi.

Deci sora Manu *nu* era soţia reverendului Welles, îşi spuse Alma. Atunci cine era soţia lui? Şi unde era?

Reverendul îşi continuă tirada, neobosit.

— Dacă vedeţi noaptea lumini în golf, să nu vă speriaţi. Sunt bărbaţii, ies la pescuit cu felinarele. E foarte pitoresc. Peştii-zburători sunt atraşi de lumină şi cad în canoe. Unii băieţi reuşesc să-i prindă cu mâna. Credeţi-mă – dacă uscatul insulei dezamăgeşte în privinţa varietăţii naturale, abundenţa de minuni din ape compensează cu vârf şi îndesat! Dacă vreţi, o să vă arăt mâine grădinile de corali, pe lângă recife. Acolo veţi vedea dovezi cum nu se poate mai convingătoare ale inventivităţii Domnului Dumnezeu. Am ajuns – casa domnului Pike! Acum va fi casa dumneavoastră! Sau poate ar trebui să spun *fare* a dumneavoastră! În tahitiană, casa se numeşte *fare*. Ştiţi, niciodată nu e prea devreme să începeţi să învăţaţi câteva cuvinte.

Alma îşi repetă cuvântul în minte: *fa-re*. Îl memoră. Era epuizată, dar Alma Whittaker ar fi trebuit să fie încă mai obosită de-atât ca să nu ciulească urechile la auzul unei limbi noi şi necunoscute. La lumina slabă a lunii, puţin înălţată pe o uşoară pantă care pornea de pe plajă, îşi vedea micuţa *fare*, ascunsă sub o dantelărie de frunziş de palmier. Nu era cu mult mai mare decât cel mai mic şopron de la White Acre, dar era foarte drăguţă. Semăna destul de mult cu o căsuţă englezească de la malul mării, doar că era mult mai mică. De pe plajă până la uşă se întindea o cărare din scoici sfărâmate, care urmărea un zigzag absurd.

— Ştiu, cărarea e tare ciudată, dar au făcut-o tahitienii, râse reverendul Welles. Ei nu văd nici un folos în a bate o cale dreaptă, nici măcar pentru cele mai mici distanţe! Vă veţi obişnui cu astfel de minuni! Dar e bine că e ceva mai

departe de plajă. Ştiţi, sunteţi cu vreo trei metri şi jumătate mai sus decât cel mai înalt punct al fluxului.

Trei metri şi jumătate. Nu părea prea mult.

S-au apropiat de căsuţă, mergând pe cărarea strâmbă. Alma observă că în loc de uşă exista un simplu paravan împletit din frunze de palmier, pe care reverendul îl dădu la o parte cu uşurinţă. Era clar că aici nu exista şi nici nu existase vreodată încuietoare. Odată intrat, ghidul ei aprinse felinarul. Se aflau într-o încăpere mică, neîmpărţită, sub un acoperiş simplu, de stuf. Alma abia dacă putea să stea dreaptă fără să dea cu capul de grinda cea mai joasă. Pe perete trecu, furişat şi rapid, o şopârlă. Pe podea era împrăştiată iarbă uscată, care îi foşnea sub picioare. În încăpere era o băncuţă de lemn nerindeluit, fără pernă, dar cel puţin cu spătar şi braţe. Mai era o masă cu trei scaune – din care unul rupt şi răsturnat. Arăta ca o masă din camera copiilor dintr-o casă săracă. Pe fiecare perete erau ferestre fără perdele şi fără geamuri. Ultima piesă de mobilier era un pat mic – abia dacă era mai lung ca băncuţa – cu o saltea subţire pe el. Salteaua părea să fi fost făcută dintr-o pânză veche de velă, umplută cu cine ştie ce. Toată camera, dacă-i putea spune aşa, părea mult mai potrivită pentru un om de mărimea reverendului Welles.

— Domnul Pike trăia ca băştinaşii, spuse el, adică într-o singură încăpere. Dar dacă vreţi despărţituri, la o adică cred că vă putem face câteva.

Alma nu-şi putea imagina unde ar încăpea vreo despărţitură în spaţiul acela înghesuit. Cum să împarţi nimicul?

— După o vreme, soră Whittaker, poate veţi dori să vă întoarceţi la Papeete. Cei mai mulţi aşa fac. În capitală se găseşte mai multă civilizaţie, mă gândesc. Dar şi mai multe vicii şi rele. Acolo însă s-ar putea să găsiţi un chinez

să vă spele rufele, sau altele asemenea. Pe-acolo sunt tot felul de portughezi şi de ruşi – din cei care debarcă de pe baleniere şi nu mai pleacă. Nu că portughezii şi ruşii ar reprezenta vreo civilizaţie, dar, ştiţi, tot e mai multă varietate omenească decât veţi găsi în mica noastră aşezare!

Alma a dat din cap, deşi ştia sigur că n-avea să plece din golful Matavai. Aici fusese surghiunit Ambrose; acum aici avea să fie surghiunită şi ea.

— În spate, lângă grădină, veţi găsi un loc de gătit, continuă reverendul Welles. Să nu vă aşteptaţi la mare lucru de la grădină, deşi domnul Pike a depus cele mai nobile eforturi ca s-o cultive. Toată lumea încearcă, dar, când termină de jefuit porcii şi caprele, nu mai rămân prea mulţi dovleci pentru noi, oamenii! Vă putem face rost de o capră, dacă vreţi lapte proaspăt. Puteţi să-i cereţi surorii Manu.

De parcă o chemase în mod miraculos rostirea numelui, în uşă a apărut sora Manu. Pesemne că-i urmase îndeaproape. De-abia dacă avea loc să intre pe lângă Alma şi reverendul Welles. Alma nu era sigură că avea să încapă nici prin uşă, cu pălăria ei mare şi înflorată pe cap. Dar, în mod inexplicabil, avură loc toţi. Sora Manu a desfăcut o boccea şi a început să aşeze mâncare pe masa minusculă, folosind frunze de bananier drept farfurii. Alma a trebuit să apeleze la toată stăpânirea ei de sine ca să nu se repeadă şi s-o mănânce imediat. Sora Manu îi dădu o tulpină de bambus cu dop de plută.

— Apă de *băut*! spuse ea.

— Vă mulţumesc, spuse Alma. Sunteţi foarte amabilă.

Apoi, cei trei se uitară unul la altul multă vreme: Alma obosită, sora Manu prudentă, reverendul Welles vesel.

În cele din urmă, preotul înclină capul şi spuse:

— Doamne Isuse şi Dumnezeul nostru, Îţi mulţumim că ne-ai adus-o cu bine pe roaba ta, sora Whittaker. Te rugăm să veghezi asupra ei cu marea Ta bunătate. Amin.

După rugăciune, în sfârşit, reverendul Welles şi sora Manu au plecat, iar Alma s-a năpustit asupra mâncării cu amândouă mâinile, înghiţind-o atât de repede, că nu s-a oprit nici măcar o clipă ca să-şi dea seama ce anume era.

Se trezi în toiul nopţii cu un gust cald, de fier, în gură. Simţea miros de sânge şi de blană. Era un animal cu ea în încăpere. Un mamifer. Stabili detaliul acesta înainte chiar să-şi amintească unde se afla. În timp ce încerca să adune mai multe informaţii, inima îi bătea cu putere. Nu era pe corabie. Nu era în Philadelphia. Era în Tahiti – aşa, acum se orientase! Era în Tahiti, în căsuţa în care locuise şi murise Ambrose. Cum se numea căsuţa ei? *Fare*. Era la ea în *fare* şi cu ea acolo mai era şi un animal.

Auzi un scheunat ascuţit, nepământesc. Se ridică în capul oaselor în patul mic şi neconfortabil şi se uită în jur. Pe fereastră intra destulă lumină de la lună ca să vadă animalul – câinele din mijlocul încăperii. Era un câine mic. Avea urechile lăsate pe spate şi îşi arăta colţii. Ochii li se întâlniră. Scheunatul câinelui se transformă în mârâit. Alma nu voia să se lupte cu un câine. Nici măcar cu un câine mic. Gândul îi veni uşor, chiar calm. Lângă pat era o tulpină scurtă de bambus, pe care i-o adusese sora Manu cu apă proaspătă. Era singurul lucru la care putea ajunge ca să-l folosească drept armă. Încercă să-şi dea seama dacă ar fi putut să întindă mâna după bambus fără să agite şi mai tare câinele. Nu, în nici un caz nu voia să se lupte cu un câine, dar, dacă chiar trebuia, voia să fie o luptă dreaptă. Întinse încet braţul în jos, spre podea, fără să-şi ia ochii de la vietate. Câinele lătră şi se apropie. Îşi trase braţul înapoi. Încercă din nou. Câinele lătră mai tare, de data asta mai furios. N-avea să poată căuta o armă.

Fie. Era prea obosită ca să-i mai fie frică.

— Ce nemulţumire ai cu mine? îl întrebă pe câine, cu o voce stoarsă de puteri.

Auzindu-i vocea, câinele dădu drumul unui puhoi de nemulţumiri, lătrând cu atâta forţă, de parcă i se ridica în aer tot corpul. Alma se uită la el fără emoţie. Era miezul nopţii. N-avea încuietoare la uşă. N-avea pernă sub cap. Îşi pierduse toate lucrurile şi dormea în costumul ei de călătorie groaznic de murdar, cu tivul plin de monede ascunse – alţi bani nici că mai avea acum, că i se furaseră bagajele. Nu avea cu ce se apăra în afara tulpinii de bambus, şi nici la aceea nu ajungea. Casa îi era împresurată de crabi şi plină de şopârle. Iar acum, colac peste pupăză: un câine tahitian furios la ea în cameră. Era atât de epuizată, că se simţea aproape plictisită.

— Du-te de-aici, îi spuse câinelui.

Câinele lătră şi mai tare. Alma renunţă. Se întoarse cu spatele la el, se răsuci şi încercă din nou să găsească o poziţie confortabilă pe salteaua subţire. Animalul lătra şi tot lătra. Indignarea lui era fără margini. Atunci atacă-mă, spuse ea în gând. Adormi în toiul scandalului.

Câteva ore mai târziu, se trezi din nou. Lumina se schimbase. Se apropiau zorii. Acum, în mijlocul podelei se afla un băiat care stătea turceşte şi se uita la ea. Alma clipi de câteva ori şi începu să se gândească la magie: ce vrăjitor venise şi făcuse un copil dintr-un căţel? Băiatul avea părul lung şi o expresie solemnă. Părea să aibă vreo opt ani. Nu avea cămaşă, dar, după cum observă Alma cu uşurare, pantaloni avea – deşi un crac fusese sfâşiat şi era mai scurt, de parcă se smulsese dintr-o capcană şi lăsase peticul de îmbrăcăminte acolo.

Băiatul sări în picioare, ca şi cum până atunci o aşteptase să se trezească. Se apropie de pat. Alma se trase înapoi, speriată, dar văzu că ţinea ceva în mână şi,

mai mult, i-l oferea. Obiectul îi sclipea în palmă în lumina slabă a dimineţii. Era ceva subţire, de alamă. Băiatul îl lăsă pe marginea patului. Era obiectivul de la microscopul ei.

— O! exclamă Alma.

La auzul vocii ei, băiatul o rupse la fugă. Înjghebarea firavă care ţinea loc de uşă se închise în urma lui fără un sunet.

După episodul acesta, Alma nu mai reuşi să adoarmă, dar nici nu se ridică imediat din pat. Se simţea la fel de obosită ca în seara dinainte. Cine avea să-i mai apară în cameră? Ce fel de loc mai era şi acesta? Trebuia să găsească o soluţie ca să ţină uşa închisă – dar cum? Putea să mute măsuţa în cadrul uşii pe timpul nopţii, însă era uşor de împins la o parte. În plus, având în vedere că ferestrele erau nişte simple găuri în pereţi, la ce bun să blocheze uşa? Pipăi obiectivul de alamă derutată, cu dor. Unde era restul pieselor iubitului ei microscop? Cine era copilul? Ar fi trebuit să-l urmărească, să vadă unde ascundea toate celelalte lucruri ale ei.

Închise ochii şi ascultă sunetele străine din jur. Avea impresia că ar fi putut auzi şi sosirea zorilor. Sigur auzea cum se loveau de ţărm valurile, la câţiva paşi de uşa ei. După sunet, apa părea să fie îngrijorător de aproape. Ar fi preferat să fie puţin mai departe de mare. Totul i se părea prea aproape, prea periculos. O pasăre, aşezată pe acoperiş tocmai deasupra capului ei, scoase un ţipăt ciudat. Suna ca: *Think! Think! Think!*[27]

De parcă n-ar fi făcut toată viaţa numai asta!

În cele din urmă, Alma s-a ridicat, resemnată că acum era trează. Se întrebă unde avea să găsească o latrină sau ceva asemănător. În seara dinainte se lăsase pe vine în spatele *farei*, dar spera să găsească ceva mai bun în

[27] „Gândeşte!” (*N.t.*)

apropiere. A ieşit pe uşa din faţă şi a fost gata-gata să se împiedice de ceva. S-a uitat în jos şi a văzut – chiar la ea în prag, dacă i se putea spune prag – valiza lui Ambrose, care o aştepta politicos, nedeschisă şi strânsă în chingi ca întotdeauna. Îngenunche, desfăcu chingile, o deschise în grabă şi trecu repede în revistă conţinutul: nu lipsea nici un desen.

În stânga şi în dreapta, cât era plaja de lungă şi cât vedea în lumina slabă a dimineţii, nu se vedea nici urmă de fiinţă – nici femeie, nici bărbat, nici băiat, nici câine.

Think! ţipă pasărea deasupra capului ei. *Think!*

Capitolul douăzeci şi trei

Fiindcă timpul trece şi în situaţiile cele mai ciudate şi neobişnuite, trecu şi pentru Alma în golful Matavai. Încet, poticnit, a început să-şi înţeleagă noua lume.

Ca şi în copilărie, când i se dezvolta gândirea, Alma a pornit-o cu studiul casei. N-a durat mult, fiindcă minuscula *fare* tahitiană nu era tocmai White Acre. Nu avea altceva decât unica încăpere, uşa mai mult de formă, cele trei ferestre goale, beţele care formau mobila rudimentară şi acoperişul de stuf plin de şopârle. În prima dimineaţă, Alma a căutat cu mare grijă prin toată casa, sperând să găsească vreo urmă de-a lui Ambrose – dar nu rămăsese nimic. A căutat semne ale lui Ambrose chiar înainte să înceapă vânătoarea (complet lipsită de rezultate) după bagajele pierdute. Ce sperase să găsească? Un mesaj pentru ea, scris pe perete? Un compartiment ascuns, plin cu desene? Poate un pachet cu scrisori sau un jurnal care să mai dezvăluie şi altceva decât visările pline de dorinţe

mistice de neînţeles? Dar nu se mai găsea acolo nimic din el.

Resemnată, a împrumutat o mătură de la sora Manu şi a curăţat pânzele de păianjen de pe pereţi. A înlocuit iarba uscată veche de pe jos cu iarbă uscată nouă. Şi-a afânat salteaua şi a acceptat *fare* drept locuinţa ei. A mai acceptat, la sfatul reverendului Welles, şi realitatea frustrantă că lucrurile ei ori aveau să apară într-un târziu, ori nu, şi că în acest sens nu se putea face nimic – absolut nimic. Faptul era supărător, dar, pe undeva, i se părea în mod ciudat potrivit şi chiar corect. Să piardă tot ce avea ea preţios pe lume era un soi de penitenţă imediată. O făcea să se simtă, într-un fel, mai aproape de Ambrose; amândoi veniseră în Tahiti ca să piardă totul.

Aşadar, îmbrăcată în singura rochie pe care o mai avea, a continuat să exploreze împrejurimile.

În spatele casei era ceva numit *himaa*, un cuptor deschis în care a învăţat să fiarbă apă şi să gătească câteva feluri de mâncare. Sora Manu o instruit-o în privinţa fructelor şi legumelor de pe insulă. Alma era convinsă că rezultatul final al eforturilor ei culinare n-ar fi trebuit să aibă un gust atât de pronunţat de funingine şi nisip, dar a perseverat şi s-a simţit mândră că e în stare să se hrănească singură, lucru pe care nu mai trebuise să-l facă niciodată, în toată lunga ei viaţă. (Era autotrofă, şi-a spus cu un zâmbet trist; ce mândră ar fi fost Retta Snow!) Avea şi un petic amărât de grădină, dar nu se putea face mai nimic cu el; Ambrose ridicase casa pe nisipul arzător, aşa că nici nu avea rost să încerce. Nu se putea face nimic nici în privinţa şopârlelor, care patrulau pe grinzi cât era noaptea de lungă. De fapt, o mai apărau de ţânţari, aşa că Alma a încercat să le ignore. Ştia că nu voiau să-i facă rău, deşi tare i-ar fi plăcut dacă nu s-ar mai fi căţărat pe ea în timp ce dormea. Se

bucura că nu erau şerpi. Din fericire, Tahiti nu era un ţinut al şerpilor.

Era însă un ţinut al crabilor. Alma s-a obişnuit totuşi destul de repede să nu se mai sperie de crabii de toate mărimile care fugeau încolo şi-ncoace pe plajă, pe lângă picioarele ei. Nici ei nu voiau să-i facă vreun rău. De cum o vedeau cu ochii lor înălţaţi pe tulpiniţe fluturătoare, se repezeau în direcţia opusă, panicaţi, păcănind din cleşti. A început să meargă desculţă când şi-a dat seama că e mult mai sigur. Insula era prea fierbinte, prea umedă, prea nisipoasă şi prea alunecoasă pentru pantofi. Din fericire, mediul era propice pentru picioare goale; în Tahiti nu se afla nici măcar o singură plantă cu spini şi cele mai multe cărări erau de piatră netedă sau nisip.

Alma a învăţat forma şi caracterul plajei şi obiceiurile generale ale mareei. Nu ştia să înoate, dar s-a învăţat să înainteze în fiecare săptămână un pic mai departe în apa domoală şi întunecată a golfului Matavai. Se bucura de existenţa recifului, care păstra liniştea apelor din golf.

S-a obişnuit să se îmbăieze în râu dimineaţa, cu celelalte femei din sat, care erau toate robuste şi puternice ca Alma. Tahitienele aveau o grijă obsesivă pentru curăţenie; se spălau pe corp şi pe cap în fiecare zi cu seva spumoasă a unui soi de ghimbir[28] care creştea pe mal. Alma, care nu era obişnuită să facă baie în fiecare zi, a ajuns în scurtă vreme să se întrebe de ce nu făcuse aşa dintotdeauna. S-a obişnuit să ignore grupurile de băieţei care stăteau pe lângă râu şi râdeau de femei când le vedeau dezbrăcate. Nu avea nici un rost să se ascundă de ei; copiii te găseau la orice oră din zi şi din noapte.

---

[28] Probabil *Zingiber zerumbet*, folosit în mod tradiţional în aceleaşi scopuri şi în Hawaii. (*N.t.*)

Pe tahitiene nu le deranja râsul copiilor. Păreau mult mai îngrijorate de părul sârmos, aspru şi decolorat al Almei, pe care-l îngrijeau ca nişte cloşti, cu un amestec de tristeţe şi grijă. Toate aveau un păr superb, care le cădea pe spate în valuri negre şi înfoiate, şi le părea tare rău pentru Alma, care nu împărtăşea podoaba aceasta spectaculoasă. Tare rău îi părea şi ei. Unul din primele lucruri pe care a învăţat să le spună în tahitiană a fost o scuză pentru părul ei. Se întreba dacă exista vreun loc pe lume, în prezent sau viitor, unde părul ei n-ar fi fost considerat o tragedie. Presupunea că nu.

A învăţat tot mai multe cuvinte în tahitiană, de la oricine era dispus să stea de vorbă cu ea. A descoperit că localnicii erau deschişi şi săritori şi îi încurajau eforturile ca pe un fel de joacă. A început cu numele celor mai întâlnite lucruri din golful Matavai: copacii, şopârlele, peştii, cerul şi porumbeii cei mici şi drăgălaşi numiţi *uuairo* (cuvânt care suna exact ca uguitul lor uşor şi gâlgâit). A continuat curând cu gramatica. Locuitorii aşezării din jurul misiunii vorbeau engleza mai bine sau mai rău (unii o foloseau fluent, alţii se bazau mai mult pe inventivitate), dar Alma, lingvistă până-n măduva oaselor, era hotărâtă să comunice, pe cât posibil, doar în tahitiană.

Însă tahitiana, după cum avea să descopere, nu era o limbă simplă. Ei îi suna mai mult a cântec de păsări decât a vorbire omenească şi nu avea o ureche muzicală atât de bună încât să ajungă s-o stăpânească. Alma a decis că nu era nici măcar o limbă pe care să te poţi baza. Îi lipseau regulile ferme ale latinei sau elinei. Oamenii din golful Matavai se jucau întruna cu cuvintele şi le tot răsuceau, schimbându-le de la o zi la alta. Uneori amestecau în vorbire câte un pic de engleză sau de franceză, inventând cuvinte noi şi năstruşnice. Tahitienilor le plăceau foarte mult jocurile de cuvinte obscure, pe care Alma n-ar fi avut

cum să le înţeleagă decât dacă s-ar fi născut aici şi ea, şi bunicii bunicilor ei. Mai mult, cei din golful Matavai vorbeau altfel decât cei din Papeete, care se afla la doar unsprezece kilometri, iar aceştia din urmă, la rândul lor, vorbeau altfel decât cei din Taravao sau Teahupo. Nu puteai fi sigur că aceeaşi propoziţie avea acelaşi sens de o parte şi de alta a insulei, sau că avea să însemne şi azi acelaşi lucru ca ieri.

Alma şi-a studiat atent consătenii, încercând să înţeleagă rosturile locului acestuia curios. Cea mai importantă era sora Manu, fiindcă, pe lângă faptul că avea grijă de porci, veghea şi la respectarea regulilor în întreaga aşezare. Ţinea la protocol ca la ochii din cap şi era foarte atentă la purtările şi greşelile celor din jur. Toţi sătenii îl iubeau pe reverendul Welles, dar de sora Manu se temeau. Sora Manu (al cărei nume însemna „pasăre”) era la fel de înaltă ca Alma şi musculoasă ca un bărbat. Ar fi fost în stare s-o care pe Alma în spate. Cu aşa ceva nu se puteau lăuda prea multe femei.

Sora Manu îşi purta întotdeauna pălăria de paie cu boruri late, împodobită în fiecare zi cu altfel de flori, mereu proaspete, dar Alma văzuse, la baie în râu, că fruntea îi era acoperită de o reţea de cicatrici albe, nu prea pronunţate. Aceleaşi semne misterioase apăreau şi pe frunţile a două-trei femei mai bătrâne, dar Manu mai avea şi alt semn: îi lipsea ultima falangă de la amândouă degetele mici. Un asemenea accident, precis şi simetric, i se părea ciudat Almei. Nu-şi putea da seama ce-ar putea să facă cineva ca să-şi piardă amândouă vârfurile degetelor mici într-un mod atât de exact. N-avea curaj să întrebe.

Sora Manu era cea care bătea clopotul pentru adunările religioase în fiecare dimineaţă şi seară, iar oamenii – toţi cei optsprezece adulţi ai aşezării – veneau fără greş la

chemarea ei. Chiar şi Alma făcea tot posibilul să nu lipsească de la biserica din golful Matavai, ca să n-o jignească pe sora Manu, fiindcă fără amabilitatea ei n-ar fi supravieţuit prea mult. În orice caz, şi-a dat seama că slujbele nu erau atât de greu de suportat; rareori durau mai mult de un sfert de oră, iar predicile surorii Manu, rostite în engleza ei încăpăţânată, erau întotdeauna interesante. (Dacă adunările luterane din Philadelphia ar fi fost la fel de simple şi de amuzante, îşi spunea Alma, poate ar fi ajuns şi ea o luterană mai bună.) Era foarte atentă în biserică şi, după o vreme, reuşi să distingă cuvinte şi frânturi de propoziţii din cântările încâlcite în tahitiană.

Te rima atua: mâna lui Dumnezeu.

Te mau pure atua: poporul lui Dumnezeu.

Cât despre băiatul care-i adusese obiectivul de la microscop în prima noapte, află că făcea parte dintr-o bandă de cinci puştani care bântuiau prin aşezare, fără altă ocupaţie vizibilă decât aceea de-a se juca toată ziua, până se prăbuşeau epuizaţi în nisip şi adormeau acolo unde căzuseră, ca nişte căţei. I-au trebuit câteva săptămâni până să înveţe să-i deosebească unii de alţii. Cel care apăruse din senin la ea în cameră şi-i dăduse obiectivul se numea (cum avea să afle mai târziu) Hiro. Avea părul cel mai lung şi părea să fie cel mai respectat în bandă. (Tot mai târziu avea să afle că, în mitologia tahitiană, Hiro era regele hoţilor. O amuza gândul că, la prima ei întâlnire cu el, micul rege al hoţilor din golful Matavai venise să-i aducă înapoi un lucru furat.) Hiro era fratele unui băiat pe nume Makea, sau poate nu erau fraţi de sânge. Susţineau că sunt fraţi şi cu Papeiha şi Tinomana şi cu un alt Makea, dar Alma nu vedea cum ar fi fost cu putinţă, fiindcă toţi cinci păreau să fie de aceeaşi vârstă, iar doi dintre ei purtau acelaşi nume. Cu nici un

chip nu reuşea să-şi dea seama care le erau părinţii. Nu exista nici cel mai mic semn că s-ar fi îngrijit de ei şi altcineva decât ei înşişi.

Mai erau şi alţi copii în golful Matavai, dar ei îşi luau viaţa mult mai în serios decât cei cinci băieţi pe care Alma ajunsese să-i poreclească „contingentul Hiro”. Veneau la şcoala misionară în fiecare dimineaţă ca să înveţe engleza şi cititul, chiar dacă părinţii lor nu locuiau în satul reverendului Welles. Erau băieţei cu părul scurt şi îngrijit şi fetiţe cu cozi superbe, rochii lungi şi zâmbete strălucitoare. Învăţau în biserică, iar învăţătoare le era tânăra cu faţa prietenoasă care-i spusese Almei, în ziua sosirii ei, „Pe aici vorbim engleza!”. O chema Etini, „flori albe risipite pe drum”, şi vorbea o engleză perfectă, cu un accent englezesc ireproşabil. Se spunea că, în copilărie, o învăţase chiar soţia reverendului Welles, iar acum era considerată cea mai bună profesoară de engleză de pe insulă.

Pe Alma au impresionat-o elevii ordonaţi şi disciplinaţi, dar şi mai mult o intrigau cei cinci băieţi sălbatici şi needucaţi din contingentul Hiro. Nu mai văzuse niciodată copii atât de liberi cum erau Hiro, Makea, Papeiha, Tinomana şi celălalt Makea. Erau nişte mici lorzi ai libertăţii – şi veseli, pe deasupra. Ca un amestec mitic de peşte, pasăre şi maimuţă, păreau să fie în egală măsură în largul lor în apă, în copaci şi pe uscat. Se lăsau să atârne de liane şi se aruncau în râu cu chiote netemătoare. Vâsleau până la recif pe nişte scândurele de lemn şi apoi, lucru incredibil, *se ridicau în picioare* pe ele şi călăreau valurile spumoase, învolburate, până se spărgeau. Îndeletnicirea aceasta o numeau *faheei*, iar Alma nici nu reuşea să-şi închipuie cât de agili şi de încrezători trebuie să se fi simţit ca să navigheze cu atâta uşurinţă pe apa turbată. Odată ajunşi înapoi pe plajă, se băteau şi se luau

la trântă neobosiţi. Alt joc preferat al lor era cel în care-şi făceau picioroange, se mânjeau pe tot corpul cu o pudră albă necunoscută, îşi propteau pleoapele cu rămurele şi se alergau pe nisip ca nişte monştri înalţi şi stranii. Le mai plăcea şi să înalţe *uo*, zmeie din frunze uscate de palmier. În momentele mai potolite, jucau arşice, folosind pietricele în loc de oscioare. Aveau drept animale de companie o întreagă menajerie în continuă schimbare, compusă din pisici, câini, papagali şi chiar anghile (anghilele erau ţinute în râu, în cuşti de cărămidă; la sunetul fluierelor băieţilor, scoteau capetele din apă ca nişte duhuri, ca să primească fructe din mâna lor). Uneori, contingentul Hiro îşi mânca animalele de companie, jupuindu-le şi gătindu-le la un proţap improvizat. Să mănânci carne de câine era ceva normal. Reverendul Welles i-a spus Almei că soiul de câine din Tahiti era la fel de gustos ca mielul englezesc – dar e drept că omul nu pusese gura pe miel englezesc de zeci de ani, aşa că nu era sigură câtă încredere să aibă în vorbele lui. Alma spera să nu-l mănânce cineva pe Roger.

Fiindcă Roger se numea, după cum aflase şi ea, căţelul care o vizitase în acea primă noapte petrecută în *fare*. Roger nu aparţinea nimănui anume, dar se părea că se ataşase întru câtva de Ambrose, care-i şi dăduse numele acesta demn şi robust. Sora Etini îi spusese Almei toate acestea, dându-i şi un sfat cam îngrijorător: „Soră Whittaker, Roger n-o să te muşte niciodată, doar dacă încerci să-i dai de mâncare.”

În primele săptămâni ale şederii Almei, Roger a venit în fiecare noapte în căsuţă ca să latre la ea din toată inima. Multă vreme nici nu l-a văzut ziua. Treptat şi evident fără voia lui, indignarea i s-a mai topit, iar episoadele de furie ultragiată s-au mai scurtat. Într-o dimineaţă, trezindu-se, Alma l-a găsit pe Roger dormind pe jos, lângă patul ei, ceea ce însemna că în noaptea dinainte îi intrase în casă

fără să latre deloc. Părea important. Auzind-o cum se foieşte, Roger a mârâit şi a fugit, dar în noaptea următoare s-a întors şi, de atunci înainte, a păstrat tăcerea. A încercat într-adevăr, cum era şi inevitabil, să-l hrănească, iar el, într-adevăr, a încercat s-o muşte. În afară de asta, se înţelegeau destul de bine. Nu se putea spune că Roger devenise chiar prietenos, dar nu mai părea să nutrească dorinţa de a-i smulge capul de pe umeri, ceea ce era un pas înainte.

Roger arăta teribil. Pe lângă faptul că era portocaliu şi bălţat, că mandibula lui avea o formă neregulată şi că şchiopăta rău, ceva părea să se fi străduit din răsputeri să-i molfăie o bună parte din coadă. Mai era şi *tuapu'u* – cocoşat. Însă Alma a ajuns să-i aprecieze prezenţa. Din cine ştie ce motiv, Ambrose trebuia să-l fi iubit, îşi spunea ea, iar asta o intriga. Se uita ore în şir la câine şi se întreba ce ştia el despre soţul ei – ce văzuse. Tovărăşia lui începu să-i facă plăcere. Ce-i drept, nu putea susţine că Roger o apăra *pe ea* sau îi era loial *ei*, dar părea să fie destul de legat de casă. Aşadar, nu-i mai era chiar atât de teamă să adoarmă singură noaptea, fiindcă ştia că avea să vină.

Era un lucru bun, căci Alma renunţase la orice speranţă de siguranţă sau intimitate. N-ar fi avut nici un fel de sorţi de izbândă dacă ar fi încercat să definească nişte graniţe în jurul casei sau al puţinelor bunuri care-i mai rămăseseră. Adulţii, copiii, fauna, elementele naturii – la orice ceas al zilei sau nopţii, cu orice motiv, oricine şi orice din golful Matavai se simţea absolut liber să intre la Alma în *fare*. Ca să fim corecţi, merită spus că nu veneau întotdeauna cu mâna goală. În timp, au reapărut, articol cu articol, unele din lucrurile ei. Niciodată nu vedea cine i le aducea. Nu observa când apăreau. Parcă insula însăşi scuipa afară, treptat, părţi din bagajul pe care-l înghiţise.

În prima săptămână a recuperat nişte hârtie, o jupă, o sticluţă cu un medicament, un val de pânză, un ghem de sfoară şi o perie. Dacă stau şi aştept, până la urmă vor veni toate înapoi, şi-a spus ea. Dar nu era aşa, fiindcă lucrurile dispăreau la fel de des pe cât apăreau. Şi-a primit înapoi unul din costumele de călătorie (cu tivul cu monede, în mod surprinzător, neatins) – bucurie mare –, deşi dintre bonetele de rezervă n-a recuperat nici una. A găsit drumul de întoarcere şi o parte din hârtia de scris, deşi nu multă. Nu şi-a mai revăzut trusa medicală, dar i-au apărut pe prag, aliniate frumos, câteva eprubete de sticlă pentru mostre botanice. Într-o dimineaţă a descoperit că-i lipsea un pantof (doar unul!), deşi nu-şi putea închipui ce nevoie ar avea cineva de un singur pantof, şi, în acelaşi timp, că-i fusese adusă înapoi o trusă de acuarele foarte folositoare. În altă zi, a recuperat baza preţiosului ei microscop, dar a descoperit că acum, în schimb, luase cineva obiectivul. Prin casa ei parcă se mişcau fluxul şi refluxul, lăsând şi luând cu ele rămăşiţele plutitoare ale vechii ei vieţi. Nu avea altceva de făcut decât să accepte situaţia şi să se mire, zi după zi, de ce găsise, de ce pierduse, iar apoi regăsise şi repierduse.

Valiza lui Ambrose însă nu i-a mai fost luată. În dimineaţa când îi fusese adusă înapoi şi lăsată pe prag, o pusese pe măsuţa din *fare* şi acolo rămăsese – întru totul neatinsă, ca păzită de un minotaur polinezian nevăzut. Mai mult, n-a dispărut niciodată nici măcar unul dintre desenele cu Băiatul. Nu ştia de ce valiza şi conţinutul ei erau tratate cu atâta reverenţă în timp ce nimic altceva nu era în siguranţă în golful Matavai. N-ar fi îndrăznit să întrebe pe cineva *De ce nu vă atingeţi de obiectul acesta, de ce nu furaţi portretele acestea?* Dar cum să fi explicat ce reprezentau desenele sau ce însemna valiza pentru ea? Nu putea decât să tacă şi să nu înţeleagă nimic.

Alma era mereu cu gândul la Ambrose. Nu lăsase nici o urmă în Tahiti, în afară de ataşamentul pe care încă i-l purta toată lumea, dar ea căuta neîncetat semne. Tot ce făcea, tot ce atingea îi trezea întrebarea: făcuse şi el asta? Cum îşi petrecuse timpul aici? Cum i se păruse casa minusculă, mâncarea bizară, limba complicată, marea atotprezentă, contingentul Hiro? Iubise insula? Sau o găsise, cum o găsea şi Alma, prea străină şi aparte ca s-o poată iubi? Se prăjise şi el la soare, ca Alma, pe plaja aceasta cu nisip negru? Îi fusese dor, ca Almei, de violetele răcoroase şi sturzii cuminţi de acasă, chiar şi când admira hibiscusul luxuriant şi papagalii verzi şi gălăgioşi? Fusese melancolic şi întristat, sau plin de bucurie că descoperise grădina Edenului? Se gândise cât de puţin la Alma cât trăise aici? Sau o uitase repede, uşurat că scăpase de dorinţele ei stânjenitoare? O uitase fiindcă se îndrăgostise de Băiat? Cât despre Băiat, unde era? Nu era tocmai un *băiat*, trebuia să recunoască Alma, mai ales când examina din nou desenele. Modelul era mai degrabă un băiat în pragul maturităţii. Ţinând cont de timpul trecut de atunci, doi sau trei ani, trebuia să fi devenit bărbat în toată firea. Dar în mintea Almei era tot Băiatul şi avea să-l caute întruna.

N-a găsit însă nici urmă de Băiat, nici măcar un zvon despre el, în golful Matavai. L-a căutat pe chipul fiecărui bărbat care trecea prin sat şi al fiecărui pescar de pe plajă. Când reverendul Welles i-a spus că Ambrose îl învăţase pe un tahitian secretul îngrijirii plantelor de vanilie (*băieţei, degeţele, beţişoare*), Alma îşi spuse: El trebuie să fie. Dar când s-a dus la plantaţie să investigheze, s-a dovedit că nu era vorba de Băiat: era un om mai în vârstă, robust, cu albeaţă la un ochi. A făcut mai multe vizite la plantaţia de vanilie, prefăcându-se interesată de ce se întâmpla acolo, dar n-a văzut pe nimeni care să semene măcar pe departe

cu Băiatul. O dată la câteva zile, anunţa că pleacă într-o excursie de studiu botanic, dar de fapt se întorcea în capitală, la Papeete, împrumutând un ponei de la plantaţie ca să străbată drumul lung. Odată ajunsă, se plimba toată ziua pe străzi, până începea să se întunece, uitându-se la chipurile tuturor trecătorilor. Poneiul îi mergea pe urme – o versiune scheletică şi tropicală a lui Soames, vechiul ei prieten din copilărie. L-a căutat pe Băiat pe docuri, în faţa bordelurilor, în hotelurile pline de colonişti francezi elegant îmbrăcaţi, în noua catedrală catolică, în piaţă. Uneori vedea câte un băştinaş înalt şi bine făcut, cu părul scurt, mergând în faţa ei şi alerga să-l prindă din urmă şi să-l bată pe umăr, gata să-i pună orice întrebare doar ca să-l facă să se întoarcă spre ea. La fiecare astfel de întâlnire era sigură: el este.

Nu era niciodată el.

Ştia că în curând va trebui să-şi extindă căutările, să-l caute mai departe de Papeete şi de golful Matavai, dar nu prea ştia cum să înceapă. Tahiti avea cincizeci şi şase de kilometri lungime şi nouăsprezece kilometri lăţime, iar forma îi semăna cu a unui opt strâmb. Părţi mari din insulă erau greu sau imposibil de traversat. Odată ce părăseai drumul umbrit şi nisipos care urmărea, în parte, linia coastei, terenul devenea foarte dificil. Plantaţiile terasate de igname urcau coastele dealurilor, împreună cu pâlcurile de cocotieri şi valurile de iarbă aspră şi scurtă, dar apoi, dintr-odată, nu mai vedeai altceva decât stânci înalte şi junglă inaccesibilă. Pe înălţimi nu trăia multă lume, i s-a spus Almei, cu excepţia oamenilor stâncilor, aproape legendari, căţărători extraordinari. Erau vânători, nu pescari. Unii nici nu atinseseră vreodată apa mării. Tahitienii de pe stânci şi cei de pe coastă se priviseră dintotdeauna cu neîncredere reciprocă; existau hotare pe care nu trebuiau să le treacă nici unii, nici ceilalţi. Poate că

Băiatul fusese din triburile de pe stânci? Dar în desenele lui Ambrose apărea pe malul mării, cu năvoade. Alma nu reuşea să descifreze enigma.

Se mai putea şi ca Băiatul să fi fost marinar, îmbarcat pe o balenieră aflată în trecere. Dacă era aşa, n-avea să-l găsească niciodată. Între timp ar fi putut ajunge oriunde pe glob. Ori ar fi putut şi să fi murit. Dar lipsa dovezilor (după cum Alma ştia bine) nu era acelaşi lucru cu dovada lipsei.

Trebuia să continue căutarea.

Din aşezarea misionară, în orice caz, n-a aflat nimic. Despre Ambrose nu umblau nici un fel de bârfe maliţioase, nici măcar la îmbăierea în râu, unde toate femeile bârfeau fără nici o grijă. Nimeni nu aruncase o singură vorbă în treacăt despre mult regretatul şi mult jelitul domn Pike. Alma a ajuns să-l întrebe chiar şi pe reverendul Welles:

— Domnul Pike n-a avut nici un prieten mai apropiat în timpul şederii lui aici? Cineva la care să ţină mai mult decât la alţii?

Reverendul a fixat-o cu privirea lui sinceră şi i-a spus atât:

— Domnul Pike era iubit de toată lumea.

Asta se întâmplase în ziua când merseseră să vadă mormântul lui Ambrose. Alma îl rugase pe reverend s-o ducă acolo ca să arate respectul cuvenit angajatului decedat al tatălui ei. Într-o după-amiază răcoroasă şi noroasă, au mers pe jos împreună până pe dealul Tahara, aproape de culmea căruia luase fiinţă un mic cimitir englez. Reverendul Welles era un tovarăş de drumeţie foarte plăcut, a descoperit Alma, fiindcă se mişca repede şi cu pricepere peste orice obstacol şi oferea din mers tot felul de informaţii fascinante.

— Când am ajuns aici, spunea el în ziua aceea, în timpul urcuşului pe dealul abrupt, am încercat să-mi dau seama

care plante şi legume sunt indigene, de pe insulă, şi care au fost aduse de colonişti şi exploratori din vechime, dar, ştiţi, e foarte, foarte greu să desluşeşti astfel de lucruri. Nici măcar tahitienii nu mi-au fost de prea mare ajutor, fiindcă spun că toate plantele, chiar şi cele agricole, au fost puse aici de zei.

— La fel spuneau şi grecii, completă Alma, suflând din greu. Spuneau că viţa-de-vie şi pâlcurile de măslini au fost plantate de zei.

— Da, continuă reverendul Welles. Se pare că oamenii uită ce au creat cu mâna lor, nu-i aşa? Acum ştim că toţi polinezienii iau cu ei rădăcină de taro, cocotieri şi arbori-de-pâine când colonizează o insulă nouă, dar ei v-ar spune că zeii le-au plantat acolo. Unele din poveştile lor sunt de-a dreptul fabuloase. Spun că arborele-de-pâine a fost făcut de zei să semene cu corpul omenesc ca indiciu pentru noi, oamenii, ca să înţelegem că e folositor, ştiţi. Mai spun că de aceea seamănă frunzele arborelui-de-pâine cu nişte mâini – ca să le arate oamenilor că trebuie să întindă mâna spre copac şi să găsească la el hrană. De fapt, tahitienii spun că *toate* plantele folositoare de pe insulă seamănă cu părţi ale corpului uman – ca mesaj din partea zeilor, ştiţi. De aceea uleiul de cocos, care alină durerile de cap, se extrage din nuca de cocos, care seamănă cu un cap. Despre castanele *mape* se spune că sunt bune pentru bolile de rinichi fiindcă seamănă cu rinichii, cel puţin aşa am auzit şi eu. Iar seva de un roşu aprins a plantei *fei* e considerată bună pentru bolile sângelui.

— Semnătura tuturor lucrurilor, murmură Alma.

— Da, da, spuse reverendul Welles. Alma nu era sigură că o auzise. Şi mănunchiurile de banane de gătit, ca cele de-aici, soră Whittaker, sunt considerate simboluri ale corpului uman. Forma lor este motivul pentru care bananele astea se folosesc ca gest de pace – de *umanitate*

chiar. Se aruncă la picioarele duşmanului pentru a arăta că te predai sau că eşti deschis unui compromis. Mi-a fost foarte de folos acest lucru când l-am descoperit, la venirea mea în Tahiti, să ştiţi! Aruncam mănunchiuri de banane în stânga şi-n dreapta, în nădejdea că nu voi fi omorât şi mâncat!

— Şi chiar v-ar fi omorât şi mâncat? întrebă Alma.

— Cel mai probabil nu, dar misionarii întotdeauna se tem de astfel de lucruri. Ştiţi, mi-am amintit de o perlă de umor misionar de rară isteţime: „Dacă un misionar e mâncat de un canibal şi digerat, iar apoi canibalul moare, corpul digerat al misionarului va fi oare înviat în Ziua Judecăţii de Apoi? Iar dacă nu, de unde va şti Sfântul Petru care bucăţi să le trimită în Rai şi care în Iad?” Ha-ha-ha!

— Ideea pe care tocmai aţi menţionat-o aţi auzit-o de la domnul Pike? întrebă Alma, ascultând gluma cu misionarul doar cu jumătate de ureche. Cea care spune că zeii au dat plantelor tot felul de forme anume pentru a-l ajuta pe om să le înţeleagă folosul?

— O, soră Whittaker, domnul Pike şi cu mine vorbeam despre atâtea lucruri!

Alma nu ştia cum să pună întrebări mai specifice fără să dezvăluie prea mult despre ea însăşi. Cum s-ar fi explicat interesul ei atât de viu pentru un angajat al tatălui ei? Nu voia să trezească bănuieli. Dar reverendul era un individ atât de ciudat! I se părea în acelaşi timp candid şi de nepătruns. Ori de câte ori venea vorba de Ambrose, Alma îi scruta atent chipul în căutare de indicii, dar Welles era imposibil de citit. Mereu privea lumea cu aceeaşi expresie imperturbabilă. Spiritul lui era neschimbat în orice situaţie. Era constant ca un far. Era de o sinceritate completă, perfectă, astfel că devenise aproape o mască.

În cele din urmă au ajuns la cimitirul cu pietre de mormânt mici şi albite de soare, unele cioplite în formă de

cruce. Reverendul Welles a dus-o direct la mormântul lui Ambrose, îngrijit şi marcat de o piatră mică. Locul era plăcut, cu vedere peste întregul golf Matavai şi peste marea scânteietoare de dincolo de el. Alma se temuse să nu i se descătuşeze emoţia la vederea propriu-zisă a mormântului, dar nu s-a simţit deloc tulburată – dimpotrivă, parcă se afla între ei o mare depărtare. Nu simţea aici nimic din Ambrose. Nu şi-l putea închipui îngropat sub piatra aceea. Îşi amintea obiceiul lui de a se aşeza pe iarbă, cu picioarele lui lungi şi frumoase întinse, şi de a-i vorbi de minunăţii şi mistere în timp ce ea studia muşchiul. Simţea că Ambrose exista mai degrabă în Philadelphia, mai degrabă în amintirea ei decât acolo. Nu-şi putea imagina oasele lui putrezindu-i sub picioare. Ambrose nu aparţinea ţărânei, ci aerului. Nici *viu* nu era prea pământesc, îşi spuse. Cum putea să fie în pământ acum?

— Nu ne-am putut lipsi de atâta lemn cât trebuia pentru un sicriu, povesti reverendul Welles, aşa că l-am înfăşurat pe domnul Pike în pânză din aceea ţesută de localnici şi l-am îngropat în chila unei canoe vechi, cum se obişnuieşte pe-aici. Ştiţi, fără uneltele necesare, pe insulă e foarte greu să faci scânduri, iar când primesc lemn potrivit, localnicii preferă să nu-l irosească pe coşciuge, aşa că ne mulţumim cu canoe vechi. Însă localnicii, ştiţi, au respectat cu atâta delicateţe convingerile creştine ale domnului Pike! I-au orientat mormântul est-vest, ştiţi – ca să fie cu faţa la răsărit, ca toate bisericile creştine. Ţineau la el, cum am mai spus. Sper că a murit fericit. Era un om dintre cei mai buni.

— Părea fericit cât a fost aici, frate Welles?

— A găsit pe insulă multe lucruri pe placul lui, cum învăţăm cu toţii să le găsim. Sunt sigur că-şi dorea mai multe orhidee, să ştiţi! Tahiti poate fi, cum spuneam, cam

dezamăgitoare pentru cei veniţi să studieze istoria naturală.

— Vi s-a părut vreodată tulburat? îndrăzni Alma.

— Soră Whittaker, lumea vine la noi pe insulă din tot felul de motive. Soţia mea spunea că străinii aceştia frământaţi sunt aruncaţi de mare pe ţărmurile noastre şi de multe ori nici nu ştiu unde au ajuns! Unii par gentilomi până-n vârful unghiilor, dar mai târziu descoperim că în ţara lor erau infractori. Pe de altă parte, ştiţi, unii din ei erau gentilomi până-n vârful unghiilor în viaţa lor din Europa, dar vin aici şi se poartă ca nişte infractori! Niciodată nu se poate şti ce e în inima omului.

Nu-i răspunsese la întrebare.

Dar Ambrose? îi venea Almei să întrebe. Cum era inima lui?

Îşi puse frâu limbii.

Îl auzi pe reverendul Welles spunând, cu obişnuita lui voce veselă:

— Veţi vedea aici şi mormintele fiicelor mele, dincolo de zidul acela, jos.

Anunţul a lăsat-o pe Alma fără grai. Nu ştiuse că reverendul Welles avusese fiice şi cu atât mai puţin că muriseră acolo.

— Sunt doar nişte morminte micuţe, ştiţi, continuă el, fiindcă fetele n-au trăit mult. Nici una n-a apucat să împlinească un an. Se numesc Helen, Eleanor şi Laura, cele din stânga. Alături de ele se odihnesc Penelope şi Theodosia, la dreapta.

Cele cinci pietre de mormânt erau minuscule, nici cât o cărămidă. Alma nu reuşi să găsească nici un cuvânt care să exprime condoleanţe. Era cel mai trist lucru din câte văzuse vreodată.

Observându-i expresia cutremurată, reverendul Welles zâmbi cu bunătate.

— Dar există şi alinare. Sora cea mai mică, Christina, ştiţi, trăieşte. Domnul ne-a dat o fiică pe care am reuşit s-o aducem pe lumea viilor şi e încă în viaţă. Locuieşte în Cornwall şi are şi ea trei băieţei. Doamna Welles e cu ea. Ştiţi, soţia mea locuieşte cu fiica noastră cea vie, iar eu locuiesc aici, ca să le ţin companie celor duse dintre noi.

Reverendul aruncă o privire peste umărul Almei.

— O, ia uitaţi-vă! spuse el. A înflorit plumeria! Să culegem câteva flori şi să i le ducem surorii Manu. Ca să-şi împodobească pălăria cu flori proaspete pentru slujba de seară. Tare au să-i mai placă!

Reverendul Welles nu înceta s-o uimească pe Alma. Nu mai întâlnise un om atât de vesel, atât de răbdător, care să fi pierdut atât de multe şi care să trăiască din (şi cu) atât de puţine. În timp, descoperi că nici măcar nu avea casă. Nici una din *fare* nu era a lui. Dormea în biserică, pe o bancă. De multe ori nu avea nici măcar un *ahu taoto* cu care să se acopere. Era în stare să picotească oriunde, ca pisicile. Nu poseda alt bun decât Biblia – şi chiar şi aceea dispărea uneori cu săptămânile, până i-o aducea înapoi cineva. Nu avea animale şi nici grădină. Micuţa canoe cu care-i plăcea să meargă până la recifful de corali era a unui băiat de paisprezece ani, care avusese bunătatea de a i-o împrumuta. Nu exista pe lume ocnaş, călugăr sau cerşetor care să posede mai puţin decât el, îşi spuse Alma.

Dar lucrurile nu stătuseră aşa întotdeauna, după cum a aflat cu timpul. Francis Welles crescuse în ţinutul Cornwall, la Falmouth, chiar la malul mării, într-o familie de pescari prosperi. Nu i-a încredinţat Almei detaliile tinereţii lui („N-aş vrea să scad în ochii dumneavoastră dacă aţi afla ce fapte am pe suflet!”), dar a lăsat să se înţeleagă că fusese un băiat cam sălbatic. Calea către Dumnezeu o găsise după o lovitură la cap – sau cel puţin aşa îşi descria

reverendul Welles convertirea: o tavernă, o încăierare, „m-au altoit cu o sticlă la căpăţână” şi apoi... revelaţia!

Aşa au început învăţătura şi viaţa pioasă. N-a trecut mult şi s-a însurat cu o fată pe nume Edith, fiica educată şi virtuoasă a unui preot metodist din apropiere. Cu ajutorul ei a învăţat să vorbească, să gândească şi să se poarte într-un fel mai responsabil şi mai onorabil. Începuseră să-i placă şi cărţile şi avea, cum spunea el, „tot felul de gânduri alese”. A îmbrăcat haina preoţească. Tineri şi vulnerabili în faţa idealurilor înalte, Francis Welles, acum reverend, şi soţia lui, Edith, s-au înscris în Societatea Misionară de la Londra şi s-au rugat să fie trimişi în cele mai îndepărtate ţinuturi păgâne, ca să ducă acolo cuvântul Mântuitorului. Societatea Misionară de la Londra l-a primit cu braţele deschise pe Francis, fiindcă greu se găsea un om al Domnului care să fie şi marinar priceput şi zdravăn. Pentru astfel de sarcini nu se căutau gentilomi de la Cambridge cu mâinile fine.

Reverendul Francis şi doamna Welles au ajuns în Tahiti în 1787, pe prima corabie misionară plecată spre insulă, împreună cu alţi cincisprezece protestanţi englezi. Pe atunci, zeul tahitienilor era reprezentat de un stâlp de lemn înalt de trei coţi, înfăşurat în pânză *tapa* şi împodobit cu pene roşii.

— Când am debarcat aici, i-a povestit el Almei, băştinaşii s-au minunat cum nu se poate mai tare de hainele noastre. Unul mi-a scos un pantof şi, văzându-mi şoseta, a sărit înapoi, aşa a fost de speriat. Ştiţi, crezuse că n-am degete la picioare! În curând n-am mai avut nici pantofi, fiindcă mi i-a luat!

Francis Welles a prins drag de tahitieni imediat. Spunea că-i plăcea isteţimea lor. Mimau orice cu mare pricepere şi le plăcea să se împungă unii pe alţii cu glume. Îi aminteau de umorul şi jocurile de pe cheiul de la Falmouth. Când îşi

purta pălăria de paie, îi plăcea să-i audă pe copii cum se ţin după el strigând: „Ai acoperiş pe cap! Ai acoperiş pe cap!”

De plăcut îi plăceau tahitienii, dar nu prea reuşise să-i convertească.

După cum îi spunea chiar el Almei:

— Biblia ne învaţă: „Fiii străinului mă linguşesc; mă ascultă la cea dintâi poruncă.” Nu ştiu, soră Whittaker, poate acum două mii de ani aşa o fi fost! Dar nu şi când am pus noi piciorul în Tahiti! Ştiţi, în ciuda blândeţii lor, oamenii aceştia au rezistat tuturor eforturilor noastre de a-i converti – au rezistat din răsputeri! Nici pe copii nu reuşeam să-i atragem! Doamna Welles a pus pe picioare o şcoală pentru cei mici, dar părinţii lor s-au plâns: „De ce-mi ţii copilul acolo? Ce bogăţii va avea de câştigat de la Dumnezeul tău?” Ştiţi, cel mai frumos lucru la elevii noştri tahitieni era că erau buni şi amabili şi politicoşi. Necazul era că nu-i interesa Domnul Dumnezeu! Când îi învăţa doamna Welles catehismul, râdeau de ea.

Viaţa primilor misionari tahitieni era grea. Ambiţiile le erau asediate de nefericiri şi nedumeriri. Evanghelia lor era întâmpinată cu indiferenţă sau cu amuzament. În primul an au murit doi dintre ei. Pe ei se dădea vina pentru orice dezastru natural care lovea insula, dar de întâmplările fericite nu erau consideraţi responsabili. Bunurile le-au putrezit încetul cu încetul, sau le-au fost mâncate de şobolani, sau le-au fost furate de sub nas. Doamna Welles adusese cu ea din Anglia o singură moştenire de familie preţuită: o frumuseţe de ceas cu cuc, care bătea orele. Prima oară când i-au auzit bătăile, tahitienii au rupt-o la fugă de groază. A doua oară i-au adus ceasului fructe şi i-au făcut plecăciuni rugătoare, plini de respect şi de teamă. A treia oară l-au furat.

— E greu, spunea reverendul Welles, să converteşti pe cineva care se arată mai puţin curios faţă de Dumnezeul tău decât faţă de foarfece! Ha-ha-ha! Dar cum să învinuieşti omul că vrea foarfece când n-a mai văzut aşa ceva în viaţa lui? N-ar părea o minune o pereche de foarfece în comparaţie cu o lamă din dinte de rechin?

Alma a mai aflat că, vreme de aproape douăzeci de ani, nici reverendul Welles, nici altcineva de pe insulă n-a reuşit să convingă măcar un singur tahitian să treacă la creştinism. Multe alte insule polineziene veneau cu dragă inimă către Dumnezeul cel Adevărat, dar Tahiti rămânea încăpăţânată. Prietenoasă, dar încăpăţânată. Insulele Sandwich, arhipelagul Navigatorilor[29], insulele Gambier, arhipelagul Hawaii – chiar şi temutele Marchize! –, toate îl primiseră pe Cristos, numai Tahiti nu. Tahitienii: atât de plăcuţi şi de veseli, dar atât de îndărătnici! Zâmbeau, râdeau, dansau şi nu renunţau cu nici un chip la hedonismul lor. „Au sufletele turnate din aramă şi fier”, se plângeau englezii.

Obosiţi şi frustraţi, câţiva din cei care veniseră cu primul grup de misionari s-au întors la Londra, unde au reuşit destul de repede să câştige bani frumoşi relatându-şi aventurile din Mările Sudului în discursuri publice şi cărţi. Un misionar fusese izgonit din Tahiti sub ameninţarea suliţei fiindcă încercase să facă bucăţi unul dintre cele mai sacre temple de pe insulă ca să construiască o biserică din pietrele lui. Cât despre robii lui Dumnezeu rămaşi în Tahiti, o parte alunecaseră către alte îndeletniciri, mai simple. Unul se făcuse negustor de muschete şi praf de puşcă. Altul îşi deschisese un hotel în Papeete şi îşi luase în pat, să-l încălzească, nu una, ci două neveste tinere din rândul băştinaşelor. Altul – tânărul şi nevinovatul James, vărul lui

[29] Azi arhipelagul Samoa. (*N.t.*)

Edith Welles – îşi pierduse pur şi simplu credinţa, căzuse pradă disperării, plecase pe mare ca marinar de rând şi nu mai auzise nimeni de el.

Morţi, izgoniţi, îndepărtaţi de la misiune sau istoviţi – aşa ajunseseră să dispară toţi membrii primei misiuni din Tahiti, cu excepţia lui Francis şi Edith Welles, care au rămas în golful Matavai. Învăţaseră tahitiana şi trăiau o viaţă lipsită de înlesnirile moderne. În primii ani petrecuţi acolo, Edith le născuse pe primele fete (Eleanor, Helen şi Laura), care muriseră una după alta încă din scutece. Dar soţii Welles nu s-au lăsat. Au ridicat bisericuţa aproape singuri. Reverendul Welles a izbutit să obţină var din corali decoloraţi, arzându-i într-un cuptor de olar rudimentar până a devenit pulbere. Astfel, biserica a început să arate mai primitoare. Reverendul a făcut foale din piele de capră şi bambus. A încercat să sădească în grădină seminţele amărâte şi umede aduse din Anglia. („După trei ani de străduanie, am reuşit în cele din urmă să producem o căpşună”, i-a spus el Almei, „şi am împărţit-o între noi, doamna Welles şi cu mine. Când i-a simţit gustul, soţia mea a început să plângă. De atunci n-am mai reuşit să cultiv alta. Dar uneori mi-a mers destul de bine varza!”) A cumpărat şi apoi a pierdut, fiindu-i furate, patru vaci. A încercat să cultive cafea şi tutun şi n-a reuşit. La fel şi cu cartofii, grâul şi viţa-de-vie. Porcii de la misiune arătau bine, dar alte animale nu suportau clima.

Doamna Welles îi învăţa engleza pe localnicii din golful Matavai, care, după cum a descoperit, erau iuţi la minte şi asimilau uşor o limbă străină. A învăţat zeci de copii din împrejurimi să scrie şi să citească. Unii din ei se mutaseră cu familia Welles. În doar optsprezece luni, un băieţel care până atunci fusese cu desăvârşire analfabet ajunsese în stare să citească tot Noul Testament fără să se împiedice

la nici un cuvânt, dar de creştinat nu se creştinase. Nu se creştinase nimeni.

Reverendul Welles i-a povestit Almei:

— Tahitienii ăştia de multe ori mă întrebau: „Care e dovada zeului tău?” Voiau să le vorbesc despre minuni, soră Whittaker. Voiau dovezi că cei merituoşi primesc răsplată, ştiţi, sau că cei vinovaţi sunt pedepsiţi. Un bărbat care-şi pierduse un picior m-a rugat să-i spun zeului meu să facă să-i crească altul în loc. I-am spus: „De unde să-ţi găsesc eu un picior, în ţinutul acesta sau oriunde altundeva pe lume?” Ha-ha-ha! Ştiţi, cum eu nu puteam să fac minuni, nu erau prea impresionaţi. Am văzut un băieţel tahitian cum stătea lângă mormântul surorii lui, care murise înainte să împlinească un an, şi întreba: „De ce-a sădit-o Dumnezeu Isus pe surioara mea în pământ?” Voia să-i spun lui Dumnezeu Isus să scoale copila din morţi – dar eu nu-mi puteam scula din morţi nici copiii mei, ştiţi, aşa că de unde era să înfăptuiesc o asemenea minune? Nu aveam de dat nici o dovadă a Mântuitorului meu, soră Whittaker, în afară de ceea ce buna mea soţie, doamna Welles, numeşte „dovada lăuntrică”. Nu ştiam nici atunci, ca de altfel nici acum, decât ce simţea inima mea că e adevărat, ştiţi: anume că, fără iubirea Domnului, sunt un netrebnic. Aceasta e singura minune de care pot da mărturie şi găsesc şi acum că e o minune destul de mare. Pentru alţii poate nu ajunge. Nu le găsesc vină, fiindcă ei nu pot vedea în inima mea. Nu pot vedea ce întuneric domnea acolo odinioară şi nici ce i-a luat locul întunericului. Dar, ştiţi, nici până în ziua de azi nu am de oferit altă minune, ba chiar şi aceasta e una umilă.

Alma a mai aflat şi că băştinaşii nu înţelegeau deloc ce fel de zeu era acesta (zeul englezului); unde sălăşluia? Multă vreme, localnicii din golful Matavai crezuseră că zeul reverendului Welles era Biblia pe care o purta cu el.

— Li se părea teribil, continuă reverendul, că-mi ţineam zeul la subsuoară de parcă nu era mare lucru sau că-mi lăsam zeul pe masă, nesupravegheat, sau că uneori îmi împrumutam altora zeul! Am încercat să le explic, ştiţi, că zeul meu este peste tot. Atunci m-au întrebat: „Şi noi de ce nu-l vedem?” Le-am răspuns: „Fiindcă zeul meu e nevăzut”, dar atunci au întrebat: „Dacă e aşa, cum de nu te împiedici de zeul tău?” şi eu le-am spus: „Sincer vă spun, prieteni, că uneori mă împiedic!”

Societatea Misionară de la Londra nu le-a trimis nici un fel de sprijin. Vreme de aproape zece ani, reverendul Welles n-a primit nici o vorbă de la Londra: nici instrucţiuni, nici ajutor, nici încurajări. Aşadar, îşi luase religia în propriile mâini. În primul rând, s-a apucat să boteze pe oricine se lăsa botezat. Practica lui contrazicea îndrumările Societăţii Misionare de la Londra, care insista ca nimeni să nu fie botezat până ce nu se ştia *fără putinţă de îndoială* că se lepădase de idolii cei vechi şi că-şi deschisese inima Mântuitorului Adevărat. Dar tahitienii *voiau* să fie botezaţi, fiindcă era mare distracţie – numai că voiau să-şi şi păstreze credinţele vechi. Reverendul Welles se mai înmuiase. Botezase sute de necredincioşi şi de credincioşi-pe-jumătate.

— Cine sunt eu să împiedic un om să se boteze? întreba el, spre uimirea Almei. Trebuie să recunosc că doamna Welles n-a fost de acord. Ea era de părere că, înainte de a primi botezul, ştiţi, cei care aspirau să devină creştini trebuiau puşi la cea mai aspră încercare pentru a-şi dovedi sinceritatea. Dar mie aşa ceva mi se părea Inchiziţie curată! De multe ori îmi amintea de colegii noştri de la Londra, care doreau ca noi să întărim uniformitatea credinţei. Dar uniformitatea credinţei nu se vede nici măcar între mine şi doamna Welles! După cum îi spuneam de multe ori bunei mele soţii: „Edith dragă, am venit până

aici doar ca să ajungem ca spaniolii? Dacă omul vrea să-l bag cu capul în râu, îl bag cu capul în râu! Ştii, dacă e să vină la Domnul, omul o să vină după cum e voia Domnului – nu prin ce fac sau nu fac eu. Şi atunci ce rău face un botez? Omul iese din râu ceva mai curat decât a intrat şi, poate, şi ceva mai aproape de ceruri."

Pe unii, mărturisea reverendul Welles, îi boteza şi de mai multe ori pe an, sau de zeci de ori la rând. Pur şi simplu nu vedea ce rău putea să le pricinuiască.

În anii următori, soţilor Welles li s-au mai născut două fiice: Penelope şi Theodosia. Şi ele au murit în primul an de viaţă şi au fost încredinţate ţărânei de pe deal, alături de surorile lor.

Ajunseseră în Tahiti şi nişte misionari noi. De obicei păstrau distanţa faţă de golful Matavai şi de ideile periculos de liberale ale reverendului Welles. Noii misionari erau mai duri cu băştinaşii. Stabiliseră legi împotriva adulterului şi a poligamiei, împotriva încălcării proprietăţii, a muncii în ziua Domnului, a furtului, a infanticidului şi a credinţei romano-catolice. În acelaşi timp, Francis Welles aluneca tot mai departe de practicile misionare acceptate. În 1810 şi-a tradus Biblia în tahitiană fără să ceară mai întâi aprobare de la Londra.

— N-am tradus toată Biblia, ştiţi, ci doar părţile care m-am gândit că le-ar plăcea tahitienilor. Versiunea mea e mult mai scurtă decât Biblia pe care o cunoaşteţi dumneavoastră, soră Whittaker. Am sărit, de exemplu, peste toate părţile unde se vorbeşte de Satana. Am ajuns la concluzia că e mai bine să nu discutăm pe faţă despre Satana, ştiţi, fiindcă tahitienii, cu cât aud mai mult despre Stăpânul Întunecimii, cu atât îl respectă mai mult şi cu atât sunt mai curioşi în privinţa lui. Am văzut o femeie tânără, căsătorită, cum a îngenuncheat chiar la mine în biserică şi s-a rugat din tot sufletul la Satana ca primul ei născut să

fie băiat. Când am încercat s-o aduc înapoi din trista ei rătăcire, mi-a spus: „Dar vreau să câştig bunăvoinţa zeului aceluia de care se tem toţi creştinii!” Aşa că acum mă abţin de la a mai vorbi despre Satana. Trebuie să ne adaptăm, domnişoară Whittaker. Trebuie să ne adaptăm!

În cele din urmă, a auzit şi Societatea Misionară din Londra despre adaptările acestea şi, cu cea mai mare nemulţumire, a trimis vorbă ca reverendul Welles să-şi înceteze predicile şi să se întoarcă pe loc în Anglia. Dar Societatea Misionară din Londra era tocmai de partea cealaltă a lumii – cum putea, aşadar, să-şi facă ordinele ascultate? În timpul acesta, reverendul Welles oricum îşi încetase predicile, fiindcă le lăsase în seama femeii căreia i se spunea sora Manu, în ciuda faptului că ea nu renunţase *fără putinţă de îndoială* la ceilalţi zei ai ei. Dar surorii Manu îi plăcea Isus Cristos şi vorbea foarte elocvent despre el. Vestea aceasta provocase o furie şi mai mare la Londra.

— Dar eu pur şi simplu nu pot să răspund faţă de Societatea Misionară din Londra, îi spunea reverendul Welles Almei, aproape ca şi cum s-ar fi scuzat. Ştiţi, legea a rămas acolo, în Anglia. Ei habar nu au cum stau lucrurile. Aici nu pot răspunde decât în faţa Făcătorului tuturor îndurărilor şi dintotdeauna am fost convins că Făcătorului tuturor îndurărilor îi place sora Manu.

Cu toate acestea, nici un tahitian nu se convertise cu adevărat la creştinism înainte de anul 1815, când regele insulei, Pōmare, îşi trimisese toţi idolii unui misionar britanic din Papeete, împreună cu o scrisoare (în engleză) în care declara că dorea ca toţi zeii lui vechi să fie încredinţaţi flăcărilor: dorea să devină în sfârşit creştin. Pōmare sperase ca hotărârea lui să-i salveze poporul, fiindcă tahitienii erau loviţi de o mulţime de nenorociri. Cu fiecare corabie veneau alte şi alte boli. Mureau familii

întregi – de pojar, de variolă şi de bolile cumplite ale prostituţiei. Dacă în 1772 căpitanul Cook estimase că populaţia insulei Tahiti era de circa două sute de mii de suflete, până în 1815 mai rămăseseră doar vreo opt mii. Nimeni nu era scutit de boală – nici marile căpetenii, nici cei cu moşii mari, nici cei din familii umile. Însuşi fiul regelui murise de tuberculoză.

Prin urmare, tahitienii începuseră să se îndoiască de zeii lor. Când moartea intră în atâtea case, sunt puse sub semnul întrebării toate certitudinile. Odată cu bolile se răspândeau şi zvonurile că Dumnezeul englezilor îi pedepsea pe tahitieni fiindcă-L respinseseră pe fiul Lui, Isus Cristos. Teama aceasta îi pregătise pe tahitieni pentru primirea lui Cristos, iar primul convertit a fost regele Pōmare. Cea dintâi faptă a lui după creştinare a fost pregătirea unui ospăţ şi înfruptarea din mâncăruri, în văzul tuturor, fără a aduce înainte ofrandă zeilor vechi. Oamenii se buluciseră, speriaţi, în jurul regelui, convinşi că zeităţile furioase aveau să-l trăsnească sub ochii lor. Nu-l trăsnise nimeni.

După aceea se convertiseră toţi. Insula Tahiti, slăbită, umilită şi cu populaţia decimată, devenise în sfârşit creştină.

— Nu-i aşa că am avut noroc? i-a spus reverendul Welles Almei. Noroc curat, nu-i aşa?

O spusese pe tonul acela vesel ca razele soarelui pe care-l folosea întotdeauna. Aceasta era latura de nepătruns a reverendului. Alma nu reuşea cu nici un chip să-şi dea seama ce se ascundea în spatele eternei lui bune dispoziţii – asta dacă chiar se ascundea ceva. Să fi fost un cinic? Să fi fost un eretic? Să fi fost un nătărău? Să fi fost inocenţa lui exersată, sau naturală? Era imposibil să-ţi dai seama din expresia lui, mereu scăldată în lumina limpede a nevinovăţiei. Avea o figură atât de deschisă, încât

atrăgea ruşinea asupra bănuitorului, lacomului sau crudului. O figură care atrăgea ruşinea asupra mincinosului. O figură care, uneori, atrăgea ruşinea asupra Almei, fiindcă ea niciodată nu-i dezvăluise istoria ei şi ce o mâna. Uneori îi venea să se lase în jos, să ia mânuţa lui în mâna ei mare şi, renunţând la respectabilele titluri „frate Welles” şi „soră Whittaker”, să-i spună doar: „Francis, n-am fost sinceră cu tine. Îngăduie-mi să-ţi spun toată povestea mea. Îngăduie-mi să-ţi spun despre soţul meu şi căsătoria noastră împotriva firii. Te rog, ajută-mă să înţeleg cine era Ambrose. Spune-mi, te rog, ce ştiai despre el şi mai spune-mi, te rog, ce ştii despre Băiat...”

Dar n-o făcea. El era un slujitor al Domnului, creştin onorabil şi însurat. Cum să-i vorbească despre asemenea lucruri?

Reverendul Welles, pe de altă parte, i-a spus Almei toată povestea lui, în mai toate detaliile. I-a spus că, la doar câţiva ani după convertirea regelui Pōmare, el şi doamna Welles au avut parte, în mod foarte neaşteptat, de încă o fetiţă. De data aceasta copila a supravieţuit. Doamna Welles a văzut aici semnul că Dumnezeu le aproba purtarea şi contribuţia la creştinarea insulei. Aşadar, au botezat-o Christina. Pe atunci, familia locuia în cea mai frumoasă căsuţă din sat, chiar lângă biserică, acolo unde stătea acum sora Manu, şi erau cum nu se poate mai fericiţi. Doamna Welles şi fiica ei creşteau gura-leului şi nemţişori şi reuşiseră să încropească o grădiniţă englezească în toată regula. Fetiţa învăţase să înoate înainte să înveţe să meargă, ca orice copil de pe insulă.

— Christina mi-a fost bucuria şi răsplata, i-a spus Almei reverendul Welles. Dar soţia mea era de părere că Tahiti nu e locul în care să creşti o fetiţă dintr-o familie engleză. Ştiţi, sunt atâtea influenţe dăunătoare. Eu nu sunt de acord, dar asta era părerea doamnei Welles. Când

Christina a ajuns domnişoară, doamna Welles a dus-o înapoi în Anglia. De atunci nu le-am mai văzut. Nici n-am să le mai văd.

Soarta aceasta i se părea Almei nu doar o condamnare la singurătate, ci şi ceva cumplit de nedrept. Nici un englez cinstit nu merita (se gândea ea) să fie lăsat aici, în inima Mărilor Sudului, ca să îmbătrânească de unul singur. Se gândi la tatăl ei în ultimii lui ani de viaţă: ce s-ar fi făcut fără ea?

Reverendul Welles a adăugat, de parcă i-ar fi citit gândurile pe chip:

— Mi-e tare dor de buna mea soţie şi de Christina, dar n-am rămas cu totul lipsit de familie. Pe sora Manu şi sora Etini le consider surorile mele, şi nu doar cu numele. Iar la şcoala de pe lângă biserică am avut norocul să creştem, de-a lungul anilor, mai mulţi elevi cu mintea luminată şi inima bună, pe care-i consider copiii mei; ştiţi, unii din ei chiar au devenit misionari. Acum, învăţăceii noştri băştinaşi predică în insulele mai îndepărtate. Îl avem pe Tamatoa Mare, care aduce Evanghelia pe insula cea mare numită Raiatea. Îl avem pe Patii, care întinde împărăţia Mântuitorului asupra insulei Huanhine. Îl avem pe Paumoana, neobosit în numele Domnului în Bora Bora. Toţi sunt fiii mei şi toţi sunt foarte admiraţi, Ştiţi, în Tahiti există un obicei, *taio*, un fel de adopţie prin care aduci străini în familie. Când te legi prin *taio* de un băştinaş, ştiţi, faci schimb de arbore genealogic cu el şi fiecare devine înrudit cu celălalt. Pe-aici înrudirea e de cea mai mare însemnătate. Unii tahitieni sunt în stare să-şi recite arborele genealogic până la a treizecea generaţie – cam ca neamurile patriarhilor din Biblie, ştiţi. E o mare onoare să fii primit într-un asemenea arbore genealogic. Aşa că îi am alături pe fiii mei tahitieni, dacă pot spune aşa, care trăiesc pe insulele acestea şi aduc alinare unui om bătrân.

— Dar *nu* vă sunt alături, spuse Alma, neputându-se abţine. Ştia foarte bine cât de departe era Bora Bora. Nu sunt aici să vă ajute şi să vă îngrijească dacă aţi avea nevoie.

— E adevărat, dar pentru mine e o alinare şi să ştiu că există. Mă tem că veţi crede că viaţa mea e tare nefericită. Nu vă lăsaţi pradă confuziei. Trăiesc acolo unde mi-a fost rânduit să trăiesc. Ştiţi, nu mi-aş părăsi misiunea niciodată. Munca mea de-aici nu e o însărcinare primită de la mai-mari, soră Whittaker. Munca mea de-aici nu e o profesie, ştiţi, din care să te poţi retrage cu o rentă îndestulătoare. Munca mea este să mă îngrijesc de bisericuţa aceasta câte zile voi avea, ca de o plută care ne dă adăpost din calea vânturilor şi întristărilor lumii. Oricine doreşte să se îmbarce pe pluta mea e bine-venit. Eu nu oblig pe nimeni să urce pe ea, ştiţi, dar cum să abandonez pluta? Buna mea soţie mă acuză că sunt mai degrabă bun creştin decât bun misionar. Poate are dreptate. N-aş putea să spun dacă am convertit vreodată pe cineva. Dar biserica aceasta, soră Whittaker, e munca mea şi de aceea trebuie să rămân.

Avea şaptezeci şi şapte de ani, urma să afle Alma.

Trăise în golful Matavai mai mulţi ani decât trăise ea cu totul.

Capitolul douăzeci şi patru

A venit luna octombrie.

Insula a intrat în anotimpul căruia tahitienii îi spuneau *hia'ia* – anotimpul poftelor, când fructul arborelui-de-pâine e greu de găsit şi lumea suferă uneori de foame. În golful Matavai, din fericire, nu se suferea de foame. Nu era nici

abundenţă, e drept, dar nici nu murea cineva din lipsă de mâncare. Aveau peşte şi rădăcină de taro.

O, rădăcina de taro! Plictisitoarea şi fada rădăcină de taro! Bătută în piuă şi făcută terci, fiartă şi alunecoasă, coaptă pe cărbuni, modelată sub formă de găluşte mici şi apătoase numite *poi* şi folosită la orice, de la micul dejun la împărtăşanie şi la umplut troaca porcilor. Monotonia rădăcinii de taro era întreruptă din când în când prin includerea în meniu a unor banane mărunţele – banane dulci, minunate, pe care aproape că puteai să le înghiţi întregi –, dar în ultima vreme şi acestea deveniseră greu de găsit. Alma se uita cu jind la porci, dar se părea că sora Manu îi păstra pentru alte vremuri, vremuri de lipsuri mai mari. Aşadar, nu se ospătau cu porc, ci mâncau la fiecare masă rădăcină de taro şi uneori, dacă aveau noroc, câte un peşte mărişor. Alma ar fi dat orice să se poată lipsi o zi de rădăcina de taro – dar o zi fără rădăcină de taro însemna o zi fără mâncare. Începea să înţeleagă de ce renunţase reverendul Welles să mai mănânce.

Zilele erau tăcute, fierbinţi şi nemişcate. Toţi se simţeau apatici şi leneşi. Câinele Roger şi-a săpat o groapă în grădina Almei şi a început să doarmă acolo mai toată ziua, cu limba afară. Găinile golaşe scurmau după mâncare, apoi se lăsau păgubaşe şi se aşezau la umbră, descurajate. Chiar şi contingentul Hiro (format din cei mai activi băieţi din câţi se găseau pe-acolo) moţăia toată după-amiaza la umbră, ca o haită de câini bătrâni. Uneori catadicseau să mai facă ceva, fără chef. Hiro îşi procurase un topor fără coadă, pe care-l legase cu o sfoară ca să bată în el cu o piatră, ca într-un gong. Unul din cei doi Makea bătea cu altă piatră într-un cerc vechi de butoi. Alma nu putea decât să conchidă că interpretau un fel de melodie, dar ei îi suna neinspirată şi fără vlagă. Întreaga insulă era plictisită şi ostenită.

Pe vremea tatălui ei fusese luminată de torţele războiului şi ale pasiunii. Tahitienii şi tahitienele, tineri şi frumoşi, dansau atât de obscen şi de sălbatic în jurul focurilor aprinse chiar pe plaja aceasta, încât Henry Whittaker (tânăr şi necopt) trebuise să-şi ferească privirea, speriat. Acum peste tot domnea lâncezeala. Misionarii, francezii şi balenierele, care aduseseră predici, birocraţie şi boli, izgoniseră diavolul din Tahiti. Toţi marii războinici muriseră. Acum nu mai erau pe insulă decât copiii cei leneşi care dormitau la umbră, făcând tărăboi cu capete de topoare şi cercuri de butoi, în chip de distracţie ce abia reuşea să-i distreze. Unde puteau să-şi mai manifeste tinerii sălbăticia?

Alma a continuat să-l caute pe Băiat, făcând plimbări tot mai lungi, singură, cu câinele Roger sau cu poneiul cel slăbănog şi fără nume. A explorat sătucurile şi aşezările de pe mal în ambele direcţii, pornind din golful Matavai. A văzut tot felul de bărbaţi şi de băieţi. A văzut, într-adevăr, câţiva tineri plăcuţi vederii, cu acea siluetă nobilă pe care o admiraseră atâta primii europeni veniţi pe insulă, dar a văzut şi tineri cu picioarele deformate de elefantiazis în formă avansată, precum şi băieţi cu ochii atinşi de ulcere, fiindcă mamele lor suferiseră de boli venerice. A văzut copii încovoiaţi şi deformaţi de tuberculoză vertebrală. A văzut tineri care ar fi trebuit să fie frumoşi, dar ale căror feţe erau mâncate de vărsat şi pojar. A găsit sate aproape pustii, depopulate de-a lungul anilor de boală şi moarte. A văzut aşezări din jurul unor misiuni mult mai stricte decât cea din golful Matavai. Uneori a asistat şi la serviciile religioase ale altor misiuni, unde nu ţinea nimeni cântări în tahitiană; toată lumea cânta imnuri presbiteriene alinătoare, cu accente foarte puternice. În nici o congregaţie nu l-a văzut pe Băiat. A trecut pe lângă muncitori osteniţi, hoinari rătăciţi, pescari tăcuţi. A văzut

un bărbat foarte bătrân care, sub soarele pârjolitor, cânta la flautul tahitian în stilul tradiţional, numai că sufla în el cu o nară; scotea un sunet atât de melancolic, încât Alma a simţit că o doare pieptul de nostalgie după casa ei. Dar tot nu l-a văzut pe Băiat.

Căutările ei erau zadarnice, zi după zi, dar întotdeauna se bucura să se întoarcă la golful Matavai şi la rutina din misiune. Întotdeauna era recunoscătoare când reverendul Welles se oferea s-o ia cu el la grădinile de corali. Alma şi-a dat seama că grădinile lui de corali erau pentru el ceea ce erau pentru ea paturile de muşchi de la White Acre – ceva complex, cu creştere lentă, care putea fi studiat ani de-a rândul, cu care să-ţi petreci deceniile fără să te scufunzi în singurătate. Îi făceau mare plăcere conversaţiile cu el din timpul excursiilor la recif. Reverendul Welles o rugase pe sora Manu să-i facă Almei o pereche de sandale pentru recif ca ale lui, din frunze de pandanus înnodate strâns, ca să pună piciorul pe coralii ascuţiţi fără să se taie. Îi arăta Almei spectacolul de circ al bureţilor, anemonelor şi coralilor – toată frumuseţea captivantă a apelor tropicale puţin adânci şi limpezi. O învăţa numele peştilor multicolori şi îi spunea poveşti despre Tahiti. Nu-i punea niciodată întrebări despre viaţa ei, ceea ce o bucura: aşa nu era nevoie să-l mintă.

Alma a început să se ataşeze tot mai mult şi de bisericuţa din golful Matavai. Clădirii îi lipsea cu desăvârşire orice urmă de fast sau glorie (văzuse biserici mult mai frumoase în alte părţi ale insulei), dar întotdeauna îi plăceau predicile scurte, emfatice şi inventive ale surorii Manu. A aflat de la reverendul Welles că tahitienii găseau în povestea lui Isus elemente familiare şi că tocmai aceste elemente îi ajutaseră pe primii misionari să-l facă cunoscut pe Cristos băştinaşilor. În Tahiti se credea că lumea e împărţită în *pō* şi *ao*, întuneric

şi lumină. Marele stăpânitor, Taroa, creatorul, se născuse în *pō* – noaptea, în întuneric. Când auziseră de povestea aceasta, misionarii le explicaseră tahitienilor că şi Isus Cristos se născuse tot în *pō* – noaptea, că ieşise din întuneric şi suferinţă. Asta le captase atenţia băştinaşilor. Să fii născut noaptea însemna să ai un destin periculos şi puternic. *Pō* era lumea morţilor, a tot ce era de neînţeles şi de temut. *Pō* era fetid, descompus, înfricoşător. Dumnezeu, după cum le spuneau englezii, venise ca să scoată omenirea din *pō* şi s-o aducă la lumină.

Pentru tahitieni, ideea aceasta avea oarecare sens. În orice caz, îi făcuse să-l admire pe Cristos, de vreme ce graniţa dintre *pō* şi *ao* era un teritoriu periculos şi doar un suflet deosebit de curajos ar fi putut trece dintr-o lume în cealaltă. *Pō* şi *ao* se asemănau cu raiul şi iadul, după cum i-a explicat reverendul Welles Almei, dar între ele existau mai multe punţi, iar în locurile unde se întrepătrundeau se tulbura orice minte. Tahitienii nu încetaseră să se teamă niciodată de *pō*.

— Când li se pare că nu-i văd, spuse reverendul, le aduc în continuare ofrande zeilor care trăiesc în *pō*. Ştiţi, le aduc nu fiindcă i-ar cinsti sau i-ar iubi pe zeii aceştia ai întunecimii, ci fiindcă vor să-i mituiască să rămână în lumea duhurilor, departe de lumea luminii. *Pō* e o idee foarte greu de îndepărtat, ştiţi. *Pō* nu încetează să existe în mintea tahitianului doar pentru că au venit zorii.

— Sora Manu crede în *pō*? întrebă Alma

— Absolut deloc, replică reverendul Welles, imperturbabil ca întotdeauna. E creştină până în măduva oaselor, după cum aţi văzut. Dar, ştiţi, îl respectă.

— Deci crede în duhuri? insistă Alma.

— În nici un caz, spuse reverendul Welles, îngăduitor. Ar fi un gând necreştinesc. Dar nici nu-i *plac* duhurile şi nu vrea să le vadă că se apropie de sat, aşa că uneori nu are

încotro şi trebuie să le aducă ofrande, ştiţi, ca să stea departe.

— Atunci *crede* în duhuri, spuse Alma.

— Sigur că nu crede, o corectă reverendul Welles. Pur şi simplu le poartă de grijă, ştiţi. Veţi vedea că sunt şi unele părţi ale insulei unde sora Manu crede că nu e bine să se ducă nimeni din satul nostru. Ştiţi, se spune că cine se duce în locurile cele mai înalte şi mai greu de atins din Tahiti riscă să intre într-un perete de ceaţă şi să se dizolve până se întoarce în *pō*.

— Dar chiar crede că s-ar putea întâmpla aşa ceva? întrebă Alma. Că o fiinţă umană s-ar putea dizolva?

— Câtuşi de puţin, spuse vesel reverendul Welles. Dar, în acelaşi timp, dezaprobă fenomenul cu toată convingerea.

Oare Băiatul se dizolvase pur şi simplu şi se întorsese în *pō*? se întrebă Alma.

Dar Ambrose?

Alma nu primea nici o ştire din lumea de afară. Nu i-a parvenit în Tahiti nici o scrisoare, deşi ea le scria des lui Prudence şi Hanneke, ba, uneori, chiar şi lui George Hawkes. Îşi trimitea scrisorile, cu toată stăruinţa, cu balenierele, ştiind că era foarte puţin probabil să ajungă la Philadelphia. Aflase că se întâmpla ca nici reverendul Welles să nu primească nici un semn de la soţia şi fiica lui din Cornwall câte doi ani la rând. Uneori, când sosea totuşi, scrisoarea era umezită şi imposibil de citit după lunga călătorie pe ocean. Asta i se părea Almei mai tragic chiar şi decât să nu primeşti nici o ştire de la familie, însă prietenul ei accepta situaţia aşa cum accepta orice neajuns: cu o nemişcare calmă.

Alma se simţea singură, iar căldura era insuportabilă – noaptea nu aducea mai multă răcoare decât ziua. Căsuţa ei devenise un cuptor fără aer. Într-o noapte s-a trezit cu şoapta unui bărbat în ureche: *Ascultă!* Dar, când s-a ridicat

în capul oaselor, n-a găsit pe nimeni în încăpere – nici urmă de contingentul Hiro, ba nici de câinele Roger. Nici măcar un firicel de vânt. A ieşit afară, inima bătându-i puternic. Nu era nimeni. A văzut că, în noaptea liniştită şi blândă, golful Matavai devenise neted ca oglinda. Tot firmamentul se reflecta perfect în apă, de parcă existau două ceruri: unul deasupra, unul dedesubt. Tăcerea şi puritatea priveliştii erau incredibile. Plaja era parcă grea de prezenţe nevăzute.

Trăise şi Ambrose aşa ceva în timpul şederii aici? Două ceruri în aceeaşi noapte? Simţise vreodată teama aceasta apăsătoare, amestecată cu admiraţie uimită, senzaţia aceasta de singurătate şi în acelaşi timp de companie a unei prezenţe nevăzute? El să fi fost cel care o trezise cu şoapta aceea în ureche? A încercat să-şi aducă aminte dacă semănase cu vocea lui Ambrose, dar nu-şi putea da seama. I-ar mai fi recunoscut vocea dacă ar fi auzit-o?

Dar gestul i s-ar fi potrivit perfect lui Ambrose – s-o trezească şi s-o îndemne să *asculte*. Absolut. Dacă ar exista un singur mort care să încerce să vorbească cu viii, acesta ar fi fost Ambrose Pike – el, cu fanteziile lui înalte despre metafizică şi miraculos. Pe jumătate o convinsese şi pe Alma de existenţa miracolelor, pe ea, care nu era predispusă la asemenea convingeri. Nu păruseră ei înşişi vrăjitori în noaptea aceea, în legătorie, când îşi vorbiseră fără cuvinte, prin tălpi şi prin palme? Îi spusese că vrea să doarmă alături de ea ca să-i asculte gândurile. Ea vrusese să doarmă alături de el ca să cunoască în sfârşit împreunarea cărnii, ca să ţină în gură membrul unui bărbat – dar el nu dorise decât să-i asculte gândurile. De ce nu-l lăsase pur şi simplu să le asculte? Şi el de ce n-o lăsase să se apropie de el?

Se gândise oare la ea măcar o dată după ce sosise în Tahiti?

Poate încerca să-i trimită şi acum mesaje, dar prăpastia era prea mare. Poate cuvintele se înmuiau şi ajungeau indescifrabile în trecerea peste hăul enorm dintre moarte şi pământ – ca scrisorile acelea triste şi ilizibile pe care le primea uneori reverendul Welles de la soţia lui, din Anglia.

— Cine ai *fost*? îl întrebă Alma pe Ambrose în noaptea de plumb, privind peste golful tăcut, ca oglinda. Glasul i-a răsunat atât de tare pe plaja goală, încât a speriat-o. A ascultat, în aşteptarea unui răspuns, până au început s-o doară urechile, dar n-a auzit nimic. Nici măcar un val mărunt care să clipocească pe plajă. Şi apa, şi aerul ar fi putut la fel de bine să fie cositor topit.

— Ambrose, unde eşti acum? întrebă ea, cu voce mai înceată.

Nici un sunet.

— Arată-mi unde-l pot găsi pe Băiat, ceru ea, şoptind.

Ambrose nu răspunse.

Nu răspunse nici golful Matavai.

Nu răspunse nici cerul.

Sufla în cărbuni stinşi; nu era nimic acolo.

Alma s-a aşezat şi a aşteptat. S-a gândit la povestea pe care i-o spusese reverendul Welles, cea despre Taroa, primul zeu al tahitienilor. Taroa, creatorul. Taroa, născut într-o scoică. Timp de epoci nenumărate, Taroa rămăsese nemişcat, singura fiinţă vie din univers. Lumea era atât de goală, încât, când strigase prin întunecime, nici măcar nu se auzise un ecou. Era să moară de singurătate. Din singurătate şi din golul acela nemăsurat, Taroa scosese lumea.

Alma s-a lăsat pe spate, pe nisip, şi a închis ochii. Aici era mai confortabil decât pe salteaua ei din *fare*, care devenise înăbuşitoare. N-o deranjau crabii, care mişunau legănat şi se foiau grăbiţi în jurul ei. Ei, înăuntrul carapacelor lor, erau singurele lucruri mişcătoare de pe

plajă, singurele fiinţe vii din univers. A aşteptat, pe fâşia aceea îngustă de pământ dintre două ceruri, până a răsărit soarele şi toate stelele au dispărut şi din cer, şi din mare, dar nici atunci nu i-a spus nimeni nimic.

Apoi a venit Crăciunul şi, odată cu el, sezonul ploios. Ploaia le-a adus izbăvirea de căldura infernală, dar le-a adus şi nişte melci incredibil de mari şi pete umede de mucegai, care creşteau în cutele fustelor tot mai ponosite ale Almei. Plaja cu nisip negru din golful Matavai s-a îmbibat de apă ca o prăjitură însiropată. Ruperile de nori o ţineau pe Alma toată ziua în casă, unde abia dacă-şi auzea propriile gânduri în zgomotul tunător al apei pe acoperiş. Natura îi cucerea tot mai mult din spaţiul de locuit şi-aşa micuţ. Populaţia de şopârle din tavan s-a triplat peste noapte – o molimă de proporţii aproape biblice. Micile reptile îi lăsau prin toată *fare* grămăjoare groase de excremente şi de insecte semidigerate. În adâncimile putrede ale singurului pantof pe care-l mai avea Alma pe lume au început să crească ciuperci. Şi-a atârnat mănunchiurile de banane de grinzi, ca să nu mai fugă cu ele şobolanii.

Într-o seară a apărut câinele Roger în patrula lui obişnuită din a doua parte a zilei, doar că a rămas zile-n şir; pur şi simplu nu-i venea să ţină piept ploii. Alma îşi dorea să-l vadă vânând şobolani, dar se părea că nici asta nu-i venea să facă. În continuare, n-o lăsa să-l hrănească din mână fără să clănţăne din colţi la ea, însă acum lua uneori din mâncarea ei, dacă i-o punea pe jos şi se întorcea cu spatele. Câteodată îi îngăduia să-l mângâie pe cap când moţăia.

Furtunile loveau la intervale neregulate. Le auzeai crescând departe, în mare: pale continue de vânt furios dinspre sud-vest, tot mai zgomotos, ca un tren care s-ar fi apropiat. Dacă furtuna se anunţa neobişnuit de puternică,

aricii-de-mare se târau pe mal, în căutare de teren înălţat, mai sigur. Uneori se adăposteau în casa Almei: avea un motiv în plus să fie atentă unde punea piciorul. Ploaia cădea ca o perdea de săgeţi. Râul de la capătul celălalt al plajei gâlgâia de noroi, iar suprafaţa golfului fierbea şi scuipa apă. Pe măsură ce furtuna se dezlănţuia mai tare, Alma se uita cum se strâng în jurul ei pereţii lumii. Dinspre mare se apropiau ceaţa şi negura. Mai întâi dispărea orizontul, apoi pierea insula Moorea din depărtare, apoi se ducea reciful, apoi plaja, iar în cele din urmă rămânea singură cu Roger în ceaţă. Lumea ajungea de mărimea casei înghesuite şi nu cine ştie ce uscate a Almei. Vântul bătea pieziş, tunetul răsuna înspăimântător, iar ploaia ataca din toate puterile.

Apoi, ploaia pleca şi se întorcea soarele arzător – brusc, strălucitor, năucitor –, dar nu rămânea niciodată cât să apuce Alma să-şi usuce bine aşternutul. Din nisip se ridicau valuri unduitoare de abur. Dinspre munte coborau curenţi umezi. Aerul de peste plajă trosnea şi vălurea, ca un cearşaf în bătaia vântului, de parcă plaja se scutura de violenţa ce o izbise. Apoi se instaura un calm umed, care dura câteva ore sau câteva zile, până venea altă furtună.

În asemenea zile, ţi se făcea dor de o bibliotecă şi de o casă mare, uscată şi caldă. Alma ar fi căzut în adâncurile disperării în timpul sezonului ploios din Tahiti dacă n-ar fi făcut o descoperire minunată: copiii din golful Matavai adorau ploaia. Cel mai tare o iubea contingentul Hiro – şi de ce nu? Era sezonul alunecatului pe nămol ca pe tobogan, al pleoscăitului în bălţoace şi al escapadelor periculoase prin curenţii sălbatici, torenţiali, ai râului umflat. Cei cinci băieţi se transformau în tot atâtea vidre; în loc să-i intimideze, umezeala îi încânta. Toată indolenţa pe care o arătaseră în sezonul fierbinte şi uscat al poftelor se topise; îi luase locul *viaţa* vibrantă şi bruscă.

Contingentul Hiro era ca muşchiul, şi-a dat seama Alma: se usca şi se moleşea la căldură, dar dacă îl înmuiai bine învia pe loc. Copiii aceştia nemaipomeniţi erau o adevărată forţă a revenirii la viaţă! Puneau atâta hotărâre, energie şi entuziasm în întoarcerea aceasta la activitate în lumea muiată, încât Alma şi-a adus aminte de propria-i copilărie. Nici pe ea ploaia şi noroiul n-o împiedicaseră vreodată să exploreze. Amintirea trezi în ea o întrebare clară, bruscă: acum de ce se ascundea oare în casă? În copilărie nu evitase niciodată vremea rea – atunci de ce o evita acum, când era om în toată firea? Dacă nu exista pe toată insula un loc unde să rămâi uscat, atunci de ce să nu te uzi şi gata? Întrebarea atrase după ea o alta, la fel de bruscă: De ce nu ceruse ajutorul contingentului Hiro în căutarea Băiatului? Cine era mai potrivit să găsească un tânăr tahitian dacă nu un alt tânăr tahitian?

În urma revelaţiilor acestora, Alma a ieşit din casă în fugă şi i-a chemat pe cei cinci mici sălbatici, care tocmai aruncau foarte hotărâţi unul în altul cu noroi. Au alergat spre ea ca o singură masă alunecoasă, nămoloasă şi plină de râsete. Îi amuza vederea doamnei albe pe plaja lor, în mijlocul unei ploi furtunoase, în rochia ei udă leoarcă şi udându-se şi mai tare sub ochii lor. Era o distracţie pe cinste şi nu costa nimic.

Alma i-a chemat mai aproape şi le-a vorbit într-un amestec de tahitiană, engleză şi gesturi înflăcărate. Mai târziu n-avea să-şi amintească în ce fel reuşise să le transmită ideea, dar nucleul mesajului acesta fusese: *Vitejii mei, a venit vremea aventurii!* Îi întrebase dacă ştiau de locurile din inima insulei, unde nu-i plăcea surorii Manu să se ducă oamenii din sat. Dar cunoşteau ei oare *toate* locurile interzise, unde trăiau oamenii stâncilor şi unde se găseau cele mai ascunse sate păgâne? Şi n-ar

vrea s-o ducă acolo şi pe sora Whittaker într-o aventură măreaţă de-a lor?

Dacă n-ar vrea? Dar cum să nu vrea? Ideea era atât de amuzantă, încât au pornit în aceeaşi zi. Mai exact, au pornit pe dată, iar Alma i-a urmat fără ezitare. Fără încălţări, fără hărţi, fără mâncare, fără (Doamne fereşte!) *umbrele*, băieţii au condus-o pe Alma drept în ţinutul dealurilor, dincolo de sat, departe de aşezările mărunte de pe coastă pe care le explorase deja singură. Au înaintat drept în ceaţă, în norii de ploaie, spre vârfurile năpădite de junglă pe care Alma le zărise la început de pe puntea lui *Elliot* şi care îi păruseră, atunci, atât de înfricoşătoare şi de străine. Au urcat tot mai sus şi mai sus – şi nu doar în ziua aceea, ci şi în fiecare zi din luna aceea. Zi de zi explorau cărări tot mai îndepărtate şi locuri tot mai sălbatice, adesea sub ploaia neobosită şi întotdeauna cu Alma Whittaker pe urmele lor.

La început Almei i-a fost teamă că n-avea să poată ţine pasul cu ei, dar în curând şi-a dat seama de două lucruri: că anii în care colectase exemplare botanice îi dăduseră o condiţie fizică excepţională şi că băieţii ţineau cont, în mod de-a dreptul adorabil, de limitările tovarăşei lor temporare. Când ajungeau în locuri mai periculoase încetineau ca să-i prindă din urmă şi nu-i cereau să sară peste crevasele adânci, ca ei, şi nici să se caţere pe stânci ude agăţându-se în mâini, cum puteau ei să se-agaţe, cu o pricepere care părea să le vină uşor. Uneori, contingentul Hiro trecea în spatele ei, când urcuşul era foarte abrupt, şi o împingea în sus în mod destul de nedemn, cu mâinile pe posteriorul ei lat. Dar pe Alma n-o deranja. Erau generoşi. O încurajau cu chiote când se căţăra, iar dacă îi prindea întunericul în inima junglei o ţineau de mână şi o călăuzeau pe drumul de întoarcere la siguranţa oferită de misiune. În asemenea plimbări prin beznă o învăţau cânturi războinice în

tahitiană – cântecele pe care le cântă bărbaţii ca să capete curaj în faţa primejdiei.

Tahitienii erau cunoscuţi pe toată întinderea Mărilor Sudului drept căţărători pricepuţi şi exploratori îndrăzneţi (Alma auzise de băştinaşi care puteau parcurge fără şovăire aproape cincizeci de kilometri într-o zi pe terenul acela greu de străbătut), dar nici ea nu obişnuia să şovăie – cel puţin nu când urmărea ceva, iar acum era ferm convinsă că se afla în cea mai importantă urmărire a vieţii ei. Asta era şansa de a-l găsi pe Băiat. Dacă încă se mai afla pe insulă, copiii aceia neobosiţi aveau să dea de el.

Absenţele ei tot mai îndelungate de la misiune n-au trecut neobservate.

Când, în cele din urmă, sora Etini a întrebat-o, cu îngrijorare pe chip, pe unde-şi petrecea zilele, Alma îi spuse doar: „Caut muşchi cu ajutorul celor mai zdraveni mici naturalişti pe care-i aveţi aici!”

Nimeni nu s-a îndoit de cuvântul ei, fiindcă nici n-ar fi putut găsi perioadă mai bună pentru muşchi. Alma chiar vedea tot felul de briofite curioase pe pietrele şi copacii pe lângă care treceau, dar nu se oprea să le cerceteze mai îndeaproape. Muşchiul avea să fie acolo mereu; ea căuta ceva mai efemer, mai urgent: un om. Un om care cunoştea nişte secrete. Ca să-l găsească, trebuia să se mişte în Timpul Uman.

Cât despre băieţi, le făcea o enormă plăcere jocul acesta neaşteptat, care le cerea s-o ducă pe doamna cea ciudată şi cam bătrână prin toată insula, să vadă toate locurile interzise şi să întâlnească cele mai îndepărtate neamuri. Au dus-o pe Alma la temple abandonate şi în peşteri cu aer sinistru, în ale căror colţuri încă se mai iţeau oase de om. Uneori, prin locurile acelea sumbre întâlneau tahitieni vii, dar nici unul nu era Băiatul. Au dus-o într-un sătuc de pe malul lacului Maeva, unde femeile încă mai purtau

fuste de iarbă, iar feţele bărbaţilor erau acoperite cu tatuaje macabre, dar Băiatul nu era nici acolo. Băiatul nu era nici printre vânătorii pe care-i întâlneau pe potecile alunecoase, nici pe pantele muntelui Orohena, nici pe muntele Aorii, nici în lungile tuneluri vulcanice. Contingentul Hiro a dus-o pe o coamă de smarald, tocmai în vârful lumii, atât de sus, încât părea să despartă în două şi cerul – fiindcă pe o parte a coamei ploua, iar în partea cealaltă era soare. Alma s-a oprit pe vârful precar, cu întunericul de-a stânga şi lumina de-a dreapta, dar nici măcar de aici – de unde avea cea mai înaltă panoramă posibilă, la confluenţa fenomenelor naturii, la întâlnirea dintre *pō* şi *ao* – nu-l vedea pe Băiat nicăieri.

Deştepţi cum erau, copiii şi-au dat seama, în cele din urmă, că Alma căuta ceva, dar Hiro (mereu cel mai deştept) a fost cel care a înţeles că de fapt căuta *pe cineva*.

— Omul acela nu aici? o întreba Hiro atent, la sfârşitul fiecărei zile.

Hiro începuse să vorbească englezeşte şi se considera un adevărat maestru al limbii.

Alma nu le confirmă că era în căutarea unei persoane, dar nici nu negă.

— Mâine găsim el! jura Hiro în fiecare zi, dar trecu ianuarie, trecu februarie şi Alma tot nu-l găsi pe Băiat.

— Găsim el sabatul care vine! promise Hiro – fiindcă „sabat” însemna, prin părţile acelea, „săptămână”.

Dar mai trecură patru sabaturi şi Alma tot nu dădu de Băiat. Erau deja în aprilie. Hiro începu să arate îngrijorat, morocănos. Nu ştia unde s-o mai ducă pe Alma în expediţiile lor temerare pe insulă. Nu mai era o joacă amuzantă; era clar că devenise o campanie serioasă, iar Hiro îşi dădea seama că pierdea campania. Simţindu-i descurajarea, ceilalţi membri ai contingentului şi-au

pierdut şi ei buna dispoziţie. Atunci Alma a hotărât să le ia răspunderea de pe umeri. Erau prea tineri ca să care povara poverii *ei*; nu voia să-i vadă îngreunaţi de grijă şi responsabilitate de dragul urmăririi unei figuri fantomatice pe care, de fapt, ea o căuta.

Alma a eliberat contingentul Hiro de la datorie şi n-a mai plecat cu el în expediţii. În semn de mulţumire, i-a dat fiecărui băiat o bucată din microscopul ei preţios – pe care tot ei i-l aduseseră, *aproape* intact, de-a lungul ultimelor luni – şi a dat mâna cu ei. Le-a spus, în tahitiană, că erau cei mai mari războinici din toate timpurile. Le-a mulţumit pentru curajul cu care-i arătaseră întreaga lume cunoscută. Le-a spus că găsise tot ce avea de găsit. Apoi i-a trimis să-şi reia cariera dinainte – joaca permanentă şi fără scop.

Sezonul ploios se sfârşise. Alma era în Tahiti de aproape un an. A strâns iarba mucegăită de pe podeaua casei şi a adus din nou iarbă proaspătă. Şi-a reumplut salteaua mâncată de putregai cu paie uscate. A urmărit împuţinarea populaţiei de şopârle, pe măsură ce zilele se luminau şi se limpezeau. A confecţionat o mătură nouă şi a adunat pânzele de păianjeni de pe pereţi. Într-o dimineaţă, sub apăsarea nevoii de a-şi împrospăta în minte scopul, a deschis valiza lui Ambrose ca să se mai uite o dată la desenele cu Băiatul şi a descoperit că, în timpul sezonului ploios, le consumase cu totul mucegaiul. A încercat să separe filele una de alta, dar i s-au destrămat în mâini, lăsând în urmă doar bucăţi verzi, păstoase. Le mâncase şi un fel de molie, care se hrănise cu fragmentele mărunte. Nu mai avea ce salva. Nu mai vedea nici o urmă din chipul Băiatului, din liniile superbe trasate de mâna lui Ambrose. Insula devorase ultima dovadă a existenţei soţului ei inexplicabil şi a muzei lui himerice.

Alma a resimţit dezintegrarea desenelor ca pe o nouă moarte: acum se dusese până şi fantoma. Îi venea să plângă, dar şi mai tare îi venea să-şi pună judecata la îndoială. De-a lungul ultimelor zece luni văzuse în Tahiti atâtea şi atâtea chipuri, dar acum se întreba dacă într-adevăr ar fi fost în stare să-l recunoască pe Băiat dacă i-ar fi ieşit drept în cale. Poate îl şi văzuse? Nu fusese cumva printre tinerii aceia de pe cheiul din Papeete în prima zi când ajunsese pe insulă? Nu trecuse cumva pe lângă el de mai multe ori? Nu trăia cumva chiar aici, în sat, şi ea ajunsese imună la chipul lui? Nu-şi mai putea compara amintirile cu nimic. Băiatul abia dacă existase, iar acum nu mai exista deloc. A închis valiza ca pe capacul unui sicriu.

Nu mai putea rămâne în Tahiti. Era absolut sigură de asta. Nici n-ar fi trebuit să vină. Câtă energie, hotărâre şi *cheltuială* îi trebuiseră ca să ajungă pe insula aceasta a ghicitorilor, iar acum iat-o eşuată aici, fără măcar să aibă un motiv temeinic. Mai rău, ajunsese o povară pentru mica aşezare locuită de oameni cinstiţi, cărora le mâncase mâncarea, le consumase resursele puţine şi le înrolase copiii în căutările ei iresponsabile. Frumoasă situaţie! Alma simţea că pierduse cu totul firul scopului vieţii ei, aşa firav cum fusese de la început. Îşi întrerupsese studiul asupra muşchilor, plictisitor, dar onorabil, de dragul vânătorii acesteia improbabile pe urmele unei fantome – de fapt, pe urmele a *două* fantome: Ambrose şi Băiatul. Şi la ce bun? Nu ştia cu nimic mai mult despre Ambrose decât ştiuse înainte să ajungă pe insulă. Toată lumea cu care vorbise în Tahiti spusese că soţul ei era întocmai aşa cum păruse să fie de la început: un suflet blând şi virtuos, incapabil de a face rău, prea bun pentru lumea aceasta pământească.

Îi răsărea în minte ideea că era foarte posibil ca Băiatul să nici nu fi existat. Altfel l-ar fi găsit ea până atunci, sau i-ar fi vorbit cineva de el – chiar şi cu mari ocolişuri.

Ambrose pesemne îl inventase. Nu-şi putea închipui gând mai trist. Băiatul fusese o închipuire a unui om singur şi cu mintea tulburată. Ambrose îşi dorise cu atâta ardoare un tovarăş, încât îşi desenase unul. Creându-şi un prieten, un iubit fantomatic şi frumos, obţinuse căsătoria spirituală la care tânjise dintotdeauna. Într-un fel, avea sens. Mintea lui Ambrose nu fusese niciodată prea zdravănă, nici în cele mai bune împrejurări! Chiar şi cel mai apropiat prieten al lui îl internase într-un spital de boli mintale; i se părea că desluşeşte amprentele lui Dumnezeu în lumea botanică. Ambrose era un om care vedea îngeri în orhidee şi care crezuse într-o vreme că el însuşi e înger – ce idee! Alma călătorise peste jumătate de glob în căutarea unei stafii născute din imaginaţia fragilă şi smintită a unui om singur.

Povestea era simplă, ea o complicase cu cercetările ei inutile. Poate că îşi dorise să fie mai sinistră, cel puţin pentru a da mai mult tragism situaţiei în care se afla. Poate că l-ar fi vrut pe Ambrose vinovat de lucruri groaznice, de pederastie şi depravare, ca să-l poată dispreţui în loc să-i fie dor de el. Poate că tânjise să găsească aici, în Tahiti, dovada că existaseră nu un Băiat, ci *mulţi* băieţi – un harem de tineri fragezi, pe care Ambrose îi violase şi-i nenorocise unul după altul. Dar nu se vedea nici urmă de aşa ceva. Adevărul se limita la atât: Alma fusese atât de naivă şi de libidinoasă, încât se măritase cu un tânăr nevinovat, cu minţile cam împrăştiate. Când tânărul în cauză o dezamăgise, fusese atât de crudă şi de furioasă, încât îl exilase în Mările Sudului, unde murise singur şi nebun, legănat de fantezii, pierdut într-un sătuc nenorocit, condus – dacă aşa ceva se putea numi conducere! – de un misionar bătrân, nefolositor şi candid.

Cât despre motivul pentru care valiza şi desenele lui Ambrose rămăseseră neatinse (de om, dar nu şi de natură)

în Tahiti, în *fare* cea nepăzită a Almei, vreme de aproape un an, când toate celelalte bunuri îi fuseseră împrumutate, şterpelite, demontate sau scotocite... ei bine, pentru misterul acesta, pur şi simplu n-avea destulă imaginaţie. Şi nici nu mai avea destulă voinţă ca să se ia la trântă cu o altă întrebare imposibilă.

Nu mai avea ce afla aici. Nu mai simţea că există vreun motiv să rămână. Trebuia să-şi facă un plan pentru anii de viaţă rămaşi. Fusese impulsivă şi nechibzuită, dar avea să plece spre nord cu următoarea balenieră şi se va aşeza undeva. Nu ştia decât că în Philadelphia nu se mai putea întoarce. Renunţase la White Acre şi nu mai putea reveni acolo niciodată; ar fi fost injust faţă de Prudence, care avea dreptul să stăpânească domeniul fără ca Alma să se ţină după ea şi s-o încurce. Oricum, să se ducă înapoi acasă ar fi fost o umilire. Trebuia s-o ia de la capăt. Şi mai trebuia să-şi găsească o îndeletnicire din care să se întreţină. A doua zi avea să trimită vorbă la Papeete că o interesează o cabină pe o navă bună, cu un căpitan respectabil care să fi auzit de Dick Yancey.

Nu era împăcată, dar măcar era hotărâtă.

Capitolul douăzeci şi cinci

Patru zile mai târziu, pe Alma au trezit-o în zori ţipetele încântate ale contingentului Hiro. A ieşit din *fare* să vadă de unde venea tevatura. Cei cinci mici sălbatici alergau de colo-colo pe plajă, făcând tumbe şi roata sub primele raze ale soarelui dimineţii şi zbierând în tahitiană de mai mare dragul. Când dădu cu ochii de Alma, Hiro alergă până la uşa ei, pe cărarea în zigzag, cu o viteză ameţitoare.

— Vine mâine dimineaţă! strigă el.

Ochii îi ardeau de un entuziasm cum Alma nu mai văzuse niciodată, nici măcar la copilul acesta atât de agitat. Zăpăcită, Alma îl apucă de braţ, în încercarea de a-l încetini niţel şi de a înţelege ce voia să spună.

— Cum adică, Hiro?

— Vine Mâine Dimineaţă! strigă el din nou, în timp ce ţopăia pe loc, ieşit din minţi de bucurie.

— Spune-mi în tahitiană, îi comandă ea în tahitiană.

— *Teie o tomorrow morning*! îi strigă el iar – amestec de tahitiană şi engleză care spunea tot ce spusese şi prima oară: „Vine mâine dimineaţă.”

Alma a ridicat ochii şi a văzut că pe plajă se aduna încet-încet o mulţime – toţi sătenii de pe lângă misiune, dar şi oameni din satele apropiate. Toţi erau la fel de încântaţi ca băieţii. L-a văzut pe reverendul Welles, care alerga spre mal cu pasul lui ciudat, crăcănat. I-a văzut alergând pe sora Manu, pe sora Etini şi pe pescarii din împrejurimi.

— Uite! spuse Hiro, îndemnând-o pe Alma să se uite spre mare. Mâine dimineaţă ajuns!

Alma se uită către golf şi văzu – cum de nu le observase de la început? – o flotă de canoe lungi care despicau apa îndreptându-se spre plajă cu o repeziciune incredibilă, împinse de zeci de vâslaşi cu pielea închisă la culoare. De când era în Tahiti nu încetase să se minuneze de puterea şi agilitatea ambarcaţiunilor acestora. De fiecare dată când năvăleau în golf astfel de flotile, se simţea de parcă avea în faţă sosirea lui Iason şi a argonauţilor, sau a corăbiilor lui Ulise. Cel mai mult îi plăcea când, odată ajunşi aproape de mal, vâslaşii îşi încordau muşchii într-o ultimă zvâcnire, iar canoele zburau pe uscat ca scăpate din nişte arcuri enorme şi nevăzute, pentru a-şi face o intrare dramatică şi exuberantă pe plajă.

Alma avea întrebări, dar Hiro se repezise deja înainte ca să întâmpine canoele – la fel şi restul mulţimii tot mai

numeroase. Nu mai văzuse niciodată atâţia oameni pe plajă. Molipsindu-se de agitaţia lor, a alergat şi ea spre bărci. Erau canoe deosebit de frumoase, de-a dreptul maiestuoase. Cea mai mare trebuie să fi avut aproape douăzeci de metri, iar la prova ei stătea în picioare un bărbat de o înălţime şi robusteţe impresionante – era limpede că el era conducătorul expediţiei. Era tahitian, dar, când a ajuns mai aproape, Alma a văzut că era îmbrăcat impecabil într-un costum europenesc. Sătenii s-au adunat în jurul lui, cântând cântece de bun venit şi purtându-l pe sus de la canoe ca pe un rege.

Străinul a fost adus la reverendul Welles. Alma şi-a făcut loc printre cei adunaţi, trăgându-se cât mai aproape. Bărbatul s-a aplecat peste reverend şi cei doi şi-au apăsat nasurile unul de celălalt, cu gestul obişnuit însemnând cea mai adâncă afecţiune. L-a auzit pe Welles spunând, cu glasul umed de lacrimi: „Bun venit înapoi în casa ta, fiu binecuvântat al Domnului.”

Străinul s-a retras din îmbrăţişare. S-a întors ca să zâmbească mulţimii şi Alma a reuşit, pentru prima oară, să-i vadă faţa. Dacă n-ar fi susţinut-o înghesuiala de trupuri, ar fi căzut la pământ, izbită de şocul recunoaşterii.

Cuvintele *mâine dimineaţă*, pe care le scrisese Ambrose pe spatele tuturor desenelor cu Băiatul, nu fuseseră nici un cod. „Mâine dimineaţă” nu era vreo dorinţă visătoare de a atinge un viitor utopic, cum nu era nici vreo anagramă sau vreo metodă de ocultare obscură. Măcar o dată în viaţa lui, Ambrose Pike vorbise şi el cum nu se poate mai clar: Mâine Dimineaţă era pur şi simplu numele cuiva.

Iar acum, într-adevăr, venise Mâine Dimineaţă.

Descoperirea a înfuriat-o.

A fost prima ei reacţie. Se simţea, poate iraţional, păcălită. De ce nu auzise, în atâtea şi atâtea luni de căutare şi de rătăcire zadarnică, nici măcar o dată de el? –

de figura aceasta regească, de vizitatorul acesta adorat, de omul a cărui sosire aducea pe mal, să-l întâmpine, tot nordul insulei? Cum de nu făcuse nimeni referire la numele sau existenţa lui, măcar în treacăt? Nimeni nu folosise faţă de Alma cuvintele *mâine dimineaţă* decât atunci când se refereau, literalmente, la ceva care urma să se întâmple a doua zi. Şi în mod sigur nu menţionase nimeni adoraţia universală pe care i-o purta insula unui băştinaş misterios şi chipeş care avea să apară de nicăieri, poate, într-o bună zi, ca să fie venerat. Nici măcar nu se zvonise de existenţa unei asemenea persoane. Cum era posibil ca cineva atât de important să *apară* aşa, pur şi simplu?

În timp ce toţi ceilalţi se îndreptau spre biserică în masă, chiuind şi intonând cânturi tahitiene, Alma a rămas, tăcută, pe plajă, încercând să înţeleagă ceva. Vechilor convingeri le luau locul întrebări noi. Bruma de certitudini nu mai vechi de o săptămână se destrăma deodată aşa cum se topeşte un baraj de gheaţă la venirea primăverii. Stafia în căutarea căreia venise în Tahiti chiar exista, dar nu era un Băiat; mai degrabă părea să fie un fel de rege. Ce treabă avusese Ambrose cu un rege insular? Cum se cunoscuseră? De ce-l zugrăvise Ambrose pe Mâine Dimineaţă ca simplu pescar, când era evident că deţinea o putere considerabilă?

Maşinăria încăpăţânată, inepuizabilă, care specula mereu înăuntrul Almei s-a pus din nou în mişcare. Senzaţia n-a făcut decât s-o înfurie şi mai tare. Obosise îngrozitor să tot speculeze. Nu mai suporta să inventeze teorii noi. I se părea că toată viaţa trăise într-o stare de speculaţie continuă. Nu vrusese altceva decât să *ştie*, dar chiar şi acum – după atâţia ani de întrebări neobosite – nu făcea decât să cugete, să se mire şi să ghicească.

Gata cu speculaţiile. Gata cu ele. Acum trebuia să afle tot. Avea să insiste să afle.

Alma auzi zgomotul din biserică când era încă departe. Cântecele care ieşeau din clădirea umilă nu semănau cu nimic din tot ce auzise. Erau un răget de fericire. N-avea loc în biserică; rămase afară, în mulţimea de oameni care se împingeau şi incantau, şi ascultă. Imnurile pe care le auzise până atunci acolo, vocile celor optsprezece enoriaşi de la misiunea reverendului Welles, fuseseră nişte melodii amărâte şi firave în comparaţie cu ce auzea acum. Înţelegea pentru prima dată ce trebuia să fie muzica tahitiană şi de ce avea nevoie de sute de voci care să răcnească şi să tune împreună spre a-şi îndeplini scopul: acela de a acoperi mugetul oceanului. Asta făceau acum oamenii aceia, exprimându-şi veneraţia zdrobitor, superb şi periculos.

În cele din urmă s-au liniştit, iar Alma a auzit o voce de bărbat care vorbea congregaţiei, clar şi puternic. Vorbea în tahitiană – un discurs care, pe alocuri, suna a cânt. S-a apropiat cu greu de uşă şi a aruncat o privire înăuntru: era Mâine Dimineaţă, înalt şi splendid, adresându-se celor adunaţi din amvon, cu braţele ridicate. Noţiunile de tahitiană ale Almei erau încă prea rudimentare ca să poată urmări toată predica, dar înţelegea că bărbatul rostea o mărturie înflăcărată a existenţei lui Cristos cel viu. Dar făcea mai mult de atât: în acelaşi timp, dansa şi se juca cu adunarea aşa cum îi văzuse Alma de atâtea ori pe băieţii din contingentul Hiro dansând şi jucându-se cu valurile. Avea un curaj şi o stăpânire de sine de neclintit. Le smulgea enoriaşilor râsete şi lacrimi, le inspira solemnitate şi bucurie dezlănţuită. Îşi simţea propriile emoţii purtate de colo-colo de timbrul şi intensitatea vocii lui, chiar dacă, în mare parte, cuvintele îi rămâneau neînţelese.

Spectacolul lui Mâine Dimineaţă a continuat mai mult de o oră. I-a făcut să cânte; i-a făcut să se roage; i-a făcut capabili, s-ar fi zis, să pornească la atac odată cu zorii.

Mama ar fi dispreţuit scena aceasta, îşi spuse Alma. Beatrix Whittaker nu fusese niciodată amatoare de pasiuni evanghelice; îşi trăise viaţa convinsă că freneticii riscă să uite de bunele maniere şi de raţiune, şi atunci unde ar mai ajunge civilizaţia omenească? În orice caz, discursul exuberant al lui Mâine Dimineaţă nu semăna cu nimic din ce auzise Alma în biserica reverendului Welles – nu semăna, de fapt, cu nimic din ce auzise *oriunde*. Nu era în faţa unui preot din Philadelphia, care împărtăşea cuminte învăţăturile luterane, şi nici în faţa surorii Manu şi a omiliilor ei simple şi monosilabice; aici era vorba de oratorie. Aici sunau tobele războiului. Aici Demostene apăra Ctesifonul. Aici Pericle îi cinstea pe morţii Atenei. Aici Cicero îl mustra pe Catilina.

Un lucru pe care în nici un caz *nu* i-l evoca Almei discursul lui Mâine Dimineaţă era umilinţa, cuminţenia pe care ajunsese s-o asocieze cu modesta aşezare misionară de pe malul mării. Mâine Dimineaţă nu avea în el nimic umil sau cuminte. În viaţa ei nu mai întâlnise o personalitate atât de îndrăzneaţă şi de sigură pe sine. Îi veni în minte un adagiu al lui Cicero, în latina sa originală, maiestuoasă (singura limbă, după părerea ei, care putea face faţă răbufnirii tunătoare de elocinţă înnăscută la care era martoră în clipele acelea): *Nemo umquam neque poeta neque orator fuit, qui quemquam meliorem quam se arbitraretur.*

Niciodată n-a fost pe lume poet sau orator care să creadă că există altul mai bun decât el.

Toată ziua, agitaţia nu făcu decât să sporească.

Prin sistemul de telegraf băştinaş, fantastic de eficient (băieţi iuţi de picior şi cu glasul puternic), s-a răspândit repede vestea că sosise Mâine Dimineaţă, iar plaja golfului Matavai arăta, cu fiecare ceas, tot mai înghesuită şi mai exuberantă. Alma voia să dea de reverendul Welles şi să-i

punã o mulţime de întrebări, dar silueta lui măruntă se tot pierdea în mulţime şi nu-l întrezărea decât câte o clipă, cu părul alb zburând pe aripile brizei şi cu faţa luminată de bucurie. Nu reuşea să se apropie nici de sora Manu, care era atât de tulburată, încât îşi pierduse pălăria uriaşă cu flori şi plângea ca o şcolăriţă în mijlocul unui cârd de femei trăncănitoare şi euforice. Contingentul Hiro nu era nicăieri – sau, mai bine zis, era peste tot, dar se mişca prea repede ca să-l vadă sau să-l ia la întrebări pe vreunul din băieţi.

Adunarea de pe plajă s-a transformat, ca printr-o decizie unanimă, într-o petrecere. S-a făcut loc pentru lupte şi meciuri de box. Tinerii şi-au azvârlit cât colo cămăşile, s-au uns cu ulei de cocos şi s-au luat la trântă. Copiii galopau pe ţărm în curse de viteză spontane. S-a desenat un cerc în nisip şi, cât ai clipi, a început o luptă de cocoşi. De-a lungul zilei au apărut şi muzicanţii, purtând cu ei orice, de la tobe şi flaute tahitiene la corni şi scripci europene. În altă parte a plajei, nişte bărbaţi săpau de zor la un cuptor îngropat şi-l căptuşeau cu pietre. Pregăteau o friptură enormă. Apoi, Alma a văzut-o pe sora Manu cum prinde din senin un porc, îl doboară la pământ şi-l omoară – spre marea consternare a animalului. Cu un cuţit lung şi o mână sigură, Manu măcelări veselă porcul. Îi scoase măruntaiele cu uşurinţa cu care altă femeie ar fi depănat un scul de lână. Împreună cu câteva femei mai puternice, ţinu carcasa peste flăcările din groapă ca să pârlească părul. Apoi o înfăşură în frunze şi o coborî pe pietrele fierbinţi. Un număr considerabil de găini, neajutorate în faţa valului sărbătoresc, împărtăşiră soarta porcului.

Alma o văzu trecând în grabă pe sora Etini cea drăguţă, cu braţele pline de fructele arborelui-de-pâine. Se repezi, o atinse pe umăr şi spuse:

— Soră Etini, spune-mi, te rog: cine e Mâine Dimineaţă?

Etini se întoarse spre ea cu un zâmbet larg.

— E fiul reverendului Welles, răspunse ea.

— *Fiul* reverendului Welles? repetă Alma. Reverendul avea doar fiice – şi nu-i mai trăia decât una.

Dacă engleza surorii Etini n-ar fi fost atât de abilă şi de curgătoare, Alma ar fi crezut că greşise cuvintele.

— Fiul lui după *taio*, explică Etini. Mâine Dimineaţă e fiul lui adoptiv. E şi fiul meu şi al surorii Manu. E fiul tuturor de la noi din misiune! Toţi suntem rude după *taio*.

— Dar de unde vine? întrebă Alma.

— Vine de aici, spuse Etini, nereuşind să ascundă cât de mândră era de asta. Vezi tu, Mâine Dimineaţă e al nostru.

— Dar de unde a venit azi?

— A venit de pe Raiatea, acolo trăieşte acum. Are şi el o misiune acolo. A obţinut un mare succes pe Raiatea, insulă care odinioară se opunea din toate puterile Dumnezeului celui adevărat. Oamenii pe care i-a adus azi sunt convertiţi de el – de fapt, sunt doar o parte din cei convertiţi de el. Bineînţeles, sunt mult mai mulţi.

Bineînţeles, Alma avea mult mai multe întrebări, dar sora Etini se grăbea să ajute la ospăţ, aşa că îi mulţumi şi o lăsă să-şi vadă de treabă. Se îndreptă spre o tufă de guava de lângă râu şi se aşeză la umbra ei să se gândească. Avea destule lucruri de analizat şi desluşit. Încercând cu disperare să înţeleagă ceva din mulţimea de informaţii neaşteptate şi noi, îi veni în minte o conversaţie pe care o avusese, cu luni în urmă, cu reverendul Welles. Îşi amintea vag că reverendul îi spusese despre cei trei fii adoptivi ai lui (produsele cele mai admirabile ale şcolii misionare din golful Matavai), care conduceau acum misiuni respectate pe diverse insule aflate mai departe, în larg. Se strădui să-şi amintească detaliile acelei discuţii, purtată cu mult timp înainte, dar, în mod frustrant, memoria nu-i oferea nimic clar. Avea impresia că nu era exclus ca Raiatea să fi fost, într-adevăr, una din insulele pe

care le menţionase, dar numele „Mâine Dimineaţă” în nici un caz nu fusese rostit. Alma ar fi remarcat un asemenea nume. Cele două cuvinte i-ar fi atras atenţia imediat, fiind atât de încărcate de asociaţii personale. Nu, niciodată nu auzise pe cineva spunându-i numele. Reverendul Welles îi spusese altcumva.

Sora Etini trecu din nou pe lângă ea în fugă, de data asta cu braţele goale, şi din nou Alma se repezi s-o oprească. Ştia că o încurca, dar nu se putea abţine.

— Soră Etini, întrebă ea, care e numele lui Mâine Dimineaţă?

Întrebarea păru s-o deruteze pe sora Etini.

— Mâine Dimineaţă, spuse ea simplu.

— Dar fratele Welles cum îl strigă?

— A! Ochii surorii Etini se luminară. Fratele Welles îl strigă pe numele lui tahitian, Tamatoa Mare. Dar Mâine Dimineaţă e o poreclă pe care şi-a inventat-o singur, când era mic! Preferă să i se spună aşa. Întotdeauna a prins foarte uşor limbile străine, soră Whittaker, e fără îndoială cel mai bun elev pe care l-am avut doamna Welles şi cu mine, şi vei vedea că vorbeşte o engleză mult mai bună decât a mea; încă din primii ani de viaţă şi-a dat seama că numele lui tahitian sună ca cele două cuvinte în engleză, *tomorrow morning*. De la început a fost foarte isteţ. Acum toţi suntem de părere că numele i se potriveşte, fiindcă, îţi dai seama, aduce atâta speranţă tuturor oamenilor pe care-i întâlneşte. Ca o zi nouă.

— Ca o zi nouă, repetă Alma.

— Da, chiar aşa.

— Soră Etini, spuse Alma. Iartă-mă, dar mai am doar o întrebare. Când a venit ultima oară Tamatoa Mare aici, în golful Matavai?

Sora Etini răspunse fără ezitare:

— Noiembrie 1850.

Apoi plecă grăbită. Alma se aşează din nou la umbră şi urmări desfăşurarea debandadei vesele. Privea fără nici o bucurie. Simţea o adâncitură în inimă, de parcă cineva i-o apăsa cu degetul mare prin piept, profund şi ferm.

Ambrose Pike murise aici în noiembrie 1850.

Almei i-a luat ceva timp să se apropie de Mâine Dimineaţă. Noaptea a avut loc o enormă petrecere – un ospăţ demn de un monarh, fiindcă era clar că aşa era privit omul acesta. Pe plajă s-au adunat sute de tahitieni, care au mâncat friptură de porc, peşte şi fructele arborelui-de-pâine şi s-au delectat cu budincă de arorut, igname şi nenumărate nuci de cocos. S-au aprins focuri mari şi lumea a început să danseze – fireşte, nu dansurile cele obscene pentru care fusese atât de cunoscută Tahiti pe vremuri, ci cel mai decent dans tradiţional, căruia îi spuneau *hura*. Nici măcar acesta n-ar fi fost permis la nici o altă misiune de pe insulă, însă Alma ştia că reverendul Welles îl mai îngăduia din când în când. („Pur şi simplu nu înţeleg ce rău poate să pricinuiască”, îi spusese el odată Almei, care începuse să considere fraza aceasta des repetată mottoul perfect pentru reverend.)

Alma nu mai văzuse niciodată dansul; a fascinat-o la fel de mult ca pe ceilalţi. Dansatoarele tinere îşi împodobiseră părul cu câte trei ghirlande de flori de iasomie şi gardenie, care le atârnau pe ceafă. Muzica era lentă, unduitoare. Unele fete aveau feţele ciupite de vărsat, dar în lumina flăcărilor toate erau la fel de frumoase. Membrele şi şoldurile mişcătoare ale femeilor se conturau chiar şi pe sub rochiile fără formă, cu mâneci lungi, pe care le impunea misiunea. Era de departe cel mai provocator dans din câte văzuse Alma (până şi mişcarea palmelor era provocatoare, se miră ea), care nici nu reuşea să-şi închipuie cum trebuie să i se fi părut tatălui ei în 1777, când femeile care-l dansau purtau fuste de iarbă şi nimic

altceva. Ce spectacol trebuie să fi fost pentru un băiat din Richmond care se străduia să-şi păstreze virtutea nepătată!

Din când în când, bărbaţii atletici săreau în ringul de dans şi desfăşurau nişte figuri comice, de bufoni, menite să întrerupă *hura*. La început, Alma a crezut că scopul era să alterneze atmosfera senzuală cu momente comice, dar în curând şi mişcările lor au început să frizeze obscenitatea. Se repeta la nesfârşit o glumă – bărbaţii încercau să apuce dansatoarele, iar ele se fereau iute şi graţios, fără să greşească nici un pas. Chiar şi copiii cei mai mici păreau să priceapă aluzia la dorinţă şi respingere care se subînţelegea din spectacol; hohoteau zgomotos, ceea ce-i făcea să pară mult mai pricepuţi decât erau la vârsta lor. Până şi sora Manu (exemplu strălucit de corectitudine creştină) s-a amestecat la un moment dat şi s-a alăturat dansatoarelor de *hura*, legănându-şi silueta masivă cu o agilitate uimitoare. Când s-a repezit spre ea unul din dansatorii tineri, s-a lăsat prinsă, spre bucuria zgomotoasă a mulţimii. Apoi, dansatorul s-a frecat de şoldul ei cu o serie de mişcări a căror obscenitate făţişă nu putea scăpa nimănui; sora Manu s-a uitat pur şi simplu la el cu o privire cochetă, exagerată comic, şi a continuat să danseze.

Alma îl urmărea pe reverendul Welles, care părea absolut încântat de spectacolul din faţa lui. Alături de el stătea Mâine Dimineaţă, cu o postură perfectă, îmbrăcat imaculat, ca un gentilom londonez. Toată seara, lumea s-a perindat pe la el ca să i se aşeze alături, ca să-şi apese nasul de-al lui şi ca să-l salute. Îi primea pe toţi cu un aer de rafinament îmbinat cu generozitate. Alma trebuia să recunoască: în viaţa ei nu văzuse fiinţă omenească mai frumoasă. Adevărat, frumuseţea fizică se găsea la tot pasul în Tahiti, iar după o vreme te obişnuiai cu ea. Aici

bărbaţii erau frumoşi, femeile şi mai frumoase, iar copiii încă mai frumoşi decât femeile. Ce cocoşaţi palizi şi cu braţe slabe păreau să fie cei mai mulţi europeni în comparaţie cu tahitienii cei formidabili! O spuseseră de o mie de ori o mie de străini fermecaţi. Aşadar, într-adevăr, frumuseţe se găsea din plin pe insulă şi Alma văzuse mulţi oameni frumoşi – dar Mâine Dimineaţă era cel mai frumos dintre toţi.

Pielea îi era închisă la culoare şi lucea, zâmbetul îi era un răsărit lent de lună. Când se uita la cineva, simpla privire era un act de generozitate, de luminare. Era imposibil să nu rămâi cu ochii la el. Lăsând la o parte aspectul plăcut vederii, atrăgea atenţia şi prin dimensiuni. Avea o statură de-a dreptul impresionantă, era ca reîntruparea lui Ahile. Un asemenea om ar fi fost urmat în bătălie fără şovăire. Reverendul Welles îi spusese odată Almei că în Mările Sudului, pe vremuri, când locuitorii insulelor se războiau unii cu alţii, învingătorii căutau printre cadavrele duşmanilor cel mai înalt mort, cu pielea cea mai neagră. Odată ce găseau uriaşii ucişi, le despicau trupurile şi le scoteau oasele, din care făceau cârlige de undiţă, dălţi şi arme. Se credea că oasele celor mai mari bărbaţi conţineau o putere enormă – de aici şi convingerea că uneltele şi armele cioplite din ele aveau să-l facă pe posesor invincibil. Cât despre Mâine Dimineaţă, îşi spuse Alma cu un gând macabru, din el ar fi putut confecţiona arme pentru un sat întreg – asta dacă ar fi reuşit mai întâi să-l omoare.

Alma şi-a făcut de lucru pe marginea cercului de lumină aruncat de foc, ca să rămână cât de cât neobservată în timp ce evalua situaţia. N-o băga nimeni în seamă, atât de absorbiţi erau de propria bucurie. Petrecerea s-a prelungit mult în noapte. Flăcările erau înalte şi luminoase şi aruncau umbre atât de întunecate şi de mişcătoare, încât

aproape că-ţi era teamă să nu te împiedici de ele, sau să nu te apuce şi să te tragă în jos, în *pō*. Dansul devenea tot mai sălbatic, iar copiii se purtau ca nişte duhuri dezlănţuite. Pe reverendul Welles nu părea să-l deranjeze nimic din toate astea: arăta mai fericit şi mai entuziast ca niciodată.

Când trecuse de mult miezul nopţii, reverendul a observat-o, în sfârşit.

— Soră Whittaker! o chemă el. Unde-mi e capul? Trebuie să faceţi cunoştinţă cu fiul meu!

Alma s-a apropiat de cei doi, care se aflau atât de aproape de foc, că păreau şi ei cuprinşi de flăcări. Salutul a fost stânjenitor, fiindcă ea stătea în picioare, iar bărbaţii – după cum era obiceiul prin părţile acelea – rămăseseră aşezaţi. Alma n-avea de gând să se aşeze. N-avea de gând să-şi apese nasul de nasul altcuiva. Dar Mâine Dimineaţă întinse un braţ lung şi-i oferi o strângere de mână politicoasă.

— Soră Whittaker, spuse reverendul Welles, iată-l pe fiul meu, de care m-aţi mai auzit vorbind. Dragul meu fiu, ea este sora Whittaker, ştii, care a venit în vizită din Statele Unite ale Americii. Este destul de renumită ca naturalist.

— Ca naturalist! spuse Mâine Dimineaţă cu un accent englezesc excelent, dând din cap cu interes. În copilărie mă pasiona istoria naturală. Prietenii mei credeau că sunt nebun să pun atâta preţ pe lucruri pe care nimeni nu le socotea preţioase: frunze, insecte, corali şi altele asemenea. Dar era o plăcere foarte educativă. Ce viaţă valoroasă are un om care poate studia lumea în asemenea amănunte. Ce mulţumire trebuie să vă aducă vocaţia dumneavoastră!

Alma privi în jos la el. Văzându-i în sfârşit chipul atât de aproape – chipul acela de neşters din mintea ei, chipul acela care o tulbura şi o fascina de-atâta vreme, chipul

acela care o adusese aici tocmai de pe partea cealaltă a globului, chipul acela care-i împunsese imaginaţia cu atâta insistenţă, chipul acela care îi apăsase gândurile până la obsesie –, se simţea pur şi simplu cutremurată. Chipul lui avea un efect atât de puternic asupra ei, încât i se păru incredibil ca el, la rândul lui, să nu fie la fel de cutremurat de vederea *ei*: cum era cu putinţă ca ea să-l cunoască atât de bine, iar el să n-o cunoască deloc?

Dar, în fond, cum ar fi putut s-o cunoască?

Bărbatul o privi la rândul lui, cu ochi calmi. Avea genele absurd de lungi. Arătau nu doar exagerate, ci aproape sfidătoare genele acelea spectaculoase, podoaba aceea excesiv de bogată. Simţea cum fierbe în ea iritarea – n-avea nevoie nimeni de asemenea gene.

— Este o plăcere să vă cunosc, spuse ea.

Cu o graţie de om de stat, Mâine Dimineaţă insistă că nu, că plăcerea e în întregime a lui. Apoi îi dădu drumul mâinii. Alma se scuză, iar Mâine Dimineaţă îşi îndreptă din nou atenţia spre reverendul Welles – spre tatăl lui cel albit, fericit şi mărunţel ca un spiriduş.

Mâine Dimineaţă a rămas două săptămâni în golful Matavai.

Alma nu l-a scăpat din ochi aproape nici o clipă, ţinând să afle, prin observaţie şi apropiere, cât mai multe despre el. Ce-a aflat, ba chiar destul de repede, a fost că Mâine Dimineaţă era adorat. De fapt, era aproape exasperant de adorat. Se întrebă dacă uneori nu-l exaspera şi pe el. Niciodată nu apuca să fie singur, deşi Alma tot aştepta momentul, nădăjduind să poată vorbi cu el între patru ochi. Părea că n-avea să se ivească niciodată această şansă: în jurul lui se desfăşurau mese şi întruniri şi adunări şi ceremonii la orice oră. Dormea acasă la sora Manu, iar vizitatorii roiau neîncetat. L-a invitat la ceai regina ’Aimata Pōmare IV Vahine a insulei Tahiti, la palatul ei din Papeete.

Toată lumea voia să afle, în engleză, tahitiană sau amândouă, povestea succesului extraordinar al lui Mâine Dimineaţă ca misionar pe Raiatea.

Pe Alma povestea o interesa mai mult decât pe oricine; în timpul şederii lui Mâine Dimineaţă a reuşit s-o reconstruiască din spusele diverşilor privitori şi admiratori ai Marelui Om. A aflat că Raiatea era leagănul mitologiei polineziene, deci un loc de la care nu te-ai fi aşteptat să accepte creştinismul. Insula, mare şi cu relief sălbatic, era locul unde se născuse şi trăia Oro, zeul războiului, ale cărui temple erau cinstite cu sacrificii umane şi presărate cu cranii de om. Raiatea era un loc serios (sora Etini spusese *cu greutate*). Muntele Temehani, din centrul insulei, era considerat sălaşul etern al tuturor morţilor din Polinezia. Se spunea că peste vârful lui cel mai înalt domnea un văl permanent de ceaţă, fiindcă morţilor nu le place lumina soarelui. Locuitorii insulei nu erau înclinaţi spre râs; erau un neam ferm, un neam al sângelui şi grandorii. Nu semănau cu tahitienii. Le stătuseră împotrivă englezilor. Le stătuseră împotrivă francezilor. Lui Mâine Dimineaţă nu-i stătuseră împotrivă. Pusese piciorul pe Raiatea cu şase ani înainte, în mod absolut spectaculos: singur, pe o canoe pe care o abandonase când ajunsese aproape de ţărm. Se dezbrăcase de toate hainele şi înotase până la mal, plutind cu uşurinţă peste valurile tunătoare, ţinând Biblia în mână deasupra capului şi incantând: „Cânt cuvântul lui Iehova, singurul Dumnezeu adevărat! Cânt cuvântul lui Iehova, singurul Dumnezeu adevărat!”

Le atrăsese atenţia localnicilor.

De atunci, Mâine Dimineaţă construise un imperiu al evanghelizării. Ridicase o biserică – foarte aproape de templul-mamă păgân de pe insulă – care, dacă n-ar fi fost lăcaş de cult, ar fi putut fi uşor luată drept palat. La data

aceea, era cea mai mare structură construită din Polinezia. O susţineau patruzeci şi şase de coloane, cioplite din trunchiuri de arbori-de-pâine şi lustruite cu piele de rechin.

Mâine Dimineaţă avea cam trei mii cinci sute de convertiţi. Îi privise cum îşi aruncaseră idolii în foc. Văzuse transformarea rapidă a vechilor temple din altare ale sacrificiilor violente în grămezi inofensive de pietre năpădite de muşchi. Îi îmbrăcase pe localnicii de pe Raiatea în haine europene, cuviincioase: pe bărbaţi în pantaloni, pe femei în rochii lungi şi bonete. Băieţii stăteau la rând ca să le taie chiar el părul scurt, respectabil. Supraveghease clădirea unui sătuc de case mici, albe şi curate. Adusese scrisul şi cititul unui neam care, până să sosească el, nu mai văzuse alfabetul. Acum veneau la şcoală în fiecare zi patru sute de copii, şi învăţau catehismul. Mâine Dimineaţă avea grijă ca oamenii să nu repete pur şi simplu, papagaliceşte, cuvintele Evangheliei, ci să şi înţeleagă ce înseamnă. Pregătise deja cu mâna lui şapte misionari, pe care-i trimisese recent către insule şi mai îndepărtate; şi ei aveau să înoate până la mal ţinând Biblia sus, în mână, şi cântând numele lui Iehova. Se terminase cu zilele de frământări şi de amăgiri. Se terminase cu infanticidul. Se terminase cu poligamia. Unii spuneau că e un profet; el unul, se auzise, prefera fie numit *slujitor*.

Alma a mai aflat că Mâine Dimineaţă se căsătorise pe Raiatea cu o femeie pe nume Temanava, adică „cea primitoare”. Avea acolo şi două fiice încă mici, Frances şi Edith, botezate după reverend şi doamna Welles. A aflat că era cel mai respectat om din Arhipelagul Societăţii. Auzise treaba asta de atâtea ori, că se săturase de ea.

— Şi când te gândeşti, spunea sora Etini, că a plecat de la şcoala noastră mică din golful Matavai!

Alma n-a prins nici un moment în care să vorbească singură cu Mâine Dimineaţă până într-o seară, târziu, la zece zile după sosirea lui, când l-a văzut parcurgând drumul scurt dintre casa surorii Etini, unde tocmai fusese la cină, şi casa surorii Manu, unde avea de gând să se culce.

— Putem vorbi puţin? întrebă ea.

— Fireşte, soră Whittaker, acceptă el, amintindu-şi cu uşurinţă cum o chema. Nu părea câtuşi de puţin surprins s-o vadă ieşind din întuneric.

— Am putea să mergem într-un loc mai liniştit? ceru ea. Aş vrea ca ceea ce avem de vorbit să nu ajungă la alte urechi.

Mâine Dimineaţă răspunse cu un râs fără griji.

— Soră Whittaker, dacă ai găsit vreodată în golful Matavai un loc ferit de alte urechi, respectele mele. Orice vrei să-mi spui îmi poţi spune aici.

— Prea bine atunci, zise ea, deşi tot se uită împrejur să vadă dacă nu-i auzea cineva. Mâine Dimineaţă, tu şi cu mine suntem, cred, legaţi fiecare de destinul celuilalt mai strâns decât s-ar crede. Ţi-am fost prezentată drept sora Whittaker, dar aş vrea să înţelegi că, într-o perioadă scurtă din viaţa mea, am fost cunoscută drept doamna Pike.

— Nu vreau să te oblig să continui, spuse el cu blândeţe, ridicând o mână. Ştiu cine eşti, Alma.

S-au uitat unul la celălalt în tăcere o vreme care păru foarte lungă.

— Aşa deci, spuse ea în cele din urmă.

— Mda, răspunse el.

Din nou, o tăcere lungă.

— Şi eu ştiu cine eşti, şopti ea într-un târziu.

— A, da?

Nu părea câtuşi de puţin îngrijorat.

— Cine sunt, atunci?

Dar acum, că era împinsă să spună, Alma îşi dădu seama că nu putea răspunde prea uşor. Totuşi, fiindcă ceva trebuia să spună, zise:

— L-ai cunoscut bine pe soţul meu.

— Da, l-am cunoscut bine. Mai mult, mi-e dor de el.

Răspunsul o înlemni pe Alma, dar prefera starea aceasta (şocul recunoaşterii faptului) unei dispute sau unei tăgăduiri. În zilele dinainte, când încerca să anticipeze conversaţia, Alma îşi spusese că ar înnebuni dacă Mâine Dimineaţă ar acuza-o că răspândeşte minciuni ticăloase, sau dacă s-ar preface că nici nu auzise vreodată de Ambrose. Dar nu părea să vrea să se ferească sau să nege ceva. Îl privi atent, căutând pe faţa lui şi altceva în afară de siguranţa aceea relaxată, dar nu găsi nimic în neregulă.

— Îţi e dor de el, răspunse ea.

— Şi totdeauna îmi va fi, fiindcă Ambrose Pike era cel mai bun om de pe faţa pământului.

— Aşa spune toată lumea, zise Alma, simţindu-se iritată şi în dezavantaj.

— Pentru că era adevărat.

— L-ai iubit, Tamatoa Mare? întrebă ea, căutând din nou pe faţa lui o pierdere cât de fugară de echilibru.

Voia să-l ia prin surprindere, cum o luase el. Dar pe chipul lui nu se vedea nici urmă de tulburare. Nici măcar nu clipi la auzul numelui său tahitian. Răspunse doar:

— Toată lumea care l-a cunoscut l-a iubit.

— Dar l-ai iubit *într-un fel special*?

Mâine Dimineaţă puse mâinile în buzunare şi se uită în sus, la lună. Nu se grăbea să răspundă. Ai fi putut să juri că e un om care aşteaptă, fără grabă, trenul. După o vreme, îşi întoarse din nou ochii spre Alma. Aveau aproape aceeaşi înălţime, observă ea. Umerii ei nu erau cu mult mai înguşti decât ai lui.

— Presupun că îţi pui nişte întrebări, spuse el, în loc de răspuns.

Alma simţea că pierde teren. Trebuia să fie şi mai directă.

— Mâine Dimineaţă, spuse ea. Pot să-ţi vorbesc deschis?

— Te rog, o încurajă el.

— Îngăduie-mi să-ţi spun ceva despre mine, fiindcă poate te va ajuta să vorbeşti mai uşor. În însăşi firea mea e înrădăcinată (deşi n-o consider întotdeauna nici o virtute, nici o fericire) o dorinţă de a înţelege natura lucrurilor. Aş vrea, deci, să înţeleg cine era soţul meu. Am venit de la mare depărtare ca să-l înţeleg mai bine, dar până acum n-am găsit nimic. Puţinul pe care l-am auzit despre Ambrose n-a făcut decât să mă dezorienteze şi mai tare. E adevărat, căsătoria noastră n-a fost deloc obişnuită şi nici lungă n-a fost, dar asta nu schimbă iubirea şi grija pe care le simţeam pentru soţul meu. Nu sunt o inocentă, Mâine Dimineaţă. N-am nevoie să fiu apărată de adevăr. Înţelege, te rog, că scopul meu nu e nici să te atac, nici să mi te fac duşman. Iar tainele tale nu sunt în nici o primejdie dacă mi le încredinţezi. Dar am motive să bănuiesc că ştii unele secrete despre răposatul meu soţ. Am văzut desenele pe care ţi le-a făcut. Desenele acelea, după cum sunt sigură că înţelegi, mă îndeamnă să întreb despre adevărul relaţiei tale cu Ambrose. Ai oare bunătatea să asculţi rugămintea unei văduve şi să-mi spui ce ştii? Nu trebuie să-ţi fie teamă că mi-ai răni sentimentele.

Mâine Dimineaţă dădu din cap în semn că înţelesese.

— Ai cumva liberă ziua de mâine, ca s-o petrecem împreună? întrebă el. Poate până târziu, spre seară?

Alma aprobă cu un gest din cap.

— În ce stare e corpul tău? întrebă el.

Întrebarea şi aparenta ei lipsă de legătură cu discuţia au iritat-o vizibil. El îi observă tulburarea şi clarifică:

— Ce vreau să aflu e dacă poţi merge pe jos pe distanţe lungi. Ca naturalist, presupun că eşti sănătoasă şi puternică, dar trebuie totuşi să întreb. Aş vrea să-ţi arăt ceva, dar nu vreau să te obosesc prea tare. Eşti în stare să urci un deal abrupt sau lucruri de felul acesta?

— Sunt sigură că da, răspunse Alma, din nou iritată. Am bătut toată insula în ultimul an. Am văzut tot ce e de văzut în Tahiti.

— Nu tot, Alma, o corectă Mâine Dimineaţă cu un zâmbet binevoitor. Nu tot.

A doua zi au plecat imediat după ivirea zorilor. Mâine Dimineaţă făcuse rost de o canoe. Nu vreuna mică şi şubredă, ca aceea cu care-şi vizita reverendul Welles grădinile de corali, ci una mai frumoasă, solidă şi bine alcătuită.

— Mergem la Tahiti-iti, explică el. Ca să ajungem acolo pe uscat ne-ar trebui câteva zile, dar dacă navigăm pe lângă coastă avem nevoie de doar cinci-şase ore. Te simţi bine pe apă?

Alma aprobă din cap. Îi era greu să-şi dea seama dacă era amabil sau condescendent. Făcuse un pachet cu o tulpină de bambus plină cu apă pentru ea şi nişte *poi* pentru prânz, înfăşurate într-un pătrat de muselină pe care şi-l putea lega la şold. Purta cea mai ponosită rochie – cea care îndurase deja cele mai dure fenomene ale insulei. Mâine Dimineaţă aruncă o privire la picioarele ei goale, care, după un an petrecut în Tahiti, erau tari şi bătătorite ca ale unui lucrător de pe plantaţie. Nu făcu nici un comentariu, dar Alma îi observase privirea. Şi el era desculţ. De la glezne în sus însă era gentilomul european ideal. Îşi purta, ca de obicei, costumul curat şi cămaşa

albă, doar că-şi scosese sacoul, îl împăturise frumos şi-l pusese în canoe, ca pernă pentru şezut.

Conversaţia nu-şi avea rostul pe drumul pe mare până la Tahiti-iti – peninsula mică, rotunjită, stâncoasă şi izolată de pe partea opusă a insulei. Mâine Dimineaţă trebuia să se concentreze, iar Alma nu voia să se răsucească spre el ori de câte ori trebuia să vorbească. Înaintau deci în tăcere.

În unele zone, traseul pe lângă coastă era anevoios, iar Alma îşi dorea ca Mâine Dimineaţă să-i fi adus şi ei o pagaie, ca să aibă senzaţia că ajută şi ea la înaintare – deşi, la drept vorbind, el nu părea să aibă nevoie de ajutor. Tăia apa cu o eficienţă elegantă, strecurându-se fără ezitare printre recife şi canale, de parcă străbătuse drumul de sute de ori – ceea ce era probabil adevărat, îşi spunea Alma. Se bucura că pălăria ei avea borul lat, fiindcă soarele bătea puternic, iar reflexia lui în apă făcea să-i joace pete în faţa ochilor.

În mai puţin de cinci ore, văzură la dreapta lor stâncile de pe Tahiti-iti. Lucru îngrijorător, Mâine Dimineaţă părea să se îndrepte chiar spre ele. Avea de gând să-i izbească pe amândoi de stânci? Acesta trebuia să fie finalul sumbru al călătoriei? Dar Alma văzu apoi deschiderea boltită în peretele de stâncă – o poartă neagră, o intrare într-o peşteră la acelaşi nivel cu marea. Mâine Dimineaţă sincroniză înaintarea canoei cu cea a unui val puternic, apoi – ameţitor, fără teamă – o făcu să treacă prin deschizătură ca o săgeată. Alma era convinsă că, în retragere, valul avea să-i ducă înapoi, dar el vâsli cu înverşunare, stând aproape drept în canoe, până ajunseră pe pietrişul ud al unei plaje stâncoase, în inima peşterii. Era o reuşită aproape magică. Alma îşi spuse că nici măcar contingentul Hiro n-ar fi riscat o asemenea manevră.

— Sari afară, te rog, ordonă el şi, deşi nu se răstise, Alma înţelese că trebuia să se mişte repede, înainte să vină următorul val.

Se repezi peste bord şi se grăbi să ajungă pe un petic de uscat cât mai înalt – care, dacă era să fie sinceră, nu i se părea destul de înalt. Era de-ajuns un singur val mare, îşi spunea, ca să fie măturaţi în larg pentru totdeauna. Mâine Dimineaţă nu părea îngrijorat. Scoase canoea pe plajă, trăgând-o după el.

— Aş putea să-ţi cer ajutorul? întrebă politicos. Arătă spre o ieşitură, deasupra capetelor lor, iar Alma îşi dădu seama că voia să aşeze canoea acolo, unde avea să fie în siguranţă. Îl ajută s-o ridice şi împreună o împinseră pe poliţa naturală, mult mai sus decât înălţimea valurilor care se spărgeau pe mal.

Alma se aşează, iar el se aşează lângă ea, respirând greu după efort.

— Stai comod? o întrebă în cele din urmă.

— Da, spuse ea.

— Acum trebuie să aşteptăm. La sfârşitul refluxului vei vedea că pe lângă stâncă e un fel de cărare îngustă pe care putem merge, iar apoi putem urca pe ea până la un platou. De acolo, te pot duce la locul pe care vreau să ţi-l arăt. Asta dacă te simţi în stare.

— Sunt în stare.

— Bun. Deocamdată, ne odihnim puţin.

Mâine Dimineaţă se rezemă cu spatele de sacoul transformat în pernă, întinse picioarele şi se relaxă. Valurile care ajungeau la ţărm aproape că-i atingeau picioarele – aproape. Trebuie să fi ştiut exact cum se comporta mareea în peşteră, înţelese Alma. Era de-a dreptul extraordinar. Privindu-l întins lângă ea, îi veni în minte imaginea vie a lui Ambrose, felul în care se tolănea

el confortabil pe orice suprafaţă – pe iarbă, pe canapea, pe podeaua salonului de la White Acre.

Îi lăsă lui Mâine Dimineaţă cam zece minute de odihnă, după care nu se mai putu abţine.

— Cum l-ai cunoscut? întrebă.

Peştera nu era tocmai liniştită şi propice conversaţiei: valurile se agitau pe pietre, iar ecourile umede răsunau din toate părţile. Dar, pe de altă parte, năvala ritmică de sunete avea în ea ceva care făcea din ascunzişul acesta cel mai sigur loc în care să pună întrebări şi să afle secrete. Cine să-i audă? Cine să-i vadă? Poate doar duhurile. Refluxul avea să le poarte cuvintele afară din peşteră, spre larg, mărunţite de izbirea valurilor, mâncate de peşti.

Mâine Dimineaţă răspunse fără să se ridice.

— M-am întors în Tahiti ca să-i fac o vizită reverendului Welles în august 1850 şi Ambrose era aici – cum eşti şi tu acum.

— Cum ţi s-a părut?

— Mi s-a părut un înger, spuse fără ezitare, fără măcar să deschidă ochii.

Almei i se păru că-i răspundea la întrebări aproape prea repede. Nu voia răspunsuri uşoare; voia toată povestea. Nu voia doar concluziile; voia şi ce se întâmplase între ele. Voia să-i vadă pe Mâine Dimineaţă şi pe Ambrose în clipa când se întâlniseră. Voia să le urmărească discuţia. Voia să ştie la ce se gândiseră, ce simţiseră. În primul şi în primul rând, voia să ştie ce făcuseră. Aşteptă, dar nu mai urmă nimic. După o tăcere lungă, Alma îi atinse braţul lui Mâine Dimineaţă. El deschise ochii.

— Te rog, spuse ea. Continuă.

Mâine Dimineaţă se ridică şi se întoarse spre ea.

— Ţi-a povestit reverendul Welles cum am ajuns la misiune?

— Nu.

— Aveam doar şapte ani. Poate opt. Mai întâi a murit tata, apoi mama, apoi cei doi fraţi ai mei. M-a luat în grijă una din soţiile care-i supravieţuiseră tatei, dar apoi a murit şi ea. Mai aveam o mamă – altă soţie a tatei –, dar peste o vreme a murit. Au murit destul de repede toţi copiii celorlalte soţii ale tatei. Aveam şi bunici, dar au murit şi ele.

Se opri, de parcă ar fi cântărit ceva în minte, apoi continuă:

— Nu, greşesc ordinea morţilor, Alma, te rog să mă scuzi. Întâi au murit bunicile, fiind cele mai plăpânde din familie. Deci, da, mai întâi au murit bunicile, apoi tata şi aşa mai departe, cum am spus. Şi eu am fost bolnav o vreme, dar n-am murit – după cum vezi. Dar astfel de poveşti sunt obişnuite în Tahiti. Presupun că le-ai mai auzit?

Alma nu ştia ce să spună, aşa că nu spuse nimic. Ştia despre numărul devastator de victime din întreaga Polinezie de-a lungul ultimilor cincizeci de ani, dar nu-i povestise nimeni despre pierderile personale.

— Ai văzut cicatricile de pe fruntea surorii Manu? întrebă el. Ţi-a explicat cineva de unde vin?

Alma negă cu un gest din cap. Nu înţelegea ce legătură aveau toate astea cu Ambrose.

— Sunt cicatrici de jale, spuse el. Aici, în Tahiti, când sunt în doliu, femeile se taie pe cap cu dinţi de rechin. Ştiu, pentru o minte europeană e hidos, dar pentru femeie e o metodă de a-şi exprima şi, în acelaşi timp, de a-şi revărsa durerea. Sora Manu are mai multe cicatrici decât majoritatea celorlalţi fiindcă şi-a pierdut toată familia, inclusiv câţiva copii. Poate de-asta ţinem atât de mult unul la altul.

Pe Alma o surprinse că alesese expresia *a ţine la* ca să descrie legătura dintre o femeie care-şi pierduse toţi copiii şi un băiat care-şi pierduse toate mamele. Cuvintele nu păreau să aibă destulă forţă.

Apoi îşi aminti de cealaltă anomalie fizică a surorii Manu.

— Dar degetele? întrebă ea, ridicând mâinile. Falangele lipsă?

— E un alt semn al pierderii. Uneori, pe aici, oamenii îşi taie vârfurile degetelor ca să-şi exprime durerea. Practica a devenit mai uşoară după ce ne-au adus europenii fierul şi oţelul.

Mâine Dimineaţă zâmbi trist. Alma nu-i răspunse la zâmbet; ideea era prea oribilă. El continuă:

— Acum, bunicul, de care încă nu ţi-am vorbit, era *rauti*. Ştii despre *rauti*? În anii care au trecut, reverendul Welles mi-a tot cerut ajutorul ca să-l traducă, dar e greu. Bunul meu tată foloseşte cuvântul „povestaş”, dar din el nu se înţelege demnitatea titlului. „Istoric” e destul de aproape, dar nici el nu e precis. Sarcina unui *rauti* e să alerge pe lângă bărbaţi când intră în luptă şi să le păstreze curajul viu amintindu-le cine sunt. *Rauti* cântă înrudirile şi arborele genealogic ale fiecăruia, aducându-le aminte războinicilor de gloria istoriei familiilor lor. Are grijă ca ei să nu uite eroismul strămoşilor. *Rauti* cunoaşte genealogia fiecărui om de pe insulă, până în vremea zeilor, şi îi cântă curajul. S-ar putea spune că e un fel de predică, dar o predică violentă.

— Cum erau versurile? întrebă Alma, împăcându-se cu povestea aceasta lungă şi dezlânată. Avusese el un motiv s-o aducă aici, presupunea, şi avea şi un motiv să-i spună toate astea.

Mâine Dimineaţă se întoarse cu faţa spre gura peşterii şi se gândi puţin.

— În engleză? Nu au aceeaşi putere, dar ar fi cam aşa: *Dăruieşte-ţi toată vrednicia până li se frânge voinţa! Ţine-te pe urmele lor ca fulgerul! Tu eşti Arava, fiul lui Hoani, nepotul lui Paruto, care i s-a născut lui Pariti, care i-a fost fiu lui Tapunui, care i-a luat capul marelui Anapa, tatăl anghilelor – tu eşti omul acela! Prăvăleşte-te peste ei ca marea!*

Mâine Dimineaţă tună cuvintele, care reverberară pe pietre, acoperind sunetul valurilor. Apoi se întoarse spre Alma (căreia i se făcuse pielea de găină pe braţe şi care nici nu-şi putea imagina ce impact trebuie să fi avut cuvintele în tahitiană, dacă în engleză o zguduiau atât de puternic) şi spuse pe un ton uşor, de conversaţie:

— Uneori luptau şi femeile.

— Mulţumesc, zise ea, deşi nu reuşea să-şi dea seama de ce rostise acele cuvinte. Ce s-a întâmplat cu bunicul tău?

— A murit cu toţi ceilalţi. După ce mi-a murit familia, am rămas un copil singur pe lume. În Tahiti nu e o soartă la fel de cruntă pentru un copil cum ar fi, presupun, la Londra sau Philadelphia. Aici copiii sunt independenţi de la o vârstă fragedă şi oricine e în stare să se urce într-un copac sau să arunce un fir de undiţă e în stare şi să-şi facă rost de hrană cu propriile puteri. Aici nu moare nimeni de frig noaptea. Semănam cu băieţii pe care-i vezi pe plaja golfului Matavai, care nu au nici ei familie, deşi poate nu eram atât de fericit cum par ei să fie, fiindcă n-aveam o bandă de tovarăşi, ca ei. Pentru mine, problema nu era înfometarea trupului, ci înfometarea spiritului, înţelegi?

— Da, spuse Alma.

— Aşa s-a făcut că am ajuns în golful Matavai, unde era un sat. Câteva săptămâni am urmărit ce se întâmpla la misiune. Am văzut că, oricât de umil ar fi trăit, oamenii de acolo tot aveau lucruri mai bune decât în alte părţi ale

insulei. Aveau cuţite atât de ascuţite, că puteai omorî porcul dintr-o singură lovitură şi topoare care doborau uşor copacii. În ochii mei, colibele lor erau luxoase. L-am văzut pe reverendul Welles, care era atât de alb că mi s-a părut o stafie, dar nu una rea. Vorbea, într-adevăr, limba stafiilor, însă vorbea puţin şi din limba mea. I-am privit botezurile, care erau o distracţie pentru toată lumea. Sora Etini deja preda la şcoală, alături de doamna Welles, şi vedeam copiii cum intră şi ies. Mă întindeam sub ferestre şi ascultam lecţiile. Nu eram chiar lipsit de orice educaţie. Cunoşteam după nume o sută cincizeci de soiuri de peşti, să ştii, şi puteam să desenez harta stelelor pe nisip, dar nu eram educat în sensul european. Unii copii aveau nişte tăbliţe pentru lecţii. Am încercat să-mi fac şi eu una, dintr-o frântură neagră de rocă vulcanică pe care am lustruit-o cu nisip. Am vopsit-o şi mai neagră cu seva bananierului de munte, apoi am mâzgălit pe ea cu coral alb. A fost o invenţie aproape reuşită – numai că, din păcate, nu se mai ştergea!

Amintirea îl făcu să zâmbească.

— Tu ai avut în copilărie o bibliotecă impresionantă, nu? Şi Ambrose mi-a spus că vorbeai mai multe limbi încă din primii ani de viaţă, am înţeles bine?

Alma aprobă din cap. Aşadar, Ambrose vorbise despre ea! Revelaţia îi dădu un fior de plăcere (*n-o uitase!*) dar îi aduse şi o tulburare: ce mai ştia Mâine Dimineaţă despre ea? În orice caz, era clar că ştia despre ea mult mai multe decât ştia ea despre el.

— Dintotdeauna am visat să văd odată şi-odată o bibliotecă, spuse el. Mi-ar mai plăcea să văd şi vitralii. Oricum, într-o zi reverendul Welles m-a observat şi a intrat în vorbă cu mine. Era bun. Sunt sigur că nu ai nevoie să faci un efort de imaginaţie ca să înţelegi cât de bun era, Alma, fiindcă l-ai cunoscut. Mi-a dat o treabă de făcut.

Avea nevoie, spunea el, să-i transmită un mesaj unui misionar din Papeete. M-a întrebat dacă n-aş vrea să duc mesajul la prietenul lui. Bineînţeles, m-am învoit. L-am întrebat: „Care e mesajul?” Dar mi-a dat doar o tăbliţă cu nişte linii scrise pe ea şi mi-a spus în tahitiană: „Acesta e mesajul.” Eram bănuitor, dar am plecat în fuga mare. În câteva ore îl şi găsisem pe celălalt misionar, în biserica de lângă chei. Nu vorbea nici un pic de tahitiană. Nu înţelegeam cum ar fi posibil să-i transmit mesajul când eu nici nu ştiam care era şi nu ne înţelegeam unul pe altul! Dar i-am dat tăbliţa. S-a uitat la ea şi a intrat în biserică. A ieşit şi mi-a dat un teanc mic de hârtie de scris. Era prima oară când vedeam hârtie, Alma, şi am crezut că e cea mai fină şi mai albă pânză *tapa* din câte văzusem – numai că nu înţelegeam ce fel de îmbrăcăminte s-ar putea face din nişte bucăţi atât de mici. Mă gândeam că ar putea fi cusute una de alta ca să se facă un fel de haină...

M-am grăbit să mă întorc la golful Matavai, alergând fără oprire unsprezece kilometri, şi i-am dat hârtia reverendului Welles, care a fost încântat, fiindcă (după cum mi-a spus) acesta fusese mesajul: ceruse nişte hârtie cu împrumut. Eram un copil tahitian, Alma, ceea ce însemna că ştiam destule despre magie şi miracole – dar magia asta n-o înţelegeam. Mi se părea că, prin cine ştie ce metodă, reverendul Welles convinsese tăbliţa să-i *spună ceva* misionarului celuilalt. Pesemne că i-a poruncit să vorbească în numele lui şi aşa se făcuse că i se îndeplinise dorinţa! O, cum îmi mai doream să cunosc magia asta! I-am şoptit o poruncă imitaţiei mele jalnice de tăbliţă şi am tras pe ea nişte linii cu o bucată de coral. Porunca mea era: „Adu-mi-l înapoi din morţi pe fratele meu.” Acum mă mir că n-am cerut-o pe mama, dar probabil că atunci îmi era mai dor de el. Poate fiindcă mă apăra. Întotdeauna îl admirasem pe fratele meu, care era mult mai curajos

decât mine. Nu cred că te va mira, Alma, să afli că încercarea mea de magie n-a mers. Dar când a văzut ce fac, reverendul Welles s-a aşezat lângă mine şi a stat de vorbă cu mine şi aşa a început noua mea educaţie.

— Ce te-a învăţat? întrebă Alma.

— În primul rând, despre îndurarea lui Isus. În al doilea rând, engleza. În al treilea şi ultimul rând, cititul.

După o pauză lungă, continuă:

— Eram un elev bun. Înţeleg că şi tu ai fost bună la învăţătură?

— Da, întotdeauna, spuse Alma.

— Căile minţii mi se păreau uşoare, aşa cum cred că ţi s-au părut şi ţie?

— Da.

Ce altceva îi mai spusese Ambrose?

— Reverendul Welles mi-a devenit tată şi de atunci am rămas preferatul tatălui meu. Îndrăznesc să spun că mă iubeşte mai mult decât îşi iubeşte propria fiică şi propria soţie. În orice caz, e sigur că mă iubeşte mai mult decât pe ceilalţi fii adoptivi ai lui. Din ce mi-a spus Ambrose înţeleg că şi tu erai preferata tatălui tău – că Henry te iubea, poate, chiar mai mult decât îşi iubea soţia?

Alma tresări. Afirmaţia era şocantă. Pur şi simplu nu se simţea în stare să răspundă. Ce loialitate simţea faţă de mama ei şi faţă de Prudence, la depărtare de atâţia ani şi atâţia kilometri, încât nu se îndura să răspundă sincer la întrebare?

— Dar, când suntem preferaţii taţilor noştri, ne dăm seama, Alma, nu-i aşa? insistă el, mai delicat. Simţim o putere unică, nu-i aşa? Dacă fiinţa cea mai importantă de pe lume a ales să ne prefere pe noi celorlalţi, începem să ne obişnuim să primim ce ne dorim. N-a fost la fel şi cu tine? Cum am putea să nu ne simţim puternici, noi şi cei ca noi?

Alma căută în sine, ca să-şi dea seama dacă aşa era.

Sigur că aşa era.

Tatăl ei îi lăsase ei totul, întreaga lui avere, excluzând tot restul lumii. N-o lăsase niciodată să se mute de la White Acre, nu doar fiindcă avea nevoie de ea – înţelese ea dintr-odată –, ci şi fiindcă o iubea. Îşi aminti cum o lua în poală când era foarte mică şi cum îi spunea poveşti fanteziste. Îşi aminti cum spunea: „Pentru mine, cea urâţică face de zece ori cât cea drăguţă.” Îşi aminti balul de la White Acre din noaptea aceea din 1808, când astronomul italian aşezase oaspeţii într-un *tableau vivant* al firmamentului şi îi dirijase într-un dans splendid. Tatăl ei – soarele, centrul lumii – strigase peste întinderile universului: „Dă-i fetei un *loc*!” şi-i spusese să alerge. Pentru prima oară în viaţă, îi veni gândul că poate el, Henry, fusese cel care-i pusese în mână torţa în noaptea aceea, cel care avusese încredere să-i încredinţeze un obiect aprins, dându-i drumul ca unei comete prometeice, pe peluză şi prin lumea largă. Nimeni altcineva n-ar fi avut autoritatea de-a pune foc în mâna unui copil. Nimeni altcineva nu i-ar fi dat Almei dreptul de-a avea un *loc*.

Mâine Dimineaţă continuă:

— Ştii, tata întotdeauna m-a văzut ca pe un fel de profet.

— Aşa te vezi şi tu? întrebă ea.

— Nu, spuse el. Ştiu ce sunt. În primul rând, sunt *rauti*. Sunt un povestaş, cum a fost şi bunicul. Vin la oameni şi le cânt încurajări. Poporul meu a suferit foarte mult, iar eu îi împing pe oameni să fie din nou puternici – dar în numele lui Iehova, fiindcă zeul nou e mai puternic decât zeii noştri vechi. Dacă n-ar fi aşa, Alma, tot neamul meu ar trăi până în ziua de azi. Aşa îmi îndeplinesc misionariatul: cu putere. Cred că, pe insulele acestea, Creatorul nostru şi Isus Cristos trebuie vestiţi nu cu blândeţe şi putere de

convingere, ci cu putere. De aceea am reuşit acolo unde alţii au eşuat.

Îi dezvăluia Almei toate astea pe un ton foarte nonşalant. Vorbea de parcă era un nimic, ceva uşor.

— Dar mai e ceva, spuse el. În rânduielile vechi, existau nişte fiinţe intermediare – mesageri, cum s-ar spune, între zei şi oameni.

— Ca preoţii? întrebă Alma.

— Vrei să spui ca reverendul Welles?

Mâine Dimineaţă zâmbi, privind din nou spre gura peşterii.

— Nu. Tata e un om bun, dar nu e felul de fiinţă despre care vorbesc. Nu e un mesager divin. Eu mă gândesc la altceva, nu la un preot. I-am putea spune... care e cuvântul? *Emisar*. În rânduielile vechi, noi credeam că fiecare zeu are emisarul lui. În vremurile de cumpănă, tahitienii se rugau emisarilor pentru ajutor. „Vino în lume”, se rugau ei. „Vino în lumină şi ajută-ne, căci ne apasă războiul şi foamea şi teama, şi suferim.” Emisarii nu făceau parte nici din lumea asta, nici din cealaltă, ci se mişcau între ele.

— Aşa te vezi tu? întrebă din nou Alma.

— Nu. Aşa l-am văzut pe Ambrose Pike.

Se întoarse spre ea imediat după ce termină de vorbit, iar chipul lui arătă, o clipă, o durere zdrobitoare. Almei i se strânse inima şi trebui să se lupte ca să-şi recapete stăpânirea de sine.

— Şi tu l-ai văzut aşa? întrebă el, căutându-i răspunsul pe chip.

— Da, zise ea. În sfârşit, ajunseseră la subiect. În sfârşit, ajunseseră la Ambrose.

Mâine Dimineaţă aprobă din cap, cu un aer uşurat.

— Ştii, îmi auzea gândurile, spuse.

— Da, răspunse Alma. Avea puterea asta.

— Voia să-i ascult gândurile, continuă Mâine Dimineaţă, dar eu nu sunt în stare de asta.

— Da, spuse Alma. Înţeleg. Nici eu.

— Vedea răul – îl vedea cum se adună ciorchini-ciorchini. Aşa îmi explica răul, ca nişte ciorchini de culoare sinistră. Vedea dezastrul. Vedea şi binele. Învolburări de bunătate în jurul unor oameni.

— Ştiu, şopti Alma.

— Auzea glasurile morţilor. Alma, l-a auzit pe fratele meu.

— Da.

— Mi-a spus că într-o noapte a reuşit să audă lumina stelelor – dar doar în noaptea aceea. Era trist că după aceea n-o mai auzise. Credea că, dacă încercam să ascultăm împreună, dacă ne puneam minţile la un loc, am fi primit un mesaj.

— Da.

— Se simţea singur pe pământ, Alma, fiindcă nu-i semăna nimeni. Nu-şi găsea casă.

Alma simţi din nou cum i se strânge inima – o gheară de ruşine şi vină şi regret. Îşi încleştă pumnii şi şi-i apăsă pe ochi. Se forţă să nu plângă. Când lăsă jos pumnii şi deschise ochii, Mâine Dimineaţă o privea de parcă aştepta un semn, de parcă aştepta să vadă dacă n-ar trebui să tacă. Dar nu voia decât să-l audă vorbind în continuare.

— Cu tine ce voia? întrebă Alma.

— Voia un tovarăş, spuse Mâine Dimineaţă. Voia un geamăn. Voia să fim la fel. Vezi, s-a înşelat în privinţa mea. Credea că sunt mai bun decât sunt de fapt.

— Şi în privinţa mea s-a înşelat, spuse Alma.

— Deci înţelegi.

— Tu ce voiai cu el?

— Voiam să mă împreunez cu el, Alma, spuse Mâine Dimineaţă sumbru, dar fără şovăire.

— Şi eu, spuse ea.

— Atunci suntem la fel, zise Mâine Dimineaţă, deşi gândul nu părea să-i aducă alinare. Nici ei nu-i aducea.

— Şi te-ai împreunat cu el? întrebă Alma.

Mâine Dimineaţă oftă.

— L-am lăsat să creadă că şi eu eram un inocent. Cred că m-a văzut ca pe Primul Om, ca pe un Adam nou, iar eu l-am lăsat să creadă asta. L-am lăsat să mă deseneze – nu, l-am *încurajat* să mă deseneze – fiindcă sunt vanitos. I-am spus să mă deseneze cum ar desena o orhidee, în toată goliciunea ei fără pată. Căci ce diferenţă e în ochii Domnului între un om gol şi o floare? Aşa i-am spus. Aşa mi l-am apropiat.

— Dar te-ai împreunat cu el? repetă ea, pregătindu-se să facă faţă unui răspuns mai direct.

— Alma, începu el. M-ai făcut să înţeleg ce fel de om eşti. Mi-ai explicat că te mână dorinţa de-a înţelege. Acum îngăduie-mi să-ţi explic şi eu ce fel de om sunt: sunt un cuceritor. Nu mă laud când o spun. E doar natura mea. Poate că n-ai mai întâlnit nici un cuceritor, aşa că s-ar putea să-ţi fie greu să înţelegi.

— Tata era un cuceritor, spuse ea. Înţeleg mai bine decât crezi.

Mâine Dimineaţă aprobă tăcut, recunoscând adevărul.

— Henry Whittaker, da. Din câte am auzit, da. Se prea poate să ai dreptate. Atunci e posibil să mă poţi înţelege. Natura cuceritorului, după cum sigur ştii, e să obţină orice vrea să obţină.

După asta rămaseră tăcuţi multă vreme. Alma mai avea o întrebare, dar n-o lăsa inima s-o pună. Dar dacă nu întreba acum, n-avea să mai afle niciodată, iar întrebarea avea să sape în ea tot restul vieţii. Îşi adună curajul din nou şi întrebă:

— Mâine Dimineaţă, cum a murit Ambrose?

Văzând că nu-i răspunde imediat, adăugă:

— Reverendul Welles mi-a spus că a murit de o infecţie.

— De o infecţie a şi murit, la o adică – până la urmă. Aşa ţi-ar fi spus orice doctor.

— Dar de ce a murit de fapt?

— Nu e ceva despre care să vorbeşti cu plăcere, spuse Mâine Dimineaţă. A murit de durere.

— Ce înseamnă de durere? Cum anume? insistă Alma. Trebuie să-mi spui. N-am venit aici să am o conversaţie plăcută şi te asigur că sunt în stare să îndur orice voi auzi. Spune-mi – care a fost mecanismul?

Mâine Dimineaţă oftă.

— Cu câteva zile înainte să moară, Ambrose s-a tăiat foarte rău. Ţii minte că ţi-am povestit despre obiceiul femeilor de aici de a se tăia pe cap cu un dinte de rechin după ce pierd o fiinţă iubită? Dar ele sunt tahitiene, Alma, şi obiceiul e tahitian. Femeile de pe-aici ştiu cum să îndeplinească actul acesta sângeros în siguranţă. Ştiu exact cât de adânc să se taie, ca să-şi reverse durerea odată cu sângele fără să-şi facă un rău mai grav. După aceea, se îngrijesc imediat de rană. Ambrose, din păcate, nu cunoştea meşteşugul acesta al rănirii de sine. Era foarte îndurerat. Lumea îl dezamăgise. Eu îl dezamăgisem. Lucrul cel mai rău, cred, era că se dezamăgise singur. Nu şi-a oprit mâna la timp. Când l-am găsit la el în *fare*, deja nu mai putea fi salvat.

Alma închise ochii şi îşi văzu iubirea, pe Ambrose al ei, cu capul lui bun şi frumos îmbăiat în sângele pedepsirii de sine. Şi ea îl dezamăgise pe Ambrose. El nu-şi dorise altceva decât puritate, iar ea nu-şi dorise altceva decât plăcere. Îl izgonise în locul acesta singuratic, unde murise în chip groaznic.

Simţi cum Mâine Dimineaţă o atinge pe braţ şi deschise ochii.

— Să nu suferi, îi spuse el calm. N-ai fi putut opri lucrurile. Nu tu l-ai dus la moarte. Dacă l-a dus cineva la moarte, eu am fost.

Dar ea tot nu reuşea să scoată o vorbă. Totuşi, se ridică în ea încă o întrebare cumplită şi trebui s-o pună:

— Şi-a tăiat şi vârfurile degetelor? Ca sora Manu?

— Nu pe toate, spuse Mâine Dimineaţă cu lăudabilă delicateţe.

Alma închise iar ochii. Mâinile lui de artist! Îşi amintea (deşi tare ar fi vrut să nu-şi amintească) seara în care-i pusese degetele în gura ei, încercând să-l atragă în ea. Ambrose tresărise de spaimă, se trăsese înapoi. Era atât de fragil. Cum reuşise să-şi provoace singur răni atât de oribile? Simţi că-i vine să vomite.

— Povara asta e a mea, Alma, mai zise Mâine Dimineaţă. Pentru povara asta am destulă putere. Îngăduie-mi s-o port.

Când îşi regăsi vocea, Alma spuse:

— Ambrose şi-a luat singur viaţa. Şi totuşi, reverendul Welles i-a făcut o înmormântare creştinească.

Nu era o întrebare, ci o afirmaţie surprinsă.

— Ambrose era un creştin exemplar, răspunse Mâine Dimineaţă. Cât despre tata, Domnul să-i dea ani mulţi, e un om peste măsură de milos şi de generos.

Intuind încetul cu încetul şi alte părţi ale poveştii, Alma întrebă:

— Tatăl tău ştie cine sunt?

— Putem presupune că ştie. Bunul meu tată ştie tot ce se întâmplă pe insula asta.

— Dar a fost atât de bun cu mine. Niciodată nu m-a iscodit, niciodată n-a întrebat...

— Asta nu trebuie să te mire, Alma. Tata e bunătatea întruchipată.

Altă pauză lungă. Apoi:

— Dar asta înseamnă că ştie şi despre tine, Mâine Dimineaţă? Ştie ce s-a întâmplat între tine şi fostul meu soţ?

— Din nou, putem presupune că ştie.

— Şi cu toate astea şi-a păstrat admiraţia...

Alma nu-şi termină gândul, iar Mâine Dimineaţă nu se deranjă să răspundă. Multă vreme, Alma păstră o tăcere uimită. Era limpede că acea capacitate enormă de a oferi compasiune şi iertare a reverendului Francis Welles nu era ceva pe care să-l poţi cuprinde cu logica şi nici măcar cu cuvintele.

Dar în cele din urmă îi răsări în minte altă întrebare teribilă. Îi întorcea stomacul pe dos şi îi împrăştia minţile, dar, din nou, trebuia să ştie.

— L-ai luat pe Ambrose cu forţa? întrebă ea. I-ai făcut rău?

Mâine Dimineaţă nu se arătă jignit de acuzaţia implicită, dar arătă, brusc, mult mai bătrân.

— Vai, Alma, spuse el trist. Se pare că nu-ţi dai seama pe de-a-ntregul ce înseamnă un cuceritor. Eu nu am nevoie să forţez lucrurile – odată ce m-am hotărât, ceilalţi nu au de ales. Nu înţelegi? L-am forţat eu pe reverendul Welles să mă ia drept fiu şi să mă iubească mai mult decât îşi iubeşte familia cea adevărată? Am forţat eu insula Raiatea să-l primească pe Iehova? Eşti o femeie inteligentă, Alma. Încearcă să înţelegi.

Alma îşi apăsă din nou ochii cu pumnii. N-avea de gând să-şi îngăduie să plângă, dar acum cunoştea un adevăr sfâşietor: Ambrose îl *lăsase* pe Mâine Dimineaţă să-l atingă, în timp ce de ea se ferise cu dezgust. Informaţia aceasta o făcu să se simtă mai rău decât tot ce auzise în ziua aceea. Îi era ruşine că putea să dea atenţie unui lucru atât de meschin şi de egoist după ce auzise asemenea orori, dar nu reuşea să se abţină.

— Ce e? întrebă Mâine Dimineaţă, văzându-i faţa răvăşită.

— Şi eu doream din tot sufletul să mă împreunez cu el, mărturisi ea în cele din urmă. Dar pe mine nu m-a vrut.

Mâine Dimineaţă o privi cu o tandreţe nesfârşită.

— Atunci aici e diferenţa între tine şi mine, spuse el. Tu ai dat înapoi.

Apa se retrăsese, în sfârşit, destul; Mâine Dimineaţă spuse:

— Să plecăm repede, cât putem. Dacă e să mergem, trebuie să mergem acum.

Au lăsat canoea pe ieşitura ei de deasupra valurilor şi au părăsit peştera. Aşa cum îi promisese Mâine Dimineaţă, la poalele stâncii a apărut o potecă îngustă pe care puteau merge în siguranţă. Au înaintat cam o sută de metri, apoi au început să urce. Din canoe, stânca păruse netedă, verticală, de neescaladat, dar acum, când urca în urma lui Mâine Dimineaţă şi punea picioarele şi mâinile exact unde le pusese şi el, îşi dădea seama că exista, de fapt, o cale de urcare. Parcă tăiase cineva trepte cu prize pentru mâini şi picioare exact acolo unde era nevoie de ele. Nu se uita în jos, la valuri, dar se încredea (aşa cum învăţase să se încreadă în contingentul Hiro) în priceperea călăuzei ei şi în siguranţa propriilor picioare.

La vreo cincisprezece metri înălţime, au ajuns la o culme. De acolo, au intrat într-o fâşie lată de junglă, urcând cu greu pe o pantă abruptă, acoperită de rădăcini şi liane umede. După săptămânile petrecute cu contingentul Hiro, Alma era în formă pentru orice excursie, iar inima îi bătea la fel de statornic ca a unui ponei din munţii Scoţiei, însă urcuşul acesta era foarte înşelător. Frunzele ude de pe jos prilejuiau alunecări periculoase şi, chiar şi desculţă, îi era greu să găsească locuri sigure unde să pună piciorul. Începea să obosească. Nu vedea nici

urmă de cărare. Nu pricepea de unde ştia Mâine Dimineaţă încotro să meargă.

— Ai grijă, îi spuse el peste umăr. *C'est glissant*.

Şi el trebuia să fie obosit, îşi dădu ea seama, fiindcă nici măcar nu păru să observe că-i vorbise în franceză. Nici nu ştia că Mâine Dimineaţă vorbeşte franceza. Ce mai avea în capul acela formidabil? Se tot minuna. Nu se descurcase deloc rău pentru un orfan.

Panta se mai domoli; acum mergeau pe lângă un pârâu. Nu după mult timp, auzi în depărtare un duruit slab. O vreme, zgomotul rămase înăbuşit, dar după o cotitură îi văzu şi sursa – o cascadă de peste douăzeci de metri înălţime, o panglică de spumă albă care se revărsa tunător într-o căldare fierbătoare. Forţa apei în cădere crea curenţi de aer, iar ceaţa le dădea formă, ca nişte fantome devenite vizibile. Alma voia să se oprească, dar nu cascada era destinaţia lui Mâine Dimineaţă. Ghidul ei se aplecă spre ea ca să se facă auzit, arătă spre cer şi strigă:

— Acum iar urcăm.

Au urcat pe lângă cascadă, mână în mână. Rochia Almei a ajuns repede udă leoarcă. Întindea mâna să se ţină de puieţi zdraveni de bananieri de munte şi de tulpini de bambus şi se ruga să nu se desprindă din rădăcini. Aproape de vârful cascadei se afla un hamac confortabil de stâncă netedă şi iarbă înaltă şi un grohotiş cu bolovani. Presupuse că acesta era platoul despre care-i vorbise Mâine Dimineaţă – destinaţia lor –, deşi la început nu-şi dădu seama ce avea atât de special. Dar apoi Mâine Dimineaţă ocoli un bolovan, iar ea îl urmă. Îi apăru în faţă, dintr-odată, gura unei peşteri mici, tăiată în stâncă la fel de simetric ca o încăpere dintr-o casă, cu pereţii înalţi de doi metri şi jumătate. Peştera era răcoroasă şi tăcută şi mirosea a minerale şi a pământ. Şi era acoperită – pur şi

simplu tapetată – cu cel mai luxuriant strat de muşchi din câte văzuse Alma Whittaker.

Peştera nu era doar îmbrăcată în muşchi; pulsa pur şi simplu de prezenţa lui. Nu era doar verde; era de un verde frenetic. Verdeaţa era atât de intensă, încât culoarea aproape că-ţi vorbea, de parcă, răzbătând dincolo de lumea vederii, voia să ajungă în lumea sunetului. Muşchiul era o blană groasă şi vie, care prefăcea orice suprafaţă de piatră într-o fiară legendară adormită. În mod neaşteptat, cele mai adânci colţuri ale peşterii scânteiau cel mai tare; Alma îşi dădu seama, cu un suspin de uluire, că erau de-a dreptul acoperite de filigranul ca de bijuterie al lui *Schistostega pennata*.

Aurul gnomilor, aurul dragonilor, aurul spiriduşilor – *Schistostega pennata* era cel mai rar din toate soiurile de muşchi cavernicol, giuvaierul fals care luceşte ca ochiul de pisică din inima amurgului etern al umbrei geologice, planta cu scânteieri nepământeşti căreia-i ajunge cel mai mărunt firicel de lumină zilnic ca să sclipească de-a pururi ca gloria, ştrengarul strălucitor care i-a amăgit pe atâţia şi atâţia călători de-a lungul secolelor că ar fi dat peste o comoară ascunsă. Dar pentru Alma chiar *era* o comoară, mai impresionantă decât bogăţiile propriu-zise, fiindcă împodobea întreaga peşteră cu lumina stranie, tremurătoare, de culoarea smaraldului, pe care nu o mai văzuse decât în miniatură, în bucăţele de muşchi privite la microscop... iar acum se îmbăia în ea.

Prima ei reacţie, la intrarea în locul cel miraculos, a fost să închidă ochii în faţa frumuseţii. Era de neîndurat. Simţea că se afla în faţa unui lucru pe care n-avea voie să-l vadă fără permisiune, fără vreo dispensă religioasă. Se simţea nedemnă. Cu ochii închişi, s-a relaxat şi şi-a permis să creadă că visase viziunea aceea. Când a îndrăznit să-i deschidă din nou însă, tot acolo era. În viaţa ei nu-şi dorise

ceva atât cât dorea acum spectacolul acesta scânteietor al muşchiului. Voia să se lase înghiţită de el. Deşi stătea chiar acolo, deja începuse să-i fie dor de el. Ştia că avea să-i fie dor tot restul zilelor.

— Ambrose a fost convins că o să-ţi placă, spuse Mâine Dimineaţă.

De-abia atunci a început Alma să suspine a plâns. Suspina atât de tare, încât nu scotea nici un sunet – nici nu putea –, iar faţa i se schimonosi într-o mască a tragediei. Ceva din adâncul ei se sparse şi îi făcu aşchii inima şi plămânii. Căzu înainte, spre Mâine Dimineaţă, aşa cum un soldat împuşcat cade în braţele camaradului său. El o susţinu în picioare. Suspinele nu i se mai opreau. Se agăţă de el atât de puternic, că unui om mai slab i-ar fi rupt coastele. Îi venea să se apese de el până trecea prin el şi ieşea pe partea cealaltă – sau, şi mai bine, până se pierdea în el, absorbită în măruntaiele lui, ştearsă, negată.

În paroxismul ei de jale, la început nu observă, dar după o vreme îşi dădu seama că şi el plângea – nu cu suspine intense, care să-i taie răsuflarea, ci cu lacrimi calme. Iar ea îl susţinea în picioare la fel de mult cât o susţinea şi el pe ea. Au rămas deci împreună în tabernacolul de muşchi şi i-au plâns numele.

Ambrose, s-au tânguit, *Ambrose*.

N-avea să se mai întoarcă niciodată.

Într-un târziu, au căzut la pământ ca două trunchiuri de copac doborâte. Hainele le erau ude şi dinţii le clănţăneau de frig şi de oboseală. Fără vorbe sau ruşine, şi-au scos hainele ude. Trebuia, altfel ar fi murit de frig. Acum nu mai erau doar epuizaţi şi uzi, ci şi dezgoliţi unul în faţa celuilalt. S-au întins pe muşchi şi s-au privit. Nu era o evaluare. Nu era seducţie. Trupul lui Mâine Dimineaţă era frumos – dar asta era evident, deloc surprinzător, dincolo de îndoială şi neimportant. Trupul Almei Whittaker nu era frumos – dar şi

asta era tot evident, deloc surprinzător, dincolo de îndoială şi neimportant.

Alma îi căută mâna. Îi puse degetele în gura ei, ca un copil. El o lăsă. Nu se trase înapoi din faţa ei. Apoi întinse mâna spre penisul lui, care (ca penisul oricărui băiat tahitian) fusese circumcis în tinereţe cu un dinte de rechin. Avea nevoie să-l atingă într-un fel mai intim; el era singura fiinţă care-l atinsese vreodată pe Ambrose. Nu-i ceru lui Mâine Dimineaţă permisiunea să-l atingă; permisiunea izvora din el, nerostită. Totul era înţeles. Se lăsă mai jos pe lângă corpul lui mare şi cald şi îi luă membrul în gură.

Actul acesta era singurul pe care şi-l dorise cu adevărat toată viaţa. Renunţase la atâtea fără să se plângă – dar cum să nu aibă parte de asta, măcar o dată? Nu avea nevoie să fie căsătorită. Nu avea nevoie să fie frumoasă, sau dorită de bărbaţi. Nu avea nevoie să fie înconjurată de prieteni şi de frivolitate. Nu avea nevoie de un domeniu, de o bibliotecă, de o avere. De atâtea lucruri nu avea nevoie. Nu avea nevoie nici măcar să-i fie excavat în sfârşit terenul neexplorat al virginităţii ei învechite, la târzia vârstă de cincizeci şi trei de ani – deşi ştia că Mâine Dimineaţă i-ar fi făcut pe plac dacă ea ar fi vrut.

Dar – măcar pentru o clipă în toată viaţa – avea nevoie de *asta*.

Mâine Dimineaţă nu ezită, nu o grăbi. O lăsă să-l cerceteze şi să cuprindă cu gura cât putea din el. O lăsă să-l sugă de parcă ar fi respirat prin el – de parcă era sub apă şi el era singura ei legătură cu aerul. Cu genunchii în muşchi, cu faţa în cuibul lui secret, îl simţi cum i se îngreunează în gură, cum se încălzeşte, cum îşi repetă permisiunea.

Era exact aşa cum îşi închipuise. Nu, era mai mult decât îşi închipuise vreodată. Apoi el i se revărsă în gură, iar ea îl primi ca o ofrandă pioasă, ca o milostenie.

Era recunoscătoare.
După aceea n-au mai plâns.

Au petrecut noaptea împreună, în grota înaltă cu muşchi. Acum, pe întuneric, era mult prea periculos să se întoarcă în golful Matavai. Mâine Dimineaţă nu avea nimic împotrivă să umble cu canoea pe întuneric (de fapt, spunea chiar că preferă noaptea, fiindcă aerul era mai rece), dar nu i se părea sigură coborârea pe lângă cascadă şi pe peretele de stâncă fără lumină. Cunoscând atât de bine insula, probabil că ştiuse de la început că vor trebui să petreacă noaptea acolo. Pe Alma n-o deranja că Mâine Dimineaţă presupusese că va fi şi ea de acord.

Culcuşul în aer liber nu le promitea un somn prea confortabil peste noapte, dar s-au descurcat cum au putut. Au făcut o vatră mică din pietre cât bilele de biliard. Au adunat hibiscus uscat, pe care Mâine Dimineaţă a reuşit să-l convingă să se aprindă în doar câteva minute. Alma a strâns fructe din arborele-de-pâine, le-a înfăşurat în frunze de bananier şi le-a copt până au crăpat. Au aşternut tulpini de bananier de munte, pe care le-au bătut cu pietre până s-au transformat într-un material moale, aproape textil. Au dormit împreună sub pătura primitivă de fibră de bananier, lipiţi strâns unul de altul în căutare de căldură. Era un culcuş umed, dar nu insuportabil. S-au cuibărit ca doi pui de vulpe de la aceeaşi mamă. Dimineaţa, trezindu-se, Alma a descoperit că seva din tulpini îi lăsase pe piele pete de un albastru-închis – a observat însă că pe pielea lui Mâine Dimineaţă nu se vedeau. A lui absorbise pata, în timp ce a ei, mai palidă, o scotea în evidenţă.

Părea mai înţelept să nu vorbească despre cele petrecute în seara dinainte. Au păstrat tăcerea nu din ruşine, ci din ceva mai apropiat de consideraţie. În plus, erau epuizaţi. S-au îmbrăcat, au mâncat ce rămăsese din fructele arborelui-de-pâine, au coborât pe lângă cascadă,

au găsit o cale până la poalele stâncilor, au intrat din nou în peşteră, au găsit canoea în locul ei înălţat şi uscat şi au făcut drumul de întoarcere spre golful Matavai.

Şase ore mai târziu, când a început să se vadă plaja neagră şi familiară de lângă misiune, Alma s-a întors spre Mâine Dimineaţă şi i-a pus o mână pe genunchi. El s-a oprit din vâslit.

— Iartă-mă, spuse ea. Te-aş putea supăra cu o ultimă întrebare?

Mai avea nevoie să afle doar un lucru şi, cum nu era sigură dacă aveau să se mai vadă vreodată, trebuia să-l întrebe acum. Mâine Dimineaţă aprobă respectuos cu un gest, invitând-o să continue.

— Se face aproape un an de când valiza lui Ambrose, plină cu desenele cu tine, stă la mine în *fare*, pe plajă. Putea s-o ia oricine. Putea oricine să fi răspândit desenele acelea cu tine pe toată insula. Dar nu s-a atins de ea nici un suflet de pe insulă. De ce?

— A, la asta e simplu de răspuns, zise nonşalant Mâine Dimineaţă. Le e o frică de moarte de mine.

Apoi, Mâine Dimineaţă luă din nou pagaia şi vâsli spre plajă. Se apropia slujba de seară. Au fost primiţi cu căldură şi bucurie. El a ţinut o predică superbă.

N-a îndrăznit nimeni să-i întrebe unde fuseseră.

Capitolul douăzeci şi şase

Mâine Dimineaţă a plecat din Tahiti trei zile mai târziu, întorcându-se la misiunea lui de pe Raiatea – şi la soţia şi copiii lui. Alma şi-a petrecut cele trei zile mai mult singură. A rămas mult timp la ea în *fare*, împreună cu câinele Roger, gândindu-se la tot ce aflase. Se simţea, în acelaşi

timp, uşurată şi împovărată: uşurată de toate întrebările vechi, împovărată de răspunsuri.

A renunţat la îmbăierile de dimineaţă în râu alături de sora Manu şi celelalte femei, fiindcă nu voia să vadă cineva pigmentul albastru care încă îi mai păta pielea. Se ducea la biserică, dar stătea mai în spate şi încerca să nu iasă în evidenţă. N-a mai rămas singură cu Mâine Dimineaţă. De fapt, din câte vedea, nici el nu mai apucase să rămână singur cu el însuşi. Era o minune că reuşise să-l vadă atunci singur.

În ziua dinaintea plecării se ţinu încă o sărbătoare în onoarea lui – copie fidelă a festivităţilor remarcabile desfăşurate cu două săptămâni în urmă. Din nou se dansă şi se mâncă pe săturate. Din nou avură muzicanţi şi trântă şi lupte de cocoşi. Din nou se săpară cuptoare îngropate şi se tăiară porci. Acum Alma observa şi mai bine cât de venerat (mai degrabă decât iubit) era Mâine Dimineaţă. Înţelegea şi răspunderea de pe umerii lui, şi priceperea cu care o purta. Cei adunaţi îi agăţară de gât nenumărate coliere de flori; atârnau grele, ca nişte lanţuri. I se aduseră daruri: doi porumbei verzi în colivie, un cârd de purceluşi care protestau din răsputeri, o flintă olandeză din secolul optsprezece, bogat împodobită şi inutilizabilă, o Biblie legată în piele de capră, bijuterii pentru soţia lui, valuri de stambă, săculeţi cu zahăr şi ceai, un clopot frumos, de fier pentru biserica lui. Oamenii i le aşterneau la picioare, iar el le primea cu eleganţă.

La amurg, câteva femei cu mături au venit pe ţărm şi au început să pregătească plaja pentru un joc de *haru raa puu*. Alma nu mai văzuse niciodată un joc de *haru raa puu*, dar ştia ce era, fiindcă îi spusese reverendul Welles. Jocul (al cărui nume se putea traduce aproximativ „prinsul mingii”) era jucat, în mod tradiţional, de două echipe de femei care se înfruntau pe o întindere de plajă cu

lungimea de vreo treizeci de metri. La fiecare capăt al terenului ad hoc se trasa o linie în nisip, pe post de poartă. În loc de minge aveau un şomoiog mare de frunze de bananier strâns răsucite, cam cât un dovleac nici mare, nici mic, dar nu la fel de greu. Scopul jocului, după cum a aflat Alma, era să iei mingea de la echipa rivală şi să alergi până în capătul celălalt al câmpului fără să te doboare vreunul din adversari. Dacă se întâmpla ca mingea să ajungă în mare, jocul continua în valuri. Fiecare jucătoare avea voie să facă absolut orice ca să-şi împiedice adversarele să înscrie.

Misionarii englezi considerau că *haru raa puu* era nepotrivit pentru doamne şi prea aţâţător, aşa că fusese interzis în toate celelalte misiuni. De fapt, ca să fim drepţi cu misionarii, a spune că jocul era nepotrivit pentru doamne era un eufemism. Femeile se răneau foarte des în timpul meciurilor – membre rupte, cranii crăpate, sânge vărsat. Era, după cum spunea cu admiraţie reverendul Welles, „un spectacol de o sălbăticie extraordinară”. Dar violenţa era şi ideea jocului. Pe vremuri, femeile se antrenau la *haru raa puu* aşa cum se antrenau bărbaţii pentru război. Astfel, erau pregătite şi ele dacă le-ar fi venit vremea să lupte. Atunci de ce îngăduise reverendul Welles obiceiul acesta, când alţi misionari îl interziseseră ca exprimare necreştinească de sălbăticie pură? Din acelaşi motiv ca întotdeauna: pur şi simplu nu înţelegea ce rău putea să pricinuiască.

Odată început jocul, Alma n-a putut să nu se gândească însă că de data asta reverendul Welles se înşelase amarnic: un meci de *haru raa puu* putea să pricinuiască foarte mult rău. De cum a fost aruncată mingea în joc, femeile au devenit nişte fiinţe formidabile şi înspăimântătoare. Doamnele tahitiene cele amabile şi primitoare, ale căror trupuri le văzuse Alma la îmbăierile

de dimineaţă, a căror mâncare o mâncase, ai căror copii îi legănase pe genunchi, ale căror glasuri le auzise înălţate în rugăciunea cea mai sinceră şi al căror păr îl văzuse împodobit atât de frumos cu flori, s-au organizat imediat în batalioane rivale de fiare ale iadului. Alma nu-şi dădea seama dacă scopul jocului era preluarea mingii sau dezmembrarea adversarelor – sau poate amândouă amestecate. O văzu pe drăgălaşa soră Etini (pe sora *Etini*!) cum o apucă pe altă femeie de păr şi o aruncă la pământ – iar cealaltă nu era nici măcar în apropierea mingii!

Mulţimea de pe plajă savura din plin spectacolul şi isca o hărmălaie de chiote de încurajare. Chiuia şi reverendul Welles, iar Alma văzu pentru prima oară în el pe zurbagiul de pe cheiurile din Cornwall care fusese odinioară, înainte să-l salveze Cristos şi doamna Welles de obiceiurile lui bătăioase. Când privea femeile cum atacau mingea şi adversarele, reverendul Welles nu mai arăta ca un spiriduş mărunţel şi inofensiv, ci mai degrabă ca un şoricar mărunţel şi neînfricat.

Apoi, dintr-odată, cu totul şi cu totul din senin, Alma a fost doborâtă la pământ de un cal.

Sau aşa i s-a părut. Dar nu un cal o aruncase jos, ci sora Manu, care ieşise de pe teren în fugă ca să se izbească în Alma din lateral, cu toată puterea. Sora Manu o apucă de braţ şi o târî pe câmpul de joc. Mişcarea avu mare succes la public. Se înteţi tărăboiul. Alma zări o clipă chipul reverendului Welles radiind la vederea întorsăturii palpitante; striga de încântare. Se uită spre Mâine Dimineaţă, a cărui expresie era politicoasă şi rezervată. Era o prezenţă mult prea maiestuoasă ca să râdă la un asemenea spectacol, dar nici nu-l dezaproba.

Alma nu voia să joace *haru raa puu*, dar nu-i ceruse nimeni părerea. Până să-şi dea seama, era deja în joc. Se simţea atacată din toate părţile, dar se simţea aşa fiindcă

era atacată din toate părţile. Cineva îi aruncă mingea în braţe şi o împinse. Era sora Etini.

— FUGI! îi strigă ea.

Alma fugi. Nu ajunse departe înainte să fie doborâtă iar la pământ. Cineva o lovise cu braţul în gât şi rămase întinsă pe spate cât era de lungă. În cădere îşi muşcă limba şi simţi gust de sânge. Se gândi să rămână pur şi simplu pe nisip, ca să nu fie rănită mai rău, dar se temea să n-o calce în picioare turma nemiloasă. Se ridică. Mulţimea chiui din nou. N-avea timp să gândească. Simţi că e atrasă într-un val de atac compus din femei şi nu avu încotro – trebui să meargă cu ele. Nu avea nici cea mai vagă idee unde era mingea. Nu-şi dădea seama cum ar fi putut *şti* cineva unde era mingea. Până să se dezmeticească, se pomeni în apă. Fu doborâtă din nou. Ieşi la suprafaţă şi trase o gură mare de aer, cu apă sărată în ochi şi în gât. Cineva o împinse şi mai departe, spre apa adâncă.

Începea să fie de-a dreptul alarmată. Femeile acestea învăţaseră să înoate, ca orice tahitian, înainte să se ţină pe picioare, dar Alma nu se simţea sigură pe ea în mare. Fustele îi erau îmbibate de apă şi grele, ceea ce o panica şi mai mult. Valurile nu erau mari, dar erau totuşi valuri şi se umflau peste ea. Mingea o lovi în ureche; nu văzu cine o aruncase. Cineva o făcu *poreito* – care, în traducere literală, însemna „crustaceu”, dar în limbajul comun era un termen foarte nepoliticos pentru organele genitale femeieşti. Ce făcuse Alma ca să merite insulta *poreito*?

Apoi ajunse din nou sub apă, răsturnată de trei femei care încercau să treacă peste ea. Şi chiar trecură peste ea. Una din ele se împinse înainte punându-i piciorul pe piept, folosindu-i corpul ca să se arunce în sus, cum ai călca pe o piatră într-un iaz. Alta o lovi cu piciorul în faţă; era aproape sigură că avea nasul rupt. Se zbătu din nou să iasă la

suprafaţă, respirând greu şi scuipând sânge. Auzi cum cineva o striga *pua'a* – porc. Cineva o împinse din nou sub apă. De data asta era sigură că fusese intenţionat: capul îi fusese împins în jos, de la spate, de două mâini puternice. Ieşi iar la suprafaţă şi văzu mingea zburând pe lângă ea. Auzi slab uralele mulţimii. Din nou o călcau în picioare. Ajunse din nou sub apă. De data asta, când încercă să se ridice, nu reuşi: cineva stătea pur şi simplu pe ea.

Urmă un lucru imposibil: timpul se opri cu totul. Cu ochii deschişi, cu gura deschisă, cu sângele curgându-i abundent din nas în apa golfului Matavai, imobilizată şi neajutorată sub apă, Alma îşi dădu seama că avea să moară. În mod uluitor, se relaxă. Nu era aşa rău, îşi spuse. De fapt, ar fi fost foarte uşor. Moartea, cea atât de temută şi de ocolită, era, odată ce dădeai ochii cu ea, cum nu se poate mai simplă. Ca să mori, nu trebuia decât să nu mai încerci să trăieşti. Nu trebuia decât să-ţi dai acordul pentru a pieri. Dacă rămânea pur şi simplu nemişcată, ţintuită locului de greutatea adversarei necunoscute, avea să fie eliminată fără efort. Odată cu moartea, avea să înceteze orice suferinţă. Avea să înceteze îndoiala. Aveau să înceteze ruşinea şi vinovăţia. Aveau să înceteze toate întrebările ei. Avea să înceteze – lucru pentru care era cea mai recunoscătoare – amintirea. Putea să se scuze tăcut şi să-şi facă ieşirea din viaţă. În fond, şi Ambrose se scuzase şi ieşise. Ce uşurare trebuie să fi fost pentru el! Se gândea că-l compătimise pe Ambrose fiindcă-şi luase viaţa, când de fapt el trebuie să fi simţit o uşurare atât de bine-venită! Ar fi trebuit să-l invidieze! Putea să-l urmeze chiar acum, drept în moarte. Ce motiv avea să se lupte pentru aer? Ce rost avea să se zbată?

Se relaxă şi mai mult.

Văzu o lumină palidă.

Se simţi invitată spre ceva minunat. Se simţi chemată. Îşi aminti ultimele cuvinte ale mamei ei: *Het is fijn.*

Era plăcut.

Apoi – în secundele rămase înainte să devină prea târziu ca să se mai întoarcă – Alma ştiu brusc ceva. Ştiu cu fiecare fărâmă a fiinţei ei, şi nu era o informaţie discutabilă: ştiu că ea, fiica lui Henry şi a lui Beatrix Whittaker, nu venise pe lume ca să se înece într-un metru şi jumătate de apă. Mai ştiu ceva: dacă trebuia să omoare pe cineva ca să-şi scape viaţa, avea s-o facă fără ezitare. Şi mai ştiu un ultim lucru, revelaţia cea mai importantă: ştiu că lumea era împărţită clar între cei care duceau o luptă neîncetată ca să trăiască şi cei care se predau şi mureau. Era un fapt simplu. Nu se aplica doar la vieţile omeneşti; se aplica la orice fiinţă vie de pe planetă, de la cea mai mare vietate până la cea mai umilă. Se aplica chiar şi la muşchi. Faptul acesta era însuşi mecanismul naturii – forţa motrice din spatele oricărei existenţe, din spatele oricărei transmutaţii, din spatele oricărei variaţii – şi era explicaţia lumii întregi. Era explicaţia pe care o căuta Alma de când se ştia.

Se ridică din apă. Aruncă cât colo trupul de deasupra ei ca pe un nimic. Cu sângele curgându-i şuvoi din nas, cu usturimi în ochi, cu o încheietură sucită, cu pieptul învineţit, ieşi la suprafaţă şi trase aer în piept. Se uită în jur, să vadă femeia care o ţinuse sub apă. Era prietena ei dragă, uriaşa fără frică, sora Manu, cu capul brăzdat de cicatrici de la atâtea lupte cumplite din propria-i viaţă. Manu râdea de expresia de pe faţa Almei. Râsul era afectuos – poate chiar camaraderesc – dar, oricum, tot râs era. Alma o apucă pe Manu de gât. Îşi apucă prietena de parcă voia să-i zdrobească gâtul. Răcni din toate puterile, cum o învăţase contingentul Hiro:

OVAU TEIE!

TOA HAU A'E TAU METUA I TA 'OE!
E 'ORE TAU 'SOMORE E MAE QE IA 'EO!

EU SUNT!

TATĂL MEU ERA RĂZBOINIC MAI MARE DECÂT TATĂL TĂU!

NU POŢI NICI SĂ-MI RIDICI SULIŢA!

Apoi îi dădu drumul, înmuindu-şi strânsoarea din gâtul surorii Manu. Fără să ezite nici o clipă, Manu îi aruncă în faţă un răget superb de aprobare.

Alma se îndreptă spre plajă.

Nu observă pe nimeni şi nimic în calea ei. Se poate ca cei de pe plajă să fi chiuit pentru ea sau împotriva ei, nu ştia.

Ieşi din mare cu paşi viguroşi, de parcă s-ar fi născut din ea.

PARTEA A CINCEA
Curatorul departamentului Muşchi

Capitolul douăzeci şi şapte

Alma Whittaker a sosit în Olanda la mijlocul lunii iulie a anului 1854.

Era pe mare de mai bine de un an. Fusese o călătorie absurdă – mai exact, o *serie* de călătorii absurde. Plecase din Tahiti la jumătatea lui aprilie, în anul dinainte, pe un vas comercial francez cu destinaţia Noua Zeelandă. Fusese nevoită să aştepte două luni la Auckland până găsise o corabie a unor negustori olandezi dispusă s-o ia

ca pasager până în Madagascar, de unde îşi continuase călătoria în compania unei încărcături numeroase de oi şi vite. Din Madagascar plecase la Cape Town pe un *fluyt* olandez imposibil de vechi – o corabie reprezentând elita tehnologiei maritime a secolului şaptesprezece. (Fusese singura etapă a călătoriei în care se temuse cu adevărat că ar putea muri.) De la Cape Town urcase încet pe lângă coasta occidentală a continentului african, oprindu-se ca să schimbe corabia în porturile Accra şi Dakar. De la Dakar găsise altă navă comercială olandeză, care se îndrepta mai întâi spre Madeira, apoi spre Lisabona, peste golful Biscaya, prin Canalul Mânecii, pentru a ajunge în cele din urmă la Rotterdam. În Rotterdam cumpărase un bilet pe un vas de pasageri cu aburi (primul asemenea vas pe care călătorise), care o adusese lângă coasta olandeză şi o trecuse peste Zuiderzee până la Amsterdam. Acolo, în sfârşit, debarcase.

Călătoria ar fi fost, poate, mult mai rapidă şi mai uşoară dacă nu l-ar fi avut cu ea pe câinele Roger. Dar îl avea cu ea fiindcă, atunci când venise vremea să plece în cele din urmă din Tahiti, îşi dăduse seama că e incapabilă moralmente să-l lase acolo. Cine să aibă grijă de Roger cel antipatic în lipsa ei? Cine să rişte să fie muşcat ca să-l hrănească? Nu putea fi întru totul sigură nici măcar că băieţii din contingentul Hiro n-o să-l mănânce după plecarea ei. (Roger n-avea pe el cine ştie ce carne, dar, oricum, nu suporta să şi-l imagineze învârtindu-se la frigare.) În primul rând însă era singura legătură tangibilă a Almei cu soţul ei. Roger fusese, probabil, în *fare* când murise Ambrose. Alma îşi imagina căţelul cel statornic stând de pază în mijlocul încăperii în ultimele ceasuri ale lui Ambrose, apărându-l cu lătrăturile lui de stafii şi demoni şi toate spaimele care ne atacă în momentele de

neagră disperare. Era de ajuns ca să se simtă datoare să-l ia cu ea.

Din păcate, prea puţini căpitani priveau cu ochi buni îmbarcarea pe corabia lor a căţeilor amărâţi, cocoşaţi şi neprietenoşi de pe cine ştie ce insulă. Cei mai mulţi refuzaseră pur şi simplu să-l ia pe Roger, aşa că plecaseră fără Alma, întârziind-o considerabil. Unii, deşi nu refuzau, îi cereau Almei să plătească de două ori preţul normal. Iar ea plătea. Desfăcea cu cuţitul încă un buzunăraş secret din tivul costumelor ei de călătorie şi mai scotea nişte aur, monedă după monedă. Întotdeauna trebuie să ai pregătită o ultimă mită.

Pe Alma n-o deranja câtuşi de puţin durata obositoare a călătoriei. De fapt, avea nevoie de fiecare oră şi se bucurase de lunile lungi de izolare pe nave străine şi în porturi străine. De când fusese pe cale să se înece în golful Matavai în timpul jocului sălbatic de *haru raa puu*, ascuţişul minţii Almei era mai viu ca niciodată şi nimic nu i-l tulbura. Ideea care o izbise cu o imensă forţă cât era sub apă o luase acum în stăpânire şi nu se lăsa dislocată. Nu reuşea întotdeauna să-şi dea seama dacă ideea o urmărea pe ea sau ea urmărea ideea. Uneori, i se părea o creatură dintr-un colţ de vis: se apropia, apoi dispărea, apoi apărea din nou. Fugărea ideea asta toată ziua, în pagini şi pagini de scris dezordonat, viguros. Chiar şi noaptea mintea ei era pe urmele ideii şi o hăituia cu atâta hotărâre, încât Alma se trezea la fiecare câteva ore, simţind nevoia să se ridice în capul oaselor şi să mai scrie.

Trebuie spus că marea pricepere a Almei nu stătea în scris, deşi publicase deja două (sau aproape trei) cărţi. Niciodată nu susţinuse că ar avea vreun talent literar. Cărţile ei despre muşchi nu erau din acelea pe care cineva le-ar citi de plăcere şi nici nu erau tocmai *citibile*, în afara unui număr restrâns de briologi. Cel mai mare dar al ei era

taxonomia: deţinea o memorie fără limite pentru diferenţierea speciilor şi avea o capacitate zdrobitoare şi neobosită de a reţine detalii. În nici un caz nu era o bună povestitoare. Dar, de când se luptase să iasă la suprafaţă în după-amiaza aceea, în golful Matavai, era convinsă că are acum o poveste de spus – o poveste uriaşă. Nu era o poveste veselă, dar explica mare parte din lumea naturală. De fapt, după părerea ei, explica totul.

Iată povestea pe care voia s-o spună Alma: lumea naturală reprezintă un loc de o brutalitate neîndurătoare, în care speciile mari şi cele mici concurează unele cu altele pentru supravieţuire. În lupta aceasta pentru existenţă, cei puternici rezistă; cei slabi sunt eliminaţi.

Ideea în sine nu era originală. Oamenii de ştiinţă foloseau de multe decenii expresia „lupta pentru existenţă”. Thomas Malthus o folosise cu referire la forţele care modelau explozia şi declinul populaţiilor de-a lungul istoriei. Owen şi Lyell o folosiseră şi ei în lucrările lor despre extincţie şi geologie. În fond, lupta pentru existenţă era un concept evident. Dar povestea Almei avea o întorsătură unică. Alma lansase ipoteza (şi ajunsese s-o creadă) că lupta pentru existenţă, atunci când se desfăşura pe perioade vaste de timp, nu se mărginea să *definească* viaţa pe pământ: chiar *crease* viaţa pe pământ. În orice caz, era sigur că dăduse naştere varietăţii ameţitoare a vieţii. Lupta era mecanismul. Lupta era explicaţia celor mai complicate mistere biologice: separarea speciilor, extincţia speciilor, transmutaţia speciilor. Lupta explica totul.

Pământul era un loc cu resurse limitate. Concurenţa pentru aceste resurse era aprinsă şi constantă. Dacă unii indivizi reuşeau să îndure încercările vieţii, asta se petrecea mulţumită unei caracteristici sau mutaţii care îi făcea mai puternici, mai inteligenţi, mai inventivi sau mai

rezistenţi decât alţii. Odată obţinută diferenţa aceasta avantajoasă, indivizii supravieţuitori îşi puteau transmite trăsăturile benefice urmaşilor lor, care, astfel, se puteau bucura de foloasele dominaţiei – asta până când apărea un alt concurent, mai bun, sau până când dispărea o resursă necesară. În timpul acestei lupte neîncetate pentru supravieţuire se schimba, inevitabil, însăşi alcătuirea speciei.

Gândirea Almei urma, în linii mari, conceptul numit de astronomul William Herschel „creaţia continuă” – ceva în acelaşi timp etern şi în desfăşurare. Dar Herschel crezuse că nu e posibilă o creaţie continuă decât la scară cosmică, or, Alma era convinsă acum că toată creaţia este continuă *peste tot*, la toate nivelurile vieţii – chiar şi la cel microscopic, chiar şi la cel uman. Provocările erau omniprezente, iar condiţiile lumii naturale se schimbau clipă de clipă. Avantajele se obţineau şi se pierdeau. Existau perioade de abundenţă, urmate de perioade de *hia'ia* – anotimpurile poftelor. În împrejurări neprielnice, orice putea să dispară. Dar în împrejurări favorabile, orice se putea transforma. Extincţia şi transmutaţia fuseseră prezente încă din zorii vieţii, erau prezente în continuare şi aveau să fie prezente până la sfârşitul timpului – iar dacă nici asta nu era „creaţie continuă”, Alma nu ştia ce mai putea fi aceea.

Tot lupta pentru existenţă, era sigură, modelase şi biologia şi destinul uman. Nu exista exemplu mai bun, îşi spunea Alma, decât Mâine Dimineaţă, a cărui întreagă familie fusese ştearsă de pe faţa pământului de boli străine, aduse de europeni în Tahiti. Arborele lui genealogic fusese *aproape* retezat, dar, din cine ştie ce motiv, Mâine Dimineaţă nu murise. Ceva din constituţia lui îi îngăduise să supravieţuiască, chiar şi când Moartea venise să cosească nemilos şi îi luase pe toţi din jurul lui.

Dar Mâine Dimineaţă rezistase şi trăise destul cât să aibă urmaşi, care îi şi moşteniseră, poate, forţa şi rezistenţa extraordinară la boală. Tipul acesta de evenimente modelează specia.

Mai mult, se gândea Alma, lupta pentru existenţă definea şi viaţa *lăuntrică* a omului. Mâine Dimineaţă era un păgân transformat în creştin convins – fiindcă era iute la minte şi ştia să-şi apere viaţa şi văzuse în ce direcţie se îndrepta lumea. Alesese viitorul în defavoarea trecutului. Ca urmare a actului său inspirat, copiii lui Mâine Dimineaţă aveau să prospere într-o lume nouă, în care tatăl lor era admirat şi puternic. (Sau aveau să prospere, cel puţin, până apărea un alt val de provocări. Atunci aveau să fie nevoiţi să se descurce singuri. Aceea urma să fie lupta lor şi nu-i putea feri nimeni de ea.)

Pe de altă parte, mai era şi Ambrose Pike, un om asupra căruia Domnul revărsase patru daruri – geniul, originalitatea, frumuseţea şi bunătatea –, dar care pur şi simplu nu avea darul supravieţuirii. Ambrose interpretase greşit lumea. Şi-o dorise un paradis, când de fapt era un câmp de luptă. Toată viaţa tânjise după eternitate, după stabilitate, după puritate. Aspira la o adunare eterică de îngeri, însă era supus, ca toţi şi toate, legilor dure ale naturii. Mai mult, după cum Alma ştia foarte bine, nu întotdeauna supravieţuiau luptei pentru existenţă oamenii cei mai frumoşi, inteligenţi, originali sau buni; uneori supravieţuiau cei mai lipsiţi de scrupule sau cei mai norocoşi, sau poate, pur şi simplu, cei mai încăpăţânaţi.

Secretul era ca la fiecare pas să suporţi încercările existenţei cât mai mult posibil. Şansele de supravieţuire erau dureros de mici, fiindcă lumea nu însemna altceva decât o şcoală a calamităţilor şi un iad al suferinţelor nesfârşite. Însă cei care supravieţuiau lumii o modelau – şi erau, la rândul lor, modelaţi de ea.

Alma îşi numea ideea „o teorie a alterării competitive” şi era convinsă că o poate demonstra. Fireşte, nu cu ajutorul exemplului lui Mâine Dimineaţă şi al lui Ambrose Pike – deşi cei doi aveau să trăiască pentru totdeauna în imaginaţia ei ca figuri supradimensionate, romantice, ilustrative. Simpla lor menţionare ar fi fost o încălcare gravă a normelor ştiinţifice.

Dar îşi putea demonstra teoria cu ajutorul muşchiului.

Scria rapid şi abundent. Nu se oprea să revizuiască textul: pur şi simplu rupea paginile cu ciorne vechi şi reîncepea de la zero, aproape în fiecare zi. Nu putea încetini; nu o interesa să încetinească. Ca un beţiv cu mintea împrăştiată, care e în stare să alerge fără să cadă, dar nu să şi *meargă* fără să cadă, Alma nu putea înainta pe calea aceasta de gândire decât la o viteză nebunească. Nu voia să încetinească şi să scrie mai atent de teamă să nu se împiedice, să nu-şi piardă curajul sau – mai rău! – să nu-şi piardă ideea.

Ca să-şi spună povestea – povestea transmutaţiei speciilor, demonstrabilă prin metastaza treptată a muşchiului –, Alma n-avea nevoie de notiţe, nici de vechea bibliotecă de la White Acre şi nici de ierbarul ei. N-avea nevoie de nimic din toate astea fiindcă mintea ei cuprindea deja vastitatea taxonomiei muşchiului, care-i umplea capul de fapte şi detalii bine reţinute. În plus, avea în vârful degetelor (de fapt, în vârful degetelor minţii) toate ideile scrise în ultimul secol pe tema metamorfozei speciilor şi a evoluţiei geologice. Mintea ei era un depozit impresionant, cu rafturi nesfârşite, pline de mii şi mii de cărţi şi cutii, organizate în categorii infinite şi ordonate alfabetic.

Nu avea nevoie de nici o bibliotecă; *era* ea însăşi o bibliotecă.

În primele luni de călătorie, a scris şi a rescris bazele după care se ghida teoria ei până a reuşit să le distileze corect şi ireductibil la următoarele zece afirmaţii:
Distribuţia uscatului şi a mării pe faţa Pământului nu a fost întotdeauna aşa cum este azi.
Pe baza dovezilor fosile, muşchiul pare să fi supravieţuit tuturor erelor geologice, de la începutul vieţii.
Muşchiul pare să fi supravieţuit acestor ere geologice diferite printr-un proces de modificare adaptativă.
Muşchiul îşi poate schimba soarta ori schimbându-şi locul (adică mutându-se într-o climă mai prielnică), ori schimbându-şi structura internă (adică transmutându-se).
Transmutaţia muşchiului s-a manifestat de-a lungul timpului prin adoptarea şi eliminarea aproape infinită de trăsături, ducând la adaptări ca: rezistenţa sporită la uscăciune, dependenţa scăzută de lumina directă a soarelui şi capacitatea de a reveni la viaţă după ani de secetă.
Viteza şi amplitudinea schimbărilor din coloniile de muşchi sunt suficient de mari încât să sugereze o schimbare continuă.
Concurenţa şi lupta pentru existenţă constituie mecanismul din spatele acestei stări de continuă schimbare.
Muşchiul a fost, în mod aproape sigur, o altă entitate (probabil o algă) înainte să fie muşchi.
Pe măsură ce lumea continuă să se transforme, muşchiul poate deveni şi el o altă entitate.
Orice se aplică la muşchi trebuie să fie aplicabil la toate fiinţele vii.

Teoria ei i se părea chiar şi Almei îndrăzneaţă şi periculoasă. Ştia că se află pe teren instabil – nu doar din punct de vedere religios (lucru cu care oricum nu-şi bătea capul prea mult), ci şi din punct de vedere ştiinţific.

Înaintând spre concluzie ca un alpinist, Alma era conştientă că risca să cadă în capcana ce răpusese atâţia mari gânditori francezi de-a lungul secolelor – capcana numită *l'esprit de système*, în care omul inventează o explicaţie universală gigantică şi fascinantă, iar apoi încearcă să forţeze toate faptele şi raţionamentele să se plieze pe explicaţia aceea, indiferent dacă rezultatul are sens sau nu. Dar Alma era sigură că teoria ei *avea* sens. Mai greu era s-o dovedească în scris.

O corabie era un loc la fel de bun ca oricare altul pentru scris – iar mai multe corăbii, una după alta, mişcându-se greoi pe oceanele pustii, erau şi mai bune. N-o deranja nimeni. Câinele Roger stătea culcat într-un colţ al cabinei şi o privea cum lucrează, gâfâind şi scărpinându-se şi arătând, de multe ori, teribil de dezamăgit de viaţă, dar la fel ar fi făcut oriunde s-ar fi aflat. Noaptea, uneori, sărea în pat şi se cuibărea în scobitura genunchilor ei. Uneori o trezea pe Alma cu gemetele lui slabe.

Uneori şi Alma scotea gemete slabe noaptea. Ca şi în prima ei călătorie pe mare, avea vise intense, puternice, iar Ambrose Pike juca în ele un rol esenţial. Dar acum apărea adesea în visele ei şi Mâine Dimineaţă, care, din când în când, chiar se împletea cu Ambrose în siluete ciudate, senzuale, himerice: capul lui Ambrose pe trupul lui Mâine Dimineaţă; glasul lui Mâine Dimineaţă ieşind din gâtlejul lui Ambrose; unul din ei, în timpul împreunării trupeşti cu Alma, preschimbându-se deodată în celălalt. Însă nu doar Ambrose şi Mâine Dimineaţă se amestecau unul cu altul în visele acestea ciudate – *totul* părea să se întrepătrundă. În reveriile ei nocturne cele mai interesante, vechea legătorie de la White Acre se metamorfoza într-o peşteră cu muşchi; adăpostul pentru trăsuri devenea o cameră micuţă, dar plăcută, la azilul Griffon; pajiştile cu miros dulce din Philadelphia se

transformau în întinderi de nisip negru şi cald; Prudence îi purta, dintr-odată, hainele lui Hanneke; sora Manu îngrijea gardurile vii din grădina euclidiană a lui Beatrix Whittaker; Henry Whittaker vâslea pe râul Schuylkill într-un minuscul catamaran polinezian.

Oricât de curioase ar fi fost imaginile acestea, din cine ştie ce motiv visele n-o tulburau. Dimpotrivă, îi insuflau o senzaţie fascinantă de sinteză – de parcă toate elementele risipite ale biografiei ei în sfârşit se întreţeseau. Toate lucrurile pe care le cunoscuse sau le iubise pe lume se alipeau şi deveneau *un singur lucru*. Înţelegerea acestui fapt o făcea să se simtă despovărată şi triumfătoare. Avea din nou senzaţia aceea – senzaţie pe care n-o mai avusese decât o dată, în săptămânile dinaintea căsătoriei cu Ambrose – că e spectaculos de vie. Nu vie pur şi simplu, ci dăruită cu o minte care funcţiona la limita superioară a capacităţii ei – o minte care vedea totul şi înţelegea totul, de parcă privea lucrurile de pe cel mai înalt pisc.

Se trezea, îşi liniştea răsuflarea şi reîncepea imediat să scrie.

Odată stabilite cele zece principii călăuzitoare ale teoriei ei îndrăzneţe, Alma şi-a pus la lucru forţele cele mai vibrante, cele mai electrice, şi a scris istoria războaielor muşchiului de la White Acre. A scris povestea celor douăzeci şi şase de ani în care observase înaintarea şi retragerea coloniilor de muşchi aflate în concurenţă pe o aglomerare de bolovani de la liziera pădurii. S-a concentrat în special pe genul *Dicranum*, fiindcă prezenta cea mai largă gamă de variaţie din întreaga familie de muşchi. Alma cunoştea specii de *Dicranum* scurte şi simple şi specii împodobite cu franjuri exotice. Unele aveau frunzele drepte, altele – răsucite, altele trăiau doar pe buşteni putrezi de lângă pietre, altele îşi revendicau cele mai însorite petice din vârful bolovanilor înalţi, altele

prosperau în băltoace, iar una creştea cel mai agresiv în apropierea excrementelor de cerb cu coadă albă.

În deceniile ei de studiu, Alma observase că cele mai asemănătoare specii de *Dicranum* se găseau aproape una de alta. Avansă ideea că lucrul acesta nu era accidental, ci că rigorile competiţiei pentru lumină, sol şi apă obligaseră plantele, de-a lungul mileniilor, să genereze prin evoluţie minuscule adaptări care aveau să le ofere avantaje oricât de mărunte asupra vecinilor lor. De aceea puteau coexista pe acelaşi bolovan trei sau patru feluri de *Dicranum*: fiecare îşi găsise o nişă în mediul acela restrâns, comprimat, iar acum îşi apăra teritoriul individual prin uşoare adaptări. Adaptările nu trebuiau să fie neapărat extraordinare (muşchiul nu avea nevoie de flori, fructe sau aripi); trebuiau doar să fie *îndeajuns* de diferite ca să-i depăşească pe rivali – şi nu există pe lume rival mai ameninţător decât cel care trăieşte cot la cot cu tine. Cel mai aprig război e întotdeauna cel purtat pe teren propriu.

Alma a descris în detalii cuprinzătoare bătăliile cu victorii şi înfrângeri măsurate în centimetri de-a lungul deceniilor. A povestit cum, în acele decenii, schimbările climei avantajaseră o varietate în detrimentul alteia, cum păsările schimbaseră destinul muşchiului şi cum, când căzuse la pământ stejarul bătrân de lângă gardul păşunii, iar tiparul de umbră şi lumină se schimbase peste noapte, întregul univers al câmpului cu bolovani se schimbase odată cu el.

A mai scris: „Cu cât este mai mare criza, cu atât mai rapidă este evoluţia.”

Şi a mai scris: „Toate transformările par a fi motivate de disperare şi urgenţă.”

A scris: „Frumuseţea şi varietatea lumii naturale sunt doar moştenirea vizibilă a unui război nesfârşit.”

A mai scris: „Învingătorul va domina – dar numai până în ziua când nu va mai putea învinge.”

A mai scris: „Viaţa este un experiment nesigur şi dificil. Uneori, după suferinţă urmează victoria – dar nimic nu e garantat. Cel mai preţios şi mai frumos individ nu va fi neapărat şi cel mai rezistent. Lupta naturii nu stă sub semnul răului, ci sub această unică lege naturală, atotputernică şi indiferentă: există pur şi simplu prea multe forme de viaţă, iar resursele sunt insuficiente pentru supravieţuirea tuturor.”

A mai scris: „Lupta continuă dintre specii şi din sânul lor este inevitabilă, ca şi pierderea, ca şi modificarea biologică. Evoluţia reprezintă o matematică brutală, iar drumul lung al timpului este presărat cu rămăşiţele fosilizate a nenumărate experimente eşuate.”

A mai scris: „Pentru cei nepregătiţi îndeajuns pentru lupta pentru supravieţuire, cel mai bine ar fi fost, poate, să nici nu fi încercat să trăiască. Singura crimă de neiertat este întreruperea experimentului propriei vieţi înainte de sfârşitul său natural. Un astfel de act este o slăbiciune şi o risipă – căci experimentul vieţii se va încheia singur destul de repede, pentru noi toţi, astfel încât ar trebui să avem curajul şi curiozitatea de a rămâne în luptă până la sfârşitul inevitabil. Orice nu e luptă pentru a rezista este laşitate. Orice nu e luptă pentru a rezista este respingerea marelui legământ al vieţii.”

Uneori trebuia să taie pagini întregi când ridica ochii de pe hârtie şi îşi dădea seama că trecuseră ore întregi şi nu se oprise nici măcar o clipă din scris, dar nu mai vorbea, de fapt, despre muşchi.

Atunci ieşea să dea un ocol scurt pe puntea navei (indiferent pe ce navă se întâmpla să se afle) cu câinele Roger pe urmele ei. Mâinile îi tremurau, emoţia îi făcea inima să bată repede. Îşi limpezea capul şi plămânii şi îşi

privea cu alţi ochi propria poziţie. Apoi se întorcea la ea în cabină, se aşeza în faţa unei pagini noi şi reîncepea să scrie.

A repetat acest exerciţiu de sute de ori, vreme de aproape paisprezece luni.

Când a ajuns la Rotterdam, teza ei era aproape terminată. Nu o considera terminată pe de-a-ntregul fiindcă lipsea ceva. Creatura din colţul visului încă o fixa, nemulţumită şi neliniştită. Senzaţia aceasta de lucru neterminat o consuma: s-a hotărât să stăruie asupra ideii până când o va cuceri. În orice caz, era de părere că mare parte din teoria ei este de o exactitate indubitabilă. Dacă raţionamentul ei era corect, avea în mână un document ştiinţific revoluţionar de patruzeci de pagini. Dar dacă raţionamentul era incorect? Ei bine, atunci măcar scrisese cea mai detaliată descriere a vieţii şi morţii unei colonii de muşchi din Philadelphia din câte avea să cunoască vreodată comunitatea ştiinţifică.

În Rotterdam s-a odihnit câteva zile la singurul hotel pe care l-a găsit dispus să accepte prezenţa lui Roger. Se plimbase cu Roger prin oraş mai toată după-amiaza, în căutare de adăpost, aproape fără rezultat. În timpul plimbării au început s-o irite tot mai tare privirile acre pe care i le aruncau angajaţii hotelurilor. Se tot gândea că, dacă Roger ar fi fost un câine mai drăguţ sau mai simpatic, nu i-ar fi fost atât de greu să găsească o cameră. Lucrul acesta i s-a părut Almei teribil de nedrept, fiindcă ajunsese să vadă în corcitura portocalie o nobleţe aparte. Nu traversase Roger lumea? Câţi indivizi îngâmfaţi de la recepţiile hotelurilor se puteau lăuda cu asta? Dar şi-a spus că în fond aşa era viaţa – prejudecăţi, josnicie şi altele asemenea.

Hotelul care i-a acceptat în cele din urmă era un loc sordid, condus de o bătrână căreia-i curgea nasul şi care, uitându-se la Roger peste biroul de la recepţie, a spus:

— Aveam pe vremuri o pisică, exact aşa arăta.

Vai, Doamne! şi-a spus Alma, îngrozită de gândul unei creaturi atât de nenorocite.

— Nu eşti curvă, nu? a întrebat femeia aşa, ca să fie sigură.

De data asta, Alma a spus „Vai, Doamne!” cu glas tare. Nu s-a putut abţine. Răspunsul ei a părut s-o mulţumească pe proprietară.

Oglinda pătată din camera de hotel i-a arătat Almei că nici ea nu avea un aspect mult mai civilizat decât al lui Roger. Nu putea să meargă aşa la Amsterdam. Garderoba ei era o ruină, un dezastru. Părul, care-i albea tot mai mult, era şi el o ruină şi un dezastru. Părului n-avea ce-i face, dar în următoarele zile comandă repede câteva rochii noi. Nu erau cine ştie ce (le gândise după modelul original şi practic al lui Hanneke), dar măcar erau noi, curate şi întregi. Şi-a cumpărat pantofi noi. S-a aşezat pe o bancă în parc şi le-a scris pe îndelete lui Prudence şi Hanneke, anunţându-le că ajunsese în Olanda şi că avea intenţia să rămână acolo nu ştia cât timp.

Nu mai avea bani aproape deloc. Îi mai rămăsese nişte aur cusut în tivurile ei peticite, dar nu mult. De la început păstrase foarte puţin din moştenirea lăsată de tatăl ei, iar acum, după ultimii ani de călătorie, mare parte din averea ei modestă se dusese, monedă cu monedă. Suma rămasă nu-i ajungea nici pentru cele mai simple necesităţi de viaţă. Fireşte, ştia că dacă apărea o adevărată urgenţă putea oricând să obţină mai mulţi bani. Se gândea că putea să meargă la orice birou de pe cheiul din Rotterdam şi (folosindu-se de numele lui Dick Yancey şi de moştenirea tatălui ei) să obţină cu uşurinţă un împrumut în

baza averii Whittaker. Dar nu voia s-o facă. Simţea că averea nu era de drept a ei. I se părea extrem de important pentru ea însăşi ca, de atunci înainte, să-şi croiască singură drum prin lume.

Odată scrisorile puse la poştă şi noua garderobă procurată, Alma şi Roger au plecat din Rotterdam pe un vas cu aburi – de departe cea mai uşoară parte a călătoriei lor – având ca destinaţie portul Amsterdam. La sosire, Alma şi-a lăsat bagajul la un hotel modest de lângă chei şi a făcut rost de o trăsură al cărei vizitiu s-a lăsat în cele din urmă convins, pentru suplimentul modest de un gulden, să-l accepte pe Roger ca pasager. Trăsura i-a dus până în liniştitul cartier Plantage, drept în faţa porţilor grădinii Hortus Botanicus.

Alma a ieşit în razele înclinate ale soarelui de început de seară care poleiau zidurile înalte, de cărămidă, ale grădinii botanice. Alături de ea era Roger; sub braţ avea un pachet înfăşurat în hârtie cafenie. În faţa porţilor stătea un tânăr în uniformă îngrijită de paznic; Alma s-a apropiat de el, întrebând în olandeza ei curgătoare dacă directorul era de găsit acolo în ziua aceea. Tânărul a confirmat – da, directorul era acolo, fiindcă directorul vine la lucru în fiecare zi din an.

Alma a zâmbit. Fireşte că vine, îşi spuse.

— Aş putea vorbi cu domnul director? întrebă ea.

— Îmi permiteţi să vă întreb cine sunteţi şi ce treabă aveţi? se interesă tânărul, aruncându-le ei şi lui Roger câte o privire plină de reproş.

Nu o deranjă atât întrebarea lui, cât o deranjă tonul.

— Mă numesc Alma Whittaker, iar treaba mea este studiul muşchiului şi al transmutaţiei speciilor, spuse ea.

— Şi de ce ar dori domnul director să vă vadă? întrebă paznicul.

Alma se îndreptă, făcând uz de toată înălţimea ei impresionantă, apoi, ca un *rauti*, se lansă într-o recitare impunătoare a genealogiei ei.

— Tatăl meu a fost Henry Whittaker, pe care unii oameni din ţara dumitale îl numeau pe vremuri „Prinţul din Peru”. Bunicul meu pe linie paternă a fost Vrăjitorul Merelor, angajat al Maiestăţii Sale Regele George III al Angliei. Bunicul meu pe linie maternă a fost Jakob van Devender, maestru al aloelor ornamentale şi directorul acestei grădini botanice vreme de mai bine de treizeci de ani – poziţie pe care a moştenit-o de la tatăl său, care la rândul său o moştenise de la tatăl *său* şi aşa mai departe până la înfiinţarea instituţiei acesteia în 1638. Directorul dumitale de acum este, mi se pare, doctorul Dees van Devender. E unchiul meu. Sora lui mai mare se numea Beatrix van Devender. A fost mama mea şi o expertă neîntrecută în botanica euclidiană. Mama s-a născut, dacă nu mă înşel, chiar aici, după colţ, într-o casă de lângă zidul grădinii – în care s-au născut toţi van Devenderii de la mijlocul secolului şaptesprezece până acum.

Paznicul se holba la ea cu gura căscată.

Alma încheie:

— Dacă informaţia e prea abundentă ca s-o reţii, tinere, îi poţi spune unchiului meu Dees că nepoata lui din America s-ar bucura foarte tare să-l vadă.

Capitolul douăzeci şi opt

Dees van Devender se uita lung la Alma peste masa încărcată cu hârtii din biroul lui.

Alma îl lăsă să se uite. Unchiul ei nu-i vorbise de când fusese condusă în încăpere, cu câteva minute mai

devreme, şi nici n-o invitase să ia loc. Nu era nepoliticos; era doar olandez, şi deci precaut. O măsura. Roger stătea lângă Alma şi arăta ca o hienă mică şi strâmbă. Unchiul Dees măsură şi câinele. În general, lui Roger nu-i plăcea să se uite lumea la el. De obicei, când îl privea un străin, Roger îi întorcea spatele, lăsa capul să-i atârne şi ofta nefericit. Dar, dintr-odată, Roger făcu ceva nemaipomenit. Plecă de lângă Alma, intră sub masă şi se întinse cu bărbia pe picioarele doctorului van Devender. Alma nu mai văzuse aşa ceva. Tocmai voia să comenteze evenimentul, când i-o luă înainte unchiul ei (fără să dea cea mai mică atenţie potăii care stătea cu capul pe pantofii lui).

— *Je lijkt niet op je moeder*, spuse el.

Nu semeni cu mama ta.

— Ştiu, răspunse Alma în olandeză.

El continuă:

— Semeni leit cu individul, cu tatăl tău.

Alma aprobă din cap. Îşi dădea seama din tonul lui că asemănarea ei cu Henry Whittaker nu o avantaja. La drep vorbind, n-o avantajase niciodată.

Van Devender continuă s-o privească. Se uită şi ea la el. Îi măsură chipul cu aceeaşi atenţie cu care-l măsura el pe al ei. Dacă Alma nu-i semăna lui Beatrix Whittaker, bărbatul din faţa ei arăta *aidoma*. Asemănarea era remarcabilă – vedea din nou chipul mamei ei, doar că îmbătrânită, masculină, bărboasă şi, în momentul acela, bănuitoare. (Ca să fim sinceri, aerul bănuitor nu făcea decât să-i sporească asemănarea cu Beatrix.)

— Ce s-a ales de sora mea? întrebă el. Am auzit şi noi despre prosperitatea tatălui tău – a auzit de fapt orice european implicat în botanică –, dar de Beatrix n-am mai auzit nimic.

Nici ea n-a mai auzit nimic de voi, îşi spuse Alma, dar nu cu glas tare. Nu-i învinuia pe cei din Amsterdam că nu mai

încercaseră să comunice cu Beatrix din (când fusese asta?) 1792. Ştia cum erau van Devenderii: încăpăţânaţi. N-ar fi mers. Mama ei n-ar fi cedat cu nici un chip.

— Mama mea a trăit o viaţă prosperă, răspunse Alma. Era mulţumită. Şi-a alcătuit o grădină clasică remarcabilă, foarte admirată în toată Philadelphia. A lucrat alături de tatăl meu în afacerea cu produse botanice până la moarte.

— Care a survenit când anume? întrebă el, pe un ton mult mai potrivit unui poliţist.

— În august 1820, răspunse ea.

La auzul datei, pe chipul unchiului ei trecu scurt o grimasă.

— A trecut mult timp, spuse el. Prea tânără.

— A avut o moarte rapidă, minţi Alma. Nu a suferit.

El o mai privi o vreme, apoi sorbi liniştit din cafea şi se servi cu o gură de *wentelteefje* de pe farfurioara pe care o avea la îndemână. Era clar că Alma îi întrerupsese gustarea de seară. Ar fi dat aproape orice să guste şi ea din *wentelteefje*. Arăta şi mirosea minunat. Cât trecuse de când nu mai mâncase pâine cu scorţişoară, prăjită în tigaie? Probabil de când îi făcuse Hanneke ultima oară. Aroma trezi în ea un val de nostalgie care o făcu să se simtă slăbită. Dar unchiul Dees nu-i oferi cafea şi cu atât mai puţin nu-i oferi vreo bucată din superbele, auriile, untoasele *wentelteefjes.*

— Aţi dori să vă spun ceva anume despre sora dumneavoastră? întrebă Alma într-un târziu. Amintirile pe care le aveţi despre ea, dacă ţin minte bine, trebuie să fie din copilărie. Vă pot povesti, dacă vreţi.

Van Devender nu răspunse. Alma încercă să şi-l închipuie aşa cum îl descrisese Hanneke întotdeauna – un băieţel de zece ani, cu inimă bună, plângând fiindcă sora lui mai mare pleca în America cu soţul pe care familia nu-l acceptase. Hanneke îi povestise de multe ori Almei cum se

agăţase Dees de fustele lui Beatrix până trebuise să-i descleşteze ea mâinile. Îi povestise şi cum îşi certase Beatrix frăţiorul, spunându-i să nu mai permită niciodată celorlalţi să-i vadă lacrimile. Almei îi era greu să şi-l imagineze astfel. Acum arăta teribil de bătrân şi teribil de serios.

Vorbi din nou:

— Am crescut înconjurată de lalele olandeze – descendente ale bulbilor pe care i-a luat mama cu ea la Philadelphia chiar de aici, din Hortus.

El tot nu spuse nimic. Roger oftă, se mişcă puţin şi se cuibări şi mai aproape de picioarele lui.

După o vreme, Alma schimbă tactica de abordare.

— Trebuie să vă spun că Hanneke de Groot încă trăieşte. Cred că aţi cunoscut-o, cu mult timp în urmă.

Pe figura bătrânului apăru pasager o expresie nouă: mirarea.

— Hanneke de Groot, se minună el. Nu m-am mai gândit la ea de ani de zile. Hanneke de Groot? Ca să vezi...

— Cred că vă veţi bucura să auziţi că Hanneke e bine şi sănătoasă, spuse Alma. O spusese din optimism, fiindcă n-o văzuse pe Hanneke de aproape trei ani. A rămas menajera-şefă pe domeniul răposatului meu tată.

— Hanneke era camerista surorii mele, spuse Dees. Era foarte tânără când a intrat la noi în casă. Mie mi-a fost un fel de doică o vreme.

— Da, spuse Alma, şi mie mi-a fost un fel de doică.

— Atunci am avut noroc amândoi, spuse el.

— Aşa cred şi eu. Consider că şansa de a-mi petrece tinereţea în grija lui Hanneke a fost una dintre cele mai mari binecuvântări din viaţa mea. A avut în formarea mea un rol aproape egal cu al părinţilor mei.

Se măsurară iar din priviri. De data asta, Alma lăsă tăcerea să se întindă. Se uită la unchiul ei cum ia o bucată

de *wentelteefje* cu furculiţa şi o înmoaie în cafea. Îşi savură bucăţica încet, fără să-i scape nici o singură picătură sau firimitură. Neapărat trebuia să afle şi ea de unde să facă rost de *wentelteefjes* aşa de bune.

În cele din urmă, Dees îşi şterse buzele cu un şerveţel simplu şi spuse:

— Olandeza ta nu e chiar proastă.

— Mulţumesc. În copilărie o vorbeam foarte des.

— Cum stai cu dinţii?

— Foarte bine, mulţumesc, spuse Alma. Nu avea nimic de ascuns faţă de omul din faţa ei.

El dădu din cap aprobator.

— Toţi van Devenderii au dinţi buni.

— O moştenire foarte folositoare.

— Sora mea a mai avut şi alţi copii?

— Doar o fiică – adoptată. Este sora mea, Prudence, care conduce acum o şcoală înfiinţată pe vechiul domeniu al tatălui meu.

— Adoptată, spuse el neutru.

— Mama nu a fost binecuvântată cu darul fecundităţii, explică Alma.

— Şi tu? întrebă el. Ai copii?

— Ca şi mama mea, nici eu n-am fost binecuvântată cu darul fecundităţii, zise Alma. Afirmaţia ciuntea destul de tare realitatea, dar cel puţin răspundea la întrebare.

— Soţ?

— Mă tem că trebuie să vă spun că a decedat.

Unchiul Dees dădu din cap ca semn că o auzise, dar nu-i oferi condoleanţe. Faptul o amuză pe Alma: la fel ar fi reacţionat şi mama ei. Faptele sunt fapte. Moartea e moarte.

— Şi dumneavoastră, domnule? îndrăzni ea. Există o doamnă van Devender?

— Moartă, deh.

Alma dădu din cap exact ca el mai devreme. Deşi atmosfera era puţin nefirească, îi făcea plăcere fiecare detaliu al conversaţiei acesteia deschise, directe, fără cap şi fără coadă. Deşi nu ştia când sau unde avea să se încheie sau dacă destinul ei avea să se împletească până la urmă cu destinul bătrânului din faţa ei, se simţea pe teritoriu familiar – teritoriu olandez, teritoriu van Devender. De o eternitate nu se mai simţise atât de „acasă”.

— Cât intenţionezi să rămâi la Amsterdam? întrebă Dees.

— Pe termen indefinit.

Răspunsul îl tulbură.

— Dacă ai venit după pomană, zise el, n-avem nimic de dat.

Alma zâmbi. O, Beatrix, îşi spuse, ce dor mi-a fost de tine atâţia ani...

— Nu am nevoie de pomană. Tatăl meu mi-a asigurat din plin viitorul.

— Atunci care-ţi sunt intenţiile pentru şederea la Amsterdam? întrebă el, fără să încerce să-şi ascundă prudenţa.

— Aş vrea să lucrez aici, la Hortus Botanicus.

De data asta, Dees păru de-a dreptul alarmat.

— Vai de mine! spuse el. În ce calitate îţi imaginezi că ai putea lucra aici?

— Ca botanist. Mai precis, ca briolog.

— Ca *briolog*? Dar ce, Doamne iartă-mă, ştii tu despre muşchi?

Aici, Alma nu şi-a putut reţine râsul. Era minunat să râzi. Nici nu-şi mai amintea când râsese ultima oară. A râs atât de tare, încât şi-a lăsat faţa în mâini câteva momente, ca să-şi ascundă amuzamentul. Spectacolul n-a făcut decât

să-l enerveze şi mai tare pe bietul ei unchi bătrân. Purtarea ei nu-i ajuta deloc scopul.

De ce crezuse că ar fi precedat-o modesta ei reputaţie? O, mândrie stupidă!

Când reuşi să se stăpânească, se şterse la ochi şi îi zâmbi.

— Ştiu că te-am luat prin surprindere, unchiule Dees, spuse ea, alunecând firesc într-un ton mai cald, mai familiar. Iartă-mă, te rog. Aş vrea să înţelegi că sunt o femeie independentă, care n-a venit să-ţi tulbure viaţa în nici un fel. Dar e la fel de adevărat că posed anumite calităţi atât în domeniul ştiinţei în general, cât şi al taxonomiei, care ar fi de folos unei instituţii ca aceasta pe care o conduci. Pot spune fără rezerve că ar fi cea mai mare plăcere şi mulţumire pentru mine să-mi petrec restul vieţii lucrând aici, dedicându-mi timpul şi puterile unei instituţii cu un profil atât de remarcabil în istoria botanicii şi, în acelaşi timp, în istoria propriei mele familii.

Aici se opri, luă de sub braţ pachetul cafeniu şi-l puse pe marginea biroului.

— N-am să-ţi cer să mă crezi pe cuvânt în privinţa priceperii mele, unchiule, continuă ea. Pachetul acesta conţine o teorie pe care am creat-o recent, pe baza studiilor efectuate în ultimii treizeci de ani din viaţa mea. Unele idei s-ar putea să ţi se pară îndrăzneţe, dar nu cer decât s-o citeşti cu mintea deschisă – şi, nu mai e nevoie s-o spun, să păstrezi secretul asupra conţinutului. Chiar dacă nu eşti de acord cu concluziile mele, cred că astfel îmi vei putea evalua aptitudinile ştiinţifice. Te voi ruga să tratezi documentul acesta cu respect, fiindcă el este tot ce am şi tot ce sunt.

Dees nu se angajă în nici un fel.

— Presupun că poţi citi în engleză? întrebă ea.

El ridică o sprânceană albă, ca pentru a spune *Ce e asta, femeie – puţin respect, te rog.*

Înainte să-i înmâneze micul pachet, Alma întinse mâna spre un creion de pe birou şi întrebă:

— Îmi permiţi?

La gestul lui mut de aprobare, scrise ceva pe hârtia de ambalaj.

— E numele şi adresa hotelului unde stau acum, aproape de port. Analizează documentul cât doreşti şi anunţă-mă dacă vrei să mai stai de vorbă cu mine. Dacă într-o săptămână nu primesc nici un semn, mă voi întoarce, îmi voi lua înapoi teza, îmi voi lua rămas-bun de la tine şi-mi voi vedea de drum. După aceea, îţi promit, nu te voi mai deranja nici pe tine, nici pe altcineva din familie.

În timp ce vorbea, Alma se uita la unchiul ei cum înfige furculiţa într-un triunghiuleţ de *wentelteefje*. Dar, în loc să ducă furculiţa la gură, se înclină într-o parte pe scaun şi lăsă încet un umăr în jos ca să-i ofere mâncarea câinelui Roger – păstrându-şi în acest timp privirea aţintită asupra Almei şi prefăcându-se complet absorbit de cuvintele ei.

— A, ai grijă... spuse Alma, aplecându-se îngrijorată peste masă. Se pregătea să-l avertizeze pe unchiul ei că are de-a face cu un câine cu obiceiul nesuferit de a muşca pe oricine încearcă să-l hrănească, dar, înainte să apuce să spună ceva, Roger îşi şi ridicase căpşorul cel diform şi (delicat, ca o doamnă bine-crescută) luase pâinea prăjită cu scorţişoară din dinţii furculiţei.

— Măi să fie, se minună Alma, trăgându-se înapoi.

Dar unchiul ei nu menţionase în nici un fel câinele în mod făţiş, aşa că nu mai spuse nici ea nimic despre el.

Îşi netezi fustele şi îşi adună gândurile.

— A fost o mare plăcere să te cunosc, spuse ea. Întâlnirea aceasta a însemnat mai mult pentru mine decât îţi închipui. Ştii, n-am avut niciodată ocazia să-mi cunosc

vreun unchi. Sper că-ţi va face plăcere lectura lucrării mele şi că nu te va şoca prea tare. Cu bine deci.

Dees nu-i răspunse decât printr-o înclinare a capului.

Alma se îndreptă spre uşă şi spuse „Hai, Roger”, fără să se uite peste umăr.

Aşteptă, ţinând uşa deschisă, dar câinele nu se mişcă.

— Roger, spuse ea mai ferm, întorcându-se să se uite la el. Hai odată.

— Du-te, câine, spuse Dees, nu foarte convingător şi fără să se clintească.

— Roger! comandă Alma, aplecându-se ca să-l vadă mai bine sub masă. Haide, nu fi prostuţ!

Niciodată nu fusese nevoie să-l cheme; întotdeauna o urmase pur şi simplu. Dar Roger lăsă urechile pe spate şi nu cedă. N-avea de gând să plece.

— Nu s-a mai purtat niciodată aşa, se scuză ea. Îl iau pe sus.

Dar unchiul ei ridică o mână.

— Creatura asta ar putea rămâne cu mine o noapte-două, sugeră el nonşalant, de parcă îi era absolut egal. Nici măcar nu se uită la Alma când vorbi. Pentru o clipă scurtă, arătă întocmai ca un băieţel care ar fi încercat să-şi convingă mama să-l lase să păstreze un animal de pe stradă.

Aha, unchiule Dees, îşi spuse Alma. Aşa-mi eşti.

— Sigur că da. Dar eşti sigur că nu te deranjează?

Dee dădu din umeri cu toată indiferenţa şi mai înfipse furculiţa într-o bucată de *wentelteefje*.

— Ne descurcăm noi, zise el, apoi îi dădu din nou câinelui să mănânce drept din furculiţă.

Alma s-a îndepărtat de Hortus Botanicus cu paşi repezi, îndreptându-se în direcţia portului. Nu voia să ia o trăsură; se simţea mult prea plină de energie. Îşi simţea mâinile goale, inima uşoară şi întreaga fiinţă puţin cam zguduită şi

foarte, foarte vie. Şi înfometată. Tot întorcea capul să se uite după Roger, din obişnuinţă, dar nu era pe urmele ei. Doamne, tocmai îşi lăsase şi câinele, şi munca de o viaţă în biroul omului aceluia, după o simplă întrevedere de un sfert de oră!

Ce întâlnire! Ce risc!

Dar trebuise să-şi asume riscul acesta, fiindcă aici voia Alma să rămână – dacă nu la Hortus, măcar în Amsterdam, sau măcar în Europa. În timpul şederii în Mările Sudului îi lipsise mult lumea septentrională. Îi fusese dor de perindarea anotimpurilor şi de lumina dură, puternică, energizantă a iernii. Îi fusese dor de rigorile climei reci şi de rigorile minţii. Pur şi simplu nu era făcută pentru tropice – nici ca fizic, nici ca dispoziţie. Unii se îndrăgosteau de Tahiti fiindcă li se părea un fel de Eden din zorii istoriei, dar Alma nu voia să trăiască în zorii istoriei; ea voia să trăiască în cel mai actual ritm al omenirii, în vârful de lance al invenţiilor şi progresului. Nu voia să locuiască într-un ţinut al spiritelor şi al fantomelor; îşi dorea o lume a telegrafului, a trenurilor, a îmbunătăţirilor, a teoriilor şi a ştiinţei, în care lucrurile se schimbau de la o zi la alta. De-abia aştepta să lucreze din nou într-un mediu productiv şi profesional, înconjurată de oameni productivi şi profesionişti. Îşi dorea confortul oferit de etajerele încărcate de cărţi, de borcanele pentru specimene, de hârtiile pe care nu le mânca mucegaiul şi de microscoapele care nu dispăreau în toiul nopţii. Îşi dorea accesul la cele mai noi reviste ştiinţifice. Îşi dorea colegi.

Mai mult decât orice, îşi dorea cu ardoare o familie – o familie ca aceea în care crescuse: mereu atentă, iscoditoare, provocatoare şi inteligentă. Voia să se simtă din nou o Whittaker, înconjurată de Whittakeri. Dar, de vreme ce nu mai existau Whittakeri pe lume (în afară de Prudence Whittaker Dixon, ocupată cu şcoala ei, şi de

membrii clanului dezgustător şi necunoscut al tatălui ei, cel puţin cei care nu muriseră prin închisorile Angliei), voia să trăiască pe lângă van Devenderi.

Dacă erau dispuşi s-o primească.

Dar dacă nu erau? Ei, nu putea decât să parieze pe succes. Poate că van Devenderii (câţi mai trăiau) nu-şi doreau compania ei la fel de arzător pe cât şi-o dorea ea pe-a lor. Poate n-aveau să accepte cu braţele deschise contribuţia pe care voia s-o aducă grădinii botanice. Poate aveau s-o vadă doar ca pe o nechemată, ca pe o amatoare. Hotărârea de a-şi lăsa tratatul la unchiul Dees fusese o licitare riscantă din partea Almei. Omul putea să reacţioneze oricum la lucrarea ei – de la plictiseală (*speciile de muşchi din Philadelphia?*) la ofensă religioasă (*creaţie continuă?*) sau scandalizare ştiinţifică (*o teorie care acoperă* toată *lumea naturală?*). Alma ştia că lucrarea ei risca s-o recomande drept nechibzuită, arogantă, naivă, anarhistă, degenerată, ba chiar uşor franţuzoaică. Dar, în acelaşi timp, îi recomanda aptitudinile, iar ea voia ca familia ei să-i cunoască aptitudinile, asta dacă erau dispuşi câtuşi de puţin s-o cunoască.

Dacă van Devenderii şi Hortus Botanicus o respingeau însă, Alma era hotărâtă să ţină spatele drept şi să meargă mai departe. Poate avea să se aşeze oricum în Amsterdam, sau poate avea să se întoarcă la Rotterdam, sau poate avea să se mute la Leiden şi să trăiască pe lângă universitatea de-acolo. Dacă nu Olanda, îi rămânea Franţa, îi rămânea Germania. Putea să-şi găsească alt loc unde să lucreze, poate chiar la altă grădină botanică. Era greu pentru o femeie, dar nu imposibil – mai ales cu credibilitatea pe care i-o confereau numele tatălui ei şi influenţa lui Dick Yancey. Auzise de toţi marii profesori specializaţi în briologie ai Europei; mulţi îi fuseseră corespondenţi de-a lungul anilor. Îi putea găsi şi întreba

dacă n-ar dori să le fie asistentă. Sau putea să predea – nu la nivel de universitate, dar oricând se putea găsi un post de guvernantă la vreo familie cu stare. Dacă nu botanică, putea preda limbi străine. Slavă Domnului, ştia destule.

S-a plimbat ore în şir prin oraş. Nu se simţea pregătită să se întoarcă la hotel. Nici nu se putea gândi la somn. Îi era dor de Roger, dar în acelaşi timp se simţea liberă nemaiavându-l pe urme. Încă nu înţelegea geografia oraşului, aşa că a rătăcit, pierzându-se şi reorientându-se pe harta curioasă a Amsterdamului, urmând un traseu şerpuit pe suprafaţa lui ca un arc pe jumătate întins, cu cinci canale uriaşe, curbate. A traversat de nenumărate ori cursuri de apă, pe zeci de poduri ale căror nume nu le cunoştea. S-a plimbat pe lângă Herengracht, admirând casele frumoase, cu hornuri bifurcate şi frontoane proeminente. A trecut pe lângă Palat. A găsit poşta centrală. A descoperit o cafenea, în care a putut în sfârşit să comande o farfurie cu *wentelteefjes* doar ale ei, pe care le-a mâncat cu mai multă plăcere decât îşi amintea să fi simţit la orice altă masă din viaţa ei – citind un număr cam vechi din ziarul *Lloyd's Weekly*, lăsat probabil acolo de un turist britanic amabil.

Se făcuse noapte şi ea se plimba în continuare. A trecut pe lângă biserici străvechi şi teatre noi. A văzut taverne, cârciumi, săli de jocuri şi altele, şi mai rele. A văzut puritani bătrâni, cu mantale scurte şi gulere plisate, parcă iviţi din timpurile lui Carol I al Angliei. A văzut tinere cu braţele goale, chemând prin gesturi bărbaţii în portaluri întunecate. A văzut (şi a mirosit) fabricile de conserve de hering. A văzut casele plutitoare de pe canale, cu grădiniţe în ghiveci practice şi sănătoase şi cu pisici care le dădeau târcoale. S-a plimbat prin cartierul evreiesc şi a văzut atelierele tăietorilor de diamante. A văzut spitaluri şi orfelinate pentru copii găsiţi; a văzut tipografii şi bănci şi

birouri comerciale; a văzut piaţa centrală de flori, enormă, cu obloanele trase pe timpul nopţii. Peste tot în jurul ei, chiar şi la ora aceea târzie, simţea pulsând comerţul.

Amsterdam, construit pe aluviuni şi piloni, apărat şi întreţinut de pompe, ecluze, valve, drage şi baraje, i se părea Almei nu atât un oraş, cât un *motor*, un triumf al elanului uman. Era locul cel mai artificial pe care ţi l-ai fi putut închipui. Era suma inteligenţei umane. Era perfect. Nu voia să-l mai părăsească niciodată.

Când s-a întors, în cele din urmă, la hotel, trecuse de mult de miezul nopţii. În pantofii noi, picioarele îi erau pline de băşici. Proprietara n-a reacţionat prea amabil la bătaia ei în uşă la o oră atât de târzie.

— Unde ţi-e câinele? vru ea să ştie.

— L-am lăsat unui prieten.

— Hm, făcu femeia. N-ar fi arătat mai dezaprobator nici dacă Alma i-ar fi spus „L-am vândut unui ţigan”. Îi dădu cheia.

— Nici un bărbat în cameră în noaptea asta, ne-am înţeles?

Nici în noaptea asta, nici în altă noapte din toată viaţa mea, scumpo, îşi spuse Alma. Dar îţi mulţumesc că măcar ţi-ai imaginat că ar fi cu putinţă.

A doua zi de dimineaţă, Alma s-a trezit în zgomotul bătăilor în uşă. Era vechea ei prietenă, proprietara cea arţăgoasă a hotelului.

— Doamnă, te aşteaptă o trăsură! zbieră femeia, cu o voce limpede ca smoala.

Alma s-a dus împleticit la uşă.

— Nu aştept nici o trăsură, spuse.

— Ei, ea te aşteaptă pe tine, zbieră în continuare femeia. Îmbracă-te. Omul zice că nu pleacă fără tine. Zice să-ţi iei şi bagajele. Camera ţi-a plătit-o deja. Nu ştiu de ce cred unii că aş fi bună de crainic.

Confuză încă, Alma se îmbrăcă şi îşi strânse lucrurile în cele două valize mici. Mai întârzie puţin ca să-şi facă patul – poate din conştiinciozitate sau poate fiindcă trăgea de timp. Ce trăsură? Era arestată? Expatriată? Era vreo şmecherie, vreo şotie care li se făcea turiştilor? Dar ea nu era turistă.

Coborî la parter, unde găsi un vizitiu în livrea, care o aştepta lângă o trăsură privată, modestă.

— Bună dimineaţa, domnişoară Whittaker, spuse el, înclinându-şi pălăria.

Îi aruncă bagajele pe bancheta lui din faţă. Alma avea sentimentul groaznic că urma să fie urcată *volens nolens* într-un tren.

— Vă rog să mă scuzaţi, spuse ea. Nu-mi aduc aminte să fi chemat o trăsură.

— M-a trimis domnul doctor van Devender, spuse el, deschizând uşa trăsurii. Haideţi sus – vă aşteaptă şi e nerăbdător să vă vadă.

Drumul cotit prin oraş până la Hortus Botanicus a durat aproape o oră. Almei i se părea că ar fi ajuns mai repede pe jos. Ar fi fost şi mai liniştitor. Ar fi fost mai puţin agitată dacă ar fi putut să meargă. Într-un târziu, vizitiul a lăsat-o lângă o casă frumoasă de cărămidă chiar în spatele grădinii botanice, pe Plantage Parklaan.

— Poftiţi, spuse el peste umăr, ocupându-se de bagajele ei. Intraţi fără grijă – uşa e deschisă. Vă aşteaptă, v-am spus.

Alma se simţea oarecum stingherită să intre în casa cuiva neanunţată, dar se supuse. În fond, nici casa nu era întru totul străină. Dacă nu se înşela, acolo se născuse mama ei.

Zări o uşă deschisă pe o parte a holului de la intrare şi aruncă o privire înăuntru. Era sufrageria. Îl văzu pe unchiul ei pe divan, aşteptând-o.

Primul lucru pe care l-a observat a fost că, în mod incredibil, câinele Roger era făcut covrig la el în poală.

Al doilea lucru pe care l-a observat a fost că unchiul Dees ţinea tratatul ei în mâna dreaptă, care se odihnea uşor pe spatele lui Roger, de parcă animalul ar fi fost o măsuţă de scris portabilă.

Al treilea lucru pe care l-a observat a fost că figura unchiului ei era udă de lacrimi. Şi gulerul îi era leoarcă. Şi barba părea să-i fie muiată. Bărbia îi tremura, iar ochii îi erau îngrijorător de roşii. Părea să fi plâns încontinuu ore întregi.

— Unchiule Dees!

Se apropie de el în mare grabă.

— Ce s-a întâmplat?

Bătrânul înghiţi cu greutate şi îi luă mâna. A lui era fierbinte şi umedă. O vreme, nu reuşi să scoată un cuvânt. Îi strângea degetele într-ale lui. Nu-i dădea drumul deloc.

Într-un târziu, cu cealaltă mână, ridică tratatul, arătându-i-l.

— Vai, Alma, spuse el fără să se obosească să-şi şteargă lacrimile. Dumnezeu să te binecuvânteze, fata mea. Ai mintea mamei tale.

Capitolul douăzeci şi nouă

Au trecut patru ani.

Au fost ani fericiţi pentru Alma Whittaker – de ce n-ar fi fost? Avea propria-i casă (unchiul ei o mutase imediat în căminul familiei van Devender); avea o familie (cei patru fii ai unchiului ei, soţiile lor încântătoare şi mulţimea de copii în continuă creştere); putea comunica regulat, prin scrisori, cu Prudence şi Hanneke, care trăiau în continuare

în Philadelphia; şi deţinea un post de mare răspundere la Hortus Botanicus. Titlul ei oficial era Curator van Mossen – curatorul departamentului Muşchi. Primise un birou numai al ei la etajul al doilea al unei clădiri foarte plăcute, la doar două case de reşedinţa van Devender.

Trimisese după toate cărţile şi notiţele ei vechi din adăpostul pentru trăsuri de la White Acre şi după ierbar. Pentru ea, săptămâna în care i-au sosit pachetele a fost o sărbătoare; a petrecut-o despachetând totul într-o stare de concentrare nostalgică. Îi fusese dor de fiecare obiect şi de fiecare volum. S-a amuzat şi a roşit când a descoperit, îngropate la fundul cuferelor cu cărţi, materialele ei de lectură indecente de pe vremuri. S-a hotărât să le păstreze pe toate – dar foarte bine ascunse. În primul rând, nici nu ştia cum să se descotorosească în mod respectabil de asemenea texte scandaloase. În al doilea rând, cărţile acelea încă mai aveau darul de-a o înfierbânta. Chiar şi la vârsta ei înaintată, în trupul Almei sălăşluia încă avântul încăpăţânat al dorinţei aprinse, care-o subjuga şi acum în unele nopţi, când, pe sub pătură, îşi explora din nou vulva, reamintindu-şi gustul lui Mâine Dimineaţă, mirosul lui Ambrose, intensitatea celor mai insistente şi neobosite impulsuri ale vieţii. Nici nu mai încerca să li se împotrivească; devenise evident că făceau parte din ea.

Alma câştiga la Hortus un salariu respectabil – pentru prima oară în viaţa ei – şi avea un asistent şi un copist, pe care-i împărţea cu directorul departamentului de micologie şi supraveghetorul ferigilor (toţi aceştia îi deveniseră prieteni dragi – primii ei prieteni din comunitatea ştiinţifică). În timp, îşi stabilise o reputaţie nu doar ca excelent taxonomist, ci şi ca verişoară iubită. Alma era foarte bucuroasă şi surprinsă că se adaptase atât de uşor la hopurile şi agitaţia vieţii de familie, având în vedere că dusese o viaţă aşa de solitară. O încântau răspunsurile

isteţe pe care le dădeau copiii şi nepoţii lui Dees când cinau cu toţii împreună şi se mândrea cu numeroasele lor împliniri şi talente. Se simţea onorată când fetele veneau la ea în căutare de sfaturi sau consolare pentru tulburările lor romantice, fie ele minunate sau dezastruoase. În momentele lor de entuziasm vedea frânturi din Retta; în momentele lor de reţinere vedea frânturi din Prudence; în momentele lor de îndoială vedea frânturi din ea însăşi.

În timp, toţi van Devenderii ajunseră s-o considere pe Alma o adăugire valoroasă atât la Hortus, cât şi la familia lor – fiindcă, oricum, cele două entităţi erau absolut imposibil de separat. Unchiul Almei îi cedă un colţ mic şi umbros din sera de palmieri şi o invită să organizeze acolo o expoziţie permanentă numită Peştera cu muşchi. Sarcina era complicată, dar plăcută. Muşchiului nu-i place să crească în altă parte decât acolo unde s-a născut, iar Alma a trecut prin grele încercări până să reuşească să orchestreze condiţiile necesare şi exacte (umiditatea corectă, combinaţia potrivită de lumină şi umbră, pietrele, pietrişul şi buştenii adecvaţi ca substrat) menite să încurajeze coloniile de muşchi să prospere în mediul acesta artificial. S-a achitat însă de sarcină cu succes şi, nu după multă vreme, peştera era plină de specimene de muşchi din întreaga lume. Întreţinerea expoziţiei avea să fie un proiect de o viaţă întreagă, fiindcă necesita aspersări continue cu apă (îndeplinite cu ajutorul motoarelor cu aburi), răcire prin izolarea pereţilor şi protecţie continuă de lumina directă. Speciile de muşchi agresive şi cele cu creştere rapidă trebuiau ţinute în frâu ca să poată avansa speciile mai rare şi mai mărunte. Alma citise că unii călugări japonezi îşi îngrijeau grădinile de muşchi plivindu-le cu nişte forcepsuri minuscule, aşa că le urmă exemplul. O găseai în fiecare dimineaţă în Peştera cu muşchi, îndepărtând micii invadatori tulpiniţă cu tulpiniţă,

cu ajutorul unui lămpaş de miner şi al vârfului pensetei ei fine de oţel. O voia perfectă. Voia să scânteieze ca un foc de smarald – cum scânteiase peştera aceea extraordinară, plină de muşchi, pentru ea şi Mâine Dimineaţă, cu ani în urmă, în Tahiti.

Peştera cu muşchi a devenit o expoziţie populară în cadrul grădinii botanice, dar numai pentru un anumit tip de vizitator: cel care căuta întunericul răcoros, tăcerea, reveria. (Cu alte cuvinte, tipul de vizitator pe care nu prea-l interesau florile spectaculoase, frunzele de nufăr enorme sau înghesuiala familiilor zgomotoase.) Almei îi făcea plăcere să se aşeze într-un colţ al peşterii şi să-i privească pe vizitatori cum intră în lumea creată de ea. Îi vedea cum mângâiau blana muşchiului, le urmărea chipurile relaxându-se şi umerii destinzându-se. Se simţea apropiată de ei – de cei tăcuţi.

În anii aceia, Alma a dedicat foarte mult timp lucrului la teoria alterării competitive. Unchiul Dees tot insista să publice lucrarea de când o citise la sosirea ei, în 1854, dar Alma se opusese atunci şi continua să se opună. Mai mult, refuza să-i îngăduie să discute teoria ei cu alţii. Reţinerea aceasta era o sursă continuă de frustrare pentru bunul ei unchi, convins că teoria Almei era nu numai importantă, dar şi, foarte probabil, corectă. O acuza de exces de timiditate, o învinuia că îşi ascunde cunoştinţele. O acuza în special că se teme să nu fie condamnată de comunitatea religioasă dacă-şi făcea publice ideile despre creaţia continuă şi transmutaţia speciilor.

— Pur şi simplu n-ai curajul să-l ucizi pe Dumnezeu, spunea bunul protestant olandez, care mersese la biserică plin de cucernicie în toate duminicile din viaţa lui. Hai, Alma, de ce te temi? Dă dovadă de un pic din îndrăzneala tatălui tău, copilă! Du-te şi terorizează lumea! Trezeşte toată haita de câini lătrători a controversei, dacă e nevoie.

Hortus te va apăra! Putem s-o publicăm chiar noi! Am putea-o publica şi sub numele meu, dacă ţi-e teamă de cenzură.

Dar ea nu ezita de teama bisericii, ci dintr-o convingere profundă că teoria ei nu era încă inatacabilă din punct de vedere ştiinţific. În logica ei exista o mică fisură, era sigură, dar nu-şi dădea seama cum s-o elimine. Alma era perfecţionistă şi destul de pedantă: în ruptul capului n-ar fi publicat o teorie cu o fisură, fie şi una minusculă. Nu se temea să jignească sensibilităţile religioase, după cum îi spunea de multe ori unchiului ei; se temea să jignească ceva mult mai sfânt pentru ea: *raţiunea*.

Pentru că aceasta era fisura din teoria Almei: cu nici un chip nu reuşea să înţeleagă avantajele evoluţioniste ale altruismului şi sacrificiului de sine. Dacă lumea naturală era o sferă de luptă amorală şi continuă pentru supravieţuire, cum părea să fie, şi dacă obţinerea avantajului faţă de rivali era calea spre dominaţie, adaptare şi supravieţuire, atunci cum se puteau explica, de exemplu, indivizii ca sora ei, Prudence?

Ori de câte ori menţiona numele surorii ei în raport cu teoria alterării competitive, unchiul ei gemea.

— Iar începem? spunea el, trăgându-se de barbă. Alma, nimeni n-a auzit de Prudence! Nu-i pasă nimănui!

Dar Almei îi păsa, iar „problema Prudence”, cum ajunsese să-i spună, îi tulbura gândurile considerabil, fiindcă ameninţa să-i răstoarne întreaga teorie. O tulbura cu atât mai mult cu cât era atât de personală. Alma fusese, în fond, cu peste patruzeci de ani în urmă, beneficiara unui act de mare generozitate şi sacrificiu de sine din partea lui Prudence, şi nu uitase asta niciodată. Prudence renunţase pe tăcute la singura ei iubire adevărată cu speranţa că George Hawkes se va căsători cu Alma şi ca *Alma va avea de câştigat de pe urma*

căsătoriei. Faptul că sacrificiul lui Prudence fusese cu totul şi cu totul în van nu-i scădea nimic din sinceritate.

De ce ar face cineva aşa ceva?

Alma putea da un răspuns moral (*Fiindcă Prudence e bună şi altruistă*), dar nu putea da un răspuns biologic (*De ce există bunătatea şi altruismul?*). Înţelegea perfect de ce unchiul ei se trăgea de barbă de câte ori o auzea menţionând numele lui Prudence. Recunoştea că, la scara vastă a istoriei umane şi naturale, triunghiul tragic Prudence–George–ea însăşi era atât de mărunt şi de lipsit de importanţă, încât însăşi enunţarea întrebării părea aproape comică (cu atât mai mult într-o discuţie ştiinţifică). Şi totuşi, întrebarea persista.

De ce ar face cineva aşa ceva?

De fiecare dată când se gândea la Prudence, Alma se simţea obligată să-şi pună din nou întrebarea, apoi să privească neputincioasă cum i se destramă toată teoria alterării competitive. Fiindcă, în fond, Prudence Whittaker Dixon nu era un exemplu unic. De ce acţionau oamenii *în general* dincolo de aria propriului interes elementar? Alma putea argumenta destul de convingător de ce mamele, de pildă, făceau sacrificii pentru propriii copii (fiindcă astfel avantajau supravieţuirea familiei), dar nu putea explica de ce s-ar arunca un soldat într-un baraj de baionete ca să-şi apere un camarad rănit. Ce sprijin, ce avantaj aducea acţiunea aceea bravului soldat sau familiei sale? Nici unul, pur şi simplu nici unul: prin sacrificiul de sine, soldatul, acum mort, îşi anihilase nu numai propriul viitor, ci şi continuarea propriului arbore genealogic.

Alma nu putea să explice nici de ce un prizonier înfometat i-ar da hrana lui unui tovarăş de celulă.

Nu putea să explice nici de ce o femeie s-ar arunca într-un canal ca să salveze copilul unei alte femei, înecându-se

în încercarea de a-l scoate la mal – eveniment tragic ce se petrecuse cu puţin timp în urmă la câţiva paşi de Hortus.

Nu ştia dacă, într-o asemenea situaţie, ea însăşi ar da dovadă de un comportament atât de nobil, dar era de netăgăduit că alţii aşa făceau – ba chiar destul de des. Nu avea nici o îndoială că sora ei şi reverendul Welles (alt exemplu de bunătate extraordinară) şi-ar fi refuzat fără ezitare hrana ca să-l ajute pe altul să trăiască şi s-ar fi pus, tot fără ezitare, în pericol de a fi răniţi sau a muri ca să salveze copilul unui străin, ba chiar şi pisica unui străin.

Mai mult, în restul lumii naturale nu se întâlnea nimic asemănător acestor exemple extreme de sacrificiu de sine al oamenilor – cel puţin nu din ce vedea ea. Da, într-un roi de albine, într-o haită de lupi sau într-un stol de păsări, sau chiar şi într-o colonie de muşchi, indivizii mureau uneori pentru binele general al grupului. Dar niciodată n-aveai să vezi un lup salvând viaţa unei albine. Sau o tulpiniţă individuală de muşchi alegând să moară şi cedându-şi sursa preţioasă de apă unei furnici, din simplă mărinimie!

Acestea erau argumentele care-l exasperau pe unchiul ei, când rămâneau amândoi treji până târziu în noapte, an după an, dezbătând problema. Acum erau la începutul primăverii lui 1858 şi încă o dezbăteau.

— Nu mai fi o sofistă enervantă! îi spunea Dees. Publică lucrarea aşa cum e.

— Nu mă pot abţine, unchiule, răspundea Alma, zâmbind. Nu uita că am mintea mamei mele.

— Îmi pui răbdarea la încercare, nepoată, spunea el. Publică lucrarea, lasă lumea să dezbată subiectul şi lasă-ne şi pe noi să mai scăpăm de boala asta supărătoare şi cu nasul lung a despicării firului în patru.

Dar Alma nu putea fi convinsă.

— Dacă văd eu fisura din propriul meu argument, unchiule, atunci sigur au s-o vadă şi alţii, iar munca mea

nu va fi luată în serios. Dacă teoria alterării competitive e corectă, atunci trebuie să fie corectă pentru toată lumea naturală – inclusiv pentru specia umană.

— Fă o excepţie pentru oameni, sugera unchiul ei, dând din umeri. Şi Aristotel a făcut la fel.

— Eu nu vorbesc despre *scala naturae*, unchiule. Pe mine nu mă interesează argumentele etice sau filozofice; mă interesează o teorie biologică universală. Legile naturii nu admit excepţii; dacă le admit, nu pot sta în picioare ca legi. Prudence nu e scutită de legea gravitaţiei, deci nu poate fi scutită nici de teoria alterării competitive, dacă teoria chiar este adevărată. Dacă însă e scutită de ea, atunci teoria nu poate fi adevărată.

— Legea gravitaţiei? Dees dădea ochii peste cap. Doamne, fata mea, ascultă şi tu ce spui. Acum ai vrea să fii Newton!

— Aş vrea să am dreptate, îl corecta Alma.

În zilele când avea o dispoziţie mai veselă, problema Prudence i se părea Almei aproape comică. Toată tinereţea, Prudence fusese pentru ea o enigmă; iar acum, deşi învăţase să-şi iubească, aprecieze şi respecte enorm sora, Prudence *rămânea* o enigmă.

— Uneori mă gândesc că tare m-aş bucura să nu mai aud numele Prudence în casa asta câte zile voi avea, spunea unchiul Dees. M-am săturat până peste cap de Prudence.

— Atunci explică-mi-o, insista Alma. De ce adoptă orfanii sclavilor negri? De ce îşi dă şi ultimul bănuţ săracilor? În ce fel o avantajează asta? În ce fel îi avantajează asta pe propriii ei copii? Explică-mi!

— O avantajează, Alma, fiindcă e o martiră creştină şi îi face plăcere un pic de răstignire din când în când. Ştiu eu soiul ei, draga mea. Există oameni, aşa cum fără îndoială ţi-ai dat seama şi singură, cărora le face tot atâta plăcere

să slujească şi să se sacrifice câtă plăcere le face altora să jefuiască şi să ucidă. Astfel de exemple exasperante sunt rare, dar există, fără îndoială.

— Şi aici iar ajungem în inima problemei! răspundea Alma. Dacă teoria mea e corectă, atunci asemenea oameni n-ar trebui să existe. Nu uita, unchiule, că teza mea nu se numeşte „o teorie a plăcerilor sacrificiului de sine”.

— Public-o, Alma, spunea el obosit. E un tur de forţă logic de la cap până la coadă. Public-o aşa cum e şi lasă lumea să dezbată şi să combată.

— Nu pot s-o public, insista ea, până nu e *de necombătut*.

Aşa se învârtea conversaţia în cerc şi se încheia, ca întotdeauna, blocată în acelaşi punct frustrant. Unchiul Dees se uita în jos la câinele Roger, încovrigat în poala lui, şi spunea:

— Tu m-ai salva dacă aş fi pe cale să mă înec într-un canal, nu-i aşa, prietene?

Drept răspuns, Roger bătea din apendicele interesant care-i ţinea loc de coadă.

Alma trebuia să recunoască: foarte probabil Roger l-ar fi salvat, într-adevăr, pe unchiul Dees dacă ar fi căzut într-un canal sau dacă ar fi rămas închis într-o casă în flăcări, sau dacă ar fi pierit de foame într-o închisoare, sau dacă ar fi fost prins sub dărâmături – iar Dees, nu încăpea îndoială, ar fi făcut şi el la fel. Iubirea dintre unchiul Dees şi Roger fusese pe cât de imediată, pe atât de statornică. Din ziua în care se întâlniseră, nu se mai despărţiseră niciodată. Foarte repede după sosirea lor la Amsterdam cu patru ani înainte, Roger îi dăduse de înţeles Almei că nu mai era câinele ei – de fapt, că nu fusese niciodată câinele ei, cum nu fusese niciodată nici câinele lui Ambrose –, ci că îi aparţinuse de la bun început lui Dees, aşa cum dictase

destinul, limpede şi sigur. Faptul că Roger se născuse departe, în Tahiti, în timp ce Dees van Devender trăia în Olanda, fusese, după cum părea să creadă Roger, rezultatul unei erori administrative regretabile, acum, din fericire, rectificată.

Cât priveşte rolul Almei în viaţa lui Roger, ea nu fusese decât un curier responsabil cu transportul individului nervos, mic şi galben peste jumătate de glob, ca să-i unească pe câine şi pe om în iubirea eternă şi devotată ce li se cuvenea de drept.

Iubire eternă şi devotată.

De ce?

Roger era alt element pe care Alma nu reuşea să-l înţeleagă.

Nici pe Roger, nici pe Prudence.

Sosi şi vara lui 1858, iar împreună cu ea veni un val brusc de morţi. Necazurile începuseră în ultima zi din iunie, când Alma primise o scrisoare de la sora ei, conţinând o listă cumplită de veşti dureroase.

„Am trei morţi de anunţat”, o avertiza Prudence din primul rând. „Soră, poate ar fi bine să te aşezi înainte să citeşti mai departe.”

Alma nu se aşează. Rămase în picioare, în uşa casei van Devender de pe Plantage Parklaan, citind mesajul trist venit din îndepărtata Philadelphie, cu mâinile tremurându-i de jale.

Mai întâi, anunţa Prudence, Hanneke de Groot răposase la vârsta de optzeci şi şapte de ani. Bătrâna menajeră murise în camera ei de la subsolul conacului White Acre, în siguranţa oferită de zăbrelele seifului ei personal. Părea să fi murit în somn, fără să sufere.

„Nici nu ne putem imagina cum va merge casa mai departe fără ea”, scria Prudence. „Nu mai este nevoie să-ţi

amintesc bunătatea şi valoarea ei. Mi-a fost ca o mamă şi ştiu că şi ţie ţi-a fost la fel.”

Dar, continua Prudence, de-abia găsiseră trupul neînsufleţit al lui Hanneke, că sosise la White Acre un băiat cu un mesaj de la George Hawkes, care spunea că Retta – „preschimbată în anii aceştia lungi de nebunie şi ajunsă de nerecunoscut” – murise în camera ei de la Azilul Griffon pentru boli mintale.

Prudence scria: „E greu de spus ce este mai regretabil: moartea Rettei sau tristele evenimente ale vieţii ei. Mă străduiesc să mi-o amintesc pe Retta aşa cum era pe vremuri, atât de veselă şi de lipsită de griji. Cu greu mi-o mai zugrăvesc în închipuire ca pe fata aceea, înainte să i se tulbure mintea atât de cumplit... fiindcă a trecut, cum spuneam, atâta vreme de când eram toate tinere.”

Apoi urma vestea cea mai zguduitoare. La nici două zile după moartea Rettei, spunea Prudence, George Hawkes murise şi el. Tocmai ajunsese acasă de la Griffon, imediat după ce făcuse pregătirile pentru înmormântarea soţiei lui, şi căzuse la pământ pe stradă, în faţa tipografiei. Avea şaizeci şi şapte de ani.

„Cer iertare că mi-a trebuit mai bine de o săptămână ca să-ţi scriu scrisoarea aceasta nefericită”, încheia Prudence, „dar am mintea împovărată de atâtea gânduri şi necazuri, încât mi-a fost greu s-o fac. E cutremurător. Cu toţii suntem de-a dreptul năuciţi de durere. Poate am amânat atât de mult scrisoarea fiindcă, fără voia mea, mă gândeam: Fiecare zi în care nu-i aduc veştile acestea bietei mele surori e o zi în care nu trebuie să le poarte povara. Tot încerc să găsesc în inimă măcar un grăunte de alinare pentru tine, dar nu mi se arată nimic. Nici pentru mine nu reuşesc să găsesc alinare. Domnul să-i ia în grija Lui şi să-i odihnească. Nu ştiu ce altceva să spun, te rog să mă ierţi. Şcoala merge în continuare bine. Elevii evoluează

minunat. Domnul Dixon şi copiii îţi trimit toată afecţiunea lor – cu sincere urări de bine, Prudence.”

De-abia acum se aşeză Alma şi puse scrisoarea lângă ea. Hanneke, Retta şi George – morţi toţi, într-o clipită.

— Biata Prudence, murmură Alma.

Într-adevăr, biata Prudence, care-l pierduse pentru totdeauna pe George Hawkes. Fireşte, de pierdut îl pierduse de mult, dar acum îl pierduse încă o dată, de data asta pentru eternitate. Prudence nu încetase să-l iubească pe George şi nici el nu încetase s-o iubească pe ea – cel puţin aşa îi spusese Hanneke Almei. Dar George o urmase în mormânt pe sărmana Retta, legat de-a pururi de destinul soţioarei copilăroase şi tragice pe care n-o iubise niciodată. Toate şansele tinereţii lor, îşi spuse Alma, toate se spulberaseră. Pentru prima dată se gândi cât de asemănătoare fuseseră destinul ei şi al surorii ei – amândurora le fusese sortit să iubească bărbaţi pe care nu-i puteau avea şi amândouă se hotărâseră să meargă totuşi mai departe cu curaj. Fireşte, fiecare făcea ce putea, iar stoicismul rezerva o anumită demnitate, dar adevărul era că, uneori, tristeţea lumii acesteia devenea aproape de neîndurat, iar violenţa iubirii, îşi spunea Alma, era uneori cea mai nemiloasă violenţă dintre toate.

Primul ei imbold a fost să se întoarcă acasă cât mai repede. Dar White Acre nu mai era casa ei – şi apoi, se simţea bolnavă şi pierdută doar la gândul de a intra în bătrânul conac fără să-i mai vadă chipul lui Hanneke de Groot. Aşa că se duse în birou şi scrise un răspuns, căutând şi ea, în propria-i inimă, vreun grăunte de alinare şi negăsind nici unul. Lucru ciudat pentru ea, apelă la Biblie, la Psalmi. Îi scrise surorii ei: „Domnul este aproape de cei cu inima înfrântă.” Restul zilei şi-l petrecu în spatele uşii închise, sfâşiată de durerea tăcută. Nu-şi împovără unchiul cu ştirile acestea triste. Se bucurase atât de tare

când auzise că Hanneke de Groot, doica lui iubită, era în viaţă; n-o lăsa inima să-i anunţe moartea ei sau a celorlalţi. Nu voia să-i înnegureze firea bună şi veselă.

Peste numai două săptămâni avea să se bucure de decizia aceasta, fiindcă unchiul ei s-a molipsit de cine ştie ce friguri, a căzut la pat şi a murit într-o singură zi. Începuse una din epidemiile periodice de friguri ce măturau întreg oraşul vara, când canalele erau stătute şi fetide. Într-o dimineaţă, Dees, Alma şi Roger luaseră micul dejun împreună, iar înainte de următorul mic dejun Dees murise. Avea şaptezeci şi şase de ani. Alma a fost atât de lovită de pierderea aceasta, venită atât de curând după celelalte, încât nici n-a ştiut cum să se stăpânească. Se pomenea că se plimbă de colo-colo prin cameră în toiul nopţii, apăsându-şi o mână pe piept, de teamă să nu i se despice coastele şi să nu-i cadă inima pe podea. I se părea că-l cunoscuse atât de puţin – mult prea puţin! De ce nu era niciodată destul timp? Într-o zi era acolo, în următoarea plecase. Toţi plecaseră.

Părea că jumătate de Amsterdam se adunase la înmormântarea doctorului Dees van Devender. Sicriul i-a fost purtat de cei patru fii şi cei doi nepoţi mai mari de la casa de pe Plantage Parklaan la biserica de după colţ. Un mănunchi de nurori şi nepoţi s-au ţinut strâns în braţe, plângând; au tras-o în mijlocul lor şi pe Alma, iar ea s-a simţit alinată de apropierea familiei. Dees fusese adorat. Toţi îi simţeau lipsa. Mai mult, pastorul familiei a dezvăluit faptul că doctorul van Devender făcuse toată viaţa nenumărate acte caritabile; dintre cei îndoliaţi, multora le dăduse o mână de ajutor sau chiar le salvase vieţile de-a lungul anilor.

În faţa ironiei acestei revelaţii în lumina dezbaterilor interminabile din miez de noapte dintre ei doi, Almei i-a venit să plângă şi să râdă în acelaşi timp. Fără îndoială,

generozitatea lui anonimă îl plasa pe o treaptă înaltă a scării de aur a lui Maimonide, îşi zise ea, dar ar fi putut să-mi spună şi mie! Cum putuse să stea acolo, an după an, şi să respingă relevanţa ştiinţifică a altruismului, în timp ce i se dedica în secret cu atâta convingere? Lucrul acesta o făcea să se minuneze. O făcea să-i fie dor de el. O făcea să-şi dorească să-l poată tachina şi lua la întrebări – dar el nu mai era.

După înmormântare, Elbert, fiul cel mai mare al lui Dees, care avea să preia conducerea grădinii botanice, avu delicateţea de a i se adresa Almei pentru a o asigura că locul ei, atât în familie, cât şi la Hortus, era întru totul asigurat.

— Niciodată nu va trebui să-ţi faci griji pentru viitor, îi zise el. Cu toţii ne dorim să rămâi.

— Îţi mulţumesc, Elbert, reuşi ea să spună; cei doi veri se îmbrăţişară.

— E o alinare pentru mine să ştiu că l-ai iubit, aşa cum l-am iubit toţi, adăugă Elbert.

Dar nimeni nu-l iubise pe Dees mai mult decât câinele Roger. De cum se îmbolnăvise, corcitura portocalie refuzase să se mişte din patul stăpânului; nu vrusese să plece de-acolo nici după ce-i luaseră trupul neînsufleţit. Se înfipsese în aşternuturile reci şi refuza să părăsească locul. Refuza şi hrana – chiar şi *wentelteefjes* pe care i le făcuse Alma cu mâna ei şi pe care încercase să i le dea din mână, cu ochii în lacrimi. Întorsese capul spre perete şi închisese ochii. Îl atinsese pe cap, îi vorbise în tahitiană, îi amintise de genealogia lui nobilă, dar el nu răspunsese în nici un fel. În doar câteva zile, s-a dus şi Roger.

Dacă n-ar fi fost norul negru de moarte care-i acoperise lumea în vara lui 1858, aproape sigur Alma ar fi auzit despre şedinţa Societăţii Linné de la Londra din data de 1 iulie a aceluiaşi an. De obicei se străduia să citească

minutele tuturor întrunirilor ştiinţifice mai importante din Europa şi America. Dar în vara aceea mintea ei era, lucru uşor de înţeles, ocupată cu alte lucruri. Revistele se adunau în teancuri pe biroul ei, necitite, iar ea îşi plângea morţii. Îngrijirea Peşterii cu muşchi îi acapara şi bruma de energie pe care mai reuşea s-o adune. În rest, mai toate rămâneau de izbelişte.

Aşadar, îi scăpase.

De fapt, avea să afle ştirea de-abia spre sfârşitul lui decembrie, în anul următor, când a deschis *The Times* şi a citit recenzia unei cărţi noi, scrisă de domnul Charles Darwin, cu titlul *Originea speciilor prin selecţie naturală sau păstrarea raselor favorizate în lupta pentru existenţă*.

Capitolul treizeci

Fireşte, Alma auzise de Charles Darwin; toată lumea auzise de el. În 1839 publicase un jurnal de călătorie foarte popular despre insulele Galapagos. Cartea – o relatare fermecătoare – îl făcuse pe atunci de-a dreptul celebru. Darwin avea un stil plăcut şi reuşea să-şi transmită dragostea faţă de lumea naturală pe un ton relaxat, prietenos, deschis cititorilor de toate tipurile. Îşi amintea cu admiraţie acest talent al lui Darwin, fiindcă ea n-ar fi reuşit nici măcar o imitaţie a acestei proze atât de antrenante şi de democratice.

Când se gândea la ea acum, lucrul pe care şi-l amintea cel mai clar din *Călătoria vasului Beagle*[30] era descrierea pinguinilor care înotau noaptea prin ape fosforescente,

[30] Vezi Charles Darwin, Călătoria unui naturalist în jurul lumii pe bordul vasului Beagle, trad. Radu Tudoran şi Dinu Bondi, Editura Tineretului, Bucureşti, 1958.

lăsând, scria Darwin, „o brazdă înflăcărată” în întuneric. *O brazdă înflăcărată!* Alma savurase descrierea – îi rămăsese în minte în ultimii douăzeci de ani. Îşi amintise de ea chiar şi în drumul spre Tahiti, în noaptea aceea minunată de pe *Elliot* când văzuse cu ochii ei fenomenul fosforescent. Dar altceva despre carte nu-şi mai amintea, iar după aceea Darwin nu se mai distinsese prin mare lucru. Renunţase la călătorii şi se retrăsese într-o viaţă înclinată mai mult spre studiu – publicase nişte lucrări admirabile, foarte îngrijite, despre scoici, dacă ţinea bine minte. În orice caz, niciodată Alma nu-l considerase naturalistul de frunte al generaţiei sale.

Dar acum, citind recenzia cărţii sale noi şi surprinzătoare, Alma descoperi că Charles Darwin – pasionatul de scoici cu vorba domoală, blândul iubitor de pinguini – îşi ascunsese atuurile. Pare-se că avea ceva mult mai important de oferit lumii.

Alma a pus ziarul jos şi şi-a lăsat capul în mâini.

Brazdă înflăcărată, într-adevăr.

A durat aproape o săptămână până să primească un exemplar al cărţii, comandat în Anglia, zile prin care Alma a trecut ca în transă. Simţea că n-avea să poată reacţiona cum se cuvine la întorsătura aceasta înainte să citească, cuvânt cu cuvânt, ce avea de spus Darwin însuşi, nu ce se spunea despre el.

Cartea a sosit pe 5 ianuarie – ziua în care împlinea şaizeci de ani. Alma s-a retras în birou, cu destul de mâncat şi de băut pentru cât avea să aibă nevoie să stea acolo, şi s-a încuiat înăuntru. Apoi a deschis *Originea speciilor* la prima pagină, a început să citească proza fermecătoare a lui Darwin, iar de acolo a căzut într-o cavernă adâncă, în care-i răsunau din toate părţile propriile ei idei.

Nu mai e nevoie să spunem că nu-i furase teoria. Gândul acesta absurd nici măcar nu i-a trecut prin minte – Charles Darwin nu auzise în viaţa lui de Alma Whittaker, cum era şi firesc. Dar, ca doi exploratori care ajung la aceeaşi comoară ascunsă venind din direcţii diferite, ea şi Darwin dăduseră peste acelaşi cufăr cu minuni. Ce dedusese ea pornind de la muşchi el dedusese pornind de la cinteze. Ce observase ea la bolovanii din White Acre el văzuse repetat în Arhipelagul Galapagos. Câmpul ei cu bolovani nu era, în felul său, decât un arhipelag în miniatură. În fond, o insulă e o insulă, indiferent că are diametrul de un metru sau de un kilometru, iar cele mai dramatice evenimente din lumea naturală se desfăşoară pe câmpurile de luptă sălbatice, competitive şi mici ale insulelor.

Era o carte superbă. Citind-o, Alma alterna între durere şi susţinere, între regret şi admiraţie.

Darwin scria: „Se nasc mai mulţi indivizi decât pot supravieţui. Un grăunte în balanţă poate hotărî care indivizi să trăiască şi care să moară.”[31]

Mai scria: „Într-un cuvânt, vedem adaptări admirabile pretutindeni şi în fiecare parte a lumii organice.”[32]

În Alma se ridica un val de emoţii complicate, atât de copleşitor, de dens, că se simţea gata-gata să leşine. O lovi ca răbufnirea de căldură dintr-un cuptor industrial: avusese dreptate.

Avusese dreptate!

Continuând lectura, mintea i-a fost năpădită de amintiri despre unchiul Dees. Se gândea la el constant şi

---

[31] Charles Darwin, Originea speciilor prin selecţie naturală sau păstrarea raselor favorizate în lupta pentru existenţă, trad. Ion E. Fuhn, Editura Academiei RPR, Bucureşti, 1957, p. 372

[32] *Ibidem*, p. 83.

contradictoriu: Dacă ar fi trăit să vadă asta! Slavă Domnului că nu trăise să vadă! Cât de mândru şi, în acelaşi timp, furios ar fi fost! I-ar fi făcut capul calendar tot restul vieţii: „Vezi, ţi-am *spus* eu să publici!” Dar ar fi şi sărbătorit confirmarea aceasta grandioasă, edificatoare a muncii nepoatei lui. Fără el nu ştia cum să digere situaţia. Îi era cumplit de dor de el. I-ar fi răbdat bucuroasă reproşurile de dragul alinării pe care i-ar fi adus-o. Inevitabil, îşi dori ca şi tatăl ei să fi trăit să vadă cartea. Îşi dori ca şi mama ei să fi trăit să vadă cartea. Şi Ambrose. Îşi dori s-o fi publicat ea. Nu ştia ce să creadă.

De ce nu publicase?

Întrebarea o înţepa dureros, dar, citind capodopera lui Darwin (căci era, în mod absolut evident, o capodoperă), îşi dădea seama că teoria îi aparţinea lui şi că trebuia să-i aparţină lui. Chiar dacă ar fi enunţat-o ea mai întâi, în nici un caz n-ar fi reuşit s-o enunţe mai bine. S-ar fi putut chiar să n-o fi ascultat nimeni dacă ar fi publicat ea aceeaşi teorie – nu fiindcă era femeie, nu fiindcă era un nume obscur (deşi împrejurările acestea n-ar fi ajutat-o), ci pur şi simplu fiindcă ea n-ar fi ştiut să convingă lumea la fel de elocvent ca Darwin. Baza ei ştiinţifică era perfectă, dar scrisul nu. Teza Almei avea patruzeci de pagini, *Originea speciilor* avea peste cinci sute, însă ştia fără urmă de îndoială că textul lui Darwin era mult mai uşor de citit. Cartea lui era meşteşugită. Era intimă. Era jucăuşă. Se citea ca un roman.

Darwin îşi numea teoria „selecţie naturală”. Era un termen strălucit de concis, mai simplu şi mai bun decât „teoria alterării competitive”, numele greoi pe care i-l dăduse Alma. În timp ce-şi construia cu răbdare argumentaţia în favoarea selecţiei naturale, Darwin nu era nici strident, nici defensiv. Dădea impresia că e vecinul amabil al cititorului. Scria despre aceeaşi lume întunecată

şi violentă pe care o percepea şi Alma – o lume în care se ucidea şi se murea la nesfârşit –, dar limbajul lui nu conţinea nici un pic de violenţă. Alma n-ar fi îndrăznit niciodată să scrie într-un stil atât de blând; n-ar fi ştiut cum. Proza ei era un ciocan; a lui Darwin – un psalm. Nu venea cu o sabie, ci cu o lumânare. Mai mult, sugera pretutindeni în paginile lui un spirit divin – fără să evoce nici măcar o dată Creatorul! Obţinea o atmosferă miraculoasă prin rapsodii despre puterea timpului însuşi. Scria: „Mintea nu poate cuprinde chiar sensul deplin al termenului «un milion de ani»; ea nu poate aduna şi percepe efectele depline ale multor variaţii mici, acumulate în cursul unui număr aproape infinit de generaţii.”[33]

Era fermecat de „ramificaţiile minunate” ale schimbării. Avansa observaţia încântătoare că minunile adaptării fac ca orice vietate de pe planetă, chiar şi cel mai umil gândac, să pară preţioasă, uimitoare şi „înnobilată”.

Darwin se întreba: „Ce limită poate fi pusă acestei forţe?”[34]

Scria: „Faţa naturii ne apare ca strălucind de fericire...”[35]

Conchidea: „Există o măreţie în concepţia aceasta a vieţii.”[36]

Alma termină cartea şi îşi îngădui să plângă.

---

[33] *Ibidem*, p. 381.

[34] *Ibidem*, p. 373.

[35] *Ibidem*, p. 84.

[36] *Ibidem*, p. 386.

Nu putea face altceva în faţa unui triumf atât de splendid şi de devastator – decât să plângă.

Toată lumea citea *Originea speciilor* în 1860 şi toată lumea o discuta, dar nimeni n-o citise mai atent decât Alma Whittaker. Păstra tăcerea în timpul tuturor dezbaterilor de salon despre selecţia naturală – chiar şi când familia ei olandeză aborda subiectul –, dar urmărea fiecare cuvânt. Participa la toate prelegerile pe tema ei şi citea toate recenziile, toate atacurile, toate criticile. Mai mult, a recitit cartea de mai multe ori, dintr-un impuls în acelaşi timp iscoditor şi admirativ. Era om de ştiinţă şi voia să pună teoria lui Darwin la microscop. Voia să-şi pună la încercare propria teorie contra ei.

Fireşte, întrebarea ei cea mai arzătoare era cum reuşise Darwin să rezolve Problema Prudence.

Răspunsul se dovedea simplu: n-o rezolvase.

Darwin n-o rezolvase fiindcă, în mod destul de abil, evitase cu totul subiectul fiinţelor umane în cartea lui. *Originea speciilor* vorbea despre natură, dar nu şi făţiş despre Om. În privinţa lui, Darwin jucase prudent. Scrisese despre evoluţia cintezelor, a porumbeilor, a ogarilor italieni, a cailor de curse şi a ciripedelor – dar nu menţionase niciodată oamenii. Scria: „Exemplarele viguroase, sănătoase şi fericite supravieţuiesc şi se înmulţesc”[37], dar nu adăuga „Şi noi facem parte din sistemul acesta”. Cititorii cu gândire ştiinţifică aveau să ajungă şi singuri la concluzia aceasta – iar Darwin o ştia foarte bine. Cititorii cu gândire religioasă aveau să ajungă şi ei la aceeaşi concluzie şi s-o considere un sacrilegiu strigător la cer – dar Darwin *de fapt nu o spusese*. Se apărase astfel. Putea să stea în casa lui liniştită de la ţară,

[37] *Ibidem*, p. 94.

din Kent, inocent în faţa indignării publice: *Ce rău poate fi într-o simplă discuţie despre cinteze şi ciripede?*

În ce o privea pe Alma, strategia aceasta constituia lovitura de geniu a lui Darwin: nu abordase *întreaga* problemă. Poate avea s-o abordeze mai târziu, dar nu atunci, nu acolo, în expunerea lui iniţială şi prudentă despre evoluţie. Revelaţia o înlemni de admiraţie – era pe punctul să-şi dea o palmă peste frunte în mirarea ei fără replică; ei niciodată nu i-ar fi trecut prin minte că un bun om de ştiinţă nu are nevoie să abordeze *întreaga* problemă de la început – indiferent de subiect! În esenţă, Darwin făcuse ceea ce încercase ani de-a rândul unchiul Dees s-o convingă să facă: publicase o teorie a evoluţiei superbă, dar numai în domeniul botanicii şi zoologiei, lăsându-i pe oameni să-şi dezbată singuri originile.

Îşi dorea cu aprindere să stea de vorbă cu Darwin. Îşi dorea să poată traversa imediat Canalul Mânecii până în Anglia, să ia trenul până la Kent, să-i bată la uşă şi să-l întrebe: „Cum o explicaţi pe sora mea Prudence şi noţiunea de sacrificiu de sine în contextul dovezilor copleşitoare în favoarea luptei biologice permanente?” Dar era o vreme în care toată lumea voia să stea de vorbă cu Darwin, iar Alma nu beneficia de influenţa necesară ca să aranjeze o întâlnire cu cel mai căutat om de ştiinţă al epocii.

În timp, impresiile ei despre acest Charles Darwin au devenit mai clare şi şi-a dat seama că nu era un împătimit al dezbaterilor. Oricum, probabil că nu i-ar fi făcut plăcere ocazia de a schimba argumente cu un obscur briolog american. Pesemne că i-ar fi zâmbit amabil şi ar fi spus: „Dar *dumneavoastră*, doamnă, ce părere aveţi?”, după care i-ar fi închis uşa în nas.

Într-adevăr, în timp ce întreaga lume educată se străduia să se lămurească în ce fel stăteau lucrurile cu

Darwin, el rămânea surprinzător de tăcut. Când Charles Hodge l-a acuzat de ateism la seminarul teologic din Princeton, el nu s-a apărat. Când lordul Kelvin a refuzat să accepte teoria (lucru pe care Alma îl consideră regretabil, fiindcă susţinerea lui Kelvin i-ar fi conferit multă credibilitate), el n-a protestat. Nici cu susţinătorii lui nu intra în discuţie. Când George Searle, astronom catolic de renume, a scris că teoria selecţiei naturale i se părea foarte logică şi că nu prezenta nici o ameninţare la adresa Bisericii Catolice, Darwin nu i-a răspuns. Când romancierul şi pastorul anglican Charles Kingsley a anunţat că şi el e de acord cu ideea unui Dumnezeu care „creează forme primare capabile de autodezvoltare”, Darwin n-a scos nici măcar un cuvânt ca să-şi exprime acordul. Când teologul Henry Drummond a încercat să construiască o apărare biblică a evoluţiei, Darwin a evitat discuţia cu totul.

Alma a văzut cum preoţii cu gândire liberală se refugiau în metaforă (susţinând că cele şapte zile ale Creaţiei menţionate în Biblie erau de fapt şapte *ere geologice*), în timp ce paleontologii conservatori ca Louis Agassiz se înfuriau la culme, acuzându-l pe Darwin şi pe susţinătorii lui de josnică apostazie. Alţii purtau bătăliile lui Darwin – magistralul Thomas Huxley în Anglia; elocventul Asa Gray în America. Darwin păstra distanţa faţă de toată dezbaterea, aşa cum se cuvenea să facă un gentilom englez.

Alma însă lua personal fiecare atac împotriva selecţiei naturale şi, în acelaşi timp, nutrea un sentiment secret de entuziasm la auzul fiecărui act de susţinere, fiindcă nu doar ideea lui *Darwin* era disecată, ci şi a *ei*. Uneori i se părea că întreaga discuţie o rănea şi o încânta mai mult decât pe Darwin însuşi (un alt posibil motiv pentru care era un ambasador mai bun pentru teorie decât ar fi fost ea). Dar, în acelaşi timp, se simţea frustrată de rezerva lui.

Uneori îi venea să-l zgâlţâie şi să-l facă să lupte. În locul lui, s-ar fi năpustit înainte cu pistoalele scoase, ca Henry Whittaker. Fireşte, în încercarea aceasta s-ar fi ales cu nasul rupt, dar ar fi rupt şi ea câteva nasuri. Ar fi luptat până-n pânzele albe ca să apere teoria lor (nu putea să n-o considere teoria „lor”)... asta dacă ar fi publicat-o vreodată. Ceea ce, evident, nu făcuse. Aşadar nu avea nici un drept să lupte. Nu a spus, prin urmare, nimic.

Toate astea erau teribil de frustrante, teribil de complexe, teribil de ameţitoare.

Mai mult (Alma nu putea să nu observe), nimeni nu dăduse încă problemei Prudence o rezolvare care s-o mulţumească.

Din punctul ei de vedere, teoria avea în continuare o fisură.

Era în continuare incompletă.

Dar, destul de curând, Alma a fost distrasă şi apoi tot mai captivată de altceva.

În mod discret, dar tot mai intens de-a lungul dezbaterii înflăcărate în jurul lui Darwin, a devenit conştientă de o altă figură ascunsă în marginile umbroase ale teoriei. Aşa cum, în tinereţe, întrezărea pentru o clipă ceva care se mişca la marginea lamelei de microscop şi se străduia să-l focalizeze (bănuind, înainte chiar să ştie ce era, că ar putea fi important), şi acum observa ceva ciudat şi poate important aşteptând într-un colţ. Ceva nu era la locul lui. Exista ceva în povestea lui Charles Darwin şi a selecţiei naturale care n-ar fi trebuit să existe. Alma a tot sucit butoanele şi a ridicat clapetele şi şi-a focalizat întreaga atenţie asupra misterului – şi astfel a aflat de existenţa unui om pe nume Alfred Russel Wallace.

A dat pentru prima oară peste numele lui când, din curiozitate, a revenit asupra primului text în care se menţiona oficial selecţia naturală – la 1 iulie 1858, într-o

întrunire a Societăţii Linné de la Londra. Alma ratase minutele întrunirii aceleia când fuseseră publicate, fiindcă era în doliu, dar acum le-a studiat cu toată atenţia. A observat imediat ceva interesant: în ziua aceea mai fusese prezentată o lucrare, chiar după prezentarea tezei lui Darwin. Avea titlul „Cu privire la tendinţa varietăţilor de a se îndepărta indefinit de tipul original” şi fusese scrisă de un anume A.R. Wallace.

Alma a căutat lucrarea şi a citit-o. Spunea exact acelaşi lucru pe care-l spusese Darwin în teoria lui despre selecţia naturală. Mai mult, spunea acelaşi lucru pe care-l spusese Alma în teoria ei despre alterarea competitivă. Domnul Wallace argumenta că viaţa e o luptă continuă pentru existenţă; că nu existau destule resurse pentru toţi; că populaţia era controlată de prădători, boli şi lipsa hranei; şi că cel mai slab murea întotdeauna primul. Eseul lui Wallace continua cu afirmaţia că orice variaţie din cadrul unei specii care afecta şansele de supravieţuire putea schimba specia pentru totdeauna. Mai spunea că variaţiile cele mai reuşite se răspândeau, în timp ce variaţiile cele mai puţin reuşite dispăreau. Aşa apăreau, se transformau, prosperau şi piereau speciile.

Lucrarea era scurtă, simplă şi – pentru Alma – extrem de familiară.

Cine era omul acesta?

Alma nu mai auzise de el. Însuşi acest fapt era ciudat, fiindcă ea încerca să fie la curent cu toţi oamenii de ştiinţă activi. A trimis scrisori câtorva colegi din Anglia, întrebându-i: „Cine este Alfred Russel Wallace? Ce spune lumea despre el? Ce s-a întâmplat la Londra în iulie 1858?”

Poveştile pe care le-a aflat n-au făcut decât să-i amplifice curiozitatea. A descoperit că Wallace se născuse în Monmouthshire, pe lângă Ţara Galilor, într-o familie din clasa de mijloc care, mai târziu, scăpătase, şi că era mai

mult sau mai puţin autodidact, topograf de profesie. În tinereţea lui aventuroasă, călătorise peste ocean ca să exploreze mai multe jungle şi devenise un neobosit colecţionar de insecte şi păsări. În 1853, Wallace publicase o carte cu titlul *Palmierii Amazonului şi foloasele lor*, de care Alma nici nu auzise, fiindcă pe atunci era pe drumul între Tahiti şi Olanda. Din 1854 trăise în Arhipelagul Malaez, studiind brotacii şi alte asemenea creaturi.

Acolo, în pădurile îndepărtate din Celebes[38], Wallace se îmbolnăvise de malarie şi fusese în pragul morţii. În flăcările febrei, cu gândul la moarte, avusese o străfulgerare de inspiraţie: o teorie a evoluţiei bazată pe lupta pentru existenţă. O scrisese în doar câteva ore. Apoi îşi trimisese teza alcătuită în grabă din Celebes tocmai în Anglia, unui domn pe nume Charles Darwin, pe care nu-l văzuse la faţă decât o singură dată şi pe care-l admirase foarte mult. Cu toată deferenţa, Wallace îl întreba pe domnul Darwin dacă ar exista vreo şansă ca teoria lui despre evoluţie să aibă vreo valoare. Întrebarea era inocentă: Wallace nu avea de unde să ştie că Darwin însuşi se lupta cu aceeaşi idee de prin 1840. De fapt, Darwin scrisese deja aproape două mii de pagini din ceea ce avea să devină *Originea speciilor*, dar nu-şi arătase lucrarea nimănui, cu excepţia bunului său prieten Joseph Hooker, de la Grădinile Botanice Regale de la Kew. Hooker îl tot încuraja pe Darwin s-o publice de ani de zile, însă Darwin (decizie pe care Alma o înţelegea) tot amânase, simţind că-i lipseşte încrederea sau convingerea.

Acum, printr-una din marile coincidenţe ale istoriei ştiinţifice, se părea că ideea superbă şi originală a lui Darwin – pe care o cultiva în secret de aproape două decenii – tocmai fusese exprimată, aproape cuvânt cu

[38] Azi insula Sulawesi.

cuvânt, de un naturalist autodidact cvasi-necunoscut, în vârstă de treizeci şi cinci de ani, suferind de malarie, aflat de partea cealaltă a lumii.

Sursele Almei de la Londra spuneau că Darwin se simţise îmboldit să-şi anunţe teoria selecţiei naturale după primirea scrisorii lui Wallace, de teamă să nu piardă drepturile asupra întregii idei dacă Wallace o publica înaintea lui. În mod ironic, îşi spunea Alma, se părea că Darwin se temea să nu *piardă în faţa concurenţei* tocmai ceea ce privea ideea de concurenţă! Cu o curtoazie demnă de un gentilom, Darwin hotărâse ca scrisoarea lui Wallace să fie prezentată în faţa Societăţii Linné la 1 iulie 1858, alături de propriile lui cercetări asupra selecţiei naturale, aducând în acelaşi timp dovezi că ipoteza fusese mai întâi a lui. Urmase, la scurt timp, publicarea *Originii speciilor*, cu o întârziere de mai puţin de un an şi jumătate. Graba de a publica îi sugera acum Almei că Darwin intrase în panică – şi avea şi de ce, Wallace îi sufla în ceafă! La fel ca multe animale şi plante ameninţate de anihilare, Charles Darwin fusese obligat să facă o mişcare, să acţioneze – să se adapteze. Alma îşi amintea ce scrisese chiar ea în versiunea proprie asupra teoriei: „Cu cât este mai mare criza, cu atât mai rapidă este evoluţia.”

Examinând retrospectiv această poveste ieşită din comun, Alma n-a mai avut nici o îndoială: ideea selecţiei naturale îi venise mai întâi şi mai întâi lui Darwin. Dar nu fusese *doar* ideea lui. Sigur, mai era şi ea, dar mai fusese şi altcineva. Lucrul acesta o uimea peste măsură. Părea o imposibilitate intelectuală. Dar, în acelaşi timp, faptul că ştia de existenţa lui Alfred Russel Wallace îi aducea o împăcare bizară. O încălzea gândul că nu era singura aflată în situaţia aceasta. Avea un tovarăş. Whittaker şi Wallace: camarazi în obscuritate – deşi Wallace, fireşte, habar n-avea că erau camarazi în obscuritate, fiindcă ea

era *şi mai obscură decât el*. Dar Alma ştia. Îi simţea prezenţa acolo, departe – ciudatul şi miraculosul ei frate mai tânăr în spirit. Dacă ar fi fost mai religioasă, poate i-ar fi mulţumit lui Dumnezeu pentru Alfred Russel Wallace, fiindcă senzaţia aceea slabă de înrudire o ajuta să treacă demnă şi neatinsă (fără resentimente, disperare sau ruşine care s-o împovăreze) prin agitaţia zgomotoasă iscată în jurul domnului Charles Darwin şi al teoriei sale colosale, transfiguratoare, care schimba o lume.

Într-adevăr, Darwin urma să aparţină istoriei, însă Alma îl avea pe Wallace.

Şi, cel puţin deocamdată, alinarea aceasta îi era de-ajuns.

A trecut şi deceniul 1860. Olanda era tăcută, iar Statele Unite erau sfâşiate de un război inimaginabil. Pentru Alma, în anii aceia, în faţa veştilor despre măceluri nesfârşite şi oribile, care-i veneau de acasă, dezbaterile ştiinţifice cântăreau mai puţin. Prudence şi-a pierdut fiul cel mai mare, ofiţer, la Antietam. Doi din nepoţii ei, tineri, au murit de bolile care colcăiau în tabere înainte să vadă măcar câmpul de bătălie. Prudence luptase toată viaţa ca să pună capăt sclaviei, iar acum o văzuse abolită, dar îşi pierduse trei oameni dragi în luptă. „Mă bucur şi apoi jelesc”, îi scria ea Almei. „Apoi iarăşi jelesc.” Alma s-a întrebat din nou dacă n-ar fi bine să se întoarcă acasă – şi chiar s-a oferit să vină –, dar sora ei a sfătuit-o să rămână în Olanda. „Naţiunea noastră trăieşte vremuri prea tragice pentru vizitatori”, o anunţa Prudence. „Rămâi acolo unde lumea e mai liniştită şi binecuvântează liniştea aceea.”

Prudence a reuşit, doar ea ştia cum, să ţină şcoala deschisă pe toată durata războiului. Nu numai că a rezistat, dar chiar a strâns în jurul ei şi mai mulţi copii. Războiul s-a sfârşit. Preşedintele a fost asasinat. Uniunea a rezistat. S-a încheiat construcţia căii ferate

transcontinentale. Alma spera că, de acum înainte, Statele Unite aveau să fie ţinute laolaltă de împlinirea aceasta – de copcile dure, de oţel ale măreţei căi ferate. În zilele acelea, de la distanţa sigură de la care o privea Alma, America părea un loc al dezvoltării incontrolabile, feroce. Se bucura că nu era acolo. O despărţea de America o viaţă; se îndoia că ar mai fi recunoscut locurile sau că locurile ar mai fi recunoscut-o pe ea. Îi plăcea viaţa ei ca olandeză, ca om de ştiinţă, ca van Devender. Citea toate revistele ştiinţifice şi publica în multe din ele. Purta discuţii animate cu colegii ei, la o cafea şi un croissant. În fiecare vară primea de la Hortus un concediu de o lună ca să călătorească pe continent şi să adune muşchi. Ajunsese să cunoască foarte bine Alpii şi să-i iubească, cutreierând prin peisajul lor maiestuos cu bastonul şi cu trusa de colectare. Ajunsese să cunoască şi pădurile umede, năpădite de ferigi, ale Germaniei.

Devenise o bătrânică întru totul mulţumită.

Au sosit anii 1870. În Amsterdamul liniştit, Alma intra în al optulea deceniu de viaţă, însă rămânea devotată muncii ei. Îi era greu să mai meargă în excursii, dar se îngrijea de peştera ei cu muşchi şi susţinea uneori conferinţe la Hortus pe tema briologiei. Ochii o lăsau şi se temea că n-avea să mai poată identifica muşchiul. Anticipând ziua aceea tristă şi inevitabilă, exersa lucrând cu muşchiul în întuneric, ca să înveţe să-l identifice prin atingere. A devenit destul de pricepută. (N-avea nevoie să *vadă* muşchiul pentru totdeauna, dar întotdeauna avea să dorească să-l *cunoască*.) Din fericire, acum avea parte de ajutoare excelente. Verişoara ei preferată şi tânără, Margaret, poreclită cu drag Mimi, dădea dovadă de o fascinaţie înnăscută faţă de muşchi şi a devenit în curând protejata ei. Când şi-a terminat studiile, a venit să lucreze cu Alma la Hortus; cu ajutorul lui Mimi, a reuşit să-şi

termine lucrarea cuprinzătoare, în două volume, *Muşchiul din Europa de Nord*, bine primită de public. Volumele erau ilustrate frumos, deşi artistul nu era Ambrose Pike.

Dar nimeni nu era Ambrose Pike. Nimeni n-avea să fie.

Alma a urmărit ascensiunea lui Charles Darwin ca om de ştiinţă. Nu-i purta ranchiună pentru succes; merita laudele şi le purta cu demnitate. Îşi continua lucrul asupra evoluţiei (ceea ce o bucura) cu amestecul lui obişnuit de excelenţă şi discreţie. În 1871 a publicat *Originea omului* – în care îşi aplica în sfârşit principiile selecţiei naturale la oameni. Fusese o alegere înţeleaptă din partea lui să aştepte atât de mult, îşi spunea Alma. Acum, concluzia finală a cărţii (*Da, suntem maimuţe*) era aproape de la sine înţeleasă. În cei doisprezece ani de la publicarea *Originii speciilor*, lumea anticipase şi dezbătuse „problema maimuţei”. Se formaseră tabere, se scriseseră lucrări şi se avansaseră nesfârşite argumente şi contraargumente. Darwin părea să fi aşteptat ca lumea să se adapteze la ideea tulburătoare că poate Dumnezeu nu crease omenirea din ţărână, pentru a-şi enunţa apoi verdictul calm, ordonat şi îngrijit argumentat asupra subiectului. Din nou, Alma a citit cartea mai atent decât oricine şi a admirat-o enorm.

Dar tot nu vedea nici o soluţie la problema Prudence.

N-a spus nimănui despre teoria ei asupra evoluţiei – şi despre legătura ei firavă, neînsemnată cu Darwin. În continuare o interesa mai mult fratele ei din umbră, Alfred Russel Wallace. Îi urmărise cu atenţie cariera de-a lungul anilor, mândrindu-se cu măsură de succesele lui şi suferind pentru eşecuri. La început, părea că Wallace avea să rămână mereu nota de subsol a lui Darwin – sau chiar ordonanţa lui, având în vedere că-şi petrecuse mare parte din anii 1860 scriind lucrări în apărarea selecţiei naturale şi, prin extensie, în apărarea lui Darwin. Dar apoi Wallace

o apucase pe un drum ciudat. La mijlocul deceniului, descoperise spiritismul, hipnotismul şi mesmerismul şi începuse să exploreze domeniul numit de oamenii respectabili „ocult”. Alma aproape că-l auzea pe Charles Darwin cum oftează de peste Canalul Mânecii la auzul traiectoriei lui Wallace – fiindcă numele lor aveau să fie legate unul de altul pentru totdeauna, iar Wallace se orientase spre o poziţie fantezistă, rău famată şi neştiinţifică. Faptul că Wallace participa la şedinţe de spiritism şi de citit în palmă şi că jura că vorbise cu morţii era, poate, scuzabil, dar faptul că publicase lucrări cu titluri ca *Aspectul ştiinţific al supranaturalului* nu mai era.

Alma nu se putea împiedica însă să-l iubească şi mai mult pe Wallace tocmai mulţumită convingerilor lui neortodoxe şi argumentelor lui pasionale, neînfricate. Viaţa ei devenea tot mai potolită şi mai limitată, dar îi făcea mare plăcere să-l urmărească pe Wallace – gânditorul sălbatic, neînfrânat – cum provoca haos academic într-o mulţime de direcţii în acelaşi timp. Nu avea moderaţia aristocratică a lui Darwin; dădea pe dinafară de inspiraţie, de idei care-l distrăgeau şi de impresii gândite doar pe jumătate. În plus, nu se fixa prea mult timp pe o singură idee, ci plutea de la o toană la alta.

În fascinaţiile lui cele mai transcendente, îi amintea inevitabil Almei de Ambrose, ceea ce o făcea să ţină la el mai mult ca niciodată. La fel ca Ambrose, era un visător. Susţinea din răsputeri cauza miracolelor. Argumenta că nimic nu e mai important decât cercetarea lucrurilor care par să sfideze legile naturii, căci cine suntem noi să susţinem că înţelegem legile naturii? După părerea lui, totul era un miracol până când omul îl rezolva. Wallace scria că primul om care a văzut un peşte zburător a crezut, probabil, că asistă la un miracol – iar primul om care a *descris* un peşte zburător a fost numit, fără îndoială,

mincinos. Alma îl iubea pentru argumentele acestea jucăuşe şi încăpăţânate. De multe ori se gândea că ar fi avut mare succes la White Acre, la discuţiile de la cină.

Wallace nu-şi neglija însă cu totul nici interesele ştiinţifice mai conformiste. În 1876 şi-a publicat şi el capodopera: *Distribuţia geografică a animalelor*, aplaudată imediat drept cea mai cuprinzătoare lucrare despre zoogeografie. Era o carte fascinantă. Mimi, tânăra ei verişoară, i-a citit-o în mare parte, fiindcă vederea Almei slăbise mult între timp. Almei îi făceau atâta plăcere ideile lui Wallace, încât, la unele pasaje, îi oferea câte o ovaţie cu glas tare.

Mimi ridica ochii din carte şi spunea:

— Îţi place foarte mult domnul Alfred Russel Wallace, nu-i aşa, mătuşică?

— E un prinţ al ştiinţei! zâmbea Alma.

Însă, nu mult după aceea, Wallace şi-a subminat singur reputaţia recent salvată implicându-se tot mai mult în orientări politice radicale: lupta zgomotos pentru reforma agrară, pentru dreptul de vot al femeilor, pentru drepturile săracilor şi ale celor păgubiţi. Pur şi simplu nu putea să nu intre în ring. Prietenii şi admiratorii bine văzuţi încercau să-i asigure posturi stabile la instituţii respectabile, dar Wallace căpătase o asemenea faimă de extremist, încât puţini erau dispuşi să rişte angajându-l. Alma îşi făcea griji cu privire la situaţia lui bănească. Avea impresia că nu-şi gospodărea prea bine finanţele. Wallace pur şi simplu refuza să joace rolul gentilomului englez respectabil, indiferent de domeniu – probabil tocmai pentru că nici nu era un gentilom englez respectabil, ci mai degrabă un agitator din clasa muncitoare care nu gândea înainte să deschidă gura şi nu aştepta înainte să publice. Pasiunile lui generau destulă debandadă, iar controversa se agăţa de el

ca un ciulin, însă Alma nu şi-ar fi dorit să-l vadă dând înapoi. Îi plăcea să-l urmărească împungând lumea.

— Aşa, băiete, arată-le tu, murmura Alma când auzea despre cel mai recent scandal provocat de Wallace. Arată-le tu lor!

Darwin nu spunea nici un cuvânt împotriva lui Wallace în public, şi nici Wallace împotriva lui, dar Alma se tot întreba ce gândeau unul despre celălalt cei doi oameni atât de sclipitori şi totuşi atât de diferiţi ca personalitate şi stil. Întrebarea ei a primit un răspuns în aprilie 1882, când Charles Darwin a murit, iar Alfred Russel Wallace, conform instrucţiunilor scrise lăsate de Darwin, a purtat sicriul la înmormântarea marelui om.

Se iubeau, a înţeles ea. Se iubeau fiindcă se cunoşteau.

Gândul acesta o făcu pe Alma să se simtă foarte singură pentru prima oară în zeci de ani.

Moartea lui Darwin a alarmat-o: ea avea deja optzeci şi doi de ani şi era tot mai plăpândă. El nu avusese decât şaptezeci şi trei! Alma nu se aşteptase să-i supravieţuiască. Starea aceea de alarmă a persistat luni în şir după dispariţia lui. Parcă murise odată cu el şi o bucată din istoria ei, dar nimeni n-avea să ştie. Nu că ar fi ştiut cineva mai înainte, bineînţeles, dar era limpede că se rupsese o verigă – o verigă care însemna foarte mult pentru ea. În curând avea să moară şi Alma, iar atunci n-avea să mai rămână decât o verigă – tânărul Wallace, care şi el se apropia de şaizeci de ani, deci nu mai era chiar atât de tânăr. Dacă lucrurile mergeau tot aşa, avea să moară fără să-l fi întâlnit niciodată pe Wallace, cum nu-l întâlnise nici pe Darwin. Dintr-odată, situaţia aceasta i se păru insuportabil de tristă. N-o putea lăsa să devină realitate.

Alma s-a gândit bine. S-a gândit câteva luni. În cele din urmă, a acţionat. A rugat-o pe Mimi să scrie o scrisoare

frumoasă, pe foi cu antetul Hortus, în care să-l roage pe Alfred Russel Wallace să accepte invitaţia de a ţine un discurs pe tema selecţiei naturale la Hortus Botanicus din Amsterdam, în primăvara lui 1883. Pentru timpul şi osteneala investite de bunul domn în această cauză, se asigura un onorariu de nouă sute de lire sterline, iar toate cheltuielile de transport aveau să fie acoperite, fireşte, de Hortus. Mimi s-a speriat de sumă – pentru unii oameni, era salariul pe câţiva ani! –, dar Alma i-a răspuns liniştită: „Voi plăti eu pentru tot; în plus, domnul Wallace are nevoie de banii aceştia.”

În continuare, scrisoarea îl informa pe domnul Wallace că era mai mult decât bine-venit să se instaleze, pe durata şederii lui, la confortabila reşedinţă a familiei van Devender, aflată în mod convenabil chiar lângă grădina botanică, în cel mai frumos cartier al Amsterdamului. Aveau să fie acolo mulţi botanişti tineri care s-ar bucura mult să-i arate celebrului biolog toate minunile din Hortus şi din oraşul din jur. Ar fi fost o onoare pentru grădină să primească un oaspete atât de distins. Alma a semnat scrisoarea: „Cu cele mai sincere gânduri, D-ra Alma Whittaker – Curatorul departamentului Muşchi.”

Răspunsul a sosit repede, semnat de soţia lui Wallace, Annie (al cărei tată, după cum află Alma cu bucurie, era marele William Mitten, expert în chimie farmaceutică şi briolog de renume). Doamna Wallace anunţa că soţul ei ar fi încântat să vină la Amsterdam. Avea să sosească pe nouăsprezece martie 1883 şi urma să stea două săptămâni. Familia Wallace îşi exprima recunoştinţa pentru invitaţie şi lăuda onorariul atât de generos. Scrisoarea mai lăsa să se înţeleagă că oferta sosise chiar la momentul potrivit – la fel şi banii.

Capitolul treizeci şi unu

Cât de înalt era!

Alma nu se aşteptase la asta. Alfred Russel Wallace era la fel de înalt şi deşirat cum fusese Ambrose. Şi nici departe de vârsta pe care ar fi avut-o Ambrose dacă ar fi trăit nu era – şaizeci de ani, sănătos tun şi puţin adus de spate. (Era limpede că omul petrecuse mult prea mulţi ani aplecat peste microscoape, analizând specimene.) Avea părul cărunt şi barba deasă – Alma trebui să-şi înăbuşe impulsul de a întinde mâna şi de a-i atinge chipul cu vârful degetelor. Nu mai vedea bine şi îşi dorea să-i cunoască trăsăturile mai în amănunt. Dar ar fi fost un gest nepoliticos şi şocant, aşa că s-a abţinut. Totuşi, de cum l-a văzut, a avut senzaţia că-i urează bun venit celui mai vechi prieten.

În prima parte a vizitei lui însă domni o asemenea agitaţie, încât Alma se simţi puţin pierdută în mulţime. Era o femeie masivă, într-adevăr, dar era bătrână, iar bătrânele tind să fie împinse la o parte în adunările mari – chiar dacă ele au sponsorizat respectivele adunări. Mulţi doreau să-l întâlnească pe marele biolog evoluţionist, iar verii tineri ai Almei, cu toţii studenţi entuziaşti în diverse domenii ştiinţifice, îi acaparau mare parte din atenţie, înghesuindu-l din toate părţile ca nişte pretendenţi şi pretendente plini de speranţă. Wallace era atât de politicos, de prietenos – mai ales cu tinerii. Îi lăsa să se laude cu propriile proiecte şi să-i ceară sfatul. Fireşte, voiau şi să-l scoată la paradă prin tot oraşul, aşa că vreo câteva zile au fost ocupate cu vizite turistice ridicole şi mândrie civică la fel de ridicolă.

Apoi au urmat discursul lui din Sera Palmierilor şi întrebările cu greutate din partea oamenilor de ştiinţă, a

ziariştilor şi a demnitarilor, urmate de obligatoria cină lungă şi plicticoasă în ţinută de gală. Wallace a vorbit admirabil atât la conferinţă, cât şi la cină. A reuşit să evite controversele, răspunzând la toate întrebările anodine şi neinformate despre selecţia naturală cu o răbdare exemplară. Soţia lui îl pregătise probabil să se poarte cât mai frumos, şi-a spus Alma. *Bravo, Annie*.

Alma aştepta. Nu-i era frică de aşteptare.

În timp, aerul de noutate din jurul vizitei lui Wallace s-a risipit, la fel şi mulţimea zgomotoasă. Tinerii au trecut la alte forme de divertisment, iar Alma a reuşit să ia micul dejun împreună cu oaspetele ei câteva zile la rând. Îl cunoştea mai bine decât ceilalţi, fireşte, aşa că ştia că nu vrea să vorbească la nesfârşit doar despre selecţia naturală. L-a atras în discuţii pe teme care ştia că-i plăceau – mimetismul fluturilor, variaţiile cărăbuşilor, telepatia, vegetarianismul, viciile izvorâte din moştenirea unor sume mari de bani, planul lui de a desfiinţa bursa de valori, planul privind încetarea tuturor războaielor prezente şi viitoare, argumentele în favoarea autoguvernării Indiei şi Irlandei, sugestia lui ca autorităţile britanice să ceară iertare lumii pentru cruzimile comise de imperiu, dorinţa lui de a construi un model la scară al planetei, cu diametrul de peste o sută douăzeci de metri, căruia lumea să-i poată da ocol într-un balon uriaş, în scopuri educative... Astfel de lucruri.

Cu alte cuvinte, Wallace s-a relaxat alături de ea şi ea alături de el. Era un maestru al conversaţiei când se simţea cu totul în largul lui, aşa cum şi-l imaginase; era dispus să vorbească despre orice subiecte şi despre pasiuni din orice domeniu. De zeci de ani nu se mai simţise Alma atât de bine. Fiindcă era atât de amabil şi de deschis, a pus şi el întrebări despre viaţa ei, ca să nu vorbească doar despre sine. Astfel, Alma s-a pomenit

povestindu-i despre copilăria ei la White Acre, despre cum aduna exemplare botanice la vârsta de cinci ani, călare pe un ponei cu şa de mătase, despre părinţii ei excentrici şi conversaţiile lor stimulatoare de la cină, despre poveştile cu sirene şi cu căpitanul Cook pe care i le spunea tatăl ei, despre biblioteca formidabilă de la conac, despre educaţia ei clasică, atât de demodată încât friza comicul, despre anii ei de studiu pe câmpurile de muşchi din Philadelphia, despre sora ei, aboliţionista cu inimă curajoasă, şi despre aventurile ei din Tahiti. Lucru incredibil (fiindcă nu mai vorbise nimănui despre Ambrose de zeci de ani), îi povesti chiar şi despre soţul ei cel remarcabil, care picta orhidee mai frumos decât oricine pe lume şi care murise în Mările Sudului.

— Ce viaţă aţi avut! spuse Wallace.

La cuvintele lui, Alma a trebuit să-şi ferească privirea. Nimeni nu-i mai spusese aşa ceva. A copleşit-o timiditatea şi, din nou, dorinţa de a pune mâinile pe chipul lui şi de a-i simţi trăsăturile – aşa cum simţea în ultima vreme şi muşchiul, memorând cu degetele ce nu mai putea adora cu ochii.

Nu plănuise când să-i spună şi nici măcar ce anume să-i spună. Nici măcar nu-şi făcuse un plan clar *să îi spună*. În ultimele zile ale vizitei lui, începuse să creadă că poate nici n-avea să-i mai spună. La drept vorbind, simţea că era suficient chiar şi numai să-l cunoască, să arunce o punte peste prăpastia care-i despărţise atâţia ani.

Dar, în ultima lui după-amiază la Amsterdam, Wallace a rugat-o pe Alma să-i arate chiar ea Peştera cu muşchi, aşa că l-a condus acolo. Au traversat răbdător grădina botanică în ritmul ei dureros de lent.

— Vă cer iertare că sunt atât de şubredă, spuse Alma. Tata spunea că sunt un dromader, dar în ultima vreme obosesc după nici zece paşi.

— Atunci ne vom odihni după fiecare zece paşi, spuse el, apoi îi luă braţul ca s-o susţină mai bine.

Era o după-amiază de joi şi cădea o ploaie măruntă, aşa că nu se afla mai nimeni în Hortus. Alma şi Wallace nu trebuiau să împartă cu alţii Peştera cu muşchi. L-a dus de la un bolovan la altul, arătându-i muşchi de pe toate continentele şi explicându-i cum convinsese speciile să crească frăţeşte în acelaşi spaţiu. El s-a minunat, cum s-ar fi minunat oricine iubea lumea.

— Socrul meu ar fi fascinat, spuse el.

— Ştiu, răspunse Alma. De mult mi-am dorit să-l aduc aici pe domnul Mitten. Poate va veni în vizită odată.

— Eu unul, continuă el, aşezându-se pe băncuţa din mijlocul expoziţiei, cred că aş veni aici zi de zi dacă aş putea.

— Eu chiar vin zi de zi, spuse Alma, aşezându-se lângă el. De multe ori m-aţi găsi aici în genunchi, cu penseta în mână.

— Ce moştenire aţi creat, zise el.

— Este o laudă foarte amabilă, domnule Wallace, din partea cuiva care a creat el însuşi o moştenire considerabilă.

— Eh, spuse el, fluturând din mână ca pentru a se feri de compliment.

Au stat aşa o vreme, într-o tăcere plăcută. Alma îşi aminti de prima oară când rămăsese între patru ochi cu Mâine Dimineaţă, în Tahiti. Îşi aminti cum îi spusese: „Suntem, cred, legaţi fiecare de destinul celuilalt mai strâns decât s-ar crede.” Era gata să-i spună acelaşi lucru lui Alfred Russel Wallace, dar nu era sigură că se cuvenea. Nu voia să creadă că se laudă cu propria ei teorie a evoluţiei. Sau, mai rău, că minte. Sau, cel mai rău, că ridică vreo pretenţie la moştenirea lui sau a lui Darwin. Probabil era mai bine să nu spună nimic.

Dar atunci vorbi el:

— Domnişoară Whittaker, trebuie să vă spun că m-am simţit minunat în ultimele zile petrecute cu dumneavoastră.

— Vă mulţumesc, zise ea. Şi eu m-am simţit minunat în compania dumneavoastră. Nici nu vă puteţi imagina cât.

— Aţi fost foarte generoasă să-mi ascultaţi ideile despre tot şi toate. Nu sunt pe lume mulţi oameni ca dumneavoastră. În viaţă am observat că, atunci când vorbesc despre biologie, lumea mă declară un Newton. Dar când vorbesc despre lumea spirituală mă declară un imbecil cu minte de copil.

— Nu-i ascultaţi, spuse Alma, bătându-l uşor pe mână cu un aer protector. Tare mă supără lumea când vă insultă.

El rămase tăcut o vreme, apoi continuă:

— V-aş putea pune o întrebare, domnişoară Whittaker?

Ea aprobă tăcut.

— Îmi permiteţi să vă întreb cum de ştiţi atâtea despre mine? N-aş vrea să credeţi că mă simt jignit – dimpotrivă, sunt măgulit –, dar pur şi simplu nu înţeleg. Căci domeniul dumneavoastră e briologia, iar eu nu am nici o legătură cu el. Nu faceţi parte nici din cercurile spiritiste sau mesmeriste. Şi totuşi sunteţi atât de familiarizată cu toate scrierile mele din orice domeniu, ba îmi mai cunoaşteţi şi criticii... Ştiţi chiar şi cine este tatăl soţiei mele. De ce oare? Nu-mi dau seama...

Lăsă cuvintele să se piardă; părea să se teamă că fusese nepoliticos. Alma nu voia să-l facă să creadă că se purtase urât cu o femeie în vârstă. Nu voia nici să-i dea impresia că era o bătrână ţicnită cu o fixaţie nepotrivită. Aşadar, ce putea face?

Îi spuse totul.

Când, într-un târziu, a terminat de vorbit, el a tăcut multă vreme, iar apoi a întrebat:

— Mai aveţi lucrarea?

— Sigur că da.

— Aş putea s-o citesc?

Încet, fără cuvinte, au ieşit din Hortus pe poarta din spate şi au mers în biroul Almei. Ea a deschis uşa, suflând greu după urcatul scărilor, şi l-a invitat pe domnul Wallace să se aşeze confortabil la masa ei de lucru. A scos de sub divanul din colţ o valijoară prăfuită, de piele (atât de uzată că parcă făcuse ocolul lumii de câteva ori, ceea ce se şi întâmplase), şi a deschis-o. Înăuntru se afla un singur obiect: documentul de patruzeci de pagini, scris de mână şi înfăşurat cu grijă într-o flanelă, ca un bebeluş.

Alma i l-a adus lui Wallace, apoi s-a aşezat confortabil pe divan cât timp i-a trebuit lui să-l citească. I-a trebuit ceva vreme. Probabil a aţipit – i se întâmpla foarte des în ultima vreme, în cele mai neobişnuite împrejurări –, fiindcă după o vreme a trezit-o vocea lui.

— Când spuneaţi că aţi scris asta, domnişoară Whittaker? întrebă el.

Alma s-a frecat la ochi.

— Data e pe ultima pagină. I-am mai adăugat câte o idee-două mai târziu, anexele sunt într-un dosar, pe undeva prin birou. Dar ce aveţi dumneavoastră în mână e originalul, pe care l-am scris în 1854.

Wallace s-a gândit o vreme.

— Deci tot Darwin a fost primul, spuse el în cele din urmă.

— O, da, absolut. Domnul Darwin a fost primul de departe, ca să nu mai spunem că a fost şi cel mai minuţios. Nici nu încape îndoială. Vă rog să înţelegeţi, domnule Wallace, că nici nu-mi trece prin gând să pretind...

— Dar aţi ajuns la ideea aceasta înaintea mea, spuse Wallace. Darwin ne-a depăşit pe amândoi, e adevărat, dar dumneavoastră v-a venit ideea cu patru ani înaintea mea.

— Ei... Alma ezită. În nici un caz nu mă refeream la asta.

— Dar, domnişoară Whittaker, spuse el, cu vocea transportată de entuziasm şi înţelegere. Asta înseamnă că am fost trei!

Pentru o clipă, Alma nici n-a putut să respire.

Într-o secundă, mintea a dus-o înapoi la White Acre, într-o frumoasă zi de toamnă din anul 1819 – ziua în care ea şi Prudence făcuseră cunoştinţă cu Retta Snow. Toate trei erau atât de tinere, cerul era atât de albastru, iar iubirea nu le rănise cumplit pe nici una dintre ele. Retta spusese, uitându-se la Alma cu ochii ei sclipitori şi vioi: „Deci acum suntem trei! Ce noroc!”

Cum era cântecelul pe care-l inventase Retta pentru ele?

Scripca, furculiţa şi lingura ne chemăm
Şi-n jurul lunii dansăm,
De vrei să ne furi o sărutare,
Fur-o până nu plecăm pe mare!

Văzând că Alma întârzie cu răspunsul, Wallace s-a apropiat şi s-a aşezat lângă ea.

— Domnişoară Whittaker, spuse el, cu vocea mai liniştită. Vă daţi seama? Am fost trei.

— Da, domnule Wallace. S-ar părea că am fost trei.

— E o coincidenţă extraordinară.

— Aşa mi s-a părut şi mie, spuse ea.

El a rămas o vreme cu privirea aţintită spre perete, păstrând o tăcere lungă.

În cele din urmă întrebă:

— Cine mai ştie despre asta? Cine poate depune mărturie pentru dumneavoastră?

— Doar unchiul meu, Dees.

— Şi unde e unchiul dumneavoastră?

— E mort, deh, spuse Alma, neputându-şi înăbuşi râsul.

Aşa ar fi vrut Dees s-o audă dând vestea. Vai, ce dor îi era de olandezul bătrân şi verde! Vai, ce i-ar mai fi plăcut lui momentul acesta!

— Dar de ce n-aţi publicat? întrebă Wallace.

— Fiindcă nu era suficient de bună.

— Prostii! Cuprinde totul. Toată teoria. E de departe mai bine dezvoltată decât scrisoarea absurdă şi aiurită de friguri pe care i-am scris-o eu lui Darwin în cincizeci şi opt. Trebuie s-o publicăm acum.

— Nu, spuse Alma. Nu e nevoie s-o publicăm. Chiar nu am nevoie de asta. Ce aţi spus dumneavoastră îmi ajunge – că am fost trei. Pentru mine e destul. Aţi făcut fericită o bătrână.

— Dar *putem* s-o publicăm, insistă el. Aş putea-o prezenta în numele dumneavoastră...

Ea îi acoperi mâna cu mâna ei.

— Nu, spuse ferm. Vă rog să aveţi încredere în ce spun. Nu e nevoie.

Au rămas o vreme tăcuţi.

— Îmi permiteţi măcar să întreb de ce aţi considerat că nu merita publicată în 1854? spuse Wallace, rupând tăcerea.

— N-am publicat-o fiindcă eram convinsă că teoriei îi lipseşte ceva. Şi credeţi-mă, domnule Wallace, că şi *acum* sunt convinsă că îi lipseşte ceva.

— Şi ce anume?

— O explicaţie evoluţionistă convingătoare pentru altruismul şi sacrificiul de sine uman, spuse ea.

Se întrebă dacă era necesar să explice mai detaliat. Nu era sigură că mai avea energia să se afunde din nou cu totul în problema aceea enormă – să-i spună despre Prudence şi despre orfani şi despre femei care scoteau

copii din canale şi despre bărbaţi care se repezeau în case în flăcări ca să salveze străini şi despre prizonieri înfometaţi care-şi împărţeau ultima îmbucătură cu alţi prizonieri înfometaţi şi despre misionari care-i iertau pe păcătoşi şi despre asistente medicale care-i îngrijeau pe nebuni şi despre oameni care iubeau câini pe care nu i-ar fi iubit nimeni altcineva şi despre toate celelalte.

Dar nu era nevoie să intre în detalii. Wallace înţelesese imediat.

— Şi eu mi-am pus unele întrebări, să ştiţi, spuse el.

— Ştiu. Mereu m-am întrebat – oare şi Darwin şi-a pus aceleaşi întrebări?

— Da, răspunse Wallace. Apoi făcu o pauză, ca să se gândească mai bine. Dar niciodată n-am aflat ce concluzie a tras, sincer să fiu. Ştiţi, era foarte atent să nu declare niciodată un lucru de care nu era complet sigur. Spre deosebire de mine.

— Spre deosebire de dumneavoastră, confirmă Alma. Dar nu şi spre deosebire de mine.

— Într-adevăr.

— Aţi ţinut mult la domnul Darwin? întrebă Alma. Întotdeauna m-am întrebat.

— O, da, spuse Wallace nonşalant. Foarte mult. Era unul din cei mai buni oameni de pe lume. Cred că a fost cel mai mare om al vremurilor noastre, sau chiar al tuturor vremurilor. Cu cine l-am putea compara? L-am avut pe Aristotel. L-am avut pe Copernic. L-am avut pe Galileo. L-am avut pe Newton. Şi apoi l-am avut pe Darwin.

— Deci n-aţi avut niciodată resentimente faţă de el? întrebă Alma.

— Vai, în nici un caz, domnişoară Whittaker. În ştiinţă, tot meritul trebuie să i se acorde primului care a făcut descoperirea, iar teoria selecţiei naturale a fost a lui de la bun început. Mai mult, el singur avea grandoarea necesară

pentru o asemenea teorie. Cred că a fost un Vergiliu al generaţiei noastre, care ne-a îndrumat paşii prin paradis, infern şi purgatoriu. A fost călăuza noastră divină.

— Şi eu am crezut acelaşi lucru, de la început.

— Credeţi-mă, domnişoară Whittaker, nu mă doare deloc să aflu că mi-aţi luat-o înainte cu teoria selecţiei naturale, dar aş fi fost cumplit de dezamăgit să aflu că i-aţi luat-o înainte lui Darwin. Ştiţi, îl admir enorm. M-aş bucura să-şi păstreze coroana de lauri.

— Tinere, departe de mine gândul să-i disput coroana de lauri, spuse Alma cu blândeţe. Nu-i nevoie să vă faceţi griji în privinţa asta.

Wallace râse.

— Îmi face mare plăcere că mă numiţi tânăr, domnişoară Whittaker. Pentru un om care a intrat în al şaptelea deceniu de viaţă, e un compliment serios.

— Venind de la o doamnă care a intrat în al nouălea, domnule, e doar adevărul.

Chiar i se părea tânăr. Era interesant – avea senzaţia că cele mai frumoase perioade ale vieţii şi le petrecuse în compania bătrânilor. Atâtea cine interesante, în copilărie, cu o paradă nesfârşită de minţi sclipitoare ajunse în iarna vieţii. Anii petrecuţi la White Acre cu tatăl ei, când discutau despre botanică şi comerţ până târziu în noapte. Şederea în Tahiti cu bunul şi cuviinciosul reverend Francis Welles. Apoi cei patru ani fericiţi din Amsterdam, alături de unchiul Dees, până la moartea lui. Dar acum era şi ea bătrână, iar bătrânii nu mai erau! Acum avea alături un bărbat adus de spate, cu barba căruntă – un copilandru de doar şaizeci de ani – şi *ea* era ţestoasa venerabilă.

— Ştiţi ce cred eu, domnişoară Whittaker? Cu privire la întrebarea dumneavoastră despre originile compasiunii şi sacrificiului de sine la oameni? Cred că evoluţia explică *aproape* totul despre noi şi nu încape îndoială că explică

absolut totul despre restul lumii vii. Dar nu cred că evoluţia singură poate explica această conştiinţă unică pe care o au oamenii. Vedeţi, nu este necesar din punctul de vedere al evoluţiei să avem aptitudini atât de dezvoltate în domeniul intelectului şi al emoţiilor. Mintea noastră nu e necesară practic. Nu ne trebuie o minte în stare să joace şah, domnişoară Whittaker. Nu ne trebuie o minte în stare să inventeze religii sau să dezbată subiectul originilor noastre. Nu ne trebuie o minte care să ne facă să plângem la operă. Nu ne trebuie, de fapt, nici opera – nici ştiinţa, nici artele plastice. Nu ne trebuie etică, moralitate, demnitate sau sacrificiu. Nu ne trebuie afecţiune şi iubire – în nici un caz în măsura în care le simţim. Dimpotrivă, sensibilităţile noastre pot fi un dezavantaj, fiindcă ne pot provoca suferinţă. Nu cred, aşadar, că mintea ne-a fost dată de procesul selecţiei naturale – deşi cred că el ne-a dat corpul şi mare parte din abilităţi. Ştiţi de ce cred eu că avem minţile acestea extraordinare?

— Da, ştiu, domnule Wallace, spuse Alma încet. Nu uitaţi că v-am citit mare parte din lucrări.

— Am să vă spun de ce avem minţile şi sufletele acestea extraordinare, domnişoară Whittaker, continuă el, de parcă n-ar fi auzit-o. Le avem fiindcă în univers există o inteligenţă supremă, care doreşte o uniune cu noi. Inteligenţa aceasta supremă tânjeşte să fie cunoscută. Ne cheamă. Ne atrage spre misterul său şi ne dă minţile acestea remarcabile ca să încercăm s-o atingem. Vrea s-o găsim. Îşi doreşte uniunea cu noi mai mult decât orice.

— Ştiu că asta credeţi, spuse Alma, bătându-i din nou mâna liniştitor, şi mi se pare o idee foarte originală, domnule Wallace.

— Credeţi că am dreptate?

— N-aş putea spune, răspunse Alma, dar e o teorie frumoasă. Nici o altă teorie nu s-a apropiat atât de mult de

un răspuns la întrebarea mea. Totuşi, răspundeţi la un mister cu un alt mister şi nu ştiu dacă pot numi acest procedeu chiar ştiinţific – deşi poetic sigur l-aş putea numi. Din păcate, ca şi prietenul dumneavoastră, domnul Darwin, eu caut în continuare răspunsurile mai sigure ale ştiinţei empirice. Mă tem că e în natura mea. Dar domnul Lyell ar fi fost de aceeaşi părere cu dumneavoastră. Dumnealui spunea că doar o fiinţă divină ar fi putut crea mintea omenească. Soţului meu i-ar fi plăcut foarte mult ideea dumneavoastră. Ambrose credea în astfel de lucruri. Tânjea şi el după uniunea de care vorbiţi cu inteligenţa supremă. A murit căutând-o.

Au tăcut din nou.

După o vreme, Alma a zâmbit.

— Mereu m-am întrebat ce părere avea domnul Darwin despre ideea dumneavoastră – cum că mintea noastră e exclusă din legile evoluţiei şi că universul e călăuzit de o inteligenţă supremă.

Wallace a zâmbit şi el.

— Nu era de acord.

— Cred şi eu!

— O, nu-i plăcea deloc, domnişoară Whittaker. De câte ori aduceam vorba de ea era indignat. După atâtea bătălii purtate împreună, nu-i venea să creadă că-l readuceam pe Dumnezeu în conversaţie!

— Şi dumneavoastră ce-i spuneaţi?

— Încercam să-i explic că eu nu menţionasem nicăieri numele de *Dumnezeu*. El îl folosea. Eu nu spusesem decât că în univers există o inteligenţă supremă şi că îşi doreşte uniunea cu noi. Cred în lumea spiritelor, domnişoară Whittaker, dar niciodată n-aş include cuvântul *Dumnezeu* într-o discuţie ştiinţifică. În fond, sunt ateu până-n măduva oaselor.

— Sigur că sunteţi, dragul meu, spuse ea, bătându-l din nou pe mână. Îi făcea mare plăcere să-l bată pe mână. Îi făcea mare plăcere fiecare clipă din discuţia aceea.

— Credeţi că sunt naiv, spuse Wallace.

— Cred că sunteţi minunat, îl corectă Alma. Cred că sunteţi cea mai minunată persoană în viaţă din câte am cunoscut. Mă faceţi să mă bucur că sunt încă aici şi pot să cunosc pe cineva ca dumneavoastră.

— Ei, domnişoară Whittaker, nu sunteţi singură pe lume, chiar dacă aţi trăit mai mult decât alţii. Eu cred că suntem înconjuraţi de o mulţime de prieteni şi oameni iubiţi, nevăzuţi, trecuţi pe lumea cealaltă, care exercită o influenţă asupra vieţilor noastre şi care nu ne părăsesc niciodată.

— Ce idee frumoasă, murmură Alma şi îl bătu din nou pe mână.

— Aţi fost vreodată la o şedinţă de spiritism, domnişoară Whittaker? V-aş putea duce eu. Aţi putea vorbi cu soţul dumneavoastră peste prăpastia dintre lumi.

Alma cântări în minte propunerea. Îşi amintea noaptea din legătorie, cu Ambrose, când îşi vorbiseră prin palme: singurul ei contact cu misticul, cu inefabilul. Nici acum nu ştia ce se întâmplase. Nici acum nu era tocmai sigură că nu-şi imaginase totul, într-o criză de iubire şi dorinţă. Pe de altă parte, se întreba dacă nu cumva Ambrose chiar fusese o fiinţă magică – poate el însuşi o mutaţie în mersul evoluţiei, doar că născut în împrejurările nepotrivite, sau în perioada istorică nepotrivită. Poate n-avea să mai existe altul ca el. Poate fusese şi el un experiment eşuat.

Dar, orice va fi fost, nu sfârşise bine.

— Sinceră să fiu, domnule Wallace, deşi invitaţia dumneavoastră e foarte amabilă, cred că am să vă refuz. Am avut şi eu un pic de experienţă în ce priveşte comunicarea fără cuvinte şi ştiu că, doar fiindcă oamenii

se pot *auzi* peste prăpastia aceea, nu înseamnă neapărat că se şi *înţeleg*.

El râse.

— În orice caz, dacă vă răzgândiţi, vă rog să-mi daţi de ştire.

— Fără îndoială. Dar, domnule Wallace, e mult mai probabil să-mi daţi de ştire *dumneavoastră* mie, după ce mor, într-una din şedinţele dumneavoastră de spiritism! Nu va trebui să aşteptaţi prea mult ocazia, fiindcă voi dispărea curând.

— Nu veţi dispărea niciodată. Spiritul nu face decât să locuiască trupul, domnişoară Whittaker. Iar moartea nu face decât să-l separe pe unul de celălalt.

— Vă mulţumesc, domnule Wallace. Sunteţi foarte amabil. Însă nu e nevoie să mă liniştiţi. Sunt prea bătrână ca să mă mai tem de marile schimbări ale vieţii.

— Vai, domnişoară Whittaker – v-am expus aici în toate detaliile teoriile mele şi nu m-am oprit deloc ca să vă întreb pe dumneavoastră, femeie înţeleaptă, ce credeţi.

— Poate că ce cred eu nu e la fel de interesant ca ceea ce credeţi dumneavoastră.

— Cu toate astea, mi-ar plăcea să aud.

Alma oftă. Grea întrebare. *Ce* credea?

— Cred că suntem cu toţii trecători, începu ea. Se mai gândi o vreme, apoi adăugă: Cred că suntem pe jumătate orbi şi plini de greşeli. Cred că înţelegem foarte puţin, iar din ce înţelegem mare parte e greşit. Cred că nu putem supravieţui vieţii – *asta*, cel puţin, e evident! –, dar că, dacă avem noroc, îi putem rezista foarte mult timp. Iar dacă avem şi noroc, şi încăpăţânare, putem chiar să ne bucurăm de viaţă.

— Credeţi într-o lume de dincolo? întrebă Wallace.

Alma îl bătu din nou pe mână.

— Vai, domnule Wallace, şi eu încerc atât de tare să nu spun lucruri care să supere oamenii...

El râse din nou.

— Nu sunt atât de delicat pe cât par, domnişoară Whittaker. Îmi puteţi spune ce credeţi.

— Ei bine, dacă vreţi să ştiţi, cred că cei mai mulţi oameni sunt foarte fragili. Cred că trebuie să fi fost o lovitură cruntă adusă părerii omului despre sine atunci când Galileo a anunţat că nu ne aflăm în centrul universului – la fel cum a fost o lovitură adusă lumii când Darwin a anunţat că nu suntem creaţi, în mod special, de Dumnezeu, într-o singură clipă miraculoasă. Cred că celor mai mulţi le e greu să audă astfel de lucruri. Cred că îi face să se simtă neînsemnaţi. Acestea fiind zise, mă întreb, domnule Wallace, dacă dorinţa dumneavoastră de a crede în existenţa lumii spiritelor şi a lumii de după moarte nu e doar un simptom al încercării continue a oamenilor de a se simţi... importanţi? Iertaţi-mă, n-aş vrea să vă jignesc. Omul pe care l-am iubit din toată inima avea aceeaşi nevoie ca dumneavoastră, încerca să atingă acelaşi ţel – uniunea cu o divinitate misterioasă, transcenderea trupului pământesc şi a lumii pământeşti, ocuparea unei poziţii de importanţă într-o lume mai bună. Mi s-a părut un om foarte singur, domnule Wallace. Minunat, dar foarte singur. Nu ştiu dacă şi dumneavoastră sunteţi singur, dar mă întreb.

Wallace nu răspunse.

După câteva clipe, întrebă doar:

— Şi dumneavoastră, domnişoară Whittaker, nu aveţi aceeaşi nevoie? Nevoia de a vă simţi importantă?

— Să vă spun ceva, domnule Wallace. Cred că am fost cea mai norocoasă femeie din câte au trăit vreodată. E drept, am avut inima frântă şi cele mai multe din dorinţele mele nu s-au îndeplinit. M-am dezamăgit singură prin

comportamentul meu şi m-au dezamăgit şi alţii. Am trăit mai mult decât aproape toţi oamenii pe care i-am iubit vreodată. Nu mi-a mai rămas pe lume decât o soră, pe care n-am văzut-o de peste treizeci de ani şi de care, în mare parte din viaţă, n-am fost apropiată. Nu am avut o carieră ilustră. În toată viaţa mea, am avut o singură idee originală – şi s-a întâmplat să fie o idee importantă, care mi-ar fi putut da ocazia să devin cunoscută –, dar am ezitat s-o fac publică şi, astfel, mi-am ratat şansa. Nu am soţ. Nu am copii. Pe vremuri am avut o avere, dar am dat-o. Ochii mă lasă, iar plămânii şi picioarele mă supără tare mult. Nu cred să mai apuc primăvara viitoare. Voi muri de cealaltă parte a oceanului faţă de locul naşterii mele şi voi fi îngropată aici, departe de părinţii şi sora mea. Pesemne că deja vă întrebaţi: de ce se consideră norocoasă femeia aceasta atât de bătută de soartă?

Wallace nu spuse nimic. Era prea amabil ca să răspundă la o asemenea întrebare.

— Nu vă faceţi griji, domnule Wallace. Nu apelez la prefăcătorii cu dumneavoastră. Chiar mă consider norocoasă. Sunt norocoasă fiindcă mi-am putut petrece viaţa studiind lumea. De aceea nu m-am simţit niciodată neînsemnată. Viaţa e un mister, într-adevăr, şi de multe ori e o încercare grea, dar dacă putem găsi în ea unele fapte reale, trebuie să le facem cunoscute – cunoaşterea e cel mai preţios din toate bunurile.

Văzând că el păstra tăcerea, Alma continuă:

— Vedeţi dumneavoastră, niciodată n-am simţit nevoia să inventez o lume dincolo de aceasta, fiindcă lumea aceasta mi s-a părut dintotdeauna îndeajuns de mare şi de frumoasă pentru mine. M-am tot întrebat de ce nu e îndeajuns de mare şi de frumoasă pentru alţii – de ce trebuie să inventeze sfere noi şi miraculoase, sau să-şi dorească cu aprindere să trăiască altundeva, dincolo de

tărâmul nostru... dar asta nu e treaba mea. În fond, suntem toţi diferiţi. Eu n-am vrut altceva decât să cunosc lumea *aceasta*. Acum, când mă apropii de sfârşit, pot spune că o cunosc mult mai bine decât atunci când am sosit în ea. Mai mult, fărâma mea de cunoaştere s-a adăugat restului de cunoaştere acumulată de-a lungul istoriei – s-a adăugat, cum s-ar zice, marii biblioteci. Nu e puţin lucru, domnule. Oricine poate spune asta a trăit o viaţă norocoasă.

Acum el o bătu pe mână.

— Foarte bine spus, domnişoară Whittaker.

— Într-adevăr, domnule Wallace.

După aceea, conversaţia păru să se fi sfârşit. Amândoi erau căzuţi pe gânduri şi obosiţi. Alma îşi puse manuscrisul la loc în valiza lui Ambrose, o împinse sub divan şi încuie uşa biroului. N-avea să-l mai arate nimănui niciodată. Wallace o ajută să coboare scările. Afară se întunecase şi se lăsase ceaţa. Se întoarseră împreună, încet, la casa van Devender, despărţită de Hortus de doar alte două case. Alma deschise uşa; îşi urară noapte bună în hol. Wallace pleca în dimineaţa următoare şi nu aveau să se mai vadă.

— Mă bucur nespus de mult că aţi venit, îi spuse ea.

— Eu mă bucur nespus de mult că m-aţi chemat, replică el.

Alma întinse mâna şi îi atinse chipul. Wallace o lăsă. Îi exploră trăsăturile calde. Avea un chip de om bun – îşi dădea seama din atingere.

Apoi, el urcă în camera lui, iar Alma aşteptă în hol. Nu voia să meargă la culcare. Când îl auzi cum închide uşa, îşi luă din nou bastonul şi şalul şi ieşi iar afară. Era întuneric, dar pentru ea nu mai conta; chiar şi în lumina zilei abia dacă mai vedea, iar locurile familiare le ştia bine după pipăit. Găsi poarta din spate a grădinii botanice – poarta

privată pe care o foloseau van Devenderii de trei secole – şi intră în Hortus.

Intenţia ei fusese să se întoarcă la Peştera cu muşchi şi să se mai gândească, dar obosi repede, aşa că se odihni puţin, rezemată de cel mai apropiat copac. Vai, dar bătrână mai era! Cât de repede se întâmplase! Era recunoscătoare pentru copacul de lângă ea. Era recunoscătoare pentru grădină, în frumuseţea ei întunecată. Era recunoscătoare pentru un loc liniştit în care să se odihnească. Îşi aminti ce spunea biata şi micuţa Retta Snow cea nebună: „Slavă Domnului că avem pământ! Dacă nu, unde ne-am aşeza?” Se simţea puţin ameţită. Ce noapte fusese!

Am fost trei, spusese el.

Într-adevăr, fuseseră trei, iar acum nu mai erau decât doi. În curând n-avea să mai fie decât unul. Apoi avea să se ducă şi Wallace. Dar acum, cel puţin, ştia despre ea. Era *cunoscută*. Alma îşi apăsă faţa de scoarţa copacului şi se minună de toate – de repeziciunea lucrurilor, de confluenţele uimitoare.

Dar nu poţi rămâne la nesfârşit în starea aceea de uluire contemplativă; după o vreme, Alma se pomeni că se întreabă ce anume era copacul. Cunoştea fiecare copac din Hortus, dar nu mai ţinea bine minte unde se află, aşa că nu şi-l amintea. Mirosea familiar. Îi mângâie scoarţa şi ştiu: bineînţeles, era un nuc american, singurul din specia lui din tot Amsterdamul. *Juglandaceae*. Familia nucului. Exemplarul acesta venise din America cu peste o sută de ani înainte, probabil din vestul Pennsylvaniei. Greu de transplantat, din cauza rădăcinii pivotante lungi. Trebuie să fi traversat oceanul când era un puiet mic. Îi plăceau malurile joase ale râurilor. Prefera argila nisipoasă şi solul aluvionar; cu fructele lui se hrăneau potârnichile şi vulpile;

rezistent la îngheţ; sensibil la putregai. Era bătrân. Şi ea era bătrână.

Asupra Almei convergeau dovezi din toate direcţiile, dovezi care o conduceau spre concluzia finală şi formidabilă: în curând, extrem de curând, avea să-i vină vremea. Ştia că era adevărat. Poate nu în noaptea aceea, dar într-o noapte apropiată. Nu se temea de moarte, în teorie. Dimpotrivă, nu avea decât respect şi admiraţie pentru Geniul Morţii, care modelase lumea mai puternic decât orice altă forţă. Cu toate astea, nu voia să moară tocmai atunci. Încă voia, la fel de tare ca oricând, să vadă ce avea să se întâmple în continuare. Important era să reziste scufundării cât mai mult cu putinţă.

Prinse cu mâinile copacul impunător ca pe un cal. Îşi rezemă obrazul de crupa lui tăcută, vie.

Spuse:

— Noi doi suntem foarte departe de casă, nu-i aşa?

În grădina întunecată, în mijlocul nopţii liniştite din oraş, copacul nu-i răspunse.

Dar o susţinu în picioare încă o clipă.

Mulţumiri

Pentru ajutorul şi inspiraţia oferite, autoarea doreşte să mulţumească: Grădinilor Botanice Regale, Kew; Grădinii Botanice din New York; Hortus Botanicus, Amsterdam; Grădinii Botanice Bartram; Domeniului Istoric Woodlands; Muzeului Liberty Hall şi Institutului Esalen; de asemenea, lui Margaret Cordi, Anne Connell, Shea Hembrey, Rayya Elias, Mary Bly, Linda Shankara Barrera, Tony Freund, Barbara Paca, Joel Fry, Marie Long, Stephen Sinon, Mia D’Avanza, Courtney Allen, Adam Skolnick, Celeste Brash,

Roy Withers, Linda Tumarae, Cree LeFavour, Jonny Miles, Ernie Sesskin, Brian Foster, Sheryl Moller, Deborah Luepnitz, Ann Patchett, Eileen Marolla, Karen Lessig, Michael şi Sandra Flood, Tom şi Deann Higgins, Jeannette Tynan, Jim Novak, Jim şi Dave Cahill, Bill Burdin, Ernie Marshall, Sarah Chalfant, Charles Buchan, Paul Slovak, Lindsay Prevette, Miriam Feuerle, Alexandra Pringle, Katie Bond, Terry şi Deborah Olson, Catherine Gilbert Murdock, John şi Carole Gilbert, José Nunes, regretatului Stanley Gilbert şi regretatului Sheldon Potter. Mulţumiri deosebite dr. Robin Wall-Kimmerer (colecţionara de muşchi originară) şi, de fapt, tuturor femeilor implicate în progresul ştiinţei de-a lungul istoriei.

Poţi fi încredinţat, drag prieten, că multe ştiinţe şi arte de seamă şi măreţe s-au descoperit prin înţelegerea şi fineţea în gândire a femeilor, atât în speculaţiile minţii, demonstrate în scris, cât şi în arte, întrupate în lucrări ale mâinilor. Îţi voi da exemple din plin.

Christine de Pizan,
La Cité des dames
1405

Cuprins

SEMNĂTURA TUTUROR LUCRURILOR
Prolog
PARTEA ÎNTÂI. Copacul frigurilor
PARTEA A DOUA. Cireşica de la White Acre
PARTEA A TREIA. Mesaje tulburătoare
PARTEA A PATRA. Urmarea misiunilor
PARTEA A CINCEA. Curatorul departamentului Muşchi
Mulţumiri